Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Institutionu[m] opus

https://hdl.handle.net/1874/457056

a IN noie dñi nr̃i Jesu Christi. Ex hoc nõ ꝙ christianus fuit: alias nõ posset ĩperare. i. ĩperũ iurisdictõez exercere vt ĩ autẽ. iusiur. qõ prestat. in prin. ibi. Et cõicator ecclesie. colla. ij. vbi dicit ꝙ qlibet administrator debet iurare se esse cõicatorẽ sancte ⁊ catholice ecclie: sic ⁊ alias icipit: vt. C. de off. pre. pre. afri. l. i nomine dñi. ⁊ in autẽ. de armis. in pn. coll. vi. ex hoc enim sequit bonũ initiũ: melius mediũ. ⁊ optim⁹ finis vt in autẽtico qñ oporteat episco. in pn. colla. i.

b Jmpator cesar. a cesare Augusto q regnabat tpe nativitatis christi. vñ illud. Exijt edictũ a Cesare augusto vt describeret vniuersus orbis. i. vt quilibet estimaret bona sua ⁊ exinde glibet ipator dict⁹ ẽ Cesar. vl dic Cesar: qr fuit cesus ꝺ vẽtre matris sue.

c Flauius. qr talis erat colloris: nam rubeus.

d Justinianus. qr fuit filius iustini: vt. j. de do. §. est ⁊ aliud. ⁊. j. qbus nõ ẽ p. fa. te. §. penul. sz in dec. di. xvi. c. hẽo liberuz. dr̃ ꝙ fuit filius ꝓstãtini sz forte ibi logt ꝺ alio iustiniano q̃ hic. nel dic ꝙ fuit fili⁹ ĩ successiõe post ipz ĩ regno: vel dr̃ a iustitia quã sẽp coluit ⁊ subditis iniũxit colẽdã: vt. C. de sum. trini. ⁊ fide catholica. l. i.

e Alemanic⁹. hoc nomẽ ⁊ oĩa seq̃ntia noia sũt ab euẽtu sibi ĩposita: vtputa qr vicit aphricos: ⁊ sic de alijs: vt in autẽ. de here. ⁊ falci. in principio colla. i.

f Germanicus. hec sunt nomina prouiciaꝝ quas deuicit.

g Pius a pio Antonino: vt ĩ auten. vt lib. ꝯcetero. colla. vi. §. siquis aũt. alias est. §. facimus.

h Felix. a vtute aĩ: vl felix. i. psp. qr ita sibi ad votũ succedebat

i Inclytus. a gestis magnificis. Accursius florẽ.

k Victor. in fugando hostes. Accur.

l Triũphator. p⁹ victoriã: gliosus. n. erat ĩ magnifica gesta sua.

m Sẽp august⁹. qr hu⁹ debet eẽ ꝓpositi glibet ipator vt augeat: licz hoc sẽp nõ faciat. sic ĩ diffinitõe mrimonij: vt. j. ꝺ pria po. in princi. licet iterdũ diuidat: vt. C. de repu. l. ꝓsensu. sic in diffinitione iusticie: vt. j. de iusti. ⁊ iure. ĩ prin. scdz Jo.

n Cupide. s. mittit suã gratiã ⁊ hũc librũ.

o Incipit. Deore recte scribẽtiũ ꝓmittit. premiũ: ĩ quo reddit lectorẽ attẽtũ: docilẽ. ⁊ beniuolũ. Attẽtũ: cũ dic. Sũmis vigilijs. nã p hoc ꝙ ipe vigilauit reddit nos attẽtos vt vigilare ꝺbeam⁹ nã ius ciuile vigilãtib⁹ scriptũ ẽ: vt. ff. q̃ ĩ frau. cre. l. pupill⁹. ĩ fi. ⁊ ibi. sũma ꝓuidẽtia: vt. j. pr. §. Docilẽ. cũ dic ⁊ cũ sactissimas cõsti. antea ꝓf. ⁊c. vt. j. e. §. oẽs. docilẽ. n. facit q sũmã rei breuit ꝓphẽdit. nã p hoc ꝙ ipe abreuiauit poterũt ãmodo facili⁹ edoceri. Beniuolũ. i. bõevolãtaꝝ ad adiscẽdũ: vbi dic ⁊ q̃ ĩ porib⁹ ẽt tpib⁹. ⁊ ibi Sũma itaqz ope. vt. j. e. §. cũqz. ⁊. §. sũma itaqz ⁊c

p IMperatoriã maiestatẽ. i. ĩpatorẽ q ẽ ĩ maiestate: vt. C. ꝺ legi. ⁊ cõ. l. digna. similis ẽ loquẽdi ornat⁹. j. qb⁹mo. ius pa. po. sol. §. fil⁹. ibi. Jmpatoriã celsitudinẽ. ⁊ nõ ꝙ ãtiphorizat rñdẽdo ad tacitã qõnẽ hãc. s. q̃re ipator ñ facit qꝺ suũ ẽ. s. armis itẽdere: cũ milites magis arma scire q̃ iura oporteat. vt. C. ꝺ iure ꝺli. l. scim⁹. ad qꝺ respõdet. Jmpatoriã maiestatẽ. ⁊c.

q Decoratã. q̃rit q̃re qꝺ erat armoꝝ attribuit legib⁹ ⁊ ecõtra. Rñdet vt oñderet alteꝝ alteri⁹ auxilio sẽp egere: vt. C. ꝺ no. co. pfir. in prin. Vel dic ꝓprie ponit. nã arma sũt ad decorẽ. leges sũt ad armãdũ. vñ dr̃. militãt nãqz. ⁊c. vt. C. ꝺ aduo. diuer. iu. l. aduocati. vel iõ posuit vt euitet malus son⁹ verboꝝ. s. cacephaton idest turpis sonus.

r Oportet. i. opportunũ ẽ.

s Armatã. s. ad hãc vtilitatẽ que sequitur. Accur.

t Et bellorum. ⁊ sic quo ad vsum armorum.

v Et pacis. sic quo ad vsum legis.

x Gubernari. alteꝝ cuz legib⁹. s. tpe pacis alteꝝ armis. s. tẽpore belli.

y Et princeps. s. ĩperator.

z Jn hostilib⁹: q sũt hostes dr̃. ff. de cap. ⁊ postli. re. l. hostes

a Per legitimos tramites. i. leges: q̃ sũt via gradiẽdi sicut tramites eũdi. Decom Jo. bene dico calũniantes puniri p leges. nã ĩ crimini b⁹ siue ordinarijs siue extraordinarijs ad similitudinẽ supplicij punit calũniator: vt. C. de accu. l. fi. ⁊. ff. ad turp. l. i. ⁊ ꝓuinciã ⁊ ĩ extraordinarijs crimib⁹ oẽs calũniosi p q̃litate admissi plectũt. Jtẽ in ciuilib⁹ modo pecuniaria pena: modo sacramento calũnie. modo nota ĩfamie vt. j. ꝺ pe. te. li. p totum. ⁊. j. ꝺ act. §. siquis agẽs. ⁊. C. ꝺ plus pe. l. vnica. ⁊ ꝺ iudi. pperãdũ. §. ⁊ siqdẽ. vbi punit ꝓtumax ĩ expẽsis. Vel dic ꝙ vij. genera penaꝝ vocat legitimos tramites: vt. ff. ꝺ penis. l. vi. ĩ fi. ⁊. l. vij. ⁊. viij. Vel dic ꝙ magr̃at⁹ vocat tramites p quos iura reddũt. naz paꝝ valerẽt iura ĩ ciuitate nisi esset q executõi mãdarẽt. vt. ff. ꝺ orig. iur. l. ij. §. post originẽ. q puniũt ĩ criminalibus. puniũt ⁊ ĩ ciuilib⁹ ⁊ expẽsis ⁊ ĩ viatico: vt. ff. ꝺ iudi. eũ quẽ. q̃ vltima verior ẽ. Accur.

b Calũniãtiũ. calũniatorẽ q falsa crimina sciẽter itẽdit: vt. ff. ad turpil. l. i. ĩ prin. ⁊ facit ad hoc. ff. ꝺ bis q no. ifa. athletas. §. calũniator. qd aũt sit puaricator ⁊ tergiuersator dicit ĩ pdictis legibus.

c Religiosissimis. nõ quẽ fieri religiosũ p leges. nã ipe sũt sacre. vt. C. ꝺ legi. ⁊ cõ. l. leges. Jtẽ nõ hic q̃ttuor ꝓportionalia. s. arma. vsus armorũ. victoria: triũph⁹. Jtẽ leges: vsus legũ. calũnie pulsio: ⁊ iuris religio

d Quoꝝ vtraqz. si ista ꝺbẽt eẽ ĩ pncipe tu iustiniãe qd fecisti. rñ ꝺ. quoꝝ vtraqz.

e Sũmis. i. cũ sumo labore.

f Vigilijs. quo ad leges. nã ius ciuile vigilãtib⁹ ⁊ nõ dormiẽtib⁹ scriptũ est. vt. ff. que ĩ frau. cre. pupillus. ĩ fi. Accursius.

g Prouidẽtia. s. quo ad arma. ⁊ nõ tres hois stat⁹: memoria ꝓteritorũ: sciẽtia ꝓsentiũ. puidẽtia futuroꝝ.

h Annuẽte deo. deo gras refert cuius triũphũ meruit obtinere: vt. C. de off. pre. pre. afri. l. i. in prin.

i Et bellicos. qꝺ ꝓiũctim dixerat. dicẽdo. Utraqzviã ⁊c. nũc diuidit dicẽdo primo qualiter se habuit circa arma. Accur.

k Barbarice. barbari sũt q extra romanũ iperiũ sũt ⁊ maxime hostes.

l Deducte. de nouo.

m Tã africa. sub qua multe puicie ꝓtinẽtur.

n Prouicie. sic ꝓstrue. Tã africa q̃ alie innumerabiles puicie.

o Jteꝝ addite. i. adiũcte ditõi rõane. i. iurisdictõi Afroqz ipio post ⁊c.

p Protestãt. nr̃is victorijs a cele. nu. prest. nã iste puicie pri⁹ fuerũt ꝺ romano ipio. p⁹ desierũt. ⁊ p⁹ cẽtũ. v. ãnos redierũt: vt hic inuit q̃ dic Jteꝝ. ⁊ q̃ dicit. Et post tãta tpoꝝ spacia ⁊c. vt. C. ꝺ of. pre. pre. afri. l. i.

q Oẽs vero. Usqz huc dixit q̃liter bellicã curã hũit. nũc q̃liter legalẽ.

r Promulgat.ſ.a nobis: ⁊ dic de nouo. ⁊ ꝓmulgare eſt egꝝtatē rudē ⁊ nature occultam iuꝝ laqueis inodare i ꝓponendo: ſecus in ꝓmulgando ꝓponere aūt eſt difficile ꝓmulgata i ordinē ꝓpendioſe redigere. Ac.

s Cōpoſitis.ſ.ab alijs quas reformauimus i meli⁹. vel dic ꝓpoſitis a nobis.q.d. ꝓpilatis a nobis q̄ſi ſimul poſitj a nobis quales ſūt leges.ff.⁊ C.⁊ alioꝝ ipatoꝝ. ſuas.n.⁊ ꝓmulgauit ⁊ cōpoſuit.

t Cōfuſas.ſ.i trib⁹ codicib⁹ poſitas: gregoriano: theodoſiano: ⁊ hermogeniano: vt.C.d no.C.ꝓfir.l.i.i pn.

v Cōſonantiā.ſ.i vnū codicē quē nō habem⁹: ſz ex eo fact⁹ eſt iſte quē habemus.

x Tūc nr̄am extendimus.i. ſtatim poſt ꝓpoſitionē illi⁹ codicis fecimus digeſta.

y Curā.vt nulla ꝓtrarietas poſſit reperiri nulla ſupua cua ſilitudo: vt .C. de ve. iu.enu.circa pn.

z Columina.nā erāt deciē cētena milia verſuū ⁊ duo milia libroꝝ ⁊ alie multe leges: vt.C. de ve.iuꝝ enu. l.ij.§.ſed cū oia. ⁊ i ꝓemio ff.§.⁊ antea.

a Et opus deſperatum.ſ.a ꝓſtātino: nā ⁊ ꝓſtātinus vo luit hoc facere ſz nō potuit.

a Profundū.reperit enim omniū legū tramitē qui ab vrbe ro. ꝓdita ⁊ romuleis deſcēdit tēporib⁹ ita eſſe ꝓfuſū: vt i infinituꝝ extendat⁹: vt nulli⁹ humane nature capacitate ꝓcluderetur. C.d ve.iuꝝ enu.l.i.in princi. Accurſius florentinus.

b Celeſti.ſubaudi deo celeſti mediante.

c Adimpleuim⁹. poſt digeſta ergo ⁊ poſt p̄mā ꝓpoſitionē. C. fact⁹ fuit hic liber. vñ qd hic dicit⁹ q̄ñq; p codicē corrigit⁹: vt facit de anno vtili q obtinet ſm hūc librū etiā in reſtitutione minoꝝ ⁊ maioꝝ: vt.j. de act. §.rurſus. ſet⁹ ē p codicē i dictj reſtitutionibus: vt in .C. de temp. i integꝝ reſti.l.fi. Itē i ſecūda ei⁹ ꝓpoſitione facit mētionē inſtitutionū iā ꝓpoſitarū: vt. C. de emen. iuſti. C. ⁊ ſecūda eius editione. l.fi. Accurſius.

d Cunq; hoc.ſ. volumen digeſtorum ⁊ codicis.

e Propitio.i.deo coadiuuante.

f Peractum eſt.i.completum.

g Tribunianō. hoc nomē ⁊ ſequētia ſūt datiui caſus: ⁊ etiā dictio Cōuocatis: ⁊ conſtruuntur cum illo verbo inferius Mandauimus.

h Exq̄ſtori. p ſuo ſimplici ponit⁹ .ſ.q̄ſtore. Nō q trib⁹ modis dr̄ q̄ſtor. prio ille q q̄rebat pecunias tributoꝝ p mūdū ⁊ ſuabat. ſcdo ille q ꝓerat capitalib⁹ cāis. 3° q ſtabat vt legeret libros p̄ncipales: q cādidat⁹ p̄nci pis dicebat⁹: ⁊ ita h° tertio mō accipio hic: vt. ff. de offi. q̄ſtoris. l.i.i fi. ⁊ de orig. iur. l.ij. §. deide cū erariū. Vel dic ſm Jo. q iā fuit i illo offi cio: ſz nūc nō ē. ide exq̄ſtor. i. extra q̄ſturā poſit⁹. Vel dicas 3° eē nomē dignitat⁹: vt ꝓſul. vt. C. de aduo. diuer. iu. l. petitionē ⁊ ibi egrediētem.

i Necnō. nota due negationes faciunt vnam affirmationem: vt hic. ⁊. ff. de verborum ſigni. l. ex duobus.

k Illuſtribus. quatuor ſunt ordines dignitatum. maximi: vt ſuperillu ſtres. magni vt illuſtres. medij: vt ſpectabiles. minimi. vt clariſſimi. quos ſpecifica: vt i autē. de ap. §.i.ij.iij.⁊.iiij. coll.iij.⁊ i autē. vt ab illu ſtrib⁹ ⁊ q ſupra eos ſūt. col.v. Būt ⁊ iſimi: vt deſēſores ciuitatū ⁊ magi ſtrat⁹ municipales: ⁊ iſti nō habēt merū iperiū: ſed ſuperiores ſic.

l Anteceſſoribus⁹. ſcia vel etate: vel q fuerāt cū p̄cedētib⁹ impatoribus.

m Quoꝝ. hic ē interpoſitio vſq; illuc: ꝓuocat⁹ ⁊c. Et nō q i trib⁹ hic cō mendant⁹ qui ſūt huic arti intenti: nam ſolers a ſolon qd eſt totū ⁊ ars artis dicit⁹. Item legum magiſter a ſcientia ⁊ fidelitate.

n Argumētis.i.ex multis reb⁹ vel negocijs q̄ ſūt argumēta. vnde dicit puerbiū: Opus laudat magiſtrū: ſic i auten. de monachis. §. ſcimus.

o Accepimus.i.recepimus.

p Mandauimus.i.precepimus.

q Suaſionib⁹. i bona parte: alꝝ in mala: vt. ff. de ſer. coꝝ. l.i. §. ſuadere ⁊. C. de fur. ⁊ ſer. coꝝ. l. ſiquis perſuaſerit.

r Inſtitutiones. ideo ſic dictas: quia in ſtatum romani iuris noſtram erigunt intelligentiam. vt.j.ti.i. §. is qui.

s Et liceat vobis, loquitur iuuenibus.

t Cunabula. p ſile loq̄t⁹: q ſic i cuna infātes p⁹ moriāt⁹: ita iuris acceptoꝝ inſtituta p⁹ legē dꝝ. ſic. ff. d of. pre. p. l.i. §. his cunabul.

v Fabulis. quia in antiquis inſtitutionibus erant fabule: que fabule nec vera nec veriſimilia continent: ſm Tullium.

x Ab imperiali.i. ab imperatore qui ſplendet.

y Inutile. quo ad animum. vel nihil iutile. i. nihil inuſi tatum: vt pꝝ ex eo qd dicit.j. primo. ſed qd ⁊c.

z Perperā. quo ad aures. vl dic. i. male poſitū q̄ iuſ

a In ipſis. i. i ipſa rei veritate: vel in his que quotidie emergē poſſūt. nō aūt iueniūt⁹ hic ea q nō poſſūt eueni re: q: de his nō cu rāt legiſlatores: vt i auté. vt ſine ꝓbi. ma. ⁊ debi. ⁊ cred. §. q: vo. colla. vi. ⁊ ff. de le. ⁊ ſe. cō. l. iura ⁊. l. ſe.

b Legerēt. nā ⁊ oli a p̄ncipio legebāt ipiales ꝓſtitutōes ſcilicet iſtōnes ātiquas: vt in proemio. ff. §. diſcipuli.

c Primordio. i. tantum primo anno proficietis quantum profi ciebatis in quatuor. ⁊ nota q adulatur nobis imperator.

d Digni. vos dico digni ⁊c. Accurſius florentinus.

e Et ⁊ initium. ſ. liber iſte.

f Finis. i. codex: nā p̄mo anno inſtitutiones: in ſecūdo legit⁹ co dex vt in proemio. ff. § pro reſponſis. ibi Quibus ſi bene.

g Principali. i. p̄ncipia. Et nō q hec ſcia caput habet ⁊ finē: ſz in alijs artib⁹ hoc non ſit: ſz viliſſime fuit: vt i proe. ff. §. ſz q⁹.

h Igit⁹. Ita ꝓtinua ſm Jo. q̄ ꝑdictoꝝ viroꝝ ſciam ⁊ auctoritā t̄ ꝓbauim⁹: nec p alios poterāt ꝓmodi⁹ expediri: igit⁹ mandat p eos diuidi. vel q ab iperiali ſplēdore appetit⁹: ⁊ iō mandat diuidi vt meli⁹ poſſit itelligi. ff. de ver. ſig. l.ij. §. quibuſcunq;.

i Quinquaginta. qui comprehenduntur inter. ff. vetus ⁊ infor ciatum. ⁊ tres partes. ⁊. ff. nouum.

k Digeſtoꝝ. iō dr̄. ff. q oia ibidē ꝺcidēda digerunt⁹ ⁊ ſoluunt⁹

l Seu pandectarū. a pan qd eſt totū ⁊ decten qd eſt doctrina quia ibi eſt doctrina omnium iuriſconſultoꝝ: vt .C. de ve. iure enu. l.ij. §. ſed cum omnia. in fi. ⁊ vt hic ſequitur.

m Quos. ſ. quinquaginta libros dig. Accurſius florentinus.

n Et ceteros. ſ. xv. ex permiſſu iuſtiniani electos: vt. C. de ve. iure enu. l.i. §.ij. ⁊. l.ij. §. que omnia.

o Easdē iſtōnes. i. eadē iſtituta. vñ collige hūc libꝝ ſūptū ex vo lumine. ff. vl ꝓpe dicē: iſtōnes q̄s mādauit fieri: nūc mādat ptiri nā partitio aūm legēti icitat. mētē itelligentj ꝓparat: mem oriā artificioſe reformat. vt.j.ō le. §. ſz ñ vſq;. ⁊. ff. ō excep. voli. l.i.

p Prima elemēta. q: ſicut ex q̄tuor elemētj oia corpora ꝓficiū tur: vt terra ⁊ aq̄: ⁊ igne ⁊ aere. i. ex viri⁹ hoꝝ q̄tuor elemētoꝝ totus mūdus gubernat⁹: ita hic liber ꝓphēdit oia iura. Et nō q terra eſt frigida ⁊ ſicca. aq̄ frigida ⁊ humida: ignis calidus ⁊ ſiccus: aer calidus ⁊ humidus. p̄mū habet naturā melācolie: ſecūdum. ſ. aqua fleume: ignis colere. ſanguis rñdet aeri.

q In quibus. ſ. conſtitutionibus.

r Obtinebat. i. erat in vſu ⁊ nunc deſijt.

s Diſſuetudine. nota legem tolli p diſſuetudinē vel p cōtrariā ꝓſuetudinē: ⁊ iterū eandem conſuetudinem p ſupuenientem legem tolli. ſic. ff. de ſepul. vio. l.ij. §. diuus. ⁊ in autenti. de he re. ⁊ fal. §. i. alias. §. ſed quoniā. ⁊ ſubijcit hoc. Ab iperiali ⁊c. eſt optimū exemplum. C. de iudi. rem non nouam.

t Quas. ſ. iſtōes: ⁊ accipe legim⁹ ⁊ cognouim⁹. ſ. eē ꝓpoſitas ex omnibus.

v Caij nr̄i. cōmētatoris dico fact⁹ ſup libros inſtōnū ātiquarū.

c Quotidianarū.liber erat sic appellat⁹ eo q̄ in singulis dieb⁹ gerenda a magistratibus ꝓtinebat qualiter iudicarent.
d Cum tres.interpositio est.
z Sūma ope. quantū ad corpus. vnde pamphilus: alias Oratius: Labor improbus omnia vincit. Accursius.
a Et alacri.affectō eni opi tuo nomē i ponit: vt.C.ad.l. cor.de sic.l.i.ff.de fur.l. qui iniurie.
b Leges.s.institutionū. Accursius.
c Sūdite.i.ita ꝓficite i hoc libro vel ita morib⁹ iforma ti sitis. nam boni mores plusq̄ diuitie operant. vt.ff. de tu.z cur.da.ab bis.l.scif.§.i.z.ff. de ver. obli. siqs stipulatus .in fi.
d Vt spes .i. hec spes fit de vobis nr̄am rem publi. posse gubernari.
e Perfecto.i.lectis alijs libris.
f Nr̄az. als vestrā Eius reipublice.
g Vobis.i.a vobis. Credēdis:lectis et alijs libris. Vel si habes Credēdā.i.ꝓmittēdā vobis:datiue legit z hoc dico:ltimo ope pfecto.i.cum q̄nquēnio legerit:nā tūc op⁹ ꝓsūmat: vt i ,premio ff.§.q̄ qz solutū.z qō dicit i tpib⁹ ei⁹ iō ē:qz multe sūt ptes ei⁹ vt ptuza:ꝓsulat⁹: z alie multe:vt patet ex tractatibus.C.de officijs .z in.ff.e.ti.colligit.
b Credendis.i.qz credit ſz ꝑmā expositionem.vel si habetis Credendam:dic vt in glo.supra. Accursius
c De iusticia z iure. Justinianus tractaturus iura populi romani ꝑmittit de iusticia z iure q̄ est mater iuris:z iō ab ea incipit sic.obligatio mater ē actionis:vt.ff.de.pcu.licet.§.ea obligatio z iō ꝑmittit i tractatu:vt.j.de ob.i ꝑn.z de acti.in prin.
h Et iure.s.q̄ iusticiā ,pseqt vt minister vt fili⁹. Ꝝ q̄re ō hoc pōit in Rca cū i textu nihil dicat diffiniēdo:lz diuidēdo. Sic rūdēt qdā:iō ñ pōit i textu ō iur ne grauāet rudes alios ſz Pl. qō nihil ē. Vl dic b⁹ plerūq̄ fieri vt aliqd pōat i Rca qō i textu nō ponit:vt.C.ō reli.nā nihil i textu ibi dr̄ ō ludo alee. Vl dic q̄ ē vi⁹ vt diffiniat:vt dicem⁹.j.e.ti.§.iur.ꝓcepta.i glo.
i Iusticia. Hec iusticie diffinitio pōt itelligi ō diuia iusticia q.d. diuina iusticia ē volūtas ꝓstās z ꝑpetua ⁊c. ſz hec v̄ba i ea posita sūt plana .ſz nōne iustū fuit q̄ tm̄ datū fuit mercenario in sero veniēti q̄tū illi q mane venerat:qō tm̄ dei iusticia laudat:vt.ff.ō an.le.l.ij.z ō v.sig.§.cuiuscūq̄. Rr. illud diuinū mystice dr̄.q.d. tātū hēbit ō paradiso ille q decedit in boc vltio seclo si faciat bonū q̄tū z ille q decesserit i ꝑmo seclo Vl dic ſm Jo. q̄ de fragili hois iusticia loqt̄.q.d.iusticia humana vl q̄ ē i hoie ē volūtas ꝓstās ⁊c. z ſz hoc illa v̄ba:ꝓstās z ꝑpetua:abijciūt extra qz homini nō possūt ꝙuenire:cū scriptū sit q̄ septies i die cadit iustus:z iō nūq̄ i eodē statu ꝑmanet: vt i auc.ō nō alie.aut ꝑmu.§.vt aūt. Itē qō i fi.dic. Jus suū vnicuiq̄ tribuēs.itellige q̄tū ad affectōez qz ad actū ñ pōt.q.d.hūs affectū tribuēdi.sic.ō.i Rca ,pemij dr̄ de augusto:z sicut ō mri monio qō ē idiuiduū:vt.j.ō pa.po.i ꝑn.lz iterdū diuidat vt ꝑz C.ō repudi.l.ꝓfēsu. Vl ſz expōe vt i sūma hui⁹.t. vt volūtas.i: mēs.ꝓstās.i.bona:q̄si hit⁹ mēt⁹ bon⁹. Ꝝ Tulli⁹ sic diffinit: Justicia ē hit⁹ aī cōi vtilitate ꝑuata suā cuilibz tribuēs dignitatez. Scōz Pla. iusticia ē vt⁹ q̄ plurimū pōt i his q̄ nimiū possunt. Vl ,put ego credo. Justicia ē dei ꝓgrua dispō i singulis rebus recte diiudicans.
m Tribuēs. vt honeste viuat sibi:z sic alterum non ledat:imo ,pficiat.vel dic: Jus suum.i.bois meritum.
n Noticia.pōt recte legi vt illa dictio scia sit ablatiui casus:vel ecōtra sit nti casus:z hec dictio noticia sit ablatiui casus.sic.ī.t. i.i ꝑn. Ꝝ nūqd ſm hoc oportet q̄ qcūq̄ vult iuris prudēs vel iurisco sult⁹ eē debeat theologiā legere. Rr.nō. i corpore iuris hec oia i ueniūt:vt.C.ō sū.tri.z fi.ca.z.C.ō sa.san.ec.z ō epi.z cle.z in auc.sub mltis titulis:vbi specialiter ō diuinis tractat. Itē q̄ ē differētia iter iusticiā z ius z iuris prudētiā. Rr. Justicia ē vt⁹. Jus ē ei⁹ vtutj executiuū. Juris prudētia ē sciētia illi⁹ iuris. Itē iusticia ē sūmū bonū. Jus mediū Juris prudētia ifimū. Itez iusticia vult tribuē vnicuiq̄ ius suum. Jus vero coadiuuat. Juris prudentia docet qualiter illud fiat.
o His igit .nūc vult dicere qualiter leges sūt docēde.
p Cognitis.i.posita diffinitione iusticie:iuris:z iuris prudentie. Accur.
q Et icipiētibus. datiue possunt legi cū verbo.j. vidēt vel ablatiue vt superius respiciat:z hec verior.
r Nobis. loquūt cōpilatores hui⁹ libri ꝑsona iustiniani q̄ ōbet exponere ꝑ eos
s Tradi.s.iura ppli ro.
t Leui.quo ad verba.
v Simplici.quo ad sentētiā
x Diligētissima.quo ad subtilissima verba.
y Atq̄ exactissima. quo ad subtilē materiā z sentētiaz.
z Interptatōe.i. facili ſnia:
a Que.s.differētia.
b Auertit.nota ꝓtra icōstantiā.sic.ff.de procu. i cause.i pri.vñ salomon Tria sūt mihi incognita.z quartuz qō penitus ignoro:via colubris super lapidem: via auis volantis in aere:via nauis in medio maris:quartū difficilius:via iuuenis in adolescentia sua.vñ dāt i ite.resti.eoꝝ facultatib⁹:vt.j.ō here.qual.z dif. §.sciēdū.
c Saturius.hic nota ,puerbiū. Qui vadit plane vadit sane.
d Juris pcepta.i.iura precipiētia precipiūt aliqd quod ptinet ad aliqō istoꝝ triū:nā nō oē ius pcipit:imo quoddā punit:quoddā vetat:quoddā pmittit:vt.ff.de le.z se.cō.l.legis:quoddā ꝓsulit:vt.ff.de rei ven.l.is q. quoddā hortatur:vt.C.de trās.l.age.
e Honeste.s.q̄tū ad se:q̄ honestas z circa mrimonia ē:vt.ff.ō ritu nup. l.sēp.z circa mores seruat:vt.ff.ō tu.z cu.da.ab bis.l.scire oz.§.penlt.
f Alterꝝ ñ ledere.vñ illō. Qō tibi ñ vis fieri alij ñ feceris.vt i dcre.i pri.
g Jus suū.vt nō solū nō ledat:sed etiā adiuuet.nā nō sufficit abstinere a malo nisi fiat qō bonū ē:vt ar.i dcre.lxxxvi.di.c.nō satis. Ꝝ nōne hec v̄ba accipiūt hic sic.s.i diffinitōe iusticie i fi. Rr.ñ:imo ibi hec tria ꝓ bēdit:hic aūt illō solū qō extra duo ꝑma relig̃t. Et nō q̄ i hoc reprobo opi. Pl.z alioꝝ q dixer̄t q̄ i hoc ti. ñ diffiniebat⁹ ius. Jus aūt ē ars boni z eq:cui⁹ merito qs nos sacerdotes appellat.nā dico q̄ hec v̄ba q̄ hic sūt tātūdē pōtāt.nā qō hic dic :pcepta iuris:p hoc dic ars:cū ars sit collectio pceptoꝝ. Itē p hoc qō dic hōeste viuē:alterꝝ ñ ledē:valet tm̄ q̄tū boni z eq. Itē p hoc qō dic:ius suū vnicuiq̄ tribuē:colligo cui⁹ merito qs nos sacerdotes appellat.i.sac vl iura sua cuilz mīstrātes:vt hic.z.ff. e.l.i.ij. Rr.
h Hui⁹ studij.i.artis adipiscēde p studiū.
i Due sūt positōes.i.spēs ſz. Pl.sed secūdū Az.sic.i.sup duobus generib⁹ nō speciebus ponit hec ars studio discēda.nec.n.placet q̄ ex multitudine rer̄ mlta dicantur iura:sic.n.diceret iust⁹ aliud equinū:qō sup equo tractaret.aliud asininū:z sic de singulis.sed ego credo q̄ iste nō fuit. Pl.itellectus:sed ille qui est preceptoris mei. Accur.
k Rei romāe.z ꝓsistit i sacris:i sacerdotib⁹:z magistratib⁹.ff.e.l.i.§.publicā:z i aūt.vt.li.ma.z auie.§.qz vero.col.viij.z.C.de sū.tri.z fide ca. iter claras.z.ff.de orig.iur.l.ij.§.post originem.
l Spectat.s.principaliter.nā z singuloꝝ est vtilitas rē publicā ꝓseruari.
m Pertinet.s.principaliter:secūdario aūt ad pu. vtilitatē ptinet:expedit eniz rei pu.⁊c.vt.j.de his qui sunt sui vel alie.iur.§.penult.
n Priuato.ſz qd ō publico. Rr.nō dicet i hoc libro:sed.ff.ō iur fis.z.C. e.ti.z i alijs ti.sequētib⁹:z fere p oēs tres libros codicis:vt ō iur.pu.tra ctet. Et nūqd illō ē tripartite collectū. Rr.sic:vt stati dicā:z ex eisdē pcepti. Cū ergo eadē sint exēpla pub.z p.q̄re ō ꝑuato tm̄ dixit q̄ ē triptite collectū. Rr.qz pla erat ō eo ꝑuato dictur⁹. Itē cū fecisſz hūc li.cā rudiū nolebat eos mltū agrauare:qō fecisſz si tractasſz ō iur publico i hoc li.
o Tripartite.i iure.n.ꝑuato vt i suo toto tripartita sūt pcepta naturalia vt hic:nemunē cū alteri⁹ dāno fieri locupletē:vt.ff.ō pdi.ide.nā nā. Itē

gẽtiũ: vt qõ qsqz ob tutelã sui corporis fecerit iure fecisse estimet: vt. ff. e. l. i. ij. z. iij. Itẽ sũt p̃cepta ciuilia: vt p̃cepta õ vsucap. puata. n. vtilitate ẽ vsucapio: vt. j. õ vsucapi. i pri. ibi. Ne dominia ⁊c. ⁊ sic publicũ ẽ ex eisdẽ exẽplis. ⁊ pone eadẽ exẽpla: vt ecce a iure nãli: vt ñ locupletet cũ iactura alteri⁹ res pu. a iure ⁊c. vt liceat rei pu. ppulsare iuriã. Itez a iur̃ ciuili: vt res pu. vsucapi at: sic puat⁹: q̃ exponẽtur. j. statim in iure priuato.

¶ Naturalibus. i. iure nãli.

¶ Aut gẽtium. i. precepta iuris gen.

¶ Aut ciuilib⁹. pceptis.

¶ De iure naturali. dictũ ẽ. ſ. q̃ ius puatũ ẽ collectũ ex naturalib⁹ p̃ceptis gẽtiũ ⁊ ciuilib⁹: nunc de eis dicit: ⁊ primo de iure naturali.

IUs naturale est qõ natura. i. deus: ⁊ nominatiue ⁊ ablatiue põt legi: sic. ſ. t. i. Et nõ q̃ q̃ttuor modis ius nãle ponitur: qñq̃z pro iure gentiũ vt. j. õ rez di. ſ. singulorũ. qñq̃z p iure pactoz: ⁊ sic p iure ptorio: vt. ff. de pac. l. i. qñq̃z p eius ꝯrio. ſ. p eo qõ rescidit pacta: vt i restitutione minoz: vt. ff. de mi. l. i. qñq̃z pro iſtinctu nature: vt hic. ⁊. ff. e. l. i. ſ. ius aũt naturale. Sed ꝯra can. ius naturale dr̃ qõ i lege mosaica vel i euãgelio ptinetur vt i principio decretoz: ⁊ istud qõ: hic ẽ notatiui casus: qñq̃z hec dictio natura est ablatiui casus. qñq̃z natura est nominatiui: ⁊ tũc dic natura. i. deus.

¶ Nã ius. bene dico: oia animalia: nã ius istud ⁊c. nõ solũ est hominuz sed cõmune omniũ animaliũ. Accur.

¶ Humani. i. hominum.

¶ In celo. i. i aer: vt aues q̃ i arboꝛib⁹ i aere nascũt: vt. j. õ re. di. ſ. apiũ.

a ¶ In ter̃a. vt fere. bestie q̃ suis lustris. i. cubiculis nascũt: ⁊ etiã q̃dã aues

a ¶ Que i mari. vt pisces: idẽ dico ⁊ si i qualibet alia aqua nascũtur.

b ¶ Hinc. i. ab hoc iure naturali. ſ. deo qui primo adã eue cõiũxit: ⁊ i paradiſo deliciaꝛ posuit.

c ¶ Maris. i. masculini.

d ¶ Cõiugatio. i. animoꝛ nõ coꝛpoꝛ: vt. ff. de re. iuris: nuptias.

e ¶ Appellam⁹ mr̃imoniũ. i. affectũ mr̃imonij: Et sic nota q̃ mr̃imoniuz quo ad oꝛiginẽ ẽ õ iure nãli. ſ. deo vt hic dr̃. de iure gẽ. etiã dici põt: qa ab eo receptũ est. de iure ciuili etiã dici põt q̃ formã ei adiũxit⁹ ⁊ solẽnitatẽ vt pz. j. õ nup. p totũ. t. cũ dicit a qb⁹ nup. sit abstinẽdũ. ⁊. ff. de ritu nup. p totũ. vnde debet dici õ iure ciuili: vt. ff. de iusti. ⁊ iure. l. ius ciuile

¶ Hic liberoꝛ. nã õs opat ad liberoꝛ pcreationẽ ⁊ naturalis iſtinctus.

g ¶ Et educatio. nã hoc iure. ſ. naturali mouet parẽs ad educationẽ filioꝛ suoꝛũ potius q̃ alienoꝛũ: vt. ff. vnde liberi scripto.

h ¶ Cetera. ſ. animalia nedum homines.

¶ Iuris naturalis. de quo loq̃mur: ex eo. n. q̃ auis volat: piscis natat: gallina ouа calefacit: mouentur isto iure naturali.

k ¶ Ius autem diuiditur. i. vnum ab altero cognoscitur.

¶ Et moꝛib⁹. nã q̃dã sũt q regũtur tm̃ moꝛib⁹: ⁊ etiã q̃dã q nec moꝛibus nec legib⁹: vt boues siluestres: ⁊ etiã q̃dã legib⁹ tm̃ ⁊ nõ moꝛibus.

m ¶ Omniũ. i. eo iure qõ est omne oiuz hoiuz siue scriptũ sit siue nõ.

n ¶ Ius ciuile. vt sũt statuta terraꝛ. q̃ iura municipalia dr̃: vt. C. õ emã. li. l. i. ⁊ sic dr̃ ad differẽtiã iuris naturalis. i. iuris gẽtiũ: ⁊ ita accipit hic Scõo modo dicit ius ciuile lex. xij. ta. ff. õ iusti. ⁊ iure. l. ius ciuile: ſ. hic igitur. Tertio dicit ius ciuile omne ius qõ nõ est pretoriũ: ⁊ sic accipit .ff. de iusti. ⁊ iu. l. ius ciuile. i pri. ſ. ius pre. Quarto dr̃ disputatio pudẽtũ q̃ fuit facta sup. l. xij. tabu. vt. ff. õ oꝛig. iuris. l. ij. ſ. hec disputatio. ꝯra Jo. Quito qcqd scriptũ habemus de iure dr̃ ius ciuile. vt cũ dicit. Est. n. scissima res ciuilis sapia q̃ pcio nũmario nõ est estimata: vt. ff. de vaf. pg. l. i. ſ. pinde. Sexto dicit quotiẽs addicit aliqd iuri naturali: vt i matrimonio diximus modo: vel detrahit iuri naturali: vt. j. õ vsuc. i pri. vel additur iuri gẽtiũ: vt i tutelis iuẽta a iure ciuili oꝛiginaliter. vt. j. de tute. i pri. vl̃ detrahit: vt i potestate seruoꝛ restricta: vt. j. õ his q sui vel alieni iuris sunt. ſ. sed hoc tpe. hoc eniz ius ciuile dicit: vt. ff. de iusti. ⁊ iure. l. ius ciuile. i. ℟. ⁊ hec exemplа sunt ibi notata.

¶ Quod vero naturalis. nota q̃ ius gentiũ naturali ratione est inductum: vt hic. ⁊. j. de rerum di. ſ. singulorum. vnde est immutabile: vt. j. e. ſ. sed naturalia. Accursius.

¶ Utunt. vt ẽ religio erga deũ: vt parentib⁹ ⁊ patrie pareamus vt ꝯ violentiã resistam⁹: vt. ff. õ iusticia ⁊ iure. l. i. i fi. ⁊ l. ij. Item ꝓuẽtões siue pacta q̃ apud oẽs gen. valent: vt j. e. ſ. ius aũt gentiũ ⁊. ff. de pac. l. iuriſgen. in pn.

¶ Itaqz. q: oĩs populus vtit. itaqz ⁊c.

¶ Que singula. ſ. iura gẽtiũ ⁊ ciuilia qbus vtunt ciues romani: ⁊ effectus eoꝛũ iuriũ dicetur j. de rerũ di. ſ. singulorũ. vsqz ad fi. ti. vbi dicit q̃liter acquiruntur oñia iuriſgen. Item. j. de vsucap. ⁊ in ti. sequẽ. quibus dicitur qualiter acgrũtur oñia iur̃ ciuili. ⁊ ſm hoc refertur ad primũ dictuz: ⁊ illud intelligas õ iure ciuili romanoꝛum generali. Vel aliter dic: proponemus. j. e. ti. ſ. penult. vbi dicit alterum variabile vt ciuile: alterum non: vt gentium ⁊ ſm hoc non refert ad proximum dictũ: sed ad id quod dixit supra. Nam ⁊c. Accursius florentinus.

¶ Proponemus. sed vbi. ℟. forte. j. de rerum di. ſ. singulorũ. ⁊ refert non ad proximum dictũ: sed ad id qõ dictum est. Naz quod quisqz ⁊c. ⁊ ibi. ¶ Quod vero ⁊c. Accur.

d ¶ Sed ius quidem ⁊c. diximus aũt populos cõmune ⁊ proprium ius habere: Sed ⁊c. Accur.

¶ Appellatur. idest nomen illius ciuitatis vbi factum est ius ciuile debet ⁊ imponi. Accur.

¶ Solonis. nomina sunt compositoꝛum statutoꝛum in illis ciuitatibus: sicut si appellat quis ius ciuile boñ. statutum a compositoꝛibus inuentum ⁊ concilio confirmatum. Non errauerit: imo bene dixerit.

¶ Sic. n. ⁊ ius. qõ p se tm̃ ꝓposuerũt: alias esset generalis lex: vt. j. e. ſ. lex ẽ. ⁊ de hoc. ſ. iure ciuili generali potest hic loqui.

¶ Jus quiritũ. pro eodem: ꝛ nomina mutet.

a ¶ Quirino. qui fuit eoꝛum rex dictus a quiris quod est hasta: quia magna hasta in bello vtebat.

¶ Ciuitatis: sed simpliciter dicit ius ciuile.

d ¶ Nostrum. ſ. romanoꝛum per excellentiam.

¶ Jus. ſ. ciuile romanoꝛum ꝓpũ: vl̃ gnãle si ẽ fcm̃ vt sit generale.

e ¶ Virgili⁹. idẽ in apostolo. nã Paulus in diuina scriptura ītelligit. Item vt dicitur sapiens intelligit salomon.

f ¶ Jus aũt. aũt pro sed: ⁊ repetit de iure gen. vt aliqd addat.

g ¶ Humano. sed nũquid plura humana genera sũt. ℟. nõ: expone ergo. i. omnibus hominibus. Accur.

h ¶ Mã vsu. ab initio. n. pauci erãt hoies q ⁊ idiguerũt tm̃ aliquo cõi vsu: ⁊ q̃ plures fuerũt: tũc magis suas ꝓsuetudines hẽbãt ⁊ statuta: puta vt nullus vineã vel hoꝛtũ alterius itraret: ⁊ hoc sequitur. ⁊ ꝓbatur. ff. de iusti. ⁊ iure. l. ex hoc iure.

i ¶ Bella. ſꝛ qũo a iure õscẽdit bellũ cũ sit a iure ꝓhibitũ: vt. ff. õ vsur. l. equissimũ. Rñ⁹. loqt de eo qõ a pplo ro. ẽ indictũ hostibus: vt. ff. de cap. ⁊ postli. reuer. l. hostes. ſ. i bello. Itẽ pulsare violẽtiã qõ est licitũ: vt. ff. õ iusti. ⁊ iure. l. vt vim: ⁊. ff. õ vi ⁊ vi ar. l. i. ſ. vim vi. cũ moderamine tm̃: vt. C. vnde vi. l. i.

k ¶ Ab initio. ſꝛ nũqd hodie. quidã dicũt sic: nos ꝯ: nam seruus nascit: vt. j. de iur. p. ſ. serui. ⁊ de na. resti. l. interdum.

l ¶ Pene. pene dicit ꝓpter q̃tuoꝛ ꝯcs: vt stipulationẽ: vt. j. õ act.

.§.de ꝓstituta. Itē lr̃a ꝙ obli.vt.ĵ.lr̃a ꝙ obli. Itē pp ꝓtractū em
phiteoti.vt.ĵ.loc.§.adeo. Itē pp spō.lar.ĵ.ō dona.pp nup.vt i
auten.vt spō.lar.§.i.z.ij.col.x. Et nota ꝙ hic dr̃ oēs ꝛcr̃ eē de
iure gen.sed nō oēs obligatōes:nā que ex maleficio vel quasi
sunt nō sunt de iure gen.sed vel a lege.xij.tab.vel alia lege.

m Innumerabiles idest non facile ad numerandum babiles:vt.ĵ.ve reb' corꝓoralibus z in corꝓoralib'.i prin.

n Constat autē ius nostrū.i.ciuile ro. de quo dixim⁹. ō.e.§.z ius. Largevocatur ius ciuile ius quicqd scriptū habemus de iure naturali. vt dixim⁹.ō.e.i glo. vt sunt statuta terr̃ z̃.ibi. Quito z̃. Item quicquid babemus ō mori b⁹ hic ꝓtrebēdit. .s.generalib⁹ vt patet ex iferioribus.

o Ex scripto. de hoc dicit vsqz ad .§.ĵ.ex nō scripto. z de nō scripto ibi dicit. Accur.flo.

p Ut ꝓ sicut: Apud grecos. nā z greci vtebāt iure scripto z non scripto:vt.ĵ.e.§.non ineleganter.

q Lex est.hec diffinitio quo ad sniaz ꝓcordat cū ea q̃ est.ff.de le.z se.ꝓ.l.i.licet quo ad v̄ba dissētiat. Diffinit' z alio modo. Lex ē sanctio sca iubēs honesta:ꝓhibēs ꝓria.q̃ sumit' ex lege greca.ff.de le.z se.ꝓ.l.ij. Itē diffinit' tertio modo:vt i alia lege greca colligitur i eo.ti.de le.z se.ꝓ.l.i. Accur.

r Veluti.exēplificatiue ponit':nā fcā ꝓuocatōe ppli ro.mgra t⁹.s.senat⁹ nō tot⁹:sz q maior erat oīb⁹ iterrogabat ppl̃z.s.cōsul. an sic placeret:z sic ad libitū ppli fiebat:vt.ff.de orig.iuris.l.ij.

s Cōsule.nā ꝓsul.vice senatoꝝ iterrogabat ppl̃z:z sic ipsi senatores vidēt' iterrogare:nā q ꝑ aliū fac̄ ꝑ se facē vidēt':vt.ff.ō vi z vi ar.l.i.§.ō iecisse:z.ff.ō admi.tu.l.ita aūt. §.gessisse.nā recte oia nr̃a facim⁹:qb⁹ a no⁹ auctas iptit':vt.C.ō ve.iu.enu.l.oia.

t Plebiscitū.veluti.exēplificatiue ponit':vt.s̄.§.pri. erat.n. vn⁹ noie tribun⁹':q ꝑat plebeioꝝ mgratui:q iterrogauit plebeios:vt.ff.ō orig.iur.l.ij.z mltas leges bē⁹ ō bis:vt ō.l.agl'. vt.ĵ.ad.l.agl'.§.cetez.z.§.hoc tm̄.z ne ꝑsides accipiāt nisi esculéta:vt.ff.ō offi.pcō.l.solēt.§.fi.z.ff.de of.ꝑsi.l.plebiscito.

u Spēs a genere. Est aūt gen⁹ qō ꝓdicat' ō plib⁹ differēt̄ib⁹ specie:vt animaliū aliud rōnale:aliud irrōnale:z sic se habet ppl's vt sequit' ad nobiles z ignobiles. Species aūt q̃ ꝓdicat' de plib⁹ differētibus numero:vt homo:alius Titius:alius Seius sic se habet plebs:nā minores tātū cōprebēdit.vt sequitur.

x Etiā.q.d.nō solū plebei appellatōe ppli ꝓnumerāt':sz ēt pricij

y Patricijs.qui erāt quasi patres principis:vt.ĵ.qbus modis ius pa.po.sol.§.filius.

z Sed z plebiscita.videbat' mīn⁹ valere q̃si loco sūpto ab auctoritate:qz maior ē pricioꝝ z senatoꝝ auctoritas.vt.C.ō.le.humanū.z.ff.ō eden.l.siqs exar.§.i.sz hoc sublatū ē p legē latā ab Ortēsio rege:vt sequit'.z.ff.de orig.iu.l.ij.§.deide cū essent.

a Ortēsia.s.cōposuit iter nobiles z plebeios:z iter eos sic statuit qd valeret z plebiscitum.

b Senatus ꝓstituit.nā poterat facere legē:vt hic.z.ff.de leg.z sena.consul.l.non ambigitur.

c Legis.nā idē est si ex alia:quia difficile erat boies ꝓueniri.

d Cōsuli.i.iterrogari.nā antea ppls iterrogabat':vt.s̄.e.ti.

§.plebiscitū:vt sicut populus iterrogabat' pri⁹:sic postea senatores q cē tū erāt numero iterrogabant' a cōsule:vt.C.de peti.here.l.fi.i pn.

e Sed z qō ꝓncipi placuit.cā faciēdi cōem legē:alias nō esset lex cōis:vt sequit':z.C.de sen.l.ex stipulatōe.nam ibi dicit': nō ois vox iudicis est sententia:z sic non ois vox ꝓncipis est lex.

f Habet vigorē.i.lex ē:z ꝑ lege seruatur.

g Regia. hac lege cautum fuit: vt ptās legis faciende trāsiret de pplo ad ꝓncipē vt hic.z.ff.de ori.iu.l.ij.§. deinde cū eēnt.z.§.nouissime.z facit ad hoc.ff.ō ꝓsti. pn.l.i.vbi sūt eadem v̄ba:z hāc legē regiā nō habem⁹: nā facta fuit sup regio.i.imperio transferēdo.

b Pplo ei.s. ꝓncipi q⁹ ad honorē:z i cū quo ad onus

i Imperiū.i. trāsferendum de populo ad ꝓncipem.

k Cōcessit.i.transtulit:sic vt ipe populus āmodo nō habeat sibi hoc ius: sic.C.de ve.iu.enu.l.ij.§.sed hoc.z de leg.z se.cō.l.fi. Sed alij dicunt q̃ z adhuc populus pōt facere legē. qō dr̃ solū ꝓncipē hoc posse vez ē.sol⁹ .i.nullus ali⁹ solus ꝑm Ri.

l Per epistolam.vt.ĵ.de his q sunt sui vel ali. iu.§. dñoz.z.ff.de ꝓsti.ꝑn.l.i.

m Decreuit.vt.C.e.si ipiat

n Edicto.vt.C.e.l.ij. z de se.nup.l.hac edictali.

o Legem. generalem quam potes cognoscere quatuor modis.vt.C. de leg.z con.l.leges.vel specialem vt sequitur.

p Hec sunt.s.que constituit imperator.

q Personales.dūmodo iuris corꝑis nō sunt clause. als omnes sūt generales.vt.C.de no.C.confir.l.vnica.in.§.fi.

r Ob meritū.quia multum seruierat ꝓncipi.z ideo aliquam penam quam debebat ille pati ꝓpter delictum quod fōrte fecerat:ei remisit.

s Alicui.penam merenti.

t Irrogauit.s.non merenti:vel merenti maiorem q̃ esset dignus:vt pena eius metus sit multoꝝ.vt.ff.de penis aut facta.§.fi.

u Sine exemplo.i.vt alij caperent exemplum.

x Subuenit.vt clericis i quibus multa sūt spālia.vt i auc.vt clerici apō ꝑ.epi.z.C.ō epi.z cle.cū clericis.z.l.oēs q z curie.z alijs. vt.C.de le.z ꝓ.l.ij. Sz nūqd itelligit' sine exēplo subuēire si cui simplr̃ rescribat? R̃ sic.dūmō nō sit ibi aliqō signū ex his quatuor q̃ dicūt'.C.ō le.z cō.l.ij.

y Nō trāsgredit'.ff.qō qsqz iuris.l.i.ꝓ. sz distingue an ad sui postulationē sit ꝓcessū.quo casu trāsgredit'.vt ibi.al' non.vt hic.z vt.ff.qō qsqz iuris.l.ij.sz sic soluit' aliud cōtra.C.de fruc.z li.expē.l.fi. vel ad vtrūqz ꝓtra quod ad aliud extēdit' hoc non est dicere:vt alius habeat ꝓuilegiū vel melius sz egrediatur personam:non est tamen generale ius: nec videtur alius.s.aduersarius ꝓsus.cū sit ꝓtingens occasione ꝓtroversie.

z Tenent.i.ligant.

a Pretoꝝ quoqz edicta.que scripta erant in albo pretorio.vt.ff.de iu ris.om.iu.l.siquis id quod.in prīo ℞.

b Non modicam.sed magnam. Quod qui.i.ideo quia.

c Magistratus.s.ipsi pretores.vt.ff.de iusti.z iu.l.ius aūt ptoriū.

d Sederūt.vt.ff.de ori.iu.l.ij.§.eodem tempore.

e Proponebant. casus:vt de moribus vel morbosis z vitiosis animalibus.vt patet.ff.de edili.edi.l.i. Accursius.

f Honorarij.qualiter. Rñ.quia ediles erāt ex pretoribus.vt.ĵ.de iusti.§.pretorias.z.ff.de ver.ob.l.v.§.pretorie.

g Respōsa.sententie.sententia est firma z indubitata rñsio scōz Jo.

h Opiniones.opinio est cum dubitatione responsio scōm Jo.

i Publice.i.q̃rū interꝑtatio fiebat pub.aucte ꝓcessa a ꝓncipe.vt vlp. paꝑ.z siles q fecerūt.ll.ff.ō ori.iu.l.ij.§.post originē.z.§.iuris ci.sciaz.

k Acesare.augusto.vt.s̄.i.rñ. Accursius.

titulo.

De iure personarum Rubrica.

g Umma.i.prima:qz ⁊ alie sequũt: vt.ĵ.ō his q̃ sunt suiꝝ alie.iu.i pn̄i.⁊.ĵ.ō tut.i pn̄i. Uel dic. Sūma.i.maxima:qz partiz ē ō iure nāli vt libertas:⁊ partiz ō iure gētiũ vt fui t⁹:quoꝝ vtrũqz.ſ.ius nāle ⁊ gētiũ antiquꝰ ē iure ciuili: vt.ĵ.ō rerũ diui.§. singulorũ. vl̄ dic sūma. i. breuis:sic.ĵ.de obliga.§.i.

h Homines.sed pone ꝙ hic fuerũt duo boies: vnus liber:⁊ alius ſuus tunc hec ꝓpositio ē falsa. Dic ꝙ pluralis oro ꝙuertit̄ in singulare. ⁊ tũc est vera ⁊ nō fallit vt.ff.de ꝓdi.⁊ de.l.falsa.§.fi.⁊.ff.de peti.here.l.diuus in fi.⁊ de ori. iu. l.ĵ.§.exactis. ⁊ de v̄.sig. nō est. Econtra singularis pro plurali: vt.eo.ti.l. in vsu.ff. de testatu.si cōquesta.§.i.

sibi q̃qz ciuitas cōstituit:sepe mutari solēt:vl̄ tacitō cōsēsu ppli: vel aliā postea lege lata. Omnē autē ius quo vtimur:vel ad psonās pertinet:vel ad rēs:vel ad actiōes ⁊ p̄ us de psonis videamus.nā pax ē ius noscere:si personē quax causa cōstitutũ est ignorētur.

De iure personarum. Rubrica.

Summā itaqz diuisio de iure psonax hec est:ꝙ omnes boies aut liberi sūt:aut serui. Et libertās qdē ex q̃ etiā liberi vocātur ē naturalis facultas eius qd̄ cuiqz facere libet:nisi qd̄ ui aut iure p:ohibetur. Seruitus aūt est cōstitutiō iuris gētiũ q̃ quis dominio alieno cōtra naturā subiicit. Serui aūt ex eo appellati sunt ꝙ

⁊ dic hic questiones positas.ff.eo.l.iij.

i Aut fui.sz qd ō statulibero. vl̄ liber.ff.si ex no.cā ag.l.si.sz ꝑ ē:vt.ff.ō sta.lib.l.statuliber. Itē qd ō ascripticio vl̄ cēsito. videtur ꝙ serui sint: vt.C.ō agri.⁊ cē.l.fi.li.xi.⁊.C.i quib⁹ causis colo.cē.l.fi. Sz ꝑ ē fz Jo.lz alij alr̄ distīxerūt:cū possūt fieri clerici:⁊ ꝑ dño⁹ volūtatē:qd̄ nō ē ivere suis:vt.C.ō epi.⁊ cleri.l.iubem⁹.§.seruos.⁊ i auten.ō scis.epi.§.ascripticios col. ix. Itē i dubio ꝙ libertate iudicādū ē:vt.ff.ō re.iu.l.libertas. ⁊ qō i cōtrarijs legib⁹ ꝓtinet̄ logt̄ quo ad seruitia qb⁹ē astrict⁹:q̃re potuerūt ⁊ facere testamētū:⁊ ferre testimoniū:⁊ alios act⁹ ciuiles exercere:nec alienari possunt sine solo:vt.C.ō agri.⁊ cē. l. quē admodū.li.xi. Itē qd de monacho vel regulari canonico. Nō deo liberi sūt:⁊ ideo possūt reddere testimoniū:qd̄ dic vt dixi m⁹ i auctē.ō mona.§.cogitādū col.i.licet quo ad act⁹ quosdā fingāt̄ mortui:vt i auctē.de mona.§.illud.⁊.§.siquis aūt. col.i.⁊ i tauc. de nup.§.sed occasionē colla.iiij.

k Libertas.hec diffinitio trib⁹ modis pōt legi. Primo sm Jr.vt diffiniat̄ libertas eo iure quo iuēta ē.i.naturali:⁊ sic etiā fui fz hoc sunt liberi:nā ⁊ ipsi possūt facere qd̄ volūt:nisi ꝙ ui.idest de facto:vel iure .ſ.quolibet ꝓhibeāt̄:⁊ hec verba. Ex q̃ etiā liberi cē:possunt cē de diffinitōe:nā ⁊ ipsi liberi uocāt̄ fz idē ius:vt.ĵ.de libertis.§.i. Alij dicūt diffiniri libertatē liberi nō libertatē serui:qz ex prima vocātur.ſ.hodie liberi:nō ex secūda.ſ.quā habēt serui. Est ergo libertas alia i seruo:alia in libero.⁊ secūdū eos verbū vi exponit̄ vt prius. Sed nec prima nec secūda placet ꝙ serui sint aliquo modo liberi cū ius gētiū i hoc derogauerit iuri naturali:vt infra.§.seruitus.⁊ expone. Ui.i.iure gētiū:qd̄ quadā necessitate iduxit seruitutē.ſ. p captiuitatē vt supra titulo.i.§.ius aūt.⁊ iure.ſ.ciuili quādo maior.xxv. annis vēdit se ad preciū participādū:vt.ĵ.§.serui.quasi dicat liber quilibet est nisi fiat seruus iure gētiū vel ciuili:⁊ hec verba. Ex qua etiā liberi cē.nō oportet ꝙ sint de diffinitiōe:sed quē dā effectū libertatis demōstrāt. Accur.

l Cōstitutio.i.vnū de statutis iure gētiū:nā ⁊ alia multa statuit ius gētiū:vt.§.titulo.i.§.ius aūt.sed hodie dici potest seruit⁹ de iure ciuili formatione.nā alias olim ⁊ alias hodie est hec testas:vt.ĵ.de his qui sunt sui vel alie.iuris.§.pe.⁊ fi. q̃re nō ē de iure gētiū iuētōe:sed ciuili formatōe:vt.ff.de iusti. ⁊ iure.l. ius aūt. Naturā.quia de iure naturali liberi nascebātur.

m Cōtra naturā.i.ꝑ ius naturale:cū eo iure oēs liberi sunt vt.ĵ.de liber.§.i.⁊.§.ti.i.§.ius aūt.

n Seruare.nota seruū dici a seruādo ⁊ nō a seruiēdo: secūdū Jſi.sed tabellio dicit̄ seruus public⁹ a seruiēdo:vt.ff.ō adop.l.nec eniz.§.ij.⁊.l.nō aliter.⁊.ff.rēpu.fal.fo.l.ij.qui tamē seru⁹ nō potest esse: vt.C.de tab.generali.li.x. Accur.

ſie ⁊ opiniones eā auctoritatē tenebāt:vt iudici recedere a rūso eoꝝ nō liceret:vt ē ꝓstitutū. Ex[m] non scripto ius venit qd̄ usus ꝓproba uit.nā diuturni moꝝes ꝓsensu⁹ utētiū ꝓprobati legē imitāt̄. Et[q] nō ſelegāter i duas spēs iūs ciuile distributū eē videt̄. nā origō ei⁹ ab īstitutis duax ciuitatū.athenax.ſ. ⁊ lacedemonioꝝ fluxisse videt̄.in his.n.ciuitatib⁹ ita agi solitū erat: vt lacedemonii qdē magis ea q̃ ꝑ legib⁹ obseruarēt memorie māda rēt.atheniēſes vo ea q̃ i legib⁹ scripta ꝓhēdissent custodirēt. Sed naturaliā qdē iura q̃ apud oēs gētes peqz obseruāt:diuina q̃dā,pudētia ꝓstituta:semp firma atqz immutabilia pmanēt. Ea vero q̃ ipa

Consensu.als non potest esse consuetudo cū dicatur quasi cōmunis ꝓsuetudo:⁊ error ꝓsuetudinē impediat:vt.ff.de leg.⁊ se.cō.ꝙ nō rōne.

Imitat̄.i.tm̄ valet vbi lex scripta nō ē:ꝑtū lex vbi scripta ē. Et nota tres virtutes ꝓsuetudinis imitādi legē:vt hic. Itē iterꝑtādi legē vbi lex ē dubia.vt.ff.e.si de interꝑtatione.in fi. Itē corrigēdi:vt.ff. de le.⁊ se.cō.l.de quib⁹.i fi.⁊.ĵ.e.§. ea vero.qd̄ distīgue: aut ē generalis ꝓsuetudo p totū mūdū:⁊ tūc vicit legē vbiqz:vt.ff.e.de qbus.§.fi.aut spālis:⁊ tūc vicit legē i eo loco vbi ē:vt.ff.coīa p̄diox.l.vēditor.§.si ꝓstat. dūmō post legē fuerit inducta:alr̄s vicit̄ a lege supueniēte:vt.ff.de sepul.vio. .l.iij.§.diuus.in alio aūt loco ꝓsuetudo specialis nō vincit legem.vt.C: e.l.consuetudinis.⁊ hoc sm Jo.⁊ P.lz alij aliter distinxerunt.

Et iccirco.hic.§.coīs ē ad duo.ſ. ocā s̄.ad scriptū ⁊ nō scriptū. iō bñ ē hic.§.

Jus ciuile.large accipe:vt no. in.§.constat.

Origo.i.lex.xij.tab.que fuit origo totius iuris ⁊ ꝓncipiū.

Institutis.i.ordinamētis.nā ro.populus.x.viros ꝑ isto iure misit:q .x.tabu.eburneas rettulerūt tā de iure scripto atheniēſiū:q̃ nō scripto lacedemonioꝝ. Sz q: postea aliqd deerat: p qd̄ emēdationē desidera bat:data fuit ptās p vnū ānū bis.x.viris vt ius ⁊ leges corrigerēt: addēdo ⁊ detrahēdo:⁊ si op⁹ eēt iterꝑtarēt̄:⁊ vt ea facerēt:q duas tabulas addiderūt:⁊ sic lex.xij.tab.ex accrescēti dicta est .vt. ff. de ori.iu.l.ij.§.i.

Sed naturalia.hic.§.pōt itelligi de iure naturali primeuo:quo mouentur oīa aialia ad aliquid faciendū:vt notaui s̄.e.ti.§.i. in prin. sz qd̄ dicit esse imutabile:est ꝑ id quod de seruitute dicit̄: que est ꝑ ius naturale:⁊ tñ prevalet.vt s̄.e.§.ius aūt.sed dic nō derogat̄ ob hoc:lz nō seruet̄ in illo casu.nā nihilomin⁹ equū ⁊ bonū ē. Et eodē mō rūdeo ad id qd̄ dicit̄.ĵ.de ca.di.§.ꝙ aūt.qd̄ ē ꝑ. Uel ibi nō tollitur cognatio: sed ius succedēdi. Itē eodē mō vt prius rūdeo ad illud qd̄ de vsuc. dicitur .ĵ.de vsuca.in pn̄.qd̄ ꝓstat esse ꝑ ius naturale:vt.ff.de ꝓdi.inde.l.nā natura. Uel dic ꝙ iste.§.loquitur de iure gentiuz:quod patet ex illa lr̄a. Quod apud omnes gentes.s̄.e.§.quod vero naturalis. Accur.

Constituit.ſ.de consuetudine speciali:vel.l.municipali scripta.

Tacito.ſ.ꝓria ꝓsuetudine.vt.ff.de le.⁊ se.cō.l.de quibus.in fi.

Uel alia.i.ꝓrio statuto.⁊ sic reddunt̄ singula singulis.

Omne.qd sit ius ⁊ q̃lr̄ diuidat̄ dixim⁹:nūc dr̄iaz iter ipa iura ponit

Uel ad psonas.de hoc bñ dr̄.ĵ.in toto p̄mo li. vsqz ad ti. de rer.di.

Ad res.de hoc dicit̄.ĵ.li.ij.⁊.iij.vsqz ad ti. de ob.

Ad actiones.de his dicitur.ĵ.de actionibus.

Persone.nam homo est res dignissima creaturax: vt.ff.de edili.e. .iustissime. Unde ouidius. Pronaqz cū spectent animalia cetera terram Os homini sublime dedit celūqz videre Jussit: ⁊ erectos ad sidera tollere vultus; Et in Virgilio. Celestisqz illi origo est.

Ignorēt̄.⁊ sic statim ponit de iure psonax. Et nota hic ꝙ dignioza ꝑsonēda sūt:sic.ĵ.de bo.pos.§.alia vo.⁊ p hoc facim⁹ multas formatōes

de iure personar
de ingenuis
de libertinis

o Capiuntur.ff.de sta.ho.l.iij.i fi.
p Fiunt.ex accidenti serui.
q Ex ancillis.licet pfez libez habeāt.vt.j.ti.i.7.C.de rei vē.l.partū. Quid si ex ascriptitio 7 libera. Rn.segt vētrē: vt in auten.con.que 7 ascripti.7 li.mu.§.i.colla.v
r Captiuitate: q occasione belli ptī gūt qđ est de iure gen.vt.§.ti.proxi. §.ius autem.
s Jure:7 ē tertius modus:vt.C. đ asserti.tollēda.l.i.§. pe.7 ē quartus: vt p ingratitudinē re uocationis i seruitutē:vt in aūt. vt liberi đ cetero. §.i. i fi.7.§.illud vero
t Maior. in quo facto fīt quattuor necessaria. s. q sit maior.xx.ānis: vt hic.7.C.de lib.ca. l.si per ministeriū Itē 7 vt eo aio:vt pcū capiat partez: vt hic:7.C. đ libe. ca.l.nō ideo. Itez q vere hēat ptē vt. ff. qb9 ad libe. pcla:nō lz. l.i. Itē q vēdatur ignorā ti pditionē vēditi: vt.ff.de lib.ca.l. liberis.§.siqs scies Itē 7 quintum vt hic sciat pditionez suā:vt.ff.siquis in

impatores captiuos uēdere iubēt ac per hoc seruarē nec occidere solēt:q etiā mācipia dicti sunt: eo q ab hostibus manucapiūt. Serui aūt aut nascūtur:aut fiūnt:nascuntur ex ancillis9 nris: fiunt aūt iure gētiū:idest ex captiuitatē: aut iurē ciuili: cū hō liber maiōr .xx. ānis ad pciū participādū sese venūdāri passus ē. In seruoz pditōe nulla ē dria: In libertis aūt multē dīe fūt:aut enī ingenui aut libertini fūt

De ingenuis. Rubrica.

Ingenuus ē is q statim vt natꝰ ē liber ē siue ex duob9 ingenuis mrimonio pstāte editus est: siue ex libertinis duob9. siue ex altero libertino:7 altero ingenuo: Oz 7 si qs ex mre nascitur libera: pre vero seruo: ingenuus nihilō minus nascitur: quēadmodū q ex mre liberā 7 incerto pre natꝰ ē: qm vlgo pceptꝰ ē. Sufficit aūt liberā fuisse mrez eo tpe quo nascitur: lz ancilla pcepit: Et ꝛio si libera cō ceperit: deide ancilla facta pariat: placuit eū q nascitur liberū nasci: q nō dz calamitas mris ei nocer q i utero ē: Et ex bis 7 illō q̄situ ē si ancilla pgnans manumissa sit:

deinde ancilla facta pepit: liberuz aut seruū pariat:et marcellus p:o bat libez nasci: Sufficit enī ei q i utero ē liberā mrez vel mediō tpe habuisse:qđ 7 vez ē. Cū aūt ingenuus aligs natꝰ sit:nō officit ei in seruitutē fuisse:7 postea manumissuz eē. Sepissime enī pstitutū ē natālibus nō officere manumissionē

De libertinis. Rubrica.

Libertini sunt qui ex iusta seruitutē manumissi sunt. Manumissiō aūt ē datio libertatis.nā q̄diu aligs i seruitute ē: manu ēt potestāti suppositꝰ ē:7 manumissus liberat a dñi ptāte:q rēs a iure gētiū originē assumpsit: vtputa cū iure naturali oēs hoies liberi nascerēt:nec eēt nota manumissio cū seruit9 eēt incognita. Oz postq̄z iure gētiū seruit9 inuasit:secutū ē bnficiū manumissionis. Ēt cū vno coi noie oēs hoies appellarent:iure gentiū tria genera esse hominū ceperūt:liberi:7 his ptrariū serui:7 tertiū genus libertini:q desierāt eē serui. Libertis aūt mōis manumissio pcedit:aut ex sacris pstōib9 i sacrosanctis ecclīis: aut vi dictā:aut iter amicos8:aut p epl'az

b Ex altero. sic.C.de operis liber.l.p ex libe. c Nascit. fm se. d Nihilominus.q: ventris status semp psideraf. vt hic.7 in auc:q cō stitutio ex ascrip.§.i.col.v.7.C.de rei vē.partū. nisi in casu:vt.C. de f. fugi.l.fi.7 nisi i muri legulo:vt.C. de muri legulis. l.q cū pre.li.xi. 7.l. bi q.7 hoc iure romano:sec9 iure lōgobardoz:q: semp i deteriōre ptez statꝰ trahit: nisi sit mrimoniū:aliud si pcubinat9. naz tūc seruat ius romanum.
e Libera.puta meretrice
f Calamitas. quasi cadamitas.quia iterū fuit facta ancilla.
g Ex his. hucusq̄z dixit q liter pūgat ingenuitas: nūc qualiter perseueret.
h Liberā matrez.facit ad hoc.C.si man.ita fu. ali. vt ma.l.fi.si iuxta.
i Medio tpe.ff. de acq: rer do.adeo.§. cumq̄z spectanda.
k Officit. nisi post manumissionem talem quinquēnio steterit. vt.ff.si inge.eē di.l.ij.sed illud hodie cōtrarium est:vt hic:7.C. vbi cā status agitur.l.fi.
l In seruitute.idest in statu seruili.
m Manumissuz.s.de fcō.
n Natalibus.i. ingenuitati q̄ pbat p natales. Erant aūt natales scripture cū annis dñi 7 pconizate que dicebāt luciū esse natū 7 ingenuū. 7 deiceps sic erat nisi tunc dicerēt:vnde 7 in legēdis sanctoz intitulat natiuitas sācti nicolai qñ mori:quasi tūc nascat nūq̄ moriturus:7 scribunt gesta i vita sancti nicolai.7 scriptura illa dicit natalis eius:7 qđ fecerit in vita in titulis talis sancti:vel dic q natale appellat prima natiuitas que ē de iure naturali 7 oēm hoiem dic eē liberū:vnde dicit. seruꝰ iste restituit natalib9.i. illi libertati quā hz đ iure nāli.ff.de na.re.l.ij. 7.ff.de sta.ho.l.ipatores.
o Officere.nisi vendiderit se:vt §.ti.i.§.pe.nunc enim non redit statum primum:vt.ff.de sta.ho.homo liber.que est contra.

De libertinis. Rubrica.

p Libertini sunt qui ex iusta.i. vera. sic eōz: vt.j.ti.i.§.semel. vel iusta.q: adeo iuste seruierūt dño vt meruerit manumitti: vel dic iusta:q: ē de iure gē.vt §.ti.i.§.fuit9.7.ff.đ iu.7 iu.l.manumissiōes.
q Seruitute.7 huius manumissione filius est ingenuus:vt §.ti.i.i pn. lz grāmatici dicāt eū libertinū:sed 7 manumissum libertinū dicūt.
r Manumissio.i. detectio fm Jr.7.ff.de acq.re.do.l.adeo.§. cū qs.i fi. vel dic fm Pol. Jo.7 Az.q: libertatē quā prꝰ ille seruus nō hēbat: als nō diceret dari:vt.j. de act.§.sic itaq̄z.sed opponit. aut quā hēbat ei dabat.7 sic illi quidē nulla remanet cū nō habeat nisi vnā:aut quā nō habebat:qđ ē absurdū. Oz dic q dat qđ nō hēbat: 7 hoc plerūq̄z pūtingit q quis dat quod non habet.vt.j.qui.ali.li.§.i.7.ff. de vsufruc.l. qđ nostrū.7.ff.de acq.re.do.l.nō hos(tes)
s Et.pro idest.
t Potestati.ff.de iu.7 iure.als manumissione.
v Que res.i.manumissio.
x Et cum tria genera.sed erat vnū.7 addita sunt tria:ergo sūt quatuor Rñdeo nō sequit. nā si habeas tres filios:7 nascat hodie vnus:icipis habere quartuz: 7 prius habebas tres:ergo septē:qđ falsum ē.q: quod primo erat computatur in sequentem numerum.
y Sacris.s.sub aspectu populi 7 antistitis:7 interueniente qualicunq̄z scriptura vice actoz.vt.C. de his qui in ec.manu.l.i.7.ij.
z Vindicta.i.cā cognita coram ptore:q ideo dicit dari vindicta:q: vindex qđā seruus vitelioz pmo sic fuit manumissus.ff. de orig.iu.l.ij. 7.§.initiū. vel vt quidā dicūt scdm Boetiū vindicta erat virga ptoris q̄ ter pcutiebat manumissus:7 dicebat ptor ter.aio te liberū.ar.C.si aduer.li.l.ij.
a Amicos.7 in hoc 7 in se.ca.necessarij sunt quinq̄z testes.vt.C. de la. lib.l.i.§.scimus.7.§.sed siquis.

b Qualibet. vt i codicillis vel i testamēto minꝰ solēni: qs valet iter patrē ⁊ filios: vt. C. de testa. l. hac cōsultissima. §. ex iperfecto.
c Sed alijs. preter supradictos.
d Qui tam. scilicet modi.
e Ex veteribꝰ. s. ex legibꝰ iperatoꝝ: vt. C. q ex cau. ser. li. ac. p totū.
f Nostris. vt. C. cōmunia de manu. l. fi. ⁊ in auc̄. de man. prin. §. ij. colla. iij. ⁊ in auc̄. de mo. §. ij. colla. i. ⁊ in auc̄. de mo. §. i. col. ij.
g Serui manumitti. quasi dicat quandocunq; etiam i uiti: vt. C. de testa. ma. l. fi. §. sīvo quidam. licet secus sit in filijs: vt in auc̄. quibꝰ mo. na. effi. sui. §. generaliter. colla. vi.
h Trāsitu. ideſt dū trāsit ⁊ ē ratio: quia sine eo fieri poterat. vnde aliud ē quando manumissio nō poterat fieri sine ꝓtore: vt. ſ. .ti. i. §. eadē. Itē aliud est in cōtentiosa iurisdictione q̄ scilicet reddit̄ in inuitum: vt. ff. de vbo. obli. inter stipu. §. i. ⁊ .C. de dila. a procedente.
i In balneū. tūc enim videbatur nō valere: q; pre gaudio cuilibet concederet.
k In theatrū ideſt in locū vbi hoies stāt ad videndum ⁊ idem multo magis scilicet alijs quocunque vadat.
l Libertinoꝝ. idē erat de seruis: vt .C. de nu. iu. qui tol. l. i. §. i.
m Quodo. ideſt aliquādo.
n Minorē ideſt mediā: vt .ſ. d capi. di. §. i. ⁊. ff. d au. ⁊ arg. lega. l. q laudē. fz Jo.
o Deditituoꝝ. ideſt vocabātur deditituj: ⁊ erāt inducti
2. hac. l. eliescētia q̄ ⁊ multa alia iduxit: ⁊ erāt bi toto tēpore vite sue fui: ⁊ tūc fiebāt liberi cū moriebāt̄ qd̄ ꝑderat eis: q; bona vt peculiū a dño occupabāt̄. sed i latinis aliter fiebat: vt colligit̄ hic: ⁊ ex eo q̄ minꝰ habebāt dedititij q̄ latini: vt. ſ. de succeſ. lib. §. fi.
p Pietas. ideſt nos qui sumus pij
q Cōstitutionibus: vt. C. de lati. li. tol. l. i.
r Cōperebat. scilicet manumissus: secūdū hoc nota tria tēpora i primo ⁊ vltimo scilicet deiceps idē iuris est: sed i medio hoc ius pessimū fuit i ductū: vt. ſ. de suc. liber. §. vltimo.
s Libertinꝰ. ex quo ꝓtigit multiplex effectꝰ i ꝑmis circa obsequales operas scilicet q̄ sūt i faciēdo vt i assurgēdo ⁊ seruiēdo: siue i nō faciēdo: vt ō nō vocādo i ius q̄ ipsa natura patrono dēbēt̄ etiā sine ipositōe: ⁊ si vocauerit i ius patronū sine venia punit̄ i quiquagita aureis. ff. de i iusvo. l. pe. ⁊ vlti. q aurei accipiūt̄ qliber ꝑ vno solido: vt. ſ. d pe. te. li. §. fi. ⁊ ex his iurib⁹ sumit̄ ar. q̄ aureꝰ ꝑ solido accipit̄ i iure nro: ex quo ꝑ eodē dicto tales snie ꝑmulgāt̄ ⁊ eedē itelligūt̄ eē dāde filio emācipato: vt .C. d i ius. vo. l. venia. ⁊. ff. d ꝓdi. ide. si nō sortē. §. libertꝰ. Itē revocat̄ i seruituté pp offēsā: vt. C. d liber. ⁊ eoꝝ li. l. si manumissus. ⁊ alia multa. sed hodie hec oia tollūt̄ ꝑter ea q̄ ipa natura dēbēt̄: vt i auc̄. vt liberti d cetero. §. i. col. vi. Tu dic vt no. in. d. l. si manumissus. que est contra.
t Et deditities. qd̄ dixerat i genere nūc per species ponit: vel quod cō iūctim dixerat nūc diuidit.
u Altercatiōes. q̄s nō habem⁹. Cꝝ q̄re nō erāt serui sicut illi q penitꝰ sūt sui cū toto tpe vite sue fuire cogerēt̄. Rn. fz Jo. q̄ erāt liberi: licet seruire cogerētur: vt. C. coia de ma. l. i. §. sinaūt ꝓprietarius.
x Latinos ⁊ iuni. i. ex lege iunia norbana iducta: vt. ſ. e. §. libertinoꝝ.
y Hōes. sic ꝓstrue: ⁊ oēs liberos donauimus .i. honorauimus ciuitate romana. i. plena libertate: vt. d. e. §. libertinorum.
z Discrimine. i. dña bita: nec etatis manumissi: vt etiā ifās possit manumitti: imo etiā i vētre: cū ꝑtū ad hoc hēat̄ ꝑ nato: vt. ff. de sta. ho. qui i vtero. nec dñi manumittētis: dū tamen habeat. xx. annos. vti. i. §. eadē: nec in modo manumittendi. ſ. in testamento seu inter viuos quoquo mō. vt s. e. §. multis.
a Antea. ſ. q̄ veniret ista prava conditio.
b Ciuitate romana. ideſt plena libertate.
c Decorauimus. .i. honorauimus.
d Additis. ſ. a nobis eis quos habuimus. s. eo. §. multis aūt. ⁊ sūt additi nouem. Primus si dñs egrotātem seruū suum deiecit. Secundus si ancillaz vēdiderit ne ꝓstimat̄. ⁊ ꝓstituta fuerit: vl si venditor sibi retinuerit manus iniectionē. ⁊ eam ad ipsum reuertentē prostituit postea. Tertiꝰ si serui pileati ōfuncti funꝰ ꝓcesserunt. Quartus si etiaz exp̄ssit eum velle esse latinum. Quintus si sub conditione relicta libertate heres ante conditionem manumiserit Sextus si in iudicio liberali a dño superatus fuerit ⁊ p̄ciū ꝑ eo dño solutum fuerit: ⁊ ipe postea accepit. Septimus si ancillam suā maritauerit alicui libero Octauus si coraz actis filium nominauerit seruū suū. Nonus si instrā fuitutis reddiderit: ⁊ ꝓbāt̄ himōi. C. d la. li. to. l. vna. §. fz sācim⁹. vlz i fi.
e Sola. ſ. libertas plena. In presenti. i. in ꝓsuetudine.
f Dn tñ cuiqz. q̄uis s. ti. i. §. multis. ⁊. §. fi. dictū sit quēlibet manumittere posse. tñ ⁊c. sic. ſ. de exher. li. i pn. nā tūc eēt liber ⁊ heres.
g Fraudē. hoc expone. ſ. e. §. fraudē.
h Manumittit. ſ. iter viuos. vl i vltia volūtate. ſ. nō istituēdo: nā tūc eēt liber ⁊ hēs. vt. ſ. .pri. §. ⁊. ff. q ⁊ a. q. l. si mortis.
i Agit. ſ. vt noceat creditoribꝰ: sibi tñ nocet si vellet revocare: vt. C. de ser. pig. da. ma. l. creditoribus.
k Eliescētia. filiis ē rō. qz. l. vlt. ſ. d vsuc. §. furtiē. l Lz. i. licitū ē
m Seruū. ſ. vnū ⁊ nō ples. vt. ff. de her. isti. l. q soluēdo. i fi. cū .l. se. ⁊ etiā i fraudē creditoꝝ. vt. C. de nece. seruis. l. i. i p̄n. nisi spāliter pignori dat̄ fuerit. vt. ff. de her. isti. pignori. q nō pōt fieri necessariꝰ nisi dñs creditori satisfaciat: vt. d. l. pignori.
n Solꝰ. ⁊ i casu ēt cū alio. vt. ff. d he. isti. l. si is. ⁊. l. q soluēdo.
o Necessariꝰ. q: siue velit siue nolit cogit̄ eē hēs. vt. ſ. de he. q. ⁊ dif. §. i. nisi i tribꝰ casib⁹: quos hēs. ff. de here. isti. l. si suo.
p Extiterit: quo vltimo casu seruus substitutus est heres.
q Eadē. l. ſ. q̄ ꝓhibuit eadē ex iusta cā ꝓcedit. vt hic ⁊. ſ. e. §. eadē
r Et recte. ſ. ē puisū.
s Egētes. no. q̄ ꝑdest pauptas. q: fauet pauptati. sic. ff. d trāsac. cū hi. §. si i ānos. ⁊. C. de epi. ⁊ cle. siqs ad declinā. §. pe. ⁊. ff. d of. p. l. illicitas. §. fi. ar. s. ff. d excu. tu. ⁊ cu. l. spadonē. §. fi. ⁊ i auc̄. d testi. §. i. ⁊ illō. paup vbiqz latet. lz eꝫ dicat̄. Cātabat vacuꝰ coraz latrone viatoꝝ.
t Vel ꝑ saltē.
u Frent. sic. ff. d iter. act. l. ⁊ qz. i pn. sic. ſ. d bo. pos. §. p quos ait.
v Aut hoc non facient. i. non satisfacient creditoribus.
x Eo. seruo nūc liberto facto.
y Serui. quōdā. fz mō liberē.
z Iniuria. quo ad famam: que etiam post mortem quandoqz damnatur. ff. de act. l. ex iudiciorum.

aūt iunianos ⁊ oēz q̄ circa eos fuerat obseruātiā alia ꝓstitutione per eiusdē q̄storis suggestionē correximꝰ: q̄ iter ipiales radiat sanctōes. Et omnes libertos nullo nec etatis manumissi nec dñi manumissoris: nec manumissionis mō discrimine habito: sicut iaz antea obseruabaſ: ciuitateᵇ romana decorauimus. multis modis additisᵈ per quos possit libertas seruis cuz ciuitate rōana q̄ solā ē i p̄nti p̄stari.

Qui ⁊ ex quibus causis manumittere non possunt.

7. Dn⁽ⁿ⁾tñ cuicūqz voleti manumittere licet. Nā is q̄ frāudē creditoꝝ māumittit nihil ag̃it: q: lex eliescētia impedit libertatē. Licēt aūt dño q solo uēdo nō ē: i testamēto seruū suum cū libertate heredē instituere: vt liber fiat heresqz ei solūs ⁊ necessarius: si mō ei nemo aliꝰ ex eo testamēto heres extiterit: aut q: nemo heres scriptus sit: aut q: is qui scriptus ē qualz ex cā heres nō extiterit. Idqz eadē lege eliescētia ꝓuisū ē: ⁊ rectēʳ. valde enī pspiciendū erat vt egētes hoies qbꝰ aliꝰ heres extiturꝰ nō eēt: vēl saltē seruū suum nccēū heredē hr̄entᵏ: q satisfacturꝰ eēt creditoribꝰ: aūt hoc eō nō faciente: creditores res hereditarias fūi noie vēdāt: ne iuriā defūctus

affirmanz

actis filium nominauerit seruū suū. Nonus si instrā fuitutis reddiderit: ⁊ ꝓbāt̄ himōi. C. d la. li. to. l. vna. §. fz sācimꝰ. vlz i fi.

Qui et ex qbꝫ cāūſis mauūmittꝫ nō poſſut

a Idēqꝫ libertate. ñ qꝫ dicat iſtinuo te ſine libertate qꝛ tūc nō eēt heres: vt ſtatiꝫ dicet i fi.bꝰ. §. ſꝫ ꝓtermiſit dationē libertaꝫ vt i fi. §. b Cōſtitutio: vt. C. ō nēcūjs ſuis here. iſti. l. qdā. i pri.

c Scriptura. ſicut ex datōe tutele: vt. ſ. q da. tu. poſ. i ꝓncipio.

d Inſtitutōis. ar. qꝫ aliquo ꝓceſſo illud ꝓcedit ſine quo illō eē nō pōt: vt. ff. de iu ris. om. iudi. l. ij.

e Cū non. hec eſt noua ratio de q̄ p dixi modo: ſed lex ipſa antiqua fuit: vt. ſ. ō here. iſti. §. .i. que eſt cōtra.

f In fraudē. ſic. e. ti. ſ. q ꝛa qui. ma. li. nō fi. l. i fraudē.

g Soluendo cuꝫ ꝛ ſciant ſe habere creditoꝛes: vt. ff. q̄ i frau. credi. l. oēs. .§. lucius.

b Nō eſt. ꝛ nunc erit perꝰ ſoluēdo.

i Preualuiſſe. nā quidā dicebāt qꝫ ſufficiebat ſoluſ euentus. alij dice bant qꝫ exigebaꝫ vtrunqꝫ. ſ. fraus ꝛ euētus: ꝛ iſta ſentē tia ꝓualuit: tñ ex p dictis videbaꝫ ſuf ficere euentū ſolū tantum ꝛc.

k Impediri. hic diligenter attēde qꝫ ſi directa detur libertas nō ſolum iter viuos: ſed etiā in vltima volūtate duo neceſſaria ſūt ſcilicet ꝓſiliuꝫ: hoc eſt fraus. ꝛ euētus vt hic. ꝛ. ff. e. l. in fraudē. ꝛ. C. e. l. i. In fideiꝰmiſſaria ſufficit euētꝰ: vt. C. q manu. nō poſ. l. fi. ꝛ ē ratio: qꝛ faciliꝰ libertas ō fcō data ab herede re uocaꝫ q̄ a ōfūcto: cuiꝰ viōbaꝫ diſpoſitio. l. vt. ff. ō fideicō. liber. .l. iiij. §. ſi i fraudē. Alia ratio nota. C. e. l. i fraudē. In alijs aūt alienationibus q̄ i frau. credi. fiūt: dic vt. ſ. de act. §. itē ſiquis.

l Sepe. rñdet tacite obiectōi. quō pōt eē animꝰ bonꝰ cū ipa vita te fraudet eos. rñdet. Sepe. n. ꝛc. ſꝫ ar. ꝟ. C. ō reſci. vē. l. qſqs. .ff. qui ꝛ a qui. manu. li. l. in fraudem.

n Cōſilio. nota quē teneri ō ꝓſilio: ſꝫ ꝟ. ff. man. l. ij. § . fi. ſꝫ hic fuit fraus: ꝛ iō fuit tale ꝓſiliū obligatoriū: qꝛ fraudulētū.

o Eadē. ſ. de qua eſt habita mētio. ſ. e. i ꝓncipio.

p Minoꝛ. ſufficit ergo ſi nō ſit minoꝛ. xx. an. etiā ſi nō ſit ma ioꝛ: vt qꝛ tetigit vltimū die. xx. an. vt. ff. de manu. l. i. ſicut i teſta mēto fauoꝛe ſui: vt. ff. de teſta. qua etate.

q Indicta. hic expone vt. ſ. ti. i. §. multis.

r Cōciliū. i. apō locū illū vbi habeꝫ ſup hoc ꝓſiliū. i. ōliberatio ꝛ ſic ponit id qō fit ꝓ eo vbi fit: vt. ff. ō iuſti. ꝛ iu. l. vltima. §. fi. vl̄ dic apō eos q ꝓſūt ꝓcilio: vt ſūt oēs habētes ordinariā iuriſ dictionē etiā minimi mgſtraꝰ cū hoc ſit ō volūtaria iuriſdictōe: vt. ff. ō offi. ꝓ con. ꝛ le. l. ij. ꝛ i auctē. de defen. ciui. §. nulla. col. iij.

s Juſte aūt. cauſe. facit. ff. de manu. l. ſi minoꝛ. cū. l. ſe.

t Pfrez. ſꝫ q̄liter pōt filiꝰ hēre ſuū. ſ. pfrez vl̄ ecōtra: vl̄ frater frēz ſuū ſiue ſoꝛorē. Rn. bñ: vt qꝛ iſtituit dñs filiū ſui ſui hered̄ vel filiū ancille vl̄ ecōtra: ꝛ ſic ō alijs quo caſu ſit iſtituꝰ heres liber ꝛ dñs oīuꝫ bonoꝝ quoꝝ dñs fuit teſtatoꝛ: vt. ſ. e. §. i. ꝛ. ff. ō acq. poſ. cū hēdes. Itē pōt eē vt ſi hēat qs filiū ex ancilla ſua nā ē ſuꝰ ꝛ filiꝰ. vt. C. cōia ō ma. l. fi. ꝛ ecōtra: ſi ſuꝰ habeat filiū ex dña. nā filiꝰ eſt ꝛ liber ꝛ dñs: cū vētrē ſequaꝫ quo ad ſtatum

vt. C. de rei vē. l. partū. lꝫ poſſet ipſe ꝛ dña accuſari. vt. C. de mu. q̄ ſer uis ꝓpꝛi. l. i. ꝛ. ſ. de here. inſti. §. i.

v Naturales. ꝛ legitimos: vel naturales tñ.

x Pedagogū. ſ. qui ab initio inſtruit pueros. a pedos qō ē puer ꝛ go gos quod eſt ducere. quaſi dicat ductoꝛ ſiue gubernatoꝛ puꝛoꝝum.

y Alumnum. qué vel quā alumnus aluit vt differat a ſuperioꝛi.

z Collectaneuꝫ. qui ſimul mecum lactauit. quē fratrē bononiēſes appellant.

a Ducatur. preſtito ſuper hoc ſacramēto. vt. ff. ō ma. vin. ſi collectaneus. in fine.

b Juſta cā. vt infirmitas que tribuit dilationē. vt. ff. ſi qs cau. l. ij. iij. ꝛ. iiij. ꝛ. ff. ō re iudi. l. queſitum. vel alia qualibet iuſta. vt. ff. ex qui. cau. ma. li. l. i. in fi.

c Decē ꝛ ſeptem an. Sed quō minoꝛ. xxv. an. pōt eſſe ꝓcuratoꝛ: vt. C. de ꝓcura. exigendi. ꝛ. ff. de ꝓcura. ſi minoꝛ. ℞. hoc ad negocia fuit. non aūt in indicio eē pōt. ſic alſ eſt differentia i ter hos ꝓcuratoꝛeſ. vt. ff. man. ſi ꝓcuratoꝛē. §. i.

d Semel approbata. ſcilꝫ manumiſſionis: ꝛ apud cō cilium.

e Siue falſa. quaſi dicat ſi dixit filiū lꝫ nō ſit: vl̄ patrē: vl̄ filiā: lꝫ hec ita nō ſint ꝓꝫ quoſdam: quod reprobo: cū id quod falſū ſit nihil ſit nec preſtet cām. vt. ff. de v̄. ſig. Paulus. ꝛ. C. ſi ex fal. inſtrumēto. p totū. ꝛ. ff. de excep. rei iu. l. q agnitis. vñ dic v̄a. i. iuſta. falſa. i. iiuſta vt qꝛ dixi eū ſociū meuꝫ fu iſſe in armis vel in ſcholis quod inducebam pro iuſta cauſa: ꝛ fuit talis cauſa vel ſimilis approba ta: lꝫ non debuerit approbari: ſic. ff. de leg. i. ſi fideiuſſoꝛ. §. fi. ꝛ. ff. de in inte. re. l. omnes. ſic econtra iuſta pro vera: vt ſ. ti. i. in prin.

f Retractetur. quia nihil facile imutandum eſt ex ſolēnibus: vt. ff. de i inte. re. diuus. Sed cōtra. ff. de excu. tu. l. ſed reprobari. i. ℞. ſed hoc fa uoꝛe libertatis: illud fauoꝛe ſanitatis. Accurſius.

g Cum aūt ꝓſtituꝰ. nā cū dicit ſine cā nō poſſe manumitti. ergo ecōtra cum cauſa valet manumiſſio: ſic. ff. de eden. ſi quis ex. §. pretoꝛ. ꝛ. §. phi bet. ꝛ. ff. de pac. iure gen. §. pretoꝛ. ꝛ. §. dolo malo.

b Teſtamētū. ſi eſt maſculus: femina vero in. xij. vt. ff. de teſt. q̄ etate. ꝛ. ff. de liber. l. aurelio. §. Caius.

i Sed cum libertas. Uſqꝫ nunc allegando inuit qꝫ eodē tpe poſſit ma numittere quo teſtari. nūc eꝫ duas rōnes ꝓſideraſ: ꝛ qꝛ ieſtimabilis ē libertas: tñ ſi vēdat qs pciū ad vēditoꝛē ñ trāſit. imo penes emptoꝛē eū dēqꝫ dñꝫ remanet: vñ ē ieſtimabil: vt hic ꝛ. ff. ō reg. iu. l. libertas. ꝛ. ff. ō tabu. exi. l. i. §. fi. ꝛ qꝛ antiqtas aliter ſtatuebat: cui ē deſeruiēdū. vt. C. ō teſta. l. teſtamēta. q̄re viſis allegatiōib⁹ ſoluit. mediā eligēs viā. ſic. ſ. de re. di. §. cū ex aliena. lꝫ ſit ar. ff. ō ne. ge. nēſēnᵗ. i fi. ꝛ. ff. ō i rē v̄. p pfe. .§. idēqꝫ. k Mediā. Nō mediā viā. ſic. ff. ſi ps heredi. petaꝫ. l. antiq

l Impleuerit. ſꝫ hodie exquo teſtari pñt: ꝛ libertates relinquere pñt. vt in auc. vt ſpon. lar. col. ix. §. i. quod exaudio ſi i vltima volūtate velit qs libertatē relinquere: qō ꝓꝫ ex v̄bo relinquere: qō in dicta auc. poſi tū eſt: qō ad moriētes tm̄ ſpectat: vt. ff. de tab. exi. l. i. §. fi. Sed qd ſi iter viuos velit qs manumittere? ℞. nō pōt: niſi habeat. xx. ānos: vl̄ niſi cā cognita: cū nec liber iſte: nec auc. loquaꝫ niſi in vltima volūtate. vñ ſua tur teno: eiuſdē. l. elieſcētie cū no nſit cōrectꝰ. vt. C. ō ap. l. pcipimꝰ. i fi.

m Antiqtas. vt. ff. de poſtul. l. i. §. initium.

n Poſtulare. i. deſideriū amici ſui vl̄ cliētuli ſui coꝛā iudicib⁹ exponē vt. ff. de poſtu. l. i. §. i. nō aūt ꝓ ſe poterit eē i iure: vt. C. de auc. pſi. l. cla

rū.ꝛ est ratio: quia quādo pro alio accedit sibi imputet: qui tali ꝓmittit cām suam: vt.ff. de manu.l.cū mandato.

o Peruenire.iterrogatiue legas ꝛ rñdeas: nō ē rō quare sit diuersū. est ergo ꝛ idē ius statuēdū: vt.ff. de v̄.ob.l.a ticio.in fi.nam vbi est eadē ratio idem ius statuendū est: vt.ff.ad.l.acq.l.illud.ꝛ C.ad.l.fal.l.vltima

De lege fusia canina tollenda. Rubrica.

p Lege fusia. certus vt vltra duos vel tres forte nō posset manumittere in vltima voluntate: vt.ſ.e.in fi.

q Modus.i.numerus.

r Quā.ſ.legem fusiā canina forte a quodā qui canis noiabat inductū: vt i publiciana dicitur.vt.ſ. de ac. §. alie.nā canis seruabat nāz: qui stat in palea. qui nec sibi pōt hre paleā: nec alij ꝓmittit accipe: sic nec sibi poterat tenere suos qꝫ morie bant: vt.ſ. de dona. §. siue falsa. nec libertatē patiebatur eis dari. vnde merito canina dicit: vt sit ꝓsequēs nomē rei: vt.ſ. de dona. §. est ꝛ aliud.

s Impedientez.i. impedimētū afferentē.

t Inuidā. nota ꝑ inuidos sic.C. de cadu.tol.in prin.

v Familiā.i. oēs seruos: q familia dicit vt.ff. de v̄. sig. pnūciatio. §.i.

x Causa. vt fraus vel etas manumittentis. vt s̄.e.ti. in prin.ꝛ §. eadem.

Lege fusia. certus vt vltra duos vel tres forte nō posset manumittere in vltima voluntate: vt.ſ.e.in fi.

credat: vt ꝛ ad libertates dandas seruis suis possint puenire.

De lege fusia canina tollenda.

Lege fusia canina cert⁹ modus ꝓstitut⁹ erat in seruis testamēto manumittēdis quā quasi libertates impēdiētē: ꝛ quodāmō iuuidā tollēdā esse cēsuimus: satis fuerat ihumanū viuos qdē licētiā hre totā suā familiam libertati donare: nisi alia cāusa impediat libertatē. mouētib⁹ aūt adimere huiusmodi licētiā.

De his qui sui vel alieni iuris sunt

Equit de iure personarū alia diuisio. Nā q̄dā pso ne sui iuris sunt: q̄dā alieno iuri subiecte sunt. Rursus eaꝫ q̄ alieno iuri sunt subiecte: alie sūt i pōtestate pētū: alie i ptāte dn̄oꝫ. Videam⁹ itaqꝫ de his q̄ alieno iuri subiecte sunt: nā si cognouerim⁹ q̄ iste pson̄e sunt sim̄l intelligemus q̄ sui iuris sūt: ac ꝑ⁹ ispiciam⁹ de his qui in potestate dn̄oꝫ sunt.

2. In ptāte itaqꝫ dn̄oꝫ sunt serui: q̄ quidē ptās iure gentiū est: nam apud oēs pereqꝫ gentes adiaduer

dolū vl metū fu⁹ acqrat: vt.ff. ꝑ empto.l.ij. §. celsus. ꝛ §. pap. ꝛ §. si fu⁹. ſz hoc solo ispecto an q̄rat: puta si fu⁹ stipulet opas a liberto: vt.ff. ō sti. ꝑ.l.añpe. vl si aliō fcñ sit. i stipulatōe: vt.ſ. ō sti. ꝑ. §. ſz cū fcñ. nisi i casib⁹: qō dic: vt.ſ. ō sti. ꝑ. ſz cū. nec ob. o: l. ꝑ fu⁹. qꝫ ñ q̄rit dño vt sibi remaneat. nā tenet reddere. Sed

terē possum⁹ dominis i seruos vite necisqꝫ ptāte esse: ꝛ qōcūnqꝫ ꝑ suū acqrit id dn̄o acquiritur. Sed hoc tēpore nullis hoīb⁹: q sub iperio nostro sunt: liceat sine causa legib⁹ cognitā i seruos suos supra modū seuire: nā ex ꝓstitutione diui pii antonini q sine causa seruū suū occiderit nō min⁹ puniri iubet q̄ꝫ si alienū seruum occiderit. Sed etiā maior aspitas dn̄oꝝ eiusdē p:incipis ꝓstōne coerceт. Nā antoninus cō sultus a quibusdam p̄sidib⁹ puinciaꝝ de his seruis q ad edē sacraꝫ vel ad statuā p:incipis confugiūt: p̄cepit vt si itolerabilis videat seuitia dn̄oꝝ: cogant seruos suos bonis⁹ pdit iōibus vendere: vt pciū domi nis dare: ꝛ recte: expedit. n. reipublice ne sua re qs male vtat. Cui⁹ rescripti ad elianū marcianū emisi verba sunt hec: dn̄oꝝ⁹ qdē potestatem i suos seruos illibatāꝫ esse opo:tet: nec cuiq̄ hoiuꝫ ius suum detrahi. Sed dn̄oꝝ quidē interest ne auxili ū cōtra seuitiā vel famaꝫ vel itolerabilē iniuriāꝫ denegetur his qui iuste dep:ecātur. Ideoqꝫ

nūqd libertas data a dño vl a lege qō fit iterdū: vt.C. ō ꝑ. q. ꝓmio lib: ac.p to.ꝛ i auc. de mo. §. ū. col. i. dño q̄rit. Pn. nō. nā lz q̄rat suo libero. tī non pōt dari libertas: vt.ff. de fideicō. liber. generaliter. §. si hoi. tī eo ipso momento sic fit liber vt dīm ñ habeat: ꝛ sic hec oppositio est ō pūcto: sic ꝛ alias vt hic vadit romaꝫ ꝛ hic facit mulꝫ nō ē tī vez eū iuisse vl op⁹ feciſſe: licet sit i vltimo momēto pficiēdi. Similis q̄stio fit. ff. ꝓ mer⁹ causa. l. extat.

k Id dño: vel q̄ si dño vt fructuario ꝛ bo. fi. pos. q bus q̄ritur ex duabus causis: vt.ſ. p quas per. no. acq. §. de his.

Acqrit. nota hic duos effect⁹ dn̄iceptātis: ꝛ ē terti⁹ vt non to:queat i dn̄z nisi i casib⁹. vt.C. de q̄stionib⁹. l.i. ꝛ l. fuos.

m Ez ꝛ hoc licet. i. licitū ē legib⁹. qz si seruus sciat insidias dño parari: ꝛ ipe auxiliū nō tulerit: suppliciū dz ꝓstare: qō mortez interptat: ſz si accusauerit eū crialr: excepto crie maiestat: vl si dn̄z viderit piclitātē ꝛ eū ñ adiuuerit: vl imiscuerit se vxori sue. vl alijs modis. n Cognita. vt qz cū vxore iuenerit: vl sili delicto. quo casu etiā occidere licet: vt.ff. ō v̄.ob.q fuū. ꝛ.ff. ō le.i.qd ergo. §. heres. ff. ad.l.iul. ō adulte. marito. §.i. si aūt al deliqt: vel dn̄o obedierit legitie eū corrigere pōt. non tī vltra modū boni viri arbitrio ꝓphēsū: vt.C. ō emē. fuo. l.i. ſz nūqd sine cā vberare pōt? R⁹ sic modice sm Jo. vt.C. ō emē. ꝑ.l.i.lz pla. dixit q̄ nō. alr tenet vel vēdere vel dare: vt.ff. ad.l.cor. de sic. vt hic seqt. ꝛ.ff.e.ti.li. o Cōstōne.e⁹ vba sūt. ſ.e. §. fi.

p Seruū alienū. ſz certe q fuū alienū occidit lege aqlia tenet vt.ff. ad.l.aql.l.ij. i pn. ꝛ ſ. ad.l.aql. i pn. q̄ actio hic hre locū nō pōt: cū nō dn̄o imo ꝓ dn̄z dare: qō ee nō dz: vt.ff. ad.l. aquil. itē mela. §. leges. ſz dic q hoc ē q̄tū ad crialē penā. l. cor. de sic. ꝛ.ſ. de pu. iu. §. itē lex. q̄ pena tā i seruis q̄ in liberis locū hz. vt .ff. ad.l.cor. de sic. l.i. §.i. interdū etiā ciuilr tenet si alteri⁹ iter est vt creditoris: vt.ff. de pigno. seruū quē qs: vel fructuarij. vt .ff. ad.l. aqui. ſz si ꝑpetatis. ꝛ.ff. de dolo. ꝛ elegāter.

q Ez etiā maior. i. magna. vel maior q̄ equū sit.

r Cōsult⁹. idest interrogatus. sic. ff. de pac. l. itē qz. §. fi. vñ illō Cōsulo te q̄rens. tibi consulo consiliū dans.

s Edē sacrā. ad que loca ꝛ olim ꝛ hodie cōfugiūt. circa q̄ dicti gue vt diximus in auc. de man. p̄n. §. neqꝫ autem.

t Cogant. nota hic q aliquis cogit vēdere rē suā bonis. ſ. vt pciū habeat. ꝛ ad dn̄z pmū nō reuertat. vt.ſ. pri. §. ꝛ §. fi. i fi.

v Bonis ꝓditiōib⁹. ne simili pena anterioꝫ afficiant. vel ne exponant vel destituant in eodē. vt.ſ. primo. §. ꝛ §. fi.

x Recte expedit. ſ. cepit. y Utat. qz interest p̄ncipis locupletes sub se hre subiectos. vt i auc. vt iu. sine quoquo suf. §. cogitato. col. ij. qō nō ꝓtigeret si cui libero seruos suos liceret occidere. Et nota q illō qō itereſt p̄uati p̄ncipalr: ꝛ reipu. iter est scōario. vt s̄. dixim⁹ ō iusti. ꝛ iu. i fi. ar. ꝑ. ff. so. ma. etiā. §. lz

De lege fusia ramina tollenda
De hyb qui sui vt alieni iuris sunt
De patria potestate. De nuptys

r.l.si pstātes.si maritus. z Martianum.procōnsulem eti
ce: alias euetice vrbis vt.ff.eo.l.ij.§.si dominus.
a Bñor. hic ide allegat: r duas p dñis róes vel dicta ponit.
b Illibatā .idest nō diminutā. Accur.
c Interest.idest eis pderit: vt seruos nō perdāt: r sic deneget
scilicet a nobis. vl
dic: Interest.i. ad
eos ptinet ne one
get.s.a se dñis cū
forte vxor vel filij
vel alij dñi famili
ares iserāt hec: sz
prima verior.
d Iniuria. quam
patiunt iure natu
rali inspecto nō iu
re ciuili: vt.j.de i
iur.§.seruus.
e Denegetur. sic
.ff.de offi.pre.ur.
.l.i.§.p autem.
f Infami. idest i
famata seu magna
iniuria.
g Fraudem. vel
euidētem: qr dño
non obedit: vel ca
lide dicens se non
ee istum qui fugit.

De patria pote
state Rica.

cognoscere d querelis eoz q ex fa
milia iulii sabini ad sacrā statuam
cōfugerūt: r si vel durius habitos
qz equū est: vel infamik iuria affe
ctos ee cognoueris: venundari iu
be ita vt i ptāte dñoz nō reuertan
tur. Qui sabin⁹, si nec cōstitutioni
fraudē fecerit sciat me hoc admissū
aduersus se seuerius executurz.

De patria potestate. Rubrica.

In potestate nostra sūt libe
ri nostri: quos ex iustis nu
ptiis procreauim⁹. Nuptie
aūt siue matrimoniū est viri r muli
eris cōiunctio idiuiduā consuetu
dinē vite cōtinēs. Jūs aūt ptātis
qd in liberos habem⁹ propriū est
ciuiū romanōz. Nulli aūt alii sūt
hoies q talē i liberos habeāt ptā
tem qualē nos habem⁹: Qui ergo
ex te r vxore tua nascit in tua ptā
te est. Item q ex filio tuo r vxore
ei⁹ nascit: id est nepos tu⁹ r neptis
eque in tua ptāte sunt r pronepos

eū r p officiū iudicis: de li.exhi.l.iij.§.hoc aūt. r piudiciali actione i rē
agā: vt.j.de act.§.piudiciales. non interdicto nisi in casu vt si volo euz
adire hereditatē in qua factus ē heres. vt.ff.de ac.here.siquis mihi.§.
iussū. r de lib.exhi.si eū seruū. Jn secūdo eadē auxilia locū habēt r plu
ra.s.rei vendicatio de iu.ro.vt.ff.de rei ven.l.i.§.i. Jn tertio locū hēt
interdictū de lib.ho.exhi.
itē act.in rem de iur.quiri
tū.vt.ff.de rei ven.l.i.§.i.r
de lib.exhi.l.i.i. R.
o Romanoz. i. oīum qui
sunt de romano imperio.
alie vero gentes quedaz vt
seruos tenent filios: vt scla
ui. alie vt prius absolutos:
vt frācigene. ideo caute di
cit infra. Talem qualem.
p Et vxore. aliud si ex con
cubina. vt.j.ti.i.§.fi. vel in
cesto coitu natus. vt in auc.
qui.mo.na.effi.leg.col.iij.
.§.fi.
q Jn tua. si tū tu sis tui iu
ris nō alieni. vt.ff.ad.l.iuli.
de adul.si eueniet.
r Nō erūt. quia qui nascū
tur familias sequunt. vt.j.
de le.ag.tu.§.i. r in hoc se
quitur conditionez pris. vt
.ff.de sta.ho.l. cū legitime.
s Justas. ciues. i. li
beri hoies. vt ē. ō
liber.§.fi. serui er
go nō faciunt matrimoniū
sz ꝯtuberniū: vt hic. r.C.de incest.nup.cū ancillis. r i auc.de nu.§.si vo.
ab initio.col.iij.sz aliud est iure canonū qd pualet: vt in auc. de eccl.ti.
.§.i.col.ix.vbi dicitur q canones sunt seruandi p legibus.
t Precepta: que sunt.j.e.ti. vt colligemus in ma.glo.j.e.§. sūt r alie.
u Puberes. i. maiores. xiij. an. vt.j.qui.mo tu.fi.in prin.
x Potentes. maiores. xij. an.j.qui.mo.tu.fi.i. R. sed in sponsalib⁹. vij
an. sufficiūt. vt.ff.de spon.l.in sponsalib⁹. Sz nūqd hodie. xv. anni sunt
necessarij ad mrimoniū. vt in auc. de tem.nō so.pe.§. generaliter. coll.
vij. Rñ. lex illa psuetudinē r frequētiā hoiuz ponit. Itē qd si aliqs asi
istud tps inuētus sit sufficiens ad mrimoniū. videt q nubere possit. vt
.ff.qñ di.le.ce.l.pe. quasi felici duplomate vsus. vt.ff.de v.ob.l. ptinu⁹.
.§.cū ita. Sz ꝯdico. imo. l.iul. de adul. r stupro pmisso poterit puniri. vt
.ff.de adul.inter liberos. i. R. r est pro hoc. ff. de pcubinis. l.i.§.fi. si au
tem de facto inter dictuz tempus vxorem quis acceperit: tunc erit vxor
cum ad etatem predictā puenerit. vt.ff.de ritu nup.l.minorem.
y Parentum. s. qui sunt iuris sui cuiuscūqz etatis sint. sic r materfa. sz
filij r filiefa. qui sunt in potestate cuiuscunqz etatis sint. vt.ff.de his qui
sunt sui iuris. l. nam ciuium. Accursius.
z Jn potestate. quid ergo de emancipatis. videt idez. vt.C.e.l. vidue:
sz illud psiliū ē: nō pceptū. q aūt possit filius emācipatus dicit .ff. de ꝯ
tab.l.ij. r.iij.§.si eman. r.ff. de ritu nup.l. filius emanci.
a Et ciuilis. qr ē i ptāte de iure ciuili romanoz. vt s. ti.i.§. ius.
b Et naturalis. quia pater: vt.ff.de iu. r iu.l.ij.
c Debeat. als nō valet: vt.ff.de sta.ho.l. paulus. i. rū. videt autē psen
tire nisi ꝯdicat expsse. vt.ff.de spon.l.in sponsalibus. in fi.
d Unde quesitū. quia patris psensus exigitur.
e Possint. cū pr nō possit psentire. vt.ff.de iure co.l.ij.§. furiosus.
f Sup filio. nā de filia facile psensū fuit: qr forte calidior sanguis est i
ea: vt in auc. de non eli.§.cum ergo. colla.i. vel verius ppter fragilitatē
sexus. ar.j.qui.ali.licet. in pn. sed pma non placet.
g Decisio. i. snia vel lex. vt.C.e.l.si furiosi. h Qua. decisione.
i Furiosi. i. etsi captus fuerit: r abfuit pater per triēniū. vel si nescitur
an viuat vel non: vt.ff.e.l.si nepos.§.fi. r.l.si ita.
k Decūdū datū. s. cū auctoritate curatoris pris: r dote sm quātitatem
primonij pris data: vt.C.e.si furiosi. in fi. sed iure canonū sufficit psen
sus eoz de quoz mrimonio agit. sed illud forte in alijs. nō in filijsfa:
itelligit. vel credo q hoc corrigit: qr honesta ē res ꝯbere matrimoniū
sicut r itrare monasteriū. vt i auc. de san.epi.§. nūc aūt. col.ix.
l Ergo. qr sm pcepta legū fiunt matrimonia. ergo rc.
m Non oēs. s. mulieres. n Quarūdā. s. mulierum.

1 Justis. qui sunt iusti dicitur.j.ti. primo.
k Nuptie. r dicūt a nubēdo. i. velādo: qr velate icedere dēbēt:
vt ait Isid. sed mrimoniū dr ideo qr mulier nubit vt mr fiat.
r hec duo noia sz diuersis ratoib⁹ idē significāt. Itē piugiū: r
pnubiū: r psortiū: vt.ff.de ritu.nu. i eo iure.§. hoc caput. licet
hoc vltimū qñqz iter seruos accipit: vt.C.de ser.fugi.l.ffi. iter
quos pprie dicit pturbeniū: vt.C.de icest.nup.cū ancillis.
l Cōiūctio. aioz nō corpoz tātū: vt.ff.ō reg.iu.l.nuptias. r illa
cōiūctio aioz significat vnionē q pfistit iter deū: r iustā aiam.
vnde apostolus. Qui adheret deo vn⁹ spūs est cū eo: Reliquū
scilicet piūctio corpoz designat pformitatē q pfistit i carne iter
christū r sanctā ecclesiā. i. humanū gen⁹: vnde euāgelista. Ver
bū caro factū est: r habitauit i nobis.
m Indiuiduā quo ad affectionē: sic.s.de iu. r iu.i pri. actu eni
plerūqz fit separatio iure tā veteri q̄ nouo pmittēte: vt.C.ō re
pu.psēsu. r i auc.ō nup.§.si ergo.col.iij. r i auc. vt lice.ma. r a.
§.qr vo.col.viij. Sz nūqd hāc affectionē habet aliqs ad pcubi
nā. quādoqz certe sic: r iō adijcias huic diffinitioni diuini r hu
mani iuris pmunicatio: vt.ff.ō ritu.nu.l.i. Diuini qr eiusdē se
cte dēbet ee: vt nō sit vn⁹ xpian⁹ r alter iude⁹: vt.C.de iudeis ne
qs. Humani qr foz viri seqt vxor: vt.ff.ad municip.l.fi.§.ij.sz
sec⁹ ēi pcubina: vel qualibet min⁹ legitima vxore: vt.ff.ad mu
nicip.l.si de iure.§.fi. licet pcubinat⁹ iure pmittēte sit. ff.ō pcu
binis.l.i pcubinatu. i fi. neqz valet oppositio ō mr̄e ad filiū: qr
ibi nō est talis psuetudo q̄lis ad vxorē: vt.j.ti.i.§. ergo. r i auc.
quomodo op.e.§.i. colla.i. r.§. quāta. ibi. Sed aut sole rc.
n Jus aūt. qd pfistit i septē. Primo qr necessitate famis vēde
re pōt vl obligare: vt.C.ō pa.q fi.dis.l.ij. Secdo. qr ab eo i ius
vocari ñ pōt. vt.C.ō i ius vo.l.fi. Tertio qr nec cū eis agēdo iu
diciū bēre possum⁹: vt.ff.ō iudi.l.lis. Quarto qr p eū acqrim⁹
vt.j.p qs pso.no.ac.§.i. Quito qr i iudicio ptra aliū sine licētia
nra eē nō pōt: vt.C.ō bo.q̄ li.l.fi.§.i. Sexto qr eo iuito sua bo
na aduēticia administram⁹: vt.j. p quas pso.no.ac.§.i. Quidā
tñ dixerūt q̄ alimēta adiuicē hoc iure pstāt: qd falsū ē cū i emā
cipatj hoc fit: vt.ff.ō libe.agnos.l.siqs a libe. i pri. Itē ciuilis ob
ligatio iter nos eē ñ pōt: vt.j.ō iuti.sti.§. itē iutilis ē. Et octauo
vt possiz peter filiā i meā ptātē. Circa qd distingue: q̄ aut a nllo
ōtinet aut ab aliquo: si ab aliquo volēs aut iuit⁹. pmo casu petā

r proneptis: r deiceps ceteri⁹ oēs. Qui tñ ex filia tua nascunt: in po
testate tua nō erūt: sz in pris eoz.

De nuptiis. Rubrica.

Justas aūt nuptias iter se
ciues romani ꝯhūt. q sm
pceptā leguz coeūt. Mas
culi quidem puberes. feie
aūt viri pōtētes: siue pfessimilias
sint siue filiifamilias. dū tñ si filiifa
milias sint r psensuz hēant paren
tū quoz i ptāte sunt. Nā hoc fieri
ōbere: r ciuilis⁹ r naturalis rō sua
det intātū vt iussus parētis pcede
re debeāt. Unde⁹ qsitū ē: an furio
si filia nubere. aut furiosi fili⁹ vxorē
ducere possint. Cūqz sūper filiō
variabat nra processit decisiō: quā
pmissū ē ad exēplū filie furiosi: fili
um quoqz furiosi posse r sine pris
iteruētu mrimoniū sibi copulare:
sm datū ex nostra pstitutione mo
dum. Ergo non omnes nobis
vxores ducere licet: nā a quārūdā

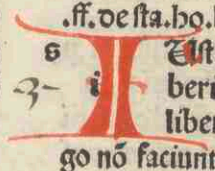

o Romanoz. i. oīum qui sunt de romano imperio. alie vero gentes quedaz vt seruos tenent filios: vt sclaui. alie vt prius absolutos: vt frācigene. ideo caute dicit infra. Talem qualem.
p Et vxore. aliud si ex concubina. vt.j.ti.i.§.fi. vel in cesto coitu natus. vt in auc. qui.mo.na.effi.leg.col.iij. .§.fi.
q Jn tua. si tū tu sis tui iuris nō alieni. vt.ff.ad.l.iuli. de adul.si eueniet.
r Nō erūt. quia qui nascūtur familias sequunt. vt.j. de le.ag.tu.§.i. r in hoc sequitur conditionez pris. vt .ff.de sta.ho.l. cū legitime.
s Justas. ciues. i. liberi hoies. vt ē. ō liber.§.fi. serui ergo nō faciunt matrimoniū sz ꝯtuberniū: vt hic. r.C.de incest.nup.cū ancillis. r i auc. de nu.§.si vo. ab initio.col.iij. sz aliud est iure canonū qd pualet: vt in auc. de eccl.ti. .§.i.col.ix. vbi dicitur q canones sunt seruandi p legibus.
t Precepta: que sunt.j.e.ti. vt colligemus in ma.glo.j.e.§. sūt r alie.
u Puberes. i. maiores. xiij. an. vt.j.qui.mo tu.fi.in prin.
x Potentes. maiores. xij. an.j.qui.mo.tu.fi.i. R. sed in sponsalib⁹. vij an. sufficiūt. vt.ff.de spon.l.in sponsalib⁹. Sz nūqd hodie. xv. anni sunt necessarij ad mrimoniū. vt in auc. de tem.nō so.pe.§. generaliter. coll. vij. Rñ. lex illa psuetudinē r frequētiā hoiuz ponit. Itē qd si aliqs asi istud tps inuētus sit sufficiens ad mrimoniū. videt q̄ nubere possit. vt .ff.qñ di.le.ce.l.pe. quasi felici duplomate vsus. vt.ff.de v.ob.l. ptinu⁹. .§.cū ita. Sz ꝯdico. imo. l.iul. de adul. r stupro pmisso poterit puniri. vt .ff.de adul.inter liberos. i. R. r est pro hoc. ff. de pcubinis. l.i.§.fi. si autem de facto inter dictuz tempus vxorem quis acceperit: tunc erit vxor cum ad etatem predictā puenerit. vt.ff.de ritu nup.l.minorem.
y Parentum. s. qui sunt iuris sui cuiuscūqz etatis sint. sic r materfa. sz filij r filiefa. qui sunt in potestate cuiuscunqz etatis sint. vt.ff. de his qui sunt sui iuris. l. nam ciuium. Accursius.
z Jn potestate. quid ergo de emancipatis. videt idez. vt.C.e.l. vidue: sz illud psiliū ē: nō pceptū. q aūt possit filius emācipatus dicit .ff. de ꝯ tab.l.ij. r.iij.§.si eman. r.ff. de ritu nup.l. filius emanci.
a Et ciuilis. qr ē i ptāte de iure ciuili romanoz. vt s. ti.i.§. ius.
b Et naturalis. quia pater: vt.ff.de iu. r iu.l.ij.
c Debeat. als nō valet: vt.ff.de sta.ho.l. paulus. i. rū. videt autē psentire nisi ꝯdicat expsse. vt.ff.de spon.l.in sponsalibus. in fi.
d Unde quesitū. quia patris psensus exigitur.
e Possint. cū pr nō possit psentire. vt.ff.de iure co.l.ij.§. furiosus.
f Sup filio. nā de filia facile psensū fuit: qr forte calidior sanguis est i ea: vt in auc. de non eli.§.cum ergo. colla.i. vel verius ppter fragilitatē sexus. ar.j.qui.ali.licet. in pn. sed pma non placet.
g Decisio. i. snia vel lex. vt.C.e.l.si furiosi. h Qua. decisione.
i Furiosi. i. etsi captus fuerit: r abfuit pater per triēniū. vel si nescitur an viuat vel non: vt.ff.e.l.si nepos.§.fi. r.l.si ita.
k Decūdū datū. s. cū auctoritate curatoris pris: r dote sm quātitatem primonij pris data: vt.C.e.si furiosi. in fi. sed iure canonū sufficit psensus eoz de quoz mrimonio agit. sed illud forte in alijs. nō in filijsfa: itelligit. vel credo q hoc corrigit: qr honesta ē res ꝯbere matrimoniū sicut r itrare monasteriū. vt i auc. de san.epi.§. nūc aūt. col.ix.
l Ergo. qr sm pcepta legū fiunt matrimonia. ergo rc.
m Non oēs. s. mulieres. n Quarūdā. s. mulierum.

o Inter eas: ad infinitū, adeo vt si adā hodie viueret nō posset habere vxorē secūdū Jo. vt. ff. de ritu nup. l. nuptie.

p Idem iuris. vt non possint coniungi.

q Inter. sed nō tāta. s. vsqz ad gradū. vij. ſz canones: vt. xxxv. q. iij. c. p genie. & c. de ꝓsanguinitate & c. i copulatōe. & c. nulli. sed scōz. ll. vsqz ad quartū: vt. j. e. §. fratris. idē hodie iure canonico: vt extra de consan. & affi. c. vlti. sed tñ aliter accipit gradus ſm canones q̄ ſm nos: vt dices. j. de gradibus.

r Quādiu. sic. ff. de vbo. ob. si stipu. i fi. sic. ff. de lib. & posthu. siqs posthu. i fi.

s Dissoluta. quia ipsa est emācipata: vt differat a sequenti casu.

t Gener. i. maritum filie.

u Eum. scilicet patrez.

x Ante. idest primo.

y Filiā. hoc ideo q̄ emancipatione facta desinit esse agnata patri: ergo per ꝑez nō potest fieri agnata tali adoptio: vt. ff. de adop. l. q̄ i adoptione. hodie vero nō desinit: vt. j. de legi. agn. suc. §. fi. & ita hoc ꝓsiliū hodie nō valet.

z Nuꝝ. i. vxorez filij: vt p hāc. j. e. §. affinitatis.

a Fratris. cuius sed opponitur. filiā aui vel auie nō possum ducere: tñ neptē possū q̄ est mihi ꝓsobrina. vt. j. §. duoꝝ. ℞n. hāc regulaz stricte itelligi i eo casu i quo loquit: & in omni simili. s. q̄ ego & illa cuius filiaz ducere nō possum: sumus i gradu secūdo ad stipitē & in ptāte eiusdē: & sic cuius. s. fratris vel sororis mee filiaz &c. & hoc i naturalibus: secus i adoptiuis: vt. j. §. primo.

b Eius. sic ꝓstrue: nō videris ipediri du. vx. fi. eius.

c Ciuili iure. naturali constat. de ciuili sic ꝓbo. illa filia sororis adoptiue nō est in ptāte mris: vt. j. ō here. qua. & dif. §. q̄ de causa. ergo nō trāsit i ptātē illius q̄ adoptat mrez: lz mr trāseat: q̄ illa trāseūt cū alijs qui sunt i potestate: vt. j. ti. i. §. illud. & ff. ō adoptio. si pater ac ipsa mater adoptata est mihi ꝓiūcta per agnationē p patrē i cuius potestate est. ff. de adop. l. qui adop.

d Duoꝝ hoc ſz. ll. vt hic. & C. e. celebrādis. secus iure canonū. vel dic hūc. §. loqui de adoptiuis: secus i naturalibus.

Itē amitā. q̄ē sororꝝ prīs.

e Itē mrterā. caute q̄ ñ repetit adoptiuā mrterā &c. q̄ mrtera vl auū ꝙculus ñ fit adoptōe: vt hic: & ſ. e. §. eiꝰ. & ff. e. siqua. §. fi. al. l. adoptio. sed ꝙ videt. ff. ō ritu nup. l. p adoptionē. §. fi. ℞n. illud itelligit q̄ñ adopto i nepotē q̄si ex filia natū: vl i ꝓnepotē ex nepote nato ex filia: q̄ō possuz sicut si nullū haberē filiū: vt. j. ti. i. §. licet. tūc sororꝝ & frater eiꝰ loco cuiꝰ filij facta ē adoptio est matertera & auūculus: alij mihi filij sūt. vt patet & sic nō imitat naturā: q̄ aliter nepos ex filia naturali & legitima nō ē i ptāte: hic aūt cū suis ꝙcordātijs loqt q̄ñ aliquā adopto i filiā: hec qdez nō erit matertera filijs natis ex alia filia mea naturali & legitima. ſz q̄ ē rō diuersitatis. ℞n. q̄ altero casu. s. q̄ñ adopto nepotē ex filia ē cōmodū matertere & auūculo: q̄ maiores qdē parētes ipērāt minoribꝰ: q̄ō se eꝰ ē i aduerso casu: & ex hac pēdet alia: vt naturales & legitimi sint adoptiuo subiecti: & est ridiculū. ecōtrario casu esset equū.

Materterā magnā. magna matertera sororꝝ auie mrne ē: amita magna sororꝝ aui prni ē: vt. j. ō gra. affi. §. ij. & iij. ſz qd ō fratre aui mrni ℞n. est patruus magnus: vt. C. de successorio edicto. l. i. lz. pla. ꝙ. vt ibi no. Sed cū sint in quarto gradu quare phibēt. vt. ſ. e. §. frēs. Rñ. q̄ he ꝑsone sunt de supioꝝ transuersalibꝰ q̄ habēt loco parētū: vt in hoc. §. & q̄ ipa ē i ꝑmo gradu stipitis. vt no. ſ. §. ſz nec nepotē. & sic nota caute: q̄ ordo trāsuersaliū subdiuidit i tres partes. supra. infra. et ex latere: vt. j. de gradi. §. ij. & iij. et. iij. & v. & vi. & maior est abstinentia vsus supioꝝ. vt hic & iferioꝝ vt ſ. e. §. fris. q̄ trāsuersaliū: vt ſ. e. §. duoꝝ.

i Affinitatis. ē āt affinitas regularitas ꝑsonarū ex nuptiis coniunctarū omni carēs parentela sanguinis. vt. ff. de gradibꝰ. nō facile. §. affines. et. §. sciendū ē. iō dicit. Ex nuptiis. q̄ sine nuptiis ꝙbi ñ pōt. ſz ſm canones etiā sine nuptiis: ſz cū vxor videat affinis uiro. q̄re ꝑmittit mrimonio vti. Rñ. non ē affinis. ſz causa affinitatis.

k Quarundam: mulierum.

l Priuignā. hec nomina exponuntur sta. in pri. vſi. Quod ita &c.

m Loco sūt. facit ad hoc. ff. so. ma. q̄

n Accipi debz. s. hec ꝓhibitio.

o Nurus est. quiꝙ ineant ē appellatione istarū dic vt. ff. e. l. adoptiuus. §. videamus.

a Nupta ē. accipitur hic & ex pr. ℞n. q̄ siqs hz generale auxiliū ñ pōt petere spāle: vt. ff. de mino. l. i causse. & de v. ob. doli. & ff. de eden. l. quidam sunt.

b Alia rōne. non solum supradicta.

c Licet. imo efficitur infamis. vt. C. ad. l. iuliā. de adul. l. eū q̄.

d Horū. que sunt he persone. dic vt. ff. e. ti. de ritu. nu. l. adoptiuus. §. nunc videamus.

e Prohibitū. iuꝛ affinitatꝭ. & ad hoc referē illō. Nō & ipz &c.

f Affinitate. hec lra sibi ꝙria videt. nā dissoluta ē affinitas. ñ ergo debēt nuptie rōe affinitatis separi vl ipediri: ſz dic dissoluta &c. i. dissoluto mrimonio: pp q̄ō ꝙtigit affinitas: ſz ipa affinitas nō ē dissoluta

g Nouerca. sic dicta q̄si nocens arc. vel q̄ noua ē arcba sine fructu. & facit. ff. de inof. te. l. iij. i fi. & l. iij.

h Nō potes: al nō possis. s. eodē tpe. subaudi. vt ſ. pr. §.

i Mariti. lz iter se ff & sororꝝ phibeāt. vt ſ. e. §. iter eas. tñ &c.

k Vel ꝙ. i. ꝙio. Deant. illi maiores.

m Ex mrimonio. maioꝝ.

n Postea: s. post natiuitatē istoꝝ. & sic aduerbiū post determiat dictionē ꝙcto. vel dic q̄ determinet vbū habeant. & dic ꝙcto. s. post. nā q̄ ex eo mrimonio. s. maioꝝ nascunt: frēs sūt ex pte matris illi q̄ natꝰ ē vl nata ꝑus ex feia. idē dicas eꝛ q̄ erit frater vel sororꝝ ex pte patris illi q̄ fuerat ex illo patre natꝰ. tñ isti nullo iure sibi inuicē iungūt. viro. n. cognati vxoris

ũgũtur .ꝛ nõ aliis cognatis viri. Jdẽ ecõtra: quia cognati viri vxori iũgũt: nõ aũt alijs cognatis vxoris. vñ reprobat quorundã opinio q̃ dixerit ꝙ nullus ꝺ arbore ducit aliũ. nã i ea ptinẽt cognati viri ꝛ vxoris ꝛ tñ iũgũt. hic ꝺ nec iter se añ matrimoniũ iter duos cognatos viri ꝛ vxoris ꝓcr̃ succedũt: vt. C. coia ꝺ suc. l. amite. nec postea nisi sic̃ fac̃ vir vxori deficiẽte oĩ parẽtela ꝛ excluso fisco: vt. C. vñ vir ꝛ vxor. l. i. ꝛ i auẽ. ibi signata.

o Et siq̃ vxor: ñ ẽ ꝑuigna. q: illa ẽ ꝑuigna mea que ex mea vxore est nata añq̃ eẽt vxor: ꝛ femine ille ẽ ꝑuignꝰ q̃ ex marito natus fuit añq̃ suus eẽt maritus: vt. ſ. e. §. affinitaſ. ꝛ. §. socꝛ sed hec postea fuit nata: tñ dic̃ iul. abstinendũ rõne honestaſ vt subjc̃. ꝛ ff. e. l. siq̃. §. si vxor. ꝛ. l. si vxor. ꝛ. l. sẽp. ꝛ ad hoc iduc̃ duo arguũ. Nã ꝛc̃.

p Nuꝛ esse. lz sit spõsa: tñ ñ ẽ nurꝰ añq̃ fiat vxor: ꝛ ecõtra lz sit spõsa prius q: vxor ñ ẽ prius adhuc: tiõ ñ ẽ filij nouerca: vt hic. ꝛ. ff. ꝺ ri. nup. siqua. §. i. ꝛ tñ lz nulla sit affinitas est abstinẽdũ: vt subjcit. Rectiꝰ ꝛc̃. alsi ij ꝙcludit i casu ꝓpositꝺ ꝑmo i hoc. §. Facturos. ſ. sãcimꝰ.

q Illud seruiles. i. ꝺ ũ durãt serui. ꝛc̃.

r Cognatões. i. ꝙsãguinitates q̃ sũt iter suos ꝛ ipediũt nuptias iter eos. Jtẽ affinitas vt hic. ꝛ. ff. e. adoptiuꝰ. §. fuiles: sed qũo hoc cũ nulla cognatio sit iter eos: vt. ſ. ꝺ capi. di. §. aũt. sz illꝺ i iure succedẽdi ꝛ i tutela vl hẽditate dicit: hic aũt i iure sãguinis qꝺ nullo iure ciuili tolli põt: vt hic ꝛ. ff. ꝺ re. iu. l. iura sanguinis ꝛ ꝙ ꝙsequñs ẽ i ꝓhibitõe mrimonij. sed nõne ꝛ alia ratione iter eos matrimoniũ ipeditur: q: sũt serui: vt. §. e. §. i. i. Rn. ꝛ. C. de iicest. nup. cũ ancillis. Rn. durãte fuitute hic sũt duo ipedimẽta ꝛ eis manumissis durãt: hic vnũ: vt sequitur.

s Manumissi fuerũt. vl ambo. ꝛ tũc vnũ ẽ ipedimẽtũ sãguinis vel vnꝰ tãtũ: ꝛ tũc duo sunt q̃ ipediũt: vt modo diximus.

t Sũt ꝛ alie. enumerari. possũt aũt enumerari. xiiij. modi cuz bis quos. ſ. hoc ti. hem. Primꝰ ẽ rõne fuitutis: vt. §. e. i. Rn. ꝛ. C. de iicest. nup. l. cũ ancillis. Secũdus ẽ ratõe etatis vt mares minores. xiiij. annis femine minores. xij. vt. §. e. i. Rn. Tertio ratõe sãguinis qꝺ i tria diuidit: ascẽdẽtes: ꝺscẽdẽtes: ꝛ collaterales: vt. §. e. §. ergo. ꝛ. §. iter eas. ꝛ. §. fris. ꝛ. §. eiꝰ. ꝛ. §. duoꝛ. Quarto rõe adoptõis: vt. §. e. §. ergo. ꝛ. §. iter eas. i fi. vtriusq̃ Quito rõe affinitaſ ꝑsẽtis ꝓterite ꝛ future: vt. §. e. §. affinitaſ. ꝛ. §. socer. ꝛ. §. si vxor. Sexto rõe mrimonij: nã si hz vnã nõ ꝺz bẽre alterã eodẽ tpe alias ẽ ifamis: vt. §. e. §. socrũ. i fi. ꝛ. §. affinitaſ. i fi. ꝛ. C. ad. l. iul. ꝺ adul. l. eũ. Septimo ꝙ se. con. qꝺ vetat fieri mrimoniũ iter tu. ꝛ cu. ꝛ filios eoꝛ ad q̃ꝺã puellã ꝛ adultã suã vl prius: vt. C. de iterdic. ma. iter tu. l. i. Octauo ꝙ. l. papiã ꝛ iul. iter senatores ꝛ eoꝛ libertos ꝛ libertas: vl alias vilis ꝺditionis feminas: vt. ff. ꝺ ri. nup. l. papi. ꝛ. C. ꝺ nup. l. si libertatẽ. qꝺ capitulũ hodie correctũ ẽ: vt i auẽ. vt. li. ꝺce. §. siqs aũt. colla. vi. Nonꝰ ẽ vt iter ꝑsidẽ ꝛ sibi subiectã rõne iurisdictõis: vt. C. de nup. ꝛ si ꝺ. ꝛ. C. si q̃cũq̃ ꝑ. po. l. i. Decimꝰ ẽ ꝙ ꝓstitutionẽ prĩcipis vt cũ ea quã qs ꝺ sacro fõte leuauit: vt. C. ꝺ nup. siqs aliũ. i fi. Jdẽ ꝓuat ꝺ ipa cõmatre lz nro iure cautũ nõ repiat. Undecimus ẽ rõne honestatis: vt §. e. §. si vxor. ꝛ. ff. e. l. siq̃. Est. xij. rõe ordinis anneri: vt cũ clericis i sacris ordinib⁹ ꝓstitutis: vt i auẽ. quõ op. epis. §. neq̃ aũt col. i auẽ. de sanc. epi. §. siqs col. Est ꝛ tertiusdecimꝰ: vt i monachis ꝙuersis monialib⁹ licet nõ sint in sacris ordinib⁹ ꝓstituti. vt i auẽ. de mo. §. antepe. col. i. ꝛ in auẽ. de nup. §. ꝓ occasionẽ. col. v. Est ꝛ. xiiij. i muliere rapta que ꝑ

spõsam nouercã esse: rectiꝰ tamẽ ꝛ iure facturos eos q̃ huiusmodi nuptiis abstinuerũt Illud certuz est fuiles quoq̃ cognatiões ipedimẽto nuptiis esse: si forte pater ꝛ filia aut frater ꝛ soror manumissi fuerit Sũt ꝛ alie psone q̃. ꝓpter diuersas rões nuptias ꝓtrahere ꝓhibẽt quas i libris digestoꝝ seu pãdectarũ ex veteri iure collectaꝝ enumerari pmisimꝰ Si aduersus ea que diximus aliq̃ coierint: nec vir nec vxor nec nuptie nec mrimoniũ nec dos itelligitur. Jtaq̃z hi qui ex eo coitu nascũtur in potestate patris nõ sunt: sed tales sũt q̃ztũ ad priaz potestatẽ ptinet: q̃les sũt hi quos mr uulgꝺ cõcepit. nã necª hi prem habere intelliguntur: cũ ꝛ his pr icertus ẽ: vnde solẽt filii spurii appellari: uel a grecã uoce spandon .i. uulgoꝺcepti: ul q̃siª sine pre filii

ꝓ nubet raptori: qꝺ ꝓhibet: vt i auc. ꝺ rap. mu. q̃. p. rap. nu. §. i. col. ix.

v Diximus. vt §. e. per totum. ꝛ etiam adiecimus in .pr. §.

x Jtaq̃z. bene infertur: ut §. ti. i. in ꝑn.

y Ad patriã ptãtẽ. pp hũc casũ posuit ꝺ nup. post ti. de pa. potestate.

z Vulgo. ſ. q pr̃ez demõstrarenõ pũt. vl illicitũ. vt. ff. de sta. ho. vulgo

a Nec hi. ſ. vlgo ꝙcepti. ul dic hi ꝺ qbꝰ loquitur. ſ. illi cite conceptis.

b Incertꝰ ẽ. cui pr̃ ẽ ppls pr̃ est sibi nullus. ꝛ ois cui pater ẽ ppls nõ hz ille prez ꝛ hz hoc dic bis. ſ. vlgo ꝙceptis. vl dic bis. ſ. icestuosis ꝛ tũc tu dic iuris fictõe ẽ incertus.

c A greca spãdon. spãdon grece ꝺ latie sine pre filij

d Quasi. sine in. ci. ispecto

e Sequtur. bene infert. cũ .n. sine mrimonio eẽ ñ põt .ſ. dos: ꝛ vbi nõ ẽ dos actio dotis nõ ẽ: vt. C. de dona. añ nup. l. fi. ibi. sicut eni. ꝛc̃.

f Exactõi. ſ. ꝙ acti. ex stipulatu q̃ datꝰ ex dote: vt. §. de act. §. fuerat. Sz qd ꝙ ꝺditi onẽ sine cã vl ob cãz q̃si ob cãm datũ fuerit: nec cã fuit secuta. Rn. p. sic siue ignorãs siue sciẽs dederit. vt. ff. de ꝺdi. sine cã. l. fi. ꝑ Jo. datꝰ ꝺditio ignorãter nõ sciẽter dãti. vt. C. de ꝺdi. ob cãm. l. i. ꝛ. ff. ꝺ ꝺdi. ob ca. l. i. §. fi. ꝛ. l. ij. nec imerito: cũ turpiter dãti nulla sit repetitio: vt. ff. ꝺ ꝺdi. ob tur. ca. l. si ob tur. ꝛ hec ois locũ hũt q̃ñ ñ fuit secutũ mrimoniũ

g Qui autem ꝓhibitas. per aliquẽ de quatuordecim modis. lz hyr. bas penas imposuit tñ eis qui incestas nuptias faciunt vel nepharias non qui alias inutiles: vt in auc. de incest. nup. §. i. col. ij.

h Continentꝰ. vt ẽ amissio bonoꝝ ꝛ ifamie. C. de incest. nup. l. q ꝑ. ꝛ. l. siquis incest. hodie vꝺ ꝛ ꝓfiscatio bonoꝝ ꝛ exiliũ ꝛ cinguli siue dignitatis depositio: ꝛ vberatio si vilis ponit: vt i auc. de icest. nup. §. i. col. ij.

i Alioquin parentum. hoc mirabile per duo ꝓbat exempla.

k Naturalis. scilicet tñ.

l Curie. cũ eni vult aliquis naturalẽ filiũ tñ q̃ in ptãte patris nõ ẽ: vt hic ꝛ ꝺ. ti. i. in ꝑn. facere in ptãte: deꝰ in seruitio impatoris uel ꝓsidis ꝓuincie. nã in ptãte loco meriti patris efficit: ꝛ legitimꝰ loco meriti filij vt hic ꝛ in auc. qui. mo. na. effi. sui. §. siquis igitur. col. vij.

m Necnon is. nunc ponitur aliud exemplum.

n Interdictum. nam aliam vxorem non habuit tempore ꝓcubinatus: al. ꝑ. vt. C. de ꝓcu. l. i. o Cõstitutõe. vt. C. de na. li. l. cum quis.

p Instrumẽtis. sz nũqd sine instrumẽtis est matrimoniũ tale? Dicunt qdã ꝙ nõ: vt Pla. ꝛ Al. qñ decorati maximis dignitatibꝰ faciũt matrimoniũ: vt in auc. vt li. ma. ꝛ auie. §. q vꝺ legẽ vndũ. col. vij. melius aũt qui. mo. nati. ef. le. §. hoc ergo casta. col. vi. Sz dic ꝙ matrimoniũ nudo ꝓsensu pficit sine scriptura. vt in auc. de nup. §. nuptias. col. iij. ꝛ. ff. de re. iu. l. nuptias. sz filij ꝑmogeniti nõ sũt legitimi si ꝺotalia instrumenta nõ sũt fcã. vt hic. ꝛ. C. de na. li. l. cũ quis. ꝛ. l. nuptias. ꝛ. l. impator. ꝛ. l. fi. ꝛ in auc. de her. q̃ ab inte. defe. §. i. col. vij. ꝛ i auc. de filijs añ do. istrumentis. col. ij. ꝛ i auc. de ince. nup. §. fi. col. ij. ꝛ de triẽ. ꝛ semis. §. fi. col. iij

q Cõstitutio. vt. C. de na. li. l. nup. sz si nõ fecerit sibi vxorẽ adhuc hujꝰ modi nãles sũt alẽdi a patre. Jtẽ succedũt ex testamẽto i toto si pater ul legitimis nõ exñtibꝰ: vel parẽtibꝰ iã defunctis. al. liberi i vnã vnciaz tñ pmittũt naturales succedere supiores. qñ ipi tñ supsũt nõ ipediũt eos nisi i sua legitima: q̃ supioribꝰ debeꝰ. ab itestato vꝺ duas hũt vncias paterne substãtie cũ matre eoꝝ virilr diuidẽdas. qñ ñ sũt ascẽdẽtes nec descẽdẽtes: alũt ꝛ ipi patrẽ: ꝛ hoc i licite natis. sz si illicite nati sunt nõ. imo oi bñficio sũt excluſi. vt i auc. q. mo. na. ef. sui. §. discretis. vsq̃z in finem constitutionis. col. vij.

s Non solũ. ꝛ naturales. subaudi ꝛ legitimi. quare distingue. qꝛ non filioꝝ alij sunt nãles ꝛ legitimi: vt ex legitimo matrimonio nati. vt hic: ꝛ §. de pa. po. i ꝑn. Alij naturales tñ: vt nati ex ꝓcubina. vt. §. ti. i. §. fi. Alij legitimi tñ: vt adoptiui: de qbꝰ hic ti. loqꝛ. Alij nec naturales nec legitimi iuris ꝓsũptione. vt incestuosi vel alias illicite nati. vt in auc. q. mo. na. ef. sui. §. fi. col. vij. Alij sunt qui prius nõ fuerũt

legitimi.sed nūc sunt.i.efficiunt' duobus modis.vt in auc.q.mo.na.ef. sui.§.i.z s̄.ti.i.in fi. b Adoptam⁹.si i ptāte nr̄a sūt. z hoc iure veteri.vt hic:z.ff.e.l.i.sz hodie distinguit'.vt.j.e.§.sed hodie.

c Adoptio.ē aūt adoptio ꝑm Pla.z Jo.legalis actio ad solatiū eoꝝ q liberos nō hūt pene naturā imitās. sz certe z ab his q liberos hūt: fit adoptio:vt.ff. e.l. nec ei.§. ꝓterea.z.j.eo.§.lz.q̄re pōt sic simplr diffiniri. Adoptio ē legitim⁹ actus ꝑ quē fit qs fili⁹ q nō ē pene.i. fere naturā imitās.z é hec vitas vt.ff.e.l.i.z.j.e.§.minoꝝ.

d Rescripto. hoc ē vel añ ipm ꝓncipē vel añ aliū magistratū delegatiōc facta p rescriptū a ꝓncipe.vt.C.e. .l.ū.i fi.z.l.arrogatōes.sed qd si ipator nō est. ℞.nō ꝓt fieri:lz ipiū sēp sit. vt i auc. quō opor.epi.§.fi.col.i:

e Magrat⁹.s. cuiuscunq; ordinarij etiā defensoris ciuitatj q minim⁹ ē.vt i auc.ō defen.ci.§.nulla. nec mirū cū sit de volūtaria iurisdic. vt.ff.de offi.pcon. z le.l.ū.

f Arrogatio.qz adoptator interrogat' an velit eū quez adoptat sibi iustū filiū eē:z adoptat⁹ an id fieri patiat': vt.ff.eo.l.ū.vñ vsus. Arrogo q suus ē. sz hz me⁹ eē nec esse. Patris adopto suū. sz pr̄is pmanet idem.

g Inferiorē.i.sequētē.

h Sz hodie ꝓstōne.vt.C. de adop.cū adoptiuis.

i Naturali.z legitimo.

k Tributa.i.in pdicta ꝓstitutōe. z facit ad hūc.§.j.de her.q̄ ab ite.§.aliquē.al.§. inenim⁹.z.j.ō exhe.li.§.circa adoptiuos.z.j. ō iof.tes. .§.ij. l Naturalis z legitim⁹. si vo pr̄ m̄no i cui⁹ adoptāmus Adoptiō autē duo b⁹ modis fit.aut ꝓncipali rescriptō aut ipio magr̄atūs. Impatoris auctoritate adoptare qs pōt eos eas ue.q queue sui iuris sunt:q̄ speciel adoptōis dr̄ arrogatiō. Imperio magr̄at⁹ adoptam⁹ eos easue:qui queue i ptāte parētū sūt siue ꝑmū gradū liberoꝝ obtinēt: qualis est filius filia. siue inferiorē: qualis ē nepos neptis: ꝓnepos ꝓneptis Sed hodiē ex nr̄a ꝓstitutiōe cū filiusfa.a patre naturali extranee pso ne in adoptionē dat': iura patris naturalis minime dissoluunt: nec quicq̄ ad patrē adoptiuū transit: nec i ptāte eius ē:lz ab intestato iura successionis ei a nobis tributa sint Si vero pr̄ naturalis nō extraneo:sz auo filii sui materno. ul si ipse pr̄ naturalis fuerit emācipatus etiā auo vel proauo simili mō pr̄no⁹ vl materno filiū suū dederit in adoptionē in hoc casu: quia cō currūt in vnā psonā z naturalia z adoptiōis iura:manet stabile ius patris adoptiui z naturali vinculo copulatū: z legitimo adoptōis mō ꝓstrictū: vt in familia z i potestate huiusmodi patris adoptiui sit Cū aūt ipubes p principale rescriptū arrogat':cā cognitā arrogatio fieri pmittit' z exquiritur cā arrogatōis: an honesta sit expediatq; pupillo. Et cum quibusdam ꝓditionibus arrogatio fit.i.ut ea

3.

ūeat arrogator psonē publice hoc est tabellioni:si itra pubertatē pupillus decesseris restitutūrū se bona illis:qui si adoptio facta nō eēt ad successionez eius venturi essent Itēm non alias emācipare eos potest arrogator nisi causa cognita dignus emancipatione fuerit: z tunc sua bona eis reddat. Sed z si decedēs pater eū exheredauerit:vel viuus sine iusta causa eū emācipauerit iubēt quartā partez ei bonorūz suorūz relinquere:videlicet ꝓter bona que ad patrez adoptiuū trā stulit:z quoꝝ cōmodū ei postea acquisiuit Minorē ēm natu maiorez non posse adoptare placet Adoptio enim naturam imitatūr z ꝓ monstro est: vt maior sit filius q̄z pater. Debet itaq; is qui sibi filiuz per adoptionem vel arrogationez facit plena puberate.i.xviii. ānis precedere. Licēt autem z in locuz nepotis z ꝓnepotis:vel neptis: vel ꝓneptis vel deiceps adoptare:quamuis filium quis non habeat:z tam filium alienum quis in locum nepotis adoptare potest:q̄z nepotē i locō filii. Sed siqs nepotis loco adoptet:vel q̄si ex eo filio quem habet iam adoptatum:uel quasi ex illo quem naturalē i sua potestate habet:in eo casu z filius consentirē debet ne ei inuito suus heres agnoscat. Sed ex ꝓtrario si au⁹ ex filio nepotē det i adoptionē sine hac cautōe admitterēt. ℞.ñ q; pr̄ arrogator oia iure pecu lij occuparet:vt.ff.ō castrē.pe.l.i. Hec tñ cautio omissa ꝓ fcā hr̄:vt.ff.e.l.his vbis.i fi.vt z alias.C.ō rei vx.ac.l.vna.§.i. Sz q̄re legitimi ñ stipulāt' etiā vltra pupillarē etatē cū z postea sūt admittēdi ad successionē si adoptio fcā ñ eēt. ℞.illō ē ō fortuna z aduenticiū erat: vñ ñ fuit cōsiderā dū:vt.ff.q z a q.l. iul. potuisset.n.p⁹ pubertatē testamē tū fecisse:vt.s̄.qb⁹ ex cau.§.cū ergo.

y Jtē.cā.veluti si ita heres istituitur iste adoptat⁹ si emācipat⁹ fuerit. q tūc q̄rtā pdit quā tunc ōberet hēre ō bonis arrogātis.vt.j. primo. ℞.z.ff.eo. si qs i frau.pa.l.fi. ēm quosdā. vl dic q ꝓ tūc ñ pdit q̄rtā: vt.j. primo. ℞. ꝓ bat' q cū isto cōtinuat':z q. o.l.ꝓti net' itelligitur qñ erat iusta cā ꝓ filiū vt q: puocabat patrē ad irā:z i tm̄ vt etiam exheredari potuerit:z bñficiū collatū vl ꝓferēdū reuocari:vt.C. de reuo.do.l.fi.z in auc.vt libe. ō cetero.§.illō.v.qb⁹ēt. col.vi.z sz hoc itel lige.pxi. ℞n.quod sequitur.

a Sz si. exheredauerit. vel ꝓterierit:vt.ff.eo.si arrogator.

b Jubetur. nota nō cauet sic se relictuz:tūc.n.ñ valeret vt.C.ō inuti. sti.l.ex eo. z.C.de ioff.tes.siquādo.i. ℞.sed ei iubet' p.l.vt si faciat.

c Bonoꝝ.qd ergo si alios sex vl plēs hēat:nūqd hic plus q̄ alij hz. ℞.sic sz Bul.q̄si ō beat iputari ei q̄re arrogauerit:vel dic vt puto q̄rtā sue ptis ꝓ pdi.ex.l.diui pij petit:vt hic.z.ff.e.si arrogator z.ff.ō ioffi.te.paꝑ.§.siqs.al siqs ex his.z hoc ad instar naturaliū z legitimoꝝ:vt.ff.ō iof.tes.paꝑ.§.qñ.z.C.ō iof. tes.cū q̄rit'.z.l.parētib⁹.absurdū est.n.hūc legitimū plus iuris hēre q̄ naturalē z legitimū:vt.s̄.e.sz hodie.i fi. Accursius.

d Cōmodū. Repete:z ꝓter ea bona.s.aduēticia:cōmodū quoꝝ fili⁹ arrogat⁹ p⁹ arrogatōez acq̄siuit pr̄i.s.vsufr.nā z hec acq̄sita restituit.ñ dico vsufructū ipz quē oz lucrari pr̄:vt.C.ō bo.q̄ li.l. cu oz.§.ñ āt ad instar mariti i reb⁹ dotalib⁹:vt.ff.fa.her. l.si filia .§.i.z sic hoc vbū ꝓter nō excludit:vt hic:z.ff.ō pig.act.l.i.fi.z .ff.ō ꝓcura.sz he.§.penul.z facit.ff.ō vul.substi.sz si plures.§.i arrogato e Minorē natu.i.natiuitate:sic.ff.ō mino.l.i.§.i:

f Imitat'.plerūq;:q̄ñq; tñ ñ:vt.j.e.§.sz z illō.z.§.i plurimis.

g Pro mōstro ē.i.sz nāz sz ꝑ nāz.vt z alias.ff.ō sta.ho.nō sūt liberi. h Maior.s.tēpore nō psona: Annis.i.tot ānos oz hr̄e pl's adoptās q̄ adoptat⁹ q faciūt vnā i plenā pubertatē tāti tpis. Sz nūqd q pl'es adoptat oz plib⁹ vi cib⁹ ꝓcedere i tāto tpe. ℞.ñ:vt puto cū sz nāz ēt i vno āno ex diuers femis vl ēt vna possit hr̄e filios pl'es:z i hoc adoptio imitat' nāz:vt hic. Et nō plib⁹ mōis dici plenā pubertatē.nā iterdū xiiij.an.vt.j.q.mo.tute.fi.§.i.z s̄.ti.ij.i. ℞.al'.xv.an.vt i auc.de tēpo.ñ so.pec.sup dote.§.generalr col.vij.al'.xvij.an.vt.s̄.qui ma.nō pos.§.fi.z.ff.ō postu.l.i. §. puerilia. iterdū.xviij.an. vt hic:z.ff.de alime.z ci.le.l.mela.

k Qz.qs ñ hēat.l.Izvxorē ñ hēat quo casu tñ ꝑ nāz ē:vt.ff.e.l.q vxorē l In loco.itē nepotē ex vno q̃si ex altero natū:vt.ff. .e.si pf.§.q vnos.ñ aūt loco frīs:vt.C.ō here.isti.nec apud.

m Cōsentire.Izvidet qꝫ sic:nā ledit filꝰ i vnoꝫ ꝛ i hereditate siue i bonis q̃ ad filiū suū ꝓponebat exvoto trāsmittere:vt.ff. vñ lib.l.scripto here rede.qō nō fac:vt .J.ō here.q̃ ab ite sta.ō.§.athi.ꝛ qꝛ i ptāte illiꝰ trāsit q̃ re i prīs sui nālis ptāte nō redit vel recedit iure istoveteri.vt.ſ.eo.i.ℛ. Et ad pmū rñdeo qꝛ alio mō pōt eui tare istituēdo eum Sed ſz qꝫ nō potest estimari prīa potestas:vt.ff.ō le.i .fi liussa.§.ꝑm vulgarē. Izbodie uterqꝫ timoꝛ cessat.nam ꝛ succedet ꝛ in sua ptāte recidet : vt .C.ō adop.cum in adoptiuis .ꝛ.ſ. e. .§.sed bodie.

n Cōsētire: qō ñ est i alīs cognatis possēt sperare successionez:vt.ff.e.l. cū adoptio.ꝛ siqui dē filiꝰ ꝓsētiat bñ ē ꝛ recidat nepos adoptiuꝰ i ptātem suaz.ſ.filij mortuo prē.vt.ff.eo.l.siqs nepotē. Si aūt nō cōsentiat filius tūc agnoscit .i.approꝛpiquat seu agnat fit ei.i.auo hic nepos ꝛ suus efficit heres etiā filio iuito:nec recidit i ptātē eiꝰ:siue dicas eū succedere vt filiū:licet nō sit filius: siue vt nepotē quasi ex altero filio prē mortuo natū quo casu eēlit cū patruo admittat .J.ō here. ab ite.§.Cū aūt. Alii dicūt hoc totum eo iuito.i. filio iuito ꝛ agnascat .i.iurta eū q̃si nascit quo ad successionē:qō satis i idē redit. Alij hoc totū eo iuito.i.auo.iuito q volūtate filij ꝓposuerat adoptare:nūc aūt ꝫ suū ꝓpositū facit:ꝛ sic dicit iuitꝰ rōne ꝓpositi pmi.ꝛ ꝫ istos hic nepos iuitoauo ꝛ filiꝰ adoptatꝰ non succedit vna cū filio:ſz ōmū eo mortuo.ꝑma verioꝛ ē. Sed q̃re hic filiꝰ ipediret mītimoniū sui filij etiā auo volēte ꝛ non ipedit hic ciuilē actū:vt.ff.ō ri.nup.l.oratōe.§.i.℟.qꝛ mītimoniū ē vinculū magis idiuiduū:vt.ſ.de pa.po.i.℟.

o In plurimis.qñqꝫ.n.ꝫ:vt.J.ō here. ab ite.§.minꝰ. ſz Azo: Itē i eo qō adoptiuꝰ pater nō tenet eū istituere.vt.J.ō here.q̃ ab itesta.§.aliquā.ꝛ.§.ea differētia.

p Extraneū.vt sic trāseat i suā ptātē:vt.ſ.e.§.sed hodie.

q Utriusqꝫ:qꝛ vna est quaꝫ hodie vocat arrogatio alia adoptio:vt.ſ.e.§.in prīn.

r Nō possūt.castrati.q oēs eunuchi vocāt .sed ab hoc genere detrahit castratos q generare nō possūt.i.caste sic natos vt nūq̃ potuerunt generare.

s Spadones.qbꝰ testiculi vl genitalia abscisa sunt cultello vel spata possūt adoptare:ꝛ ē ratio qꝛ fortiꝰ ipedimētū est nature q̃ accidētis vt hic:ꝛ.ff.ō lib.ꝛ posth.l.sed ꝛ q̃sitū.§.i.ꝛ.ij.ꝛ nota q vulgariter ꝓmiscue apellātur.

t Femine nō possūt.ſz ipse arrogari possūt:vt.ff.e.nā femine.

u Habēt.nota femias nō hēre filios i ptāte. ꝛ facit ad hoc.ff. de suis ꝛ legi.nulla.ꝛ.J.de here.qua.ꝛ dif.§.extranei.ꝛ.ff.de ꝓtrata.l.illud.§.ad testamēta.

nō est necesse filiū ꝓsentirē. In plurimis autē causis assimilat is qui adoptatꝰ vel arrogatꝰ ē ei q ex legitimo matrimonio natꝰ est: ꝛ ideo si quis p iperatorē vel apud prætorez vel presidē prouicie nō extraneum adoptauerit:pōt eūdez in adoptionē alii dare. Sed ꝛ illud vtriūsqꝫ adoptōis cōe ē:qꝛ ꝛ hi q generare nō possunt:quales sūt spadonēs adoptare possunt:castrati eniz nō possunt Feminē quoqꝫ adoptare ñ possūt:qꝛ nec naturales liberos in sua ptāte habēt:sed ex idulgentia pricipū ad solatiū liberoꝝ amissoꝝ adoptare possunt. Illud ꝓprium est adoptiōis illius:q̃ p sacruz oraculū fit:qꝛ is qui liberos i potestate habet:si se ad arrogādū dederit:nō soluz ipse i potestate arrogatoris subiicitur:sed etiā liberi eius i eiusdē fiūt potestate tanqꝫ nepotes. Sic eteni diuus Augustꝰ ñ antea Liberiuz adoptauit:qꝫc is germanicū adoptauerit:ut ꝓtinꝰ adoptione factā incipiat germanicꝰ Augusti nepos esse. Apud Catonē bene scriptū refert antiqtas seruos: si a dño adoptati sint:ex hoc ipso posse liberari. vnde ꝛ nos eruditi i nostra ꝓstitutionē:ꝛ iā eū seruum quē dñs actis iterueniētibus filiū suū nominauerit:libeꝝ esse ꝓstituimus:licet hoc ad ius filii accipiendū ei nō sufficit.

x Sz ex indulgētia.de nouo ꝓcedēda.vt.C.e.l.mulierum.

y Amissoꝝ .in acie pricipis hic inuit vt.J.ō excu.tu.§.sed et si i bello. .ff.de iof.test.l.si suspecta.§.fi. Sz nūqd ꝛ tūc hēbit i ptāte.videt qꝫ sic. cū beneficia sint extēdēda.vt i auc.ꝓsti.q̃ de dignitate.§.pe.ꝛ.ff.ō ꝓsti. ꝑn.l.fi.ſz tñ ꝑdico.istar.ſ.naturaliū.nā naturā imitat adoptio.vt s̄.e.§. minorē.ꝛ facit ad hoc. C.e. .l.mulieꝝ.

Quibus modis ius patrie potestatis soluitur.

Jdeamus nūc qbus modis hi qui alieno iuri sunt subiecti:eo iure liberātur ꝛ quidē quēadmodū liberant serui a potestate Ex his intelligere possumꝰ que de seruis manumittēdis supius exposuimꝰ. Hi uero qui in potestāte pārentis sunt:moꝛtuo eo sui iuris fiunt: sed hoc diſtinctiōnē recipit.nā moꝛtuo pātre sane omnimodo filii filieue sui iuris efficiunt.moꝛtuo uero auo non oī modō nepotes nepteſqꝫ sui iuris fiunt:sed ita si post moꝛtē aui in potestate patris sui recusati non sunt Itaquē si moꝛiente auo pater eoꝝ viuit:ꝛ in potestate patris sui est: tunc post obitū aui i potestatē patris sui fiunt. Cūm aūt is qui ob aliquod maleficiū in insulā depoꝛtatur ciuitatē amittit:sequitur ut qui eo mō ex numero ciuiū romanoꝝ tollit: perinde ac si eo moꝛtuo desinant liberi in potestate eius esse. Pāri ratione et si is qui in potestate parentis sit: in insulam depoꝛtatꝰ fuerit:desiit esse in potestate parentis. Sed si ex indulgentia pꝛinci

a Liberi.oēs nati ꝛ nascituri.ꝛ etiā reuersi ab hostibꝰ vt.ff.e.si paterfa.in prin.et .ff.de ope.li.l.ope.

b Biuus. hic impatoꝛ volebat adoptare quēdā noie germanicū. ꝛ hic germanicus noluit ꝓsentire.vñ non poterat ꝓcedere adoptio. vt.J.ti.i.§.ſz si pf.ꝛ.ff.e.l.ij in ꝑn. vñ augustꝰ callide fuasit cuidā noie tiberio vt illum germanicū adoptaret. qō fecit:ꝛ hūc tiberium postea adoptauit ꝑnceps.q̃re ꝛ p ꝓsequēs habuit germanicū loco nepotis.

c Quam is.tiberius.

d Ut ptinus.idest statim.

e Facta.a pncipe.

f Adoptati.ſ.a dño:ab extraneo aūt nō pōt etiam libertus.vt.ff.e. si pater. i fi:

g Cōstōne.vt.C.ō la.li.tol. .l.vna.§.silī quoquo mō.

b Actis.i.corā iudice dicēdo hec vba.veni huc filī ꝫ Azo. vel vt puto corā iudice agebat :vt filiꝰ fieret adoptiuꝰ.ꝛ inde fuit facta scriptura:nō tñ res puenit ad pfectionē.vt differat a pr.casu supioꝛi. aliud si extra iudiciū talia fierēt vel agerent .vt.C. de li.cā.l.pe.ꝛ sic collige ex hoc ꝛ supioꝛi vsu qꝫ si id qō ago nō valet vt agoꝛ valet tñ vt valere potest.sic.C.de la.li.tol.l.vna.§.simili quoquo mō.ar.ꝫ.ff. de iu.codi.l.i.

i Jdemꝰ.ꝛ qdē.q.d.qd sit circa seruos de absolutione ptātis eoꝝ dixim s̄.ō li.§.i.ꝛ.§.mlt k Ptāte sūt.subaudi.dñica

l Parentis.stricte accipe.p his tñ q sunt supioꝛes ex linea masculina:nā femine nō bñt in ptāte filios.vt.s̄.ti.i.§.femine. generalius accipit s̄.ti.ij.§.i. Eo.ſ.parente.

m Distinctionē.ſ.qꝫ dixi morte supioris inferioꝛes effici sui iuris.

n Patre.ſ.familias.subaudi supra quem nullus est rōne ptātis.

o Omnimodo.generaliter. Sed ita fiunt.sui iuris.

p Itaqꝫ eorum.ſ.nepotum.

q In ptāte.ꝛ nō exiunt.nā si exiunt ꝛ postea nō redijt. qꝛ ē arrogatus ñ recideret filiꝰ in ptāte eiꝰ.vt.ff.de adop.si pf filiū.ꝛ ē rō vt ibi nō.

r Is.ſ.filius predictus. Mortuus est.ſ.filius predictus.

s Sui iuris.nisi in casu:vt qñ ꝓ dignitatē filius sui iuris factus fuisset vt in auc.constitu.que ex dignitate.§.illud.col.vi.

t Cum autem:dictum est s̄.qualiter soluitur patria potestas morte naturali:nunc ponit quando morte ciuili.

u Deportat :hic nota qꝫ hec snīa deportatōis vt valeat.i.statū ꝛ ciuitatē pdat nō pōt dari nisi a q̃tuoꝛ iudicibꝰ.ſ.ab ipatoꝛe vel ab eo q eiꝰ uice iudicat.ꝛ a pfecto p.ꝛ pfecto vr.ut.ff. de penis.l.ij.§.i.ꝛ de le.iij.l.i. §. a pfectis.ꝛ.ff. de iter.ꝛ rele.l.iter penas.§.i. Idē credo in senatoribꝰ q parē snīaz.i.parē hūt effectū pncipi vl maioꝛē q̃ pdicti.vt.ff.a qui.ap.ñ li.l.i.§.i.si aūt alꝰ iudex talē snīaz det:nō valet:nec mādat executōi nisi pnceps approbet eā.vel insulā siue locū assignet. vt.ff. de le.iij.l.i. §.ij. ꝛ.§. deportatos.ꝛ.ff. de iiu.ru.te.l.siquis.§.eiꝰ. Que autē sūt delicta ꝑ quibus in insulā debeāt deportari dicemꝰ.J. de pu.iudi. ꝑ totū ti. ſz re

legare põt quilz qui hz mey ipiuz. vt.ff. de iter. z re.l. relegatoy. i. ℟. Et nõ q̃ ꝑmo de media. scõo de relegatõe. tertio de maxima dicit. ꝑma z vltima tollũt pfnã ptãt̃e. sz relegatio nõ sic. cũ ibi stat⁹ nõ ẽ mutatio nec ca. di. x Eo. i. per istam deportationem in insulam.

y Si mortuo. nõ deportatũ mortuũ. s. ciuilr. sic. ff. de ꝓta. l. i. §. filiũ. z .ff. p socio. l. vey. §. societas

3 Pari is. Nota vbi est eadem vel similis rõ idem ius ꝓstituat̃. sic. ff. de v̄bo. ob. l. a ticio. in fi. z. ſ. q̃ cum eo qui in ali. po. ẽ. §. istas. z. ff. de eden. l. quedam. §. nũmularios. z. ff. ad. l. aqui. l. illud. ar. ꝯ. ff. de col. bo. l. siquis. in fi. i. ℟.

a Principis. al̃ principali. sed nunquid p aliũ poterit restitui? ℟n. nõ nisi forte p senatorẽ: qui põt restituere statũ: vt. ff. de posthu. l. i. §. de qua. z. §. an autem.

b Statũ. s. quãtũ ad honores vel ordines z similia⁹ vt .C. de sen paſ. l. i. ergo z patriã potestat̃e: z hoc vlt hic dicere. sed contra dicũt. C. de sen. paſ. l. isulã. z. l. si pr̃. Solutio. ibi spãlr ad oia fuit restitutus. ſm. ℣. z sic facias punctũ ibi. ꝑ omnia Hanc reprobo. qr semp intelligit̃ ad oia restitui: nisi ꝯdixerit expressim. nã verbũ restituo generale est: vt .ff. de vsur. videamus. §. z fauiana. Alij hoc intelligũt ad pr̃em reuertentem tãtũ referẽdũ: cui ꝺbet restitui i ptãte. sed filio restituto nõ sic: qr sic noceret ei restitutio. ar. C. ꝺ le. z se. ꝓ. q̃ fauore. sz hãc opinionẽ reprobo. nã libertus z ꝺportat⁹ z restitut⁹ in libertatẽ recidit. vt. ff. ꝺ iu. patronatus. siue patroni. dic ergo itereſſe vtrũ ꝓnceps dicat hec verba restituo te: z tũc ad oia restitutus videat̃. vt hic. an hec. indulgeo tibi: quo casu de pena tm̃ remittẽda cogitasse videat̃: vt i ꝯijs arg. C. ꝺ sen. paſ. l. generali. z. l. tutor. al̃ cũ indulgẽtia. vt. C. de generali abo. l. fi.

c Relegati. retinẽt. nota dr̃iaz inter hũc relegatũ z deportatuz quo ad familiã. vt hic. z ꝺ. pr. §. Itẽ hic bona tenet. ille nõ. vt. ff. de inter. z rel. l. i. Itẽ hic ciuitatẽ retinet. ille nõ. vt. ff. de inter. z rele. l. relegatoy. §. sniaz. z. §. ad tps. Itẽ q̃ hic ad tps vel i ꝑpetuũ. ille aũt tm̃ i ꝑpetuũ de portat̃. vt. ff. de inter. z rele. l. relegati. z. l. relegatoruz. §. hec dr̃ia. sz in libertate nõ ẽ dr̃ia. nã vterqz liber remanet. vt. ff. de bo. dam. l. sz si. Sz bãnitos nr̃i tpis qb⁹ ꝓpam⁹. ℟. si ꝓpter maleficiũ: vt etiã cũ ciuitate et bona sua publicẽtur: vl ꝺ iure vel de ꝓsuetudine ciuitatũ: tũc deportato ꝓparabo: al̃ relegato. vt̃ar. ff. de bo. dam. l. i. nõ aũt dico q̃ possit ꝺportari a pside de iure. vt ꝺ. §. pri. dixim⁹. nec relegari a defensore ciuitatij cũ sit de impio mero. vt in auc. de defen. ciui. §. nulla. in fine. §. col. iij.

d Pene. i. supplicij. suppliciũ eni su⁹ dñs ẽ nõ fiscus. vñ ei nihil q̃rit: vt. ff. de bis q̃ p nõ scrip. ba. l. iij. sz nouo iure nemo ingenuus fit seru⁹ ex supplicio: vt in auc. de nup. §. qꝺ aũt. z. §. qr vo. col. iiij.

e In metallis. i. in opere metalli ad fodiẽdũ metallũ uel etiã deportãdũ: z etiã ne fugerẽt ligabãtur: z põdere quodã oppmebãt̃: vt ferro vl alio mõ. Alij vo erãt q̃ dicebãt̃ dãnari i ope metalli: z hi nõ tãto põdere oppmebant̃: z q̃ hinc fugiebãt in metallũ ponebãt̃. Alij vo erãt q̃ in misteriũ uel i seruitiũ metalloy ponebãt̃. z hoc si ꝑpetuo fieret erat seruus. al̃ ꝯ. vt. ff. de pe. l. aut dam. §. iter eos. z. §. q̃s. z. §. i misteriũ. Sz q̃d si i ꝓuincia nõ hẽat metalla aliq̃ uel ferri vl silis ꝓditõis? ℟n. in vicinã ꝓuiciã mittebant̃. vt. ff. de pe. l. aut dam. §. ẽ pena metalli. Alij sunt in opus publicũ ꝑpetuo dati vel ad tps: q̃ sunt simles relegatis. vt. ff. de penis. l. qdã. sz huiusmodi pene nõ sunt in usu hodie.

f Qui bestijs. deducẽdis. vel etiã vt comederet cũ eis: vl alia bestialia faceret. de hac pena dic vt. ff. de penis. l. qui vltimo. no.

g Filiuſſa. militauerit. i. miles fact⁹ fuerit: ad qõ multa sc̃cia. vt i auc. ꝺ mã. ꝓn. §. fi. col. iij. dixim⁹. vel dic militauerit. i. i exercitio militie fuerit pis⁹ restituti fuerint: ꝓ omnia ꝓsti num statum recipiunt. Relegati autẽ patres in insulã in potestate liberos retinẽt. ecõtrario liberi relegati i potestate parẽtũ remanẽt. Pene⁹ aũt seruus effectus filios i potestate habere desinit. serui aũt pene efficiunt̃ qui in mẽtallũ dãnãtur: z q̃i bestijs subiiciuntur g Si liuſſa. si militauerit: vel si senator vel consul factus fuerit manet i potestate pr̃is: militia eni vl ꝓsularis dignitas de pr̃is ptãte filium non liberat: Sed ex ꝓstitutionẽ nostra summa patritiatũs dignitas ilicõ imperialibus codicillis p̃stitis filiũ a pr̃ia ptãte liberat. q̃is enim patiatur patrẽ quidẽ posse p emãcipatiõis modũ potestatis sue nexibus filiũ liberare? Impatoriam aũt celsitudinẽ non valere eũ quẽ sibi ꝓnceps elegit⁹: pr̃eterea ab aliena eximere potestate? Sed si ab hõstibus capt⁹ fuerit parẽs q̃zuis seruus hostiuz fiat: tamẽn pẽdet ius liberoy ꝓpter ius postliminii: qr hi qui ab hostibus capti sunt: si reuersi fuerit omnia ꝓstina iura recipiũt: iccirco reuersus etiã liberos hẽbit in ptãte. qr postliminiuz fingit eũ q captus est in ciuitate semp fuisse: si uerõ ibi decesserit exide ex quo capt⁹ est pater filij⁹ sui iuris fuisse videt. Ipse quoq filius nepos ue si ab hostib⁹ captus fuerit simili ter vicim⁹ ꝓpter ius postliminii ius quoq ptãtis parẽtis in suspẽso esse. Dictũ est postliminium a limine z post: unde euz qui ab hostibus captus: z in fines nostros postea peruenit postliminio reuersuz recte dicimus: nã limina sicut i domo finem quẽdã faciũt: sic z iperii finẽ limẽ esse veteres voluerũt: hic z limes dictus est quasi finis qdaz z termin⁹: ab eo postliminiũ dictũ est: quia ad idem limẽ reuertebat quod amiserat. Sed z si captus qs victis hostib⁹ recuperat postliminio rediſſe estimat̃ Preterea emãcipatione quoq desinunt liberi i potestate esse parentum: sed emãcipatio antea quidem vel p antiqz legis obseruationem procedẽbat: que pr̃ imaginarias venditiones itercedentes manumissiones celebrabat̃: uel ex imperiali rescriptõ: nostra autẽ prouidẽtia etiã hoc in melius p ꝓstitutionẽ reformauit ũt si ctiõe p̃stina explosa rectã uia apõ

3

b Nõ liberat. hoc iure isto: nã nulla dignitas ꝓter pr̃iatũ reluat filiũ a ptãte pr̃is: vt subijcit: sz hodie. xij. sũt dignitates q̃ liberãt aliquẽ curialẽ a curiali ꝓditõe: vt. C. ꝺ ocu. l. fi. li. x. z ille heredẽ liberãt a pr̃ia ptãte: vt i auc. ꝓsti. q̃. ꝺ dig. §. i. z. §. gnãlr col. vi. vñ cũ ibi sit ꝓsul. corrigit̃ qꝺ de eo hic dicit̃.

i Constitutõe. vt .C. ꝺ ꝓsu. l. fi. li. xij.

k Patriciatus. erat eni patricius quasi principis pater. vnde Salustius: Ꝺ patres conscripti. naz scripta erãt eoy noia i aliquo loco vel in corona capitis eorũ vel alias.

l Silico. hoc est speciale i patricio z ꝓsule hodie. etiã vt sola collatione idest datione codicillorum z dignitatis scripte: vel per aliqꝺ priuilegium fiat sui iuris etiaz sine administratione. In alijs. x. tũc demũ cum ceperit administrare: vt i auc. consti. que de dig. §. i colla. vi. q̃ est. C. de epi. z cle. auc. sed dignitas: vt. C. ꝺ decur. l. fi. Item i tertio casu cũ ordinat̃ episcop⁹ q est etiã vltra supradictos casus: vt i auc. cõsti. que de dig. §. palam col. vi.

m Libertas. idest dignitas

n Quis. n. q. o. qlibet pr̃ etiã vilissimus filium suũ emãcipat quãdo vult: vt. ſ. e. §. admonẽdi. z. §. ꝓterea. q̃re hoc imperator nõ poterat facere: vt hic i casu electi patricij. q. o. cuz ipse pater patricij possit emãcipare: z ad hoc cõpellit̃ cũ alapis z vberib⁹ vt i auc. cõsti. q̃ de dig. i. ℟. quare. z ipse iperator. z̃c.

o Elegit. qꝺ raro fit: vt. C. de ꝓsul. l. fi. li. xij. secũdũ. ℣.

p Si ab hostib⁹. hostes sũt qb⁹ ppls roman⁹ bellũ idixit vl ipi pplo romano: vt. ff. de cap. z postli. reuer. l. hostes.

q Tũ pẽdet. hic colligit̃ qꝺã hoiuz gen⁹ eẽ i pẽdẽti: vt dixim⁹ ꝺ. ꝺ his q̃ sũt sui vl alieni iuris. §. i. sz certe q̃ hic dicit pẽdet veꝝ ẽ ꝓpter iuris fictionẽ: nã quo ad veritatẽ sui iuris ẽ filij⁹: vt. ff. ꝺ test. l. lege cor. i fi. z. ff. ꝺ li. z posth. l. p. z. C. ꝺ sen. paſ. l. fi. sz ibi ẽ qꝺ maxime z̃c. vt. ff. ad mũ. l. i. §. i. nã pr̃ fu⁹ ẽ hostiũ: vt. ꝺ. de iure ꝓsonaꝝ. §. fui. ergo aliũ i ptãte hẽre nõ põt. vt. ff. ad. l. iul. de adul. l. sic. eueniet. dic ergo q̃ nulla ꝓterita vl p̃sẽtia pẽdẽt ispecto statu p̃sẽti sz futuro: vt. ſ. ꝺ v̄bo. ob. §. qditões.

r Postliminiũ ẽ aũt postliminiũ ius amisse rei recuperãde ab extraneo morib⁹ z legib⁹ p̃stitutũ: vt colligit̃. ff. de cap. z postli. l. postliminiũ. i. ℟.

s Iccirco. qr reuersi oia iura recuperãt.

t Capt⁹. z reuersus: vt. ff. de capt. retro.

u Si vo. victi. ſ. fines nr̃os nec vltra ꝺductos: z ita ipropr̃ie reuersus dr̃ postli. vl dic capt⁹ fuerit vltra fines: z tũc dr̃ ẽt rediſſe añq̃ ad limia redeat. qr sic recupat statũ sz ipropẽ: z fac̃ ad hũc §. ff. ꝺ. cap. i bello. §. i. Itẽ ad idẽ. ff. ꝺ vi z vi. ar. l. q possessionẽ.

x Preterea. nõ solũ supradictis modis: sed Preterea. z̃c.

y Liberi. generale nom̃ ẽ ad oẽs iferiores: vt. ſ. ti. ij. §. fi.

z Procedebat. i. ea demũ ad effectũ pducebat̃.

a Per imaginarias. i. ficticia: sic. z. ff. ꝺ re. iu. l. imaginaria. nã pr̃ vẽdebat filiũ ꝓ vno nũmo: forte z emptor eũ manumittebat vt hic z. ff. ꝺ ca. di. l. liberos. §. i. z. C. e. l. fi. i. ℟. z facit ad hoc. ſ. ꝺ test. §. i. z pp hoc dicebat̃ filij⁹ capite minui. sz cũ bodie talia ñ

fiāt vt sequit: nūqd dicit capite minui. ℞n. sic: q3 statuz mutat ad minus. vt. ſ. de ca. di. i. ℞. 7. §. minima.

b Rescripto. 7 hoc modo etiā sine vēditōe fiebat vt puto: vt .C. de eman. li. l. fi.

c Ut fictione. alias functione. i. vsu: al fictione. al. factione.

d Explosa. i. expulsa. sic. ſ. ō fidei cō. here. §. sed qa stipulationis.

e Recta via: vel i directa non curo: vl dic. i. recto iure

f Vel magistrat⁹ quoslibz etiā si nō bñt merū iperiuz vl mixtū: vt i auc. de defen. ci. §. nulla. 7 etiā extraordinarios: vt do. boñ. coram iudice mutine: vt. ff. de man. vio. l. ēt. §. fi. 7 C. de iu. l. vl. al. pe.

g Intrēt. si iudex est in domo. i. vbi cūqz sit dūmō non in loco. turpi: vt. ff. de iusti. 7 iu. l. pe. ff. de arbi. l. si cuz dies. §. pe.

h Sua manu. i. debet capere eum p manuz 7 relaxare euz p verba ad hoc idonea. vl dic manu. i. ptāte naz quādoqz 7 ñ capta manu emancipat vt. ff. ō emā. li. l. pe

i Ēt tūc. i. extūc. nā pri⁹ occuparet pr̄ oia iure peculij: vt. ff. qb⁹ nō ē p. fa. test. l. i. 7 ē simile tūc. ff. ō ꝓdi. 7 demō. l. iiij. i. fi. 7. ff. si certū peta. l. lecta. 7. ff. de vulga. sub. i pupillari. §. i.

k Edicto. ſ. posito. ff. siquis a pa. fue. ma. l. i. i. fi. i. ℞n.

l In bonis. acqrēdis vl acqsitis vl a pr̄e sibi nūc collatis.

m Manumissus. i. emācipat⁹: improprie. n. ponit. vt. ff. qñ actio ō pec. est an. l. i. §. alienatio.

n Patrono. patron⁹ aūt succedit liberto i toto ab itestato filijs ñ extātib⁹ ex testamēto i tertia pte bonoꝝ: liberti liberis exñtib⁹ in nihil: lz olī eēt alr: vt. ſ. ō suc. li. §. i. 7. ij. 7. §. lz nr̄a. sic erit hic i pr̄e. lz hec silitudo iterdū fallit: nā iterdū bz totū pr̄. vt si filius turpē psonā istituit: vt. ff. si a pa. qs fu. ma. l. i. §. si parēs. 7. §. ē 7 ali⁹. 7. ff. ō te. mi. si a milite. §. fi. 7 l. se. Itē filijs alijs pr̄is lz heredib⁹ nō dar: vt. ff. si a pa. qs fu. ma. l. i. §. fi. sec⁹ ē i filijs pr̄oni. Itē qñ emācipauit coactē: vt. ff. si a pa. fu. ma. l. fi. Itē caluiciana ñ ita p̄ vt p̄ono dar vt. ff. siqs a pa. fu. ma. l. i. §. si parēs. 7. l. ñ vsqz. Itē nec opas a filio vt a liberto pr̄on⁹ hz: vt. ff. si a pa. fu. ma. l. pe. lz hec pdcā spā lia i pr̄ono vo ñ sint: vt colligit ex gnāli capite illi⁹ tit. siqs a pa. l. i. i. ℞. 7. ij. 7 i spālib⁹ casib⁹ q i illo titulo ponūt: vt dcm̄ ē: sz fz hoc sēp videt pr̄ amittere cū sēp p̄mū emācipatōis bēat hodie vt. ſ. p qs pso. no. ac. §. hic quoqz. C. ō bo. q li. cū oz. §. pe. sz dic illō legale nō quētiōale p̄mū eē: 7 iō licitū nec punitēdū: vt. C. ō admi. tu. l. sancim⁹. C. ad. l. iul. de adul. l. graccus.

o Ex manumissione. i. ex emācipatōe. p Nāciscit. pcordat huic verbo. ſ. de legi. parē. tu. 7. ſ. de fidu. tu. i prin.

q Amonēdi libeꝝ eē. nisi i casib⁹: vt. ſ. e. i fi. dicemus. 7 facit ad hūc. §. ff. de adop. l. libertini.

r Habebit. vt. ſ. de pa. po. §. qui igitur.

s Manumittere. i. emācipare. t Vl oēs. repete libeꝝ eē

v Sed 7. hoc iter pstitutōes: vt. C. de adop. cū adoptiuis. ſ. ō adop. §. sed hodie. 7. §. si vero.

competentes iudices vēl per magistratus parentes itrēnt: 7 filios suos 7 filias vel nepotes vel neptes: ac deiceps a suā manu dimittāt: ēt tūc ex edicto^k pretoris i huius filii vl filie: vl nepotis vl neptis bonis qui q̄ue a parēte manumissus vel manumissa fuerit: eadē iura pstāt parenti q̄ tribuunt pātrono in bonis liberti: Et preterea si impubes sit fili⁹ vel filia vel ceteri: ipse parēs ex manumissione tutelā ei⁹ nāciscitur Amonēndi aūt sumus liberuz arbitriū esse ei q filiū. 7 ex eo nepotē vel neptē i potestate habēt: filiū qdē de potestate dimittere: nepotē vero vel neptem retinere: 7 ecōuerso: filiū quidē i ptāte retinere nepotem vero vel neptez manumittere: eadem 7 de pnepote 7 pronepte dicta esse itelligant: vēl omnes sui iuris efficere vel quosdam retinere.

w Sed 7 si pater filiū quē i potestate habet auo vel proauo nāli secūdū nostras pstitutiones super his habitas i adoptionē dederit: idest si hoc ipsuz actis iterueniētib⁹ apud cōpetentez iudicez manifestauerit presentē eo qui adoptat: 7 non contradicētē. necnō eo presēte q adoptat: soluitur quidez ius potestatis patris naturalis: trānsit aūt in huiusmodi parentem adoptiuū in cuius psona 7 adoptionē esse plenissimam ante dirimus^a Illūd aūt scire oportet q̄ si nur⁹ tua ex filio tuo pceperit: 7 filiū postea emancipaueris: vel i adoptionē ōderis p gnāte nur⁹ tua: nihilomin⁹ qō ex ea nascitur in ptāte tua nascitur. Nō si post emācipationē ul' adoptionē conceptus fuerit: patris sui emancipati vel aui adoptiui potestati subiicitur: ēt quidē neqz natūrales liberi neqz adoptiui penē ullo modo possunt cogere parentes de potestate sua eos dimittere.

De tutelis.

Transeamus nunc ad aliā diuisionem personarum. Nam ex his personis q̄ i potestate nōn sūt: quedā uel in tutela sunt vel in curatione: quedaz neutro iure tenent. Videamus ergo de his q̄ i tutela vel in curatōe sunt. Ita enim^m itelligem⁹ ceteras psonas que neutro iure tenent. ac pus dispiciam⁹ ō his q̄ i tutelā sūt. Est aūt tutela: vt seruius diffiniuit vis atqz potestas⁹ i capite libero: tam̄les. subaudi 7 legitimi. nā nāles tūc ñ sūt i ptāte. vt ſ. de nup. §. fi.

x Presente. nisi sit infamis. vt. C. de eman. li. l. pe.

y Contradicente. nota patientiā psensui pparari. sic qui tacet affirmat sic. ff. de pig. si fideiusso. §. pater. 7. ff. so. ma. l. ij. §. fi. ar. ō. de adop. l. ij. §. i. 7 de procura. filiusfa. §. i.

z Transit. ergo non tollit pr̄ia ptās. sz trāsfert: Ad qd ergo hic casus boc ti. ponit ℞n. q̄ etsi ñ tollit icōmutabilr: tollit tū quo ad p̄mū. idez dico i eo qui iudicat i ptāte mea nō eē: nā non efficit sui iuris: cū snia nō facit ius. imo remanet i ptāte: lz quo ad me pro emancipato habeatur. vt. ff. de pdi. inde. l. iulian⁹. in prin. 7. l. vlti.

a Dirimus. vt ſ. ti. i. i p̄n. §. si vo.

b Illud. hic. §. tradit duo pcepta: vt ſ. de adop. §. sed hodie.

c Ex filio. ſ. naturali 7 legitimo: sec⁹ in legitimo tū. vt i adoptiuo. nā tūc filio emācipato etiam nepos ex eo emācipat⁹ videt p̄m quosdā. vt. ff. de ca. di. l. liberos §. emācipato. 7. ff. de ado. l. sed etiam nepos. uel melius dic in eo idem quod in naturali. vt i fi. bui⁹ ti. 7. ff. ō adop. l. libeꝝ. 7. ff. ō cap. postli. re. l. si me tibi.

d Nascit. secus in ancilla pgnante manumissa vel alienata. vt ſ. de inge. §. suffi cit. 7. ff. de acq. re. do. l. fi. 7 .C. de pba. l. matrem.

e Et quidez. hoc est p̄m p ceptū: 7 repete scire oportet

f Tūles. subaudi 7 legitimi. nā nāles tūc ñ sūt i ptāte. vt ſ. de nup. §. fi.

g Benevllo. hic nō talē regulā q̄ null⁹ fili⁹ pōt ꝓpellē pr̄ez vt emācipet eū: qō fallit i q̄tuor casib⁹: 7 iō dicit pene: vt si pr̄ agnouerit legatū sibi relictū hac ptēplatōe vt liberos emāciparet: nā tūc ꝓpellit extra ordinē emācipare. vt. ff. ō ꝓdi. 7 de. l. sicut. Itē si tici⁹ adoptauit puignū suū cōpellit emācipare eū eo pubere facto: si pbauerit sibi ñ expedire eē i potestate. vt. ff. ō ado. l. nōnūq̄. 7. l. se. Idē i quolz adoptiuo: vt. ff. ō min. l. iij. §. siqs minor. Itē si filie peccādi necessitatē iponat: vt. C. ō epi. au. l. si lenones. Itē si filiū male 7 ō pietatē affecerit: vt. ff. siqs a pa. l. fi. Itē eō fili⁹ ñ pōt ꝓpelli vt emācipet: vt i auc. q. mo. na. sui ef. §. generalr. col. vij

h Transeamus. aliā. nā diximus duas. vt ſ. e. de iure. per. i p̄n. 7 ſ. de his qui sunt sui iuris vel ali. in p̄n.

i Ex his. nota ergo q̄ hic distinguit illō mēbz. q̄dā sui iuris sūt. qō ē oppositū illi: q̄dā alieno iuri subiecte sūt. vt ſ. ō his q ſt̄ su. iu. vl a.

k Nō sūt. q ergo i tutela vel cura sūt sui iuris sūt. filiusfa. ergo nō pōt hēre tu. vel cu. vt hic. 7 de cura. fu. l. fi. i p̄n. sz ō. C. de sen. pas. l. fi. §. i. q̄ fili⁹ ei⁹ q ē apō hostes ē i tutela: 7 tū nō ē sui iuris. vt ſ. ti. i. §. si ab hosti b⁹. sz ibi vē nō erat i ptāte cū p̄ deportat⁹ eēt: vt dixim⁹ ſ. ti. i. §. cū aūt.

l Neutro. de tutela nec cura.

m De his. de alijs aūt dicet. ſ. de cu.

n Ita enim. quia contrarioꝝ eadem est disciplina. vt hic 7 ſ. de his q̄ sunt sui vel alieni iu. in prin.

o Tutela sunt. de alijs dicetur. ſ. de cura.

p Est aūt tutela vt seruius. nomē ē iurisc̄sulti. 7 facit ad hūc. §. ff. e. l. i.

q Potās. i. violēta potās. nā dar tutor iuit⁹. cū. n. sit mun⁹ publicū: vt. ſ. de excu. tu. 7 cu. i p̄n. ergo iuit⁹ dar vt. C. de decu. l. nullus. li. x. Itē inuito dar: vt. ff. ō tu. 7. cu. da. ab his. necnō. ff. de tute. l. ij. 7. iij. vñ pz q̄ hic ē alia potās q̄ p̄ris i filiū. 7 dñi i seruū: cū illa ad ꝓmodū: vt. ſ. p q̄s p. no. acq. §. i. 7 ſ. de bis q sūt sui vel ali. iu. §. ij. hec vo ad onus: tenet enī de dolo 7 lata culpa. vt. C. arb. tu. l. ij. Itē p hoc q̄ dar iuito differt a curatore qui volēti dar. vt. ſ. de cura. §. itē inuiti. 7. ff. e. l. iij. §. si pupillus. vl dic vis ad cogendum: potestas ad imperandum.

r Libero. nam nisi sit liber 7 pupillus nō pōt hēre tutorē. cū si fu⁹ sit nō sit sui iuris: qō ē necē. vt ſ. e. i p̄n. Itē et si dubi⁹ ē pōt hēre curatorē vt. ff. ō tu. 7 cu. da. ab his. l. ei q. ē tūc casus vbi fuo dar tutor. vt. ff. ō tu.

7 cu. da. ab his. l. si impuberi, i. ℟. cui tũ legi signat' ℣. ff. ad' tre. l. si res aliena. §. si fuus. 7 l. cogi. §. fi. 7 his duab⁹ ẽ alia ℣. ff. e. ti. l. mulier. §. ñ ẽ. q̃ legũ ℣rietas ita soluit' cũ libertas fideicó. 7 hereditas relinquit' ab eodẽ pstãda: poterit seruus cogere vt istitut⁹ hereditatẽ adeat. 7 tũc da tur etiã seruo tuto⁹. vbi vo ab vno hereditas 7 ab alio libertas relicta ẽ nõ pót nisi prius pstita ei li bertate. tũc enĩ coget alium heredẽ hereditatẽ adire: et sibi restituere ſm Jo.

b Ad tuẽdum. ꝓpter hoc etiã remouet patriã ptãtez que nõ est ad tuẽduz sed ad gubernanduz ꝓut vult. vel sibi ad acquirendum.

i Propter etatem. ad dif ferẽtiã curato⁹ q̃ dant' fu riosis 7 mẽtecaptis q̃ ꝓpter mo⁹buz se defendere non pñt: vt. j. de cu. §. itẽ furiosi

k Jure ciuili. nota tutelaz eẽ de iure ciuili, lz oẽs fere ℣ctus sint de iure gẽ. vt s. de jure na. §. ius aũt.

l Data. s. a lege vel iudice

m Permissa. vo a testa to⁹e dicitur: vt. j. e. pmissuz vel dic data persone princi paliter pmissa secundario rebus. vt. j. ti. i. §. certe. 7. j. de excu. tu. §. datus.

n Eã. q̃ ẽ dcã s. primo. §.

o Ex qua re. i. vi et ptãte:

p Defen so⁹es. et ſm hoc etiã curato⁹es sunt tuto⁹es ſm Jo. 7 plerũq̃z sic appel lant': vt. ff. de le. iij. cũ filio. §. i. 7. ff. de mi. l. i. §. ij.

q Qui edes. vt est pfectus vigilum: 7 qui cũ eo de nocte vadunt. ff. de of. pfi. vigi. l. ij. §. sciendum.

r Permissũ ẽ itaq̃z. q: q̃dã generalr vidim⁹ ꝺ tutelis: 7 ois tutela ẽ vl testamẽtaria vel datiua: vl legitima itaq̃z pus de testamẽtaria utpote ꝺ digniore videam⁹ i hoc titulo 7. se. de legitima aũt dicit'. j. de le. ag. tu. vsq̃z ad ti. de attil. tu. de datiua dicet'. j. de attil. tu. p totũ.

s Impuberib⁹ etiã iuitis: vt. ff. ꝺ tute. l. muto. hoc etiã ptoꝛi 7 pfidi licet vt. ff. de tu. 7 cu. da. ab his. l. nec mãdãte. §. fi.

t In ptãte. nãlibus etiã dare possunt in his que sibi relinquũtur. vt. C. de confir. tu. l. fi.

u Testamento. vel codicillis testamento firmatis. vt. ff. de. test. tu. l. iij.

x Tutores. sed non curatores. vt. j. de cura. in prin.

y Itaq̃z si filius. lz miles sit testato⁹. vt. ff. de testa. tu. l. ij.

z Tua sit. 7 nunq̃ exiuit filius: alioquin non recidit: vt. ff. de adopti. l. si pater. 7. l. si filius. 7 de hoc dixi s. ti. i. §. i.

a Tutores. si aũt emãcipat⁹ ẽ vel mortu⁹ tũc nepotes ex eo sunt sui iu ris mortuo auo: vt s. ti. i. i fi. vñ ex testõ aui pñt hr̃e tutorẽ. vt hic inuit'.

b Cum in pluribus. vt quotiens de ꝓmodo eoꝝ querit': vt. ff. de sta. ho. qui in vtero. si non de incõmodo alioꝝ. vt. ff. de vbo. sig. q̃ dicim⁹. vel si de incõmodo matris. vt. ff. de sta. ho. l. imperato⁹.

c Fierent: vt quia ex vxore nasciturus erat vel nuru. aliud si ex concu bina: nisi ex his que sibi dimitteret. vt. C. de confir. tu. l. fi. tunc enim ta les non nascerentur in potestate. s. de nup. §. fi.

d Sed si emãcipato. ꝓfirmãdus. nõ ergo valebat datio p se: cũ nõ eẽt in ptãte: vt s. e. §. pmissũ. lz nũqd hic tutor ꝓfirmatus ꝺ testamẽtarius qõ si eẽt ꝓferret' legitimo: vt. j. ti. ij. in pn. an datiuus: quod pót admitti 7 facit. p hoc. ff. de vbo. si. l. lege. 7 in auc. de defen. ci. §. si decetero. col. .iij. ita legitimus tutor huic preferẽ vt. j. de attil. tu. in prin. 7 iõ glosauit Pa. i. sine inquisitione: nõ q̃ uellet eũ ꝓfirmari si alius eẽt legitimus. lz qr nõ q̃rit' an sit locuples vel nõ. lz ar. ℣. ff. de cu. fu. si furioso puberi.

e Inqsitõe. i. qr nõ satisdat. s. rẽpu. sal. fo. Jtẽ locuples sit vel non. hoc enĩ nõ q̃rit': vt. ff. de ꝓfir. tu. l. i. lz aliud i mr̃e dãte tutorẽ filio. ibi. n. etsi nõ satisdet': tñ cũ iqsitõe dat'. vt. d. l. dicitur. 7. C. ꝺ ꝓfir. tu. l. i. Sed q̃re diuersũ i mr̃e dãte tutorẽ filio. ℟. i memoriã pcedẽtiũ ptãtis. vt. ff. ꝺ q̃sti. l. vni⁹. §. seruus. 7. ff. de cu. l. fi. 7 facit ad hoc. j. de satis. tu. 7 cu. in pn. et .ff. de li. ag. l. i. §. iul. 7. C. de epi. au. l. de creationib⁹. lz ar. ℣. ff. in lit. iur. l. videamus.

¶ Qui testaméto tutores dari possunt. Rubrica.

f Dari aũt patersa. nisi sit mut⁹ vel surdus: qr tutor etiam

g Loq 7 audire debet: vt. ff. de tu. l. i. §. pe. 7. §. fi.

Filiussa. cũ. n. tutela sit ius publicũ: vt. j. ꝺ excu. tu. i pri. nõ curat' ius pa. po. vt. ff. ad tre. nã q. i. ℟. 7. ff. de his q̃ fũt sui vel ali. iuris. filiussa. quo casu pater de peculio tenet' nisi agno scat: tũc. n. s. quãdo agnouit in solidũ: vt. ff. de tute. l. si fi li⁹. 7. ff. ꝺ admi. tu. l. lucius ticius.

h Testamento. sed a pside tutor dari nõ pót seru⁹ vt. C. qui dari tu. pos. l. in seruili.

i Et sine liberta te. non exꝑsso hoc q̃ sine libertate det: sz omisit liber tatis oationẽ: vt. s. qui manu. nõ pos. §. lz. in fi. 7. C. de necess. ser. l. quidaz §. illo.

k Directa. imo vi detur q̃ fideicom missaria: vt. C. de fideicõ. li. 7 si non ascripta ℣. Sz cer te ꝓbic testamento hoc fit: ibi alia vo luntate puta codi cillis vl ꝑ epistolã Vl dic q̃ ibi alie num credebat hic suũ sciebat. Item alia rõne ñ videt'

testaméto: ꝓfirmãdus est ex sñia ꝑ sidis omnimodo. i. sine iquisitionẽ.

Qui testaméto tutores dari pñt.

Dari aũt tuto⁹ pót nõ solũ paterfa. sed 7 etiã filiussam. sed 7 seru⁹ ꝓprius testamen tõ cũ libertate recte tuto⁹ dari pót Sed sciẽduz est eũ 7 sine libertate tutorẽ datũ tacite libertatẽ directã accepisse videri: 7 ꝑ hoc recte tutorẽ esse. Plane si ꝑ errorẽ quasi liber tuto⁹ dat⁹ sit: aliud dicendũm est. Seruus aũt alien⁹ pure inutiliter testaméto dat tuto⁹: sed ita cũ liber erit vtiliter dat'. Proprius aũt seru⁹ iutiliter eo modo tuto⁹ datur. Fu riosus' vel minor. xxv. annis tuto⁹ testaméto dat⁹: tuto⁹ tũc erit cũ cõ pos mẽtis: aut maior. xxv annis fuerit factus. Ad certũz tẽpus vl ex certo tẽpore: vel sub cõditione: vel antẽ heredis istitutõez posse dare tutorẽm non dubitat'. Certe autez rei vel cãuse tuto⁹ dari nõ pót: q: p sonẽ nõ cause vel rei dat'. Siquis filiabus suis vl filiis tutores dede rit ét posthume vl posthumo ꝺ is se uidet: qr filii vl filie appellatiõe

valere datio: qr ille solus dat' tuto⁹ q̃ testamẽti hz factionez: vt .ff. ꝺ testa. tu. l. testamẽto. al' icipit siqdẽ. ℟. n. illõ itellige in passi ua significatõe: i qua etiã seru⁹ dicit' habere testamẽti factionẽ vt. j. de he. quali. 7 dif. §. testamẽti.

l Dat⁹ sit. s. ꝑ pri⁹ fuus: lz hoc nõ sit verisimile: vt. C. ꝺ resci. vẽ. l. siqs. sz forte ex causa hereditaria nouiter hẽbat: vt. ff. de reg. iu. l. q i alteri⁹. 7. j. de vsuca. §. qõ aũt.

m Dicẽdũ ẽ. s. vt neq̃z liber. neq̃z tuto⁹ sit idẽ mlto magis i alie no: vt. ff. de fideicõ. lib. l. gnãliter. §. siqs tutorẽ. 7. ff. siqs tutorẽ.

n Seruus iutiliter. s. vt statiz sit sed cũ liber erit.

o Dat'. qr directo nõ erit liber: sed ꝑ fideicõ. vt. ff. de testa. tu. l. si hereditas. §. fi. 7. C. de fideicõ. li. l. 7 si. nõ ascripta.

p Eo mõ. nã nõ erit tuto⁹. iut lis. n. ꝺ stipulatio ꝓp iutilẽ adi tionẽ. vt. ff. de sti. ser. l. sz si sibi, vl alr iutiliter: qr ꝓ nõ adiecta hẽt 7 erit tuto⁹ ac si nõ eẽt adiecta. vt 7 al. j. ꝺ here. isti. §. iposti bilis. vl dic tertio sz. Pa. ñ erit tuto⁹ nũc: sz ꝺditõe ertãte. Hoc nõ placet: qr sic nõ eẽt differẽtia iter suũ 7 alienũ. sz ꝑma verior ẽ: vt. ff. de re. iu. l. act⁹.

q Dat'. s. cũ liber erit.

r Furiosus ꝓpos. sine hoc dcm̃ fuerit a testatore sine ñ: vt. ff. e. .l. si hr̃ditas. §. cũ furiosus. 7 fac ad hoc. ff. ꝺ tu. cũ furiosus. i. ℟.

s Ad certũ tẽpus. vsq̃z ad pascha.

t Ex certo. i. a pascate i ãtea: vt. ff. ꝺ acti. 7 ob. l. obligationũ. §. i.

u Vel añ heredis. ꝓtra videbat'. j. de le. §. ante heredis.

x Tutorẽ. a testatore nõ a iudice: vt. ff. de re. iu. l. actus.

y Certe aũt rei. s. aphrice vl syriace vtiliter dat': vt. ff. e. l. testõ.

z Cause. s. certe vt ad rei vẽ. lz videt' ℣. C. ꝺ i li. da. tu. l. ad litẽ. lz ibi tuto⁹ ꝑ ꝓcuratore ponit'. Jtẽ videt' ℣. ff. ꝺ tutel. l. si tñ. al' si testaméto. lz ibi vniuersitati rex dat' nõ rei certe.

a Persone. s. pupilli principalr vt eũ istruat bõis morib⁹: 7 etiã salaria pstet magris ei⁹: vt. ff. ꝺ admi. tu. cũ plures. §. i pmis. 7 .C. ꝺ ali. pstã. l. fi. ad hoc. n. pncipaliter dat': secũdario aũt reb⁹ dat': vt. j. ꝺ excu. tu. §. dat⁹. lz i curatore ecõtra: nã principaliter rebus. secũdario pone dat': vt. C. ꝺ nup. l. i copulãdis.

b Siquis posthumo. s. filio.

c Quia filij. hec dictio filij ꝓphẽdit posthumũ 7 posthumã: cũ masculinũ possit ꝓcipere femininũ. lz hec dictio filie nõ cõphẽ

Qui testamento tutores dari possint
De legitima agnatorum tutela
De capitis diminutione

ditvtrũqz:ꝛ sic nec posthumũ cũ femininũ nõ ꝓcipiat masculinũ vt.ff.ỏ le.ij.si ita scriptũ.ꝛ.ff.ỏ le.iij.q duos.ꝛ.l.huis legat. Itẽ nõ appellatõe natorꝝ ꝛ nõ nati ꝓtinentur cũ de eorꝝ cõmodo tractet: vt.ff.ỏ sta.ho.q ivtero.ꝛ.s̃.ti.i.§.cũ aũt.ꝛ facit.ff.de testa. tu.l.siqs ita.§.i.ꝛ.l.siqs filiab⁹.ꝛ.l.q si.

¶ Si filios .s. di

xerit.

¶ Continebũtur .s.nepotes.

m ¶ Appellantur. ab oĩbus i vsu vel ꝓsuetudine: sed ẽz verã significatõez verbi: qꝛ fili⁹ dr a filos qỏ est amor ꝛ nepos dicit fili⁹ ꝛ etiã qlibet quez aliqs diligit pr̃na dilectione: vt.ff.ỏ vbo sig. l. liberorꝝ .§.sz ꝛ papinian⁹. que videt ꝓtra.

n ¶ Quã ceteri. etiã nati ſm quosdam qỏ falsũ ẽ: vt.ff.de vb.sig.nomẽ. Dic ergo ceteri.s. ex filijs nascituri q filij sui posthumi sunt p.l.vell.vt.ff.ỏ inius.rup. testa.l.posthumorꝝ.ꝛ.ſ.de exhe.li. §.posthumi.ꝛ.ff. de li. ꝛ posthu.l.gallus.i. ℞.

Quibus sci licet pupillis.

o ¶ Duodeciz ta. quos ipa lex vocat vbis ꝛ ſnia: ꝛ si generat eorꝝ periculo agit: vt.ff.e.l.legitimos. alias aũt quãdoqz ex sententia legis dãtur nõ ex verbis: vt.ſ.ti.ij.ꝛ.iij.

q ¶ Agnati sũt. si sint maiores. xxv. annis: vt.ſ. de fidu.tute.i fi.ꝛ minores. lxx. annis excusant: vt.ſ. de excu.tu. §.itẽ ma.

r ¶ Cognati. nomẽ ergo cognatõis generale ẽ: agnatiõis nomẽ speciale: nã ois agnat⁹ ẽ cognat⁹: sed nõ ꝓuertit: vt hic: ꝛ.ſ. de leg.ag.suc.i. ℞. ꝛ.ff.e.l.sũt aũt.

s ¶ Ex eo. filio fratris.

t ¶ Patru⁹. repete si fuerit nat⁹ eodẽ pr̃e cũ pr̃e tuo alioquin ẽ cognat⁹: vt.C.ỏ legi.here.l.fi.§.sed nec.ꝛ.§.cũ aũt.

u ¶ Agnati. ẽt si masculus iterueniat: vtputa si sint duo frẽs vterini: fili⁹ vni⁹ fris sui pr̃is nõ erit agnat⁹ sz cognat⁹ ispecto femino sexu. ꝓpter quẽ ad iuicẽ sunt cognati secũdũ Jo.

x ¶ Itaqz amite: sed ipsa amita ẽ tibi agnata: qꝛ per pr̃ez tuũ tibi coniungitur.

y ¶ Jure. scilicet cognationis.

z ¶ Familiã. i. agnationẽ: licet ꝛ alias multas habeat significationes hec dictio familia: vt.ff.de vb.sig.l. pnũciatio.§.familie.ꝛ facit.C.de verbo.sig.l.fi.ꝛ.s̃.de pa.po.§.fi.

a ¶ Quod autem. significationem scilicet tantum.

b ¶ Si oĩmodo. vl aliud ꝓtigit q tãtũdẽ valeat qỏ dixim⁹. ſ. de bere.ab ite.i. ℞. ꝛ facit.ff.q cuiusqz vniuersi.no.l.i.§.ꝛ qdẽ.

c ¶ Sz agnatõis qdẽ ius. nõ diligẽter hũc.§.ẽ aũt ius agnatiõis ꝛ ius cognatiõis siue cognatorꝝ: agnati. n. hũt ius ꝓrogatiuũ ad cognatos. ſ. vt pferãt i hereditatib⁹ agnatorꝝ mortuorꝝ: vt.ſ. de leg.agn.suc.i. ℞. Itẽ pferũt i tutelis agnatorꝝ paruulorꝝ: vt.s̃. e.ti.i. ℞. his aũt ỏficiẽtib⁹ i hereditatib⁹ ꝛ tutelis cognati suo iure admittãt: iter quos etiã agnati vocãt: q ỏsierũt esse in iure agnatorꝝ vl ỏsierũt habeꝛ iura agnatorꝝ: vt p ca.di.vt.ſ.ỏ here. ab ite.§.admonẽdi. Illud aũt ꝓrogatiuũ qỏ habẽt agnati: qꝛ vltra iura cõia habẽt p.l.xij.ta. facile perdunt.

d ¶ Oib⁹ modis. i. p oẽz capitis diminutionẽ vt p maximã vl p mediã ỏ qb⁹ duab⁹ nõ ẽ dubiũ: cũ ꝛ iura cognationis perdant. ſ.ti.i.§.qỏ aũt. Itẽ p minimã tollit ius agnatiõis: vt hic dicit ꝛ.ff. de ca .di. tutelas. nisi i duob⁹ casibus tãtũ: vt iter fratres: ꝛ posthumus ꝛ posthuma ꝓtinentur. Quid si nepotes sint an appellatione filiorꝝ: ꝛ ipsis tutores dati sint dicẽdũ est vt ꝛ ipsis quoqz dati videãt: si modo liberos dixerit. Ceterꝝ si filios dixerit nõ ꝓtinebũtur aliter enim filii: aliter nepotes appellãtur. Plane si posthumus dederit tã filii posthumi qz ceteri liberi continebuntur.

De legitima agnatorũ tutela.

Quibus autẽ testamento tutor datus nõ sit his ex lege duodeciz tabu. agnati sunt tutores qvocant legitimi. Sũt aũt agnati cognati p viril sexꝰ cognationẽ cõiuncti quasi a patre cognati: veluti frater ex eodẽ patre natꝰ fratris filius neposue ex eo. Item patruus ꝛ patrui filiꝰ neposue ex eo ¶ At qui per feminini sexus personas cognatiõe iungũtur: agnati nõ sunt: sed alias sũt naturali iure cognati. Itaqz amite tue filiꝰ nõ ẽ tibi agnatus: sed cognatꝰ ꝛ iuicẽ. s. tu illi eodem iurẽ cõiungeris: quia qui nascunt patris nõ matris familiaz sequuntur. Quod aũt lex ab intestato vocat ad tutelã agnatos

Quibus sci licet pupillis.

p ¶ Duodeciz ta. quos ipa lex vocat vbis ꝛ ſnia: ꝛ si generat eorꝝ periculo agit: vt.ff.e.l.legitimos. alias aũt quãdoqz ex sententia legis dãtur nõ ex verbis: vt.ſ.ti.ij.ꝛ.iij.

q ¶ Agnati sũt. si sint maiores. xxv. annis: vt.ſ. de fidu.tute.i fi.ꝛ minores. lxx. annis excusant: vt.ſ. de excu.tu. §.itẽ ma.

r ¶ Cognati. nomẽ ergo cognatõis generale ẽ: agnatiõis nomẽ speciale: nã ois agnat⁹ ẽ cognat⁹: sed nõ ꝓuertit: vt hic: ꝛ.ſ. de leg.ag.suc.i. ℞. ꝛ.ff.e.l.sũt aũt.

s ¶ Ex eo. filio fratris.

t ¶ Patru⁹. repete si fuerit nat⁹ eodẽ pr̃e cũ pr̃e tuo alioquin ẽ cognat⁹: vt.C.ỏ legi.here.l.fi.§.sed nec.ꝛ.§.cũ aũt.

u ¶ Agnati. ẽt si masculus iterueniat: vtputa si sint duo frẽs vterini: filiꝰ vniꝰ fris sui pr̃is nõ erit agnatꝰ sz cognatꝰ ispecto femino sexu. ꝓpter quẽ ad iuicẽ sunt cognati secũdũ Jo.

x ¶ Itaqz amite: sed ipsa amita ẽ tibi agnata: qꝛ per pr̃ez tuũ tibi coniungitur.

y ¶ Jure. scilicet cognationis.

z ¶ Familiã. i. agnationẽ: licet ꝛ alias multas habeat significationes hec dictio familia: vt.ff.de vb.sig.l. pnũciatio.§.familie.ꝛ facit.C.de verbo.sig.l.fi.ꝛ.s̃.de pa.po.§.fi.

a ¶ Quod autem. significationem scilicet tantum.

b ¶ Si oĩmodo. vl aliud ꝓtigit q tãtũdẽ valeat qỏ dixim⁹. ſ. de bere.ab ite.i. ℞. ꝛ facit.ff.q cuiusqz vniuersi.no.l.i.§.ꝛ qdẽ.

c ¶ Sz agnatõis qdẽ ius. nõ diligẽter hũc.§.ẽ aũt ius agnatiõis ꝛ ius cognatiõis siue cognatorꝝ: agnati. n. hũt ius ꝓrogatiuũ ad cognatos. ſ. vt pferãt i hereditatib⁹ agnatorꝝ mortuorꝝ: vt.ſ. de leg.agn.suc.i. ℞. Itẽ pferũt i tutelis agnatorꝝ paruulorꝝ: vt.s̃. e.ti.i. ℞. his aũt ỏficiẽtib⁹ i hereditatib⁹ ꝛ tutelis cognati suo iure admittãt: iter quos etiã agnati vocãt: q ỏsierũt esse in iure agnatorꝝ vl ỏsierũt habeꝛ iura agnatorꝝ: vt p ca.di.vt.ſ.ỏ here. ab ite.§.admonẽdi. Illud aũt ꝓrogatiuũ qỏ habẽt agnati: qꝛ vltra iura cõia habẽt p.l.xij.ta. facile perdunt.

d ¶ Oib⁹ modis. i. p oẽz capitis diminutionẽ vt p maximã vl p mediã ỏ qb⁹ duab⁹ nõ ẽ dubiũ: cũ ꝛ iura cognationis perdant. ſ.ti.i.§.qỏ aũt. Itẽ p minimã tollit ius agnatiõis: vt hic dicit ꝛ.ff. de ca .di. tutelas. nisi i duob⁹ casibus tãtũ: vt iter fratres: sz alter emãcipetur: vt.C. de le.tu.l.iij. Itẽ iter patrẽ ꝛ filiũ. vt.ſ. de le. ag.suc.§.fi.ꝛ ꝓpter hos duos casus qui de minima ca. di. excipiuntur dicit hic. plerunqz. at iura cognationis non ꝓmutantur oĩb⁹ modis: qꝛ nõ tollũtur mini.ca.di.ꝛ ẽ rõ vt subijcit.

e ¶ Nã. pro quia.

f ¶ Agnatio iuris ciuilis ẽ nomẽ. i. a lege. xij. tab. est iducta hec prioritas agnatorꝝ: sz ius cognatõis ẽ naturale nomẽ. nã rõne sanguis hoc nomẽ ipositũ est: vñ ꝛ vnũ ius ciuile põt per aliud facile tolli. vt hic. ꝛ.ff. de re.iu.l.nihil est.

g ¶ Naturalia. i. iura cognatõis. sic dicta. qꝛ ea qs ꝓsequitur p natiuitatẽ. vt s̃. de adop. §.sz hodie. in fi.§. ñ sic de facili tollũt.

h ¶ Utiqz. i. certe nõ tollũt ca.di. cũ sit imutabilia hec iura. vt s̃. de iu.na.§. sz nãlia. Itẽ nec ea q̃ naturalem eqtatẽ hñt: vt.ff. de cap.di. eas. ꝛ.l.legatũ. Itẽ nõ qꝛ et cognatio ẽ ciuilis tm̃. vt p adoptõez. vt.ff. ỏ adop.l.q i adop. Itẽ naturalis tm̃ vt ad filios naturales tm̃. Itẽ natural ꝛ ciuilis: vt ad eos q legitimi sũt: ꝛ de hac q legitimi sũt intelligit hic: vt .ff.ỏ gra.nõ facile.§.i. Itẽ nota qꝛ ꝛ ciuili iure hec. ſ. tutela ꝛ hereditas trib⁹ modis deferunt: vt ex vbis ꝛ ſnia legis.xij.ta. vt i agnat. Itẽ ex ſnia tm̃. vt.ſ.ỏ le. pa.tu. ꝛ.ſ. de fidu.tu. Itẽ ex alijs legib⁹ veterib⁹ vel nouis. vt.ff. de ca.di.l. tutelas. nũ

nõ hanc habet significationem si oĩỏ nõ fecerit testamẽtũ is q poterat tutores dare: sz si quãtuz ad tutelã ptinet: intestatꝰ decesserit. qỏ tunc quoqz accidere intelligit: cuz is qui datus est tutor: viuo testatore decessit. ¶ Sed agnatõis qdez ius oĩb⁹ modis capitis diminuti one plerũqz pimit. nã agnatiỏ iuris ciuilis nomẽ ẽ. cognatõis uero ius nõ oĩb⁹ modis ꝓmutat: qꝛ ciuilis rõ ciuilia qdẽ iura corrumpere põt: naturalia uerỏ nõ ũtiqz.

De capitis diminutione.

Est aũtẽ capitis diminutio priorꝭ statꝰ ꝓmutatio: eaqz trib⁹ modis accidit. Nam aut maxima est capitis diminutio: aut minor: quã qdã mediaz uocãt: aut minima. ¶ Maxima capitis diminutio est cũ aliqs simul ꝛ ciuitatẽ ꝛ libertatem amittit: qỏ accidit in his q serui pene efficiũt atrocitate sententie: uel libertis ut ingratis circa pr̃onos ꝓdẽnatis: uel q se ad pciũ pticipandũ uenũdari passi sunt. ¶ Minor: siue media capitis diminutio est cũ ciuitas qdẽ amittit: libtas vỏ retinet: qỏ accidit

g ¶ Naturalia. i. iura cognatõis. sic dicta. qꝛ ea qs ꝓsequitur p natiuitatẽ. vt s̃. de adop. §.sz hodie. in fi.§. ñ sic de facili tollũt.

h ¶ Utiqz. i. certe nõ tollũt ca.di. cũ sit imutabilia hec iura. vt s̃. de iu.na.§. sz nãlia. Itẽ nec ea q̃ naturalem eqtatẽ hñt: vt.ff. de cap.di. eas. ꝛ.l.legatũ. Itẽ nõ qꝛ et cognatio ẽ ciuilis tm̃. vt p adoptõez. vt.ff. ỏ adop.l.q i adop. Itẽ naturalis tm̃ vt ad filios naturales tm̃. Itẽ natural ꝛ ciuilis: vt ad eos q legitimi sũt: ꝛ de hac q legitimi sũt intelligit hic: vt .ff.ỏ gra.nõ facile.§.i. Itẽ nota qꝛ ꝛ ciuili iure hec. ſ. tutela ꝛ hereditas trib⁹ modis deferunt: vt ex vbis ꝛ ſnia legis.xij.ta. vt i agnat. Itẽ ex ſnia tm̃. vt.ſ.ỏ le. pa.tu. ꝛ.ſ. de fidu.tu. Itẽ ex alijs legib⁹ veterib⁹ vel nouis. vt.ff. de ca.di.l. tutelas. nũ

qd ergo hec oĩa facile pdũt p oẽz ca.di. ℞. sic i duob⁹ pmis tm̃: nõ i tertio: vt hic: ꝛ i.l.tutelas. Itẽ q̃ro an futuras tutelas acqrẽdas ꝛ hereditates tm̃ tollat: an etiã pteritas adimat. ℞. futuras tm̃. vt.ff. vñ liberi.l.fi. qd.n. potuit diuinare lex deferẽs hereditatẽ vl tutelã ỏ futura ca.di. vt .C. de testa.l.iubem⁹.i fi. certe nullo mỏ. vt.ff.mã.l.fideiuss or.i. ℞n. hodie vỏ istã dr̃iaz agnatõis q̃rere nõ opz: cũ agnati añ cognatos nihil habeãt. vt i auc. de he.q̃ ab ite.ỏ.§. ex his. col.ir. Itẽ nota q pz pdicta iura cognatõis tollant maxima ꝛ media ca di. ipsa ꝓsanguinitas tm̃ nõ tollitur. vt.ff. de reg.iuris.l.iura sanguinis.

i ¶ Est aũt. hic statꝰ ꝓsistit i trib⁹. i libertate. ciuitate. ꝛ familia. cuz :n. pmũ. i. libertatẽ qs pdit: p ꝓñs ꝛ duo vltima pdit: ꝛ tunc magnã ca. di. patit. cũ vỏ secũdũ pdit: p ꝓñs pdit vltimũ: sz nõ primũ: ꝛ tũc dicit media ca. di. Cũ vỏ vltimũ pdit nõ pdũtur duo pma: ꝛ tũc minimã ca. di. patiet: vt.ſ.§.i.ij.ꝛ.iij.ꝛ.ff.e.l.fi. sz. Pa. dixit statum hois. i. ỏditõez in qua plimũ qs põt.

k ¶ Mutatio. nõ ergo accipit hic ad lr̃az vt dicatur ca. di. qñ caput abscinditur: sz qñ statꝰ mutat vt caput statꝰ dicatur. vt.ff. ad tertu. l.i.§. capitis. sz videtur hec diffinitio nõ ꝓuerti cũ diffinito. nã morte pr̃is filiꝰ mutat statũ: qꝛ fit sui iuris. vt s̃ g.mo.ius.pa.po.sol.§.i. nõ tñ ỏ ca. minui. vt.ff. ad ma. si filiussa. §.fi. Sz dic subaudiri hic fcõ hois iterueniẽte vt emãcipatõe uel ỏportatiõe pr̃is vl filij mỏ: vl ẽt q̃si fcõ. qỏ dico pp filios arrogati. qꝛ vna cũ pr̃e mutat statũ. ff.e.l. liberos. ꝛ s̃. ỏ ado.§.fi. ar. ỏ. i auc. ꝓsti. q̃ ỏ dig.§. palã. ubi ñ ab hoie sz a lege qs efficit sui iuris. ℞n. at moriẽte pr̃e ñ iterueit fcm̃ hois. imo ỏi. Quid si iterficiat pr̃? ℞. idẽ qꝛ mors sp ỏi dispõe aduẽit.

l ¶ Mediã. sic. ff.ỏ au. ꝛ ar.le.q lancẽ. ꝛ s̃. de libertinis.§. libertinorꝝ.

m ¶ Maxima atrocitate. ẽ aũt atror ꝛ dura hec ſnia: sz iuste feratur. vt s̃.q.mo.ius pa.po.sol.§.pene aũt. sz hodie ꝓpter huiusmodi penas nemo ingenuꝰ fit seruus. vt i auc. de nup.§.si vỏ. col.iij. ꝛ.§.qỏ aũt pus.

n ¶ Libertis. s. ꝓdẽnatis vt subijcit: ꝛ qỏ dicit ingratis. al ẽ ingrati. i. ingratitudinis. q̃ reuocatio fit p act. ingrati. vt dicũt qdã. vt.C.ỏ li. ꝛ eorꝝ li.l. fi. vl p vti.rei vẽ. ſm alios ad istar donatõis cã mortis q̃ reuocat: vt.ff. de do.cã mor. si mortis cã res. uel qỏ ẽ veri⁹: actõe extraordinaria: per quã officiũ iudicis iplorẽtur. vt.C.ỏ li. ꝛ eorꝝ li.l.ij. ꝛ fit hec reuocatio ꝓpter oẽz offensam. ꝛ etiã lenẽ: vt.C.ỏ li. ꝛ eorꝝ li.l.ij. nõ autem fit ꝓpter omissionẽ obsequij. vt.C. de li.cau. solo. nisi i casu: vt cũ denegat alimẽ

ta: vt. ff. de li. agno. l. aliēta. §. ipatores. nā tūc etiā occidere vellē vide
tur eū. vt. ff. de li. ag. necare. ⁊ hoc nisi remiserit ius patronatus: tūc enī
ex his solis reuocatur causis: ex qb⁹ ⁊ donatū: vt ī auc. vt li. de ce. §. illō.
col. vi. q̄ cause sunt numerate. C. ō reuo. do. l. vl. ⁊ becv̄a sunt cū quis ex
volūtate ꝓpria manumittit. vt. C. de li. ⁊ eoꝝ li. l. ij. §z fideiuss. quis nō re
uocat. C. ō li. ⁊ eoꝝ li. l. i. §z
quid si man⁹ ī pr̄onū iiecit.
℟. dānatur ī metallū. si vo
cuitia dixerit mittetur ī exi
lium. ff. de iure patro. l. i.
o Passi sūt. hic multa sūt
nec̄ia: vt s̄. ō iu. pso. §. pe.
p Interdictū hāc penā in
vsu nō hēm⁹: §z ei⁹ loco suc
cedit deportatio: vt. ff. ad. l.
iul. repe. l. ij. nā instar excō
municatoꝝ hēbāt: quib⁹ ta
lia ōnegātur: §z viōtur hūc
etiā fieri seruū: lz hic dene
getur: vt. ff. de var. cog. l. co
gnitionū. ī fi. ℞. §z ꝓditur li
bertas: vt ibi dicitur: vt nō
possit facere testiñ cui sic ē
interdictū. vt. ff. de iiuſ. ru.
tes. siqs filio. §. ei⁹. ñ q̄ fiat
seruus vere.
q In insulā. secus si in me
tallū. vt s̄. q. mo. iusꝑa. po.
sol. §. pene. in casu tñ etiā li
bertatē ꝓdit dānat⁹ ī insulā
vt. C. vt nemo p̄. l. ij. §. cū āt
r Subiecti eē. vt ī arrogat⁹
s Vel eq̄. al' ē in lr̄a. Si fili
us a pr̄e emācipat⁹ fuerit:
ē capite minutus. ⁊ ꝑm hoc
ē expositio huius vbi. Vel
ecōtra. al' vo hoc totū deest
⁊ tūc idē subintelligo. Alij
dicūt qñ sui iuris nō ē trās
ferat' ī ptāte alterius: puta
aui mr̄nivel etiā pr̄ni. vt s̄.
ō adop. §. §z hodie. q casus
ē ꝓuersus illi qñ q sui iuris
ē ī arrogationē dat⁹. Sed
q̄re filiusſa. cū emācipat' capite minui dicit'? ℟. ꝓpter imaginariā vē
ditionē q̄ fiebat. vt s̄. qui. mo. ius pa. po. sol. §. ꝓterea. in p̄n. §z cū hodie
nō fiat hec vēditio: vt ī e. §. ꝓtinet': videt' q̄ hodie nō minuat' capite. §z
certe illa sola ñ erat rō: imo ⁊ alia q̄ mutat familiā. vt. ff. e. liberos. ī p̄n
t Seruus nō minuit'. i. ei⁹ stat⁹ nō mutat': cū p̄mo nullū hūerit statuz:
vt hic. ⁊. ff. e. l. liberos. ī fi. ⁊. l. se. §z q̄ ē. C. de bo. ꝓscrip. l. i. §z dic q̄ ibi
crimine capitali seruus accusat'. i. tali q̄ eēt al' ī libero capitale. Itē qd
si qñq̄z hūit caput q̄ fuit liber: ⁊ nūc ꝓuus ē ⁊ manumittat'. ℟°. idē. q̄ ꝓ
sens tp̄s ꝓsidero. v Quib⁹ aūt. dixi aliquē aliquo de trib⁹ modis
capite minui: vt s̄. e. in p̄n. u Aūt. p sed. x Cōstat. vt. ff. ō se.
l. ij. ⁊ hoc si fuerit remot⁹. ꝓpter turpitudinē: nō p̄t iudicare vl' testimo
niū dicere. vt. ff. ad. l. iul. re. l. eādē. §. i. ⁊. ff. de sena. l. ij.
y Qō aūt. dictū ē s̄. ti. pr̄. §. fi. z Cognatio. i. ius cognatōis a p̄to
re inductū: exquo ad bo. pos. vocant'. vñ sunt agnati admonēdi.
a Cognationis. i. ius succedēdi ⁊ ad tutelā vocādi parit. §z ipsa ꝓsāgui
nitas nō. vt. ff. de re. iu. l. iura sanguinis. cū sit de iure. nāli: vt s̄. de iure
na. §. pe. ꝯ. ⁊. s̄. de nup. illud ꝯ. §z qualiter cognatis deferat'. imo agna
tis. s̄. ti. i. in p̄n. ℟. post agnatos. vt. ī. de be. q̄ ab inte. §. admonendi
b Sed si manumissus. aliud si restitut⁹ ſm Jo. vt. ff. ad tertul. l. i. §. qui
mortj cā. ⁊. C. ō sen. pas. l. fi. ꝯ. ⁊. ff. ō ꝓta. l. i. §. fi. ⁊. l. ij. ꝯ. Itē ꝯ ē ī eo qō
hic dic̄ tolli ius cognatōis p maximā ⁊ mediā ca. di. ff. ō re. du. si cogna
tis. §z aliud ī legato ī quo vtiť ius nāle. vt. ff. e. l. legatū. vl ibi loqť de co
gnatōe iuris ci. q̄ p adoptōez ꝓstituiť. vt. ō. adop. l. q̄ ī adop. hic vo ō
nāli cognatōe. vt. ff. ō gra. cog. nō facile. §. i. ⁊ sic ibi ō mini. ca: di. loqť.
Itē ꝯ. ī. ō vuli co. ī fi. i. ℟. So. hic loquitur in his qui p̄mo fuerūt libe
ri ⁊ postea serui: qō eoꝝ delicto ꝓtigit: vñ nō debent hr̄e ꝓmodū. vt. ff.
so. ma. si ab hostib⁹. §. i. ⁊. ff. ō mi. l. papi. §. eruli. ibi. Indignū. ⁊c. lz ibi
dē illa rō corrigatur. i. nō sēp fuerūt ꝓui. vel illa noua corrigit istā. nā ex
greca ꝓstōne illa ē extracta: vt ibi dr̄.

ei cui aque ⁊ igni interdictuz fuerit:
vel ei q̄ ī isūlā deportat' ē Mini
ma capitis diminutio ē cū ciuitas
retinetur ⁊ libertas: sed status ho
minis ꝓmutatur: qō accidit in his
q̄ cū sui iuris fuerint: ceperūt alie
no iuri subiecti eē: vēl ecōtra: uelu
ti si filiusſa. a pr̄e emācipat⁹ fuerit:
⁊ est capite diminut⁹: Seruūs aūt
manumissus capite nō minuitur:
q: nullū caput hūit: Qūib⁹ autē
dignitas magis q̄z stat⁹ ꝓmutatur
capite nō minuūtur: ⁊ iō a senatu
motos capite minui nō constāt:
Qō aūtē dictū ē manere cognatio
nis ius: ⁊ post capitis diminutōez
hoc ita est: si minima capitis dimi
nutio interueniat. manet enim co
gnatiō Nam si maxima capitis
diminutio incurrat: ius quoq̄z co
gnatōis⁹ perit: vtputa seruitute ali
cuius cognati: ⁊ nec quidem si mā
numissus fuerit recipit cognatōez
Sed⁹ ⁊ si ī isūlā deportatus quis
sit: cognatiō soluitur. Cūz aūt ad
agnatos tutela ptineat: non simul
ad oēs ptinet: sed ad eos tm̄ q̄ ꝓxi
mioꝝ gradū sūt: ⁊ si plr̄es eiusdē
gradus sūt: ad oēs ptinet. ueluti si
plures frēs sunt: q̄ vnū gradū obti
nēt: iōq̄z piter ad tutelā uocātur.

De legitima patronoꝝ tutela.

Ex eādē lege. xii. tabularū
libertōꝝ ⁊ libertaꝝ tutela
ad patronos liberosq̄z eo

exēplū de media. §z s̄ mō posuit exemplum de maxima.
d Cognatio. idest ius cognationis: vt. s̄. ꝓx. §. diximus.
d Cum autem. pertineat: vt. s̄. ti. i. i. ℟. n.
e Gradu. facit ad hūc. §. ff. ō le. iij. l. si plr̄es. ⁊. l. de le. ag. suc. §. si
plr̄es. ⁊. ff. ō sepul. vio. l. iij. §. si ad plr̄es. hodie vo hic. §. corrigi
tur q: eq̄liter tā ad
agnatos q̄ cogna
tos deferť tutela:
sicut hereditas: vt
ī auc. de here. ab i
test. §. ex his. col. ix.
f Si plures. alias
isti duo versiculi
desūt. Si plr̄es sūt
q̄ vnū gradū obti
nēt: iōq̄z pariter
ad tutelā vocāť. §z
ego habeo.
q Eē eadez. §.
ꝓ interꝓta
tionē non
ex verbis eius vt
subjcit: ⁊. ff. de le.
tu. l. tute. i. ℟.
h Libertoꝝ. §.
ipuberꝝ.
i Ad patronos:
quocūq̄z modo ma
numittētes: nisi li
bertas det' a lege
vt. ff. de le. tu. l. tu
tela vsque ad. §. fi
nalem.
k Que ⁊ ipsa. q.
d. nō solū alie que
dam legitime sunt
sed ⁊ ista.
l Legitima. §. ex
mēte legis nō ex v̄
bis: nō tñ satisdāt
nili eoꝝ psone sint
vulgares ⁊ minus
honeste vt aut mo
dus tutele: q: ma

rū pertinet: quē ⁊ ipa lēgitima tute
la vocat: non q: nominatim ī ea le
ge de hac tutela caueat: sed q: peri
de accepta ē per interpretātionē ac si
verbis legis ītroducta eēt. Eo enī
ipso quo hereditates libertoꝝ li
bertarūq̄z si itestati ōcessisset iusse
rat lēx ad patronos liberosue eoꝝ
ptinere crediderūt veteres voluisse
lēgē etiā tutelas ad eos ptinere: cū
⁊ agnatos quos ad hereditatē lex
vocat⁹: eosdē ⁊ tutoꝝes eē iūssit: q:
plerūnq̄z vbi successionis ē emolu
mētū: ibi ⁊ tutele onus eē debz. iō
aūt dixim⁹ plerūq̄z: q: si femina īm
pubes manumittat: ipsa ad heredi
tatē uocat' cū alius est tūtor.

De legitima parentum tutela.

Exemplō patronoꝝ recepta
est ⁊ alia tutela que ⁊ ipsa le
gitima uocat'. Nā siquis fi
lium aūt filiā nepotē aut neptē ex
filio: ⁊ deiceps ipuberes emācipa
uerit. legitimus eoꝝ tutor⁹ erit.

De fiduciaria tutela.

Est ⁊ alia tutela que fiduci
aria appellātur. Nam si pa
rens filium uel filiaz: nepo
tem uel neptem: uel deinceps ipu
berēs manumiserit: legitimam nā
ciscitur eorum tutelaz. Quo defun
cto si⁹ liberi uirilis sexus eius exi
stant: fiduciarii tutoꝝes filioꝝz su
orū uel fratris uel sororis uel cete
rorum efficiuntur At qūi prono

m Interptationē. §. iurisc̄sultoꝝ.
n Lex. §. rij. ta. vt. ī. ō suc. li. i. ℟. o Ueteres. i. sapientes.
p Legē. §. eādē. rij. ta. q Vocat. §. lex. rij. ta. vt. ī. ō. le. a. suc. §. i
r Jussit. vt. s̄. ō le. agna. tu. §. i. i. ℟. ⁊ sic nōbis hic q̄ vbi ē eadē
egtas idē ius dz statui: sic. ff. ad legē agł. l. illō. ⁊. ff. ō fur. l. i. §. i.
s Plerūq̄z. q̄re hoc dic̄. stati subjcē. ⁊ fac̄ ad hāc regulā. ff. ō re.
iu. l. §z nāz. ⁊. ī. ō ꝯbē. em. §. cū aūt. ⁊. C. ō fur. l. fi. §. §z cū ī scōa.
⁊. C. ō cadu. tol. l. i. §. p scōo. ⁊. ff. ō peri. ⁊ cōmo. rei. vē. l. id qō.
t Tutoꝝ. ⁊ ita apō aliū ē hereditas ⁊ apud aliū ē tutela. §. agna
tū vel cognatū: vt hic. ⁊. ff. ō le. tu. l. i. §. i. Itē minoꝝ. xxv. an. ma
numittēs succedet ī hereditate vt patron⁹: nō tñ erit tutoꝝ: vt. ī.
de fidu. tu. ī fi. ⁊. C. de le. tu. l. vl. §. fi.
u Exēplo. recepta. §. p interptationē. iurisc̄sultoꝝ: vt supioꝝ
cū ō sinat eē agnat⁹: nisi ꝺcta fiducia emāciper: qō hodie
sēp ꝓsumit': vt. ī. ō le. ag. suc. §. fi. vñ hodie ē sēp ltim⁹.
x Tutoꝝ erit. §. q̄ emācipauit si ipe ē maioꝝ. xxv. an. vt. ī. ti. i. i fi.
⁊ fac̄ ad hoc. s̄. ti. i. q. mo. ius pa. po. sol. §. ⁊ ꝓterea si ipubes. ⁊. ī.
y Est ⁊ alia tutela. i. alio noīe vocata. ti. i. i. ℟.
Appellat'. de qua dicet'. ī. §. i. quo defuncto.
a Impuberes. nā si puberes ñ erit eoꝝ curatoꝝ legitim⁹.
vt. ff. ō excu. tu. amicissimos. §. luci⁹. ar. ꝯ ī auc. vt hi q̄ ob. p. §. i.
col. vi. io. b. Manumiserit. i. emācipauerit: vt. ff. qñ act. ō
pecul. c. an. l. i. ⁊ facit. s̄. ti. i. ⁊. ff. e. tutela. §. fi. ⁊. l. se.
c Quo. §. pr̄efami. q̄ erat tutoꝝ filioꝝ ⁊ nepotū.
d Si liberi. q̄ remāserūt ī ptāte pr̄is. idē puto ⁊ si filij fuerunt
emācipati. si aūt tā ipuberes q̄ puberes remāserūt ī ptātē: ipo

De legitima patronoz tutela
De legitima parentū tutela
De fiduciaria tutela
De attiliano tutoꝛe ꝛ eo q̄ ex lege iulia ꝛ titia

iuſ recidũt i ptāte ſui pſiſ illi q̄ filij ſũt: ſz fres recidẽt i tutelā fiduciariā ſp: vt. ſ. q. mo. ius. pa. po. ſol. §. i. ꝛ. ſ. ō tu. §. pmiſſuz.

e Filioꝛ ſuoꝛ. ſ. nepotū defuncti.

f Dozoriſ. ſz certe frater videt eẽ legitimꝰ: vt. C. ō excep. l. ad uerſus: q̄ ẽ ꝛ. ſz certe q̄ fiduciariꝰ ẽ legitimꝰ ẽ p iterp̄tatōez: licet aliō nomẽ bẽat. ſ. fiduciariꝰ: ꝛ illũ reſpectũ habuit ibi vt legitimũ fiduciariũ appellaret.

a Atqui. p certe alias atquin: ꝛ tũc dic. at. p ſed: ꝛ qui p certe. ꝛ eſt oppoſitio quare filij patronoꝛ ſunt legitimi: vt. ſ. de le. pa. tu. i. p̄n. ꝛ iſti filij nõ ſic. ad qō rñdet Mñ filiꝰ ꝛc. ſz hec rō nõ tenet. niſi inter fratres q̄ nõ vidĕt recidere i poteſtate fratrũ ſuoꝛ ſed filij. i. nepotes erãt recaſuri i poteſtatẽ: ergo i tutelã legitimã. ſed rñdeo nõ recidunt filij iuſ hereditario i ptātẽ: ſed iure pr̄nitatis ꝛ filiatiōis at ſeruꝰ ſi nõ eſſet manumiſſus iure hereditario erat futurꝰ ſuꝰ apud filioſ dñi ꝛ niſi eẽnt heredes nõ eſſent dñi ſz filiꝰ ſi nõ ſit heres pr̄is tñ filiũ i poteſtate habet:

legitimo tutoꝛe moꝛtuo: liberi quoq̄z ei⁹ legitimi ſunt tutoꝛes: quoniã filius quidẽ defuncti ſi non eſſet a viuo patre emancipatꝰ poſt obitũ eius ſui iuris efficeret: nec in fratꝝ poteſtatem recideret: ideoq̄z nec i tutelã. libertus autẽ ſi ſeruus mã ſiſſet: vtiq̄z eodẽ iure apud liberos domini poſt moꝛtẽ eius futurꝰ eẽt Ita tamen hi ad tutelam vocãtur: ſi perfecte ſũt etatis: quod noſtra cõſtitutiõ i omnibus tutelis ꝛ cura tõibꝰ obſeruari generaliter p̄cẽpit.

De attiliano tutoꝛe ꝛ eo qui ex lege tulia ꝛ titia dabatur.

Cũi nullus omnino tutoꝛ fuerat: ei dabaꝫ quidem in vrbe romana a p̄etoꝛe vrbano: ẽt maioꝛe parte tribunoꝝ plebis tutoꝛ ex lege attilia. In p̄uinciis vero a p̄ſidibus p̄uinciarum ex lege iulia ꝛ titia. Sed ꝛ ſi teſtamẽto tutoꝛ ſub conditione: aut die certo datus fuerat. q̄z diu conditio aut dies pẽdebat ex eiſdem legibꝰ tutoꝛ dari poterãt. Itẽm ſi pure datꝰ fuerat: q̄z diu ex teſtamẽto nemo heres erãt: tãdiu ex eiſdez legibꝰ tutoꝛ petẽdus erat q̄ deſinebãt eẽt tutoꝛ: ſi ꝓditiõ exiſteret aut ſi dies veniret: aut heres exiſteret

Abꝰ hoſtibꝰ quoq̄z tutoꝛe capto

dat: exp̄reſſe non poteſt: vt. ff. de re. iu. l. actus.

p Ab hoſtibꝰ. petebaꝫ. nec erat locꝰ legitime: vt. ff. ō le. tu. l. i. §. ſi apō

q Qui deſinebat. i. iſte talis qui erat datꝰ in ſubſidium.

r Poſtliminiũ. quo iure etiã oĩa alia iura recupat: vt ſ. q. mo. ius pa. po. ſol. §. ſi ab hoſtibꝰ. nec de adminiſtratis iteri tenet hic reuerſus: vt ar. ff. ſiqs cau. l. iij. §. itẽ ſiqs.

ex his legibus tutoꝛ petebaꝫ: q̄ deſinebat eẽ tutoꝛ: ſi is qui captus erat i ciuitatẽ reuerſus fuerat. naz reuerſus recipiebat tutelam iure p̄ſtliminii. Sz ex his lẽgibꝰ tutoꝛes pupillis deſierunt dãri: poſtea q̄z primõ ꝓſules pupillis vtriuſq̄z ſexus tutoꝛes ex inquiſitione dare ceperũt: deide p̄toꝛes ex p̄ſtituti onibꝰ. Naz in ſupꝛaſcriptis legibꝰ neq̄z de cautione a tutoꝛibꝰ exigẽda rẽ ſaluã pupillis foꝛẽ: neq̄z de appellendis tutoꝛibus ad tutele adminiſtrationẽ q̄cq̄z cauebaꝫ Sz hõc iure vtimur: vt rome q̄dez p̄fectus vrbis vel p̄toꝛ ſm ſuã iuriſdictionẽ. in p̄uinciis autẽ p̄ſides ex inquiſitione tutoꝛes creãrẽt vel magiſtratꝰ iuſſu p̄ſidũ: ſi non ſint magne pupilli facultates. Nõs aũt p̄ cõſtitutionẽ nr̄am ꝛ huiuſmodi difficultates hominũ reſecantes: nec expectata iuſſiõne p̄ſidũ diſpoſuimꝰ: ſi facultates pupilli vl adulti vſq̄z ad q̄ngẽtos ſolidõs ualeãt defenſoꝛes ciuitatũ vna cũ eiuſdẽ ciuitatis religioſiſſimo antiſtite: vel alias publicas p̄ſonas. i. magiſtratꝰ: vl iuridicũ alexadrinẽ ciuitatis tutoꝛes vl curatoꝛes creare legitima cautela ſz eiuſdẽ ꝓſtõnis noꝛmã p̄ſtãdũ: cũ vz. eoꝝ p̄iculo q̄ eã

3. v Primo. al q̄ p̄primum.

x Ex inquiſitione. ſ. inquirẽdo facultates eoꝝ an ſint pares oneri adiuncto: vt. ſ. de excu. tu. §. ſed p̄opter. Itẽ bona ꝓuerſatio requiritur vt ꝛ al in p̄e arrogatoꝛe. vt. ff. de adop. l. nec ei. §. eoꝝm. ꝛ ſ. de adop. §. cum autem.

y Nam ſupꝛa. bene dico q̄ deſierunt per has leges tutoꝛes dari poſteaq̄ cõſules dederunt ex inquiſitione: ꝛ bonum fuit ꝓpter duas rationes quas ponit. Nam. p̄o quia ꝛ cetera.

3 Foꝛe hanc cautionẽ p̄eſtant tu. ꝛ cu. vt. ff. rempu. ſal. fo. l. non quaſi. §. i. ꝛ. l. ſed et ſi ad ſpeciem.

a De ꝓpellendis. i. captis pignoꝛibus. vt. ſ. ō ſatiſda. tu. §. pe.

b Sed hoc iure vtimur. hoc eſt tertiũ ius quod erat tẽpoꝛe iuſtiniani: ꝛ hodie ẽ quartuz additum. quod eſt ſ. primo. §.

c Pꝛefectus. ad p̄efectuz cognitiões criminales. ad p̄toꝛẽ ciuilia negocia veniebãt. vt p̄z. ff. ō of. p̄. vr. p totũ. ti. ꝛ. ff. de of. p̄. p totũ. ti. ſed tutelã habit vterq̄z. vt hic.

d Juriſdictionẽ. p̄fecti vrbis ẽ iuriſdictio vſq̄z ad. c. miliaria: ſz p̄toꝛis rome tñ de of. p̄. ur. l. i. §. cũ urbẽ. ꝛ i ſũma Azo. de of. p̄. ro. dabũt ergo eũ ꝛ ei q̄ ẽ de ſua iuriſdictiõe. vt ſtatim in p̄ſide notabis.

e Crearẽt. ſ. eũ q̄ ẽ ō ſua iuriſdictõe dabit: vt. ff. de tu. ꝛ cu. da. ab his. l. ius dãdi. Si vo ibi nõ inueniebant idonei ꝛ in alio loco q̄ret ꝛ p̄ſidi nũciabit. vt. ff. e. l. diuus. Itẽ ei q̄ ſit de ſua iuriſdictõe vel rõe originis vel rõne poſſeſſiõis: vel rõne domicilij: vt. ff. e. l. i. §. vl. ꝛ. l. diuꝰ. Si aũt in altero hoꝝ triũ locoꝝ nõ inuenit ſed in quarto loco: reducẽdus ẽ ad alterũ locũ de his tribꝰ: ꝛ ibi tutelã accipiat. vt. C. q̄ pe. tu. vel cu. l. i.

f Juſſu. ergo delegat. ſz p̄. ff. de tu. ꝛ cu. da. l. nõ mãdãte. ſz ibi mãdatũ eſt qõ nõ importat neceſſitatẽ: hic iuſſus q̄ importat: vt. ff. qõ iuſſu. l. i. §. i. ꝛ. ff. man. l. i. vel ibi erant magne facultates pupilli. hic parue. Sz certe etſi ſint parue adhuc videt idẽ. nã datio tutele eſt mixti impij: vt. ff. ō tute. muto. §. tutoꝛis datio. vbi dicitur q̄ tutoꝛis datio illi ſoli ꝓpetit cui noſtatim hoc dedit vel lex vel ſenatus vel p̄nceps: ergo nõ põt delegari vt. ff. ō of. eiꝰ cui mã. ẽ iur. l. i. i. p̄. Sz dic q̄ nõ põt delegari nõ hñti iuriſdictõez: ſz hñti ſic. vt. ff. e. l. ius dãdi: vt hic dr̄. Sz q̄ ſunt magne facultates. Rñ. qnquaginta aurei: vt. C. de defen. ciui. l. i. vel. x. aureoꝝ: vt in auc. de ap. §. ij. vl. ccc. aureoꝝ. vt in auc. de defen. ci. §. ꝛ iudicare. col. iij. vel verius vſq̄z ad q̄ngentos ſolidos ſint parue: ſi vltra ſint magne. vt. ſ. pri. §.

g Nos aũt. p ꝓſtitutionẽ quã nõ habemus.

h Juſſiõe. i. delegatõe ſiue p̄cepto: nã i hoc differt a mãdato: q̄ mãdatũ ex volũtate ẽ: ſz iuſſus neceſſitatis: vt. ff. qõ iuſſu. l. i. §. ij. ꝛ. ff. mã. l. i.

i Solidos. i. aureos: vt. ſ. de pe. te. lit. §. fi. quoꝝ. lxx. ꝛ duo faciũt libraã auri: vt. C. de ſuſcep. ꝛ arc. quotiẽs. li. x.

k Una. ſ. ſimul.

l Vl al. hoc q̄ñ extra ciuitatẽ vt i municipio. nã magiſtratus municipalis dabit.

m Alexãdrine. hoc q̄ñ tutoꝛ datꝰ in ciuitate alexãdrina.

n Periculo. ſ. tabellionũ ꝛ alioꝝ: nõ vo iporꝝ maioꝝ iudicũ q̄ habent ptātẽ dãdi tãtũ: vt. ſ. de ſatiſdat. tu. vel cu. l. pe. ꝛ. §. fi. qui ſunt cõtra.

o Qui eam. ſcilicet ſatiſdationem.

p Impuberes.hic.§.ē generalis ad omnes ti.p̄cedentes de tute.
q Iuri.i.equitati. r Gerunt.al' egerūt:i.gesserunt.
s Pubertatē.ſz ante ſi finita tutela fuerit p̄ius.vt.ff.de tu.ra.diſ. .l.niſi finita. al' niſi eēt finita tutela nō naſcit' actio tutele: ſz alie actiōes nate ſunt.ſed non exercētur.ff.de tute.ra.diſ.l.ſi tutor.§.fi. ra.l.ſed nō dantur.
t Iudicio.i.actione tutele: q̄ dat' i ſimplū ra ppter dolū ra culpā latā ra leuē. Eſt ra alia actio q̄ tutor tenet' .ſ.ō rōnib' diſtrahēdis:ſic eniz noiat' .vt.ff.de ō.acti. tutel .l.ij. ra dat' in duplū ppter dolū tm̄. ra in duplo cōtinetur rei p̄ſecutio. p̄or tm̄ ō tutorē ra cōtra heredes. poſterior ō tutorē tantū.vt.ff.de tu. ra.diſ.l.i.§.pe.et.l.ij. Item vna intentata altera denegat': lz plus ſit in ea.ra econtra ſecus in actōe. tutele ra fur.vt.ff. de tu. ra ra. diſ.l.i.§.in tutela.

v Auctoritas. vt. C. de ō. ra cōmit.ſti.l. neq̄.
x Neceſſaria. in duobus caſibus obligatur pupillus ſine tutoris auctoritate.ff.ō acti.ra ob.l. furioſis. vbi.ſ. ex re actio venit.
y Promittat'.q: tunc ē veriſimile q̄ male agat. et facit ad hoc.ſ.quib' ali.li.vel nō.§.nūc admonēdi.ra.§.ſz ecōtrario.vt.ſ.de inuti.ſti. .§. pupillus.ra.ff. de acqui. re.do.pupillus.ra.ff. de pac.ō iuſ. Idē de muliere ſup dōte paciſcēte: vt.ff. de pa.do.l.de die. Idem in alimentario tranſigēte.vt in.ff.de trā ſac.l.cū hi.§.quid ergo. Idem facit.C.de ō.ra cōmi.ſti.l.neq̄.
a Venditionibus.ſi tm̄ pupillus petat rē ex vēditōe repellit' exceptōe doli mali:niſi p̄ecium dare velit.vt.ff.de rei vē.l.ſi id quod.§.vl.i fi.
b Depoſitis.pupillus tm̄ doli capax tenet' depoſiti ſiquid doli p̄miſit: vel locupletior factus ſit:vt.ff.depoſiti.l.i.§.in pupillum.
c Obligantur.ra ſic nota q̄ contractus claudicat q̄nq̄: vt hic.ra.ff.de ac. empti.iull'.§.ſiquis a pupillo.ar.ō.ff.de arb.l.litigatores.§.pe. ra fi.ra i auc.de nō eli.ſcdo nup.§.p̄ſperimus. Item hoc ē verū niſi locupletior ſit pupillus.al' excipit' ſi agat:ra ō eū poterit agi:vt.ff. de admi.tu. ſi minoris.ra.C.p empti.l.fi.ra.ff.e.l.i.§.i.ra de reſcin.vē.ſi id quod.§.fi.
d Neq̄ hereditatē.que ex teſtamēto vel ab intestato defert' .ſ. iure ciuili.vt.ff.ō here.pe.l.i.ij.ra.iij.ra hereditas ē ſucceſſio i vniuerſū ius q̄ habuit defūct' tpe mortis ſue:deducto ere alieno.vt.ff. de v.ſig.l.nihil.
e Bonor̄ poſſeſſionē.ex teſtō vt ſm tabulas.vel ab intestato:vt vnde liberi:ra ſimiles.que ſūt omnes de iure p̄torio:vt.ſ. de bo.poſ.§. quos aūt.ra ē bonor̄ poſſeſſio ius p̄ſequēdi retinēdiq̄ patrimonij: q̄ cuiuſq̄ fuerit cū is moriēt': vt.ff. de bo.poſ.l.ij.§.bonor̄.hoc tm̄ i bonor̄ poſſeſſione fallit in caſu cū pupillus nō bz tutorē. tūc enī p̄tor auctoritatē tutoris pōt ſupplere.vt.C.q admit.ad bo.poſ.l.bonor̄. Idē i hereditate.vt .C.de iu.deli.ſi ifanti.i fi. f Ex fideicōmiſſo:vt p ſe.cō.tre. vt.ſ.ō fideicō.here.§.ſz q:.idē dico ra ſi bona velit recipe cā ſuādar̄ libertatū cū ra ibi poſſit timere dānū.q: ē ſucceſſio i vniuerſū ius.vt.ſ.p q̄s p.no: ac.§.fi. g Tutoris.i.adminiſtratoris:cui adminiſtratio ſit cōceſſa:ali oqn nō valet.nā etſi ab eo q tutelā gerit ſciēs aliū gerere emā: dños nō efficiar:vt.ff.e.l.iiij. Itē nūqd curatoris ſufficit auctas ad adeūdā hereditatē vl' bo.poſ.delatā pupillo. Rn nō:vt.ff.ō ap.cū i vna.§.tutor. vſq̄ i fi.l: h Lucroſa ſit.i.appareat lucroſa:ne occaſione lucroſe adeat dānoſā. Lucroſa.q: adeūdo onerat' legatis ra fideicōmiſſis ra alijs onerib':ra ita obligat':ſz nō pōt obligari ſine tutoris auctoritate.vt ō.e.i p̄n vel ſi obijciat' .ſ.añ eū rē.hoc vo accidit q̄ hereditas non ſit onerosa:ra ad ea q̄ frequēti' accidūt iura adaptāt'.ff. de le.ra ſe.p.nam ad ea.
i Neq̄ vllū.ē ra alia rō etiā ſi ſit lucroſa:q litib' ra ſūptib' vexaret' .vt.ff ō mi.l.minorib'.xxv.an.ra eisdē etiā rōib' nec iudicijs ciuilib' vl' crimialib' p̄t eē ſine tutoris auctoritate. vt.C.ſi aduersus rē iud.l.cū ra minores.ra C.ō au.p.clar̄.niſi i q̄ttuor caſib'.vt i poſſeſſione mōetaria: vt.C.ſi p viz vl' alio mō.l.i.ra.C.q legit.p.mōetarie. Itē i violato thoro minor ſiñ curatore accuſat.vt.ff.ō adul.l.ſi marit'. §. lex. Sz hoc i adulto. Itē ſi veniā etatj ipetrat:vt.C.ō his q ve. eta.i.l.i.ra.ij. Itē i iterdictor:ō li.ho.exhi.l.q̄ō ra lex.§.ſz ſi mlier
k Habeāt.q: fort te ſubeſt es alienū latens.
l Tutor.autor fieri.i. p̄bare ra laudare:q̄ō fit p pupillū vt.ff.e.l.etiā.
m Exiſtimauerit. alias nō cōpellit'. primo q: ē iniquū ſecūdo q: tenetur pupillo dānum reſarcire tutor:vt.ff. .e.ſi tutor.
n Poſt tēpus.ſ. non modicū: alias valet auctoritas: vt.ff.de acq.here. ſiquis mihi. §. iuſ ſum:q̄ eſt ō.ra ē rō q: vident' eſſe q̄ i cōtinēti fiūt: vt.ff. ſi cer.pe.l.lecta
o Per epiſtolā. nota caute ra redde ſingula ſingulis: naz dixerit duo.ſ. ſtatim ad q̄ō refertur poſt tēpus rē. Itez in ipſo negocio pūs ad q̄ō refert' hoc:p epiſtolā q̄ iter abſētes mittit': vt.ſ. de ob.ex p̄ſenſu.§.fi. Idē ra ſi alio mō iutiliter auctorizet' .ff.e.l.i.§.fi.ra.l.vltima.ſ.ſi iuit' detinet'
p Si aūt.iudiciū.ſ.rei.vē. vl' alteri' p̄ſonalis vl' realis act.p̄ter actōez tutele vl' neg.ge.q̄ ō tutorē erit dāda q̄ durāte of.ñ dat': vt.ff.ō tu.ra.diſ.niſi.§.fi.ra.l.ſi cū adhuc.ra idē i vtili gnāli nego.ge.q̄ dat' ō curatorē adultis:vt.ff.ō admit.tu.l. cū curatore.ra .C.ō admi.tu.l.ij.ra.l.rōes. Sz certe nec alie videt' iteriz poſſe i tēdi:vt.ff.ō tu.ra ra.diſ.l.ſz ñ dāt' .ſz illō itellige vt ipemet exerceat ñ dāt':ſz p̄curatorē ſic vt hic dī. Itē nunqd hec correcta ſunt hodie p auc.vt hi qui ob.p.res.mi.§.i.col.vi.cum nullus creditor vl' ōbitor poſſit eē tutor vel curator. Rñ.ſic:niſi i tutore teſtamētario i quo poterit adhuc hodie hic.§.log:cū fides talis tutoris ab ipo teſtatore ſit cōprobata:vt.ſ.ō ſatiſda.tu. vl' cu. §. .i.ra.C.ō epāli.au.ō creatiōib'. vl' idē i eo q̄ō i alijs:vt i p̄cedēti. auc.dixim'.ſz magis credo ō̄riū:vt dixi i auc.vt hi q ob.p.res: §.i.col.vi. Itē ra circa reales actōes hūc.§.hodie facim' log:cū i eis ſit obligatio:vñ ceſſat auc.vt.ſ.de act.§.i.
q In rē ſuā.ra pupilli q̄ ſua dī cū bene adminiſtrat.vt.ff. ō furtis.l.interdum.§.qui tutelam.
r Auctor.fac ad hoc.ff.ō vbo.ſig.l.q̄ō dicim'.ra.C.ne qs i ſua cā.l.vna.ra.C.ō teſtib'.l.oīb'.ra.ff.e.l.v.i. Rar.ō.C.ō fideicō.li. .l.fi.ibi. Judex rē.ra ſeq̄ret' icōueniens vt i eodē negocio eēt actor ra reus: s Ut oliz.nā oliz i tali caſu dabat' tutor p̄tor': q̄ō hodie nō eſt: vt hic dicitur.
t Sz curator.C.ō i lit.dā.tu.l.i. u Et eo pacto.ſ.iudicio.
x Quib' modis tutela finiat'. Rica. Hic vidēdū ē q̄b' modis tutela finiat'.nouē modos ponit pubertate:arrogatōe:ra fuitute.p̄ditōe:morte:capitis diminutōe:ſi ad certū tēp' dat' ſit:ra ſit finitū tēpus:ſuſpitione:excuſatione.
y Pupilli.pupilli ſūt q ō p̄tate p̄ris ipuberes exierūt vel p morte vl' emācipatōe.ff.ō vbo.ſig.l.pupillus.i. Rz iz impp̄rie dicat' aliq̄n pupillus.q ē i p̄tate:vt.ff.ō vbo. ob. .l.fi.§.ſi pupillus.
z Habitu.i.aſpectōe vtr̄ hēret barbā vnā vl' alterā:vt.ſ.inuit. ra fac.ff.ō mino.l.minor.xxv.an.vel ex aſpectu rē.ra nō p̄o opi. Mar.q bz p̄ſciētiā dicebat.iudicē debere iudicare:ra fac.ff. de

De auctoritate tutorū
Quibus modis tutela finitur
De curatoribus

feri.l.ij.in fi.ꝛ.ff.fin.reg.l.si irruptione.§.fi.

a Hoc etiam.scilicet ꝙ sit iudicandum impudicum.

b Constitutione.vt.C.quando tu.vel cu.esse desi.l.fi.

c Credantur.facit ad hoc supra de nup.i.℞.

d Itē finiť .ipuberes.i.i pupillari etate adhuc exñtes:vt hic:ꝛ .ff.de ado. nec ei. .§.eoꝝ.ꝛ hoc cum ꝓsensu omniuꝫ tu toꝝ:vt.C. de auc. ꝓesta.l.fi.

e Itē si redigať. ex ingratitudine si sit doli capax:non aūt ex venditione vt. ĵ. ꝑ quas ꝓso. no.ac.§'.pe.qꝛ nō nisi sit maiꝛ.xx.ā. pōt ꝑ venditionez fieri ꝑuus:vt.s. de iure ꝓso. §.pe.ꝫ ē .C.de ioffi. test.l. fiqs.§.fi.sed ibi ō eo dicit q doli ca pax non est.

f Sed si vsqꝫ ad certā.i. specificatā vt quādo tici⁹ erit consul.

g Testamēto.nō ꝙ dixit in testamē to:nā a lege vel a ĵudice nō sic vt .ff. de re.iu.l.actus.

h Sorte. nāli nā ō ciuili iā dixit .s. pri.s.vbi dixit ō deportato ꝛ ser uo facto ꝑ ingrati tudinem: qꝛ mors oīa soluit nedū tu telam:vt i auc. de nup.§. deinceps.

i Sed ꝛ capitis.libertas:ꝛ tunc maxima.

k Ciuitas. ꝛ tūc media:vt.s. de ca. di.§.maxima;ꝛ.§.minor.

l Dis tutela.i.testamētaria ꝟl datiua:cū ea q̄ sūt iuris natura lis tollantur:vt.s. de ca. di.§.ꝙ autem.

m Si se i adoptōe.ſꝫ emācipatōe filij legitima tutela nō finiť qꝛ filiusſa.legitimꝰ tutoꝛ eē nō pōt:cū.s.pť eū p̄cedat: vt.s. ō ca. di.§.fi.nisi i casu:vt cū manumittit ꝑuū mſnū ōlatū sibi:vt.s. ō legi.pa.tu.§.ſꝫ forte.ꝛ tūc ōferť cū sui iuris erit:vt.ff.fami.her. si marit⁹.

n Legitima.ſꝫ q̄re hec legitima tm̄ perit. ℞n. qꝛ agnatio ꝑit minima ca. di.vt.s. ō legi.ag.tu.§.fi. ꝛ legitima ĩter agnatos tm̄ ꝓsistit:vt.s. de legit. agna.tu.i.℞.

o Cetere.s.testamentaria ꝛ datiua secundum.Ub.

p Licet minima.vt quia detur in arrogatione:vt.s. e.§.i.

q Ad certū.idē si ad icertū tp̄s.s.ad ꝓditionē:vt.s. e.§.ſꝫ ꝛ si.q conditio ad esse ꝛ ad non esse se habere potest:vt. ĵ. de verbo. obli.§.conditione.

r Desinūt.excusant.s.i perpetuū:vt qꝛ mutus:qō dic vt.ff. de mino.l.peꝝ.§.ex facto:nā si ad tēpus:nō desinunt esse tutoꝛes: vt.ĵ. de excusa.tu.ꝛ cu.§.itez qui reipublice.

s Inferi⁹:vt.ĵ.ō suspec.tu.p to.ꝛ.ĵ.ō excusa.tutoꝝ.§.cura.ꝛ nō ꝙ eisdē modis finiť cura:siquos habeāt pupilli curatoꝛes ꝛ eo dē tpe vt.C.qñ tu.vl cu.eē de.l.i.adultoꝝ vo curatoꝛes tūc fini unť cū virilē vigorē ꝓpleuerit minoꝛ.s.xxv.an. vt.ff.ō mi. l.fi.i fi.ꝛ.ĵ.ti.i.i.℞.nisi ad certā cāz vl spēz fuerit dati:nā ꝛ tūc finito negocio finiť officiū:vt.s.ti.i.§.fi. Itē curatoꝛes alioꝝ:vt.ĵ.ti: .i.§.furiosi.ꝛ.§.sed ꝛ mētecaptis.tūc desinūt qñ sanā mētē p̄di cte persone recipiunt:vt.ff. de cu.fur.l.i.§.i.ꝛ.§.fi.

t Dasculi.xxv.anno.nisi ipetrēt a p̄cipe veniā etatꝭ masculi i.xx.an.femine i.xvij.vt.C.ō his qve.eta.ipe.l.i. ꝛ.ij.

u Dantur aūt.a magistratibus.i.a p̄toꝛe:p̄side:pconsule p̄fecto egꝛpti:vt.ff. de tu.ꝛ cu.l.i. Itē a p̄fecto vrbis ꝛ ad ōfē

ciui.vel iuridico alexandrine.vt s. de attil.tu.§.pe.al' fi.vt in auc. de de fen.ciui.§.nulla.col.iij. ꝛ.ff. de of.p̄.ur.§.solēt.

x Sed datus.de facto.

y Pretoꝛis.s.in urbe.

z Presidis.in prouincia.

a Itez accipiunt.secus in tutoꝛe:vt.ff. de tu.ꝛ cu.da.l.nec nō. ꝛ de tute. .l.ij.vt dixim⁹ s. de tute.§. est aūt. Itez videť ĵ.ff. de mi.l.i.i fi. sꝫ qō ibi dicit nō ꝓmitti eis adultis res suas bñ gerentib⁹ ante.xxv. an. vez ē vt sint rata que fiunt per eos:ꝓmittūtur tñ vt hic sed restituuntur vt ibi. ꝛ.ĵ. de act.§.siqs agens.

b In litez.tunc enim cogiť sed pupillus in litē nō cogi tur:vt.ff. de tute.l.q habet. .§. si pupillus. quod expo ne vt ibi.

c Curatoꝛ.q.d. non dubi tes de boc: ꝫ aliud sit in tu toꝛe: vt s. qui da.tu.po.§. certe.

d Furiosi.nota bos duos accipere curatoꝛem a lege. alij oēs sunt datiui: vt cau te hic colligitur.ꝛ.ĵ.pr.§.ꝛ .C. de epis. au.l.i.§. de cre ationibus.

e Sed solent.s.agnatis de ficiētibus vel nō habilibus ꝓstitutis: vt.C.ō cu. fu.l.fi. .§.sinautem:

f Inquisitione. ꝛ hoc rōe furoꝛis vel dementie: nisi iste ꝓsone sint minoꝛes.xxv. an. ꝛ tunc rōne etatis tuto. vel cu.accipiunt.vt.ff. de tu te.qui.habet.§.quod autē. Itē nisi sint in potestate:vt .C. de cu.fu.l.fi.§.i.

g Dandi sunt. scilicet ab his quos modo in superioꝛi.§. diximus.

inferiūs ꝓponemus.

De curatoꝛibus.

Dasculi qdez puberes ꝛ fe mine viri potētes vsqꝫ ad .xxv.an. ꝓpletū curatoꝛes accipiūt:qꝫ ꝫ puberes sint: adhuc tñ hui⁹ etatis sunt: vt sua negocia tueri nō possint. Dantur autē cu ratoꝛes ab hisdē magistratib⁹ a qui bus ꝛ tutoꝛes. Sed curatoꝛ testa mēto nō datꝰ .sed datꝰ cōfirmatur decreto p̄toꝛis vl' p̄sidis. Itēm inuiti adolescētes curatoꝛes nō ac cipiūt p̄ter qꝫ in litēz:cūrator eni ꝛ ad certā cām dari potest. Furiosi quoqꝫ ꝛ ꝓdigi ꝫ maioꝛes. xxv. an nis sunt: tñ in curatione sunt agna toꝝ ex lege.xii.tabularꝝ:sed⁹ solēt rome p̄fecti vrbis vel p̄toꝛes: ꝛ in ꝓuinciis p̄sides ex inquisitiō ne eis dare curatoꝛes. Sed ꝛ mē tecaptis⁹ ꝛ surdis ꝛ mutis: ꝛ qui ꝑ petuo moꝛbo laboꝛāt:qꝛ rebus su is supesse nō possūt:curatoꝛes dā di sūnt. Interdū aūt ꝛ pupilli cu ratoꝛes accipiūt:vtputa si legitim⁹ tutoꝛ nō sit idoneus:qm̄ hñti tuto rē tutoꝛ dari nō pōt. Itēm si testō datꝰ tutoꝛ ul' p̄toꝛe aut a p̄side ido neus nō sit ad admīstratōez:nec tñ frauduléter negocia admīstret: so let ei curator adiūgi. Itē lōco tu toꝝ q̄ñ i ꝑpetuū ꝫ ad tp̄s a tutela

b Interdū.idoneus.vel rōe pauptatis:vel qꝛ nō ē industriosus vt de cet.fidelis tñ ē ꝛ diligēs:al' repelleret ꝓsus.vt.ĵ. de suspec.tu.§.pe. ꝛ fi.ꝛ.C. de suspec.tu.l.pietatis.bene dico cu.ꝛ nō tu. Quoniā.ꝛc.

i Dari nō pōt.fallit hec regula in casib⁹.vi.vt si detť tutoꝛ loco tutoris surdi vel muti vel furiosi:vt.ff.ō tute.l.pe. Itē ꝛsi hꝫ tutorē rōne rerū vnius ꝓuincie :poterit hꝛe aliū rōne reꝝ q̄s hꝫ i alia.vt.ff. ō excu. tu.l. ꝓpter litē.alias.l.ſꝫ.§.fi.ꝛ.C.i q.ca.tu.ba.da.tu.l.fi. Itē mſ ꝛ anteq̄ nu bat tutrix exñs aliū petit tutorē dari.vt i auc.ō nup.§.si vo tutelā.ſꝫ rō ē qꝛ abire nūc speratur: vt.C.coīa. de le.l.fi.§.ij. Itē ꝛ qñ ad tp̄s est rele gatus vel excusatus vel remotus:nā interim tuto: datur:vt.C. in q. ca. tu.ba.l.pe. Itē siqs tu.sit apud hostes nō vt seruus ſꝫ vt legatꝰ vel transfuga:alius datꝰ:vt.ff. de tute.l.siqs tutoꝛ. Itē si reipu.cā absit: pōt alius dari:vt.ff.ō tute.l.quesitū.ꝛ.ff.ō suspec.tu.l.tutoꝛ.§.siqs affuturus.ſꝫ ſꝫ Ub.i his oīb⁹ casib⁹ tutoꝛ ꝓ curatoꝛe accipiť:ꝛ hec regula nō fallit: ſꝫ cū lra i oīb⁹ supradictis legib⁹ de tutoꝛe facit mentionē: ab ea nō discedamus:vt.ff. de le.iij. nō aliter.ꝛ.ff. de exerci.l.i.§.igiť. Sed que est rō cū vbiqꝫ dari possit curatoꝛ hñti curatoꝛē vel tutoꝛē.ſꝫ tutoꝛ nō pōt dari habenti tutoꝛem. ℞n. ꝙ tutoꝛ qui prius datꝰ habebat plenā potestatē.ĵ. ti.ij.§.datus.ꝛ.s. de tutelis.§.i.ꝛ ita ꝙ alium secum in eadem plenitudine admittere non potest:sed non sic in curatoꝛe qui rebus datꝰ:vt.C. de nup.l.in copulandis.vñ tutoꝛ auctoꝛatꝰ hereditati adeūde:quod i curatoꝛe pupilli non est:vt.ff. de ap.l.cū in vna.§.tutoꝛ. Sꝫ nōne tota die ꝛuenimus vnū pupillū plures habere tutoꝛes.vt.C. de diui.tu.l.ij. ℞°. illud est qñ simul datť.nam quedam fiunt simul bene que non valent si fiant seꝑatim:vt duoꝝ reoꝝ obligatio.vt.ĵ. de duobus reis sti.§.i.

a Item si testamento.posuit exemplum de legitimo: nunc de datiuo ꝛ testamentario minus idoneo.

b Idoneus.i.sufficiens.

c Itē.ad tp̄s excusantur.nā aliqs qñqꝫ in ꝑpetuū:qñqꝫ ad tp̄s.vt patet ꝑ multa exempla.ĵ. de excu.tu.ꝛ cu.§.i.ꝛ quasi per totum ti.

d Curatores. vl etiã tutores: vt s. pr. §. dixi. s. put iudici videbitur. vt .C. i qui. ca. tu. ha. l. i. z. ij. §z quid si tutor pupillo non sit: an dari possit curator. ℞. sic. vt ar. a ꝓrio sensu sumit. vt. ff. ỏ tu. z cu. da. ab. l. curator. quod est validũ. vt. ff. de of. eius cui man. ẽ iurisd. l. i. §. i.

e Quod si. aduersa. i. infirmitate q̃ valitudini z sanitati contraria est.

f Necessitate. aut qr lõgo tẽpore abfutur⁹ est: vel sua maiora negocia hz ptracta re: vel alias similes necessi tates. vt. ff. de ꝓcurat. l. fili ussa. §. fi. z. l. se. z. l. post litẽ z. l. se. vsqz ad. l. que omnia. z nisi huiusmodi necessitas sit nõ põt ꝑm quosdã. vt. C. qui da. tu. vl cu. l. curatorẽ. z. l. curator. imo certe etsi q̃ cunqz alia sit iusta quoquo modo. vt. ff. de admi. tu. de creto. z hec eadẽ sunt in cu ratore. vt. C. de ap. si actor.

g Absit. si enĩ pñs sit z hz intellectũ etiã ꝓcuratorẽ cũ auctoritate tutoris facere põt. vt. C. de ꝓcura. l. neqz. Absit. i. in sex mensibus.

h Uelit. ꝓtor vel prases: vt sequit. z qp hic dr actor al adiutor dr. vt. ff. de tute. .l. solet. al curator. vt. ff. de tu. z cu. da. ab his. l. i oẽm. al ꝓcurator. vt. C. de ꝓcur. .l. neqz. Et nota hic varia noia eoꝝ q alioꝝ facta agũt vt actor vt hic dictũ ẽ. Item tutor qui datur pupillis. s. de tute. §. est autẽ. Itẽ cura tor qui dat adultis vel furiosis vel similibus: vt s. e. in pn. z. §. furiosi. z. §. sed z mentecaptis. Itẽ ꝓcurator q aliena gerit negocia cũ mãdato. vt. ff. de ꝓcura. l. i. Itẽ negociorũ gestor qui sine mãdato gerit: vt. j. de obli. ex quasi. ꝯct. §. i. Item economus cui res ecclesiastica gubernanda mandatur ab episcopo cũ ꝓsensu fratrũ. vt. C. de sacrosan. eccle. l. iubemus. z. C. de epi. z cle. l. omnes. §. hoc ꝓculdubio. Et nihilominus dicitur hypocrisarius. vt in auc. quõ opor. epi. §. nõ aliter. z. §. neqz autẽ. z. §. si vo vt pticulariter. Item sindicus q sic grece dicit. latine singulor cãs dicens. vt. ff. de mu. z ho. l. munerũ. §. defensores. qñqz tñ actor z sindicus ꝓ eodem ponũt: vt. ff. quod cuiusqz vniuer. l. i. §. quibus. z. §. pe. z .l. item eoꝝ. §. actori. facit ad hoc. ff. de auctoritate tu. vel cu. per totum. vel etiã dic q differũt: vt ibi nõ. s. in. o. l. q cuiusqz vniuer. zc.

i Dẽ tñ. diximus dãdos tutores z curatores rõe etatis: ne tñ zc.

k Consumãt. in totũ. l Diminuantur ꝓ parte.

m Pretor. sic z pre. vr. z prases. puncie: vt. s. ti. i. §. ij.

n Satisdent. rẽpu. sal. fore. vt dixim⁹ s. de tute. §. i. s. cũ fideiussore. vt .ff. rẽpu. sal. fo. l. nõ q̃si. i pn. z. ff. ỏ ꝓ. sti. l. ꝓtore. z. ff. q satisda. co. l. i.

o Perpetuũ. i. generale. sic. C. de edẽ. l. edita. al ꝓ tempore ponitur. vt. ff. ꝓ socio. l. i. z. j. de v. ob. §. at siquis.

p Approbata. idem in curatorib⁹ in testamẽto datis: lz curatores non dent in testamẽto. regulariter tñ si dati fuerint ꝓfirmant decreto ptoris vel presidis. vt s. ti. pr. §. ij. z tũc liberant a satisdando vt tutores. vt hic z. ff. de ꝓfirman. tut. l. si filio. z. l. in ꝓfirmando. z. l. se. z. l. utilitatẽ secus in dato a matre. vt. ff. de ꝓfir. tu. l. i. ad fi. legis. al. C. eo. ti. l. i. Sed quare secus. ℞n qr firmũ ẽ ꝓsiliũ patris z nõ matris: vt ar. j. q. ali. li. in fi. i. ℞. z. j. de iniur. §. i. z quod dicit in testa. idẽ z in tutorib⁹ in codicill datis dicã. vt. ff. de test. tu. l. iij. z facit ad hoc. C. ỏ epi. au. de creatõib⁹.

q Item ex inquisitione. i. dati a iudice cũ inquisitione. vt s. de attil. tu. .§. sed hoc iure.

r Idonei. i. pbũptõe iur. ꝯ quã nõ admittit ꝓbatio in ꝓriũ: lz si ꝯ appa ret tenebit ille q dedit. vt. j. e. §. sciẽdũ. lz hoc fallit i curatore furiosi q satisdat si nõ hẽat idoneã substãtiã: lz sit cũ inqsitione dat. vt. C. de cu. fu. l. fi. z. §. siqdẽ. z. §. si vo nõ talis. Itẽ debẽt iurare omnes bñ agere .i. nõ ptermittere utilia z nõ facere inutilia: vt in auc. vt hi q ob. p. res. mi. §. fi. col. vi. Si ergo nec testamẽtarij nec datiui satisdãt. q erũt illi q satisdãt. ℞. legitimi nisi i casu. s. pronus. p liberto. vt. ff. de le. tu. l. legitimos. §. i. Item datiui qñ nõ fiũt cũ inquisitione: vt. C. de auc. pre. l. fi.

z nisi satisdẽt nõ administrãt: vt. C. ỏ tu vl cu. q sat. nõ ỏ. l. i. z fi. z ℞z boc sũt q̃ttuor genera tutorꝝ. s. testamẽtarij. Item legitimi. Itẽ datiui cũ iqsitõe. Itẽ datiui sine inqsitione. vt dictum est.

s §z z si ex testamẽto. duo ponit z vnũ tñ nũc pseqt. s. ỏ testamẽtario: §z i fi. §. dicit de alio. Itẽ hec eadẽ i curatoribus pluribus locũ habẽt: vt .ff. ỏ admi. tu. l. iij. .§. qỏ i tutoribus Item quid in legitimis. ℞n. idez cũ sit eadẽ rõ ne dete rius negocia per plures exerceant vt. ff. de admi. tu. l. si plures. §. appa ret ergo.

t Itaqz. vel satisdare. sic. j. de iusti. §. alteri. i fi.

u Ascriptũ. s. i te staméto: vel aliter apparet ei⁹ volun tas euidẽter: qr dicit i satisdatiõe qs preferri debet vt edicto. q si nõ fuerit ascriptũ quem maior pars elegerit ille gerere ỏbz

x Maior. dũmodo oẽs velit p vnũ administrare. aliasꝫ enim non compellerentur: sed oẽs gerere possũt sive lint: vt. ff. de admi. tu. si plures. §. fi. z. l. vel i partes. Et nota hic ar. q stat maiori parti sic. ff. ỏ pactis. l. iurisgẽ. §. vl. z. l. maiorẽ. z. l. ꝑcedẽte. §. fi. z. ff. de testa. l. iij. §. ij. ibi. Alias numerus testiũ zc. argu. ꝯ. ff. ỏ ser. rus. pre. l. fundum z. ff. cõmunia pre. l. fi.

y Ut edicto pretoris. scilicet quod non habemus.

z Partes suas. i. se z officiales suos z milites iusticie. §z curã ꝯmittit fortune vt al. C. cõmu. ỏ le. l. fi. i. ℞. z. j. ỏ le. §. optionis. ℞. ñ ita alteri⁹ fcñ. s. pupilli possũt fortune ꝯmittere vt suũ ꝑpuz: z ꝯcor. huic. ff. ỏ le. i. l. huiusmodi. §. fi. z. ff. ỏ vsufruc. l. si cuius. §. sed si iter duos. Ar. ꝯ i eodẽ tu. l. quotiẽs duobus. i. ℞.

a Idẽ z i plurib⁹. p oia: vt. s. nisi qr hic a testatore non potuit scribi qs gereret cũ nihil direrit ỏ tutela. nã nõ darẽt ex iquisitione si essent testamẽtarij: vt. s. de attil. tu. i. ℞.

b Sciendum. ceterisqz. vt furiosis z mentecaptis: vt. s. ti. i. §. furiosi. z. §. sed z mentecaptis.

c Accipiũt. vt magistratus: qỏ dicit vt diximus. j. e. §. neqz autẽ.

d Item eis. scilicet pupillis: z similibus.

e Subsidiaria. s. tutele vtilis ꝓtra eũ q malũ dederit tutorẽ vl vtilis neg. ge. qñ malũ curatorẽ: nã eadẽ vtilis i magistratũ dat q̃ i administratorẽ directa dat: z vsure veniũt: vt i ꝑma. vt. ff. ỏ mgra. cõ. l. fi. z. C. e. l. pe. Subsidiaria aũt dr penalis aptitudine vt. l. aqlie actio dr penalis aptitudine: vt. j. ad. l. aq. §. his ãt. nã nec illa sẽp penalis ẽ: nec hec sẽp i subsidiũ dat: qr qñqz agitur añ ꝯ ꝓueniãt oẽs tutores: vt colligit ex his q dicũt i hac glo. circa fi. Quare ad hoc euidẽtiã distingue: aut fuit vn⁹ tutor vel cur. aut pres. ꝑmo casu ꝓueniẽt ꝑm⁹ tu. vl cu. z postea magrat⁹: vt hic. si vo pres: z tũc aut oẽs gesserunt tutelã aut curã: aut nullus: aut alter tñ. ℙrimo casu oẽs ꝓueniũt añ magratũ: vt. ff. ỏ admi. tu. Luci⁹. §. pe. z ỏ mgra. cõ. l. duo. In scõo idẽ: vt. ff. de admi. tu. si pres. In tertio subdistingue: aut fuit subdiuisa tutele administratio p iudicẽ vl testatorẽ: aut nõ. ℙrimo casu. p sua gestione qlz tenet z nõ p alteri⁹: z postea magrat⁹ i subsidiũ. ff. .ỏ. admi. tu. l. Luci⁹. §. pe. z. C. ỏ diui. tu. l. i. §z tñ i q̃ttuor casibus vn⁹. p alteri⁹ parte tenet: tñ post magratũ. s. si tutorẽ z fuspectũ remouẽdũ nõ remouit: vl tarde remouit: vl remouẽdo iura pupilli ꝑdidit: vl nõ exegit satisdationẽ rẽpu. sal. fo. cũ videret eũ nõ soluẽdo: vt i dcã. l. C. ỏ diui. tu. l. ij. z. ff. ỏ admi. tu. Luci⁹.

.§.pe.secdo casu ꝓuenit ꝑmo gerēs:secdo mgrat⁹:tertio ñ gerēs nisi ī ocis q̄ttuor casib⁹:vbi ꝓuenit ēt q ñ gessit añ mgratū: vt .C.ō diui tu.l.ij.ꝛ.ff.ō admi.tu.l.ēt.ꝛ.l.emilius.i fi.ꝛ.l.tutores.

f Idonee.aduerbiū est:ꝛ facit ad hoc.ff.de magistra.conue. l. .i.§.scien.ꝛ. §. exigere.

g Que qdez. scili cet tutela actio subsidiaria vel negor gest.vt dicimus.

b Respōsis vt.ff. de magra.con .l.i. .§.sciēdū est.ꝛ.l.q ad heredem.

i Ex cōstitutionibus:vt. C.de ma. cō.l.ij.ꝛ.i aliis gre cis ꝓstitutionibus sed aliter heres tenet:qr de dolo ꝛ culpa tm̄:aliter defunctus: q etiā de leui culpa tenetur vt.ff.de ma.con. l. non similiter.

k Quib⁹ grecis .f. ꝓstitutionibus.

l Laueāt. scilicet rempu.saluā fore.

m Coerceant.facit ad hoc.ff.de admi.tut.l.i. ℞.i.ꝛ ō dam.ifec.l.iiij. §. .ij.ꝛ.ff.ō li.agno. siqs ali.§. siqs ex his.ꝛ.C.ō suspec. tut.l.ij.ꝛ.ff.de vē. inspi.l.i.§. si quid ergo.

n Neqz vrbis. s. romane p excellētiā:vt.s.ō iur.na.§.sz quotiēs. Itē fac ad hūc .§.ff.ō mgra.cō.l.i. Sz ꝑ ē.ff.ō admi.tut.l.emil⁹. Sz distingue tria genera iudicū.qdā pñt dare tutorē ꝛ ñ exigere satisdationē ō qb⁹ hic loqr. Alij ꝛ dare ꝛ exigere:ō qb⁹ ibi dic. Alij exige re ꝛ ñ dare:vt tabelliones ꝛ aliqs miles iusticie: cui talia ꝓmittūt:ꝛ isti tenēt ī subsidiū:vt.s.ō attuli tu.§.pe.ꝛ.C.ō magi.cō. .l.fi. Itē estimatores p̄monij pupillor pp quor prauā estimatōez viliores fideiussores accepti sūt:vt.ff.ō.ma.cō.l.i.§.diu⁹.q erāt dādi.p rei q̄litate vt.ff.ō ī iur vo.l.i.ꝛ q sa.da.co.l.si vo.§.i.

o Dādi.tm̄ solēt.alias ōbēt.sz isti nec ōbēt nec solēt vt dixim⁹.

p De excusati.tu.vl cu.nūc dicit:qō.s.q.mo.tu.fi.§.si ꝓmisit.

q Excusāt.liberos supstites ꝛ icolūes:vt.ff.ō vaca.mu.l.ij Emācipati.nisi p̄ filio emācipato curator petat:tūc.n. nō excusat a cura emancipati:vt.ff.e.amicissimos. §. fi. vl dic q̄ lz faciat ꝑ stimulos naturales:tm̄ bñ potest:vt ibi inuit.

r Rome.hoc est ī ciuitate romana ꝛ vsqz ad cētesimū miliariū. vt.ff.de offi.pre.vr.l.i.alias.iij.§.cum vrbem.

t In.puicijs quinqz. Sz nūquid ille.puicie:q̄ alias bñt ius ciui. italie ꝛ hoc habebūt. ℞.nō:qr illud ꝓpter tributa ꝓceditur eis: vt.ff.de censi.l.i.ꝛ.l.fina.

u Munerz.i.onerz.ciuiliū:vt ōcurionat⁹.secus si p̄monij sit on⁹.vt.ff.ō va.mu.l.sexū.§. numer⁹.ꝛ.§.q p̄monior.ꝛ.l.bis onerib⁹.i. ℞.ꝛ.C.qui mili. ñ pñt.l.i.li.x. Itē sec⁹ ī bonorib⁹:vt .ff.ō va.mu.l.iiij.ꝛ.l.ī bonorib⁹. Itē secus i oneribus q̄ bonori ibērēt:vt.ff.de va.mu.l.sexū.§.numerus.

x Mun⁹.publicū auctoritate.nā dar iuitis: vt.C. ō cur.l.nul lus.li.x.ꝛ facit.ff.ō vbo.sig.l.pupillus.§.mun⁹. Sz ꝑ.ff.e.athlete.§.tutela. sz ñ ē publicū mun⁹ vt ibi dr vtilitate: lz auctoritate sicut hic dr:sz vtilitate publicū ē secūdario:qr expedit reip.ne. vt.s.ō his qui sūt sui vl ali.ū.§.fi. Itē ꝑ.ff.e.spadonē.§.qui accepit.ꝛ.l.ñ tm̄.§.ñ oia. Sz lz ibi generalr remissionē publicorz munerz būit:tm̄ ex generali remissione ñ ꝓtinet tutela vel cura fauorē pupillorz ꝛ adultorz:sicut ꝛ alias ō generali dicto q̄dā excipiūt:vt.ff.ō le.iij.l.vroꝛ.§.felicissimo.ꝛ.ff.ō ꝓcu.pōp.i. ℞.

y Nō prosunt.ꝛ hoc dico ad excusationē:sed bene acqrebāt ei.s.patri adoptiuo.vt.hic.ꝛ.ff.de va.mu.l.sexū.§.adoptiui.maxime hodie. cum nihil ad patrē adoptiuū trāseat:vt s. de adop.§.sed hodie.

z Naturali.lz adoptiuo nō ꝓsit.vt s.§.pri.i. ℞. ꝛ ꝑm hoc puncta ibi. dati.vel dic dati in adoptionē naturali patri.i.auo vel ꝓauo.

excusationē ꝓsunt. Defuncti aūtē nō ꝓsunt. Sed si in bello amissi sunt q̄sitū est an ꝓsint:ꝛ ꝓstat eos solos ꝓdesse: qui in acie amittūt. Hi enī q ꝓ rep. ceciderūt i ꝓpetuū pēr gloriā viuere intelligunt. Itē diuus Marcus i semestribus rescribit eoz q res fisci administraue rit a tutela vel cura q̄zdiu administrabāt excusari posse. Itē bi qui reip. cā absūt a tutela ꝛ cura excusantur:sz ꝛsi fuerit tutores uel curatores dati:deide reipu.cā abesse cepint:a tutela uel cura excusant:quatenꝰ reipu.cā absunt: ꝛ interea curator loco eoz dat:q si reuersi fuerit recipiūt onꝰ tutele:nā nec anni hñt uacationē:ut Papinianꝰ rīsorū libro qnto scripsit:nā hoc spatium hñt ad nouas tutelas uocati. Et q potestātē aliquā hñt se excusare pñt:ut diuus marcꝰ rescripsit: sedᶜ susceptā tutelā deserere ñ pñt Itēᵈ ꝓpter litē quā cū pupillo uel adulto tutor uel curator hz excusare se nemo pōt nisi forte de oibꝰ bonis uel de hereditatē ꝓtroversia fiat Itēᵉ tria onera tutele nō affectate ul cure pstāt vacatōez q̄zdiu administrāt:ut tm̄ pl'iuz pupillor tu

a Prosunt.s.arrogāti: cū trāseāt in familiā eius.vt s. de adopti.§. sed hodie. in fi.§.ꝛ.§.se.ꝛ hz hoc fiet hic mentio illius noui iuris.et punctabis ibi:naturali pri.

b Itē nepotes pris. appa ret q̄ eo mortuo tm̄ ꝓsunt: eo aūt viuo nō ꝓsūt: vt hic cū dicit.in locū patris ꝛc. ꝛ .C.de his qui numero li.l. .iij.li.x. Sed nunquid oēs loco vnius cōputant. Rn̄ dēt qdā q̄ nō. Sed ꝑdicūt leges expresse. nā loco vnius numerant quotcūqz sūt vt in greca lege. ff.e.l. ij.§. quotcunqz.nam etiaz in successione loco vnius ꝓputantur.vt.ī.de here.que ab intesta.§.cum filijs.

c Nō ꝓsunt. qr nō sunt in ptāte sua.vt s. de pa.po.§. fi.hec rō nō est bona. vt.s. e.in ꝑn.dicit enī de emancipato.vnde dicas. nō ꝓsunt auo materno.q: alij ꝓsunt: vt.C.de mili.te.l.fi.

Superstites.idest viui.

d Defuncti.idem ꝛ in non natis lz cōceptis: qr quo ad hunc casum nō sunt ꝓ natis vt.ff.e.l.ij.§. quia autem in ventre

e Qui in aciem.scilicet principis.vt s. de adop.§.femine.

f Per gloriā.nota mortuū uiuere p gloriā vt.ff.ad.l.aql.l.qua actiōe. .§.siquis in colluctatione. Et cōtra qs fingit mortuus q viuit p vitupium:vt deportati:vt.ff.de con.ta.l.i.§.i.ꝛ.§.pe.in fi.ꝛ.ff.de do.inter vi. ꝛ vro.l.cū hic.§.si donator.al'.§.si seruus. vbi seruus viuit ꝛ ꝓ mortuo reputat quo ad ius ciuile.vt.ff.de re.iu.q̄ attinet.ꝛ.l.seruitute.

g Et in semestrib⁹.i.i sex mēsib⁹:qb⁹ dabāt opam studio. nā alijs sex mensibus dabant operam imperatores bello ꝛ studio .vt.ff. de origi. iu.l.ij.§.ex his.in ꝑn.vltime charte.vel dic q̄ nouē erāt libri in illis sex mensibus compositi:quod in idem recidit.

b Administrat.q dr̄ ꝓcurator fisci.ꝛ facit ad hūc.§.s.ō cu.§. itē ī locū.

i Itē bi qui absunt vel abfuturi sunt.vt.ff.de ꝓcura.l.filiusfa.§.fi.

k Excusant.hoc ꝑmū. Rn̄. loquit qñ eo exñte in absentia reipu.cā fuit datꝰ tutor vel curator:quo casu ꝓpetuo excusat:si p.xx.an.militauerat:vel cōpleuerat militie spatiū. ꝛ nō ignominiose submissus est. al' q ītra quīquēniū missus ē:puta qr infirmus nullā hz excusationē:qui post quīqz ānos hz ānū.qui post octo ānos hz biēniū.qui post.xij. hz triēniū qui post.xvi.hz q̄driēniū.qui pⁿ.xx.excusatōez ꝓpetuā hz:vt dictū ē.ꝛ.ff e.sz etsi milites.§.i.ꝛ.ij.iij.iiij.ꝛ.v.ꝛ.§.q̄ꝑ.vsqz ad.§.q̄ quidā ī nccios.

a Excusant.si hoc postulauerint ꝑus.ꝛ etiā aliū actorē vel curatorem petierit.al' nō.vt.C.si.tutor reip.cā.l.i.ꝛ.ff.ō admi.tu. tutores.§. qui se.

b Ptātem.vt qr sit prefectus vigilū vel ānone:vt.ff.e.l. admīstrātes. ꝛ similes qui potestates vocātur.vt.C.de mo.mul.l.eos. secus si sit circa latus principis.ceptā enī nō ꝓplebit.vt.ff.e.l.iurisperitos.

c Sed susceptam.vt s. primo.§.

d Item ꝓpter litez.nisi forte.imo ꝛ sine forte. vel etiā si de maiori pte bonor pupilli sit cā:vt.ff.e.l. ꝓpter litē.i. ℞.ꝛ facit.C.e.si vt allegas. et s.de au.tu.§.fi.ꝛ.C.qui da.tu.po.l.creditoris. sz hodie nō pōt creditor vel debitor eē tutor:vt in auc.vt qui ob. per.§.i.col.i.

e Hereditate.s.ipsi pupillo a patre delata vel a quocunqz,non curor propter magnitudinem enim litis ponit de hereditate.

f Item tria onera.nota dicit onera. q̄tuor enī posset hr̄e tutelas:q̄ sibi excusationē nō darēt si sint leues vel leuissime vt hic. Itē nō q̄ dr̄ tria onera.tres enī possz hr̄e:ꝛ tm̄ ꝓ vna ꝓputāt .puta frūz:vt sequit. nō.n.

numerus pupilloꝝ plures tutelas facit: sed patrimonioꝝ spatio. vt. ff. e. tria. ꝛ. l. si is. Itē qđ dicit nō affectate nō. nā si dedissz opaz et sic affectasset eas habere. ar. ff. siquis cau. l. ij. §. fi. non ꝓdessent: qz nō viderentur onerose: vt ꝛ alī qui data opa reipu. cā abest. vt. ff. ex q. ca. ma. l. ꝛ qui data. ꝛ facit. ff. siquis cau. l. ij. §. si tñ. ꝛ. ff. ad. l. coꝛ. de fal. l. vxoꝛi. §. i. Itē hec tria onera i ꝙomo vna eē sufficit: vt si pr̄ vel filius gerat oēs ꝙputēt: sz nō excusent: nec ad aliū tutoꝛes teneāt: vt. ff. e. l. dixim⁹. §. fi. ꝛ. ff. đ ri. nup. siqs tutoꝛ. Itē bonoꝛari⁹ hoc noīe nō ꝙputaī. vt. ff. e. l. spadonē. §. si ciuitaī. ꝛ. l. siqs tutoꝛ.

g Imparē. i. si nō habeat tantū in bonis quātū ꝛ pupillus cui daī tutoꝛ. vt hic ꝛ. ff. e. l. paupertas. alī autez dicit paup q nō hz quīquaginta aureos i bonis. vt. ff. de accu. nōnulli. vel dic verius eū eē hic paupez ꝛ imparē oneri: qui sic laboꝛib⁹ est implicitus ꝓpter pauptatē: vt tutele supereſſe nō possit: cū forte i agro eū tota die eē oporteat. Nec enī placet p̄ma expositio: cum hoc munus magis obsequ ꝙsone q̄ in aliqua arrogatione ꝙsistat. vñ pauptas talī nō nocet. dummodo possit supesse tutele. vt. ff. de mu. ꝛ bono. cu. § . iops. ꝛ. j. ti. i. §. finali.

h Docere. idest ꝓbare.

i Item ꝓpter aduersā. vt si ē surdus vel mutus: vel ꝓpetua ualitudine detēt⁹. vt. C. q moꝛ. l. i. q moꝛbus ꝓt durauerit excusat: sz furoꝛ non excusat: sz interim curatoꝛ datī ꝑm Jo. vt. ff. e. l. nō solū. §. fi. ꝛ se. duabus. . l. vsq; ad. §. sunt aūt. Sz qdā ex supꝛadictis etiā si velīt nō admittūt: vt surdus ꝛ mutus: vt. ff. de tute. l. i. §. pe. ꝛ. §. fi. quare dic quantuz ad eos ímpꝛopē ponitur excusatio: vt. j. e. §. minoꝛes.

k Nescirent. hoc si simplices sunt vel rudes: aliud si sunt sagaces i negocijs. tūc enī nō excusant: vt subjcit: quāuis. ꝛc̄. vt. ff. e. athlete. §. pe. ꝛ fi. Nō lr̄atū ad aliqua admitti ad q̄ nō recipit illiteratⁱ. vt. C. đ postu. l. ij. ꝛ i auc. de iudi. §. i. col. vi. Et nō melioꝛis ꝙditōis eē sapiētē q̄z stultū.

l Itē si ꝓpter. vt qz sic dr̄ ideo eū do tutoꝛē: vt debitis supponaī: ꝛ a pupillo vereī. Et nō q trib⁹ casib⁹ excusat inimicitia: vt nō ideo dedit: vt dictū ē hic. Itē ꝛ qñ iteruenit post testm̄. Itē ꝑm quosdā etiā qñ ante testm̄. si tñ fuit capitale certamē: In q̄rto casu ſ. vt si añ testm̄ facta fuit ꝛ nō capitalis: qz videī remisisse: exquo in testamēto dedit tutoꝛē: vt. ff. e. athlete. §. dat. remissionē. put ē ibi i lr̄a. post. vt. j. e. §. inimicitie.

m Promiserāt. lz alī. bñt excusationē: vt hic. ꝛ. ff. de test. tu. ex sñia. i fi. ꝛ hoc vbi ꝓmissit: vel sic se iactauit. Quid aūt si in testamēto se tutoꝛem scripsit. R⁹ nō erit tutoꝛ nisi vel euidēter idone⁹ appareat: vel pr̄ eū cōfirmauerit: vt i. d. l. ex sñia. ꝛ. ff. ad. l. coꝛ. de fal. vxoꝛi. §. i.

n Ignot⁹. sz is excusat q ibi domiciliū nō hz: vbi datⁱ ē: vt. ff. e. l. fi. i fi.

o Si capitales. capitales accipe vel qz accusabat eū de aliquo crimine qđ īgerebat penā capitis. i. statⁱ: vel qz ifidiabaī mozti ipsi⁹ ſm Azo. et nō hic fieri aliqd rōe inimicitie qđ nō fieret al. sic. ff. đ arbi. nō distigue mus. §. cū qdā. ꝛ. l. lz aūt. ꝛ. ff. de libe. cau. si pariter. nā inimicus iudex eē nō pōt. ff. de ꝓcura. l. filiusfa. §. fi. ꝛ. l. vel exilio.

p Tutela. vl̄ datiua ltīma. si aūt testamētaria: dic vt s. in glo. vt qz ꝛc̄.

q Itē a pupilloꝝ. vt qz pr̄ pupilloꝝ quandoq; dixit hunc quez dat mō tutoꝛē suū seruū fuisse vel libertū. Iste. n. sūt qōnes de statu. vt. j. đ act. §. ꝓiudiciales. Et ē rō qz mozt⁹ accusatōi hec questio simulaī. vt. ff. q me. ca. isti. §. i. Idem ē econtra si hic mouet questionē status ipis pupillis: ut. ff. e. athlete. §. amplius.

r Itē septuaginta. ſ. iā ꝙpletis. vt. ff. de iu. īmuni. l. iij. ꝛ ad tre. q filiū ꝛ filiā. §. i. alī nō eēt maioꝛ. vt. ff. de mi. l. iiij. §. minoꝛē. sz in alio personali publico munere statuitur tempus. lv. alⁱs. xl. annoꝝ. vt. C. q eta. l. fi. li. x. Et nō rōne senectutis aliqua fieri que alⁱs non fierent. vt hic. ꝛ. ff. de iu. īmu. l. semper. i. R⁹. ꝛ. C. de postu. ꝓuidendū.

s Maioꝛes fiāt: sz i larga significatōe ēt q phibēt excusāt: vt. ff. đ p⁹. l. i. §. initiū. ꝛ. j. e. §. pe. ꝛ fi. ꝛ facit ad h⁹. ff. đ re. iu. l. ei. ē nolle

t Cōstitutione. C. de legi. tu. l. fi. ꝛ facit. s. de fidu. tu. §. fi.

u Subire. facit ad hoc auc. đ san. epi. §. i. col. ix. ꝛ. ff. de eden. . l. si vnus ex. ar. §. pe. als. fi.

x Idē ꝛ i milite. . i. i militia existēte secus i veterano qđ dic vt diximus . s. e. §. itē q reipublice. Ad hoc aūt q aliquis sit miles ser sūt necessaria: vt diximus i auc. đ mā. pri. §. fi.

y Volens. ꝛ ita ipso iure nō tenet datio: vt hic. ꝛ. C. q da. tu. pñt. l. militū. nisi a cōmilitone detur: vt. ff. e. ꝓpter magistratuz. §. fi. Aliud i celesti milite: vt i clerico q admittiī vsq; ad quartū graduz vt i aūc. de san. ep. §. puberes. quod hēs. C. de epi⁹. ꝛ cle. sup. l. gnāliter.

z Itez rome. grāmatici. i. magri de grāmatica. ꝛ idem dicas đ sequētib⁹: ꝛ adiunge his sophistas: ꝛ ita dialecticos: vt oēs q docēt triuiū excuseī: vt hic. ꝛ . ff. e. si duas. §. i. ꝛ hoc si doceāt rome. vbi est coīs pria: vt. ff. ad muni. roma. ꝛ hic. Itē si i pria sua: vt hic subjcit. Itē opz q sit i tra numez: hēbat. n. q̄libet ciuitas numez. sz quātitatē ꝛ sophistas: ꝛ grāmaticos: ꝛ dialecticos rhetoꝛes: ꝛ physicos siue medicos ita tñ q nulla vltra. x. hēret q⁹ hāc īmunitatē daret: vt. ff. e. si duas. §. fi. Sz aliō videī i his q docēt q̄driuiū: vt musicā ꝛ astronomiā geometriā: ꝛ arithmeticā: nā ñ videī hēre excusationē: vt. ff. e. geometri. Quid đ legū doctoꝛib⁹. ñ excusāt: nisi rome: vt. ff. e sz repꝛobari. §. fi. ꝛ. §. pe. vl̄ nisi i ꝑciliū principis sint assūpti: vt. ff. e. iuris pitos. vltra numez aūt vel extra pria⁹ suā nemo excusaī: nisi sint mlti⁹ disciplinati: vt. §. e. sz repꝛobari. §. amplⁱ⁹. Itē philosophos q docēt i naturalib⁹ ꝓstat excusationē habere: vt. ff. e. sz repꝛobari. §. amplius.

a Intra tpa dūmō initio oēs posuerit sz quosdā: alⁱs ñ pōt. vt . ff. e. scire opz. §. scire aūt. vl̄ qđ veriⁱ ē sz Jo. dic q illud qđ ibi dicit: q similis ē ei q se excusauit: q oēs. s. pr⁹ ñ ꝓposuit. vez ē quo ad ñ noīatos: qz opz q adhuc ꝓponat: si nō ē lapsū tps: vt hic ꝛ. ff. e. pp litē. §. i. ꝛ. ff. đ excep. nemo. ꝛ. ff. đ trās. ac. cū bi. §. ꝓtoꝛ. cōtra. C. de iof. testa. ꝓtra ma. Sz ibi ab initio duas ꝓponere nō potuit: qz sibi eēt ꝓrarⁱ⁹. ꝛ ita vez.

b Tépoꝛa. ꝛ que sunt ista tépoꝛa habes. j. proꝛi. §.

c Qui aūt appellāt: sz ꝛ. ff. đ ap. cū i vna. §. tutoꝛ. Sz ibi appellatū fuit ab ipa sñia lata ꝛ excusatōez: sz ab ipa datōe appellari ñ pōt: vt hic: ꝛ. ff. qñ ap. sit. l. i. §. siquis tutoꝛ. sz i aliis muneribⁱ⁹ ꝓtra: qz a datōe appellaī: vt. C. đ ap. l. hi. qui. ꝛ. C. đ tēp. ꝛ re. l. . i. ꝛ. C. de decurī. l. ij. li. x.

d Intra. l. dies ita tñ q. j. q̄ttuoꝛ mēses ꝓtineant isti. l. dies: sz cognouerit se forte datū circa finē. q̄ttuoꝛ mēsiū: vt. ff. e . quiq̄gita. ar. ei⁹ qđ ē. ff. ad. l. iul. đ adulte. l. marti. §. ꝓterea . ꝛ hoc ſm quosdā. vl̄ dic qđ bi q̄ttuoꝛ mēles currūt a die cognitiōis: sicut i quiq̄gita: ꝛ hoc q̄tū ad cursū cause. Sz initiū ē vsq; ad. l. dies. ꝛ sic parum vltra duos mēses potest hec cā durare post. l. dies: ꝛ sic itelligī pdicta. l. quiquagita. ꝛ q ibi dicit i fine: a die noīatiōnis ītra: subaudi ꝛ cognitōis: aliasvo regulariter triēnio durāt lites. vt. C. de iudi. ꝓperādū. i prin.

e Cognouerit. sz nūquid i dubio ꝑsumeī eū scire vl̄ ignoꝛare semp. R⁹. videī q sp scire ꝑsumaī. etiā ex die noīatōis saltem

extũc qñ ad eũ notitia venire potuit nisi ꝓbet se ignorasse: vt. C. ō pi. tu. l. si tutor. Ꝟz tñ ꝺico .ſ. vt ꝓſumat ſp eũ ignorasse nisi ꝓbet ei⁹ ſcia vt. ff. ō admi. tu. hoc aũt. ⁊ C. q mili. ñ ꝑñt. ſup ſuis li. xij. ⁊. ff. ō ꝓba. veri⁹. Nec obſtat ꝓdcã. l. ſi tutor. qꝛ ibi publice erat notũ: vñ nec iſte tutor potuit ignorare vt. ff. de iuris ⁊ facti igno. regla. vel q ꝺic ibi id qō liqꝺũ ꝓbatoꝛib⁹ oñdit. ſ. eo q ꝑ nō ꝓbet cō tra. vl aliter vt ibi ſolet ꝺici. ⁊c.

f Excusare. ſ. ꝺa do initiũ excuſatōi vt mō ꝺixim⁹: ⁊ eã redigẽdo i ſcriptis ꝑ libellũ: vt. ff. e. ſci re oꝛ. §. oꝛ. nō tãtũ ſolus libellus hic ſufficit: niſi ⁊ ꝓbet excuſatōez q̃ ibi cō tinet⁹: vt. ff. e. l. ex cuſari.

g Vati fuerũt. ſi ue a teſtatoꝛe ſiue a lege ſiue a iudice .ſ. ti. i. §. ij.

b Lapidẽ. i. mili ariũ: lapidibus et enꝯ ſignabãt mi liaria.

i Vigiti miliũ. vt ꝓ vnoquoq; ꝺie viginti miliaria cō putẽtur: vt. ff. ſigs eau. l. i.

k Viez. ſ. ꝺz ꝺari termin⁹. ſ. quez ſe excuſẽt vl ꝺic excu ſare ſe ꝺebẽt.

l Qō tñ repete ꝺbẽt ſe excuſare itra illos. xxx. ꝺies.

m Cōputari. caueas ne fallaris i hac ꝓputatõe: ſi. n. ꝓ cẽtũ mili aria abeſt vl min⁹: tñ �herz ꝺies quiquagita. ſi aũt abeſt vltra ẽt ꝓ vnũ miliariũ herz ꝓ qbuſlꝫ. xx. miliarib⁹ vnã ꝺiẽ. ⁊ ſic ꝓ cẽtũ mili arib⁹ herz qnq; ꝺies: cũ qnqes. xx. faciãt cẽtũ. Itẽ forte ꝓ vnũ ꝺiẽ qꝛ vltra ẽ ꝓ miliariũ vnũ vl paꝛ plus. Itẽ vigiti ꝺies herz. ⁊ ſic herz. xxxvi. ꝺies ⁊ ita ẽ i ōterioꝛi ꝓꝺitõe q remotioꝛ ẽ. ſz tñ vt ſubijcit ita ẽ faciẽꝺa ꝓputatio ne ſit min⁹ q̃ꝑ quiquagita ꝺies. ⁊ ſic appa ret q̃ niſi ꝓ. xvi. ꝺietas plus fiat: ⁊ ſic vltra cẽteſimũ miliariũ nõ ꝓꝺeſt aꝺiectio. xxx. ꝺiez vt hic. ⁊. ff. e. ſcire. §. aliud aũt.

n Bat⁹. patrimoniũ. facit. ff. e. ꝓpter litẽ. §. fi. Ꝟz ꝓtra qui ꝺa. tu. poſ. §. certe. ſolue vt ibi.

o Qui tutelã. ꝓpellit. q̃ſi ſufficiat ei tñ fuiſſe vt. C. ō neg. ge. .e. libertos. §. fi. Ꝟz ſpãle ẽ i liberto vt ñ excuſeꝫ: ſz tutor fuerit

q Idẽ maritũ. idẽ ꝺe ſpõſo: vt. ff. e. l. i. §. fi.

r Sue curatoꝛẽ. ſz ꝓcurator ꝑt eẽ. vt. C. ō ꝓcura. l. marit⁹. iō aũt ñ ꝑit hic tutoꝛẽ: qꝛ aliq; vroꝛ ñ ẽ pupilla. vt. ō. ō nup. i prī.

s Excusare. ipꝛopꝛie ponit: nã ⁊ ſi vellet ñ amitteret⁹: vt. C. q ꝺa. tu. poſ. l. marit⁹. ⁊ ẽ rō qꝛ ꝓp affectũ oĩa ſibi remittit. Et hec oĩa ſũt vã vbi ꝺat⁹ ſit curator poſtq̃ fuit ſpõſus vel marit⁹. ſi vo prī⁹ fuit tutor vl curator ñ poſſet poſtea eſſe marit⁹ vt. C. ō iter ꝺicto ma. ꝓ totũ. ti. Itẽ hic marit⁹ q ꝓ⁹ mrimoniũ fuit ꝺat⁹ cura tor ignorãs forte: aliũ ꝺz petere ſubſtitui. C. e. l. ãpliſſimi. ⁊. l. ij.

t Immiſceat. ſz ſi ali⁹. ſ. ō ꝑꝺcis q excuſationẽ habẽt ſe imiſcuit nō poſſet ſe excuſare. vt. C. ſi ex fal. alle. l. ij.

u Si qs falſis. vbi vĩtas fuit mutata. nã falſũ nihil aliud ẽ q̃ꝑ i mutatio vĩtatis vt i auten. ꝺe fi. iſtru. i prī. col. vi.

x Onere. imo ex tpe ꝺatõis teneꝫ: vt. C. e. ſi ex fal. alle. l. i. i fi. ⁊ fac. ad hũc. §. ff. ō re iu. li. ꝺiu⁹. ⁊ ꝺe excep. q agnitis. ⁊. C. ſi ex fal. iſtr. ꝓ totũ ti. Quid ſi ẽ iuſta excuſatio ſz ñ falſa vl ñ gratio ſa. rũꝺeri ꝑt adhuc iꝺẽvt ñ itẽꝺat i minoꝛis ꝓiudiciũ. vt. C. ſi ex fal. all. l. i. Quid ſi ꝓ ignorãtiã. ℟. idẽ vt. C. ſi ex fal. all. l. vlt, ſz al⁹ ſnia gratioſa teneat: vt. ff. ad tre. Fuo iuuto. §. cũ ꝓtor.

Liendũ ẽ ſuſpecti. i. huius criminis accuſatio. ſ. ꝺe ſuſpecto. vl ſimplicius crimen ſuſpecti. i. ſuſpicionis.

Ex lege. exquo ẽ legitimũ crimen: nũquid inſcribet qui accuſa bit. ℟. ꝑ̃t ꝺici q̃ ſic. vt. ff. ꝺe ꝓua. ꝺlic. l. fi. ꝺe mu. ⁊ ho. ℟pto. §. ſiquis. Alij ꝯ. vt. ff. e. l. iij. §. ꝓterea. Ꝟz illud ꝑ̃t itelligi q̃ ſine accuſatoꝛe res ꝓcedit. Aliud ẽ ſi cũ accuſa toꝛe: vt ꝺictũ ẽ ō. Ꝟz q̃ erit hic pena talionis: cũ accuſa toꝛ nõ ſit tutor vt remouea tur. ℟. infamia. vt. J. e. §. ſu ſpect⁹. Itez qꝛ q̃ñq; erat pu niẽdus vltra remotionẽ. vt .J. e. §. ſz ſigs ꝑñs.

a Rome. ſicĩ auc. ꝺe ꝺef. ci. §. nõ hñtẽ. col. iij.

b Pretori. ⁊ illi cui a ꝓto re mãꝺata ẽ iuriſꝺi. vt. ff. e. .l. i. §. ij. Ꝟz ꝺicũt qꝺã ꝯtũ ad cognitionẽ: nõ quãtũ ad remotionẽ: ⁊ ꝺñt tñ eẽ ſpe ciale i legato a ꝓconſule vt ipe poſſit remouere: nõ ſic i legato a ꝓſiꝺe: ſz cognoſce re tantum poteſt.

c Preſidibus. ſub hoc vo cabulo continetur ꝓconſul. vt. ff. ꝺe offi. pre. l. i.

d Et legato. i. ꝺelegato a ꝓcõſule: ſz hic nõ hz ordina riam iuriſꝺictionẽ. ergo re mouere ñ ꝑ̃t: vt. ff. ad tur. .l. i. §. ſuſpecti. q̃ ẽ ꝯ. ſz ꝺñt qꝺã nomẽ ꝓſiꝺis ibi gnãle eẽvt ẽt hũc ꝺlegatũ: ⁊ ſic ẽt ꝺlegatũ ꝓꝓhẽꝺat. ff. ō of. ꝓ. .l. i. ſz vi⁹ ẽ i hoc legato ꝺuo eẽ ſpãlia: vnũ ẽ vt ō hoc cri mie poſſit cognoſcere: ⁊ ꝺiſ finire: vt hic. ⁊. ff. e. l. i. §. i. ⁊ .§. cui aũt. ⁊. ff. ꝺe offi. ei⁹ cui mã. ẽ iuriſꝺi. l. cognitio. Itẽ ⁊ aliuꝺ. vt ō oi crimie cognoſcat: lz nõ ꝓnũciet. vt. ff. ō of. ꝓcon. ſolẽt. reſtat ergo vt ꝓ ali um ꝺelegatũ hoc fieri nõ poſſit niſi ꝑ iſtũ ⁊ ꝑtoꝛis. vt ō. ꝓxime ꝺixi.

a Oñdim⁹. vt ō. ꝓxi. ⁊. ff. ō ſuſpec. tu. l. i. §. oñdim⁹.

b Tutores. i. oĩs generis tutoꝛes ſiue ſunt teſtamentarũ. ſiue ꝺatiui: ſi ne legitimi: nõ aũt oẽs. i. boni ⁊ mali: qꝛ boni etiã ſi paupes ſint non re mouent⁹. vt. J. e. §. vl. ponit ergo genera ſinguloꝝ tutoꝝ: ⁊ non ſingula ſub generib⁹ poſita: ſeu ſingula geneꝝ: ſic ⁊ al⁹ ō. q. mo. tu. fi. §. ſz ⁊ capit. ⁊. J. ō fideiuſ. i ꝑñ. ⁊. ff. ō pecul. q̃z tuberonis. §. peculiũ. ⁊. ff. ō iu. ⁊ iu. l. i. .§. ius naturale. Ꝟz nũqꝺ eaꝺẽ ſeruant⁹ i quolz alio curatoꝛe: puta furi oſi vel ꝓꝺigi. ℟. ſic: vt. ff. e. l. iij. §. nõ tñ. ⁊. §. ſz ⁊ ſigs.

c Alterius. puta ꝺatiui.

d Dicẽdũ. ſ. vt poſſit accuſari ⁊ remoueri. Ꝟz certe imo ꝺiꝺet⁹ ꝺbere ⁊ curator aꝺiũgi tã ꝑono q̃ꝑ cuilz ltimo: nõ aũt remoueri. vt. ff. e. l. ſi tutor q̃ẽ huic ꝯ. ℟. illud ẽ ꝓſiliũ ñ ꝓceptũ: ſic ⁊ alias. C. ꝺe nup. l. vidue.

e Parcẽdũ. ſz q̃ſi ꝑceꝫ: cũ ꝓꝺenat⁹ ob dolũ ſtati fit ifamis. vt. J. e. §. ſu ſpect⁹ aũt. ℟. cã non exꝑimat⁹ in ſententia: vt. ff. e. be. in ꝑñ. i. ℟.

f Conſequẽs. publicã. ideo ꝺicit q̃ſi: qꝛ non cuilz indiſtincte ꝺe ea accu ſare ꝑmittit⁹. vt ſtati. ꝑbar⁹. publica aũt ꝺr q̃ſi populica. i. cuilz ꝺe popło ꝓpetẽs: vt. J. ꝺe publi. iu. §. i.

g Procedũt etiã ipudice. ⁊ facit ad hoc. C. e. pietatis. §. fi. ⁊. ff. e. l. fi. ⁊ .ff. e. l. i. §. ꝑñs. ⁊. ff. ō ꝓcu. l. feminis. ſz ꝯ. ff. ō reg. iu. l. ij. cũ ſuis concoꝛ. So. hoc ẽ ſpãle. Itẽ i eo qꝺ ꝺicit mrez admitti ẽ ꝯ. ff. ō i litẽ iu. viꝺam⁹. .§. ſz nec. ſz certe ſi iuraret i litẽ ꝓ filio plus mri ꝓmittit⁹: qꝛ quaſi eẽt iu der q̃ꝑ ſi filij noie accuſaret: cũ magis ſit iudicis arbitrio vtrũ ſit ſuſpect⁹ iudicãdus vel nõ. ſz nõ ſic ſacrm ẽ i arbitrio iudicis maxime iure nouo ſm qꝺ refrenar⁹ ſm quoſꝺã poſtq̃z ẽ ꝑſtitũ: vt i auc. ꝺe iudi. §. oz. col. vi. vel lz poſtea tarer⁹ raro vel paꝛ minuit ꝺe eo quod iurauit.

b Perpenſam. i. magnam.

i Egredientis. quod fecit calphurnia. vt. ff. ꝺe poſtu. l. i. §. ſexum.

k Continere. ſubaudi poſſe. Eam. ſ. feminam.

l Impuberes. neccioꝝ. ſ. pentũ: ⁊ fac. ff. ōi lit. iu. l. viꝺam⁹. §. adoleſcẽs.

m Suſpectus. ſic. J. e. §. nouiſſime. Ex fide. ſ. bona.

n Remouerit. qꝛ forte in alijs tutelis male ſit vſat⁹: vt. ff. e. l. iij. §. ſi aũt.

ꝛ dic remoueri sed non accusari. vt. ff. e. l. be. in fi. q̃ hmic est ꝯ. vel ibi ñ pñt accusari suspecti ex vbis. l. xij. ta. sz ex sñia sic. vt hic dr. vel dic qꝫ añ q̃z gerat ex dolo tñ accusat suspectus. vt. C. e. l. iij. p culpa nõ. ꝛ qõ dr in. d. l. be. hoc vexꝫ ẽ qñ ob ignauiã fecerũt. i. administrauerunt. postq̃z vo cepit gerere ꝛ pp dolũ ꝛ pp culpã põt accusari suspect⁹. vt. ſ. pri. §.

o Suspectus. ob dolum exp̃ssũ i sñia: puta sic. remoueo te. qz i dolo tali fuisti.

p Famosus. excepto pro no. vt s. e. §. oñdim⁹. in fi. § ꝛ. ff. e. l. i. §. oñdimus. sz qd si remouet simplr nõ exp̃s so dolo vel culpa. videt qꝫ semp remãeat itegre fame vt. ff. e. l. iij. i fi. ꝛ. l. be. §. qd ergo. põt tñ distigui vtꝫ ac cusat⁹ fuerit ob dolũ an ob culpã: aut ob vtrũqz. i pmo sit famosus. in so nõ eq̃. in tertio itelligr semp ob clpã nisi i ꝯiũ. pbet. pene eni ñ sũt augẽde sz demoliẽde: ut. ff. ō pe. l. pe. ꝛ. ff. ō exce. rei iu. l. si ex tes. ꝛ. ff. ō li. post. l. cũ qdã. ꝛ. ff. e. l. iiij. i. ij. ꝛ iij. .ß.

q Ob culpã. s. leuẽ vl leuissimã. sec⁹ si pp latã: qz tũc videt ifamis: ut. ff. e. l. ipuberib⁹. §. si fraus. ꝛ ẽ rõ. qz dolo ꝓpat. vt. ff. si mẽsor. fal. mo. dixerit. l. i. §. hec actio. ꝛ. ff. ō pca. l. q̃sitũ. §. eũ quo qz. ꝛ. ff. depositi. l. qꝫ nerua. nisi i duob⁹ casib⁹. pm⁹ ẽ i crimintbus publicis. vt. ff. ad. l. cor. ō sic. l. i lege. secũdus i sacramẽti delatõe i litẽ: vt. ff. de i lit. iu. l. i actõibus. §. sz iudex. i fi. his. n. casibus lata culpa dolo ñ ꝓpat vel dic ꝑm Azo. ꝛ ō lata ẽt itelligi: vt sicut i pditõe psone dolo nõ ꝓpat vt dcm̃ ẽ: sic i pditõe fame nõ fiat ifamis. nec ob. d. l. ff. e. ipuberibus. qz ō dolo itelligit. vel dic vt. ſ. statũ dicã i glo. ſ. nõ similiter. in fi.

r Nõ eq̃. i. nõ silr fit famosus dãnat⁹ ob culpã leuẽ: sicut ille q remouetur ob dolũ fit ifamis: tñ de fcõ: sicut ꝛ al' qs fit famosus ō fcõ solo: vt i pditõib⁹ ex turpi cã descẽdẽtib⁹. vt. ff. ō ac. ꝛ ob. l. cessat. Itẽ i iterdcis ex famosa simili cã veniẽtibus. vt. ff. ō vi. ꝛ vi. ar. l. neqꝫ vñ vi. Sz vr qꝫ ex culpa leui qs sit ifamis. vt. ff. ō bis q no. ifa. l. liberoꝝ. §. nõt. q̃ ẽ huic ꝯ. i eo qꝫ ibi dicit ignorãtiã iuris nõ excusare ab ifamia. Sz certe põt dici qꝫ iur. ignorãtia sit lata culpa. qõ sic ꝓbo. qz oẽs debẽt scire iura: exceptis paucis. s. mulieribus: minoribus. ꝛ militibus. vt. ff. ō iu. ꝛ fa. igno. l. regula. C. ō le. ꝛ ꝯ. l. leges. ꝛ. C. ō iu. ꝛ fa. igno. l. ꝓstões. ergo siqs ignorat ẽ i culpa lata. cũ culpa lata sit id ignorare qõ oẽs sciũt. vt. ff. de. v. sig. l. late culpe: nõ ẽ ergo mirꝫ si ẽ ifamis. vt. ff. e. l. ipuberibus. §. fi. vel vius ꝑm Azo. lata culpa nõ ifamat p sñiaz dãnatũ: sz ipo fcõ sic: si ẽ tale fcm̃ vt in d. l. liberoꝝ. §. nõt. ꝛ sic sũt tres casus vbi lata culpa nõ ꝓpat dolo. vn⁹ hic. duo i glo. supiori q̃ icipit. s. leuẽ. ꝛc.

s Siqs ãt iterdicit. ar. vt donec plat⁹ accusat qꝫ nõ debeat admistrare ecclesiastica bona. ꝛ fac ad hoc. C. ō sen. pas. l. fi. ꝛ. ff. e. ipuberibus. C. e. l. eũ quẽ vt suspec. ꝛ. ff. ō sol. qꝫ si forte. §. i.

t Quoad. i. donec Sz si suscepta. i. incepta.

v Decesserit. accusatione pendente.

x Extinguit. qz nõ nisi vt ab ea remoueat itẽdit. sed exquo mortuus ẽ vere remotus est: ꝛ quod hic dicitur: si tutela morte tutoris finiat idẽ ẽ si quocũqz alio mõ finita tutela sit. vt. ff. e. l. pe. §. pe.

y Siquis tutor. vt in possessione: sz ꝛ mulcta indici poterit: vt. ff. de ar. l. non distinguemus. §. si arbiter. ꝛ facit. ff. e. impuberibus. §. fi.

z Decernantur. per iudicem.

a Eius. alias ẽ tutoris. i textu: alias nõ ẽ: sz tñ subaudit. ff. e. l. ipuberibus: sz alij dñt eius. s. pupilli. vt ita admistratio tutori auferat.

b Mittat. cã custodie non ut ex eis alat. sz vt cautũ sit pupillo si male gessit tutor. sz de suo. vt. ff. vbi pu. edu. debe. l. fi. in fi.

c Siquis pñs. scilicet tutor.

d Decerni. puta si negat aliẽta posse decerni. i. dari. ꝛ quod segtur si hoc per mendacium ꝛc. sit de responsione.

e Mendaciũ. quid si non dicat p mẽdaciũ: imo nexꝫ dicat. nunquid de suo alere tenetur? Rn. non. vt. ff. vbi pu. edu. de. l. iij. §. fi.

f Remittendũ. sed non remouendũ. vt. ff. e. l. tutor. §. tu.

g Placuit. hoc ideo qz maior pena ponet q̃ remotio: vt. ff. de offi. pre. vr. l. i. §. item solent.

h Remittit. s. puniẽdus extra ordinẽ: vt. ff. ō tutel. l. i eos. Et nõ hic arg. ꝯ eos doctores q pecunia data sibi acgrũt scholares vt. ff. ō of. p. vr. l. i. §. itẽ solẽt. ꝛ i auc. vt ea q̃ dñr insinuata. §. i.

gessisse, pbet: ad pfectũ v: bis remittitur puniẽd⁹. Nouissime ãũt sciẽdũ ẽ eos q fraudulẽter tutelã vl curã admistrãt ẽt si satis offerãt remouẽdos eé a tutela: qz satisdatio tutoris, ppositũ malinolũ ñ mutat sz diuti⁹ crãssandi i re familiari facultatẽ pstãt. Suspectũ eni eũ putam⁹: q morb⁹ talꝫ ẽ ut suspect⁹ sit. Enimuero tutor vl curator q̃zuis paup sit: fidelis tñ ꝛ diligẽs remouẽdus nõ est quasi suspectus.

Explicat liber primus. Incipit secũdus. De rex diuisione.

Supiorẽ libro de iure psonaꝝ exposui m⁹. Modo videamus de reb⁹ q̃ vẽl i nro pãtrimonio vl extra pr̃imoniũ nr̃z habẽt. Quẽdã. n. naturali iure cõmuniã sũt oĩũz: q̃dã⁹ publica: q̃dã vniuersitãtis: q̃dã nullius: pleraq̃z singuloꝝ: q̃ exa variis causis cuiqz

i Remittitur. ob hoc ẽt vt ingrat⁹ accusari põt: vt. C. ō liber. ꝛ eoꝝ lib. liberti. ꝛ fa. C. e. l. i. ꝛ .iij. al'. ff. e. libert⁹.

k Nouissime. i. i vltima pte hui⁹ ti. sic. ff. ō isti. l. nouissime. nã ꝛ ibi i vltima pte tractat⁹ sui vulpian⁹ ponit nouissime.

l Crassandi. i. animãdi ad ōliquẽdũ sic. ff. ō pe. l. capitaliũ. §. crassatores. Inde crassor. ris. i. nitor ad malũ.

m Præstat. facit .ff. e. l. suspect⁹. ꝛ. l. qz satisdatio: ꝛ faciunt i ar. ad qõnẽ talẽ: si emi libꝝ ꝛ añ q̃ soluã pciũ repeꝛiã alienũ vl vicio sũ: qꝫ nõ tenear soluere pciũ: qz expedit potiꝰ ñ soluere q̃ cautionẽ ō reddẽdo i cãz euictõis vl vicij recipe: qb⁹ ꝓsonat. ff. ō ꝓpẽsat. l. ij. al'. iij. Præterea lex dicit qꝫ ñ oz qs se ꝯmittẽ fragilitati cautõis. ff. ad tre. l. cogi. §. idẽ q̃rit. ꝛ. C. i q. ca. iter. re. l. fi. ꝛ. C. vnicuiqz lice. l. ij. al'. i.

n Suspectũ. nã tutorẽ suspectũ ñ facilitates pue sz fraudulẽta vl callida ꝙuersatio i reb⁹ pupillarib⁹ ꝯñdat. i. pbat: hr̃s vo sol facultatib⁹ puis suspect⁹ hr̃ creditoꝛib⁹ vt hic: ꝛ. ff. ō p. credi. l. si. creditores.

o Remouẽdus ñ ẽ. imo vr̃ qꝫ sic: vt. C. ō tu. ꝛ cu. q satisda. l. ij. q̃ ẽ huic ꝯ. So. ibi ñ repellit pp pauptatẽ: sz qz ñ satisdabat: hic ãt ñ satisfecit. possz tñ iste se excusare: qõ dic vt dixi. s. ti. i. i. §. sz ꝛ pp pauptatẽ. Est tñ huic curator adiũgẽdus: vt. s. ō cur. §. iterdũ. ꝛ. C. e. pietatis. ꝛ. C. de peri. tu. l. i.

Explicit. liber primus.

Incipit secũdus. De rex diuisione.

p De rex diuisiõe. Exquo dcm̃ ẽ ō psonis segt ō reb⁹ vt pmissit. s. ō iur̃ na. gẽ. ꝛ ci. §. fi. ō qb⁹ dic vsqz ad ti. de ob. ꝛ i hoc medio dr̃ q̃lr̃ acgrũt res iur̃ nãli: vt. §. singloꝝ. vsqz ad ti. ō vsuca. Itẽ q̃lr̃ iur̃ ciuili: vt ab ide i añ. Itẽ q̃lr̃ iur̃ singlari: vt vsqz ad ti. ō testa. Itẽ q̃lr̃ p vniuersitatẽ vt ex testõ vl itestato vl sili mõ vt a ti. ō. testa. vsqz ad ti. ō obligationib⁹.

q Quoꝛe. ō iu. psonaꝝ ab illo ti. ō iu. p. vsqz ad hũc

r Modo. sicut. pmissum⁹. s. ō. iur̃. na. §. fi.

s Patrimonio. s. aptitudine: apte. n. sũt eé i patrimonio: vt res p derelicto habita.

t Vel extra. s. aptitudine: qz ñ sũt apte vt sint i pr̃imonio vt sũt res sacre vl religiose: vt. ſ. e. §. nullus. Interdũ tñ dicte res sũt i pr̃imonio vt si ab hostib⁹ capte sint: vt. ff. ō reli. l. cũ loca.

u Habẽt. talis diuisio hic sumit. Reꝝ. n. alie sũt i pr̃imonio: alie extra: q̃ vr̃ isufficiẽs: nã alie sũt nec i pr̃imonio nec extra vt fruitutes: vt. ff. ō vsufruc. le. l. i. ꝯ. sz ℞. qꝫ dic hic pueris logt sim plr. nã q̃dã ꝑ docẽdis pueris dñr q̃ al's ñ diceret: vt. ff. ō ac. ꝛ ob. l. obligationũ. i fi. qõ ñ ẽ vr̃sile qꝫ pp pueros male loq̃t. vñ ñ placet. Alij dñt hic ō coꝛporalib⁹ reb⁹ tñ loq qõ ẽ falsũ: qõ colligit ex ꝓtinuatõe hui⁹ti. ad q̃ttuor sequẽtes. Nos dicim⁹ fruitutes eé i bonis cũ eaꝝ noie agam⁹ ꝛ excipiam⁹: vt. ff. ō ac. re. dorẽ. ꝛ. l. statuas. qõ aũt i ocã. l. dr̃ eas res nõ eé i bonis vel extra dicit ideo qz ꝑ se ñ cẽsẽt: vt ẽ possessio tigni i domo positi qz ñ itelligitur tignũ dũ durat domus p se: vt. ff. de vsuca. cũ q.

x Quedã. hic fit alia diuisio. y Cõia sũt. nõ tñ agitur cõi di. sz pla. z Omniũ. s. vsu nõ ꝓprietate. vt dr̃. ſ. e. §. ꝛ qdẽ.

II

a Quedā publica.i.q̄si pplica.ſ.oiuz populoꝝ:vt.ſ.ti.i.§.pñs ꝛ.ī.e.§.flumina.al' oꝝ publicū qđ ē buiꝰ populi vel illiꝰ tñ vt cāpꝰ martiꝰ:vt.C.ō ſacroſā.ec.l.fi.ꝛ hic oꝝ magis vniuerſitatī.

b Vniuerſitatis.ī.e.§.vniuerſitatis.

c Nullius.vt.ī.e.Nullius.

d Et q̄ varijs.ſ. q̄ ſunt ſingulorū. nec enim ad ſupe riora refertur.

e Et ſubiectis.ī. .e.§.ſingulorum.vl qz ad fi.ti.

f Et qđē naturali iure.i.iure gē.qđ ē nāli rōne iductū vt .ff.ō iuſti.ꝛ iu.oēſ. .§.ꝙ vero.de quo hic logī:vt.ī.e.§. ſingulorꝝ:ꝛ i fi.bu ius.§.nā iure nāli primeuo etiā alia eſſēt cōmunia.

g Cōia.ſ. tñ agit cōi.di.ſm pla.nili poſtq̄ fcā fuerit oc cupātiū.ꝛ qđ dicit oiuz.ſ.vſu nō ꝓpri etate:vt predixi.

h Profluēs.i. ō celo cadens.

i Et mare.ſic. ff. ō iniur.l. iniuriaꝝ .§.ſiqs phibeat.

k Et p hoc.i. per ꝓñs cū ſit acceſſio maris:ar.ī.e.§.ſi.tñ.Sz ꝛ.ff.ne qd i lo.pu.lit toꝛa:vbi oꝝ littoꝛa eē ppſi romani.Sz illō ē vez quo ad iuriſdi ctionē:vē tñ ſūt cōia vt hic:ſic.C.ō q̄dri.p.l.bñ a zenone.ſecī ri pa fluminis q̄ nō ē publica:lz flumē ſit publicū:vt.ī.e.§.ripaꝝ. ibi.Sz ꝓpetas.ꝛ pōt eē rō qꝛ iundatio fluis raro venit:ꝛ iō eē pōt vtilitas i ꝓprietate ripe.at mare aſſidue iundat':vñ p puula monſtra eēt vtilitaſ.ñ ergo ꝓprietaſ q̄rit':vt.C.ō bo.q̄ li.l.fi.§.fi.

l Illis.ab alio ibi poſitis.ꝛ bz duas ſignificatōes:oꝝ.n.caſſa vl iſula q̄dā i q̄ ñ bitat'.ſz vl retia ponūt' vl pp aquā ibi ꝓfugit' vl fructꝰ reponūt' vt hic.ꝛ.ff.ō vſufruc.arboꝝ.ī pri.ſiṽo ibi hi tare' eēt pdiū vrbanū:vt.ī.ō fui.§.p. Jtē oꝝ villa cōgregatio boiuz.

m Et monumētis.qđ ſit monumētū hꝝ.ff.ō religio ſis.l.ij.§.monumētū.

n Edificiis.ſ.aliis.

o Iuſ gētiū.i.cōmunia ō iure gentiū.ſicut:ꝛ mare:imo eoꝝ q ibi edificauerūt:vt.ff.e.l.itātū.

p Sicut mare.hic ꝓtinua qđ eſt.ī.ſtatim.Eſt aūt ꝛc.

q Flumina aūt oia.ſ.ꝑpetua:vt padus ꝛ renū:q̄dā.n.ſūt priua ta vt foſſata i agris poſita q̄ q̄libz currūt:q̄libz nō:vt.ff.de flu.ꝛ ne qd i flu.l.i.ꝛ i.l.ij.ꝛ.ff.e.nemo.

r Bibꝰ.nec q fuit pmo lōgo tpe piſcat' aliū ſupueniēte repelle re pōt:vt.ff.ō vſuca.l.fi.niſi forte.xxx.ā.vt.ff.ō diuer.ꝛ tē.pſcri. ſi q̄ſq̄.vl bz Jo.itelligo hāc legē.ſi q̄ſq̄.q̄ erat i poſ. piſcādi.

s Cōe.i.i cōi oibꝰ pz:nō aūt eſt cōe:imo publicū.

t Eſt aūt littus.vt.ff.de ver.ſi.l.littus.

u Hybernꝰ.i.hybernalis.q.d.quātūcūqz mare aliquo tpe plus extenditur in hyeme vel eſtate tantum eſt littus eius.

x Excurrit.hic ꝓtinua qđ ē.ī.e.§.littoꝝ. y Ripaꝝ.i.flumis.

z Gētiū.i.de iure gē.vel.i.omnibus gentibus publice patent.

a Eaꝝ.i.riparum. Illoꝝ ideſt hominum quoꝝ ꝛc.

b Adherēt.ſz qd ſi via publica ē i medio iter flumē ꝛ agrū.Ꝛ. idē qđ hic:vt.ff.ō acqui.re.do.l.martius. In eiſdez.ſ.ripis.

c Eoꝝdē.Sz quid ſi piſcatoꝛ vult ligare:dñs vult icidere.vī dñs ꝓferēdus:vt.ō.de bis q ſūt ſui vel alie.iu.i fi.ibi Nec cui q̄ ꝛc.C.de iudeis.nemo.ꝛ.ff.ſo.ma.etiā.§.licet. Sed cōtra cre do:vt.ff.de vſu.ꝛ ba.l.fi.ꝛ de vſufruc.ſi cuius.§.itez nerua eſt.

d Littoꝝ.ſcilicet maris vt ſequitur.

e Publicꝰ.ō.e.§.ꝛ qđē.ibi.Et hoc ꝛc.ꝙ.Jo.dic̄ pla.oia cōia eē publica ꝛ eꝙ.ſ.rōe quoꝝdā vſuū:vt ecce tā mare q̄ flumina ꝛ littoꝛa ꝛ ripe i vſu oiuz aiantiū ſunt:ꝛ i bibēdo ꝛ in abluendo ꝛ ꝓmorādo ꝛ ſimilia q̄ exigit natura.ſz ius piſcādi qđ ī his ē ſolū ꝓpetit hoīb':ꝛ retia ſiccādi:ꝛ q̄dā ſimilia:poꝛt tñ dixit eē publicos:non coēs.

Sz Jo.dixit.nulla coia eē publica vl eꝙ.ea enī demū ſūt coia:q̄ cū ſūt i vſu oiuz aiantiū occupātibꝰ ꝓcedūt':vt lapilli ꝛ gēme ꝛ littoꝛa maris.vt .ī.e.§.itē lapilli.ꝛ.ff.e.itē lapilli.ſz publica nō ſolū nō ꝓcedūt' occupāti: imo interdcā ꝓponūt'.negd i eis fiat.ff. ne qd i lo.pu.ꝛ ō flu.ꝛ de alijs ti. preterea quō pōt eē qđ ait.p. cū ī di uiſione ſ.poſita velut due ſpēs oppoſite ponunt' coia ꝛpublica.ſ. eo.i.prin. ꝛ qđ dicit hic publicus.i.coīs:vl publicus quo ad vſum:cōe ṽo quo ad ꝓprietatē.

f Jure gētiū.i. de iure gē tium.

g Maris.ſ.eſt.

h Sicut retia. hyſteron ꝓ theron.i.ordo cōuerſus. vt .ff.e.ti.riparuz.

i Eorum.ſ.littoꝝum.

k Nullius.ſ.boīs ſingula ris.oium aūt ſunt:ꝛ ſic dif ferunt ab illo.§. nullius.ſ: ſtatim poſito.

l Vniuerſitatis. que etiaz publice qñqz dñr.i.vniꝰ po puli.vt.C.ō ſac.ſan.ec.l. fi. i prin. Sz aliter accipit' ſ. .§.flumina. nā loqt' ibi de illo quod eſt publicū omni um populoꝝ.

m In ciuitatibꝰ:ꝛ ciuitatū ſūt n Theatra a theorādo.i.inſpiciendo:vt in arena veroñ.

o Stadia.ſtadiū eſt octaua pars miliarij.quod hercules currebat vno anhelitu.vt legitur in hiſtorijs.

p Similia.q̄ ſunt ad delectationē populi.vt late vie ꝛ picture i palatio

q Et ſiqua.al' ſique neceſſitatis cā facta:vt curia coīs:palatiū. nauigiū: ꝛ ſūt ſupradicta vniuerſitatis dñio ꝛ vſu.Sz pla.dixit vſu tñ eē vniuer ſitatis.al' ſunt que dñio ꝛ fructu effecta ſunt vniuerſitatis:nō vſu. vt fū di ciuitatis ꝛ ſeruī:vt.ff.de in ius vo.ſed ſi hac.§.qui manumittit'.ꝛ de ṽ.ſi.l.inter publicā.ꝛ de ꝛben em.l.ſed celſus.§.i.

r Nulliꝰ:ſūt aūt res.ſ.boīs vl boīum nec pōt eē.ſz ſūt i bonis dei. bo minū cēſura ſiue diſpōne:ꝛ ſic nō ob. qđ poſſz dici de coīb' ꝛ publicis rebꝰ vniuerſitatū:q̄ videt' nulliꝰ eē:qꝛ eē pñt ꝛ ſunt boīuz: lz nō boīs ſin gularis.Jtē contra.ī.e.§.fere.So.vt ibi.

f Pōtifices.papas ꝛ epos.ſed nūquid impatoꝛ dedicare pōt? videt' ꝙ ſic.vt.ff.e.l.ſacra.§.i.vbi dedicat.i.ptātē dedicādi dat. nā oli impato res erāt ſacerdotes:vt i cañ.oꝝ.vel dic dedicat alij.i.epo pmittēdo ſine reqſitōe.vel ꝓcedit.ſ.reqſitꝰ. t Edes ſacre.hic locus dicit' ſacer.ut hic:ꝛ ſāct'.vt.C.ō ſac.ſan.ec.l.i. Jtē religioſus:vt i auc. religioſe domꝰ.

v Et dona.i.thuribula ꝛ cruces ꝛ calices.

x Que etiā.ſ.dona:nō aūt referas ad edes ſacras. nā ille nullo modo pñt alienari.vt i auc.de ali.ꝛ emphi.§.ꝛ qꝛ cognouimꝰ.col.ij.

y Cōſtitutionē.vt.C.de ſacroſanc.ec.l.ſancimus.

z Excepta.nā boīum aīe qbuſlz rebꝰ ꝓponēde ſunt:vt. C.ō ſac. ſan.ec. ſancimꝰ.i.fi. Jtē ꝓpter debitū ſiqō bz eccleſia:vt in auc.de ali.ꝛ emphi. .§.ꝛ hic etiā ſup his.col.ij. Jtē ꝓpter alimēta paupeꝝ.vt.xij.q.ij.c. auꝝ bz eccleſia. a Prophanum.ideſt non ſacrum.

b Manet.deſinit tñ eſſe ſacer ſi ab hoſtibus capiat'. vt.ī. de iuti.ſti. .§.i.ꝛ.ff.de reli.cū loca.§.ſz ſacrarius. Jtē locꝰ eē religioſus deſinit qñ ea remouēt' q̄ talē eū reddebāt: vt.ff.e.ſacra.§.illō.ꝛ ō reli.l.añpe.i.fi.

c Religioſū.vnuſquiſqz.aliud in ſacro.vt ſ.eo.§.ſacre.

d Mortuū.ſ.totū vl ſaltē caput.cuiꝰ imaginē cognoſcimꝰ: vt.ff. ō reli. .l.cum in diuerſis. Quid ſi particulariter caput eſt in diuerſis locis. Ꝛ illum eſſe religioſum vbi eſt maioꝛ pars.ar.ī.de vulpi.ſub.§.ꝛ ſi ex diſ paribus.ſi aūt equaliter neuter.ſm Jo. e Jnuitis.hoc fauoꝛe re ligionis iā facte:alias ꝙ.vt ſ. pri.§.ꝛ.ff.cōmuni diui.ſabinus.

f Inferre.non licet extraneos.nā ipe ſociꝰ recte ibi ſepeliri pōt: ꝛ ſine ꝓſenſu ceteroꝝ.maxie cū nō ē aliꝰ locꝰ i quo ſepeliretur.vt.ff.ō reli.ꝛ ſū. fu.l.ſi plures. g Jtē vſufructꝰ.ſ.loci puri.ar.l.ff.ō vſu ꝛ habi.l.fi.

b Propetariū.niſi ꝓſentiat fructuarius.vel niſi teſtatoꝛē q vſūfructū

leganit:uelit sepelire heres: vt.ff. de reli.l.ij.§.si vsufruc.

i Consentiente. quid si pmo psensit: post penituit ante illationē. R. sufficit semel voluisse. vt.ff. de aqua plu.ar.l.in idem. ⁊.j. primo.§.

k Sancte quoqz muri. s. ciuitatis romane. qd de ciuitate alia vl castro Rn. nec ibi qcq̄ facere licere sine auctoritate pncipis. vt.ff.e.sacra.§.muros. vel forte vniuersitati licet: nō priuato: vt. C. de opibus publi. l. omnes.

l Sanctos. i. firmos a sancio sancis: nō calce vel lapidib⁹ sz lege firmati: vt seqt̄

m Beliqrūt. s. trāscēdēdo vel rūpēdo: sicut fecit rem⁹ frater Romuli: vt hic ⁊.ff. e.l.fi. vsi Lucanus. Frater no pmi maduerūt sanguie muri.

n Cōstituim⁹. vt. C. ō le. ⁊ p.l. non dubium.

o Cāctōes. i stricta significatiōe: qnqz ponit largi⁹. p qualz impiali lege. vt. C. de no. C. fa. ibi. Colligētes vo ⁊c. qnqz largissime. p collectōe tot⁹ iuris ci. vt i. pemio .ff. in prin.

p Singuloz. dixim⁹. Sz vbi. R. s. de iu.na. §. i. ibi. q vo nāli. vl s. de iu.na. §. sz nālia. vl meli⁹ s. eo. §. ⁊ quidem.

q Jure. vt vsucapione: arrogatione. successiōe. ōpoz tatōe mōachatōe: de quib⁹ incipiet dicere. j. ō vsucap.

r Vetustioze. sic. ff. ō iur. ímu. l. semper.

s Natura. i. deus.

t Prodidit. i. stati cū. peu rauit de⁹ gētes. statim fuit ius gentium.

u Fere. q⁹ a vetustioꝛi incipiendū est. ergo. ⁊c.

x Celo. idest aere.

y Simulatqz. i. statiz post ⁊c. Sed nunquid res sacre ꝓcedunt occupāti. vt s. eo. nullius. R. res dr eē i nullius bonis. vi. vel. vij. modis nāvt hic. fcō. vt. j. §. pe. Itē tpe: ut. ff. ō acq. re. do. l. nū q̄. §. thesaur⁹. ⁊ i his trib⁹ locū hz hec regula: nisi q̄ i thesauro de equitate dimidiū dño soli restituit: vt. j. e. §. thesauros. Itē cēsura. vt s. e. §. nullius. Itē casu vt i hereditate iacēte: q̄ vicē dñi repūtat. vt. j. ō sti. b. in pn. Itē q̄ culpa hoīs. vt si ejiciā seruū egrotātē. vt. C. de la. li. tol. l. i. §. sācimus. ⁊ etiā hic. Itē iuris nālis pstōne. vt liber homo. vt. ff. ō v. ob. iter stip. § sacram.

z Nec interest. quo ad acquirendum dñium.

a Plane venandi. aliud si cā reqrēdi fugitiuū meū: vt. C. ō ser. fu. l. ij. vel glandis colligēde cā. vt. ff. de glā. le. l. i. vel vt recipiā pecuniā quam ibi abscondi. vt. ff. ad exi. thesaurus. vel si vindemiā quā emi tollere me vendito⁹ ꝓhibeat: vt. ff. de ac. em. qui pendentem.

b Ingrediat: quid si post ꝓhibitionē quid ceperit? R. non facit suū. vt .C. de rei. ven. si fundū. ⁊. l. certū. ⁊ facit. j. e. §. plane.

c Quicquid libertatē. i. laxitatē. vt stati seqt̄. vt. ff. de acq. re. do. nālē.

a Naturalē. difficilis. i. impossibilis: sic. ff. pro socio. l. de illo. Econtra .ff. de his qui deie. vel effu. l. ij.

b Persecutio. sic. ff. de acqui. pos. l. iij. §. nerua.

c Illud. sic. ff. de acqui. re. do. natura est. §. illud.

d Capi. considerata natura hominis ⁊ animalis: non diuina possibilitate. sed nec omnino facultatem considero.

e Sed posteriozem. sic. ff. e. in laqueū.

f Accidere. licet enim ꝓbet vnū. i. eū vulneratū: nō tamē sequitur vt capi non possit: vt. C. de proba. l. neque naturales.

g Capias. nō q̄ ispicit q̄ō euenire pōt: sic. ff. lo. stigs domū. §. idē q̄rit si supt⁹. ⁊. ff. ad tre. lucius. §. pe. ⁊ ad. l. fal. l. i q̄ptitate. §: magis. ⁊. ff. ex qb⁹ cā. ma. sz ⁊si p ptoꝛē. ff. si ferie. ⁊. ff. ō fi. rus. p. q sella. §. ij. ⁊ ō vā. ifec. q bona. §. iter arg. tñ j. ff. ō pec. .l. eo tpe. i. R.

b Apiū. ꝓtoꝛ. ff. ō acquir. re. do. l. naturale. §. apiū.

Fera. i. ñ mansueta

i Alueo. vas est vbi apes manent qñz p loco vñ flume currit ponit vt .j. e. §. isula.

k Incluserit. qō bul. facere voluit i his ⁊ silib⁹ dicēs magis timeo scandalū q̄ futuꝝ iudiciū: vt. ff. de acquir. re. do. l. i laqueus.

l Dñs erit. nec furti tenet: vt. ff. de fur. si apes. Intergra. i. añq̄ iret.

m Prouideris. qd si fuerit ingressus an poterit retinere eū vt det qō accepit cū hō quilz possit ꝓhibere ne qs iret fūdū suū. R. cū dñs fcūs sit p occupatōez si vsq̄ q̄re ō sinat eē dñs ar. hui⁹. §. q. tñ p uidēti ꝓsulit.

n Examen. i. vniuersitas apiū. al p approbatōe pōit: als p iudicio vt. C. ō aduo. diuer. iu. l. neiez. ⁊ forte suat aliud de ꝓsuetudine ī hoc. §. ⁊ i supi oꝛibus duobus.

o Pauonū. fera .i. nō ꝓsus domestica vel māsueta.

p Nec ad rē. i. nō obstat his que diximus.

Quarum scilicet apium.

q Ceruos. quoz. s. ceruoz i genere.

Jpoz. s. singloz i spē.

r Talis regla. Hic nō tria gnā aialiū. māsueta vt galline i qb⁹ hz locū hec regla vt vbicūqz sint dñi eē itelligūt. vt. j. pr. §. Itē fera ꝓsus ⁊ i his hz locū alia regla: q⁹ occupāti ꝓcedūt. s. e. §. fere. ⁊. §. illō. ⁊. §. apiū. ⁊. §. examē. Itē fera nālr accñalr māsueta ⁊ i his obtinet hec pns rgla. ⁊ fac ad hoc. ff. e. nālē. p totū vsq̄ ad. §. fi.

s Desierūt. exteriora idicāt animi secreta interiora. ⁊ facit. ff. de edil. edic. si tamē. §. ij.

t Gallinaz. s. oīuz vt statiz inuit. vel dic singuloz i specie.

u Feras. vt fascianos.

Anseres. scilicet domestici.

x Galline. s. domestice.

y Turbati. vt p vulpē vel miluū

z Qui lucrādi. s. vt bēat pēnas vl ouaꝛ: als. n. ñ ꝓmittit furtū nisi lucrādi aīus interueniat: vt. ff. ō fur. l. i. §. fi. Sz nūqd dolus sit i vno ouo. R. sic: sz ō dolo ñ agit i re minori duob⁹ aureis: vt .ff. ō dolo si oleū. §. fi. ⁊. l. se. Sz q̄re ñ agit ō dolo cū agit furti vt hic. R. furtū fit plerūqz ⁊ iō frequēti⁹ puniēdū: vt hic sz Jo. vt .ff. ō pe. aut fcā. §. fi. Et nō ex hoc. §. q̄ q̄lz actio ēt ꝓpno nūmo dat: vt. ff. ō dā. ifec. si ꝓpetari⁹. i fi. i. R. ⁊. ff. ō ꝓiligē. cū emā. li.

.l.i.§.illō.ſz fallitī caſib⁹:ecce.n.cōmodo tibi ſuū ⁊ tu eū alas:ñ
rpeſ a me expēſas modicas vt.ff.ꝓmo.i reb⁹.§.pñt.⁊.ff.ō ipē.i
re.do.fa.l.⁊ añ oia.⁊ excepta actōe doli vt dīm ē. Itē excipe qō
ē.ff.ō dā.ifec.ex dāni.i pri. a Itē.ex hostib⁹.vt qb⁹po.ro.
bellū idixit:vl ipi po.ro.vt.ff.ō cap.hostes.⁊.ff.ō vbo.ſigni.ho
ſtes.⁊.l. quos non
hostes.

b Si euaſerint. aio et coꝛpoꝛe: vt .ff.de cap.l. nihil. in principio.

c Recipiunt.iure poſtliminij: vt. ſ. q.mo. ius. pa.po. ſol.§.ſi ab hostib⁹

d Itē lapilli. ſ. p cioſi:⁊ que ſit iter eos lapillos ⁊ gē mas dria ⁊ māga ritas:dic vt. ff. de au.⁊ ar.le.l.i.⁊.l.ſi nō ſit.§.fi.

e Inueniūt.q tñ ñ ſūt alicui⁹: al ꝫ. vt.ꝫ.e.§.fi.

f Nāli.i.gētiū.ſ. .e.§.ſinguloꝝ.

g Inuentoꝛis.ita demū ſi occupat ſi ue appēdat: q al ꝫz Azo.nāi ſupio ri.§.⁊ alijs pcedē tib⁹ ō bis q̄ p occu patōez q̄rūt tracta tur:vñ q̄ idē ꝓſeq tur: hoc vicinitas ſcripture inuit: vt .ff.ō teſta.l. bere def.§.ꝫ ⁊ſi notā.⁊ .ff.ō le.i.ſi ꝑu⁹ plu rium.§.fi.⁊ aduer biū ſilitudinis qō ē in pri.§.apte dat ūtelligere aliō eē i theſauro: cui⁹ tra ctat⁹ ēvalde ab hoc ſeparat⁹:vt.ꝫ.e.§. theſauros.⁊ iō primū vidēti ⁊ iueniēti nō capiēti q̄rit.

b Itē ea.nūc mutat ſtilū ⁊ materiā ⁊ vicit ō bis q̄ acq̄rūt pac ceſſionē diſcretā:⁊ i ſequēti.§.pterea.dicet ō acceſſione ꝓcreta.

i Ex aīalib⁹.feminini generis ſiue rōalib⁹:vt ex ancill:vt. ſ.ō iu.p.§.fui.ſiue irrōalib⁹:vt.ff.ō rei vē.l.ſi fruñtū.§.idē ſcribit

k Dñio tuo.l.q̄i ſi bōa fide poſſideas aīal rōale:vt.ff.ō acq.re. do.l.bonefi.§.ſi ñ ita irrōabili:vt.ꝫ.e.§.ſi pecudū. ⁊ ē rō vt ibi

l Eodē.ſ.gētiū. m Adiecit ponēdo iuxta tuū pdiū.

n Incrementum.ideſt augmentum.

o Intelligi.ꝫ tota die ibi figas ituitū:⁊ hoc pp ībecillitatē nā lis viſus q tā ſubtilia ppēdere ñ pōt:vt i cucurbita ꝑz q̄ cito cre ſcit:q̄ tñ pcipi ñ pōt q̄tū creſcit quoquo moō to tpis:ſed quodā gnē agroꝝ ceſſat ius alluuionis:vt i agris militib⁹ aſſignatja pri cipe:q limitati dicūt:vt.ff.e.l.i agris.q̄ ſit rō diuerſitatis: dic vt i.e.l.ſi.

p Applicauerit.alias appulerit.i.appoſuerit vt ſubjcit:puta cruſtā terre forte vineate ⁊ iarborate.

q Lōgioꝛi.i.lōgo.ſ.tāto vt faciāt radices vt ſeqt:vl ēt ipa terra appoſita vnitatē alteri terre feē cui appōit:vt.ff.ō dā.ifec.l.b⁹ āpli⁹.§.ita ōmū. Ꝫz quō ſcit qñ b⁹ vnitio l imixtio erit fcā. ℟.p ruſticoſ q talia ſciūt:vt i auc.ō ñ ali.aut pmu.§.q̄ āt dcm ē.col.ij

r Acq̄ſite.vtl tñ rei vē.ꝓꝛi dño dat:ꝫz. Ad.vt.ff.ō rei vē.ſi fruſtū.§.ō arbōe.ſz noſ ꝫ:ſz i fcm ad eſtimatōez dāni.vt.ff.ō ſi vē.l.i rē.§.itē.ſz ſi vē.ñ dat:vt.ff.ō dā.ifec.hoc āpli⁹.§.alphen⁹

s Inſula.dī loc⁹ vndiqz circūdat⁹ aq̄:vt hic:⁊.ff.e.l.adeo.§.iſu la.⁊.l.iſula:alias q̄q̄z ꝓ domo i mari poſita q̄ i ſalo.i. in ſalſo poſita ē ꝫz Iſido. Itē q̄ñz ꝓ q̄libet domo:vt.ff.ō eo qō cer.lo.

da.l.ij.§.ſigs iſulā. Itē nō.diligēter iſta.ſex ℟.vſq ad.§.alia ſane.⁊c.

t Creditur.antea. Accurſius.

v In flumine.i.in medio fluminis. Accurſius.

x Qō frequēter. Ꝫz op.nā ad ea que frequenti⁹ accidūt poti⁹ iura ad aptantur. C.de le.⁊ ſe.ꝓ.l.nā ad ea. ℟.q: illud vbū potius ſolutionē in ducit. naꝝ bene infertur po tius:ergo ad alia.

y Mediā partez.ſ. q̄ po terit ſcire accepta coꝛda: et puncto poſito in medio in ter vtrūq agrū.⁊ tunc ſi eſt ex vna parte tñ alij cedat. al ꝑm q̄ punctū extēdit: vt colligitur.ff. e.iter eos. ⁊.l. ſe.ex his patet q̄ ꝓ diuiſo poſſidēt inſulam:⁊ hūt do minium circundātes flumē vt.ff.e.ꝓ regione.

z Latitudinis exiſtētis ab vna parte:cū plures ſint ex vna parte: ⁊ vnius fundus latioꝛ ē q̄ fūdus alteri⁹.⁊ in hoc tm frōtē agri ꝓſidero: vt.ff.e.inſula.in ꝑn.

a Parte.ſ.ſuperioꝛi. Infra.i.inferioꝛi parte.

b Unitū.i.flumē coaduna tū.⁊ hic ſit pūctū.vl dic vni tū agꝝ ⁊c.⁊ tūc pūcta ibi.ſ. e.ti.⁊c.

c Alueus.a quo nunc vlti mo receſſit flumen.

d Incipit.quātū ad ſtrictā rōez. nā de eqtate vix obti net.i.nō obtinet. vt.ff.eo.l. adeo.§. inſula.in fi. Et nō hic q̄ flumina vicē iudicū tenēt: ⁊ vāt ⁊ auferūt dñia vt hic.⁊.ff.e.ergo.§.alluuio

e Alia.ſane ſpēm.i.faciez fundi.ſz ꝫ.ff.de flu.⁊ ne qd in flu.pu.l.i.§.ſi foſſa.in fi. .§. So. ibi totū occupauit: hic partē:vl hic eodē ipetu receſſit quo venit.ibi nō. ſz diu coopertum tenuit.

f Manere.fuit ergo dñs etiā tūc tpis q̄ñ aq̄ inundabat. Ꝫz ꝫ.ff.q.mo.vſu amit.l.ſi ager. So. ibi ipoſſe dicit amitti.ſ.quātū ad ꝓmodū fruēdi.vel dic inundauit ꝓpter impetū aquaꝝ vt ibi faceret alueū: vt ꝓbat ꝑdicto ti.l.quid tñ.§.ager.et hec vā ſunt quantū ad ꝓprietatē:ſz poſſeſſio indubitāter tpe īundatiōis amitteret .vt.ff.de acq.poſ.l.ij.§.labeo.⁊.l.q vniuerſas.§.ij.⁊.l.pōpo nius.i. ℟.tñ aq̄ recedēte etiā poſſeſſio reſtituēda ē:vt.ff.de iti.actuq̄ ꝑ. .l.i.§.ſz ⁊ ſiquis.

g Cū facta. facta autem intelligitur etiam ce pta ꝫz non perfecta.vt.ff.de au.⁊ar.le.l.et ſi non fuit.§.quid ergo.

b Ab aliquo.ſ.bona fide.vt.ff.ad exhi.de eo.§. ſigs.⁊ ſuo noīe. vt.ff. de acq.re.do.adeo.§.cū quis.in ꝑn.⁊.l.quicquid.§.ij. itē ⁊ tertiū.ſ.q̄ ñ poſſit redire ad ꝓrē māz ſm Jo.vt in fi.§.huius. Quid ſi duo ſpecifi cauerūt:vnus bona fi.alius mala fi. ℟ñ. cois ē dñi ⁊ ſpecificātis bona fi.nō aūt mala fi.vt.ff.q. ad li.pclama.nō ꝫz.ſi duo.aꝝ. Eodez mō q̄ro ⁊ ſoluo ea q̄ ſequūt. Quid ſi ex diuerſoꝝ materijs ſpēz fecit:⁊ i vna ba buit bonā fidē.⁊ i alia malā fidē. Quid ſi i mā vnius ptiz bonā ptiz ma lā fidē hūerit. Itē qd ſi ptiz ſuo noīe ptiz noīe dñi ſpecificātis.

h Nāli .i.iure gētiū.

i Fecerit.i.detexerit.quo ad ſpicas.vt.ff.e.l.adeo.§. cū qs.i fi.ſic ſ.ō li.§.i.

i Mulſū.i.nectar ſiue ſtalladiā. Collyriū.i.vnguētū ad oculos.

k Et poſt ſabinianoꝝ.i.ſabini ⁊ ſuoꝝ fautoꝝ:qui dixerūt ſpēz cedere dño materie.ſz Proculus cū ſuis ſeqci b⁹ eꝫ.vt ſpecificāti tñ cedat.vt.ff.e.l.adeo.§.cū quis.

l Placuit.ſ.nob Media q̄ nec vni in totū nec alteri ꝓcoꝛdat vl diſcoꝛdat. ſz diſtiguit vt ſequit .⁊ nō mediū ſeruādū:ſic ſ.qui.ma.nō poſ.§.pe.ar.ꝫ.ff.de ne. ge.l.nēſēni⁹.i fi.

m Fecerit.ſz ⁊ alia duo iteruenerūt q̄ i ꝑn. b⁹.§. dixim⁹.

n Et ſpicas.⁊ ita apparet q̄ frumētū cedit ſpecificāti. ſz ꝫ .ff.e.l.adeo.§.cū quis.i fi.§. So. hec poſuit grā exēpli ꝓ pueris ſm.p.

quedã enĩ gratia docendi dñr que aĺ nõ dicerent .vt.ff. de acti. 7 ob.l. obligationũ substãtia. §.fi. vel dic ꝓ fm Azo. illã p istã corrigi. Itẽ dic fm Azo. ad hec oĩa exẽpla i qb⁹ iã dr̃ spẽz specificãti cedere ẽ ꝯ regulaz q̃ dicit. qđ ex re mea ẽ vl̃ nascat meũ ẽ: vt.ff. ad exhi. de eo. §. siqs. i fi. 7 .ff. đ rei vẽ. solũ. §. meũ. ſo. illa regla locũ hz i. v. casib⁹. ſ. vbi dñs specifi cauit. itẽ vbi ali⁹ ei⁹ mãdato.

itẽ vbi sine mãdato sz ratũ hz. itẽ vbi ali⁹ mala fi. 7 suo noie. itẽ si bona fide: sz res põt ad priorẽ mãm reduci. quoz nullus ẽ hic. itẽ si hec va sũt q̃ specificãti cedãt: ꝯ ẽ regula q̃ dicit: neiez cũ al teri⁹ iactura fieri locupleti orẽ: vt.ff. de ꝓdi. ide. nã nã. Rn. lz fiat sua spẽs quo ad dñiuz: tñ actõe in fcm̃ tene tur ad estimationẽ: vt.ff. de rei ven. l. i ré. §. itẽ si q̃cũq;. 7.ff. de dona. inter vi. 7 vr. .l. si mulier. §. i. 7. l. se.

o Ex aliena. ſ. materia:

p Et alieno. ſ. uino.

q Aliena. hic incipit dice re de accessione que fit bu mana natura operante.

r Dñm. sed si possit redu ci ad priorẽ mãz fit coĩs ha bita rõne materiaz: 7 nõ ce dat specificãti: vt.ff. eo. l. qc qđ. §. fi. i. fi. Idẽ forte erit 7 qñ mala fide fecit: lz reduci nõ possit. vt.ff. ad exhi. l. de eo. §. siquis.

s Si tñ purpurã. vt mani caz vel gyronẽ. si aũt ipi fili puta in tela. tũc alia rõe est dñs factus purpure. ſ. iure specificatiõis: vt s̃. pr. §. p cedẽti. hic aũt. §. aliqd vult adĳcere supradcis. ſ. de acqsitiõe iuris accessionis. ne ergo nihil õpet: adiungit hoc quod nunc dixi. vt.ff. de le. i. si quando. in prin.

t Preciosior. nõ ꝓciosi⁹ accedere viliori. sic.ff. de ꝯhẽ. em. si i ẽptõe. ꝯ. .ff. de edil. edi. l. iustissime. sz ibi spãle i boie. Sed ꝯ. ſ. de fideius. §. fide iussores. Go. vt ibi. Itẽ loqt hic. §. qñ dcã purpura gra ordinãdi vesti mẽta fuit apposita. sinaũt eꝯ vt vestimẽtũ fuiret purpure: vt forte eam fuaret. tũc cedit vestimẽtũ purpure. vt i duab⁹. ll. ꝯiũs. vt.ff. de vsuca. l. rez mixtura. §. qđ ergo. 7.ff. đ au. 7 ar. l. 7 si ñ sint. §. pueniam⁹. si ãt neu trũ cã alteri⁹ apponat: tũc neutrũ alteri cedit: 7 vtrũq; possideat. vt.ff. đ vsu. l. rez mixtura. §. qđ ergo.

v Surripuit. si surripuit. aĺ istis actõib⁹ famosis nõ teneat.

x Et ꝓditionẽ. ſ. furtiuã vel sine cã. vt.ff. de ꝓdi. si. cã. p totũ.

y Siue ipe. ſ. fur. nã forte erat sartor.

z Extincte quãtũ ad dñiũ qđ ꝓdidit dñs ei⁹. 7 iõ q̃tũ ad eũ extinctũ est q̃diu ẽ iexta: 7 purpura extincta nõ põt vendicari. sz agi põt ad exhi. vt exhibeat 7 post vẽdicet. vt.ff. ad exhi. l. gẽma. 7.ff. đ rei vẽ. l. actionẽ.

a Possessoribus. veluti ꝓdonib⁹: 7 a male fidei pos. vt iste fuit. vt hic 7. ĵ. de act. §. sic itaq;. 7.ff. vsufru. quẽadmo. ca. l. fi. in fi.

b Si duoz. acquiritur dñiuz: nõ solũ specificatiõe. vt s̃. e. §. cũ ex alie na. 7. §. q̃ si. sz accessione. vt s̃. e. §. si tñ. sed etiã confusione vt hic. Item ĩmixtione. vt. ĵ. pri. §. quod si frumentum.

c Dñoz. bñ dicit dñoz volũtate. nã si vn⁹ dñs fecit ide spẽm. i. mulsuz vel vas ex argẽto meo 7 tuo. sua ẽ iure specificatõis nõ coĩs vt. s̃. e. §. cũ ex aliena. 7.ff. de rei vẽ. l. si frumẽtũ. §. i.

d Cõfuse. i. simul fuse.

d Electrũ. gen⁹ é vasis vel spẽs metalli. 7 ad hõc ẽ. ff. de au. 7 ar. l. pe diculis. §. neratius.

Idem iuris. vt sit coẽ vt subĳcit.

e Placuit. ſ. vt sit coẽ nisi separi possit: veluti ex ere meo vl̃ plũbo vl̃ ar gẽto tuo spẽs fcã fit: qb⁹ casib⁹ separi põt: 7 quilz vẽdicat suũ. vt.ff. de rei vẽ. si frumẽtũ. §. sz si plũbũ. 7.ff. de acq. re. do. l. lacus. 7. l. stagna. §. fi.

f Nõ si frumẽtũ. dirim⁹ qñ ꝓfũdũtur ita ut separi nõ possint. nũc vidẽ dũ ẽ qñ singula corpora i sua substãtia durãt quo casu dñr ĩmisceri.

g Coicata sũt. 7 iõ locũ hz coicãdi actio: vt.ff. đ rei vẽ. l. si frumẽtũ. ĳ. ℞

h Substãtia durãt: sz nũquid idẽ si nra volũtate fuissent ĩmixta. videt eni q̃ sic. nra. n. ꝓtẽplatio vl̃ volũtas ñ põt mutare substãtiã granoz q̃n videri dñz eẽ q materie dñs fuerit: si ñ possit reduci: eũ potiꝰ intelligi dñz q fecerit: vt ecce, vas ꝓflatũ põt ad rudẽ mãz eris vl̃ argẽti vl̃ auri reduci. vinũ ãt 7 oleũ: aut frumẽtũ ad vuas vl̃ oliuas vl̃ spicãs reuer ti nõ põt. at nec ml̃sũ qdẽ ad vinũ 7 mel resolui põt. Qđ si pti ex sua mã: pti ex aliena spẽz aliq̃z fecerit qs: veluti ex suo vino 7 alienõ mel le mulsũ miscuerit: aut ex suis 7 ali enis medicamentis emplastrũ aut collyriuz: aut ex aliena 7 sua lana uestimẽtũ fecerit: dubitãdũ ñ ẽ hoc casu eũ eẽ dñũz q fecerit: cũ ñ soluz opaz suã dedrit: sz 7 ptẽ eiusdẽ ma teriei pstitit. Si tñ aliena purpu rã uestimẽto suo qs itexuit: lz pcio siõ: sit purpura: accessionis uice ce dit uestimẽto. 7 q dñs fuit purpure aduersus eũ q surripuit hz furti ac tionẽ 7 ꝓditõez: siuẽ ipe fur sit q ue stimẽtũ fec. siue ali⁹: náz extincte res lz uẽdicari ñ possint: ꝓdici tñ a furi b⁹ 7 a qbusdã aliis possessoribus pñt.

z Si duoꝝ materie ex volũtate dño rũ cꝰ ꝓfuse sint: totũ id corp⁹ qđ ex cõ fusiõe fit utriusq; coẽ ẽ: ul̃ uti siq ui na sua ꝓfuđ: it: aut massa argẽti ul̃ auri ꝓflauerit. sz si diuẽse matie sit 7 ob id, ꝑa spẽs scã sit forte ex uio 7 melle mulsũ: aut ex auro 7 argẽto electꝝ id iuris ẽ: nã 7 hoc cãu cõcz eẽ spẽz ñ dubitat. Qđ si fortuito 7 nõ volũtate dñoꝝ ꝓfuse fuerit: vel diuerse materie: vel q̃ eiusdẽ gene ris sũt: id iuris eẽ placuit q̃ si frũ mẽtũ ticii fruméto tuo mixtũ fuerit siqdẽ fuerit ex volũtate vꝛa cõe ẽ: q: singla eoꝝ corpora. i. singla grana q̃ cuiusq; ꝑpa fuerit ex ꝓsensu vꝛo cõicata sũt. q̃ si cãn id mixtũ fue rit: l̃ tici⁹ id miscuerit sñ tua volũta te ñ uꝛ cõe eẽ: q: singla corpa i sua sba durãt: sz nec magis istis casib⁹ coẽ fit frumẽtũ q̃z grex itelligit eẽ cois si pecora ticii tuis pecorib⁹ mi xtã fuerit: sz si ãb alterutro uꝛuz to tũ id frumẽtũ retineat: i ré qđ actõ ꝑ mõ fruméti cuiusq; ꝓpetit: arbi trio aũt iudicis ꝓtineat: ut ipe estiet q̃le cuiusq; frumẽtũ fuerit. Cũ in suo solo aliqs domũ ex aliena ma teria edificauerit ipse itelligit dñs edificii: q: oẽ qđ i ẽo edificat solo: solo cedit: nec tñ ideo is q materie dñs fuerat desinit esse dñs eius: sz tãtisper neqz vẽdicare eã qs pot: ne qz ad exhibẽdũ đ ea re agere pꝛo pter lege. xii. tã. qua cauet: ne quis tignũ alienũ edibus suis iniũctuz eximere cogat: sz duplũ ꝑ eo pstet

futuꝝ sit: in granis fruméti q̃ lz eoꝝ corpora sint discre ta in suis terminis cõia ea possum⁹ fa cere: certe ita q̃ ali qua ñ sit particula i tuo grano quã tu non cõices mihi: nulla i meo quam ego nõ cõicem: qđ nõ eẽt đficiẽte no stra volũtate: sicut nec mihi tẽpore di stricto generarẽtur he diuersitates no stra significatõe vl̃ respectu đficiẽte.

i Dixta. qđ fit p errorem quo casu dñiũ nõ trãsit: vt .ff. e. l. si ꝓcurator. vl̃ vt meli⁹ pascãt vt facit. ĵ. e. ad. l. ac gl. i prin. vbi dicit gregatiz pascunt. Sed ꝓtra. ff. đ sol. .l. alieni. Go. ibi spãle est i pecunia numerata vt ibi di cit: vt.ff. si cer. pe. singularia.

k Sed si ab alter utro: competit.

l Pro mõ. i. mẽ sura.

m Arbitrio. i. q̃ cuilibet tñi frumẽtũ restituat q̃tũ fuit suũ q̃ñ nõ apparet q̃ fuerit suũ: 7 hoc pp ipossibilez discre tionẽ vt.ff. đ usufruc. l. usufructuari⁹. §. si i viuarijs. si aũt appa ret qđ cuiusq; fuerit: hic iudex estimet vt subĳcit hz Az. 7 hz hoc dicit q̃le. i. qđ: 7 sic cuilz sua grana restituat. vl̃ dic pr. ℞. arbi trio 7c. eẽ đ eo de quo ẽ istud. ſ. q̃ñ nõ apparet qđ fuerit suũ: 7 hoc inuit hoc verbũ q̃le. nõ. n. dicit qđ sed q̃le: vt i q̃litate officiũ vtat 7 q̃titate: nõ corpore cũ illud sit ipossibile discernere. 7 sic ꝓbabit q̃ dicit suũ fuisse meli⁹. Et nota triplicẽ eẽ differẽtiã in ter hũc. §. 7 supiorẽ. spẽs. n. dñr misceri vt hic: mã ꝓfũdi vt. s̃. sz .p. eꝯ. Itẽ hic remanet i eadẽ substãtia: ibi ñ. Itẽ ꝓfusa fiũt cõia etiã sine dñoꝝ volũtate: vt. s̃. pri. §. hic nõ.

n Frumẽtũ. nõdũ bona fide ꝓsumptũ: tũc eniz i factũ actio da ret: vt.ff. ad. l. aqui. qui occidit. §. siquis alienũ vinũ. Ac.

o Cũ i suo. suũ ẽ etiã si alius bẽat ibi vsũfruc. vt. ĵ. đ bere. isti. .§. i. vbi ꝓprius seruus dr̃ i quo ꝓprietatẽ nudã habet testator.

p Edificauerit. ſ. bona fide. alias nõ: imo tignũ suũ vẽdicaret: vt.ff. đ rei vẽ. l. i ré. §. tignũ. ar. a ꝓtrario sensu vl̃ ex ea exceptõe q̃ ibi ponit 7 iurabit i litẽ vt ibi no.

q In eo. edificat. i. i ipa terra ꝓfigit: qd ergo đ domo ñ affi xa solo. ℞n. ñ cedit solo: vt.ff. e. l. si Tici⁹. 7 facit ad hãc regulã .C. đ edi. pri. l. i. idẽ i satis 7 plãtatis qđ hic i edificatis dr̃: vt. ĵ. .e. §. si Tici⁹. 7. §. q̃ rõe. vñ vsus. Quicqd plãtat serit vl̃ edifi cat. Sẽ solo cedit radices si tñ egit: Sz ꝯ hãc regulã ẽ. ff. đ rei vi. l. itãtũ. Go. illud speciale est.

r Nec đsinit. ſ. ex cã edificatiõis. sz alia cã põt đsinere: vt.ff. de vsuc. l. rez mixtura. §. labeo: q̃ huic regule signat ꝓtraria.

s Sed tantisper. idest interim.

t Ad exhibẽdũ. ſ. vt. estimet nisi mala fide fecerit: vt.ff. đ rei vẽ. l. i ré. §. tignũ. 7.ff. đ tigno iũcto. l. fi. sz tũc ñ eximit: sz in litẽ iurat: vt.ff. đ sol. q̃ res. §. fi. q: arbitrarie sũt iste act. vt.ff. đ in li tẽ iuran. l. i actionibus. 7. ĵ. de act. §. preterea.

u Xij. tabl⁹. lex q̃dã fuit đ q̃ dicit vt. s̃. đ iu. na. §. 7 ñ ielegãter

II

x De tigno.q̄ actōe tenet᷑ ⁊ q̄ iūctū hz lz ñ iūxerit.⁊ q̄ iūxerit lz ñ possideat ſz altero soluēte alter liberat᷑:vt.ff.ō eiect.⁊ effu. ſi vō.§.positū.⁊ ō flu.l.i.i fi.⁊ qō vi.⁊ clam.l. ꝓperit.§.fi. Sed quid ſi velit magis rē reddere ⁊ eximere q̄ duplū ꝑstare. ℟.ñ audit᷑:q: pp publicā vtilitatē hoc fuit statutū: vt.j.e.qō iō ⁊c. ⁊ .ff.ō ope.no.nūc.l. ꝓtor. ⁊.ff. ō le.i. l. cetera.§.ſi duob⁹. Itē nūqd hec actio ꝓpetit etiā ꝑ eū q̄ bōa fide iūxit. ℟. ſic vt hic: lz ꝑ dixe rūt qdā,ſed ꝑ male fidei iūgētē alia ꝑ ter hec auxilia ꝓpe tūt vt rei vē. Item ad exhi. Itē furti. Itē furtiua condi. Itē hec actio ō ti gno iūcto:vt.j.de ac.§. ſic itaq̄. ⁊.ff. de tigno iūcto.l. .i.i fi.⁊.l.fi.

y Appellatione. facit ad hoc. ff. de ṽ.sign.l.tigni.⁊.ff. ad exhi.l.gēma.§. tigni. ⁊.ff.e.adeo. .§.cū i ſuo. Itē qō i domibus dicit᷑: idē dic i cāpana vt ſubijcit. Nō ideo ⁊c.ad hoc.ff.de ṽ. ſigni.l.vrbana ꝓ dia.qdā tamē ꝓtra Itē idem in vinea vt.ff. de tigno iniū cto.l.i.

z Materia.vt ce mēta ⁊ lapides.

a Cōſecut⁹.hic ē ꝓtra.ff.de tigno iniūcto.l.fi.alias i fi.ſz ibi nō cū effectu fuit cō ſecutus duplū:q: licet exegit nō tamē percepit adhuc duplū:vt ar.ff.de deiec.⁊ effu.l.ꝓceptione.

b Vēdicare.nulla tpis ꝓſcriptōe obſtāte vt rei vē.ff.de rei vē. .l.i rem.§.fi.q: nec prius agere poterit:vt.C.de an.er.l.i. §.fi. aliud ergo ſi mala fide iniūxerit:q: tūc agere potuit.vñ.xxx.an. repellit᷑ a rei vē.vt.C.de ꝓſcrip.xx.an.ſicut.

e Et diuerſo.itelligit᷑.ſic.C.de edi.ꝓi.l.ſi is ꝓtra quē.

d Nō pōt.q̄ alienata ē nō pōt vēdicari. Hz ꝑ. C.ō rei vē. l.ij.i fi.ſz ibi ex aliena mā ⁊ in alieno edificauit:hic de ſua in alieno. q̄re dic: aut ō mea materia ⁊ i meo edificio:⁊ tūc planū ē:aut ō aliena i meo: vt.ſ. ꝓi.§.aut ō mea i alieno vt hic:aut ō aliena i alieno:vt i dicta.l.ꝓtraria ꝓtinetur.

e Certe fabroꝝ.i.magiſtroꝝ vel lignamine vel muroꝝ:ſic.ff. de eo q̄ cer.lo.l.ij.§.vl.

f Per,exceptōez.q̄ locū hz vbicūq̄ equū ſit exce.locū hre:ſiue alia ꝓpetat ſiue ñ:vt.ff.ō excep.do.l.ij.§.gnālr.⁊ ar.j.e. §. lre.

g Bone fidei.ſ.ab initio ⁊ ex poſt fcō cū edificauit. nā ſi añq̄ edificet ſit bone fidei:⁊ cū edificat male fi.ſic eligit᷑ q̄dā media via:ita vt nec male fidei puniat᷑:neq̄ vt bonefidei expēſas ꝓſer uet:q: ꝓmittit᷑ abꝛaſio:vt.ff.ō rei vē.l.iul.ſi i aliena.q̄ ē buic cō traria.⁊ facit ad hoc.ff.de mi.l.ītra.§.vēdētibus.

h Edificauerit.cū ō nouo edificat.⁊ vt hec plene ſciāt:dic cū i pēdo i rē alienā:aut ſuo aut meo nōie. Primo caſu loqt᷑ ille ti. de nego.g.⁊.ff.e.⁊.C.e.ſi meo.⁊ tūc aut fructuū gra expendo:⁊ tūc ex fructib⁹ ōduci᷑ ⁊ alias nullus fruct⁹ itelligit᷑:vt.ff.ſo.ma: l.fruct⁹.⁊.ff.fam.her.fūdus q̄.aut cā rei ſuāde:⁊ tūc aut ō nouo faciēdo:aut ñ.ꝓmo cāu ſi bōa fiō hēo exceptōez:ñ actōez hz Jo. vt.ſ. pr.§.⁊.ff.ō pdi.ide.ſi i area:⁊.ff.ō excep.do. Paulus.ſz .M.ēt actōez dabat.ſed ibi ipo geſtu negociū fuit hereditariū qō nc̄e būit facere:vñ būit actōez dabat.⁊ ē p eo.ff.ō pe.he.l. hereditas.§.i.⁊.ff.ſi ps here.pe.l.fi.⁊.C.ō rei vē.l.ij.⁊.l.domū

Hz Jo.ꝑ vt dictū ē.⁊ facit etiā p eo. ff.de rei vē.ſūpt⁹.⁊.ff.de act.emp. idēq̄.⁊.ff.de pe.here.l.plane.ſi vō mala fide:tūc nec excipiēdo nec agē do cū ſuo vt hic.nā neiez mihi volui obligare:vt.ff.cōi di.i hoc iudiciū ſm Jo.ſz.⁊ B.etiā hic dabat negocio ge.actōez.vt.ff.ō ne.ge.ſi pupilli. .§.ſz ⁊ ſiqs.ſz ibi noīe alieno gerebat. Itē ⁊ p eo.C.ō rei ven.l.ij.ſz ibi loqt᷑ qñ ex aliena mā ⁊ i alieno ipēdi.vt ibi plene nō. ſi vō i reficiēdo aut bona fide:⁊ tūc nc̄cias ⁊vtiles per doli excep.volūtarias p abꝛaſionē ſuam⁹ niſi dñs uel let tm̄ dare q̄tū poſſet hre bis ablatis ⁊ coꝛraſis.vt.ff. de rei.vē.l.i fūdo.ſi vō ma la fide ipēdat nc̄cias p offi ciū iudicis: cuz tū possideo: vtiles p abꝛaſionē:ꝓ uo vo lūtarias nullo mō:vt.C. de rei vē.domū. hic ē q̄ dixit bul.hic q̄ expēſas repetam q̄ñq̄ p a.i.p actōez.vt.ff. de ne.g.l.ſi pupilli.§.ſz ⁊ ſiqs. Itē ⁊ p e.i.p exceptionē vt hic. Itē p o.i.p officiū iudi. vt p.l.C.ō rei vē.l.domū.⁊ mō dixim⁹.⁊ hec i rei vē.lo cū hūt.i pet.vō hereditatis bo. fi.poſ. ſuat oēs. at ma. fi.poſ.nc̄cias ⁊ vtiles p offi ciū iu.al̄ p excep.doli re exi ſtēte melioꝛi i q̄ fc̄ē ſūt.volū tarias vō abꝛadit: vt.ff. de peti.here.plane.

i Si ticius.cōmutat᷑.ſz vi det᷑ ñ ꝓmutari cū ꝓmo dño rei ven.det᷑ vtil: vt.ff.ō rei vē.ſi frumētū.§.ō arboꝛe q̄ ē ꝑ. Jo.ſz ibi dicat varus ⁊ nerua vtilē actionē dabāt. nō tñ ſeqt᷑.ergo nos dam⁹ vl̄ dam⁹ ō eſtimatōe.ſz non ō plāta vt dixim⁹ ſ.e.§.plane ſi lōgioꝛi tempoꝛe.

egerit plāta:ꝓpꝛietas ei⁹ ꝓmutat᷑: vt ſi uicini arboꝛ ita terrā ticii ꝑſſe rit:vt in ei⁹ fūdū radices egerit:Ti cii effici arboꝛē dicimus. Rātio.n: nō ꝓmittit:vt alteri⁹ arboꝛ eē itelli gat᷑ q̄z ei⁹ cui⁹ i fūdū radices egiſſz. ⁊ iō ꝓpe ꝓfiniū arboꝛ poſita ſi uici ni fūdū radices egerit cois fit qua rōne⁴ aūt plāte q̄ terre coaleſcūt ſo lo cedūt:eadē rōe frumēta quoq̄ q̄ ſata sūt:ſolo cedere itelligūt. Le tex ſicut is q̄ i alieno loco edifica uerit ſi ab eo dñs petat edificiū:de fendi pōt p exceptōez doli mali ez ea q̄ diximus: ita eiusdē exceptōis auxilio tut⁹ eē pōt is q̄ i alienū fū dū ſua ipēſa bonafide ꝓſeruit. Lit terē⁵ quoq̄ lz auree ſint:pide cartiſ mēbꝛanisue cedūt:ac ſi ſolo cedꝛe ſolēt ea q̄ iedificāt aut iſerūt:iōq̄z ſi cartis mēbꝛanisue tuis cārmē ul̄ hi ſtoꝛiā ul̄ oꝛōēz tici⁹ ſcripſerit.hui⁹ⁿ coꝛpis ñ⁰ tici⁹ ſz tu dñs eē videris: ſz ſi a ticio pētas tuos libꝛos tuaſ ue mēbꝛanas eē:nec ipēſas ſcriptu re ſoluere parat⁹ ſis:poterit ſe tici us ōfendere p exceptōez doli mali vtiq̄z ſi eaꝝ cartaꝝ mēbꝛanarūue poſſeſſionē bōnafide nact⁹ ē. Si q̄is i aliena tabl̄a pixerit.qdā pu tāt tabūlā picture cedere:aliſ uide tur picturā q̄liſcūq̄z ſit tabl̄e cedꝛe

a Radices.omnes.vt differat a ſequenti. b Dicim⁹.imo videtur ei⁹ i ei⁹ fūdo oꝛiginē iduxit:vt.ff.ar.fur.ce.ſi plēs.§.fi. Jo. hec coꝛrigit il lā.ul̄ dic ibi poterat viuere arboꝛ ex fundo ꝓmo:hic ñ. vel efficit᷑ ticij ꝑ pte.ſ.vt hic:nō i totū:vt ibi c Rō.fac̄.ff.e.l.adō.i fi.⁊.l.fi.⁊.l.q̄ rōe d Qua rōne.ſolo cedūt.vt ſ.pr.§.

e Diximus ſ.e.§.certe.ſz qd ſi aliqs ex ſeie meo i alieno fūdo ſeīauit: ꝑ quē agā? ℟.ꝑ ſeminātē nō.q: ñ possidet nec dolo fecit quo min⁹ poſſi deret. Itē nec ꝑ possidētē.q: ei⁹ fcō nil actū ē.ſz tū dic eū teneri inſtar ti gni iūcti:q̄ tenet᷑ etiā ſi poſitū ab alio hēat vl̄ teneat:vt diꝛim⁹ ſ.eo.§. cū i ſuo.p.l.ff.ō bis q̄ deie.vel effu.ſi vō.§.positū.⁊ eadē qō fit i plātat᷑: ⁊ eodē mō ſoluit᷑:cū ſit rō ſimilis.vt.ff.mā.Lucius.in fi.i.℟.

f Conſeruit.i.plantauit vel ſeminauit.

g Littere cartis:vt de bombice:vt ſunt be que de piſis veniunt.

h Membꝛanis.que de membꝛis animaliū eripiuntur.

i Si ſolo.vt ſ.e.§.cum in ſuo. k Carmē.metrice.

l Hiſtoriā.veteris ⁊ noui teſtamēti.idē dicā i fabl̄a ul̄ romāzo: ul̄ quoꝛz libꝛo ꝓſaico. m Oꝛōez.ad deū vl̄ ad populū vel ad principem.

n Coꝛporis.i.libꝛi. o Non ticius.ſ.ſcriptoꝛ bone fi.

p Ædes.directa in rem. q Si bona.ſi aūt mala:laboꝛē do naſſe videt᷑:vt ſ.e.§.certe.ſz nūqd ac.ſcriptoꝛ hz reddito libꝛo? ℟.ſic ſi bonā fidē būit:ac.dico.ſ.i fcm̄:vt.ff.ō rei vē.l.i rē.§.itē ſi q̄cūq̄z.ſi malā fidē būit ñ hz ac.q: nec exceptōez hz vt hic. Sz cū hodie p̄cioſioꝛ ſit ſcri ptura q̄ carta nunquid mutatur.hic rñdēt qdā vt Azo q̄ ſic. nos q̄ nō. ar.C.de teſtamētis.ſancimus.⁊.C.de appel.pꝛecipimus.in fi.

r Siquis pinxerit,ſiue bona fide ſiue mala fide ſm.p. nos contra: q: bona fide.vt.j.e.§.ibi vtiq̄z.⁊c.

s Tabulam.quid ſi in marmoꝛe? ℟.contra ſeruari foꝛte. ar.tamen cō tra.j.de teſta.§.penultimo.

t Cedere.ff.de rei ven.l.in rē.§.ſed id qō in carta.contra. Jo. hec coꝛ rigit illā. Vel diſtigue an p̄cioſioꝛ ſit illa ſcriptura q̄ tabula ſm.p.q ait locū hre qō hic dī:pictus eſt homo ſi vſus bono coloꝛe,nō atramēto.

u Appellis.ꝓpria nomina pictorum.
v Eam petat.i.directa rei ven.vt.ff. de acqui.re.do.l.qua ratione.§. sed non vt littere.ſm Azonem.
x Et vtil'ac.i rē.nō directa.q; deſinit dñs eē:& ſic ē mirabile q; ñ dñs a dño vēdicat.ſic ꝓtigit al'i public.in q̄busdā caſib⁹.vt nō.ff.de ac.§.alie
y Impoſuerit.hoc mirabile ꝓtingit hic q; ꝓdictio poſſidētis ē deterior q; petētis alias ꝛ.vt.ff.de iterdi.§.cō moduz. ſic & al.ff.de nox.ſi qs a multis.et.ff.ſi ex nox. cā.a.l.i.i fi.& l.ij.& ff. ō pe. here.cū idē. ſz ad hoc ℞.q; in cā noxali eē poterit q; ſo agēs nō ꝓbabit. Itē in pet. her.ſi bona iura hūit i uin cēdo:hec eadē hūit i defen dēdo:& ſic nō ē eoz cōditio deterior. Itē cū hic habeat ac.pictor ſi nō poſſideat:mlt to magiſ exceptōez oz hꝛe ſoluto ꝑcio.vt.ff. ō ſupficie bus.l.i.§.qō aūt.& ff. ō reg iu.l.cui dam⁹. ſz nūqd dño quondā tabule idē cōcediē ſi poſſidear:ſi ꝑciuz picture ſoluat. ℞.q; ſic cum ſibi ac: deē.ergo ꝛ vt ſit oſia iter dñz & pictorē. Itē qſ ꝑferē ſi ambo ꝛ extraneū poſſidē tē agāt? Rñ.ſi q directā hz ac.i.pictor ſm Jo. Sz nun quid ſi tabula fuerit abraſa remanet pictoris? Rñ.ſic. vt.ff.de rei ven.i rē.§.& qō ſemel. ſz q̄re aliud in pictis q; i ſcripturis. Rñ.q; pictu ra ꝑcioſior ē q; ſcriptura ſz Joannem.

Sz nobis videē melius eē tabulā pi cture cedere.ridiculū ē eni picturā Appellis ul' paraſii i acceſſionē ui liſſime table cedere. unde ſi a dño table imaginē poſſidēte is q pixit eā petāt:nec ſoluat ꝑciū tabule:po terit per exceptionē doli mali ſub moueri. At ſi is q pixit eā poſſidat ꝓs ēvt vtilis āctio dño tabule ad uerſus eū deē:quo caſu ſi ñ ſoluat ipēſā picture poterit p exceptionē doli mali repelli. vtiqz ſi bona fiō poſſeſſor fuerit.ille q picturaz ipo ſuerit. Illō eni palā ē q; ſiue is qui pixit ſurripuit:ſiue ali⁹ ꝓpetit do mino tabulāz furti actio
3. Siqs a nō dño quē dñz eē crediderit bo na fide fūdū emerit:vl' ex donatōe aliaue q̄lz iuſtā cā eq̄ bona fide ac cepit:naturali rōne placuit fruct⁹ quos ꝓcepit ei⁹ eē ꝓ culturā & cura Et iō ſi poſtea dñs ſupuenerit & fū dū vēdicet:de fructib⁹ ab eo ꝓſum ptis agere nō potēſt Ei vero qui alienū fundū ſciēs poſſederit:non idēz ꝓceſſū ē:itaqz cū fundo etiam fructus lz ꝓſumpti ſint:cogit̄ re ſtituere is vēro ad quē vſufruct⁹ fundi ptinet:non aliter fructuū do minus efficit q̄z ſi ipe eos ꝓceperit

Et iō lz maturis fructib⁹ nōdū tñ ꝓceptis ō ceſſerit:ad heredes ei⁹ nō ptinēt ſz dño⁹ ꝓprietatis acq̄rūtur eadē fere & dē colono dicūtur. In⁹ pecudū fructu etiā fet⁹ ē ſicut lac pi lūs & lana.itaqz agni hedi & vituli & equuli & ſuccūli ſtatiz naturali iu re dñi fructuarii ſūt.partūs vero an cille i fructu nō ē:itaqz ad dominū ꝓprietatis ptinet. abſūrdū.n.vide bat hoiez i fructū eē:cū oēs fruct⁹ rez naturā gra hoiuz ꝓparauerit.
4. Sz ſi gregis vſūfructū qs hēat:i lo cū ō mortuoz aialiū capitū ēr ſexu fructuari⁹ ſūmitterē oz:vt & iuliano viſū ē:& i vineaz vemortuaz vl' ar boz locū alial oz ſubſtituere:recte .n.colere oz:& q̄ſi bon⁹ pfamilias vti oz Theſaūros quos qs i locō ſuō iuenerit:diu⁹ hadrian⁹ natura lē eqtatē ſecut⁹ ei ꝓceſſit q eos inue nerit:idēqz ſtatuit ſiqs i ſacro aut religioſō loco fortuitō caſu inuene rit:at ſiqs i alieno loco nō data ad hoc opa:ſz fortuito caſu iuenerit:di midiū dño ſoli ꝓceſſit & dimidiuz inētoi. Et cōuenienter ſiquis in ce ſaris loco iuenerit:dimidium inuen toris & dimidiuz eſſe ceſaris ſtatuit cui ꝓueniens eſt vt ſiquis in fiſcali

ff.ō furt.l.ſi apes .§. fi.ſec⁹ i vſufru. vt hic oſ. vl' dicas ō partiarijs: vt.ff. loca.& cō.cū i pleſ. :§.meſſē.ſz Azo. Itez dicit fere pp aliō:q; colon⁹ trāſ mittit ad heredez: vt.ff.loc. §.fi.ſz fru ctuarius nō:vt hic.
p In pecuduz. fe tus.q. ō. ita fetus ſicut &c.
q Pilus bouis: vel etiā capraz ad bonā ſellaz.
r Et ſucculi. ideſt parui ſues.
ſ Naturali.i.gen tiū ō quo logt. ſ. .e.§.ſinguloz.
t Partus. ptinet ad plenā ꝓprieta tē:niſi etiā & i ptu ſit vſufru.legat⁹ vt .ff.de vſufru.vet⁹.
u Abſurduz ē.ſic .ff.ō vſur.i pecudū
x In fructu. ſ. vt ipſe ſit fruct⁹.ſz tñ i eo reliquit.
y Natura .i. de⁹ ſic.ſ. de iuſ.na.in pri. vnde dicitur apud Ouidiū. Pronaqz cum ſpectent anima lia cetera terraz. Os homini ſublime dedit celumque videre. Juſſit:& erectos ad ſidera tollere vult⁹.ſic.ff.ō edili.e. l. iuſtiſſi me.& ff.ō fur.q.vas.§.ex furtis.& ff.ō pe.he.l.ancillaz.
z Sz ſi gregis.grex ē numer⁹.x.ouiū vel quinqz porcoz ſimul & ꝓgregatiz ꝓſiſtētiū:vt.ff.ō ambigeis.vel oues.& facit.ff.ō vſu ca.l.rerum mixtura.§.tertium.
a Et fetu.aliūde eniz nō ſubmittit ſz quoſdā.vl' forte ſubmit teret etiā aliūde:ar.ff.ō vſufru.qō ergo.§.ſz qō oſ.i fi.
b Sūmittere:q̄ ſummiſſio nō fit ſi i ſingulis capitib⁹ ſit vſufr: vt.ff.e.qō ergo.§.ſed quod dicitur:
c Theſauros.ē.aūt theſaurus pecunia ab ignotis dñis vetuſti oi tpe abſcōdita:vt.C.ō theſauris.l.i.li.x.i pri.vl' ōpoſitio pe cunie cui⁹ memoria nō extat:vt.ff. de acq̄rē.re.do.l.nūq̄.§.the ſaurus.q̄nqz ipſoꝛe oz:vt.ff.de acq̄rē.poſ.l.peregre.i pri.& ff. ad ex.l.theſaurus.
d Loco.alias ſolo.
e In ſuo.iuſ.directo vl' vtili vt feudotari⁹ vl' emphiteoticari⁹ vl' ſilis:lz pla.aliō dixerit i his. Quid ſi mercenari⁹ dñ laborat i alieno vel creditor i pignore iuenit theſauz. ℞.dimidiū eius eſt i cuius fūdo ineniūt:& ita dimidiū ſibi acquirūt.ff.de acqui. re.do.l.ſiquis.§.quod ſi creditor.
f Religioſo.vt.ff.ō iuſ.fiſ.l.iij.ff.penl.ꝓtra.Jo.hec corrigit ſz .B. vl' hic ſz naturalē rationē vt patet ex littera ibi:ſcōz ciuilez rationē q̄ ꝓualet.ſic i vſuc.ꝓtigit ſecūdū Jo.
g Fortuito.caſu.& eſt caſus ſopinate rei euētus ex diuerſis cau ſis ꝓueniēs ob aliud & aliud iceptis.
h Nō data opa.alias totū reddit dño:in ſuo loco tñ pōt ope rā dare:non tamen magica arte.alias eēt fiſci.vt.C.de theſau. .l.vnica. Accurſius florentinus.
i Dño.ſed p quā ac. Rñ.p rei ven.cū dñs ſit:vl' ꝓdi. ex hac.l.
k In ceſaris locum.ſ.patrimonialem. Accurſius florētinus.
l Fiſcali.non tamen publice deputato.
m Vel publico.ideſt publice deputato.
n Fiſci.ſz ſi fiſci partē ſuppreſſerit eū altero tm̄ reddit. vt.ff.ō

inſ. fiſ. l. iij. §. fi.

o Ciuitatis. q̃ loco ꝓuatoꝝ ſũt: vt. ff. de ver. ſig. ſi eũ q̃ nec.

p Per traditionẽ quoqꝫ nõ ſolũ iuẽtione: vt. ſ. §. pri.

q Naturali. i. gẽtiũ: vt. ſ. §. prior.

r Acqrũt. cauſa ꝓcedẽte vera vl̃ ꝓputatiua: alias nõ: vt. ff. e. l. nunq̃. z. ſ. hoc. §. ibi. Qz ſi qdẽ ꝛc.

s Nihil. imo deo buiuſ: ſz hyꝑbolice loqt̃: ſic. ff. ō pac. l. i. i pri. z. ff. de actio. emp. l. ex empto. i prin. z. C. de trãſac. nõ minorẽ.

t Volũtatẽ. dum tñ legitimã: nã cui bonis interdictũ eſt nõ alienat: vt. ff. ō cu. fu. l. i. i prin.

u Cuiuſcunqꝫ. i. ſiue mobilis ſiue ſoli.

x Corporalis. in corporales. n. tradi. nõ ꝓnt: vt. ff. de ac. re. do. ſeruus. §. incorporales.

y A dño. hoc qñ qꝫ fallit z eiꝰ ꝓriũ iuenit̃ vẽꝝ vt. ſ. q. ali. lz vl̃ nõ. ſz hoc ẽ regulare: vt hic: z. ff. e. traditio.

z Alienantur. i. dñiuz transfertur.

a Stipẽdiaria. ſ. q̃ militib⁹ ꝓ ſtipendiis dãtur: vt. ff. ō rei vẽ. itẽ ſi vbera tũ. §. i. z ō euicti. l. lucius. z de acqui. re. do. i agris.

b Tributaria. q̃ tributa rome reddũtur.

loco vẽl publico. vl̃ ciuitatis iuenerit: dimidiũ ipſi⁹ eẽ dz: dimidiũ fiſci vẽl ciuitatis. Per trãditionẽ quoqꝫ iure naturali⁹ res nobis ãcqrũt nihil ẽniz tã ꝓueniẽs ẽ naturali eqtati q̃ꝫ volũtãtẽ dñi volẽtis rẽ ſuã i aliũ trãſferre ratã hẽri. z iõ cũiuſcũ qꝫ generis corporãlis res tradi poſſet: z a dño tradita alienãt. Itaque ſtipẽdiaria quoqꝫ z tributaria ꝓdia eodẽ mõ aliẽnãt. Locãt aũt ſtipẽdiaria z tributaria ꝓdia q̃ i ꝓuincijs ſũt itẽr q̃ necnõ z italica ꝓdia ex nr̃a ꝓſtitutiõe nulla ẽ differẽtiã: Sed ſiqdẽz ex cã donatõis aut dotis aut q̃libet alia ex cã tradãtur ſine dubio trãſferũtur. Vẽdite verõ res z tradite nõ aliter emptori acqrũtur: q̃ꝫ ſi is vẽditori ꝓciũ ſoluerit vel alio modo ei ſatisfecerit: veluti ex promiſſione. aut pignoriẽ dãto qõ qdẽ cauet̃ ex. l. xii. ta. tñ recte dr̃ z iure gẽtiũ. i iurẽ naturali id effici. Qz ſi is qvẽndidit fidẽ emptõris ſecut⁹ fuerit. dicẽdũ ẽ ſtatiz rẽ emptõris fieri. Nihil aũtẽ iterest vtr̃ ipſe dñs tradat alicui rẽ anvolũtate eiꝰ ali⁹: aut eiꝰ rei poſſeſſio ꝓmiſſa ſit q̃ rõe ſicui libẽra vniuerſoꝝ negocioꝝ admiſtratio ꝓmiſſa fuerit a dño uſqꝫ bis negociis rẽ nẽdiderit z tradiderit: facit eã accipiẽtis. Interdũ aũt ſine traditõe nuda volũtas dñi ſufficit ad rẽ trãſferẽdã: ueluti ſi rẽ quã tibi aliqſ ꝓmodauerit aut locauerit aut apõ te depoſuerit: poſtea vendiderit tibi aut donauerit: aut dotis noie dederit: q̃ꝫ enĩ ex ea cã tibi nõ tradiderit eaꝫ: eo tñ ipo q̃ patit̃ tuã eẽ: ſtati tibi acqrit̃ ꝓpietas pinde ac ſi eo noie tradita tibi fuiſſꝫ. Itẽ ſiqs merces in horreo ſuo poſitas⁸ vẽdiderit ſit̃ atqꝫ clauẽ hõrei ſui tradiderit ẽptori: trãſfert ꝓpietatẽ mercium ad ẽptorẽ. Hoc⁶ ãplius iterdũ z certã⁸ ꝑſonã collata uolũtas dñi trãſfert ꝓpietatẽ rei: ut ecce ꝓtores z cõſules q miſſiliã iactãt i ul̃g⁹ ignorãt qõ eorũ q̃ſqꝫ ſit exceptur⁹: z tñ qr uolũt qõ q̃ſqꝫ eoꝝ excepit eiꝰ eẽ: ſtati eũ dñꝫ effici unt: q̃ rõe ueriꝰ eẽ ur̃ ut ſi rẽ ꝑ derelicto a dño habitã occupauerit q̃ſ ſtati, eũ dñꝫ effici, ꝑ derelicto autẽ hr̃ q̃ dñs ea mẽte abiecerit ut id in nũero reꝝ ſuarũ eẽ nolit: iõqꝫ ſtati dñs eiꝰ rei eẽ deſiit. Aliã ſane cã ẽ eaꝝ reꝝ q̃ i tẽpeſtate mariſ leuãde nauis cã eiiciũt: hec. n. dñoꝝ ꝓmanẽt: qr palã ẽ eaſ ñ eo aio eiici: quo qs eas hr̃e nolit: ſed quo magis cũ ipa naui maris piculũ effugiat: q̃ de cã ſiqs eas res fluctib⁹ expulſas: ul̃ etiã i ipo mari nact⁹ lucrãdi aio abſtulerit: furtũ⁸ cõmittit: nec lõge uidẽt̃ diſcedẽ ab his q̃ dẽ reda curreẽte: ñ itel̃ntib⁹ dñis cadũt.

c Alienãtur. per traditionem.

d In ꝓuincijs. quaſi dicat: talia ꝓdia nõ ſunt i italia:

e Inter que. ſcilicet ꝓuincialia.

f Cõſtitutõe. vt. C. de vſuc. trãſfor. l. vnica.

g Dria ẽ. ſ. ꝓtũ ad dñij trãſlationẽ. vt. C. ō vſuc. trãſfor. l. vnica ſed ꝓtũ ad tributa ẽ differẽtia. C. de epi. z cle. de his.

h Sed ſiquidem. vere nulla eſt differentia: ſed z ſi ꝛc.

i Tradantur. ſcilicet ſtipendiaria ꝓdia z tributa.

k Trãſferũt̃. ſ. ꝓuincialia ꝓdia ſiẽ italica: z ẽ vẽꝝ i oib⁹ niſi ſcriptura neceſſaria ſit ꝫz Jo. vt. C. de vſuc. transfor. l. vnica. §. q̃ ſi ꝓdia. Itẽ ſũt ꝟa ſi accipẽs iducat̃ i vacuã poſſeſſionẽ ꝫz quoſdã vt. C. ō ꝓba. cũ res. Jo. ẽ. vt. ff. ō fũ. do. ſi fũdũ. z ō ac. re. do. hõ liber. §. qcqd. ſufficit. n. iduci i poſſeſſionẽ lz nõ vacuã. Nõ aũt i. d. l. de ꝓbat. dr̃ demõſtratiue q̃ ſic euenerit nõ cauſatiue dr̃.

l Vẽdite. vero. ꝓ ſz: q̃ res loco pignoris a vẽditore teneri poſſunt: vt. ff. de ac. emp. iul. §. offerri:

m Pignore. qõ ſic itelligo ſi placeat vẽditori aliud q̃ ꝓciũ accipere: alias nõ: vt. ff. ſi cer. pe. l. ij. §. i.

n Dato. poterit ergo vẽdicare vẽditor rẽ ſi nõ fuerit ō ꝓcio ſatisfactũ: vt. ff. ō trib. l. ꝓcuratoris. §. ſz ſi ōdut mercẽ. niſi emptor ꝓciũ tũc offerat: vt. ff. mã. diligẽter. §. i. i fi. z. ff. de ꝓca. l. ea q̃.

o Ex lege. rij. tabularꝫ que eſt ius ciuile: vt. ff. de iuſti. z iure. l. ius. §. hoc igitur non ſolum gentium:

p Jure naturali. ſic dictũ eſt q̃ ratione naturali iductũ fuit: vt. ſ. de iure. natu. §. quod vero. z. §. q̃ naturalia.

q Vendidit z tradidit.

r Emptoris. qd ſi ōdit diẽ ad ſoluẽdũ. Pn. nõ facta ſolutõe vẽdicat ꝫz Jo. vt. C. de pac. iter em. z vẽ. l. ꝓmiſſorie. põt tñ ꝓtradicit: q̃ aliud eſt ſimpliciter diem ſolutioni ſtatuere: aliud pactum .l. ꝓmiſſorie ponere. Itẽ qd ſi ſimpliciter tradat. Pr̃. videt̃ ſequi fidẽ: niſi ꝛ ꝓbet̃. vt q̃ forte dicebat emptor pñtẽ hr̃e pecuniã: vt ar. ff. de pig. acti. l. iij. z ar. ꝛ. ff. de tribu. ꝓcuratorijs. §. ſed ſi dedi.

s Emptoris. niſi in caſibus. vt. ff. de iure fiſci. l. ſi ꝓcurator. §. fi. et. ff. de re iudica. a diuo. §. ſed ſi emptor.

t Nihil. qõ enĩ qs ꝑ alium facit ipe facere videt̃. vt. ff. ō vi z vi. ar. l. i. §. deiecciſſe. z. ſ. de iiur. §. nõ ſolũ. z. ff. de iiur. itẽ apud. §. feciſſe.

v Permiſſa. vel ab ipſo dño. l. ab alio dñi volũtate

x Libera. ſec⁹ i gnãli ꝓcur. q̃ ñ hz liberã. vt. ff. ō. l. ꝓcu. ꝓcurator cui. z. l. ꝓcurator totoꝝ. ſz. Pb. diſtinxit inter ꝓcuratorẽ totoꝝ bonoꝝ: vt ibi. z vniuerſoꝝ vt hic.

y Interdũ nuda. ſ. a traditione ſic. C. de pac. l. traditionib⁹. Itẽ i alijs caſib⁹ dñiũ ſine traditõe vat̃ q̃ ꝓnt hiſ legib⁹ nõri: vt. ff. ō acq. poſ. l. i. §. ſi. iuſſeris. z. §. ideoqꝫ z. l. q̃ meo. §. ſi vẽditorez. z. l. quarũdã. Itẽ. C. de acq. poſ. minuſ. z. C. de vo. l. i. z. l. quiſqs. Itẽ ſi volẽs tibi tradere dñiuz noie tuo me ꝓſtituã poſſidere vel ꝓducã a te. vt. ff. de acq. poſ. quod meo. z ō rei vẽ. q̃dã mlier.

z Tuã eẽ. ſi res ꝓpria eſt. vt. ff. de rei vẽ. eiꝰ. z. l. hec ſi. vel hic in va vẽditõe: ibi in ficta. vt. ff. ꝑ emp. l. ū. Item hoc eſt verꝝ ſi precio ſit ſolutũ vel ſatisfactũ. vt §. eo. §. vendite:

a Itẽ poſitas. i. repoſitas.

b Tranſfert ꝓprietatez et poſſeſſionẽ. z quod dixi de ꝓprietate verꝝ ẽ ſi dñs ẽ trades. alias cãm vſucapiẽdi ſi hec fiãt corã horreo: z hoc ꝓpter pñtẽ viſionẽ rei: vt. ff. de ꝓtraben. emp. claudibus. z de acqui. poſ. l. i. §. ſi iuſſerim. z ſunt hec in ar. vt ſi'uendam equum quem tradam per frenum vel capiſtrum vt dñiũ tranſeat.

c Hoc. ſ. eſt q̃ ō. in alio caſu. q ō. ſemp in ꝑſonã certã: hic in incertam.

d In certam. argu. contra. ſ. de le. §. tutor.

e Miſſilia. ſic dicta. quia in populũ mittantur ſiue ꝓjciantur. vt illuc currente multitudine poſſint pretores vel conſules pertranſire: vt in coronatione domini pape vidi. vt. ff. ꝓ derelic. l. ſi id quod. §. id quod. z in auc. de cõſulibus. col. iij. §. hoc itaqꝫ. ibi. Argentũ vero ꝛc.

f Volunt vere vel legis interꝑtatõe. vt in auc. de nup. §. z multo potius. col. iij. z. C. de infanti. l. fi. z. C. de lat. li. tol. l. i. §. ſz ſcimus.

g Deſijt. ſi abiecit. vel habere deſijt rẽ ĩmobilẽ. alioqn poſſeſſionẽ perdere põt. ñ dñiũ. vt. ff. de acq. poſ. ſiquis. i. §. dr̃ia. z. ff. ꝑ derelic. l. i. z. ij. z. iij.

h Alia cã. al̃. ſ. ꝓijciendi: et ideo aliud ius ſtatuitur.

i Fluctibus. ideſt vndis.

k Furtum. ff. de fur. l. fal. §. ſi iactũ. ꝛ. Jo. diſtigue aiuz ꝓjcientis. qõ ꝑz. vt ſi libꝝ aptũ ꝓjciã ſm Jo. vt ex hac. l. z illa colligit̃. z ar. ff. de dã. ĩfec. ſi finita. §. ſiquis metu. Itẽ quid diſtat hoc furtũ ab illo. ff. ō icẽ. ru. nau. Pr̃. hoc locũ hz qñ ñ i ipo naufragio aliquid qs furat̃: ibi i ipo naufragio. vt. ff. ō icẽ. ru. nau. l. i. i fi. z. l. ij. z. iij. z. ff. ꝑ derelic. l. i. z. ij. z. iij.

l Longe. nã in aliquo diſtat. quia hoc ſciente. illud ignorante domino fit. vt de ac. poſ. l. interdũ.

m De reda. i. de curru ducto ab equis.

n Non intelligentibus. ideſt non videntibus.

o Quedã preterea. i. ppter predictã diuiſionẽ. ſ. ti. i. in ꝑn. Eſt z alia qr quedã coia: quedã publica. quedã vniuerſitatis. quedaz nullius: q̃dã corporales: z q̃dã incorporales. vt hic ſubijcit.

p Corporales. ſic. ff. de rerum. di. l. i. §. quedam.

q Quedã incorporales. quid de hac diuiſiõe nos inriſconſulti egem⁹. Pr̃. qr multa i corporalib⁹ locũ hñt q̃ nõ ſeruãt̃ i incorporalib⁹. incorporalia

eni nō tradūt: nō vsucapiūt regulariter. vt. ff. ō ac. re. do. l. huius. §. incorporales. ⁊ ō vsuc. l. vsucapionē. nō vēdicāt. vt. ff. ō rei. vē. l. vēdicatio. ac ñ trāsferūt pēit⁹: vt. ff. p so. l. ij. ⁊. iij. ñ possidēt. vt. ff. ō ac. pos. l. iij. i pn.

r Sui nā. nā sec⁹ si pp difficultatē: vt res i pfūdū maris vl celo affixa.

s Innumerabiles. i. non habiles ad numerandum.

t Incorporales. que i iure .i. sub hoc pdicabili ius cōtinentur: in q̄rū diffinitiōibus ponit hec dictio ius i pdicato: qualia sunt oīa iura. s. incorporalia: vt. ff. ō re. di. l. i. §. quedaz.

u Hereditas. vt. ff. ō v. si. l. nihil.

r Usufructus. ſ. ō vsufru. in principio.

y Et obligationes. ſ. ō obliga. in principio.

z Quoquo mō. i. sine ex ꝯctu vel quasi. vel maleficio vel quasi. vt. ſ. ō ob. §. fi.

a Nec ad rez. rñdet tacite obiectioni. q. d. quō heredi tas est incorporalis: cū i ea sint res corporales.

b Ex fundo. i quo vsūfructum habemus.

c Plerūq;. ppter seruitutē q̄ p actionē vel obligationē debet. vt. ſ. de ac. §. ij. ⁊ ppter actōis cessionē. vt. ff. mā. l. si pcuratō. §. fi. ⁊ ō rei vē. l. si boiez. §. vsq;adeo.

d Nam. pro sed.

e Jus hereditatſ. i. ipa hereditas. ⁊ sic ītrāsitiue hec tria leguntur.

f Fruendi. i. vsufructu.

g Obligatiões. idest obligatio ipsa.

h Eodem numero. i. inter corporalia.

i Jura. i. seruitutes.

k Vocant. de qbus. ſ. ti. pr. dō statim. De quibus dā q̄rit: Iz ad nos nō ptineāt. vt de aere fumo ⁊ de flatu aialis. Rñ. ſm phōs hec eē corporalia. Itē qd de angelis bonis ⁊ malis ⁊ aīa hominis. Rñ. hec incorporalia esse.

l Rusticorum. sic ⁊. ff. e. l. i.

n Jura. i. seruitutes. ⁊ nō hic tria gnā huitutū: q̄dā a psona psone dēbēt: ō qb⁹ dō s. ō iu. p. q̄dā ab vna re alteri rei. ō qb⁹ dō. in hoc ti. q̄dā a re psone: vt vsufruct⁹ ⁊ vsus ⁊ habitatio. vt. ſ. ti. i. ⁊. ij. Pōt ⁊ q̄rtū dici vt a psona rei debeat. vt. ff. de pdi. ⁊ demō. ticio. §. ticio. ⁊ de ali. ⁊ ci. leg. seruos.

n Jus eundi. solus: vt per hoc discrepet a sequenti.

o Ambulandi. scilicet cum alio.

p Jumētū. ſ. sepatū a se vl armenta sepata a se. Iz sup equo ire pōt. vt. ff. ō hui. ru. pdi. q sella. i pn. ⁊. l. iter. qñq; iter nō ē seruit⁹: vt si vsufructuario deb⁹ a dño alteri⁹ pdij. vt. ff. si ser. vē. l. ij. §. ij. tertio grosse dō q̄libz via p quā itur.

q Jumentū. vel subtus vel ante se. ⁊ idē si i vehiculo

r Actum non habet. per consequentiam.

s Iter habet. quo ad pmodū: non quo ad seruitutem. Sunt enim due seruitutes ⁊ diuerse. vt. ff. si ser. ven. loci. §. i. ⁊. ff. de adim. le. l. i.

t Eoq;. idest itinere contento sub actu.

u Via. eundi. hec verba expone vt ō. e. §. i. Accursius florentinus.

x Cōtinet. Iz que ē dicta ſm hoc iter actū ⁊ viā. Rñ. q hz viā pōt trahere trabē ⁊ lapides ⁊ recte ferre hastā: q̄ nō pmittūt hūti actū. vt. ff. de ser. rusti. p. l. qui sella. §. i. Item certa via latitudo est. viij. pedū in directū: in angulis. xvi. nisi maior vel minor placuerit facere pstituentibus: qd nō ē i actu. vt. ff. de hui. ru. p. l. vie. ⁊. l. certe. §. latitudo. ⁊. l. via pstituit

y Aque ducende. siue inuente siue inueniende: vt. ff. e. l. labeo.

z Predioꝝ. in villa. non enim locus sed materia facit urbanum pdium. quod dic vt. ff. de verbo. signi. l. urbana predia:

a Vicinus. idest domus vicini.

b Stillicidiū: qd stillat: ⁊ iterdū directo cadit: interdū nō ppter ventū

Corporales sunt q̄ sui natūra tāgi pnt: veluti fundus: homo: vestis aur: argētū: ⁊ denicq; alie res inumerabiles: Incorporales aūt sūt q̄ tāgi ñ pnt: q̄lia sūt ea q̄ in iure cōsistunt. sicut hereditas: vsufructus: vsus: ⁊ obligationes quoquo mō ḡcte. nec ad rē ptinet q̄ i hereditate res corporales ptinēt: nā ⁊ fructꝰ q̄ ex fūdo pcipiūt corporales sūt: et id qd ex aliqua obligatiōe nob debet plerūq; corporale ē. veluti fūdus: hō: pecūia. Nā ⁊ ipe ius hereditatis ⁊ ipm ius utēdi ⁊ fruēdi et ipsū ius obligatōis corporale est Eōdē nūero sūt iura pdioꝝ urbānorū ⁊ rusticoꝝ: q̄ ēt seruitutes uocāt.

De seruitutibus rusticoꝝ predioꝝ.

Rusticoꝝ pdioꝝ iura sunt hec: iter: actꝰ: uia: aq̄ductꝰ. Iter ē ius eūdi: ābulāndi hois. nō etiā iumētū agēdi vl vehiculū. Actus ē ius eundi ambulādi hois: agēdi iumētū vel vehiculū. Itaq; q hz iter actū nō hz. Iz q hz actū iter hz: eoq; vti pōt etiaz sine iumēto. Uia ē ius eūdi ⁊ agēdi ⁊ ambulādi hois: nā iter ⁊ actū uia in se continēt. Aq̄ductꝰ est ius aq̄ ducēde p fundū alienū. Predioꝝ vrbānorū sūt seruitutes que edificiis inhērēt: ideo pdioꝝ urbanoꝝ dicte sūt q̄m edificia oīa urbana pdia appellamus: ⁊ si i uilla edificata sūt. Itē vrbanoꝝ pdioꝝ seruitutes sūt he. vt vicinꝰ onera vicini sustineat vt i parietē eiꝰ liceat uicino tignū imittere aut stillicidiūz vl flumē recipiat qs i edes suas uel i areā uel i cloacā: uel nō recipiat: ⁊ ne altiꝰ qs tollāt edes suas: ne luminibꝰ vicini sui officiāt. Inter rustico rū pdioꝝ seruitutes qdaz putari recte putāt aque haustū pecoris: ad aquā appulsū ius pascēdi: calcis coquēdē: harene fodiēde. ideo aūt he seruitutes pdioꝝ appellantur: q̄m sine pdiis cōstitui nō possūt: nemo eni seruitutē pōt acq̄rere vrbani vel rustici pdii nisi q hz pdiū: nec q̄squā debere nisi q pdiū habet. Si quis velit vicino aliq̄d ius cōstituere: pactionibus atq; stipulatōibus id efficere debet. potest etiā i testamento quis heredē suū dānare: ne altius tollat edes suas ne luminibꝰ vicini ediū officiāt: vel ut patiatur eū tignū i parietē mittere: vel vt patiatur eū per fundū ire agere aquā ue ex eo ducere.

De vsufructu.

Usufructus est iūs alienis vtēndi fruendi rebus: salua rerum substantia. Est autē iūs i corpore: quo sublato ⁊ ipsum tolli necesse est. Usufructus a pro prietate sepatione recipit: idq; plurimis modis accidit: vt ecce siquis vsufructū alicui legauerit: nā heres

c Nō recipiat. hoc. ſ. ñ recipe ē ius ñ seruitutis: imo potiꝰ libertatis: ⁊ hāc negatiuā referas ad oīa exēpla prime dicta. vl dic sicut recipe talia ē seruitꝰ: ita eꝫ si dicit recipe ē mihi quōdā recipiēti seruitꝰ ⁊ onꝰ: ⁊ sicut i prescribēda seruitute idigebā alio quo facto: sic eꝫ in prescribēda sua libertate indiget facto. ſ. vt foramina obturet: vl silia faciat q̄ nō sūt necessaria i pscriptione libertatis econtra rusticā seruitutē ⁊ iō tñ i affirmatiua lex dicit de eis. ſ. ius eūdi agēdi ⁊c. vt. ff. de seruitu. vr. p. l. v. ⁊. §. e. circa pricipiū.

d Tollat. qd pōt pdesse mihi ad lumina refulgenda. vñ dī i li. fgū. Refulsit sol i clipeos aureos: ⁊ resplenduerūt mōtes ab eis. ⁊. ff. e. si arbore. §. iterdū. Uel dic q̄ tollat vt sit ꝑ nitus: vt modo in alijs diximus.

e Inter rusticoꝝ hausturz. ſ. ius hauriēdi aquā necessaria agro meo vl laborātibus i eodez ex fonte vicini:

f Pecoris. ſ. pstituti ad stercorādū agrū meū: ⁊ sic bibēt vel pascētur i tuo vicino agro: ⁊ sic sūt reales seruitutes. Iz ff. ō ali. ⁊. ci. le. l. mela. §. fi. ℞. ibi psonales dicūt: q̄ cū psona durāt. ⁊. ar. ff. de ser. rusti. p. pecoris. vl supradicta habeat pdiū cui expediāt: nō erit seruitꝰ: sed magis aliud ius. ſ. pactionis vel quēctionis: vt. ff. de seruitu. vt pomum. Accursius.

g Coquēde. necesse ad domūcula i agro meo faciēdam ppter fructus recipiēdos. Idē dicas de harena fodiēda.

h Nec q̄sq̄. ſ. vt seruitꝰ sit: obligatio tñ esse potest. vt. ff. ō: euicti fundi. §. i. ⁊. ff. fami. her. heredes. §. sed ptra. si pmissor vic. ⁊c.

i Si quis ius. idest aliquam seruitutem de superioribus.

k Pactōib⁹. ſ. pactōalib⁹. silis expositio ē. ff. de ac. pos. l. si rē. i fi. vel pactionibus. i. cōtractib⁹ alijs vt vēditōe ⁊ donatione. ⁊ qd subjcit. Stipulationibus. i. obligationibus verboꝝ tātum.

l Edes suas. qbus seruitutibus nō iposītis cuilibet vsq; ad celū libeꝫ est edificare: vt. ff. q̄ ui aut clam. l. fi. §. pe. ⁊ ō serui. l. fi.

m Ducere. his ōficiētib⁹ cuilibz res sua libera ē: ⁊ poterit aliū pbibere volētē igredi i suū agrū: vt. ō. ō re. di. §. fere. ⁊. §. plāe

n Usufructus. sic. ff. e. l. i. ⁊. l. ij.

o Est ius. i. fuitꝰ: p hoc pz q̄ ñ loq̄t ō ipis fructib⁹ fūdi q̄ sūt corporales: imo ō iure vtēdi: vt. ō. ō re. co. ⁊ ico: po. §. i. sicq; p hoc vbū. ſ. qd expono Jus. i. seruitꝰ remouet vasallus supficiariꝰ ⁊ q̄ al vtile dñiuz hz. Itē hoc ius ē etiā psonale: q: cū psona extinguit: vt. ſ. e. §. finit. Itē ē forma q̄dā a pprietate sepata: cū apō vnū possit eē pprietas: apō aliū vsufruc. vt. ff. ō ac. pos. l. pmisce. Jus aūt qd dīs fūdi hz i fructib⁹ pcipiēdis est cū cā. i. cū pprietate: vt. ff. ō excep. rei. iu. si cū ar. §. penul.

p Alienis. nā sua res nemini seruitutē dz: vt. ff. ō ser. vrba. p. l. i re cōi. ⁊. ff. si vsufru. pe. l. vti frui. i pri. Itē q̄ subiicit: reb⁹ dic. ſ. qbusz nisi vsu cōsumāt: vt. ſ. e. §. pstituit. ⁊. ff. si cer. pe. l. i. i fi.

De seruitutib9 rusticor9 pdior9
De vsu fructu
De vsu r habitatione

q Utēdi:ad differētiā creditoris:q vti nō debet pignore:vt.ī. de obliga.que ex delic.nascun.§.furtum. r Fruēdi.ad oriaz nudi vsus i quo tñ vti r frui pmittit':vt.ī.ti.i.i pri.

r Salua rez substātia.i. pstita cautiōe vl' satisdatōe ō saluāda substātia rei ꝫ quosdā:r sic dñt cautionē eē ō substātia vsufru. ar.pro eis.C.e.l.i. r.ff. de vsufru.l. vxori. Nos ꝫ.diri mus enim q hec cautio nō ē de sub stātia vsufruct9.nā sine ea vsufructus est.plus dico:q in casibus nullo mō pstatur:vt.ff.vt le. seu fideicō.nō.ca. .l.i.§. si ad fiscuz.r .C.de bo.que lib. .l.fi. r. ff. vsufruc. quemad .ca. l.vsu fructu.§.illud.r.§ plane.dic ergo sal ua rez substātia.i. ne pereat rez sub stātia. q.d.taz diu durat vsufructus ꝙdiu durat substā tia:r hoc statim ꝓ bat ibi. Est aūt rc. r sicverba sunt de diffinitiōe sed nō cautio.

s Est autē.ſ. vsus fructus.

t Jus. i.seruitus vel forma corpori inherens.

u Quo.i.corpore pēpto.vt domo ō structa vl' fūdo cas mate pempto: vel iumēto mortuo in quo vsufruct9 hēt':vt.ff.ꝓ so.l.rez.§.pe.

x Ipsum.scilicet ius vtendi fruendi. Accursius.

y Usufruct9. Ꝫ oppono.añ sepationē nō ē vsufruct9 ſz nec p9 sepationē recipit sepationē. R.vsufruct9.i.q postea dr vsufruc.

z Nudā.sic.C.ō mu.q ſ.ꝓpri.l.i.§.si qs.sic r.C.cōia ō ma.l.i.

a Deducto.nō ōducto.si.n.vni simplr fūdū:alij vsūfructū lega uerit:ambo ꝙcurrūt i vsūfruc.vt.ff.ō vsufr.ac.ide nerati9.§.nō solū. r de vsufruc.e.rez q vsu ꝙsu.l.si tibi.

b Legare. Itē alijs mōis:vt.ff.e.ti.vsufruct9.plib9 aūt dat' cū iducit' i possessionē fructuari9:r ꝓprietari9 patit' eū vti frui:vt .ff.e.l.iij.i pri.

c Cōstituere.iter vivos.

d Actionibus.vt.ō.ti.i.diximus.§.fi.

e Ne tñ abscedēte.i.sepato exūte.r erit ꝓ qōne illa q liber hō ñ poterit locare opas suas i ꝑpetuū ne libertas sit inutilis:qō Isiō.ꝙcessit:ar.ff.ō ꝓdi.r ō ticio.§.ticio.ō li.bo.exbi.l.i.ſz Jo. ꝛ.cū possit p substitutū fuire:vt.C.ō epi.r cl.q§qs.r.l.ad silitu dinē. cū hoc nō agat' vt p se tñ opet'.vt.C.ō ca.tol.l.vna.§.ne āt.r.ff.ō duo.reis.l.nemo ē. vl' etiā possit itereſſe pstare: vt.ff. de re.iu.siqs ab alio.§.fi.

f Certis modis:vt.ī.e.§.finit'

g Cōstituit' aūt.i fundo etiā sterili:vt.ff.e.l.statue.§.i.

h Nāli.q: nō pōt eē salua' substātia qō eē dz: vt.ō.e.in prin.

i Ciuili.q: trāsit i dñiuz legatarij.vnde sibi seruire nō potest: vt.ff.si vsufruc.peta.l.vti.frui.in prin.

k Estimēta.ff.e.ſz siqd.§.r vestimētoꝝ.ꝛ.So.ibi loqt' ō q busdā vestimētis q ꝑpetuo durabāt:hic de tēporalibus.

l Permutatōe.nā q bodie ē mea cras erit tua:sic distinguitur quo ad dñiuz meū qō ōsinit.sic.ō.ō re.di.§.si tñ. Itē si cū alia misceat' extinguit'.vt.ff.de solu.si alieni. Accur.

m Ꝫ vtilitatis cā senat9.cui9 nomē nō habem9.

n Satisdat. Ꝫ nōne hec satisdatio vel illa q satisdat legatari9 vl' vsufructuarius se vsuꝝ arbitrio boni viri pōt remitti a testa toꝛe. R.nō.vt.ff.vt i pos.l.si pecunie.r.C.ō vsufruc.l.i.r. C. vt. le.no.ca.l.pe. Illa aūt satisdatio quā pstat heres de legato soluēdo: bñ pōt remitti:vt.ff.vt le.no.ca.l.ſz.r.l.fi. Et ē rō.q: hec satisdatio cōtēpla tōe heredis iterpōit'. illa aūt ō legato pstado gra testatoris:vt sua volū tas adipleat'.vt.C.vt le.no.ca.l.ij. Non ē ergo mirū si illud qō sua gra itroductū ē testato: pōt remittere.aliud aūt nō.vt.C. de pac.ſiqs i ꝓscri bēdo.r.ff.de pac.l.pactū.et de opi.li.l. cerdonē.r ad.l. falci.qō de bonis.§.fi.

o Capite.bis enim duob9 modis tñ amittit' vsusfru ct9.vt.ff. ō vsufructu.ea.re. q vsu ꝙsu.l.in stipulatiōe.r .l.quoniam.

p Satisdat'. a legatario.

q Estimate.ſ.eo tpe q̄ndo dat' legatario.sic.ff.de vsu fruc.ea.re.q vsu.ꝙ.l.si tibi.

r Poterat.ſ. cū substātia in bis nō solvet':r dñium mutet':vt ꝫ dictū est.

s Cautionē.ipropꝛie.nam satisdare dz:vt.C.de v.sig. .l.sancimus.r.ff.de vsu.ea. re.q vsu.ꝙ.l.trib9.in fi. que cautio loco ꝓprietatis erit apud heredē.

t Finit' aūt. vsufructuarij .ſ.nāli. Ꝫ ꝛ.ff. de noua.si vsufruc. So.non ꝛdicit.ibi eni anteq̄ esſez vsufructua rius delegaui. dñ ex ei9 p sona cui delegaui finit'.q: i ei9 psona incipit:si aūt po stea delegasſez:ex mea pso na finiret':vt.ff.de pi.r cō. rei vē.l.necessario.§.fi.

v Capitis.ꝛ.de ca.di.§.i. r.ij.r.iij.

x Parima.q̄ mortes ciui les sūt.vt.ff.ꝓ socio rez.§. societas:nō aūt minima. ca.di.vt.ī.de acqui.per arro.in prin.

y Per modū.ſ.vt bonus paterfa.vel meli9.p modū r tps.i.p modera tū tps.ſ.r.an.iter pñtes.xx.iter absentes.C. de vsufruc. corruptionē. ſz relictū ciuitati durat.c.an.vt.ff.e.an vsufruc. Actio vē ꝑpetēs ꝓ vsufru ctu nō ipo iure tollit'.cū tps nō sit modus tollēde ob. ſz excepto dcō tpe tollit':ſz i alijs modis q̄ fruēdi ipo iur etiā actio tollat':vt.ff. ō ac.r ob. obligationū fere.§.placet.

z Cōstitutio.C.ō vsufruc.corruptōez

a Itē finit' cedēdo.ī.ti.i.in fi.primi casus.ꝛ. So.hic dicit ō iure vtēdi qō cedi nō pōt.imo tūc ad ꝓprietatē redit.vt hic.r.ff.de iu.do.si vsufru. ibi. De ipa fructuū ꝙceptione.ar.ff.de pe.r cō.rei vē.l.necessario.§. fi.

b Acquisierit.scilicet finitur vsufruc.

c Que res.idest talis acquisitio. Accursius.

d Consumpte fuerint.ſ.in totū.vt.ff.eo.sicui.

e Nec aree.sic.ff.q.mo.vsu.amit.§.pe.ar.ꝛ.ff. de pig.actio.l. domo.

f Cū totus.nō totus:si enim ꝓ parte non redit ad ꝓprietatem.vt.ff. qui.mo.vsu.a.l.excepta. Item si sunt duo ꝓfructuarij vno perdente al teri accresc̄it.vt.ff. de vsufru.accresc.l.i.§.penultimo. Accursius.

g Idem.constituitur.ſ.in testamēto r inter vivos: vt.ō. ti.i.§.i.

h Solet.q nisi vsus ꝓparte ꝓstitui ñ pōt:vt.ff.e.l.vsus ps. sed aliud in vsufructu.vt.ff. de vsufruc.l. vsufructus ab initio. Et est ratio:q: diuiduus est:quod non ē in alijs seruitutibus.vt.ff.ad.l. fal.l.i.§.si vsufructu.nec obstat si duobus vsus constituitur q̄ concursu partes fiunt:q: occasione magis q̄ ratōe ꝓtingit.vt.ff. de riuis.l.labeo.

i Modis.quos ō ti.i.§.finitur habuimus.

k Minus iure.sed in casibus sunt fructuarius r vsurarius.vt in vsu pecunie.vt.ff. de vsufr.ea.re.l.hec senatus.§.i. Itē de fundo ō quo tñ fenū tollit' quātū soli sibi sufficit:ut.ff.e.fundi. Itē si in silua remota ex qua uterq; ligna uendere potuit:ut.ff.e.diuus.

l Feno.i.herba.

m Stramentis.i.de melega:genus est bladi.

n Quotidianū.quid si hodie usus qui mihi sufficit cōstituatur: r cras ab alio in alio fundo cōstituat'. R.locus erit electioni uel gratificationi in toto uel in parte.ar.ī.de le.§.si generaliter.r.ff. de reli.l.fi.

o Utatur.nūqd in vino vel frumēto ⁊ oleo. Rndēt qdā nullo mō: alīj ꝛ.quoꝝ ſnia ē vior: vt.ff.e.plenū.§.pter. Itē qs colit agrū. R. ppetari⁹ ſi vult: al' vſuarius: vt.ff.e.ſi dom⁹ vſus.⁊.ff.de vſufruc.l.hactenus.

p Impediméto alis.i.ſi alia de cā inueniat dñz ⁊ ei⁹ familiā poterit ꝓ hiberi.vt.ff.e.l.ſi habitatio.§.fi.

q Alīj.q.d.niſi ꝓprietario.

r Cum.ideſt quāuis.

ſ Hec oia.ſ.ti.i.finitur.ꝛ So.vt ibi.ſic.ff.loca.l.locare.ꝛ.So. ibi i ꝑdialib⁹ ſeruitutibus loqtur.hic in ꝓſonalibus.

t Itē is. vt.ff.e.l.ū.§.i.ꝛ. So. ibi ponit' ſolū: ꝓ ſolū mō: vt.ff.de vulga.ſubſti.l. qui liberis.in principio.

v Cū marito pñti et futuro.vt.ff.e.l.ceterū.§.mulieri.⁊ generaliter oēs recipi et quos ⁊ maſculus: dūmō honeſte.vt.ff.e.l.nō ſolū.⁊ .l.non aliter.

x Itē ipe.tm̄. non aūt locare pōt: ſi tū aliqd ꝓducat facieēdū in eo poterit vti opa vſurarū ſerui. Itē ipe eidē ſeruo ſuo opera poterit locare: acquirit aūt ex re non ex opa vſuarū.vt.ff.eo.plenū.§.fi.⁊.l.ſequenti.

y Et in iuméto. facit.ff.e.plenū.§.ſed ſi bonum.⁊.§. equitū.

z Ex ⁊ſi neqz lacte.niſi modico.vt.ff.eo.plenū.§.ſz ſi pecoris. alīs nullo mō ſm P. Jo.ꝛ.dicit eniz oībus bis ad ſuū vſū ⁊ ſuoꝝ poſſe vti.vt in fundo diximus.

a In fructu. ſic ſ̄. de rerū di.§.in pecudum.

b Sicut habitatio.ſiue dicatur habitatio: ſine vſufructus habitationis idem eſt. vt.C.e.cū antiquitas.

c Aliquo.ſ.inter viuos pactionibus ⁊ ſtipulatiōibus. ſic ſ̄.ō ſer.§.fi.⁊ ō vſu.§.i.

d Usus.qz locat: vt.C.eo. cū antiqtas.ſz vſuarius nō: vt ſ̄.circa principium. Accurſius florentinus legū doctor:

e Neqz vſufructus.qz hoc nō finit' niſi morte. vt.ff.e. ſi habitatio. circa principiū.ſz vſufruct⁹ multis modis dicit': vt ſ̄.de vſufruc.§.finitur.

f Deciſione.vt.C.e.cū antiquitas. Hic excuſat ſe quare de here. ⁊ ob.nō dicit: cū videt' hec dicere debere. vt ſ̄.de re.cor.§.i.

g Proponem⁹.ſ.j.ō he.iſti.vſqz ad t.j.ō obli.⁊ exide vſqz ad t.ō ac.

h Expoſuim⁹.hec ꝓtinuatio referē' ſ̄.ō re.di.§.ſinglor. i Et.p.i.

k De vſucapi.ſ.mobiliū: vt pz.j.e.in prin.⁊.C. qui. ca. ceſ. lon. tem. p.l.ū.ſed in.ff.e.vſucapio large ſumitur p totū ti. ⁊ maxime in.l. quere.

l Ure ciuili.i.l.xij.tabu. vel romanoꝝ p excellētiā: vt ſ̄.de iurena.§.ſed ius. ⁊c. Accurſius.

m Qui bona.quod preſumit' ſi a dño credat ſe emere. vt.ff.de ꝓbē.em.l.q a quoꝛz. vel q̄ putat vendētē bre ius vēdēdi.vt.ff. de v.ſig. .l.bone fidei emptor.que bona fides ꝓſumitur ſemp. vt.ff.de ꝓba. vi⁹. inſpiciunt' aūt in vēditōe duo tpa.ſ.tps ꝛct⁹ ⁊ tps traditiōis.in alīs aūt ꝛctib⁹ tps traditionis ſufficit.nec nocet poſterior ſciētia. ſecus in pe.here.vt.ff.ꝓ ſoluto.l.pe.⁊ pro emptore.l.ū.⁊.C. de vſuca.tranſfor.§. ſz tā tūmō.⁊.ff.de pe.here.ſed ⁊ſi.§.quod ſi ab initio.

n Nō erat.ſi .n.erat dñs ⁊ accipiēs fit dñs ꝑ traditionē: vñ ñ vſucapit vt.ff.e.ſeq'. §.lana.⁊ ō capti.l.i bello.§.ſiq' ſuū.⁊ ſ̄.ō re.di.§.ꝓ tradi.

o Alia.cū ſit mlte cauſe iuſte ſiñ ti.ff.ō pub.l.i.§.ſz cur.vſqz ad.l. eū q.

p In italico.i.i italia: nō ergo etiā i puiciali.vt.C.ō vſuc.trāſfor.l.vna.

q Ne rex dñia.hec eſt ratio quare vſuca.ſit iducta ⁊ alia.ſcilicet vt aliquis ſit litium finis.vt.ff.ꝓ ſuo.l.fi. Accurſius.

r Et cum hoc placitum erat. ideſt cum iſtud placebat.

ſ Putantibus. ideſt iure conſultis.

t Ad inquirendas. vel amittendas. Accurſius florentinus.

u Prefata tempora. ſcilicet anni vel biennū.

x Reſedit. ſcilicet in animo.

y Maturius. ideſt matureꝛ

z Defraudet'.qō iura nolunt: vt. C. de vſufruc. corrumptionem.⁊ de prescrip.xxx.an.l.fi.

a Certo loco. id eſt ſolo italico: vt olim.ſ̄.eodem.

b Cōſtitutōe. C. de vſuc.tranſ.l.i.

c Qua.ſ.conſtitutione. Ac.

d Quidez mobiles.⁊ ſe mouentes ut.ff. de verb. ſignificationem.

e Per triēniū.q̄ tēpora tam preſcriptioni q̄ vſucapi ꝓtinua ſūt vt.ff. e. nunq̄. §.i.⁊ in vſucapi. ſufficit tetigiſſe vltimū diez. In preſcriptione vero queritur de mōēto ad mōētū: vt.ff.e.l.i vſucapi.⁊.ff.ō actio.⁊ obli. .l.i omnibus.⁊ eſt ratio: qz vſucapio fauorabilis ē: prescript. vero odioſa vt.C.de edi.di.hadri.tol.l.fi.i fi.⁊.ff. de li.⁊ poſtbu.l: cum quidam.

f Ideſt. quādoqz longū tēpus aliter ponitur: vt.ff. de dā. ifecto.ſi finita .§. non aūt. Item aliud i ꝓſonalibus acti. vt.C.q nō.obt lon. temp. preſcri

De uſucapionibus et longi temporis præſcriptionibus.

In ciuili ꝓſtitutū fuerat vt q bona fide ab eo qui dñs nō erat: cū crediderit eum dñz eſſe rē emerit. vel ex donatiōe aliaue iuſta cauſa acceperit: is eā rē ſi mobilis erat: anno vbiqz vno: ſi imobilis biēnio tātū i italico ſolo vſucapiebat. nē rerū dñia i incerto eſſent: et cū hoc placitū erat putāti bus antiquioribus dominis ſuffi cere ad iquirēdas res ſuas prefata tēpora. nobis melior ſententia relēdit ne domini maturius ſuis reb⁹ defraudētur. neqz certo loco hoc beneficiū ꝓcludatur. ⁊ ideo cōſtitutiōnē ſuper hoc promulgauimus qua cautū ē ut res quidē mobiles per triēniū vſucapiant': imobiles uero per longi temporis poſſeſſionem. ideſt inter preſentes decēnio inter habentes.xx. annis vſucapiantur. ⁊ his modis non ſolū i italia: ſed etiam in omni terra que noſtro imperio gubernatur: dñium rerum iuſta cauſa poſſeſſionis precedente acquiratur. Sed aliquā do etiaz ſi maxime quis bona fide rē poſſederit: non tamen illi vſucapio vllo tempore procedit: veluti ſi quis liber homine vel rez ſacrām vel religioſam vel ſerū fugitiuz poſſideat. Furtiue quoqz res ⁊ q̄ui poſſeſſe ſunt: nec ſi predicto lōgo tēpore bona fide poſſeſſe fuerint vſucapi poſſunt. Nam furtiuā re rū lex.xii.tab.⁊.l.attilia ihibēt vſucapionem: ūi rerum poſſeſſarū lex iulia ⁊ plautia. Quod aūt dictum

ptione qz.⁊ de conſti.pecu.l.ū.

g Preſentes.ſ.i eadē prouincia degētes: ſed habētes i alia: vt .C. de preſcript.lon.tempo.l.fi.

h Usucapiātur. ꝓprie ꝓ mobilibus accipit' ſ̄ ꝓprie ꝓ imobilibus: q̄ tū ad hūc ti. ſic.ff. de offi. pcō.l.ū.

i Non ſolum. ex differentia enim locoꝝ ⁊c. vt.C. de tem. ite. re. ſuperuacuam. Accurſius.

k Dñiū rez. Ex hac lra voluit dicere. B. q̄ ꝑſcriptio.x.vl.xxz an. dñiū q̄rat'. ꝓ eo ē.ff.e.l.eū q.i fi.i. R. B. ꝺicit: ar.ff.ō iure in. ſi duo. §.i.⁊.C.ō ꝑſcript.xxx.an. ſiqs emp.i pri. ⁊ eſt ar. pro .B.ff.ō pigno.ac.l.i.§.cū ꝑdiū.⁊.C.ō pigno.l.vſuca. ⁊ qō hic dī i his mōis referas ꝑz B. ad vſuca. tm̄ ꝓ quā ꝑz oēs dñiū q̄rit': vt.C.ō pac.l.traditōib⁹. vel q̄ dicit dñiū ponit' ꝓprie q̄tū ad uſuca. ꝓprie vero q̄tū ad ꝑſcriptionē: hoc ē ꝓ effectu dñij .ſ.vt poſſidētes habeam⁹ exceptionē: nō poſſidentes habeam⁹ actionē: vt.ff.ō ac.re.do. rē i bonis. vt.C.ō ꝑſcrip.xxx.an. ſi qs emp.i pri.⁊ ē rō q̄re vſuca. magis dñiū q̄rat' q mobiliū rez vis ē poſſeſſio: vt.ff.ō acq.poſ.ſi rē.

l Juſta cauſa. vel quaſi: vt dicemus.j.e.§.error.

m Ex. vllo tpe.ēt.xl.ā. vt.C.ō ꝑ.lō.tē.q̄.ꝓ li.do.l.fi. n Sacrā niſi ōſinat ei ſacre vel religioſe: qō fieri pōt: vt.ff.ō rel.cū loca.

o Al' fuū fugitiuū. q facit furtū ſui ipi⁹: vt.C.ō fuis fu.l.i. Ex nūqd.xxx.an. fugitiu⁹ vſucapiat'. R. nō cū poſſeſſio' retineat': vt .ff.ō acq.poſ.l.i.§.ꝓ fuū.⁊.l.rē q̄.i fi. ergo. ñ currit uſupatio poſ

fidēti: vt. C. ō pre. xxx. an. vel. xl. an. l. male. nisi ex tūc qñ bñ ab alio icipiet possideri vl steterit uiu: q: extūc ōsinit possideri: vt .ff. de acq. pos. l. iij. §. si seruus. ⁊. l. per eū. §. per seruū.

p Furtiue res. ui expllsiua ñ pplsiua: vt. C. p me. cā l. sivivl me.

q Nec si pdicto. s. triēnij. vl. x. vl. xx. an. ʒ. xxx. vl. xl. an. pñt: vt .C. ō p. xxx. vel. xl. an. l. oēs. ⁊. l. sicuti. ⁊ de an. excep. l. i. §. ad hoc.

r Pñt. nisi purgato vitio. vt. ſ. e. §. quando.

s Furtiua. sīlis ratio: quia lex vult vt. s. qui mann. nō possunt. i pn. vnde illud. Sic volo sic iubeo sit pro ratione voluntas. Est ⁊ alia ratio quia res vitiose sunt: vt. ſ. e. §. nouissime.

t Vi possessarū: .s. si expulit ⁊ possidet. nec sufficit expulisse. vt. ff. e. seq tur. §. si tamen vi.

u Quod aūt pertinet. s. tantum.

x Nā his. s. possessorib⁹ violentis ⁊ furibus:

y Alia rōe. nota q̄ ꝓualet generalis ratio speciali: sic .s. ō nup. §. affinitatis. ⁊. §. socrum. ar. ptra. ff. de edē. quedam.

ē fur tiua. ēt ui possessa. rep usucapionē p leges. phibita. eē: nō eo ptinēt ut nec ipe fur quep uim possidet usucape possit. nā. his alia ratione usucapio nō cōpetit: q. s. mala fide possidēt: sz nec ullus alius q̄uis ab eis bona fide emerit. vel ex alia cā acceperit usucapiēdi ius hz: Añ ⁊ in reb⁹ mobilib⁹ nō facile ꝓcedit vt bone fidei possessoribus usucapio ꝓpetat. Nā q sciēs alienā rē uēdiderit: ul ex alia cā tradiderit furtū ei⁹ ꝓmittit. Hz tamē id aliq̄ aliter se hz. nā si herēs rē defuncto ꝓmodatā aut locatā vl apud eū de posita estimāt hereditariā eē bona fide accipienti vēdiderit: aut donauerit: aut dōtis nomine dederit: qui is q̄ acceperit usucapere possit dubiū non est. Quippe cū res ea furti vitiū nō ceciderit cuiuisq̄ heres qui bona fide tanq̄ suam alienauerit: furtū nō cōmittit. Itē si is ad quē ancille usufru. ptinet ptū suū eē credēs vēdiderit aut donauerit: furtū nō ꝓmittit. furtūm enī sine affectu furādi nōn ꝓmittit. Aliis quoq̄ modis acciderе pōt ut qs sine uitio

3 Sed nec ullus. C. q̄ me. cau. l. si vi vel me. ꝯ. Ho. hic de vi expulsiua ibi de ꝓpulsiua q̄ volūtatē licet coactā habet i se: vt. ff. q̄ me. ca. si mulier. §. pe.

a Añ i reb⁹: q: i reb⁹ mobilib⁹ alienis fit furtū ꝓtractādo. vt. ſ. de obliga. q̄ ex delic. nasc̄ū. §. i. ⁊ ex eo fit furtiua: ⁊ sic ñ usucap. vt. s. primo. vnde sequitur q̄ in reb⁹ mo. ⁊c.

b Cōpetat. sz vl q̄ culpa auctoris ñ ꝓmittet. i. ñ seq̄t accipiētē: vt. ff. ō diuer. ⁊ tē. p. l. an vitū. ⁊. ff. ō exce. doli. l. apō. §. si cū legitima. Ꝛ. si vitiū ē rei ꝓmittat vt hic: si psone ꝓmittat i vniuersū succedētē: vt. C. ō acq. pos. l. vitia. ⁊. C. cois. ō vsuc. l. fi. si i rē singlarē succedat: ñ ꝓmittat: vt. ff. ō excepti. l. apō. §. ō auctoris. ⁊. C. ō pi. ⁊ cō. rei. vē. l. dolū. nisi q̄ vtet accessione tpis ei⁹ vt. ff. ō acq. pos. l. pōpo. §. fi. Hz hodie vitiū psone nocet singlari successori. p aute. malefidei.

c Si heres. sic. ff. e. pōt. ⁊. l. se.

d Accipiēti. an ipe heres vsuca. p herede. Ꝛ. ñ. vt. ff. ō diuer. ⁊ tē. p. l. cū heres. Alij ꝯ si vellet ex sua psona ꝓtinuare pos. vt .C. ō p. lō. tē. l. i. q̄ falsū ē. Añ ergo hz vsuca. p herede: cū nec i suis heredib⁹ locū hēat: vt. ff. p here. l. ij. §. filiū. ⁊. C. p here. l. nihil. Ꝛ. q̄ ñ ōfuct⁹ retinebat aliquā rē credēs suā: nō vsucapiebat: q: deficiebat ti. ⁊ heres est extraneus.

e Dotis. p filia vl alia: nā ⁊ hic iust⁹ ē titulus: vt. ff. p dote. l. i.

f Itē. ñ ꝓmittit. ⁊ ita vsucapit. sz nōne fuit i iur erratū: vt. s. ō re. di. i pecudū. ergo vsucapio ñ pcedit vt. ff. e. nunq̄. i pn. ⁊. l. si fur. §. i. Ꝛ. hic. errauit tradēs ibi accipiēs: vt ex illis. ll. colligit: vel nō pdest sed nō nocet.

g Furtū. n. sz pbo q̄ sine affū furtū ꝓmittit. nā i iterdicto vñ vi icidit sine affectu q̄ō sīle ē furto. ergo ⁊ furtū fit sine affectu: vt. C. vñ vi. cū q̄rebat. ibi. Et generali. ⁊ ibi. Cū talis ⁊c. Ꝛ. in iterdicto ē affect⁹ sz ñ ꝯ psonā certā. sz hic suā eē credebat.

b Nō ꝓmittit. sic. ſ. ō ob. q̄ ex ōlic. nasc̄. §. placuit

i Alijs. vt si iusto errore credā me heredē cū ñ sim: vt. ff. e. pōt. Itē mihi legatū cū sit adēptū: vt. ſ. ō ac. §. siqs agēs. sic. ff. p lega. l. iij. i fi. ⁊ alias vbicūq̄ qs putat rē suā. Ac.

k Nō aūt ad eas res hucusq̄ ō vsu rep mobiliū dcm ē. nūc ꝓcedit ius imobiliū.

l Vacātis. locꝰ iterdū plenꝰ: vt q̄ possidet: iterdū semiplenꝰ vt ille i quo aliqs est causa legatoꝝ rei seruāde causa. vt. ff. de acqui. pos. l. iij. §. fi. ⁊ de ac. em. l. ij. §. i. Interdū vacuus: ⁊ hoc

tribus modis: vt hic. sic. ff. de acqui. pos. l. si id quod.

m Propter absentiā. sz hoc videt falsū: q̄ ꝓpter abſtiaz amittat pos sessio. vt. ff. de acqui. pos. clā. §. q̄ ad nūdinas. Hz Ꝛ. hoc ꝓpter effectū absentie dī. s. obliuionē. vt q: lōgo tpe abfuit pſumit q̄ ꝓ derelicto habuit. tps enī inducit obliuionē: ⁊ possessio oblitiōe amittit: vt. ff. ō uā. infe. l. si finita. §. nō aūt. qō tps erit in arbitrio iudicis. vt. ff. de iure. deli. l. i. §. fi. ⁊ l. se. dūmō longū sit: ⁊ obliuionē inducat: ⁊ aiuz retinēdi bre desinat. vt. ff. e. l. furtū. §. i. ⁊. ff. de acq. pos. quē admodum.

furti rē alienā ad aliquē trāsferat: ⁊ vt a possessore usucapiat. Ad aūtē ad eas res q̄ solo cōtinent: expedit: ius ita ꝓcedit. vt si qs loci vacātis possessionem ꝓptēr absentiam aut negligentiā dñi: aut q: sine successore decesserit: sine vi nāciscat: q̄uis ipe mala fide possidet: q: intelligit se alienū fundū occupasse: tñ si alii bona fide accipiēti traditō rit: poterit ei lōgā possessione res acqri. q: neq̄z furtū neq̄z ui possessū accēpit. Abolita ē enī quo: undā uetex ſnia existimātiū etiā fūdi lociuē furtū fieri: ⁊ eoz vtilitati: q̄ res soli possidēt pricipalib⁹ ꝓstitutionibus ꝓspicit. ne cui lōga et indubitata possessio debeat auferri.

Aliquādo etiā furtiua vl vi possessa res usucapi pōt. veluti si i dōmini ptāte reuersa fuerit: tūc enī uitio rei purgato. ꝓcedit ei⁹ usucapio

Rēs fisci nr̄i usucapi nō⁹ pōt. sz papinian⁹ scripsit: bonis uacātib⁹ fisco nōdū ōnūciātis bona fide emptoꝝ traditā⁹ sibi rē ex his bōnis usucapē posse: ⁊ ita diuus pius ⁊ diuus seuer⁹ ⁊ antonius rescripserūt

n Aut negligētiā tātaz. vt respuat rei pos. quod facile fit. ff. ō acqui. pos. siquis ui. §. i. ⁊. §. differentia.

o Successore. idest etsi cū successore: dūmō nō fuerit apprehensa. vt. ff. de acqui rē. pos. cū heredes.

p Longa. s. x. vel. xx. an. sz hic. §. duab⁹ rōnib⁹ ē hodie cōrectus. nā pſumit hodie talis possessio violenta. vt .C. vñ ui. ꝓquerebat. ergo nō hz locū hec pscriptio. vt s. §. furtiue. Itē alia rōne: q: bona fides desideratur ab vtraq̄z parte. alis. xxx. an. tm̄ pscriptio currit. vt i auc. vt spō. lar. §. rursus.

q Acceperit. vere et non furtiue.

r Abolita. i. perempta. ide abolitio: idest accusationis peremptio.

s Lociue. i. partis fundi. sed fundus totꝰ dicit: vt. ff. de vbo. si. l. locꝰ.

t Furtū. ⁊ ē simile vt. ff. e. l. queritur. Hz ꝯ. ff. de furtis. siqs vxori. §. si sulfurarie. ⁊. l. si certe. Ho. ibi nō loci sz terre: q̄ eximebat furtū fiebat ⁊ qō subiicit. Et eoz ⁊c. sic ꝓstrue: ⁊ pspi. pn. ꝯ. ne cui eoz q̄ soli res lō. ⁊c. ⁊ sunt de principales ꝓstitutōes. vt. C. ō pscrip. lō. tē. p totū ti.

u Aliquando. vsucapi. duabus rōnibus stare non pōt: qō hic dicitur. Prima quia desijt esse vitiosa. vnde non erit mirabile: quod videtur velle inducere cōtra id quod est. s. e. §. furtiue. Ꝛ. dic furtiua vel vi possessa. s. quondam. Secunda quia dominus non vsucapit: cuius sua sit: nec alius ab eo accipiens: cum transeat dōīum: vt. ff. e. sequitur. §. lana. Hz Ꝛ. vsucapi potest. idest vsucapibilis est. vt si ab aliquo nō domino alienatur non cōmittente furtum eius vsucapit emptor.

x Domini. vel quasi: vt tutoris vel creditoris: si alienam rem debitor obligauit: vt. ff. e. sequitur. §. si pupilli. ⁊ pro soluto. l. fina. aliud si suam. vt. ff. e. sequitur. §. si rem. Accursius.

y Reuersa. vel quasi. vt. ff. de fur. quāuis. ⁊ ita q̄ nō possit ab eo auelli vt. ff. e. sequitur. §. extunc. Accursius.

z Res fisci. idest imperij.

a Non potest. triēniū mobilis. vel. x. vel. xx. an. imobilis. idez in patrimoniali principis: vt. C. ne rei domini. vel temporalis. l. i. Idem in re ciuitatis. vt. C. de sacrosan. ec. l. fi. Prescribuntur tamen dicte res spatio quadraginta ānorum: excepta re mobili ecclesiastica nō sacra que triennio vsucapit. vt. C. de prescriptio. xxx. an. omnes. ⁊ in auc. de ec. ti. §. pro temporalibus. col. ix. ⁊ ti. hec ꝓstitutio inouat ꝓstitutiones. col. viij. Itē exceptis publicis que sunt i vsu publico deputata. vt. ff. de via publica. l. viam. Itē res pupilli non vsucapitur. vt. ff. de acqui. re. do. bona fide. §. fi. nec interest. Itē res filij a patre alienata: nisi. xxx. an. a tēpore quo est sui iuris. vt. C. de ānā. excep. l. i. in fi. ⁊ in auc. de nup. §. si vo expectet. Itē res data presidi cōtra. l. iuli. repetun. vt. ff. ad. l. iul. repetun. qui contra legem. Itez fundus dotalis: vt. ff. de fun. do. l. si fundum.

b Denunciatis. ab aliquo: cum varie sint cause quibus ad fiscum denūciatio fieri solet: vt. ff. de iure fisci. l. i. in principio.

c Traditam. s. ab eo qui acceperat possessionem bonorum bonorum.

d Bonis. s. alicuius morientis sine herede: cui successit fiscus: nō idez in ciuitate. vt. C. de bo. va. l. i. ⁊. l. vacātia. li. x.

e Vsucape. s. triēnio: vel. x. vel. xx. an. cū habeat ti. si aūt ti. nō habet: ⁊ vult ex tempore dilatōis sibi computare tempus: habet quatuor annos

vt.ff. de iure fisci.l.i.§.diuus.⁊ de diuer.⁊ tẽ.pre.l.inter.§.i. Sed si ex
tpe exquo cepũt ad fiscũ pueire.xx.an. hz vt.ff. de iu.fisci.l.i.§.pscriptio
f Nouissime.i.ivltimis.vt breuiter dicã.sic ẽ.ꝺ suspec.tu.§.nouissime
g Vitiũ.vel quasi.vt ẽ.pri.§.⁊.§.aliqñ. Sũt aũt vitia:vt quia furtiua
vel ui possessa.vt ẽ.e.§.furtiue. Nunquid precaria possessio est vitiosa
Rñ.nõ.vt.C. de pscri.lõ.
tem. l.i. Nũquid clandesti
na. Rñ.non dicitur res clã
destina aliqua.l.sed possef
sio.quidam tñ dicũt omnia
supradicta ee vitia rerũ. vt
ar.ff.ꝺ acqui.pos. pompo.
.§.cũ quis.

b Error. de errore facti
loquitur.idem magis in er
rore iuris.vt.ff.eo.l.nunq̃.
hz hic error facti qñqz pdest
vt.ff.p emptore. qp vulgo.
⁊.ff.p lega.l.p legato.⁊.ff.
pro soluto. l.iij.⁊.ff. p suo.
hominẽ. in quib⁹ casib⁹ di
cunt quidã locũ bẽre ti.pro
suo. ⁊ tñ in his ⁊ in alijs q
a lege specialiter inueniũt
vt.ff. de iure do.l.proculus
fm Azo.nos idem fm Jo.
in omnib⁹: ⁊ de his gratia
exẽpli posuit.l.⁊ ti. empti.
vel simili vsucapiet: nõ p
suo tñ: vt tamẽ in emptiõe
iustiorẽ errorẽ exigam⁹. vt
.ff.p empto.l.ij.⁊.iij.i prin.
Item quid si non errat:sed
scit. Rñ nõ põt sibi cãz pos
sessiõis mutare. vt.ff. ꝺ ac.
pos.l.ij.§.illud. ⁊.ff.e.non
solũ.⁊.§. qp vulgo.

i Diutina. s.x. an. inter p
sentes:vel.xx.iter absẽtes.
vel triẽnij.vt.ff.qui ⁊ a qui.
sed cũ fidei.§. aristo.⁊ ẽ.e.
in prin.hui⁹ ti.⁊.C.e.l.diutina.

k Et heredi.heres iure ciuili.bo.pos.:iure pretorio.vt.j. de bo.pos.§:
quos aũt. l Cõtinuat.nisi ipsi heredi tradita sit possessio. vt.ff.e.
eius.al heres. m Sciat.ff. de ac.re.do.quesitũ.ij.rñ.ẽ. Jo.ibi he
res sciebat eẽ eius qui cãm a testatore hz.vt legatarij qꝺ nocet:at hic al
terius sciebat qꝺ nõ nocet ad vsucapionẽ.

n Qꝺ nra pstõ.vt.C. de vsuca trãsfor.l.i. Silr.nõ solũ i pscriptõe.

o Inter uẽditorẽ quoqz.tpa.s.vt ptinuẽt.hz i hoc differt.qr i ti.singlor
vtrũqz.s. emptorẽ ⁊ vẽditorẽ bonã fidẽ hre oportet. vt.ff.p emp.l.ij.§.
si eã.rẽ.al ẽ.sec⁹ iuniuersali ti.vt hic.⁊ ẽ rõ.qr si heres nõ adiisz heredi
tas ꝑpleret:vt.ff.e.nũq̃.§.vacuũ. ⁊ qr ẽ eadẽ psona.vt in auc. de iurin.
a mor.p.pcor.cũ hoc.§.ff.p em.l.ij.§.emptori.⁊.§.si defunct⁹.⁊ fit hec
piũctio ad lucrũ ⁊ ad dãnũ.vt.ff.quẽad.fui.amit.l.si alia.§.tempus.

p Edco.i.pcepto gnãli.al ptor dñr edcã.vt qp me.ca.l.si mlr cũ ⁊ silef
q A fisco.vt a procuratore ipialiũ rer.nã ꝺ prmonialib⁹ dic.j.eo. in fi.
r Emit.s.a fisco.uẽdẽte vt suã a quo edicto res minor excipiũt.vt.C.
si aduer.fis.l.fi. Si aũt vt alienã.vt qr cessatũ ẽ in solutiõe tributor. tria
exigũt.vt qp sit debitũ ⁊ qp cessatũ.vt.C.si aduer.fis.l.fi.⁊.C.si propter
pu.pen.l.fi.ij.rñ.forte biẽnio:vt.ff.loca.⁊ con.l.quero.§.inter. Itẽ ter
tio qp res subhastetur.vt.C.si propter pu.pen.l.fi.

f Memorie.vt.C. de quadri.prescriptione.omnes.

t Bene prosperit.corrigendo edictũ diui.

u Statim.vt.ff. de pe.here.nec vllam.§.itẽ siquis.ẽ. Jo.ibi i vniuersi
tate:hic in re singulari loquit. Alij dicũt qp hic corrigit ⁊ eodẽ modo.s.
primo ⁊ nõ secũdo.rñ.ad.l.C. de here.vẽ.l.i. Itẽ ibi erãt res fisci.

x Quadriẽniũ.nisi sit minor vl reipu.cã absens.vt.C.ꝺ resti.mili.l.iij.

y Actões.hz q̃. Rñ.pdi.ex hac.l.hz Jo.hz p.i rẽ dabat:hic ñ dño ẽ dñz

z Nostra constitutio.C. de quadri.pre.bene a zenone.

zl A nostra.i.priuata nostra substãtia:hz ẽ. de fiscali dixi.vt.C.ꝺ q̃dri.
pre.bene a zenone. Accursius.

De donationibus. Rubrica.

a Est ãt.acqsitõis.s.de iure ciuili.nã p sti.tiñ ẽhebat.s.donatio

q. s.stipulatio ẽ ꝺ iure ciuili:hz hodie nudo fit pacto:vt.C.e.sigs
argẽ.§.fi.⁊.j.ꝺ ac.§.ꝺ pstituta. Vl dic eã eẽ ꝺ iure ciuili appro
batõe:hz iuẽtõe:hz iure gẽ.vt.ẽ.ꝺ re.diui.§.p traditionẽ. Vl dic
sui origo fuit ꝺ iure gẽ.vno mõ.s.p traditionẽ:ac postea ꝺ iure
ciuili fuit ille modus approbat⁹ ⁊ ali⁹ adiuẽt⁹. s.p stipulationez

tauerit sibi q̃ ꝺã ꝑpetere actiones. Nostrã aũt dina pstitutio: quã nu
per ꝓmulgauimus: etiã de his q̃
a nostrã vl venerabilis auguste do
mo aliqd acceperit:hec statuit q̃ i fi
scalib⁹ alienatoib⁹ pfate Zenonia
ne constitutionis continentur.

Tertio p Justinia
nũ addit⁹ ẽ tertius
puta nudũ pactuz.

b Et nõ mortis.s.
large hec duo mẽ
bra accipiũtur ⁊ i
textu nil deest ⁊ p
prie ponit genera
nã multe spẽs sub
qualibet ptinẽtur:
⁊ hoc approbo. vl
accipe stricte pro
duab⁹ specieb⁹ tñ
donationũ scilicet
simplicis inter vi
uos.⁊ simplicis cã
mort.⁊ adde alias
donationes: vt le
gatũ: vt.j. de lega.
i prin. Itẽ donati
o nes propter nup.
vt.j.e.§.ẽ ⁊ aliud.
Item ⁊ quod est
.j.§.finali.

c Mortis.scilicet
istãtis: vel future:
vt.ff.eo.l.ij.⁊.iij.⁊
iij. ⁊.v.⁊.vi. siqui
dem vbiqz mors ti
menda est cũ eius
dies incertus sit:
vt.ff.e.senatus. §.
mortis. de condi.
⁊ demon.l.i.

d Siqd humani
tus.i.si moriat⁹: vt
.ff. de vbo.signi.ivulgari.§.fi.⁊ debet hic exprimi:alias nõ est
mortis causa donatio:vt.ff.e.seia.§.fi.

e Supuixisset.i.qualuisset: ⁊ ita trib⁹ modis reuocat⁹: vt hic
subũcit⁹. ⁊.ff.si certũ pet.nõ omnis.

f Penituisset.qr volũtas est ambulatoria:vt.ff.ꝺ admini.le.l.
.iij.i fi. ⁊ qr donatio ẽ ob cãz.s.si moriar ⁊ sic possũ penitere: vt
.ff.e.senat⁹.§.i.i fi.⁊.ff. de pdi.cã.da.l.iij.§.ij.

g Ad exẽplũ legatorꝝ.q̃tũ ad viz ⁊ ptãtez:qr sicut legata mor
te ꝓfirmãt⁹.ita donatões cã mortis:vt revocari nõ possint.

h Per oia.subaudi fere:vt statiz dicet:nã i mltis differũt.

i Donatõis.s.simplicis ⁊ iter viuos:alis nulla eẽt huiusmodi
distictio cũ oẽ legatũ sit donatio:vt pz ex diffinitiõe ei⁹:vt.ff.ꝺ
le.ij.l.legatũ. k Habebat.s.donatio cã mortis.nã cũ dona
tio iter viuos hẽat insignia: vt sit liberalitas cũ legato: vt morte
cõfirmet⁹:⁊ vt detrahat⁹ falcidia:vt.C.ad le.fal.l.fi.

l Retrahebãt.subaudi ⁊ alij ⁊ aliud.

m Fere legatis.dicit fere:qr i qbusdã discrepat a legat⁹:ecce si
.n. donas i annos singlos donatio vna ẽ:hz legata pla:vt.ff. de
do.cã mort⁹ senat⁹.§.fi. Itẽ legatũ ab herede sp traditur: dona
tio vl ab hoc vl ab alio:vt pz ex diffinitõe.j.ꝺ le.i prĩ. Itẽ i do
natõe obligat⁹ donãs:i legato ñ. Itẽ si testamẽtũ accuso pdo le
gatũ ñ donationẽ:si tñ accuso vt falsũ:ar.ff.ꝺ his q.vt idig. post
legatũ.§.q mortis. Itẽ alr distiguit⁹ i legatis hz quosdã: vt.ff. ꝺ
do.ca.mor.sicut more.⁊ ꝺ le.ij.vt ꝺ herdib⁹. Itẽ filiusfa. donat
hz ñ legat: vt.ff.e.tã bis.⁊.j.q.ñ ẽ p. facere testa.i.pri. Itẽ i legato
tria tpa ꝓsiderãt⁹ vt sit capax legatari⁹ vt.j.ꝺ here.q̃.⁊ differẽ.
.§.i extraneis.i dona.nõ: vt.ff. de dona.cau.mor.l.i mortis. Itẽ
qr p legato dat⁹. iterdictũ quoꝝ legatorꝝ: nõ pro donatione. qꝺ
dic vt i summa. C. quoꝝ legato.l.i.

n Cõstõ.s.corã.v. testib⁹ scriptura iterueniẽte vl ñ vt.C.e.l.fi.

o Et i sũma.i. breuiter de hac donatõe expediam⁹: vt.ff.e.l.i.

p Velit.i, vellet q̃ Herẽ.s. si supuixerit: vt.ff.e. senatusco. §.i.

r Sic ꝛ apō. i. sic ꝛ recitat poeta Hom. qō Thelematus dcis ꝟbis erpsse donauit.

t Donationes. Dictū est de donationibꝰ causa mortis: nūc de donatione simplici. i. iter viuos dicit. Accursius.

u Temere. ió dicit temere: q; qñq; reuocāt: vt. ſ. e. §. sciendū.

x Uolūtatē. etiaz nudo pacto: vt. C. eo. siquis ar. §. fi.

y Manifestauerit. ſ. p verba futuri tpis: vt dabo vl donabo ad instar sti. vt ff. de ṽ. obli. l. v. §. stipulatio. vl p̄sentis tēporis vt do vel dono cū nudo pacto fiat. ꝛ pactū etiā fiat per ṽba p̄sētis tpis: vt .C. siqs ar. §. fi. ꝛ .ff. de pac. l. tale.

z Uēditionis. ex hoc verbo dicebat .D. venditorē p̄ cise teneri ad rem tradēdā: sic. ff. ò ṽ. ob. vbi aūt non apparet. i fi. Jo. ſ. vt interesse dādo liberet: vt. ff. ò actio. emp. l. i. ꝛ simi litudo q̄ hic fit est i hoc: vt sicut necessitas iponitur venditori ad aliqd sic ꝛ donāti: licet a principio nullus cogebat: alias tenebatur. vt. C. de actio. ꝛ obl. l. sicut. Sed nūqd donator de euic. tenet. ℟. si i cepit a traditione nō: vt. ff. e. l. aristo. in fi. si a pactione sic: vt. C. de iure. dotium. l. i.

a Constitutio. vt .C. de do. l. siquis ar. §. finali.

b Etiā si non tradātur. i. si tradere noluit donator.

c Necessitas. p additionē ex lege: q̄ stricti iuris ē. C. e. eū q. ꝛ. C. .e. siquis ar. §. finali. Accursius.

d Dispositōes. i. eoꝝ q ante nos fuerūt ꝛ nostra etiā prima: vt .C. e. sancimus. in fi. e Constitutio. vt. C. e. l. penul. in fi.

f Insinuatōe. i. scriptura facta i presentia publicaꝝ psonaꝝ ꝛ i actis vbi superfluū est testes adhiberi cum publica monumēta sufficiant: vt. C. e. l. data. ꝛ in. l. donationibus

g Inuenit. ſ. nostra pstitutio: vt si detur i redēptionē captiuoꝝ vel a magistratu militū donet militib⁹ vl i refectōe domus donet alicui: vt. C. e. l. penul. Idē ꝛsi donet iperator vl ei donet: vt i auc. de nō alie. §. siml. col. ij. ꝛ i auc. vt nō fiāt pr. §. fi. col. v. Idē i donatione propter nup. vt i auc. vt spō. lar. col. ix. in prin. Idē i remissione vsurarū futuri temporis: vt. ff. e. modestinus.

h Ominime. licet quingentorum solidorum summaz excedat.

i Aliter. alias alia: veluti ne plēs donatiōes diuersis tpibus facte coaceruētur: vt. C. e. sancimus. ff. siquis aūt. Itē vt bi qui pecuniā recipiūt i redēptionē captiuoꝝ iurent se ibi bona fide expendere. Item vt sacramēto domini domus questio dirimatur: vt. C. e. l. penultima. in fi. Accursius.

k Sciēdum. per nostram pstitutionem. vt. C. de reuo. do. l. fi.

l Ex causis quinqz. ſ. vt si atroces iniurias in eū effundat: vel impias manus inferat: vel graue dānū in bonis: vel vite piculū intulit: vel si legi dicte in donando nō paruerit. vt. C. de reuo. do. l. fi. Sz donatio liberto facta solo obsequio nō pstito reuocat. aliud i libertate. vt. C. de reuo. l. i. ꝛ de li. cau. l. solo. ꝛ ē ar. p dño vt his causis possit reuocare feudū: sic i auc. vt li. ò ce. §. hāc aūt. ꝛ de li. agn. l. alimēta.

m Est ꝛ aliud introductū: vt. C. de do. añ nu. p to. ti.

n Habebat ꝛ hodie hz: si fiat donatio prius. nā ꝛ postea fieri pōt. vt. ſ. e. §. si pr.

o Insecutum. ꝛ de iure et de facto.

p Sz pater. sic. ſ. q. nō ē p miſſ. facere te. §. cecus.

q Cum augeri. idest cum hoc non esset.

r Tale. puta quia augeat dos etiam ante se.

ſ Permisit. ſ. diuus iustinus. vt. C. de donati. ante nup. l. penultima.

t Et pſequētia. al' ꝓuenientia. sic. C. de epi. ꝛ cle. l. de creuimus. ꝛ de offi. pfecti vr. l. i. in fi. ꝛ de defen. ciui. .l. defensores. ar. ꝟ. C. ò cōsti. pe. l. ij. §. pe. ꝛ. ff. de admi. le. l. iij. §. ꝓditio.

v Cōstituimus. C. de do. ante nu. l. fi.

x Exequentur. si de nouo fiat donatio: vel dos post matrimoniuz: vel vetus augeatur est equalitas. vt. C. de dona. ante nup. l. fi. §. si igitur. Note si ante matrimonium poterat esse ineq̄litas. vt. C. de pac. con. l. ex morte. Sz hodie equalitas ē ante ꝛ post in pstitucdo ꝛ i pactis lucroꝝ. vt quātū dat vxor in dotē tantū det i donatione ꝓpter nup. maritꝰ: ꝛ sicut hic fit dōis dotis: sic illa donatiōis ꝓpter nuptias. vſū fructū tū habeat maritꝰ. ne accidat matrimonij oneribus dotē nō seruire. Nam equitas suggerit q dos debeat esse ibi vbi sūt onera matrimonij: vt. ff. de iure do. l. dotis fructus. ꝛ. l. plerunqz. §. serui. cum tantundem reddatur vxori. ex qua donatione cōsulitur mulieri soluto matrimonio si res dotales non existant: ꝛ quia nō potuit alienare maritus etiā ea psentiente vt. ſ. ti. pri. in p̄n. lz al' iure hypothece possit renūciare. vt. C. ad velleia. .l. etiā. ꝛ. l. iubemus. ꝛ in auc. siue a me. ꝛ sicut dos vxori: sic et talis donatio iure reddit viro soluto matrimonio: cū sit equalitas. vt in auc. de equalitate do. §. i. col. vij. Est ꝛ spōsalitia largitas: q̄ sponsus sponse p ṽba de futuro vel eꝫ donet pure: nō respectu dotis: q̄ similiter ꝓditōez matrimonij hz. vt. C. de dona. ante nup. cum veterum. ꝛ. l. si a sponso.

y Sed etiam contracto. hodie hoc corrigitur in auc. de equali. do. col. .vij. Exemplo. sic. C. de proba. l. exemplo.

z Nostrā pstōem. C. de ser. coi manu. l. i. §. ne aūt. ꝛ. §. sin aūt socius.

a Cuius fauore. scilicet libertatis.

b Cōmunes. scilicet vt libertates per legem falcidiam non minuantur Item vbi non valet testamentum: libertates non reuocant. ff. de inof. testamen. papi. §. sed an. ꝛ libertates. ꝛ. §. fi. Item et. ff. de fideicō. li. l. generaliter. §. siquis seruo.

c Diffinimus. C. de cōi ser. ma. l. i. §. ne aūt. ꝛ. §. sin aūt socius.

d Accipiente. vel eo deposito. vt. C. de cōi ser. manu. l. i. §. ne aūt. ꝛ. §. sinautem socius. Accursius.

Et nō q̄ ꝓpellit vendere qđ est speciale ꝫ regulā. vt. C. de ꝫbē. empti. inuitū. C. delibe. l. nec emere. qđ plene nō. in auc. de fideiuſ. §. pe.

e Quib⁹ alienare licet vel nō. ſubaudi ly nō ſint dñi: vt in lra ꝺclarat.

Quibus alienare licet uel nō.

f Accidit aliqñ. ſic ꝓtinua. ſupra dictū ē quō qs efficit dñs iure gen. vel ciui. hic tractare intendit de q̄dā ſpecialitate: q̄ cōtingit ꝫ eos q dñia rez acqrūt: generale ē: vt q dñs ē pōt aliēare: z q dñs nō ē alienare nō poſſit: hic z i ſpālib⁹ caſib⁹ ꝓtigit ꝫ iū.

g Cōtra dotale. ſ. ieſtimatū. vt. C. de rei vxo. acti. l. i. §. z cū lex. al ſi eſtimat⁹ eēt poſſet alienari niſi eſtimatio fiat vt ſciat⁹ quātū valet vt. C. de iure do. l. quotiēs. z. l. ſi inter viz. z de fundo do. l. i.

b Prediū. dic dotale vel quaſi. vt. ff. de fundo do. l. iij. z. iiij. Quid ſi res mobilis ē. R. pōt alienari ſi maritus eſt ſoluendo. vt. C. de ſer. pig. da. ma. l. i.

i Inuita. ergo ea volente poterat vt inuit: quod cōrigitur ſtatim.

k Prohibetur. niſi ꝓpter ꝓcetur ad diuiſionem fundi dotalis. vt. C. de fun. do. l. fi. Itē niſi ex neceſſitate. vt. C. de li. cā. l. i. Itē niſi cum vniuerſitate. vt. C. de fun. do. l. i. Item niſi vertat⁹ ad vtilitatē mulieris: vt. ff. de iu. do. l. fi.

l Alienare. hoc large accipias ſiue dñiū ſiue ius alij cōſtituat⁹. vt. C. de re. alie. non alienā. l. fi. z in auc. de nō alien. §. alienationis. et. ff. de fun. do. l. iul⁹.

Quibus alienare licet uel nō. Accidit⁹ aliquādo vt q dñs rei ſit alienare nō poſſit: z ꝓtrā q dñs rei non ſit alienāde rei ptāte habeat. Nā dotale pdiū mārit⁹ iuita⁹ muliere p legē iuliā, phibet⁹ alienarī. cuius ipius ſit dotis cā ei datū: q nos legē iuliam cōrigētes i meliorē ſtatū deduximus: cū eni lex⁹ iulia i ſolis tātū mō reb⁹ locū habebat q̄ italice⁹ fuerāt: z alienatōes inhibebat q̄ iuita muliere fiebāt. hypothecas aūt eaz rerū etiā uōlēte vtriqz⁹ eaz rez mediū poſuim⁹: vt etiaz in eas res q̄ in puiciali ſolo poſite ſunt interdicta fiat alienatio uel obligatio: vt neutrū eoz nēqz ꝓſētiētib⁹ nulierib⁹ ꝓcedat: ne ſex⁹ mulierbris fragilitas in pnitiēz ſubſtātie earū cō uertāt. Ecōtra⁸ autez credito: pignus ex pactōe: cuius ei⁹ ea res nō ſit: alienāre pōt. ſz hoc forſitan iōo videt fieri q volūtate debitoris intelligit pign⁹ alienari. q: ab initio ꝓctus pactus ē ut licēt creditori pignus uēdere: ſi pecunia nō ſolu⁹at⁹. ſz ne creditores ſuū ius ꝓſeq ipedirēt⁹: neqz debitores temerē ſuarū rerū dñiū amittē uideāt: nra ꝓſtitutiōne ꝓſultū ē: z certus mōdus ipoſitus ē per quē pignorū diſtractio poſſit ꝓcedere. cuius tenōre vtriqz

m Ipſius. ſ. de iure gen. vt p traditionē. z ciuili. ſ. approbatione ꝫz Jo. Alij dicūt de iure ciuili. ſ. fictione. nō iure gen. vt. C. de iu. do. in rebus. ꝫz quod ibi dicit⁹ de iure nāli vxorē dñam eſſe: verū eſt primeuo iure. quo dicit⁹. Quicqd calcauerit pes tuus &c. nō naturali. i. iure gentiū.

n Corrigētes. in duobus capitulis z in alijs non.

o Reduximus. vt. C. de rei vxo. acti. §. z cū lex.

p Lex. ſ. iulia

q Italice. i. in italicis phibebat alienationē. z hoc erat primū ei⁹ vitiū.

r Inuita. ſed ea volēte ꝓcedebat: z hoc erat ſecūdū vitiū.

ſ Volente. ſimiliter phibebat.

t Utriqz. ſ. vitio.

v Interdicta. quid ſi fiat. R. vendicat⁹ mārit⁹ ꝓſtāte mrimonio ꝫ factū ſuū veniēs: cū fuerit ꝫ legē. vt. C. ō agri. z cē. quēadmodū. z de rei ven. l. dote. ſz diſſoluto eo mulier repetit: vt. C. de iure do. l. in rebus.

x Neqz ſpāle. vt ſuo fauori nō poſſit renūciare. q: etiā reipu. ītereſt vt. ff. ſol. ma. l. i. ſic. ff. de pac. do. l. de die.

y In pnitiē. i. deſtructionē

z Cōuertāt⁹. ſimilia ſunt: vbi etiā dñs nō alienat. vt. ff. ad. l. iul. ma. l. fi. z. C. ō here. z ma. manicheos. §. pe. z. C. ō p. curia. l. fi. li. x. z. j. e. §. nūc admonēdi.

a Contra. ideſt econtrario.

b Alienare. idē in iudice. vt. ff. ſi ex nox. cau. aga. l. ij. z. j. de offi. iudi. in fi. idē in flumine. vt. ff. ō ac. re. do. ergo. §. alluuio. Idē in ꝑatore z Auguſto. vt. ſ. ō vſuca. §. vlt. Idē i plātis eccleſiaz. vt in auc. hoc ius porrectū. Idē in tutorib⁹ q dñoz locū obtinēt. vt. ff. ō fur. interdū. §. q tutelā. Idē i ꝓcuratore q hz liberā adminiſtrationē: vt ſ. ō re. di. §. nihil autez. Idē i ſeruis hñtib⁹ liberā peculij adminiſtrationē. vt. ff. ō pig. ac. ſi ꝓuenerit. §. fi. z. l. ſe.

c Nō ſoluat⁹. ſ. tpe ꝓſtituto.

d Impedirent⁹. vbi nō eēt pactio de pignore vendendo.

e Temere. i. nimis cito: vt. ſ. ō vſuca. in principio.

f Conſtitutione. C. ō iure do. impe. l. fi. §. i. z. ij.

g Certus. vt ſi actū ſit ō vēdēdo iuſta q̄ētione vendere poſſit. ſz ſi nihil fuit dictū ō hoc nūciabit ſemel. z tūc elapſo biēnio vēdet: vt. C. ō iu. do. ipe. l. fi. §. i. z. ij. Si aūt dictū fuit vt nō vēdat⁹ ter nūciabit. z tūc vendet. vt. ff. ō pig. ac. ſi ꝓuenerit.

b Tenore. ſcilicet ꝓſtōnis.

i Tūlā. neqz ratōe ꝓprietatis: neqz ratōe poſſeſſionis q̄ animo retinet⁹. hz corporalē ſine tutore pdere poſſit: vt. ff. de acq. rerū do. l. pupillus. z ō acqrē. poſſeſſi. l. poſſeſſionē. Quid i adulto. R. ſi nō hz curatorē pōt alienare q̄ ſeruādo ſeruari nō poſſūt ſi hz curatorē ſiſis ē ꝓdigo: vt. C. de ite. re. mi. l. ſi curatorē.

parti creditorum z debitoruz ſatisabūde ꝓuiſuz eſt. Nūc aūt admonēdi ſum⁹ neqz pupillū neqz pupillā ūllā rem ſine tutoris auctoritate alienare poſſe. Jōqz ſi mutuā pecuniā ſine tutoris auctoritate alicui ō dederit nō ꝓtrahit obligationē: q: pecuniā nō facit⁹ accipiētis. iōqz vēdicari nūmi poſſūt ſicubi extāt. ſed ſi nūmi quos mutuo mio: ō derit abeo q accepit bona fidē ꝓſūmpti ſūt ꝓdici⁹ poſſūt: ſi malafide ad exhibē dūz de his agi pōt. At ex ꝓtrario oēs res pupillo z pupille ſine tutoris auctoritate rectē dari poſſūt. iōqz ſi ō bito: pupillo ſoluat: neceſſaria ē ō bitori tutoris auctoritas: alioqui ñ liberābit: ſz hoc etiā euidētiſſima rōe ſtatutū ē i ꝓſtōnē quā adceſarienſes aduocatos ex ſuggeſtione viri tribuniani eminentiſſimi q̄ ſtoris ſacri palatii nri promulgauim⁹: q̄ diſpoſitū ē ita licere tutori vl curatori ō bitorē pupillarē ſoluere vt pri⁹ iudicial⁹ ſnia⁸ ſine⁶ oi dāno celebrata hoc pmittat⁶ quo ſubſecuto ſi z iudex pnūciauerit z ō bitor ſoluerit: ſeq̄t huiuſmōi ſolutōez plēiſſima ſecuritās. ſin aūt alr q̄z diſpoſuim⁹ ſolutio fcā fuerit: pecuniā āt ſaluā hēat pupillus: vt ex ea locupletiōr ſit: z adhuc eādē pecunie ſū mā petāt: per exceptionē doli mali

k Poſſe. ſic. ſ. ō aucto. tuto. i prin. z de ſol. q ſi forte i fine. z. l. pupillo. z. ff. ſi cer. peta. l. non omnes. §. fi.

l Dederint. i. tradiderint. cuz dare ſit accipientis facere: vt. ſ. de ac. §. ſic itaqz. ſi poneres ꝓprie: non haberet locuz qđ ſequitur: Ideoqz vēdicare.

m Obligationez .ſ. perſonalem ex mutuo.

n Pecuniā. bona ē rō: vt. ſ. g. more cō. ob. in princi.

o Facit. quod eſt neceſſe: q: dē mutuū: quia de meo fit tuū: vt. ff. ſi cer. pe. l. ij.

p Bona fide. credens eū maiorem vt. ff. pro em. l. ij. §. ſi a pupillo. vl etiā errans i iure licet ſit ar. ꝫ. vt ꝓ empto. l. ij. §. ſi a pupillo.

q Conſumpti. qđ fit expendēdo: vel cuz alijs imiſcēdo: vt. ō. de vſufr. §:

constituitur. z. ff. de ſolu. l. ſi alieni.

r Codici. ſ. ꝓditōe certi ex mutuo recōciliato p ꝓſūptionē: vt. ff. ſi cer. pe. ſi a furioſo. z. l. ſe. Itē ſtipulatiōe recōciliatur: vt. C. ſi cer. pet. l. q̄uis. Itē vſucapione: vt. ff. de iure do. pculus. z nō. J. q. mo. re cō. obliga. in prin. Accur.

ſ Ad exhibēdū. q: tenet⁹ q dolo fecit quomin⁹ poſſit exhibere vt. C. ad exhi. l. ad exhi. z ſic iurat⁹ i litē ex eo q ītereſt pupilli citi⁹ pecuniā redditā eē: vt. ff. ō i li. iurā. l. i actōib⁹. z. l. nūmis.

t Recte. vt res fiat accipiētis: nō vt ō bitor liberet⁹: z hoc ſeqt⁹

u Dari. ex q̄cūqz cā. x Liberabit⁹. ſ. ō bitor pupilli. ꝫz ꝫ. ff. ō ſolu. ſi ſtipulat⁹ fuero. R. ibi pupillus erat adiect⁹ nec q̄ꝫ ſibi ō bebat⁹ cū ad ſolutōez tūn pōat⁹: vt. ſ. e. t. ō ſol. q ſi ſtipulat⁹ z. l. q. res. §. ac tibi.

y Cōſtitutōe. vt. C. ō admi. tu. l. ſācim⁹

z Debitorē. ex mutuo vl ſili cā nō ex pēſione: vl redditu: vt. C. ō admini. tu. l. ſācim⁹. z. l. ꝓſtitutionē.

a Snia. ſ. iterlocutoria quā p̄ceptū vulgariter appellam⁹: vt ſi dicat⁹ decernovl p̄cipio tibi ſoluere vl ōponere: vt. ff. ō mi. l. ait ꝓtor. §. qd tū.

b Sine oi. vl ſportulaz vl p̄ciōz tabell. ꝫz nūqd ō bitor ꝓ ſua ꝑte ſoluet. R. nō: vt. C. ō fruc. z li. ex. l. fi. z facit ſic. C. ō epi. au. tā de mētis. i fi. z i auc. de ſan. epi. §. ſportulaz.

c Permittat. nō q tutor z iudex neceſſarij ſūt ꝫz. p. ꝫz hz nos ſolus iudex ſufficit: vt. ff. ō mi. ait ꝓtor. §. qd tū. z. l. q ſi minor. i fi.

d Securitas. vt nec reſtitutio det⁹. ſec⁹ i pdio alienato cū ō cre to q: emptio ex volūtate: ſolutio ō neceſſitate fit. vt. C. ō mi. ait ꝓtor. §. qd tū. z. l. q ſi mi. i fi. z. C. de pdi. mi. ſiqdē.

e Si aūt ſolutio. vt ſoli pupillo vl adulto curatorē habēti ſine eo. vnde ipſo iure nō liberat⁹: vt. ſ. ibi. Nihil ꝓderit &c.

f Locupletior. qđ ē ſi nō eſt factus pauperior: vt. ff. de ſoluti oni. in pupillo. Accurſius.

g Petat. z ſic eſt de preda ſollicitus: vnde non auditur: vt. C. ꝓ empto. l. eum qui. Accurſius.

Nubo alienae luz vt nō
per qō psonas vob ius acqrit

II

b Nihil.apparet ergo q̄ ipso iure nō ē liberat⁹:si aūt cū auctō ritate tutoris ipso iure liberaret:sed tūc restitueret minor pdita pecunia:vt.C.si aduer.so.l.i.

i Dānabit.s.ipso minore petēte:vl alio suo nolente:nō extraneo vt.ff.de solutio.l.filius.Accursius.

k Soluerit circa diffusam materiā distingue cum debitor pupillo soluit, aut pseq̄t plenā aut pleniorem aut plenissimaz securitatem si soluat pupillo sine tutoris auctoritate:ꝛ pupillus bēat salnā pecuniā vl ex ea locupletior ē:liberat non ipso iure: sz exceptione:nisi esset adultus sine curatore.vt hic:ꝛ .ff.de solu.l.in pupillo.Si autez soluat tutore auctore ipso iure liberat. pōt tn̄ i integrū restitui si nō bēat rē saluā:vt.C.si adv. so.l.i.nisi i quattuor casibus vt. C. de admi.tu.sancimus.ꝛ.l.ꝓstitutionē.qō enīz legitime factū est ex euētu retractari nō oz:vt.C.ad se.ꝓsul.trebel.sancimus. plenissima est si iudex iterueniat cū tuto.vel sine eo:vt hic:ꝛ.ff.de mi.ait ptor.§.qd tn̄.ꝛ de hac materia ibi plene nō.

l Sz ex diuerso.ñ pñt.distingue:aūt id qō erat soluēdū ñ poterat alienari sine ōcreto:quo casu ōcretū iterponēdū ē i soluēdo vt.ff.ō rebꝰ cre.magis.§.si pupillus.al ñ tenet ꝛ pōtvēdicari qō solutū ē nisi ꝓsūpserit creditor:vt hic:ꝛ.ff.si cer.pe. ñ oēs.§.fi. aut poterat:quo cāu solus suffic̄ tutor vl curator vl adultꝰ ñ bñs curā:nec restituit cū ñ sint ōcepti:si siñ tutore soluerit ñ liberat nec dñiū trāsit nisi p ꝓsūptōez:vt hic:ꝛ.ff.si cer.pe.ñ ois.§.fi.ꝛ hoc qñ ōbitū erat ciuile ꝛ nāle.Sin āt nāle tm̄ p restitutōez poterit repetē si legitīe soluit:al suo iur ꝓdicet:vt.ff.ō ꝓ.ide.iterdū

m Personas.Est modus i rebꝰ sūt certi ōnicz fines. Quos vltra citraq̄z neq̄t ꝓsistere rectū. Nā lz multis modis res nobis acqrāt:vt a.§.illo singlor ō re.di.vsq̄ nūc traditū ē:tn̄ certi sūt hoies p quos acqrit.vt sūt.vi.s.per nos:p filios:p suos nros: p alienos i qbꝰ vsūfru.habemꝰ:p alios quos bona fide possidemꝰ:p libez hoiez quē bona fide possidemꝰ.vij.s.i quo nudū vsū habemꝰ.ē octauus qñ vt liber hō.i.,curator de quibꝰ hic ti.dicit:differt aūt a quodā alio:vt.ſ.p quas per.no.acqui.ob.q: ibi de obliga.acquirit:hic de rebus tractatur.

Equirit.nō solū.habetis:vt.ī.e.§.i.ꝛ.§.itē nobis. Itē vsufruc.vt.ī.e.§.ō his.Quid si nudū vsū. Rndeo ex re nr̄a acqrit:nō aūt ex opa.ff.de vsu.ꝛ ha.p seruū. ꝛ.ī.per quas per.no.ob.acqui.§.per eū quoq̄z.

p Bona fiō.vt.ī.e.§.idē placet.q̄ bona fides i possidēte ñ possessio reqrit:vt.ff.ō acq.pos.cū heredes.§.fi.ꝛ.ff.ō sti.ꝓuo.l.si ꝓuꝰ ex testamēto.ꝛ ō acq.re.vo.hō liber.i pri.ꝛ exigit bona fides i pri.possessionis:ꝛ ptinua i libero hoie quoad aliqd acqrēdū p eū nō i vsuca.qz nō vsucapit:vt.ff.ō acq.re.vo.l.q bona fide.§.i.ꝛ.C.de prescrip.lō.tē. q̄ p liber.l.sola. sed i seruo sufficit quo ad vsuca.ꝛ quo ad fructꝰ in initio bonā fidē bēre.ꝛ.ff.de vsu.qui scit.§.vlti.ꝛ.C.ō vsuca.trāsfor.l.vna.§. hoc tātūmodo.

q Igit.qz ō singlis dicere vl:ō filijs vt ō dignoribꝰ ꝑmo dic.

r Olim.antiquitatem primo recitat.

s Castrēsibꝰ.idē i q̄si castrē. etiā iure veteri:vt.ff.ō colla.bo.l.i.§.nec castrēse.nō solū iure nouo:vt.C.ō bo.q̄ li.cū oportet.§. exceptis.ꝛ.§.e.obseruādo.Est aūt castrēse qō filiusfamilias a quolibet i castris acqrit.nō acqsitur alias:vt.ff.de castrē.pecu. .l.si forte.ꝛ.l.castrēse.q̄si castrēse ē qō magistri liberaliū artiuz medici:clerici:ꝛ aduocati de publico acquirunt:vt.C.de inoffi. testamē.l.fi.ꝛ.C.de epi.ꝛ cle.sacrosancte.ꝛ.l.cum lege.

t Distinctione.aduētitij vel ꝓfectitij ꝓprietatis vel vsufructu.

v Alij.s.fratri:qō grauius eē videt.vt.C.de bo.q̄ li.l.cū oportet. §.i.

x Cōstitutione.vt.C.de bo.que.li.cum oportet.

y Ex re.large pone.i.ꝓpter rē:vt fructus ex rebus patris: vel occasiōne ꝓpris quocūq̄z mō q̄sita: vt.ff.de incē.rui.nau. l.i.§. .ij.ꝛ.ff.de vsur.l.fideicō.§. cū pollidius.ꝛ de vulg.sub. sed ꝛsi plures.§. in arrogato.ꝛ de castrē.pe.sic forte.ꝛ .l.si castren. nisi et aliūde filius sit habiturus per se:vt .ff.de iure do. l.v. §.si pr̄ et sic ponit ex re.ff.de acq. here.aditio.in fi.ar.ꝑ.ff.ō pecul.eo tpe.in fi.ar.similr ꝑ.ff. de acti.em. Julianus. .§.siquid seruo.

z Inuidia est.scilicet filio qui acquisiuit.

a Reuerti.q.d.nulla.

b Usufructū.quē hz in adūētijs: nisi remiſit. vt.C. de bo.que.li.cū oportet.§. sin autez res.vel nisi ab aliquo sibi detur aliquid vel reliquatur hoc pacto: vt ad patrē nō ptineat vsusfructꝰ: vt in auc.vt li.ma.ꝛ a.i ꝑn. col.viij. vel nisi succedat filius vna cū pr̄e in hereditate fratris vel sororis.vt i auc. de here. q̄ ab inte.de.§.si vo.col.ix.vel nisi seruus donet filiofa. eo pacto vt manu mittat stati.vt.C. de bo.q̄ li.l.vlti.ad fi. vel nisi quando pater noluit cō sentire filio adeunti hereditatē aliq̄.vt.C.de bo.que libe.l.fi.in fi.§.i. ꝛ.ij.vel nisi parente minus legitime diuertente bona filijs applicent: vt auc.vt nulli iu.§.quia vero quedā.colla.ix.Item quando pater ꝓtraxit incestas nuptias.ꝛ in auc.de incest.nup.§.i.colla.iij.

c Prospera.quid dicemꝰ in dubio vñ puenit. Rndēt quidā ex bonis prīs ꝑsumit habuisse:sicut si vxor hz ꝑsumit ex bonis mariti. vt.C.de dona.inter virū ꝛ vxo.l.etiā.ꝛ.ff.de do.inter vi.ꝛ vxo.l.qntus. Nos ꝙ et distingue an filius sit diligens vel diues. ꝛ pater inops vel econtra: vt ex bonis diligentis aī diuitis quesitū fingamus. vt.C.ar.tu.si defunctus.ꝛ.ff.de here.vendi.venditor ex hereditate.ibi. Precium enim bominis ꝛc.ꝛ.ff.ad.l.falci.si heres institutus.in prin.

d Procedat.collige peculiū:aliud castrense:aliud rusticanū siue paganū:quod diuiditur inter ꝓfectitium ꝛ aduentitium vt.C.de inoffi.testa.l.fi.in prin.in quibus omnibus dicitur hac lege qd iuris sit.ꝛ.C.de bo.que.libe.l.cum oportet.

e Hoc quoq̄z vt parentibus honorem seruemus:ꝛ filijs parcamus.

f Dispositū est.C.de bo.que libe.que oportet.§.cum autem.

g Specie.idest casu. Accursius.

h Ubi.idest in quo. Accursius.

i Per acquisitionē.i.patri nō acquirātur quātū ad ꝓprietatē. Sed ꝑm que tempora locum habeat quod hic dicitur:ꝑm antiqua non.quia sola castrensia ꝛ quasi nō acquirebantur:de quibus nihil detinebat pater:vt.C.de bo.que li.cum oportet.§.i. ꝑm moderna vo non: quia non erat adhuc statutū in aduentitijs vt nō acquirātur patri tempore huius legis antique que recitatur hic. Rn.quatuor iura hic successiue ꝓsiderari antiquissimū quo sola castrēsia vel quasi nō acqrūtur.vt.s.§.i.antiquū vel tēpore Cōstātini quo res materne ꝛ ex materna linea delate non acquirūtur patri statutū est.C.de bonis mater.l.i.ꝛ.ij.ꝛ.iij.tertiū quod hic recitat vt pater emācipando filiū de his maternis tertiā teneat ꝑ pmio.Quartū quo cauet vt omnia aduētitia acquirātur filijs quantuz ad ꝓprietatem.patri quantum ad vsumfructum:ex quo corrigitur illud quod iure antiquo cautum erat.vt hic.ꝛ.s.§.i.C.de bo.q̄ li. cū oportet.

k Constitutionibus.scilicet Constantini ante Justinianum: vt recitatur.C.de bonis que libe.cum oportet.§.penultimo.

l Decrescat.argumentum contra.s.de legi.patro.tutela.per totum.et .C.de cadu.tollen.l.vnica.§.pro secundo.Accursius.

m Dimidiam.quam semper retinet nisi expresse remittat.vt.C.de bonis que libe.cum oportet.Accursius florentinus.

n Pro tertia.i.loco tertie quā habebat oli in bonis maternis rōne.ꝑ

prietatis:habet hodie dimidiam vsufructus in omnibus aduentitijs:ut .C. de bo.que li.cum oportet.§.penultimo.Accursius.

o Item. stipulentur.z ita obligationem domino querit.vt.j.per qs perso.nobis acquiritur.circa principium.Accursius.

p Ex qualibet.vt per occupationē vel specificationē:vel inuentionē: vt ō. de re.di.§.fere. et.§. cū quis.z.§.thesauros.

q Inuitis.sic.ff. de acq.re rū do.et Inuitis.sic z.ff. de v. ob.seruus vctante.ar.ē.ff. de do.hoc iure.§.nō pōt.

r Suū.s.ad suā vtilitatē.sz ad dñi vtilitatē pōt. vt.j. ō stipu.seruo.§.cū factū.que ē.ō. imo etiā ad suā vtilitatē qnqz:vt si dñs suo legatū relinquat:vt.C. ō necess. ser.qdā.§.illo. ℞. illud de equitate:nō rōne dicit:qz i alimēta erat relictū.vt.C.ō le.l.seruus.z.ff. de alimē.z cibaria.lega.l.seruos.aī autez nō tenetur heres nisi velit.

s Sed si heres. nō in hereditate adeūda seruo tria ēe necessaria.iussus:vt hic: z qp precedat.vt.ff. de acq. here.siqs mihi.§.iussuz.et serui volūtas.vt.C. de he. īnsti.cū ꝓponas.z i trebel. resti. seruo facienda solius domini sufficit voluntas. Ut in bonoruz possessione seruo delata seruū ꝓsenti re z dñz velle siue ātē siue post oportet. vt.ff. ad treb. seruo iuito.z rē ra.ha.l.pe. in legato nō est opus iussione:cū emolumētū tm̄ ptinet.vt.ff.mā. si hereditatē.

t Adierit.s.seruus.

v Perinde.qnqz nō pīde vt si filio meo substituā eos quos heredes mihi feceriz nā vocāt ex substitutōe q'p se:non qui per seruos heredes sunt:vt.ff. de vul.z pu. substi.q liberis.§.hecōba. Item alibi.vt.ff. de le.i.cū filio.§.ipi vo.z.§.ideo.

retinere si uoluerit:licētiā ex anteriorib' ꝓstōrib' hēbat' qsi ꝑ pcio quo dām̄o emācipatōis:z ihūanū qdē accidebat ut filij reū suaz ex hac emācipatōe dñio ꝑ pte tertia ōfraudet:z qō bonoz isi ei ex emācipatōe additū ē qō sui iuris effect' ē:hoc p rerū dimiutionē decrescāt. ideoqz statuim': ut parēs ꝑ tertia pte dñi quā retinē poterat dimidiaz ñ dñii rerū sz usufruc. retineat. Ita eteniz res itacte apud filiū remanebūt: z pr̄ āplioze sūma fruet ꝑ tertia dimidia potitur.

3. Item uobis acqrit qō serui uri ex traditiōe nāciscūt:si ue qd stipulent ex donatōe ul' ex legato:siue ex qlz alia cā acqrūt.hoc .n.uobis ignoratib' z initis obuenit.ipe.n.suq i ptāte alteri ē nihil sūū hre pōt. Sz si sub heres istitut' sit:nō al' nisi nro iussu hereditatē adire pōt. z si uobis iubētib' adiē rit uobis hereditas acqrit pide ac si uos sibi heredes istituti eētis. et ꝓueniēter.s.uobis legatū ꝑ eos ac qrit. Nō solū aūt ꝓpetas p eos quos i ptāte hētis uobis acqritur sz etiam possessio. cuiuscūqz.n.rei possessionē adepti fuerint: id uos possidere uidemini.unde z etiaz p eos usucapio' ul' lōgi tpis possessio' uobis accidit. De his aūt suis i qb' tm̄mō usufrū.hētis:ita placuit: ut qcqd ex rē ua ul' ex opib' suis acqrēt uob id adiiciat'. qō vero extra eas cās psecuti sūt id ad dñz ꝓpr̄ietatis ptineat. Itaqz si is seruus heres istitut' sit: legatūve qō ul' qūid ei donatū fuerit: ñ usufructuario sed dño ꝓpetatis acqrit.

3. Idēm placet et de eo q a uobis bōa fide possidet':siue is' liber sit:siue alien' seru':qō.n. placuit de usufructuario idē placet z ō bone fidei possessoř.it aqz qō extra istas cās' duas acqrit':id ul' ad ipz ptiet si lib' ē:uel ad dominū si seru' est. Sz bone fidei possessor cū usucepit seruū: qz eo mō dns' fit ex oib' p euz causis sibi acqrere pōt:fructuari' uero usucapere nō pōt:p mū qz nō possidet sz hz ius utēdi fruēdi deide qz' scit seruū alienū ēē. Nō solū aūt ꝑ pētas p eos seruos i qb' usūfru.hētis': ul' quos bona fide possidētis: aut p liberā psonā q bona fide seruit:uob acqrit:sz etiā possessio. loqmur āt i utriūlqz psona sz distinctionē quā pxime' exposuim' .i. si quā possessionē ex re uestra uel ex suis operib' adepti fuerit. Ex his itaqz causis apparet p liberos homines quos neqz uestro iuri subiectos habetis neqz bōa fō possidetis. Item per alienos seruos i quibus neqz usūfructū habetis neqz possessionē iustā nulla ex causa uobis acqri posse. Et hoc ē qp dicit' p extraneā psonaz nihil ācqri posse excepto eo qō p liberā psonaz acqritur:ueluti p ꝓcuratorē. Et placz nō solū sciētibus: sed z ignorantibus uobis acqrit possessionem secundum diui seueri cōstitutionem z ꝑ hanc possessionem etiam dominium si dominus fuerit qui tradidit:vel usucapionem aut lōgi tē poris prescriptionem si dominus non sit. Hactenus tantisper admonuisse sufficit quemadmodū singule res uobis acquirāntur. Nam z legatoz̄um ius:z quo ipso iure sin

Bene dico oportet vt sciat cōditionē suā nā ignarus sue ꝓditiōis nulli acquirit:sibi.n.nō: vt.ff. de acqui. here.qui putat.§.qui bona fide. z. l. vi. §. i. z qz se obligare nō voluit. Item possessori nō:si nō iteruenit iussus:vt .ff. de acqui.her.si quis mihi bo. §. iussum. Idē si interuenit: vt.ff. de acqui.here.l.vi.§: celsus.z.§.i.naz z seruili necessitate credit' hoc feciss' vt.ff. de ne.ge.l.at qui. §. si libero.q re ñ pōt acquirere vt.ff.ō her.isti.bō liber.i prici. Si sciens ꝓditionē suaz volēs ārere mihi possessori ꝓditionē sine cā cui' itui tu fuit istitut': aut non volens querere querit sibi: sed restituit mihi possessori cui' itui tu fuit istitutus iuss su eius adeundo q rit:sed sine eius cō tēplatiōe nihil fit: vt.ff. de acqui.re. do.l.liber homo.l pri. Item potest dici qp ignarus ārit sibi vt. ff. de acqui. here.l.qui aliena. in fi.z.§.cum aūt.

x Acquiritur.sine seruus tm̄ velit.sive dns tm̄.vt.ff. de dona.cā mor. .l.fi.z de adi.le.l.si seruo.

y Non solum adepti.scilicet iuste ꝑm quosdam.vel aliter: quod dicemus ō. de his qui sunt sui vel alie.iuris.§.i.

z Uidemini.etiam ignorantes. vt.ff. de acq.pos.l.iij.§.saltus.

a Usucapio.in rebus peculiaribus statim: in dominicis postqp dominus scit.vt.ff.pro so.l.ij.z de vsuca.l.labeo.

b Possessio.i.pscriptio.q ē effect' lōge possessiōis.vt.ff.ō vsuca. l.iij.

c De his tm̄mō.vt.ff. de dona.cā.mor.l.vltima.z de adimē. le.l. fuo.

d Usūfructū. de eo in'quo vsum tm̄mō habem' dic qp ex opibus tm̄ nō acqrit.qz opa serui in fructu sunt.vt.ff. de vsu z ba.per seruum.

e Ex re.expone vt ō.e.§.i.

f Proprietatis.nisi contemplatione fructuarij sit institutus: vel aliud sibi datum fuerit:quo casu ex re eius.s.fructuarij sic sibi quesitum esse videtur.vt.ff. de vsufruc.le.sed z siquid.non tamen fructuarij iussus sufficit ad adeūdā hereditatē:vt.ff. de acq.here.l.aditio.§.preterea.

g Vel quid.idest aliquid.

h Idem placet.scilicet quo ad acquisitionem vt statim sequitur: nam i alio differt.vt.j.e.§.sed bone fidei.

i Is liber.hic dic quod diximus ō.eo.in prin.

k Cā.veluti si fuerit heres istitut' vl legatū fuerit ei aliqd vl donatuz.

l Si liber ē.ꝑter possessionē q sibi ārī nō pōt:cū ipe ab alio possideat' vt.ff.ad.l.iul.ō adulte.sic eueniet. Itē ꝑter usucapi. q sibi nō ārit' sine

m Dns fit.sic.C. de pactis.traditionibus.Accursius.

n Qz scit.vñ nō usucapit:cū malā fidē hēat:vt.ō.ō vsuca. i pri.

o Hētis.sic.ff.ō ac.pos.l.i.§.p eū.sic.ff. qui sa.co.l.sciēdū.§.ūi:

p Nō possidetis.s.ciuiliꝛ sz nāliꝛ:vt.ff. de acqui.pos.l. nāliꝛ. vñ vtile iterdictū vñ vi sibi dat':vt.ff.ō vi z vi.ar.l.iiij.§.vnde vi.

q In vtriusqz.nō ō trib' vtriusqz dici. l'melius dic: vtri' qz fructuarij z bo.fi.pos. r Priorie.vt.ō.e.§.ō his.z.j.§.idē placet

s Ex his apparet.s.ar.a ꝓtrario sensu supto.nā si tm̄ p dictos hoies acquirit':ergo nō p alios:vt.ff. de offi.eius cui māda.ē. .l.i.i prici.z.ō. de tute.i principio.Accursius.

t Acquiri.fallit i tutore z curatore z similibus personis: vt dicem'.j.ō iutili.stipu.§.siqs alij. u Possessionē.C.ō acq. pos.l.i.z.ff.ō acqre.pos.possessio quoqz.§.si possessio.

x Cōstitutionē.q est.C.p quas p.no.acqui.l.i.

y Per hāc.itaqz z p ꝓcuratorē:nāqz sola possessio cū res iaita sit mihi ñ ārit':nā z p traditōez res mihi ārit' z possessio:sz illa eaō z p me acqrit':vt.ō.ō re.di.§.p traditionē:vt. ō.e.i pri. Alij dīt vt Azo:p solā possessionē acqri dīit: vt hic.z.C.e.l.i. Sz ibi ñ dic simplr excepta possessiōe sz dixit:excepta cā possessiōis.i.dñio qō ē cā possessiōis scda p' vsucapio.ff.ō vsuca.l.iij.

z Prescriptionē.nobis sciētib': vt.C. de acqui.pos.l.i.

a Hactenus.admonuisse.ō. de re.di.§.singulorum.

b Acquirantur per nos z alios: vt in ti.isto.

c Legatorum. ℞. tacite obiectioni: que fieri posset de singularibus acquisitionibus legatorum.
d Referemus. vt. ſ. de le. per totum. ⁊. ſ. de singulis rebus p fideicōmiſ. relic. per totum. Accurſius.
e Si sui heredes. ſ. ō iuſ ciuili. vt. ſ. ō beñ. iſti. vſq; ad ti. ō bonoꝝ poſſeſſione.
f Bonoꝝ. ſ. de iure p̄to. ⁊. ſ. de bo. poſ. p totū ti.
g Arrogaueritis. ſ. de acq. p arro. p totū. Accurſius.
h Fuerit. ſ. ō eo cui liber. ca. bona adiū. per totum.
i Ex teſtameto. ō qb⁹ vſq; ad tertiū librum dicetur.
k Teſtamētū appellat. ponit etymologiā: vt dicit lapis quaſi ledēs pedē: ⁊ argumētuꝝ ſi argute iuētū. ⁊ ſm hoc codicillus pōt dici teſtamētū. Diffinit autē ſic. Teſtamētū eſt voluntatis nr̄e iuſta ſnia ō eo qō qs p⁹ mortē ſuā fieri voluit: vt. ff. e. l. i. ⁊ eſt addēdū cū iſtitutōe heredis: vt. ſ. de le ga. §. añ heredes. q; ſine heredis inſtitutione nullū ō citur teſtamētū: vt. ff. de iure. co. l. fi. ⁊. ſ. de fideicō. in p̄incipio.
l Ex. vt. C. de ca. tollē. §. cū triplici. ar. ℞. ſ. e. ti. §. in p̄ non ſcriptis.
m Qō calactis. i. bonis initijs: vel bonis q̄ētibus calos. n. bonū interp̄tatur. comicie ſunt q̄ēt⁹. vl a calo qō ē voco: q; vocatio p̄ſonaꝝ fiebat: vñ calēde dicte ſunt.
n Exituri. de domibus.
o Procinctū. eo forte q; ſuccicte fiebat i his duob⁹ teſtamentis heres erat. vt. ſ. eo. §. ſed neq;
p Acceſſit. ſimiliter de iure ciuili.
q Per es. p̄opr̄ium nomen teſtamenti.
r Venditione. ſic. ō. qui. mo. ius pa. po. ſol. §. Preterea.
ſ Et libr̄ipēde. i. eſtimatore: q libr̄ipēdebat vl eſtimabat familiā vno nūmo: deide emptor manumittebat totā familiā cū oib⁹ bonis.
t Romanis. i. liberis hoīb⁹: vt. ō. de li. §. fi.
u Puberibus. ō. qui. mo. tute. fi. in p̄incipio.
x Familie. i. hereditaſ: vt. ff. ō v̄bo. ſigni. pnūciatio. §. familie
y Emptor. qui erat loco heredis: vt. ſ. e. §. ſed neq;.
z Libr̄ā. i. adeq̄tā. i. eſtimatā rē ⁊ dr̄ libra hereditas: q; ſic̄ libra diuidit i. xij. vncias. vñ dr̄ adeq̄ta libra. i. hereditas eſtimata.
a Partūn. quia numerus teſtium remanſit. Accurſius floré.

b Ad ius. ſ. q; ius ciui. iuēit.
c Poſtea. ſ. ō media iuris p̄udētia.
d Honorario. ſ. pretorio. vt. ō. de iure na. §. pretorum.
e Quodāmō. q; putato libr̄ipēde ⁊ emptore. vij. erant.
f Et ſubſcriptione. vt ſubſcribant ſe teſtō affuiſſe ⁊ cui⁹ ſit. vt. ff. e. l. pe.
g Cōſtitutiōibus. vt. C. de teſta. hac p̄ſuptiſſima.

gule res nobis acq̄rant. Itē fidei p̄miſſoꝝ vbi ſingule res vobis relinquūt oppoꝛtuni⁹ iferioꝛi loco referemus. Videam⁹ itaq; nūc q̄bus modis p vniuerſitatē res vobis acquirunt. Cui ergo heredes facti ſitis ſiue cui⁹ bonoꝝ poſſeſſionem petieritis vel ſi quē arrogauer̄itis vl cui⁹ bona libertatū p̄ſeruādaꝝ cā vobis addita fuer̄it: ei⁹ res oēs ad vos trāſeūt: ac p̄us de hereditatib⁹ diſpiciamus quarū duplex cōditio ē: nā vl ex teſtameto: vel ab i teſtato ad vos p̄tinēt: ⁊ p̄us ē vt de his diſcipiamus q̄ ex teſtō vobis obueniūt: q̄ in re neceſſariū ē initiū de ordinādis teſtamētis exponere

De teſtamentis ordinandis.

Teſtāmētū ex eo appellat: q; teſtatio mētis ſit. Sed vt nihil antiq̄tatis penit⁹ ignoret ſciēdū eſt olim ſolū qdē duo genera teſtameꝝ i vſu fuiſſe: quoꝝ altero i pace ⁊ ocio vtebant: qō calactis[m] comiciis appellabāt: altero cū i p̄liū exitūri eēnt qō p̄cictū[o] diceba. acceſſit demū terciuꝝ genus teſtameꝝ qō dicebat p ēs ⁊ libr̄ā. ſ. q: p emācipationē. i. imaginariā quādā vēditionem agebat quinq; teſtibus ⁊ libr̄ipēde ciuibus romānis: puberibus p̄ſentibus ⁊ eo q familiē emptor dicebatur. ſed illa q dē p̄ioꝛa duo genera teſtameꝝ ex veteribus tēpoꝛibus i deſuetudinē abierūt: qō vero p ēs ⁊ libr̄aꝝ fiebat: licet diutius pmāſit: at tamē partim[a] ⁊ hoc i vſu eſſe deſiit. Sed p̄edicta qdē nomina teſtameꝝ ad iūs ciuile referebantur. poſtea vero ex edicto p̄toꝛis forma alia faciēdoꝝ teſtameꝝ introducta eſt. Jure. n. honoꝛario nulla emācipatio cōſiderabat: ſz ſeptē teſtiū ſignatura ſufficiebāt cū iure ciuili ſigna teſtium nō erant neceſſaria. Sed cum paulatim taz ex vſu hominū q̄z ex cōſtitutionū emēdationibus cepit i vnā conſonantiaz ius ciuile ⁊ p̄toꝛium iūgi p̄ſtitutuz eſt: ut uno eodēq; tempoꝛe qō ius ciuile quodā modo[c] exigebat ſeptē teſtib⁹ adhibitis ⁊ ſubſcriptione[f] teſtiuꝝ quod ex p̄ſtōnib⁹[g] inuētū eſt: ⁊ ex edicto p̄toꝛis ſignacula teſtamentis ipo nerentur: vt ⁊ hoc ius tripartituz eſſe videat: vt teſtes quidē ⁊ eoꝝ p̄ſtia vno p̄textu[b] teſtamēti celebrā di gr̄a a iure ciuili deſcēdāt: ſubſcriptiones aūt teſtātoꝛis ⁊ teſtiuꝝ[k] ex ſacraꝝ p̄ſtitutionuꝝ obſeruatione adhibeant: ſignacula autē ⁊ teſtiū numerus ex edicto p̄toꝛis. Sed his omnibus a noſtra p̄ſtitutione p̄opter teſtamentoꝝ ſinceritatem vt nulla fraus adhibeatur: hoc additum eſt: vt per manum teſtatoꝛis vel teſtium nomen heredis exp̄imatur: ut ⁊ omnia ſecūdū illi⁹ conſtitutionis tenoꝛē p̄cedāt. Dñt autem omnes teſtes ⁊ uno ānūlo ſignare teſtāmētū: quid enim ſi ſeptem ānuli una ſculptura fuerint: ſecūdū q; papiniano uiſū[o] ē. ſed et alieno quoq; annulo licet ſignare teſtamētū. Teſtes autem adhiberi poſſunt hi cū quibus teſtāmēti factio eſt. Sed neq; mulier[q] neq; impubes: neq; ſeruus: neq; furiōſus: neq; mutus: neq; ſurd⁹: neq; is cui bonis interdictum ē. neq; ii quos leges iubēt ip̄oꝛ bos inteſtabiles eē: poſſunt in numerū teſtium adhiberi. Qz cum aliquis ex teſtibus teſtāmēti quidez faciendi tēpoꝛe liber eſtimabat: poſtea aūt ſeruus apparuit: tā diuus Hadrianus catonis q̄z poſtea diuus Seuerus ⁊ Antoninus reſcripſerunt ſubuenire ſe ex ſua liberalitate teſtameto: ut ſic habeat firmuz: ac ſi ut opoꝛtebat factū eſſet: cū eo tp̄e quo teſtamētū ſignaret[r] omniū cōſenſu[a] hic teſtis liberoꝝ loco fuerat: nec q̄ſq; eſſet qui ei queſtionē ſtatus mouiſſet. Pater necnon is qui in poteſtate eius eſt. Item duo fratres: qui in eiuſdem patris poteſtate ſunt: utiq; teſtes in unū teſtamētū fieri poſſunt: quia nihil nocet ex una domo plures teſtes alieno negocio adhiberi. In teſtibus aūt nō dz eē is q; i p̄tāte teſtatoꝛis ē. ſz ſi filiuſſa[c]. ō caſtrēſi pecu

b Contextu. i. nullo actu interpoſito: niſi neceſſario natura. vt. ff. e. heredes. in fi. ⁊. C. e. cū antiquitas.
i Teſtatoꝛis. ſi poteſt. vt. C. e. iubemus.
k Teſtiū. ſ. ñ p̄ōt teſtatoꝛ ſcribere. ſz bodie indiſticte per aliū ſcribere pōt nomē heredis. vt in auc. vt ſpon. lar. §. qa vo. col. viij.
l Tenoꝛē ē aūt tenoꝛ ſi poteſt ſcribere faciat. al vicet coā teſtibus: ⁊ ſcribet per alium: vel p aliquos de eis al nō valeat: imo falſi pena tabellio tenetur: vt C. e. iubemus. Accurſius.
m Annulo. ſ. habēte caracteres: qui ſignatoꝛius dr̄. ⁊ ſic ē in eo ſigillū: nō autez alio ſigno. vt. ff. e. ad teſtiū. §. ſignū. ⁊ de v̄. ſig. l. ſignatoꝛius. §. ſignare.
n Teſtamētū. vel etiā linteū. ſ. quo inuolutū ē teſtiū. vt. ff. e. ad teſtiū. §. fi.
o Aliſū. hac rōe ⁊ cū trib⁹ vel paucioꝛib⁹ vel plurib⁹ pōt ſignari teſtiū. ar. ſ. mā. §. is qui exequitur. Alij dicunt tñ cuz. vij. vel vno debere ſignari.
p Teſtes. factio. paſſiue accipe hic vt bona ſit exceptō ſed neq; tē. al etiā accipit actiue. vt. ſ. de here. qua. et diffe. §. teſtamenti.
q Mulier. i alijs aūt caſib⁹ oib⁹ recipit p̄terq̄z i teſtamētis. vt. ff. eo. q teſta. §. mulier. rō ē: vt. C. ō fideiꝛ. l. fi. vt eſt tumoꝛ falſitatis. Quid de hermafrodito. ℞. ſi p̄ualet i maſculino ſexu recipit: vt. ff. de ſta. bo. queritur. et de teſti. l. repetundarū. §. i.
r Impubes. qd de eo qō vidit in pupillari etate. ℞. al. i. p̄terq̄z in teſtō poſſz teſtificari ſicut ⁊ ſeruus: vt. ff. de v̄. ſi. l. notionē. §. inſtrumētoꝝ. ⁊. C. de he. ⁊ mani. quoniā. i fi. ſz hic nō: q; faciunt ad ſubſtātiā teſtamēti: vt hic dicit.
ſ Furioſus: niſi hēat dilucida interualla. vt. ff. eo. qui teſtameto. §. nec furioſus.
t Mut⁹. q nihil loq vel audire pōt. vt. ſ. q teſt. fa. p̃nt. §. itē ſurdus.
v Interdictū. vel a lege. vt q; p̄miſit. i. l. iul. maie. vt. ff. ad. l. iu. ma. l. fi. Vel a iudice. vt. ff. e. is q. in fi. i. ℞.
x Inteſtabiles. vt ō crimine famoſo dānatus vel muliebria paſſus. vt. ff. e. is cui. §. fi. ⁊. l. cū le. ff. de teſti. ob carmen. in p̄in.
y Sed cum libertate. ſ. putatiua: et ſic valet plus quod eſt in opinione q̄ quod eſt in ueritate. ſic. ff. de le. i. l. iij. §. ſed ſiqua. ⁊. ff. de offi. p̄to. l. barbarius. ar. ℞. ſ. de le. §. ſiquis rem ſuam.
z Signaret. qdā hoc itelligūt gnāliter vez: vt ſiue oñdāt teſtamētū i ſcriptis p̄ditū: ſiue nūcupatiuū debeat ei credi. ſz deſierit teſtes eē: ſiue nō. ⁊ ſic hz p̄ſuetudo, vt ar. C. ō edic. di. hadri. tol. l. fi. ⁊. C. ō do. ⁊ ar. tu. l. fi.

Nos ẓ.ſ.in nũcupatiuo de iure.ꝛ quod hic dicit̃ i teſtõ ꝑdito: i ſcriptis loquit̃. i nũcupatiuo eni ſi ꝓferat̃ nõ dz credi ſine teſtib⁹: cũ in eis cõſiſtat tãtũ ſubſtãtia teſtamẽti: iꝑz tñ valet: lz ꝓbatio deficiat. vt.ff.ỏ teſ.tu. .l.duo. Quid ſi ſeruus fact⁹ eſt vel infamis: ꝛ velit recognoſcere ſigillũ ſuũ. Ꝛn.nõ admittit̃. vt. de carbo.edic.l.carbonianũ. §.cauſe.

a Conſenſu. nota errorez ꝑdeſſe vt.ff. de ſup.le.l.iij. i fi.ꝛ.C.ỏ la.li.tol. §.ſz qꝛ.ꝛ .ff. de offi.ꝓfec. barbarius.

b Alieno. aliud ſi in ſuo: vt.ſ.primo. §.ꝛ.ff. de teſti. teſtis. Accurſius.

c Sz filiuſſa. miſſionez. i. remiſſionẽ. aliud ſi ante: vt .ff.e.q teſtamẽti. §.p ẓriuz.

d In ea re. idez ꝛ in alijs. vt.C. de teſta.l.i. Sz qs eſt domeſticus. Rñ.colon⁹ et aſcriptitius vel ſimiles. vt .C. de his qui ad ec.cõfu.l. fi. §. ſane ſi ſeruus. ꝛ.C. de queſ.l.pdẽ. Item vxor marito: ꝛ eꝫ. vt ſ. de vſu ꝛ habi. .§.itẽ is. Itẽ ſeruiẽtes ſiue dapiferi. vt.ff.ỏ pe.l.reſpiciẽdũ. §.furta.

e Sz neqz pr̃.nõ ꝙ his tribus modis dicitur quis cõtingere me per poteſtatez:

f Adhiberi. qꝛ eoruz negociũ ẽ: cũ ẽt lucꝝ ꝛ damnũ ad eos ptineat. vt.ff. qñ ap.ſit ne.l.i. §.impropria. et vere eorum qui ꝛc.

g Agi. caute ponit agi: ꝛ ñ dicit geri: cũ ſit gnãliſſimũ vt.ff. de ver. ſig.l. labeo. in prin. ꝛ.l. verborum.

h Cõturbatũ. nã oli heres duob⁹ ꝑmis genẽib⁹ teſtõꝝ poterat eẽ teſtis. In tertio vo ille q erat loco heredis nõ poterat eſſe teſtis: et ſic erat turbatio iuriũ. ꝛ ad ei⁹ ſilitudinẽ ver⁹ hereſ hodie teſtis nõ erit: vt ſequtur.

i Heredi. q erat ex ꝑmis duob⁹ generib⁹ teſtõꝝ.

k Abuti. ſic. C. de ca. tol. .§. in primo. ꝛ.ff. ſi fa. fur. fe. di.l.fi. et ſ. qui ma. non poſſunt. §.i. Accurſius.

l Legatarijs. diſcrepant hi iure ueteri a fideicõmiſſarijs. vt.ſ. ỏ fideicõ. here. .§. preterea. ſed hodie non: vt.ſ. de le. §. ſed non vſqz.

m Non iure. ſed rei ꝛ ſine onere. vt.ff. man. ſi hereditatem.

n Conſtitutõe. greca. vel dic de illa q̃ ẽ.ff. e.q teſtamẽto. in prin. quẽ ẽ Juſtiniani ꝑ approbationẽ: vt.C. ỏ ve. iu. enu. l.i. §. merito. prima vior.

o Poteſtate. Item tabellioni. vt.ff.e. domitius.

p Nam⁹. C. de teſti. oib⁹. ẓ. So. hic agit̃ de iurib⁹ teſtamẽti iter herẽ ꝛ aliũ agẽte ẓ teſtiñ. al ꝓiũct⁹. ꝓiũcto nõ feret: ꝛ min⁹ legatari⁹ alũ. et ſm hoc falſo hic ſumit̃ ar. ꝙ ſoci⁹ i cã ſocij admittit̃ in teſtimoniũ. Vel dic hoc ſpãle: vt ꝓiũct⁹ ꝑ ꝓiũcto admittat̃ quaſi in re ſua fauore teſtamẽti ꝛ vltime volũtatis: q̃ dz dñari ſi legitima ẽ: vt.C. de le.l.cũ queſtio. in fi. ꝛ erit bonũ ar. ſ. dcm. Sz ẓ ar. eſt. C. de teſti. qñ. in fi. Sz Ꝛ. finis illius le. nõ referẽ ad totũ qđ erat dictũ: diſtingue tñ an lucruz redeat ad eũ ſociũ. ꝛ tũc nõ admittat̃. al ſic. vt.ff. quan. ap. ſit. l.i. §. impropria.

q Nihil in cartis. ſic aſſignantur ẓ. ar. ſ. de re. di. §. littere.

r Et vnũ. ſic. ff.e.l. vnũ.

s Interdũ. ſ. vt plurib⁹ fiat codicib⁹.

t Imminẽt. ſic in auc. de ꝑſan. ꝛ vte. fra. §. ſic igitur. col. vi. Sed nũqd er his exemplis probatur. Ꝛ. non ſine autẽtico. vt in auc. vt ſpon lar. §. de boc inſup. col. ix. ꝛ.C. de fi. inſtru. qcq̃. ꝛ.ff. de bo. poſ. ſm tab. l. v. §.

lio poſt miſſionẽ faciat teſtamẽtũ: nec pr̃ eiꝰ recte adhibeẽ teſtis. nec is q i ptãte eiuſdẽ pr̃is ẽ: reproba tũ eni ẽ i ea re domeſticũ teſtimoniũ.

u Sz hec. ſigs. vij. teſtib⁹. qñqz nullus vocat̃: vt ſi miles moriatur i bello: vt nõ. C. ỏ mi. teſta. l. milites. qñqz vn⁹ vt ipator: vt C.e. oinz. qñqz duo iter filios: vt. C.e. hac ꝙſultiſſima. §. ex ipfecto. Al ſi i tẽtorio faciat teſtamẽtũ miles. vt.ff. ỏ mili. teſ. luci⁹ i

Sigs aũt ſine ſcriptis voluerit ordinare teſtamẽtũ iuꝛ ciuili ſeptẽ teſtib⁹ ãdhibitis ꝛ ſua volũtate coꝛã eis nũcupatã ſciat hoc pfectiſſimũ teſtm̃ iure ciuili firmũqz ꝓſtitutũ.

De militari teſtamento.

Upradictã diligẽs obſeruatio in ordinãdis teſtamẽtis militibus ꝓpter nimiã ipe ritiaz ꝓſtitutionibus principalibus remiſſa eſt: nã cuius neqz hi legitimũ numeꝝ teſtiũ adhibuerit neqz aliã teſtamẽtoꝝ ſolẽnitãtem obſeruauerit: recte nihilominus teſtant: videlicet cũ i expeditionibus occupati ſũt qđ merito noſtra ꝓſtitutio introduxit. Quoquo enim modo voluntas eius ſuprema iueniatur ſiue ſine ſcriptura valet teſtamẽtuz ex volũtate eius. Illis aũt tẽporibus per que circa expeditionũ neceſſitatem i aliis locis vel ſuis edibus degunt minime ad vẽdicãduz tale priuilegiũ adiuuãtur: ſed teſtari quidẽ ẽtſi filiifami. ſint: propter militiã ꝓcedũt. iure tñ ꝓmũni eadẽ obſeruatõe ꝛ i eoꝝ teſtamẽtis adhibẽda quã i teſtamẽtis paganoꝝ ꝓxime expoſuim⁹. Planẽ ỏ teſtis militũ diuus traianus ſtatilio Tauero ita reſcripſit. Jd priuilegiũ qđ militãtib⁹ datũ eſt: vt quoquo modo facta ab his teſtamẽta rata ſint ſic itelligi debet ut utiqz prius ꝓſtare debeat teſtamẽtũ factũ eſſe: qđ ꝛ ſine ſcriptura a non militantibus quoqz fieri poteſt. Is⁹ ergo miles de cuius bonis apud te queriẽ: ſi conuocatis ad hoc hominibus ut uolũtatẽ ſuã teſtaret̃: ita locutus eſt: ut declararet quẽ uellet ſibi heredem eſſe: ꝛ cui libertatẽ tribuere poteſt uideri ſine ſcripto hoc modo eẽ teſtat⁹: ꝛ uolũtas ei⁹ rata habenda eſt. Ceteruz ſi ut plerunque ſermonibus fieri ſolet dixit alicui:

qñqz tres vl. iiij. vl pauciores: vt. C. eo. ſi nõ ſpãli. qñqz .v. vt i teſtõ ruſtici vt. C.e.l.fin. §. ſin aũt. qñqz. vij. vt generaliter vt hic. ꝛ .C.eo. hac ꝙſultiſſima. qñqz. viij. vt C.q teſta. fac. pñt. hac conſultiſſima.

x Adhibit̃: ideſt rogatis vt iterſint ꝛ ſint attẽti: vt.ff.e. heredes. §.pe. ꝛ i auc. de teſti. §. ꝛlz. i fi. §. coll. vij.

y Coꝛã. ſ. palã nominãdo heredes: vt.ff.e.l. heredes.

z Nuncupata. al notificata: inde vꝰ nũcupatiuuz teſtm̃

a De mili. teſtõ: Eſt aũt miles q inranit a ſignis ñ recedere: vt.ff. ex q. cau. ma. l.pe. ꝛ ſcripꝰ eſt i matricula vbi ꝛ alũ milites ſcripti ſũt: vt.ff.e. .l.pe. ꝓ totũ. t. Qui aũt ꝛ alia. v. neceſſaria vt qs ſit miles. vt diximus. ff. q. cau. ma. l. fi. ꝛ i auc. de mã. prĩ. §. fi. col. iij. Itẽ miles dꝰ a malo qđ ſuſtinet ꝓ alijs: vel a mille: q a nũero mille hominũ eligit̃: vt.ff. .e.l.i. §. miles.

b Uprade ꝙ ꝓſiſtit in ꝙtmoꝝ. vbi ẽ i ſcriptis teſtamẽtũ ꝓditũ: vel i ſola nũcupatione here dis coram. vij. teſti

b⁹: vt.ſ. t.i. §. ſz cũ. ꝛ. §. fi. ꝛ.ff. de here. iſti. l.i. §. qui neqz.

c Impitiã. C. de iure deli. l. fi. i pri. ꝛ. C. de iu. ꝛ fac. igno. l.i.

d Solẽnitatẽ. ſ. circa ſigilla ꝛ ſubſcriptiones.

e Introduxit. ſed tũc demũ cũ i militia ſunt habẽt priuilegiũ: vt .C.e.l.pe. ꝛ hoc ſubijcit.

f Illis aũt. pro ſed.

g Adiuuãt̃. ꝛ ita nõ ꝙ ceſſãte cã ceſſat ꝛ effect⁹: ꝛ põt hic ſumi ar. ſic. C. de epi. ꝛ cle. l. gnãlr. ꝙ ceſſãte clerico ab eccl̃ia ceſſat ꝑ bẽda nãlr. Sz ar. ẓ. ff. ỏ poſtu. l.i. §. ſerũ: qꝛ calphurnia ỏdit cãz edicto: vñ ceſſãte cã ceſſare dz edictũ: qđ ẽvẽꝝ. ſz hoc vltimũ gnãle ẽ ỏ cã ipulſiua: dictũ primũ de finali ſine qua res eẽ nõ põt.

h Et ſi filij. lz hi alꝰ ꝓhibeãtur: vt.ſ. ti.i. in prĩci.

i Cõi. ſ. ꝙtũ ad ſolẽnitatẽ: ñ quo ad hoc vt deꝰ q̃rela ẓ ei⁹ teſtm̃ ſic i alio veterano q fui iuris ẽ. vt.C. ỏ teſta. l. fi. §. i his. ꝛ. ff. de iof. te. l. pap. §. ſiqs i militia. ꝛ hoc ẽ verꝝ qñ ẽ domi reꝑſus: ſic .ſ. pr. dixim⁹: al. ſic miles alꝰ vtit̃ ſpãli iuꝛ: ſic ꝛ iſte: ar. ff.e. ex militari. §. i. ꝛ. l. teſt. eoꝝ. §. fi.

k Paganoꝝ. a pagos qđ ẽ villa dꝰ. q. d. ñ militũ.

l Plane. reſcripſit. vt.ff.e. diuus.

m His ergo hoib⁹. ſaltẽ duob⁹: vt.ff.e. luci⁹. ꝛ.ff. ỏ teſti. l. vbi.

Cuibus nō ē pmissū facere testm

z hoc qñ ē i tēporio. si aūt i pflictu belli nullo etiā teste vocato: vt .C. eo. milites. si aūt ē domi iuſ cōi: vt. ſ. e. §. illis. n Ceteꝛ ſmonib⁹. forte cā dōmōſtrādi: vt magiſ diſcipſo: vl ludi cā: vt. ff. ō ac. z ob. l. obligationū ſubā. §. fi. vl affectiōis: vt. ff. ō codi. lfe: o Nec vlloꝛ. ſic. ſ. ad le. fal. circa pri. ſic. C. de reſci. vē. l. ratas. p Quinīmo. hz p uilegiū circa ſoléni tatē: gnimmo z cr ca ſubāz teſtaméti: vt qz aſ teſtari nō poſſet: hic tñ poſ ſit: vt. ff. e. l. tiij. q Et mutus. ſiue nā. ſiue caſu: vt ſit pūlegiuz aliqō: vt .C. q te. fa. po. l. di ſcretis. z hoc iure militari: vt. ff. eo. iure militari. r Hz bacten⁹. qdā dñt hic nō eē. §. z aſſerūt qp oē pūle giū qō hz miles p dit: cū redit ō mili tia. Sed nos dici m⁹. §. hic eſſe. z di ſtiguim⁹ iter pūle giū qō hēt vt teſte tur: q aſs teſtari ñ pōt: vt filiuſſa. z mut⁹: vt illō uret poſt reuerſionem vt. ō. pr. §. z. §. ſed teſtari. z. ff. e. tici⁹. i pri. Alia vo priui legia q hz i teſtādo finiāt: vt hic. z. ō. e. §. illis aūt. s Hoc illis. ſ. mi litib⁹: vt reliq pri uilegia. ſ. ō nume ro teſtiū hēat i te ſtādo: z ſic ñ refer tur ad primū. §. t Poſt miſſionē honeſtā. ſ. finito tē pore militie: vl cā riā ſi añ tps ex ne ceſſitate receſſit: ſi aūt ignominioſa ē miſſio deſinit ſtati valere: vt. ff. e. te ſtaméta eoꝝ. z. C. e. ex teſ. Hz ſi mi les ō capitali crimine dānat⁹ fuerit: ſiqdē ō cōi vt homicidio z ſili: ñ poterit ammodo teſtari. ff. ō vete. ſuc. l. i. i fi. Si aūt milita ri vt qz alienauit arma vl ſilia q numerāt: vt. ff. de re. mili. l. ij. z. iij. z ita ē ō fide rup. ñ pōt teſtari: vt. ff. e. l. ex milite. al poterit i caſtrēſib⁹ tm̄: ſi ei hoc i ſnia pmiſſū fuēit: al ñ: vt. ff. ō iuſ. ru. te. ſiqs exheredato. §. hz z ſiqs capite. z. ō le. iij. l. ſiqs. i pri. §. miles u Valere. qz ꝺditio retro trahit: vt. ff. ō pe. z p. rei vē. l. neceſſa rio. §. i. z q poti. i pig. ha. l. vlt. z facit. ff. e. qō dō. z. l. qō ꝓſtitutū. x Reſignauerit. i. ſigilla apuit z remouit. vt. ff. e. cū ſum⁹. §. qs. y Adiecit. vt. ff. de iure. co. l. cōficiūtur. §. ſi miles. z Ex noua. nō qp ab initio nō valet: ex poſtfacto tñ ꝓualeſcit. a Beniqz. bis ō cāis manētib⁹ valet qō reſignauit poſtea. Vl dic ſic nūc ō nouo facere pōt: ſic vet⁹ ñ reſcidit. z hz boc dic no ua volūtate. ſ. tacita. aliud i pagano: vt. ſ. q. mo. teſ. ifir. §. alios. b Leges. ſ. digeſtoꝝ: vt. ff. de col. bo. l. i. §. nec caſtra. c Cōſtitutōes. vt. C. de aſſeſſori. l. velit. z. C. de aduoca. diuer. iudi. l. fori. z alie plures. Accurſius. d Quibuſdā. vt ꝓſulib⁹ z pfectis legionū z pſidib⁹ puinciaꝝ q ſunt filijſa. vt. C. de ioffi. teſta. l. fi.

ego te heredē facio. vel bona mea tibi reliquo: nō opoꝛtet hoc p teſta mēto ſeruari: nēc ulloꝝ magis iter eſt qz ipſoꝝ qb⁹ id pūilegiū datū ē eiuſmodi exēplū nō admitti: alio quin nō difficulter p⁹ mo: tē alicui⁹ militis teſtes exiſterent: q affirma rēt ſe audiuiſſe dicētē aliquē ſe reli qre bōa cui viſū ſit: z p hec iudicia vera ſubuertēt. Quinīmō z mūt⁹ z ſurdus miles teſtm̄ facere pōt. Sed bacten⁹ hōc illis a pricipalib⁹ ꝓſti tutōib⁹ ꝓcedit: qten⁹ militant z i ca ſtris ōgūt. Poſt miſſionē vo vete rani vl extra caſtra ſi faciāt adhuc militātes teſtm̄ cōi oīuz ciuiū roma noꝝ iuſ id faceꝛ ōbēt: z qō i caſtris fecerint teſtm̄: nō cōi iure ſz quō vo luerit p⁹ miſſionē itra annū tm̄ va lebit. Quid ergo ſi itra annū qs ō ceſſerit: ꝺditio aūt heredi aſcripta p⁹ ānū extiterit: an q̄ſi militis teſtm̄ valeat: z placet ualerē q̄ſi militis. Sed z ſiqs añ militiā nō iure fecit teſtamētū z miles ſcūs z in expedi tōe ōgēs reſignañit illud: z q̄dā ad iecit ſiue ō traxit. vl al⁹ manifeſta ē militis uolūtas hoc ualere uolē tis: dicēdū ē ualere teſtm̄ q̄ſi ex uo lūtate militis nouā. Pēniqz z ſi in arrogatōez dat⁹ fuerit miles vl ſi liuſſa. emācipat⁹ ē: teſtamētū ei⁹ q̄i ex uolūtate noua militis ualet nec uidet capitis ꝺminutōe irritū fieri Sciēdū tñ ē qp ad exēplū caſtrēſis peculii tā anterioꝛes legēs q̄z pīci pales ꝓſtōēs qbūſdā q̄ſi caſtrēſia ō deꝛt peculia: ex quoꝝ qbuſdā pmiſ ſuz erat etiā i ptāte ōgētib⁹ teſtari: qō nr̄a ꝓſtitutiō lati⁹ extēdēs pmi ſit oīb⁹ i his tm̄modō teſtari pecu liis qdē: ſz merito iure cōi⁸ cū ei⁹ cō ſtōis tenoꝛe pſpecto licētia ē nihil eoꝝ q̄ ad pfatū ius ptinēt ignoꝛare

n Non tñ oībus licet facere teſtamētū: ſtati eni hī qui alieno iuri ſubiecti ſūt: te ſtaméti ius faciēdi nō bñt: adeo q dē vt q̄cuis parēteſ eis pmiſerit: ni hilōmagiſ iure teſtari pñt: exceptiſ bis^m quos añ enumerauim⁹: z p̄ci pue militib⁹: q i ptāte parētū ſtq b⁹ ō eo qō i caſtris acqſierūt pmiſſuz ē ex ꝓſtōnib⁹ p̄ncipū teſtm̄ facere qō qdē ius^o ab initio tātū militāti b⁹ datū ē tā ex auctoꝛitate diui au gūſti q̄z Neruę: necnō optimi ipa toꝛis Traiani: poſtea vero ſubſcri ptiōē diui hadriani: etiā dimiſſis a militia. i. ueteranis ꝓceſſū ē. Itaqz ſiqdē fecerit ō caſtrēſi peculio teſta mētū: ptinebit hoc ad eū qué here dē reliq̄rūt. Si vo iteſtati deceſſe rit: nullis liberis vel frib⁹ ſupſtitib⁹ ad pārētes eoꝝ iure^r cōi ptinebit. Ex hoc itelligere poſſum⁹: qō i ca ſtris acqſierit miles q i ptāte pris ē neqz idipz prez adimē poſſe neqz pris creditoꝛes id uēdere vl aliter ingetare: neqz pre moꝛtuo cū frib⁹ cōe eē: ſz. ſ. ppriū eius eē id qō i ca ſtris acqſierit: q̄z q̄z iure ciuili oiuz q i ptāte parētū ſūt pecūlia pinde in bonis parētū ꝓputant: ac ſi ſuo rū peculia i bonis dñoꝝ numerāt exceptis vidēlz bis q̄ ex ſacris ꝓſti tutōib⁹ z p̄cipue nōſtris pp diuer ſas cās nob. ſ. pfib⁹ non acqrunt Preter hos igit⁹ q caſtrēſe peculiū vl q̄ſi caſtrēſe bñt: ſiqs ali⁹ filiuſſa. teſtamentū fecerit iutile eſt^t: ſz ſue ptātis fcūs deceſſerit. Preterea teſtamētū facē ñ pñt ipuberes^c: q: nullū eoꝝ animi iudiciū^d ē. Itē fu rioſi^e ñ pñt: q: mēte carēt: nec ad rē ptinz ſi ipubes poſtea pubes fcūs aut furioſus poſtea ꝓpoſ mētis fa ct⁹ fuerit z deceſſerit. Furioſi aūt ſi p id tps fecerit teſtamētū quo fu

b Non tñ. videbat quēdz ſeruātem ſu pradca poſſe teſta ri. ſz p̄iū ē in. xiij. caſibus: q in ti. iſto pro parte dicun tur. z hoc eſt quod dicit. nō tñ z̄c. z nō. ſ. e. §. fi. i Statim. i. in primis: vel ſtatim. i. eoipſo. k Permiſerint. ſz cā moꝛ tis filius donare pōt patre ꝓſētēte: vt. ff. ō do. cā moꝛ. l. tā bis. in fi. z rō diuerſita tis ē: qz teſtm̄ ex libero non alieno arbitrio dz ꝓcedere vt. ff. ō he. iſti. illa ꝓſtitutio. l Nihilomagis. i. nō ideo magiſ: z hz i ſe negatiuā. ſic nihilominus affirmatiuā. m Bis. ſ. caſtrenſe vel q̄ſi caſtrenſe peculiū habētib⁹. vt §. ti. pri. §. i. n Conſtitutionibus. extra uagantibus. o Quidem ius. ſ. poſſet te ſtari in caſtrenſibus. p Auguſti. quoꝝ dicta non habemus. q Subſcriptione. cui⁹ vba non habemus. r Veteranis. ſ. filiūſſa. de quibus hic loquitur. ſ Ad parētes. nā liberi ō functi militis z frēs pfez ex cludebāt. vt. C. cō. de ſuc. l. fi. hodie ſoli liberi militis: vt in auc. de he. q̄ ab ite. ō. §. ſi igit defunctus. col. ix. t Jure cōi. nō hereditario ſed tanq̄z occupāti peculiū. ꝓfectitiū vl aduētitiū. vt. ff. de caſ. pe. l. ij. hodie videt iure hereditario: vt in auc. de here. q̄ ab iteſ. §. ſi igit defunctus. colla. ix. v Cōmune. ſic ſ. per quaſ perſo. no. acq. §. i. x Jure. ſ. antiquo: ſic ſ. p quas p. no. acqui. §. i.

y Peculia. videlz aduentitia z profectitia. nā caſtrēſia vel quaſi etiaz iure veteri nō acqrebātur patri: vt. ff. de colla. bono. l. i. §. nec caſtrēſe: z Noſtris. z aliene z nr̄e ſunt. vt. C. de bo. ma. z. C. de bo. que. li. p to. a Inutile. qz qō ab initio nō valet ex tractu tpis nō ꝓualeſcit. ar. ſ. ti. i. circa pn. ar. ꝑ. C. ō nup. z ſi. ꝑ. Bo. ibi nō valuit mr̄imoniū ex pmo ſed ex nouo poſt mr̄imoniū ꝓſenſu. b Deceſſerit. idē de ſuo teſtā te: ſi ſit fideicō. relictū valet ſi ꝺurat volūtas: vt. ff. de le. iij. l. i. §. i. c Impuberes. ſed exquo tetigerūt de vltimo die. xiiij. vl. xij. āni: ſatis ē fauoꝛe teſtaméti. vt. ff. e. qua etate. idē i vſuca. vt. ff. ō vſuca. l. i vſucapi onib⁹. ſec⁹ i pſcriptōib⁹ odioſis. vt. ō ac. z ob. l. i oib⁹. Itē ſec⁹ vbi ē fauoꝛ ei⁹ q vlt progare: vt i ꝛctib⁹ a minoꝛe fcis. vt. ff. de mino. l. iij. §. minoꝛē. d Judiciū. i. diſcretio: vt. ff. de iudi. cū ptoꝛ. §. nō aūt. q̄nq̄z ponit p ſnia vbi rei iudicate ſtandū eſt. vt. C. de re iudi. l. i. q̄nq̄z p inſtātia cauſe triē nij. vt. C. de iudi. ppandū. p totū. q̄nq̄z p actiōe: vt iudiciū familie her. vel ꝓmuni diuidūdo: vt. ſ. de of. iudi. §. ſi familie her. z. §. fi. e Furioſi. hac rōe idē in mētecapto dico: vt ar. ff. de v̄. ob. a ticio. i fi. f Teſtati. vt. C. e. furioſū. in principio. g Negociū. vt vſucapi. ichoatā. vt. ff. ō vſuc. iuſto. §. eū. vel poſſeſſionē q̄ſitā. vt. ff. de acq. poſ. ſi is q aio. ſic. ff. de pecu. l. q̄ tuberonis. in pcin.

b Prodigus. pdigus ē q neqz finē neqz modū hz i expēsis. vt. C. de cu. fu. l. i. i Interdcā. si dicas a iudice planū ē. si dicas a lege: vt qz i crimē. l. iu. ma. omisit: multo min⁹ testat'. sz tūc pri⁹ fcūz rūpit'. vt. C. ad .l. iu. ma. l. fi. k Ratū. qd si fiat iterdictio cū tñ ñ sit pdig⁹. R. forte nō valet iterdictū. ar. ff. de tu. z cu. da. ab his. l. seie. sz ꝓriū verū ē. cū sit fcā ꝑ ius litigatoris tātū: ñ ꝑ ius legis. vt. ff. q̄ sē. si. ap. re. l. i. i pri. z. §. i. et. C. qñ ꝑ nō ē ne. li. ij.

l Semp. sed qñqz pōt. 6m distinctionē sequentem.

m Utiqz. sic. ſ. de inutili stipu. §. mutuum.

n Et eruditi. ſ. in morib⁹.

o Ami tunt. z maxime im pij aduocati.

p Cōstitutio. vt. C. qui te. fa. pñt. discretis.

q Certis. vt mutus z surdus casu: vel mut⁹ tñ siue nā siue casu: si scribē nouit sua manu scribat testm̄. Si aūt ꝑ aliū scribere velit ipe tret hoc a ꝓncipe. vt. ff. e. si mut⁹. Itē si surdus tñ casu ē: vl etiā nā testet si vult: si pōt loq articulate. vt. C. eo: discretis. Si aūt nā ē surd⁹ z mut⁹ nō pōt nisi sit miles vt §. e. ti. i. §. gnimo.

r Siqs. sic §. e. §. preterea z. §. furiosi.

s Cec⁹. nāl vl casu z obat⁹ vtroqz luie. sec⁹ si vno tm̄ vt. C. de excu. tut. l. frater.

t Obseruatione. ſ. vt corā .vij. testib⁹ z tabellione vel alio loco eius si nō inuenia tur tabellio dilucidi⁹ volun tatē suā declaret z i heredi tatib⁹ z i legatis. z oia i scri ptura referāt': vt. C. e. hec consultissima.

v Pris mei. sic §. de do. §. est et aliud.

x Hostes. ſ. vt captus vel obses. vt. ff. e. obsides.

y Valet. qz fui fūt: vel q̄si vt §. de iure p. §. serui. z. §. de li. ho. exhi. l. ij.

Fuerant. ante captiuitatē.

z Postliminii. qō fingit eū semp i ciuitate fuisse. vt §. q. mo. iu. pa. po. sol. §. si ab hostib⁹. nō aūt. l. cor. ita fingit'. z qō dr. C. de cap. l. i. z. l. ca ptū. ipropie ponit' lex corne. pro iure postliminii.

a Ex lege cor. q̄ fingit eū pambula hora captiuitatis mortuū: z sic liberū. vt. ff. e. l. cor. aliud eēt si nulla eēt fictio: vt suo pene fcō. vt. ſ. q. mo. tes. infir. §. nō tñ. Altio nō. xiij. eē psonas q̄ testari ñ pñt. Filiusfa. vt. ff. e. si fili⁹. Itē pu⁹ vt §. e. i pri.. Itē ipubes. Itē furiosus. Itē mētecapt⁹. Itē pdig⁹. Itē mu t⁹. Itē cec⁹. Ite surd'. vt §. e. §. pterea. z. §. itē furiosi. §. itē pdig⁹. §. itez surd⁹. z. §. cec⁹. Itē dānat⁹ ad mote nālē vel ciuilē. vt. ff. e. l. ei⁹ q. §. i. vsqz i fi. Itē obses. vt. ff. e. obsides. Itē ō crimie famoso dānat⁹. vt. ff. e. is cui §. fi. z. l. cū lex. Itē ō statu suo dubitātes. vt. ff. e. ō statu. z. l. q i dñi. Itē monach⁹. vt i auc. ō mona. §. id quoqz. col. i. z. §. illō. sz hodie sz quosdā corrigit'. vt i auc. ō sā. epi. §. siq̄ mu. Itē is cui iterdr bonis a. l. vt. C. de

b n Bē tñ. lz dcā obꝛuatio §. ō testa. or. solēnis sit. nō tñ ꝛc. vel sic §. ō ea obꝛuatōe q̄ ē circa fidē z pbatōez satis dcūz ē. nūc ō ea q̄ ē circa pietatē dicēdū. z lz ea obꝛuatio q̄ circa fidē ē satis diligēs sit. ñ tñ ꝛc.

c Supra. ſ. i ti. ō test. or.

d Filiū. ēt milite. vt. ff. ō li. z po: filiusfa.

e Ptāte. secus i emācipato iure ci. sz idē iur. ꝓto. vt. ſ. e. emācipatos.

f Preterierit. ſ. nec istituēdo. nec exhedādo. vt. ſ. ō be. q̄ ab ite. §. hec eadē. nec ipo iure ualet. vt. C. ō libe. ꝓte. l. maxime.

g Adeo. ſ. inutiliter testabit'.

h Nemo. ff. ō iniuſ. rup. testa:

filio. §. fi. ꝛ. Bo. ibi. fili⁹ vnit: hic ñ. vl hic iure stricto: ibi equo:

i Nō pstiterit: aliō si pstitit. sz postea rūpat' z itez moriat': vt i posthumo: vt. ff. ō iuſ. rup. tes. posthum⁹. i pri. z. ſ. e. §. posthūi. ibi. Nō ꝛc.

k Sz ñ ita. nō ex vna pte pōit filios tñ: ex alia filias z oēs ex masclis vl feminis descēdētes.

l Infirmabatur. ꝛ. ſ. eo. §. sz feminini. Bo. vt ibi.

m Portionez. ſ. dimidiā ei⁹ qō ab intestato habituri eēnt: vt. C. de li. ꝓ. maximū. circa me diū. ibi. Cū eni cō tratab. ꝛc.

n Sz nec. hec ē fa dria inter ꝓdictas personas.

o Ceteros. ſ. hoc modo: vnū ō filijs meis exheredo. vl vno instituto sic di co: reliquos exher do. nā nisi diceret ceteros exheredo sz dicat: filiū meuz exheredo: cū pōes bēat nēo exhedā t⁹ videt': vt. ff. ō li. z posthu. l. ij.

p Extet. itē alijs modis vt oēs libe ri sint exheredati: z sic vn⁹ tñ vt resti tuat': vt. ff. de li. z posthu. titi⁹ i pri. Itē si dixerit alia vba q̄cunqz dūmō certa: vt. ff. si cer. pe. l. certū. z. ff. de iniuſ. rup. tes. po sthumi. §. noiati. z .ff. ō li. z post. l. i. z .ij. Sz sec⁹ si dicat filiū meū istituo: ce teros liberos ex heredo: vl seiū ex traneū istituo. libe ros aūt exheredo: z hic ñ dic oēs: vt nō ꝓdicat pri. glo. nā dico: exhereda

Sed nō ita ō filiabus z alijs per virilem sexum descēdentibus libe ris vtriusqz sexus antiqtati fuerat obseruatū: sed si nō fuerant scripti heredes scripteue vl exheredati ex heredateue. testamentum quidem nō infirmabatur: ius autem accre scēdi eis ad certā portionē̄m presta batur. sed nec nominat m eas per sonas exheredare parētibus neces se erat: sed dicebat iter ceterōs hec facere. nominatim aūt quis exhere dari videtur siue ita exheredetur: Ticius fili⁹ meus exheres esto: si ue ita: filius meus exheres esto: nō adiecto proprio nomine. ſ. si alius filius nō extēt: Posthumi quoqz liberi vel heredes istitui debēt vel exheredari. z i eo par omniū ꝓdi tio est: q̄ z i filio posthumo z i quo libet ex ceteris liberis: siue femini ni sexus: siue masculini i ꝓterito va let qdē testamētū: sed postea agna tionē̄ posthumi siue posthume rū pitur: z ea ratōe totū ifirmat. Ideo qz si mulier ex qua posthum⁹ aut posthuma sperabatur abortum fe cerit nihil impedimēto est scriptis heredibus ad hereditatē adeūdaz Sed feminini quidem sexus perso nē̄ nominatim vel inter ceteros ex heredari solebāt: duz tamen si ite̅r ceteros exheredētur aliquid eis le getur ne uideātur preterite esse per obliuionē̄: Masclos uero posthu mos. i. filios z deiceps placuit nō aliter recte exheredari nisi noiatiz exheredētur. hoc. ſ. modo. q̄cunqz mihi genit⁹ fili⁹ fuerit exheres esto Posthumo: ūm autem loco q sunt hi qui i sui hedis locum succedē do quasi agnascēdō fiunt parenti

re filiū iter ceteros: q: mixtio fit cū ceteris i remotiorib⁹ gradib⁹ ꝓstitutis. vñ nō valet cū debeāt exheredari noiatiz: vt hic ōr.

q Institui. ista istōe ex pūti mrimonio nasciturī: z ex futuro isti tuti vidēt': vt. ff. ō li. z pos. l. placet. z. l. iōqz. Quid i exhedatōe posthumoꝝ: an oēs siue hi q sūt i vtero tñ: an alij q sē nasciturī ex pūti mrimōio vl futuro itelligūt exhedati. R. ñ. cū masculi ō beāt noiati exheredari: vt. ſ. e. §. masclos. In eo. ſ. qō segt'. Nō z i filio ꝛc.

Diuz. ſ. posthūoꝝ ex se nasciturorꝝ z ex filijs suis lz i iā natjs sit par ꝓditio: vt. §. e. §. sz ñ ita.

Masculini. siue ex ma scło siue ex femia.

Agnatōe. i. natiuitate. ſ. q. mo. tes. ifir. §. i

t Rūpit'. si vo exheredabat' ō iofficioso agebat': vt. ſ. ō ioffi. tes. §. posthumi. hodie vo exheredari ñ pñt vt. C. ō iofficio. l. siqs .§. legis. Infirmat'. hic adde qō ē. ff. ō testa. mili. l. si filius.

u Abortū. qō ē ꝓ nō nato: vt. ff. de vb. si. l. si mortui. z. C. ō po sthu. here. l. i

x Persone. ſ. posthume: nā iā natis femis ñ erat necesse legari: vt. C. de li. pre. l. maximū. i fi. z. §. e. si nō ita.

y Inter ceteros. hodie p pstōnē oēs noiati. vt. ſ. §. nā. sz nouis simo iur ñ: eū ñ sint igrati: vt i auc. vt cū ō ap. cog. §. aliō. col. viij

z Posthumoꝝ. sic. ff. de iniuſ. rup. tes. posthumoꝝ.

a Loco nō tamē ueri posthumi sunt: vt. ſ. e. §. hoc. i fi.

b Heredis. ſ. de here. qua. z diffe. §. sui.

c Agnascēdo. i. subtus. vl postea nascēdo: sicut posthum⁹ ver⁹

nō.n.naſcit' cū nat⁹ ſit: vt.ſ.de adopti.§.i. Vel dic: agnaſcēdo .i.incipiēdo eſſe agnati quo ad effectū ſuccedēdi.

o Parētib⁹.ſ.maſculis: nā teſtm̄ femine nō rūpit' p le.velle. .ff.de li.ꝛ poſthu.gallus.§.nūc.de le.ibi. Nā ꝛ ſi ita vba ſūt ꝛc. ſed p q̄relā irritat': vt.C.de ioffi.teſta.l.iij.ꝛ.j.e.§.mater.

e Neceſſe.cātiue .ſ.ne rūpat' teſtm̄: vt ſeq̄t': ñ p̄cise: vt .C.de adop.l. pe. .§.que in filio.

f Uiuo. ſecus ſi poſt: vt.ff. ō iniuſ. rup.teſ. ſiqs filio. ꝛ i hoc differt a vo poſthumo. Itē dif fert ab aſcēdētib⁹: vt.ff.de inoffō.te. pater filium.

g Idq; velleia. nomē eſt cuiuſdaꝫ noue legis: ſꝫ ius galli aglij antiqus ē.ꝛ loq̄t' ō vo poſthumo: vt ſtatim dicaꝫ.vt.ff.de li. ꝛ poſthu.l. gallus .§.ſiquis filium.

b Simul. i veris poſthumis talis erat modus: vt ſi me moꝛtuo naſceꝛ mihi filiꝰ. j.x. mē ſes: vt.ff. ō libe. ꝛ poſth.gallus.i.℟. §.i.ꝛ.ij.iij.ꝛ iiij. ſic ergo ꝛ hic per le. vell.ſi ſuus heres eē deſierit ſe viuo vt.ff. ō li.ꝛ poſth. gallus.§. vidēdū. ꝛ i hoc hꝫ locuꝫ lex vell.ſic etiā ē pari tas ab inteſtato: vt .j.ō here. q̄ ab ite ſta.§.cū aūt.

i Iure.ſic.j.ō he re.q̄ ab inteſta. §. emancipati.

k Neceſſe eſt. nā nihilomin⁹ tene te ſtm̄: aliō i eo q̄ē i ptāte: vt.ſ. e.i pri.

l Feminini.licet i ſuis eſſet dr̄ia iter maſculos ꝛ femi nas iure ciuili: vt .ſ.e.§.i.

m Heredes. ſup ple ꝛ qꝛ deſierunt eē heredes ſui: alſ ñ eēt bona rō: cū filij nēce hñt p̄res inſtituere lꝫ ſi ſint p̄res ſui heredes ad filios. filiꝰ aūt emācipatꝰ p ca. di. ōſinit agnat⁹ eē ꝛ remanet cognatꝰ q ñ cognoſcit' a iure ciuili: vt .j.ō be.q̄ ab i teſta.ō.§.emācipati.ꝛ.ſ.ō le.agna.tu.§.fi.ꝛ.ff.ō bono.poſ.ſed cū patrono.§.i. Accurſius.

n Exheredati.ſ.rite: alꝫ aūt exheredato vat' ℣ta. vt.ff.ō bo. poſ.℣ta.l.nō putauit.i.§.ñ q̄uis. Itē ēt inſtituto vat' ℣ta.ſi alꝰ cō mittat eis edictū: vt.ff.ō ℣ta.l.iiij.§.plane ꝛ.ff.ō le.p̄.petita bo. poſ.℣ ta.l.ſi duo.

o Habent'.quo ad adoptiuū patrē.

p Inſtituēdi.ab adoptiuo p̄re.

q Ciuili.qō.ſ.ius ciuile quo vocant' ſui adoptiui ad hereditatē alio iure ciui.ſ.p emāci pationē ſublatū ē: qō eē p̄t: vt.ſ.ō le.agna.tu.§.fi.

r Attinet.qō vocat emācipatos: vt.ſ.pr.§.ꝛ ē rō.qꝛ ōſinūt eē filij: ſꝫ nāles ñ p̄nt ōſineꝫ eē filij p emācipatōeꝫ: vt.j.ō heꝫ.q̄ ab inteſta.

bus ſui heredes: vt ecce ſiqs filiuꝫ ſuū ex eo nepotē neptēue i ptāte hꝫ q: filiꝰ gradu p̄cedit: is ſolus iura ſui heredis hꝫ: q̄ꝫuis nepos quo qꝫ ꝛ neptis ex eo in eadē poteſtate ſunt. Sꝫ ſi filiꝰ eiꝰ uiuo eo moriat': aut qualꝫ alia rōne exeat de ptāte eiꝰ: incipit nepos neptiſue i eiꝰ locuꝫ ſuccedere: ꝛ eodē modo iura ſuoꝝ heredū quaſi agnatione nāciſcūt'. Ne ergo eo modo rūpat' eius teſta mētū: ſicut ipſum filiū vel heredeꝫ inſtituere vel nominatim exhereda re debet teſtatoꝛ. ne nō iure faciat teſtamētū: ita ꝛ nepotē neptēue ex filio neceſſē eſt ei vel heredē inſtitue re uel exheredare: ne forte eo uiuo: filio moꝛtuo ſuccedēdo i locū eius nepos neptiſue quaſi agnatiōe rū pat teſtamētum. idq; lege iulia' uel leiā, puiſum eſt: i qua ſimūl exhere dationis modus ad ſimilitudineꝫ poſthumoꝝ demōſtrat. Emācipa tos liberos iūre ciuili neque here des inſtituere neq; exheredare ne ceſſē ē: qꝛ nō ſunt ſui heredes Sed p̄toꝛ oēs tā feminini ſexꝰ q̄ꝫ maſcu lini: ſi heredes nō inſtituātur exherē dari ſubꝫ: virilis ſexus noiatim: fe minini uero iter ceteros: q̄ ſi neq; heredes inſtituātur: neq; ita ut dixi mꝰ exheredati: p̄mittit eis p̄toꝛ cō tra tabulas teſtamenti bonoꝝ poſ ſeſſionē. adoptiui liberi q̄diu ſūt i ptāte p̄ris adoptiui: eiuſdeꝫ iuris hñtꝰ cuiꝰ ſūt iuſtis nuptiis acq̄ſiti. Itaq; heredes inſtituēdi ul' exhere dādi ſūt ſꝫ ea q̄ ō naturalib⁹ expo ſuimꝰ. Emancipati uero a p̄re ado ptiuo neq; iure ciuili neq; eo iure qō ad edictū p̄toꝛis attinet iter li beros ꝓnumerāt: Qua rōe accidit ut ex diuerſo qō ad naturalē parē tē attinēt q̄ꝫ diu qdē ſint in adopti ua familia extrāneoꝝ numero hē ant: ut eos neq; heredes inſtituere neq; exheredare neceſſe ſit. cū vo emācipati fuerit ab adoptiuo p̄rē tūc incipiūt i ea cā eē i q̄ futuri eēnt ſi a nāli p̄re emācipati fuiſſent: ſed

hec qdē vetuſtas introducebat. Nra vero p̄ſtitutio iter maſculos ꝛ feminas i hoc⁸ iure nihil itēreſſe exiſtimās. q:ᶜ vtraq; p̄ſona i homi nū, pcreatiōe ſil'r nature officio⁴ fū gitur: ꝛ lege antiq̄ᵉ. xii. tabularum oēs ſimil'r ad ſucceſſionē ab iteſta to vocabātur. quod ꝛ p̄toꝛes po ſtea ſecuti eſſe videntūr: ꝛ ideo ſim plexᵍ ac ſimile ius ꝛ in filiis ꝛ in fili abus ꝛ in ceteris deſcēdētib⁹ p uiri lem ſexum perſonis: non ſolum iā natis: ſed etiam poſthumis intro duxit: vt omnes ſiue ſui ſiue eman cipati ſint: vel heredes nominatiꝫ inſtituantur: vel nominatim exhe redentur: ꝛ eundē hēant' effectum circa teſtamētū parētū ſuoꝝ refir mādū ꝛ hereditatē auferēdā: queꝫ filij ſui ul' emācipati habēt ſiue iā nati ſunt: ſiue adhuc in vtero cōſti tuti poſteā nati ſint. Circa adopti uos aūt filios certā induximus di uiſionē: que in nr̄a p̄ſtitutōe' quaꝫ ſuper adoptiuis tulimus continet

Sed ſi in expeditione occupātus miles teſtamentū faciat: ꝛ liberos ſuos iā natos uel poſthumos no minatim nō exheredauerit: ſi ſilen tio p̄terierit: nō ignoꝛansʰ an ha beat liberos: ſilētiū eius p exhere datione noiatim factā ualere' p̄ſti t utionib⁹ p̄incipū cautū ē. Pā ter ul' auus maternus neceſſe non habet liberos ſuos aut heredes in ſtituere: aut exheredare: ſꝫ poſſunt eos omittere. nā ſilētiū matris aut aui materni ꝛ ceteroꝝ per matrem aſcēdentiū tantum facit quantum exheredatio patris. neq; enim mr̄i filiū filiāue neq; auo materno ne potē neptēue ex filia ſi eā eūue he redem nō inſtituat: exheredare ne ceſſe ē: ſiue ō iūre ciuili queramus ſiue de edictō p̄toꝛis quo p̄toꝛ preteritis liberis contra tabulas bonoꝝ poſſeſſionē permittit. ſed aliud ēis adminiculū ſeruatur: qō p̄aulo uobis poſt manifeſtū fiet.

De heredibus inſtituendis.

.§.minus aūt.

f Extraneoꝝ.ff.de ℣tab.l.i.§.ꝛ ſui iuris.

t Patre.ff.de ℣tab.emancipatus.§.pe.in fi.

v Sed hec.ſ.ſupradicta.a prin.ti.vſq; ad.§.emācipatos.

x Uetuſtas.i.media iuris prudentia: vt ſtatim ſequitur.

y Introducebat.ſ.oꝛiaꝫ ſexus ꝛ gradus ꝛ modi exheredatiōis: vt ſ.e. §.i.ꝛ.§.poſthumi.ꝛ.§.ſꝫ fe minini. nō aūt dicit de his que poſteavſq; modo dicta ſūt a.§.illo emācipatos.

z Cōſtitutio. C.de li. pre. vel exhere.l.maximū.

a In hoc.al' enī multe dif ferētie ſunt: vt.ff. ō ſta. bo. in multis.

b Intereſſe. in auc.g.mo. na.effi.ſui iu.§. non autez.

c Quia.prima ratio.

d Officio.i.ſimili officio. vna enī indiget altera ad p creationē ſobolis. ꝛ hec eſt prima ratio.l.xij.tabu.

e Antiq̄. argumētatur ex iure antiquo. ſic ō. qui ma: p̄nt. §.pe. ꝛ hec ē ſa ratio.

f Videt'.ſ. dādo filie bo. poſ.℣tab.in totū: ſꝫ nō p̄nt dicere nullum: vt ꝛ ſuus. vt .C.de li.pre.l.maximū. ibi Etſi preteritus. ꝛc. et hec ē tertia ratio.

g Simpler. ad differētiaꝫ antique diſtinctionis. vt ō. e.§.i. Accurſius.

b Per viriles. Quid de deſcēdētibus p femininuꝫ ſexū. ℟. admittuntur. ſꝫ cuꝫ diminutione tertie partis: vt.j.de he. que ab inteſ.§. diui.ꝛ.C.de col.bo.l.illam

i Habeāt. quo ad ꝓmodū: diuerſo tū iure. nā ſuᵖ pre teritus ꝛ dicit nullū. ꝛ ℣ta. hꝫ: ſi vult dicere nullū q̄ñ p̄ teritus ē. ſꝫ emācipatᵖ tātū hꝫ ℣ta. vt.C. ō li.pre. maxi mū.§. ſancimus itaq;. ꝛc. ꝛ .ff.de li.p̄.is qui. Si autez exheredēt' hñt querelā oēſ vt.ff.de ℣tab.l. nō putauit. .§.non queuis. ꝛ de inoffi. teſta.l.paꝑ.

k Poſtea. qui exhereda ri non poſſunt: vt diximus ō.e.§.poſthumi.

l Conſtōne. C.de adop.l. cū in adoptiuis: ꝛ recitatur ō.de adop.§.ſed hodie.

m Occupatᵖ. qd ſi nō ē in expeditione. ℟. ius ꝓmune obtinet: vt ō.de teſta.mili.§.illiſ:

n Ignoꝛans. ſi.n. ignoꝛat nō ualet teſtm̄. vt.C.de teſta.mi.l. ſicut certi iuris. niſi fuit etᵃni. vt ſi filiū hꝫet eēt exheres. vt.ff.de teſ.mi.l.q iu.ci.

o Fcā. iōqꝫ q̄rela ioſ.teſ.agit' ſꝫ hoc cū miles ē p̄ſa. nā tūc non p̄t hꝫe locū caſtrē. pe. ſi.n. eēt filiuſſa. nō hꝫet locū q̄rela. vt.C. ō ioſ.teſ.l.fi.

p Dr̄. idē itelligo i ſilētio liberoꝝ ad mr̄nā lineā. ff. ō ioſ.teſ.l.cū filiū

q De iure. qꝛ nō hꝫ eos i ptāte. vt.j.de here.qua.ꝛ dif.§.ceteri.

r Edicto. quo emācipati vocāt'. vt.ō.e.§. emācipatos. qꝛ eos non p̄t emācipare. vñ ℣tab. locū hꝫ. vt hic ꝛ.ff.de ℣tab. illud.§. ad teſtamenta.

ſ Eis. ſ. deſcendētibus p lineā femininā: vat' tñ ꝛ alīs ꝛ his maxime: vt.C.de inoffi.teſta.l.ſi filiam.

t Paulo. vt.j. de inoffi. teſtamen. per totum.

u De heredi. inſti. i. qui poſſunt inſtitui: vt.j.eo. vſq; ad.§. ſi plures. ꝛ .§.fi. Item ꝛ qualiter debeant inſtitui. vt.j.e.§. ſi plures. vſq; ad. §. fi.

Heredes instituere. q. d. dños in bonis suis facere. nã heres. i. dñs. vt. ſ. de he. q̃. ꝛ dif. §. fi. Itẽ iõ dixi int⁹. qz ita subitrat heres i dñiũ rex defũcti: ac si eadẽ ꝑsona eẽt. vt i auc. de iureiu. a mo. §. i. col. viij. ꝛ ff. q. ex ca. ma. l. cũ miles.

b Ꝓprios. ſ. seruos.

b Cõstitutõe. vt. C. de ne. ser. he. insti. l. cũ quidam.

c Eos. ſ. ꝓprios seruos.

d Per inouationez. q. d. nõ iduximus hoc de nouo: sed apud antiquos hoc idẽ dixerat Attilicin⁹: vt subjũ Hed ℈. s. ex qui. can. man. pos. §. idem iuris. ibi. Noua humanitatis ꝛc̃. So. iste Justinianus nõ inuenit. sz rõnẽ reddit. Cũ nõ ẽ verisimile. ꝛc̃. vt ibi. vl aliter. Attilicino placuit ꝛ paulo: sz i legis necessitatẽ nõ sic õdurerunt. vt s. de testa. §. sed neqz heres. Justinian⁹ vo i legis necessitatẽ idurit: vt ex ipsa institutõe ꝛ liber eẽ videat. Itẽ nũqd corrigit qõ al dr. ſ. q pure istitut⁹ ꝛ sub ꝓditione liber: qz expectatur conditiõis euentus: vt. ff. e. l. seru⁹. §. i. ꝛ. l. quotiens. §. fi. ꝛ. l. qui filio. §. i. ℟. non. qz istud locũ hz: qõ hic dr: qñ libertas nec data exꝑsse nec fuit retardata: at ibi expresse fuit retardata.

e Ꝓpetatẽ. vt iste liber ꝛ heres necessarius sit. vt s e. i. ℟. sz tñ vsufructu pinde vtetur ac si eẽt seru⁹ adhuc vt. C. coia. de ma. l. i. §. sin aũt ꝓprietarius.

f Cõstitutõe. ſ. greca quaz non habemus.

Heredes istituere ẽ ꝓmissũz b tã liberos hoies qz suos ꝛ tã. ꝓꝓos qz alienos: ꝓꝓos aũt oĩqdẽ ſm plius snias non alr qz cũ libertate recte istituere licebat: hodie vero ẽt sine libertate ex nra ꝓstõe heredes eos istituere ꝓmissuz ẽ: qõ ñ ꝓ inouatiõẽ iduximus: sz quoniã equi⁹ erat: ꝛ Attilicino placuisse Paulus suis libris quos tã ad massuriũ sabinũ qz ad plautiũ scripsit: refert. Ꝓprio⁹ ãt seruus ẽt is itelligit i quo nudã ꝓprietatẽ testator hz: alio usufructũ hñte. Est aũt casus in quo nec cũ libertate utilr seruus a dño heres istituit: vt ꝓstõne⁹ diuoz Severi ꝛ Antonini caueẽ: cuius uerba hec sunt. Seruũ adulterio maculatũ nõ iure testõ mãnumissũ añ sniam ab ea muliere uideri: q̃ rea fuerat eiusdẽ criminis postulata¹ rõis ẽ: q̃re seqt ut i eũdẽ a dña collata heredis istitutio nulli⁹ mométi hẽat.

Alien⁹ seru⁹ etiã is itelligit i quo usũfructũ testãto: hz. Seruus a dño suo heres institut⁹ siqdẽ in ea dẽ caũsa mãserit fit ex testaméto liber: heresqz ei necessarius. si uero a uiuo testatore mãumissus fuerit suo arbitrio adire hereditatẽ põt. quia nõ fit heres necessarius: cuz

g Cuius. scilicet constitutionis:

h Hec sunt verba. scilicet que sequuntur.

i Maculatũ. i. accusatũ. nã al est in lra accusatũ: vbi de ẏbo ad vbũ sũt ista que hic dicũtur: vt. ff. e. his verbis. §. interdũ. similis expositio dicitur in li. sapientie de ioseph. Maculauerũt me impij. ꝛ alibi in diuina scriptura. Mendaces ostendit qui maculauerũt eũ. i. accusauerũt eum.

k Manumissũ. ſ. videri: vt subjũcit. ꝛ dic manumissũ simplr ñ istitutũ. ex hoc ifert qõ seqt q̃ nec cũ istõe fieri solet liber vt subjũ. q̃re seqt ꝛc̃

l Postulata. i. accusata ex eodẽ adulterio cum suo ꝓꝓo ꝓmisso ꝓ quo grauiter punit vterqz. vt. C. de mu. q̃ ſ. p. se imi. l. i. in prin. Quid si cũ extraneo ꝓmisit adulteriũ. Rñ. nec tunc manumittit vsqz ad. lr. dies. vt. C. de adul. l. iij. ꝛ ff. õ adul. si postulauerit. §. iubet. Itẽ qd si adulteriũ talis ꝓmisit. nõ tñ accusat adhuc. Rñ. bñ põt manumittere. sz i crimine lese maiestatis ẽ spãle: vt post ꝓmissũ tale crimẽ ñ possit manumittẽ vel testari. vt. C. ad. l. iul. ma. l. fi. ꝛ ff. de don. l. post ℈ctũ. ꝛ. l. donatões. §. fi.

m Habeat. qz si valeret institutio: valeret libertas. vt. s. e. i. rñ. ꝛ s. q ma. nõ pos. §. i. ꝛ ita nõ. ar. q̃ vbi aliqd. phibet fieri directo: silr ꝛ p obliquũ. phibet. sic. ff. de ꝓdi. instit. q̃ sub ꝓditione. §. siqs. Itẽ ar. q̃ cassato ꝓncipali cassat q̃cqd seqt ex eo vel ab his. vt. C. õ le. ꝛ ꝓsti. l. nõ dubiũ.

n Testator. ꝛ iõ ñ põt eũ cũ libertate istituẽ. vt. ff. e. si alienũ. i ꝓi. Sz ℈dicit ad hũc. §. ff. õ bo. au. iu. pos. l. i⁹ vẽditõe. sz certe quo ad alia ẽ loco dñi: nõ quo ad hoc vt possit fieri liber. sed cũ al manumissus esset a fructuario simplr sine instõne erit tã q̃ liber q̃zdiu duratur⁹ erit vsufruct⁹ vt. C. coia. de ma. l. i. §. sin aũt fructuari⁹. nũqd ꝛ hic erit tã q̃z liber lz ẽ liber nõ sit. Rñ. nõ. qz ex morte testatoris ꝓtin⁹ erat futur⁹ q̃si liber si valeret qõ ageret. vt. ℈. õ be. q̃. ꝛ dif. i ꝓin. Itẽ ꝛ tũc erat vsufruct⁹ pdẽd⁹. vt s. de vsufruc. §. finit. vñ sic eẽt q̃si liber donec duraret vsufruc. qz nihil duraret p⁹ morte testãtis: nihil valet talis institutio: vt sit liber. sz suo dño hereditatẽ q̃rit. vt. ℈. e. §. alien⁹. Sz qd si erat vsufruc. repetit⁹ i ꝑsona ꝓmi heredis. vl ẽt vlteri⁹ qõ põt. vt. ff. q. mo. vsufr. amit. l. repeti. i ꝓn. Rñ. tũc erit q̃si liber toto illo tpe. vt i. d. l. C. coia. õ ma. l. i. §. sin ãt fruct⁹. ; ol Cã. i. seru⁹ eiusdẽ dñi Jo. vt. ff. si ex noxa. cau. aga. l. i. §. i.

p Liber. nisi aliq̃ lex ꝑdiat libertatẽ: vt. ff. e. l. si nõ lex. vl ꝓditio: vt. ff. e. l. quotiẽs. §. fi. vl qz ex lege puenit ad libertatẽ: vt. ff. eo. l. testõ ℈z Jo. Itẽ fit liber a semetipo nisi institut⁹ fuerit ita: cũ qs mihi heres erit stich⁹ liber ꝛ heres esto: nã tunc a cohrede accepit totã libertatẽ. ff. õ acq. he. l. ex pte. Itẽ ꝛ ignorans fit heres ꝛ liber: vt. ff. si cer. pe. l. ei⁹ q

q Utrũqz. i. hereditatẽ ꝛ libertatẽ: nã liber fit ꝛ hẽs necessari⁹ hec duo ꝓsequi dz ex testõ dñi: vt. ſ. de he. q̃ ꝛ dif. §. i.

r Nõ si alienat⁹ liber. directa. n. libertas in suo alieno ñ põt hẽre locũ sz istitutio põt hẽre effectũ: vt hic: sed aliõ i legat q̃ admũ hoc ipo q̃ alienat fuit: vt. ff. de adi. le. l. seruo cũ libertate. ꝛ ẽ rõ: qz i legato spectat dies cessionis: vt si tpe mortis legãtis sit me⁹ lz alienẽ: tñ mihi dbet legatũ: vt. ff. q̃ñ di. le. ce. l. si post. §. ij.

s Alienauit. ſ. alicui hñti factionẽ testamẽti: vt. ff. e. seruũ meũ. in fi. i. ℟. ꝛ hoc nisi redimatur ab eodez testatore q eũ istituit ꝛ postea euz alienauit: tũc. n. reuiuiscit libertas: vt. ff. de ma. test. l. vez. ꝛ. ff. eo. quotiens. §. fi. ꝛ. l. si non lex. ꝛ. l. antepenultima.

t Alienus. qui sic istitui potest cũ liber sit: post nõ: vt. ff. õ ꝓdi. instituen. seruus alienus. ꝛ. l. quia.

u Jussu. ꝓcedẽte aditõe: vt. ff. de acq. hered. l. siqs mihi bona. §. iussum. ꝛ ita dño q̃rit: als si seruus nolit adire qõ põt esse dño iubẽte nõ q̃rit: vt. C. e. l. cũ proponas.

x Testatore. ẽt post iussum ei⁹ añq̃ tñ adiret: vt. ff. de acqui. he. antisti⁹. §. i.

y Dñi hoc ẽ i hereditate vt illi acqrat q tpe aditõis ẽ dñs: vl sibi si liber ẽ tũc: sz i legato spectat dies cessionis: vt si tpe mortis legãtis sit me⁹ lz alienẽ: tñ mihi dbet legatũ: vt. ff. q̃ñ di. le. ce. l. si post. §. ij.

z Arbitrio. sic. õ. §. si vero.

a Seru⁹ morte. vba legis sũt oia: ꝛ sz hoc planũ ẽ: vl testõris qz sic dicat: istituo suũ heredẽ p⁹ mõtẽ dñi. ꝛ ꝓbat hec lectio ha. ff. e. q filio. i. ℟. nec ob. q̃ videat i diẽ hec istõ: vt. ℈. e. §. heres. qz icert ẽ dies mortis: vt. ff. õ ꝓdi. ꝛ õmõ. l. i. vñ valet. ꝛ. ff. e. l. i tps. i ꝓi.

b Factio. ſ. passiue. ñ actiue: vt. ℈. õ he. q̃. ꝛ diffe. §. testamẽti. ꝛ iussio heredũ spectat: si mõ cũ õfũcta fuit: lz cũ here de istituto nõ sit testamẽti sectio. vt. ff. e. si seruus hereditã.

c Nõdũ. bene dico seruũ hereditariũ posse istitui: qz nõ ẽ nullius: sed alicuius. ſ. hereditatis q̃ vicẽ defuncti obtinet.

d Defũcti. ꝛ ẽ forte rõ: qz õfũct⁹ ẽ cert⁹ q fuerit: sz ñ sic õ herede: qz ꝛ si cert⁹ sit istitut⁹ poterit eẽ q̃ ñ adeat hereditatẽ: q̃ põt õsistere mltis õ cãis: vt. ℈. q. mo. tes. ifir. §. posterior. i. ꝛ facit ad hũc. §. ℈. de sti. ser. i ꝓi. ꝛ. ff. de acqui. re. vo. l. i eo. i fi. ꝛ. l. sequẽ.

e Recte. cũ ꝓ pfono sit hñdus quo ad ꝓmodũ: vt. ff. õ sta. ho. l. qui i utero. ꝛ. ff. e. l. eius. §. i.

f Quibus. ſ. dominis.

g Ab extraneo. si vo ab altero ex dñis sit istitut⁹: acqrit ceteris socijs hereditas: qõ dic: vt. ff. ꝓ socio. l. vez. §. si vo cõmuni.

h Jussu. dic q̃ sufficit vna iussio: lz sint plures dñi: vt. ff. õ acq. he. l. seruus duoz. ꝛ. l. i acquirendis.

i Infinitũ. qd ergo si istituo oẽs hoies quicũqz sũt i mũdo. vt nullũ eẽ cũ effectũ hẽre nõ possit: puto tñ valere vt hic: sz tñ nõ

poterit ꝓfirmari adiõe pp nimiã difficultatẽ vel ipossibilitatẽ.
k Uelit:cũ sua volũtas sit lex:vt l auc.ō nup.§.uisꝓat.col.iiij
l Hereditas plerũqz.iō dicit plerũqz: qz qñqz i plures:vt.ſ.e.§.si plures.qñqz i pauciores diuidit:vt.ſ.e.§.nō aũt.
m Que.ſ.uncie sũt collecte. n Appellatõe.i.significatõe.
o Partes.ſ.posite i quãtitate differentes. Uel dic melius: he partes .ſ.uncie.xij.ad partes redacte: ẽ enim ad supiora faciẽda relatio.
p Sextuns.al sextans.i.uncia ꝛ dimidia: vt.ff.ō iof.tes.pap.§.qñ ãr ta. Ez ãre ñ posuit nomẽ qō unciaz signaret. R.qz.plus sũt negocia q̃ uocabula:vt.ff.ō p.ō.l.nã. Et nō q̃ primũ.ꝛ.ij.ꝛ.iij.ꝛ.iiij nomẽ interꝓtationẽ sumit ex eo qō ꝗm quotã signat heredis portionez. sestũs enim dr q̃si semiuncia.ꝛ uncia ꝛ ẽ tertia lra ei⁹ ſñ .x. sextãs:qz sextaz ptẽ signat.i. duas uncias.q̃drans:qz quartaz:ꝛ ita tres uncias signat.triẽs qz tertiã ptẽ. ꝛ ita quattuor uncias signat. sequẽtia ꝺo noia etymologiaz hñt ꝛ ex eo q̃ certũ numeꝝ unciaꝝ signãt.dr.n.q̃quũs:nō qz quitã ptẽ hz: ſz qz q̃qz ꝺnotat uncias:semis:qz sex.ꝛ sic ō singul⁹ p ordinẽ. Itẽ nō q̃ ñ oẽs uncie q̃ signãt⁹ p ista noia ꝓtinẽt⁹ i asse:ſz hoc videat⁹: sic.n.ꝓtinet as.lxxviij.uncias ꝛ dimidiã.iō aũt as põit bas ptes qz q̃lz põt asse ꝓtineri.hac rõe ꝛ hõ dr risibil:ꝛ actõ legis aglie penalis dr:vt.ſ.ad.le.acql.§.bis ꝺbis. Itẽ nō ista tria noia as põdus libra iō signare. Itẽ q̃qz as ponit⁹ p obolo.vñ illō. Nõne duo passeres asse veneũt.vñ ꝺsus. As obolus põdus:as est possessio tota.i.hereditas:vt hic:ſz ꝛ põdus large dr oẽ qō ẽ in statera positũ: ſz hic stricte accipit⁹ p põdere.xij.unciaꝝ.vñ dicit põdiũ q̃i duplex põdiũ.ſ.xxiiij.unciaꝝ:vt.ſ.e.§.si plus.ꝛ fac ad hũc.§.ff.e.ꝺuũ meũ.§.fi. q Sextãs.i.due uncie. Quadrãs .i.tres uncie. r Triẽs.i.q̃ttuor uncie. Quinq̃ũs.i.v. Semis .i.sex uncie. s Septũs.i.vij. Bes.i.octo. Dodrãs.nouẽ. t Dextans.x. u Deuns.i.xi. Ds.i.xij.
v Tot⁹.nã i totũ ꝑsumit⁹ istituisse dr̃ũct⁹ cũ aliũ ñ istituit:vt hic ꝛ.ff.e.l.iterdũ.§.i. Idẽ quoqz ꝑsumit⁹ i milite:vt.C.ō tes.mi.l.iij hoc ergo nisi qō hic sequt⁹ ñ ad supi⁹.pr. R.ſz ad hoc qō sequt⁹ refert⁹.ſ. Neqz.n.ꝛc. Ez si miles fecit testamẽtũ i castrẽsibus põt decedere itestatus i paganicis:vt.C.de tes.mi.l.i.
x Decedere.imo vr q̃ sic:vt.ff.ō iof.tes.l.nã ſi parẽtib⁹.§.pe. q̃ẽ ꝛ.ſz hoc ẽ verꝝ ab initio:ſz ex postfcõ põt:vt.C.ō iof.testa .l. cũ duob⁹. Et nō hic idẽ iuris ñ eẽ i pte quo ad partẽ qō ẽ i toto quo ad totũ.ff.fami.her.l.i hoc iudicio:ar.ꝛ.ff.ō pac.l.iuregentiũ.§.adeo.ꝛ.§.se.ꝛ facit ad hũc.§.ff.de re iu.l.i testamẽtis.
y Miles.nã miles bñ põt p pte testat⁹ ōcedere.p pte itestat⁹ vt.C.de tes.mi.l.ij. z Quãtascũqz.i.quotcũqz:ꝛ facit.ff.e.l. iterdũ.§.paterfami.ꝛ.l.sequẽ.vsqz ad.l.ex facto.
a Distributio.i.assignatio ptiũ quã ptẽ velit testatõ quẽlz bẽre
b Ex equis partibus.facit.ff.e.l.quotiens.§.heredes.
c Heres sit.eadẽ ẽ rõ i dipõdio:vt.ff.e.sabin⁹.ꝛ.ſ.e.§.si plus. Itẽ ẽ hocverꝝ si testator ñ ignorat;vt.ff.e.quo loco.§.i.q̃ ẽ ꝓtra.

d Dimidiã.al⁹.n.si ex asse expleto scripsit: ex reliq̃ pte heres esto.nũc .n.cũ nihil reliquũ sit ex nulla pte heres institut⁹ ẽ:vt.ff.e.l.iteꝝ qō sabin⁹. .§.ſz si asse e Uocãt⁹.ſ.illi q erãt instituti i tota hr̃ditate ptib⁹ exp̃ssis
f Omnes.qui erant instituti sine partibus.
g Nec interest.hoc refert⁹ nō ad primũ casũ:ſz ad supiorẽ.ſ. qñ ps vacat.idẽ tñ i ꝺo:ſz nō hr̃et locũ rõ q̃ reddit⁹. Ea.n.ꝛc.vl dic quo ad pri.ꝛ stati cũ sic fit institutio intelligit⁹ ps vacare.ꝛ facit ad hoc.ff.eo.l. quo loco.primo.rñso.
h Uideamus.ff.e.l.interdũ. §.paterfa.vsqz in fi.l:
i Dipõdio.dicit⁹ aũt dipõdiũ põdus siue hereditas i .xxiiij.uncias diuisa.sic enim põdus dr ea que i.xij.diuidit⁹. ꝛ tripõdiũ qō i.xxxvi. ꝛ quadripõdiũ qō in.xlviij ꝛ sic de singulis.
k Idẽqz erit.i. qō virim⁹ sigs expleto asse fuit institutus heres i dimidiã vocat⁹ vel nō expleto asse in vacãtẽ ptẽ vocat⁹.vt s̃ e.§.ptib⁹ aũt.vel trãscẽdẽtẽ i vacantẽ vsqz ad dipõdiũ: vt s̃. pri. R. Idẽ ẽ etiã si dipõdiũ sit expletũ.ſz ꝛ.ff.e.itẽ sabin⁹. in fi.l.vbi dicit expleto dipõdio institutũ nō hr̃e ptem vacãtẽ vsqz ad tripondiũ.ſz certe imo dicit qꝫ sic⁹si recte illa lra intelligit⁹.ꝛ ita ꝓcor dat. Itez videt⁹ ꝛ.ff.eo.l.ex uncijs.vi.ſz certe illa ẽ ꝓcordãtia si recte ibi fiat ꝓputatio unciaꝝ. ſz magis videt⁹ ꝛ.C.ō le.l.cũ qō.vbi dicit ñ fieri trãsitũ ad dipõdiũ vel tripõdiũ.ſz tñ videt⁹ adimi ꝑmo quãtũ ꝓfert⁹ ꝺo. Ez distigue aut voluit testator excedere assez vel dipõdiũ qō põt.vt s̃.e.§.nō aũt.ꝛ ita hic itelligit⁹:aut voluit:ꝛ tũc hẽat locũ lex ꝛria. Itẽ ꝛ tũc q̃ dubiũ silr locũ hẽat.l.cũ qō.q̃ ẽ ꝛ. Alij dicunt hãc corrigi p illã. l Reuocãt⁹ hereditas.n. nō iō augeꝫ qꝫ i ples diuidit⁹ uncias:sicut ꝛ libra:ſz p solidũ vel aliũ numeꝝ diuidat⁹:ꝛ ideo quotã ptẽ qs ꝺz hr̃e i dipõdio. totã põt ptez hr̃e ō asse.vt hic ꝛ.ff.e. ex uncijs. m Ex certo:ſz i diẽ incertũ qs põt istitui heres:puta cũ ipe potuerit cape ex testõ:vl cũ ille⁹ morier⁹:vl cũ tic⁹ morier⁹:vt.ff.e.l.i tps ꝛ.l.q filio.i.rñso.ꝛ.ff.ō li.ꝛ po.fili⁹ a pr̃e.i.rñ.ꝛ.C.e.l. extraneũ. miles aũt põt ẽt extraneũ ex certo tpe vl i certũ tps istituere.vt.ff. de mi.tes.l. miles.ꝛ facit ad hũc.§.ff.e.hereditas.ar.tñ ẽ ꝛ.ff.ō reg.iu.ac⁹.ſz ibi ñ ẽ ō hoc actu.ſ.factõis tes. vñ iterp̃tãdũ ẽ vt magis valeat q̃ pereat. vt.ff. ō re.ꝺu.l.quoties. n Impossibilis.trib⁹ modis p̃t dici ꝓditio ipossibilis:vel ō nã:vt si celũ digito tetigeris heres esto. vt.ſ.ō iuti.ſti.§. si ipossibilis. Itẽ ō iure:vt si prẽz ab hostib⁹ ñ redemeris vel silis.nã hoc facẽ nos nō posse p̃sumit ius. vt.ff.ō ꝓdi.isti.ꝓditões.ꝛ.l.fili⁹.ꝛ i his ꝺn ab⁹ hz locũ iste.§.ipossibil⁹. Itẽ ō fcõ:vt si mõtẽ aureũ ꝺderis heres esto ꝛ hoc casu ñ valz istõ vl libertas.cũ nec alius dãdi fuerit iuris p̃sũptõe: vt.ff.ō sta.li.l.cũ here[illegible].§.i. Itẽ ẽ q̃dã q̃rta ipossibilitas pp pplexitatẽ q̃ vitiat.vt.ff.ō ꝓdi.isti.si tic⁹.q̃.l.ẽ huic ꝛ.ſz cẽte hic ō ipossibilitate nãe dic.vt.ſ.ō iuti.sti.§.si ipossibilis. Ez certe idẽ videt⁹ i p̃mis duab⁹:qꝫ vitiet⁹ institutio.vt.ſ.ō le.§.fi.q̃ ẽ ꝛ.ſz solue vt ibi. Itẽ facit.ff.ō le.i. si mihi .§.i.ꝛ.ff.ō ꝓdi.isti.l.i. o Scripta.ſz cur sec⁹ i ꝛctib⁹.vbi vitiat ꝛctũ ipossibilitas:vt.ſ.ō iuti.sti.§.si ipos.ꝛ.ff.ō ac.ꝛ ob.l.nō solũ. Rñ.hoc solũ ẽ fauore vltime volũtat⁹. p Parẽdũ.si sit ptãtiua:vt hec. si.x. ꝺederis.vl mixta:vt si iueris romã:vt.ff.e.l.ꝺuus.§.puto gnãliter.si ãt cãlis.ꝛ tũc sufficit primã existere.vt.ff.ō ꝓdi.isti.l.si plures institutiones. q Sepatĩ.i.sub disiũctiua ꝓdi.idẽ i legato fuat⁹ qō hic i istitutõe dicit⁹. ſz si i diuersis ptib⁹ testamẽti iserat⁹:nouissime ꝺz obtẽpari. ſz i libertate directa cuilibet obtẽpari sufficit:vt.ff.ō ꝓdi.ꝛ demõ.sub diuersis.i fideicõmissaria nouissime.vt ō ꝓdi.ꝛ demõ.p fideicõ.ꝛ.l.qō traditum.ſm Jo.et facit a dbũc.§.ff.ō ꝺbo.ob.si ita quis stipuletur.

r Filios. vel etiã suos seruos: vel quẽcũq; aliũ. vt. C. e. l. extraneũ.
s Peregrinãtes. puta q; visitauit limina sancti Jacobi. vel sãcti Petri. aliud si eẽt peregrinus. i. deportatus. tũc eni institui nõ põt. vt. C. e. l. i. q; ẽ huic ℈. ff. e. l. fz si in ꝓditione. §. solemus. Itẽ sunt ꝛ alij qui non pñt istitui heredes vel hr̃e ꝓmodũ ex testõ: quos nõui. ſ. õ le. §. legari.
t De vulgari substõne.
Supra dictũ ẽ de istitutionib⁹ ꝑmis: vt ſ. e. ti. i. nũc õ secũdis q; substões dicũtur siue ꝑmo gradu fiãt vl̃ alio vt. ſ. e. in ꝑn. ꝛ q; vulgaris ẽ magis cois. q; a quolibz ꝛ cuilz fieri põt. ꝛ ideo de ea vulgari ꝓmittit.
v Potest aũt i testõ. In alia aũt volũtate q̃ in testõ: vt in codicillis vel aliqua alia nõ fit. ſ. huiusmodi substõ vt directo valeat: sicut nec institutio fieri põt. vt. ſ. de cod. §. pe. ꝛ. C. de codi. l. hereditatẽ. fit tñ i codicillis ex certa scia: vt p fideicõmissũ saltẽ directo substitut⁹ per hec ẏba admittat̃. vt. ff. ad trebel. l. scevola. i. ℟. nisi testator putaret se facere testamẽtũ: ꝛ facere codicillos nõ destinasset: lz posset. nã tũc substitutus in his nec directo nec p fideicõ. admitteret̃: lz possz. vt. C. de codi. l. i. facit. ff. e. l. põt.
x Grad⁹. ad silitudinẽ. n. graduũ sic dicũt̃ q; faciunt scalas. sic ꝛ dr̃ gradus ꝓsanguinitatis. vt. ff. de gradi. l. ũrisc̃on. §. gradus.
p In quantum. idest in quot.
z Nouissimo. ſ. vltimo. sic s. õ suspe. tu. §. nouissime. Sz nũqd i alio'ni si i vltio fieri põt. Rñ. nõ. cũ. n. ipe seru⁹ oio eẽ heres ꝓpellat̃ vt hic subijcit. ꝛ. ſ. õ he. q̃. ꝛ dif. §. i. ꝑz aliũ q; eẽt ei substitut⁹ ñ admitti. vt. C. e. l. p⁹ aditã. a Vel p saltẽ. Substitui. ſ. põt. Pluũ. ſ. substitui põt.
b Innicẽ. sic. ſ. ti. i. §. substituit̃.
c Disparibus. puta vnũ in. vi. vncias. aliũ in. iiij. aliũ in. ij. institutum ponas. nam si nõ adeat institutus in. vi. vncias. iiij. accrescunt habenti .iiij. ꝛ due hñti duas. vt hic ꝛ. ff. e. si ex testamẽto. ꝛ. l. si ꝓles. ꝛ. C. e. l. i.
d Expressit. ℈. ff. ad trebel. quotiens. l. nõnunq̃. sed hic loquit̃ cũ non expressit ꝓpria noia in substitutis. ibi quando expressit.
e Instituto. casus est. Ticius ꝛ Seius instituti sunt heredes: ꝛ Ticio Sei⁹ substitut⁹: ꝛ Seio fuit substitut⁹ Meui⁹. ꝓmo Tici⁹. ꝺo Sei⁹ repudiauit. admittit̃ aũt Meui⁹ i ptẽ vtriusq; heredis. vt hic. ꝛ. ff. eo. l. si tici⁹. ꝛ. l. cohr̃di. in ꝑn.
f Hr̃di. ſ. Seio. Suo. ſ. ticio. Alij⁹. ſ. meui⁹
g Distictõe. ſ. ordis pupillaris ul̃ vlgaris substõnis. q. d. ñ distinguit̃ si fuerit pupillaris vel vulgaris substõ. ꝛ q̃ fuerit primo fcã: vel istõ vel substõ. ꝛ iõ i vlgari. fz hãc reprobãt qdã. q; dz ibi eẽ ordo vt primo ꝓncipalis. ꝛ postea substõ fiat. vt. ff. de vul. ꝛ pu. sub. l. ij. §. pri⁹. Sz certe ille §. pri⁹. corrigit̃ p se. §. vsq; i fi. d. l. Sz ego hoc reprobo. q; ñ ẽ hec hui⁹ lr̃e itẽtio. fz hec. q; sic fuit de fcõ q; ñ distixerũt cũ ab eis q̃rer̃et̃. Est tñ distinguẽdũ a nobis. sic ꝛ al̃. ff. õ iudi. nõ põt. i fi. l. ꝛ. ff. õ postu. l. ipator. in fi. Itẽ nõ dr̃ hic õ pu. fz õ vulgari tñ. vt pz ex serie ti. p q; õ ẽt reprobat̃ supior snia. ſ. q; i pri. glo. fuit dcm̃ ſm quosdã ñ distinguit̃ an fuerit pupillaris an vulgaris substõ. Distigue ergo vtrũ istitut⁹ adierit vel coheres vel ãbo vel nullus. si. n. vterq; adiuit substitut⁹ repellit̃. si coheres tm̃. ſ. sei⁹ idẽ q; meui⁹ repellit̃. Itẽ si neuter hz locũ q; hic dr̃. ſ. q; meui⁹ hẽat totũ. Si aũt tici⁹ tm̃. ſ. pri⁹ hr̃s adeat: ꝛ sei⁹ i ptẽ repellit̃. ſ. meui⁹. nã i ptẽ repellit̃ quã adijt tici⁹ vt. C. e. l. p⁹ aditã. ꝛ. ff. õ vul. sub. q̃ hẽbat filiũ. i. ℟
b Familias. i. liber⁹ boiez.
i Jussu. quẽ iussũ nccio opz ꝓcedẽ. vt. ff. õ ac. he. l. siqs mihi. §. iussũ.
k In ptẽ. fz i quã. Rñ hẽditas i duas ptes diuidr̃. ꝛ item vn⁹ semis diuidr̃ i duas ptes. q̃ sũt due q̃rte tot⁹. ꝛ vnã hanc ptem̃ hz dñs istituti. aliã substitut⁹. vt. ff. õ he. isti. l. si pr̃fa. i ꝑn fz õ alio semisse qd erit. ℟. qdã q; substitut⁹ hz ispã opi. testãt. ſ. q; cred dit iustitutũ libez fuisse: ꝛ ita p ꝑns credidit substitutũ admitti si hereditatẽ sibi istitut⁹ ñ acqsierit: vl̃ alij c⁹ iuri postea subiect⁹ foret: vt. i fi. hui⁹. §. ergo si aliqd istoz duoz ñ ꝓtigit dz hr̃e substitut⁹ fz opinionẽ testãt̃ totã hereditatẽ. fz q; ñ erat liber vt testator credidit õ eqtate dar̃ dño ipi⁹ q̃rta hereditatis. ꝛ fac̃ p hoc illõ gnãle: opinionem ꝓsiderandã. ꝛ .ff. p emp. l. ij. §. si qs a pupillo. ꝛ. ff. õ acq. he. l. is q; putat. Alij dicunt q; dño dar̃ ꝓsidera vitate magis q̃ opinione. q; vẽ fuit eius dñi fcis erat ille q; istimatus fuit qõ veri⁹ eẽ vr̃ vita te magis attẽta. vñ facit ꝛ illõ gnãle: vitatẽ spectãdã: vt .ſ. õ leg. siqs rẽ.
l Verba. nũc mutat casuz: nã supra dixit qñ aliõ arbitrat̃ testator ꝛ aliõ erat. i his aũt duob⁹ ℟nsis q̃ sequit̃ idẽ est id qõ arbitrat̃.
m Heres. ſ. dño q̃ apponunt̃ i substõib⁹ vulgarib⁹.
n Scit. ꝛ vez scit al̃. n. ñ diceret̃ scire: nisi sic eẽt: vt. ff. õ aqua plu. ar. l. ij. §. item labeo ait. Erit. ſ. liber fcis.
o Aliũ. i. si neq; sibi si liber fieret vl̃ dño suo. vel pñti vel etiã futuro querit.
p Effecerit. nã tũc qñ ñ ẽ aligd istoz duoz admittit̃ substitut⁹
q Arbitrat̃. ſ. testator: subaudi ꝛ vez arbitrat̃.
r Subiect⁹. puta q; vẽdidit se ad pciũ participãdum: vel q; dedit se i arrogationẽ qõ potest.
s Acqsierit. supple i lr̃a: ar i nr̃o cãu ꝓmo. ſ. hui⁹. §. aliõ ẽ: ꝛ aliõ arbitrat̃. vñ ibi i ptẽ admittit̃: vt ibi dixim⁹. ꝛ hec oia sic distinguẽdo ꝺuauit prãceps: qñ ꝺu⁹ su⁹ fuit istitut⁹: ꝛ ali⁹ substitut⁹. vt hic dic̃. ꝛ. ff. õ he. isti. l. ꝛ ita. Collige ergo talẽ distinctionẽ. q; cũ heredẽ aliquẽ istituo: ꝛ heres ñ erit substituo: aut scio libez: aut scio ꝺuũ: ꝛ tũc ꝺuar̃ qõ. i. ꝛ. ij. ꝛ. iij. ℟. hui⁹. §. dr̃. aut puto libez falso cũ sit ꝺu⁹. ꝛ tũc ꝺubdistinguo: aut p eũ volui: aut volui aliũ fieri heredẽ: q; hoc exꝑssit: ꝛ tũc ꝺuar̃ mea volũtas: vt. C. e. l. cũ ponas. q̃ ẽ huic ℈ria. aut ẽ dubiũ volui vl̃ ñ aliũ fieri heredẽ p eũ: ꝛ tũc ꝺuar̃ qõ i pri. hui⁹. §. dr̃. Si aũt puto ꝺuũ cũ sit liber: hic casus ꝺubitabil̃ ẽ. ſ. q; erit liber heres.
t Serui. i. istituti.
u Liberis. nõ ex hac lr̃a tria eẽ nccia vt pupillaris substõ teneat. Primũ vt sit õ liberis cui substituit̃: nã extraneo substitui ñ põt: vt. ſ. e. extraneo. Scõz q; sint ipuberes: nã puberib⁹ ñ põt substitui: vt. ſ. e. §. masclo. Itẽ tertio q; hẽat i ptãte: vt i hac lr̃a. pbat̃ p ordinẽ. Emãcipatis aũt ñ põt substitui: vt. ff. eo. l. ij. §. i. Itẽ ẽ necessariũ q̃rtũ q; filij sint istituti vl̃ exheredati: als nullũ eẽt principale testm̃: vt. s. õ exhere. libe. in pri. ꝛ. ff. e. l. i. i fi. vñ nec pupillare valeret vt. ſ. e. §. liberis. ꝛ hec oia silr̃ i nepotib⁹ ꝺuar̃ si ñ sũt recasuri i sui pr̃is ptãte: vt. ff. e. l. ij. §. posthum⁹. al̃ cũ sint recasuri nõ valeat testamẽtũ: cũ i eo casu sint: vt eoz testamẽta nõ valeãt: ꝛ si ẽ: ipsi essent maiores.
x Supradixim⁹. ſ. vulgariter. s. õ. titulo. i. ꝛ hoc idẽ hic subijcit.
y Modo. hic caute nõ q; ꝑmo ponit vẏba istõnis: sc̃do substitutionis vulgaris: tertio substitutõis pupillaris.
z Esto. hec istõ tm̃. Filij⁹ ecce vlgaris. Hr̃s. ecce pupillaris.
a Pubes. bñ facit q; exponit. als iterdũ ꝑ. xiij. annis. iterdũ ꝑ. xv. ãnis põit̃ hec oro: cũ i suã tutelã venit. ff. õ le. ij. cũ filio.
b Quo casu. supradicto. Heres. ꝛ soli⁹ pr̃is hẽat bõa fz Azo.

Filio.ꝛ nihilomin⁹ pſi: vt.ff.e.pſſa.ꝛ bõa pupilli vſucũqz q̃ſi ta ſũr: vt.ff.e.ſz ſi plęs.§.ad ſubſtitutos. niſi i duob⁹ caſib⁹: vt i teſtõ militꝫ ꝛ arrogatoris: vt.C.e.ſi plęs.§.ſi i arrogato.ꝛ.§.ad ſubſtitutos. i fi. d Horib⁹. al' maiorib⁹: vt.C.ō ipu.ꝛ ali. ſub.l.humanitatꝫ. e Etatꝫ. vt maſculi. añ. xiiij. ānũ. femine aũt añ. xỹ. annũ vt .ff. de teſ.l.q̃ etate. ꝛ.s. q ma .nõ poſ. .§.cũ ergo.

f Excitati. ſ. nos. Cõſtõnez. C.ō im pub.ꝛ ali. ſubſti. l. humanitatis.

g Perſonas. ſ. filios mẽtecaptoꝝ ſi habeat: al' tũc frẽs mẽtecapti: al' quoſ cũqz vellz: vt. d. l. humanitatꝫ ꝓtinet'

b Reſipuerit .ſ. cũ ꝓpotes mẽtꝫ vel ſani facti fuerit.

i Ad exẽplũ.ꝛ ita hec vocat' exẽpla ris ſubſtõ. vnde vt plene ō his hẽas noticiã diſtingue quiqz gnã ſubſtitu tionũ: qꝛ alia ẽ vul garis: alia pupilla ris: alia exẽplaris alia breuiloq̃: alia ꝓpẽdioſa Prima .ſ. vulgaris ſubdi uidit' : qꝛ alia exp̃ſ ſa: vt q̃ fit vbis ne gatiuis: vt ſi heres ñ eris: Tici⁹ erit heres: vt.s. pri. Alia tacita q̃ fit vbis affirmatiuis: vt hic: vos iuicẽ iſtituo. vt ō he. iſti. cũ in teſtõ. §. i. Itẽ hec: q ſqz erit mihi heres: ſit filio meo ipuberi he res: vt.ff.e.l.q liberis. §. hec vba. hec vulgaris adita hereditate expirat: vt.C.e.l.p⁹ aditã. ba aũt pupillaris ſil' ſubdiuidit' : qꝛ alia exp̃ſſa q̃ fit vbis affirmatiuis vt hic: ſi heres eris ꝛ morieris i pupillari etate Tici⁹ ſit heres: vt.s. primo. Alia tacita. ſ. vt ſi vulgariter tm̃ pupillo ſubſtituat' : quo cãu tacita ſubintelligr̃ pu pillaris: ſic ꝛ ſub pupillari tacita vulgaris intelligr̃: vt.ff.e.l. nã hoc iuſ. i pn̄. ꝛ.C.ō ipu.ꝛ alijs ſub.l.q̃uis. nã hec adueniẽte puber tate expirat: vt i fi.b⁹.§. Tertia. ſ. exẽplaris: ſic iõ dr̃: qꝛ ad exẽ plũ pupillaris ẽ iducta: vt hic dr̃. Jn mlt̃ tñ differũt: qꝛ hec ẽt i maiorib⁹ fit: ſz illa tm̃ i puberib⁹. Itẽ vſqz ad certã etatẽ fit pu pillaris. ſ. xiiij. ānũ: vl' xỹ. ānũ. i femia: vt. ſ. e. maſculo. vl' ẽt min⁹ tꝑs certũ ñ mai⁹: vt.ff.e.l. ſi ita qs ſubſtituerit. ꝛ.l. i pupillari. at hec exẽplaris i certũ. Itẽ i hac. ſ. exẽplari certe ꝑſone ſubſtituũ tur: vt.e.l. hũanitatis. i pupillari ãt glz põt ſubſtitui. q̃rta aũt. i. breuiloq̃ fit ita: duob⁹ heredib⁹ iſtituꝫ: vos iuicẽ ſubſtituo ꝛ ſi am bo pupilli ſũt. nã q̃ttuor ſubſtitutões his vbis breuib⁹ ꝓpẽdũt' ꝛ appellat lex hãc recipꝛocã ſubſtõez vt.ff.e.l. nam hoc iure. §. i. Quita. ſ. ꝓpẽdioſa fit bis vbis: aliquo iſtituto q̃ñcũqz ꝺceſſerit ti ciũ ſubſtituo. ꝛ ſi qdẽ hoc fiat a milite ꝛ a pupillo vl' ñ pupillo va let iuſ ꝺirecto: q̃ñcũqz ꝺecedat iſtitut⁹: vt.ff. ō mili. teſta. milites ita hr̃e. §. i. niſi mr̃ ſit i medio: quo cãu iuſ fidei ꝯmiſſi valet ſi pu bes iã fcũs ꝺcedat iſtitut⁹: vt.C.e. p̃cib⁹. Si vo pagan⁹ ſiue ñ mi les faciãt eã valet iure ꝺirecto ſi moꝛiẽ iſtitut⁹ i ea etate pupilla ri. Si vo poſtea tũc aut p hec vba fit ſubſtituo illũ: ꝛ tũc trabit' ad fiꝺicõmiſſariã: vt.ff. ad tre. ſcęuola. aut p hec vba: te iſtituo ꝛ ſi ꝺceſſeris q̃ñcũqz tibi illũ facio heredẽ. ꝛ hec ñ valet: vt.ff.e.l. bis vbis. Que. ſcilicet pupillaris: k Adoleuerit. itẽ fi nie' : al' ifirmat' arrogatõe ipuberis: vt.ff. ō adoptio. nec ei. i fi. ꝛ .l. ſenat⁹. Itẽ ſi p̃ris ñ fuit heꝛditas adita: vt.ff.e.ſz ſi plęs. §. ſi ex aſſe. Itẽ ſi naſcit' poſthum⁹ teſtatoꝛi: vt.ff.e.l. pr̃ filiũ. itẽ p ſcõz teſtm̃ qꝺ tñ valeat: vt.ff.e.l. ſiqs eũ. §. fi. Itẽ ſi teſtm̃ p̃nũ rũpat' p q̃relã i totũ: aliud ſi ꝓ parte: vt.ff.e. iſtitutiõe. ꝛ de iof. teſ. l. pap. §. ſed nec ipuberis. ſed ꝓtratab. bo. poſ. mota nõ facit pupillarẽ ſubſtõnẽ ceſſare. qꝛ ibi nõ q̃rit' de iuribus teſtamẽti

ptib⁹ ſcriberẽ ꝺz: eãqz ptẽ ꝓpꝛio li nõ ꝓpꝛiaqz cera ꝓſignare: ꝛ in pꝛi oꝛe pte teſtamẽti cañere ne inferio res tabule uiuo filio ꝛ adhuc ipu bere apiant Illud palã eſt nõ iõ minus ualere ſubſtitutionẽ impu beris filii q i eiſdẽ tãbulis ſcripta ſit. qb⁹ ſibi q̃ſqz heredẽ iſtituiſſet: q̃zuis pupillo hoc piculoſũ ſit Nõ ſolũ aũt heredibus inſtitutis impuberibus liberis ita ſubſtitue re parẽtes p̃nt: ut etſi heredes eis extiterint. ꝛ ante pubertatẽ moꝛtui fuerint: ſit eis heres is quẽ ipſi uo luerint. ſed etiã exheredatis itãqz eo caſu ſiquid exheredato pupillo ex hereditatib⁹ legatiſue aut dona tionibus ꝓpinquoꝝ atqz amicoꝝ acq̃ſitũ fuerit id' oẽ ad ſubſtitutũ ptineat Quecũqz ꝺixim⁹ de ſub ſtitutiõe ipubeꝝ liberoꝝ vel here dũ inſtitutoꝝ vl' exheredatoꝝ: ea dẽ etiã de poſthumis itelligim⁹ Liberis aũt ſuis teſtm̃ nemo facẽ põt: niſi ꝛ ſibi faciat'. nã pupillare teſtm̃ ps⁹ ꝛ ſeq̃la ẽ p̃ni teſti: adeo ut ſi p̃ris teſtm̃ ñ ualeat nec filii qꝺ

Igit' .p̃fatũ. vt.s.e. i p̃ri. Duo. nõ q ꝓ duo vñr quo ad qd. qꝛ duob⁹ fit. nã instituitur heres du ob⁹: patri. ſ. ꝛ filio. itẽ duaꝝ hereditatũ. vnũ vo ꝺicitur. qꝛ ab vno fcm̃: ꝛ facit ad hoc. ff. e. l. patris ꝛ filij. ꝛ. ff. de ꝓdi. ꝛ demon. l. hec ſcriptura. ꝛ .ff. de bo. poſ. ſm tab. ſi ita ſcriptũ. §. fi. ꝛ. l. vt bonoꝝ.

m Si formidoloſus. ideſt doloſus multiformiter vl' timidus.

n Subijceret'. qb⁹ iſidijs eũ ſubijceret iſtitut⁹ vt hꝛet ei⁹ hꝛditatẽ. vt. feĉ zacar ell⁹.

o Subſtõnẽ. ſ. cũ ipa iſtõe nã hic ẽ oꝛdo: vt primo iſtõ ſo vulgaris ſubſtõ. tertio pupilaris fiat: vt s.e.ti. i p̃n

p Vocat'. q̃ ẽ pupillaris.

q Scribere. vel etiaz alia carta. qꝛ et hoc fieri põt. vt .ff.e.l. patris ꝛ filij.

r Lino. linũ appellat ipſã coꝛdulã: q̃ fit de lino: vt vi dem⁹ fieri i lr̃is dñi pape i qbus coꝛdulis teſtamẽti ap ponebãt'. vij. ſigilla ō cera ideo ꝺicit. ꝓpꝛio lino. qꝛ ſi alieno vẽdicaret' dñis: ꝛ ita apiret' : ꝛ ꝓſiliũ legis nullũ eẽt. vel' ꝺic' ꝓpꝛio. i. ſepato ab alijs ptib⁹ teſtamẽti. Dz nonne magis iſidiabit' ſub ſtitut⁹: cũ tãta ſtructionez. i. inoꝛdinationẽ videat ꝓpter ſe. R. hoc ignoꝛabat an ꝓp ter ſe: an ꝓpter aliũ fcã fue rat illa oꝛdinatio.

s Cauere. Idẽ ẽ ꝛſi hoc ñ caueat: dum' tamen ſeparatim ſignet.

t Bin⁹. q. ꝺ. diximus q ſic caute fieri põt. ſed ſi nõ ita fecerit: nũquid ualet iõ minus. R. nõ iõ minus ꝛc'. vt hic ꝺicit: u Tabulis. ſ. aptis:

x Non ſolũ. exheredatis. ſcilicet ſubſtituere poteſt

y Itaqz. eo caſu quando exheredato ſubſtituitur.

z Fuerit. ut q' gratioſus erat hic pupill⁹: ſic ut ei ꝺonaretur uel legaret'

a Id oẽ. imo vr̃ q tm̃ i eis bõis ualeat ſubſtõ q̃ a pr̃ẽ puenerũt ad filiũ exheredatũ. ut. ff. ō mi. teſ. l. miles. §. exheredato. q̃ ẽ huic ꝫ. Ho. ibi mi les emãcipato ſubſtituebat. qꝺ i alio. ſ. pagano ñ toleratur. ut. J. eo. §. q extraneo. ꝛ iõ cũ unũ. p eo iducitur. ſ. q põt ſubſtituere emãcipato. ꝛ ali ud ꝫ eũ iducat' . ſ. q ñ põt ſubſtituere emãcipato: niſi i bis bonis q̃ ſibi ꝺedit: ut ar. ff. ō iureiu: eũ q. i p̃n. b Subſtitutũ: q ſubſtitutus nullo põt grauari legato: ẽt ſi i eã rẽ q̃ pupillo fuit relicta: vt.C. ō le. cũ qdã. ſz ipe exheredat⁹ ſic i re ſibi relicta. vt.ff.e.l. coheredi. §. cũ filie. i fi. §. Et nõ hũc. §. nõ poſſe hodie hr̃e locũ: niſi talis ſit' ipubes q poſſit eẽ igrat⁹ vt ꝓxim⁹ pubertati. vt nõ. s. q. mo. tu. fi. §. itẽ ſi in ſerui. al' nõ põt exhe redari. vt.C. de inof. teſ. ſiqs in ſuo. §. legis.

c Inſtitutoꝝ. vt.s.e. i p̃rin. vſqz ad pr. §. d Exhr̃datoꝝ. vt.s. pr. §

e Liberis. ꝛ ſibi. hic nõ. qꝛ etſi filiũ exheredat cui ſubſtituit: pr⁹ ſibi: ꝺeide ꝺz facere filio teſtm̃. ſi aũt eũ iſtituat: tũc vl' añ vl' poſt valet inſtõ vel ſubſtitutio . vt.ff.e.l. ij. §. p̃rius. ꝛ. §. ſz ꝛ ſiquis. ꝛ. §. ſz ꝛſi. ꝛ. §. fi.

f Faciat. hoc fallit in milite: qui poteſt ſubſtituere pupillo: ꝫ non inſti tuat ſibi aliquem heredẽ. vt.ff. de vul. ſub. l. ij. §. quiſquis.

g Pars. ſic. ff. quẽadmo. teſta. aperi. l. penul.

b Valeat. ſ. a p̃rincipio. vt qꝛ fili⁹ fuit p̃terit⁹. vt.ff.e. ſiqs eũ. i fi. l. vl' al. ſ. ñ valz teſtm̃ a pri. cũ multi ſint modi qb⁹ teſtm̃ ñ ualet: ut.ff. ō iniuſ. ru. teſ. l. i. Idẽ ẽt ſi ex poſtfcõ rũpat' i totũ. ſ. teſtm̃ p̃ris. Hec⁹ ſi p pte tm̃. qꝛ tũc ſubſtõ remanet: vt.ff.e.i ſubſtõne. ꝛ.ff. ō iof. teſ. l. pap. §. ſz nec. Itez hec ſũt vꝛa: ſi iure ciuili expugnet' teſtm̃. alr ãt ſi iuſ p̃torio. vt ſi p ꝫtab. expugnet' teſtm̃. qꝛ remanet ſubſtõ. vt.ff.e.l. ex duob⁹. i fi. ꝛ. l. ſe. q̃ huic .l. ꝫie ſũt: Dz certe aliud ẽ cũ expugnet' iure ciuili vt hic. aliud cũ iure p̃ toꝛio vt ibi. nã p̃toꝛ ñ põt facere eẽ nec deſinere heredẽ. J. de bo. poſ. §. quos aũt. Itẽ nõ hic q ō alienis reb⁹ qs teſtat' : vt p̃ ō bonis filij. ſic ꝛ al. ff. ō do. iter vi. ꝛ vr. cũ hic. §. ſi miles. ꝛ. ff. ō iiuſ. ru. teſ. ſiqs filio. §. ſz ꝛ ſiqs fili⁹. Eſt ꝛ ali⁹ caſus ſm quoſdã. vt. C. ō ſecũ. nu. feie. §. fi. Dz ō iu re coi aliter ẽ. vt.ff.e. ō te. l. eius q. §. i. ꝛ de codi. l. ꝓficiunt'. §. ſumptus.

i Singulis. põt. n. eẽ q quis bẽat plęs filios ꝛ oẽs ipuberes: ſi cuilibz

instituere vult poterit. si aũt vltimo loco morienti: ꝛ hoc põt. vt hic. ꝛ. ff. eo. l. singulis. ꝛ hoc casu vno moriente defert sua portio iure legitimo. .s.p.l.xij.tab. ad frẽs. vt hic ꝛ. j. de le. ag. suc. §. i. sz certe ex eo ꝙ tñ vltimo morieti substituit: vr eos iuicẽ substituisse vsqz ad vltimũ. ꝛ ita iure substõnis magis ꝙ legitimo iter eos succedi videt. ut. ff. de le. ij. l. ticius scio. in fi. §. que est huic §.

Sz certe ibi dixit plus. s. ꝙ nõ alienarẽt: qõ testator eis dimittebat. ꝛ ex hoc ibi dr iure substõnis succedere: ñ qz vltimo tñ substituit. vt .ff. de le. iij. l. is qui. in fi.

k Nouissim⁹. i. in vltimo. puta his verbis. q ex liberis meis ipubes vltim⁹ morier: ei Ticius heres esto

l Substitui. s. pupillariter Nominatim. sic ff. de exhere. li. §. nominatim.

m Erit. subaudi sit heres filio meo.

n Quib⁹. i. gnälib⁹ vbis.

o Heredes. s. pris. sic. ff. de exhe. li. l. i. §. nominati.

p Extiterũt. sibimet heredes. nã secus si alij q̃rãt. vt puta patri vel dño. nã tales .s. pr̃ ꝛ dños. q̃ sunt heredes p filiũ vl̃ p nũ ex his vbis gnälib⁹ nõ admittũr ex substõne. idẽ dicas de herede heredis. vt. ff. e. cũ filio. ꝛ. l. liberis. §. hec vba. ꝛ. l. se.

q Pro quadrupto enim dilexit testator eos instituit eq̃liter vel inequaliter: sicut i substitutõe psumit. vt hic: ꝛ. ff. e. si pater. ꝛ. ß. ti. i. §. si ex disparibus.

r Masculo. ad. xiiij. ãnos .s. ꝑpletos. nã pupilli eẽ dicũtur. vt. ß. q. mo. tu. fi. i pn. sz ifra hos ãnos põt substi tui. vt. ff. e. si ita quis. ꝛ. l. si plures. Accursius.

s Substõ. s. directo. si tñ aliqua vba inueniãt fideicõ. i testõ iure fidei cõ. valebit. vt. C. de fideicõ. l. si pr̃ tuus.

t Fideicõmissũ. qõ semp fecisse videt: cũ dicit si filius meus q̃ncũqz decesserit: substituo ei vitalẽ. qz vbũ substituo cũ sit gnäle vbũ: ꝛ ad directã ꝛ ad fideicõmissariã substõnẽ possit trahi: ad id restringet qõ ẽ ei aptius. i. ad fideicõmissũ. qz directa nõ hz locũ q̃ncunqz decedit. ꝛ ꝑbat hoc .C. de ipu. ꝛ alijs sub. l. ꝓcib⁹. §. si vo instõ. ꝛ. ff. de vul. sub. l. coheredi. § cũ filie. ꝛ. ff. de le. ꝛ se. ꝑ. l. in ãbigua. forte. idẽ si dicat. vitalis heres esto. nã trahit ad fideicõmis. qz de hereditate restituẽda rogasse videtur. vt .ff. ad trebel. l. ex fcõ. i. ß. ꝛ. l. scenola. Sz §. ẽ vt nõ. ß. in distinctõe.

v Obliget. rogãdo eũ p fideicõmissũ vt restituat.

x Trademus. vt. j. de fideicõ. here. per totum.

y Quib⁹ modis testm̃ ifirmet. vsqz nũc q̃lr firmẽt testã. nũc q̃lr ifirmãtur: nã nihil ẽ adeo firmũ qõ ñ rũpat. vt i auc. õ nu. §. nuptias. col. iiij.

z Testamentum. adoptauerit. idest arrogauerit.

a Constõnẽ. puta auus est q adoptat. vt. C. de adop. l. cũ in adoptiuis. ß. de adop. §. sed hodie. Accursius.

b Rũpit. si aũt eũ pr⁹ istituissz nõ rũpet: sz postea arroget. vt. ff. de li. ꝛ pos. filio. §. fi. Si aũt fuit exheredat⁹ filius emancipat⁹: ꝛ postea arrogat: tũc nõ rũpit. aut extraneus q postea arrogat: ꝛ tũc rũpit. vt. ff. õ §. tab. l. nõ putauit. §. siqs emãcipatũ. Extraneũ aũt nepotẽ accipe q nõ est suus heres: cũ alius eũ ꝓcedat. al frustra. ꝛ tũc exheredat. vt. ff. de v̄. ob. gdã cũ filiũ. ꝛ de li. ꝛ posthu. l. siquis posthumus. §. si filium.

c Agnatione. i. sicut natiuitate alicuius posthumi. nam tũc certũ ẽ rũpi vt. ff. õ iiuſ. rup. tes. l. i. i fi. ꝛ. l. iij. i pn. ꝛ. l. verũ. ꝛ hoc i masculi testõ. secus i testõ feie. vt. ff. de li. ꝛ posth. l. gallus. §. nũc de. l. velleia. in fi. §. Et ẽ rõ: qz ꝓteritio mris hr̃ ꝑ exheredatõe. vt ß. de exhe. li. §. siqd. sz de inoffi. testa. agit talis posthumus. vt. C. de inoffi. test. l. i.

d Posteriore. rũpit. hoc verũ sm quosdam quãdo sm nõ ꝓcordat cũ

ualebit. Singũl aũt liberis ul̃ ei q eorũ nouissim⁹ ipubes morietꝫ substitui põt. singul qdẽ si neiez eorũ itestatũ decedere voluerit: nouissimo si ius legitimarũ hereditatũ i tegrũ iter eos custodiri velit. Substituit aũt ipuberi aut noiati veluti tici⁹: aut generaliter: vt qsqs mihi pri heres erit. qb⁹m verbis vocãt ex substõne ipubere mortuo filio q ei scripti heredes extiterint: ꝛ p.õ q̃ pte heredes fci sũt. Masculo igit vsqz ad. xiiij. annos substitui põt: feie vsqz ad. xij. ãnos. ꝛ si hoc tps excesserit substõ euanescit. Extraneo vero ul̃ filio puberi heredi isti tuto ita substituere nemo pt: si hrs extiterit: ꝛ itra aliqõ tps decesserit: ali⁹ ei sit heres: sz hoc solũ pmissũ ẽ ut eũ p fideicõmissũ testor obliget alii hereditatẽ ei⁹ ul̃ totã ul̃ p pte fisti tuẽ: qõ ius q̃le sit suo loco tr̃ãdm⁹.

Quib⁹ mõis testm̃ ifirmet.

Testm̃ iure fcm̃ usqzadeo valz: donec rũpat irritũue fiat. rũpit aũt testm̃ cũ i eo dẽ statu manẽte testatore ipi⁹ testius uitiat. siqs ãt p⁹ fcm̃ testm̃ adoptauerit sibi filiũ p ipatorẽ eũ q est sui iuris: aut p ꝓtorẽ: sm nr̃az ꝛstõnẽ eũ q i ptãte pr̃is fuerat testm̃ ei⁹ rũpit q̃si agnatõe sui hrdis. Posteriore uero testõ qõ iure pfcm̃ ẽ: supius rũpit. nec iteré an extiterit

aliqs heres ex eo posteriore testõ an ñ. hoc. n. solũ spectat: an aliquo cãu existere poterit. iõqz siqs noluerit heres esse: aut viuo testatore: aut p⁹ mortẽ ei⁹ anteq̃z hereditate adierit ꝺcesserit: aut añ ꝺditõez sub q̃ heres istitut⁹ ẽ ꝺfict⁹ sit: i his casi b⁹ pr̃fa. Itestat⁹ moriet: nã ꝛ ꝑus testm̃ ñ valeret ruptũ a posteriore: ꝛ posterius eq̃ nullas hz vires: cũ ex eo nemo heres extiterit. Sz siqs ꝑore testõ iure pfecto: posteri⁹ eq̃ iure fecerit: ér si ex certis reb⁹ i eo testõ heredẽ istituerit supi⁹ testm̃ sublatũ eẽ diu⁹ Severꝰ ꝛ Antonin⁹ rescripserũt: cui⁹ ꝛstõis iseri vba iussim⁹ i nr̃o codice: cũ aliqd quoqz ꝑtea i ea ꝛstõe exp̃ssũ ẽ. Imperatores quoqz Severꝰ ꝛ Antonin⁹ Lucceo cãpano rescripserũt testm̃ so loco fcm̃: sz i eo certaz rẽz her̃s script⁹ sit: iure valere pide ac si rez nẽtio fcã ñ eẽt: sz teneri heredẽ scriptũ vt ꝓtẽt⁹ reb⁹ sibi datis aut suppleta q̃rta ex lege falcidia: hereditatẽ restituat his q in ꝑore testõ scripti fuerãt: pp iserta vba scdo testõ: qb⁹ ut valeret ꝑus testm̃ exp̃ssuz ẽ: dubitari ñ oz ꝛ ruptũ qdẽ testm̃ hoc mõ efficitur. Alio quoqz mõ testamta iure fcã ifirmant: ueluti cũ is q fecerit testm̃ capite diminut⁹ sit: qõ qb⁹ modis accidit pmo libro rettulim⁹ hoc aũt cãsu irrita fieri testã dñr cuz ali

verbis. ꝛ simile potest nota. i. l. pe. eiusdem. ti.

k Reb⁹. qz totũ habet: licet ex certa re sit istitut⁹: ꝛ ideo rũpit primũ testamẽtũ: vt hic. ꝛ. ff. de her. ist. l. i. §. si ex fundo.

l Iussimus. hoc titulo statim.

m Aliqd. s. qõ expresse ꝑfirmari potest primũ i secundo: ꝛ alia vt patet in sequenti.

n Imperatores. ecce verba dicte constitutionis.

o Campano. s. riscripserunt salutem.

p In eo. scilicet in secundo testamento.

q Rerum. scilicet certarum.

r Scriptus. scilicet in secundo testamento.

s Suppleta. s. si res sibi dare non faciat quartam.

t Expressũ. nã testator voluit primũ testamẽtũ manere: ꝛ tñ nõ potuit nisi ex iure fideicõmissi. ex tacita volũtate ꝺ ex secũdo testamento percipit remanet primũ: vt si sic dicã i secũdo. Ideo istituo talẽ qz mortuus est quẽ istituerã i primo: nã si errauit remanet primus heres ꝛ legata ex vtroqz prestãtur. i. a primo: vt .ff. de here. instituendis. l. fi.

u Hoc modo. s. tribus modis: per arrogationẽ: ꝛ agnationez: vt. ß. e. §. i. itẽ ꝛ per secũdi testameti cõpositionẽ: vt. ß. e. §. posteriore quoqz. vsqz huc.

x Diminutus sit. sz minima capitis diminutõe: vt. s. e. §. tamẽ. i fi. ꝛ. ff. de codicil. l. ꝓficiũtur. §. si post testamentũ. Sed §. ß. de testamẽ. mili. §. penul. Sed illud speciale est i milite. Potest ꝛ alius modus irritãdi testamẽtũ adici: qz p legẽ quãdoqz cassat i duobus casibus: vt i auc. vt cũ de appella. cognos. §. siqs de p dictis. ꝛ. §. sed vnũ ex parẽtibus. col. viij.

a Rettulimus: vt. ß. de capi. diminutio.

b Casu. s. cũ qs capite diminuit. Dicũtur. s. ꝓprie.

c Cãs. i. differẽtias. Aliogn. s. si ipropie dicere veliz ꝛ large.

d Singulis.i.ꝑsonis noiab⁹.ꝛ facit.ff.ō suspe.le.l.labeo.§.fi.
e Irrita.vt ꝓ capitis diminutionē testatoris.
f Signata sunt.ꝛ postea testator capite diminut⁹ est.
g Roman⁹.vt qñ maximā vl̃ mediā capitis di.passus fuerit.
h Potestatis.vt in minima.
i Fuerit.ꝛ aliquo iudicio volūtatē ꝑ mā retineat. ff. de ꝑm tab.l.q ex libe ris.§.testō.
k Libertatē:imo etiā facto seruo te statore:vt qꝫ capia tur ab hostibus:ꝛ ibi seru⁹ moriat̃: nā tūc valet testm̃: vt.ō.q.non ē p.fa. tes.§.fi.q̃ ē ꝟia.sꝫ illud ē.ꝓpter fictio nē.l.corne.vt ibi.ꝛ .ff.ō vulgar.sub.l. lex cornelia.
l Tabulas.nō ꝙ de iure ciuili non admittit̃: cuꝫ sit ir ritū testm̃ sed in ꝑ torio :quo ispecto nō potuit ifirmari qō erat factū :cum circa talia ius ꝓto riū nō hēat viz: vt .ſ.de bono.pos.§. nos autem.
m Ex eo solo.bñ dicit solo:qꝫ si pl⁹ iueniat: lꝫ nō sit pfectus:secundū tñ qñqꝫ rūpit p̄m: vt i fi.b⁹.§. dicemus.
n Noluerit:ſ.dicēdo hec ꝟba:nolo testamētū qō feci valere.
o Perfecte.imo qñqꝫ ꝛsi sint ipfecte:secūde rūpūt ꝓmo fcās vt.C.ō testa.sācim⁹.q̃ ē ꝛ.sꝫ ibi tā ex cursu dcēnū q̄ mutatōe vo lūtatis illō euenit:ñ sola mutatōe. Itē ꝛ.ff.ō testa.mi.l.ei⁹ mili tis.§.militia missus.sꝫ ibi ꝓmū erat min⁹ solēne iure cōi ispecto vñ facile potuit rūpi. Itē ꝛ.ff.ō iiusſ.rup.tes.l.ij. Sꝫ ibi ꝙz lꝫ nō sit pfectū iuꝝ cōi: ē tñ pfectū iure militari: vñ rūpit ꝓmū. Itē ꝛ. .C.ō testa.l.hac ꝓsultissima.§.siqs aūt. Sꝫ ibi i secūdo fuerūt i stituti:q ꝛ alias ab itestato succesſuri erāt.vñ facile rūpit̃ ꝓmū testm̃:i quo extranei sūt istituti:ꝛ facili⁹ admittūt̃ veniētes ab i testato:vt ar.ff.ō vulga.ꝛ pu.sub.l.si fili⁹. Itē ꝛ.C.ō tes.l.nꝫ.ꝛ ad iō ꝛ.ff.si ta.tes.nulle ex.l.i.§.si beres. Sꝫ istis legib⁹ plus fecerat testator vt rūpet ꝓmū: qꝫ icidit:qō magis ē q̄ si aliud te stm̃ facere voluisset: vt ar.ff.ō bis q̄ i tes.oel.l.ij. Itē ꝛ.ff.ō acq. be.l.claudi⁹. Sꝫ ibi ñ valet ꝓmū:ñ qꝫ ruptū sit a scō:sed qꝫ be res istituꝫ⁹ i ꝓmo:ñ adiuit ex eo hereditatē:vñ ñ valet testm̃: qꝫ heredē nō hꝫ:vt.ff.de his q̄ itesta.de.l.prime.nec potuerit eā trāsmittere suo heredi: vt.C.ō ca.tollē.§.i nouissimo. Itē ꝛ.C. ō bis q.vt idig.l.hereditas.sꝫ ibi dixit talia ꝟba q̄ heres erat i dign⁹ vl̃ silia:q̃ plus faciūt q̄ si simplr diceret:nolle pri⁹ valere vl̃ q̄ si secūdū cepisset facere ꝛ iō ibi recedit̃ a primo. Vel dic illud qō hic dī eē vez de iure directo vt non rūpat̃ primū:sed tñ auferē ei hereditas vt idigno vt ibi:cū hoc cogitauerit testa tor:vt ar.ff.de ꝓdi.isti.l.qdā.i fi.
p Nullū ē.nō nihil eē qō pfectū ñ sit.C.ad silſ.l.cū silſ.i fi. Sꝫ ꝛ.ff.quē admo.testa.ape.l.ij.§.testamēto.sꝫ ibi abusiue dī aliqō qō nō erat pfectū. Itē ꝛ.C.ō test.l.hac ꝓsultissima.§.ex ipfecto. Sꝫ illud speciale fauore liberoꝝ vt ibi dī:sicut ꝛ illud ē specia le i illis:vt difficilius rūpat testator illud i quo ipsi istituti sunt: vt i auc.de test.imper.§.penultimo. q Reliq̄rit.ſ.i solēni testō:qō facit vt durioꝛē faciat aduersariū suis aduersarijs:que istō est odiosa ꝛ iuidiosa:vt.ff.de be.isti.l.pe.
r Cāz.ſ.litis:nā legitimas nō ꝓbat.ſ. princeps mltomin⁹ ꝓba bit nō legitimas.

qñ ꝛ q̄ rūpāt irrita fiūt: ꝛ ea q̄ statiz ab initio ñ iure fiūt irrita sūt:sꝫ ꝛ ea q̄ iuꝝ fcā ſt:ꝛ postea pp capitis dimi nutionē irrita fiūt possum⁹ nihilo min⁹ rupta dicere. Sꝫ qꝫ sane ꝓmo di⁹ erat singl̃as cās singūlis appel latōib⁹ distigui: iō q̄dā nō iure fcā dñr:q̄dā iure fcā rūpi vl̃ irrita fieri ñ tñ ꝓ oia inutilia sūt ea testā q̄ ab initio iure fcā:pp capitis diminutio nē irritā fcā sūt. Nā si septē testiū si gnis signata sūt:pōt script⁹ heres ꝙz tabulas testi bonoꝝ possessionē agnoscere:si mō ō̄funct⁹ ꝛ ciuis ro mān⁹:ꝛ sue ptātis⁹ mortis tpe fuerit.nā si iō irritū fcm̃ sit testm̃ :qꝫ ci uitatē vl̃ ēt libertātē testator amisit aut qꝫ i adoptōez se ōdit: ꝛ mortis tpe i adoptiui pris ptāte sit:nō pōt script⁹ heres ꝙz tabl̃as bonoꝝ pos sessionē petere. Ex eo aūt solo nō pōt infirmari testm̃ q̄ postea testa tor id uoluerit valere:usqz adeo ut ꝛ siqs p⁹ fcm̃ pri⁹ testm̃ posteri⁹ face re cepit:ꝛ aut mortalitate p̄uēt⁹:aut qꝫ eū ei⁹ rei penituit id nō pfecisset diui ptinatis oīone cautū ē ne al's tabl'e ꝓzes iure fcē irrite fiāt:nisi se quētes iure ordinate ꝛ pfectē fuerit nā iperfectū testamētū sine dubio nullū ēst: Eaō oīone expssit.nō ad

t Admissuꝝ.nisi solēniter sit institutus nollet etiā nomē heredis hre.
v Auctoritas.vt qꝫ aliquid desit,ꝓpter quod testamentum non valet: cum multa sint in eius factione necessaria.vt ō.de testa.§.i.ꝛ.ij.
x Rescripserunt.vt.C.de testa.l.ex ipfecto. y Inquiūt.ipatoꝛes.
z Soluti.vt.ff.ō le.ꝛ se.ꝙ.l.ꝑncipes.ꝛ facit.C. de iu. fisci.l. fiscus.§.fi.
a Viuimus.i.iure viuere volumus.vt hic.ꝛ.C. ō le. ꝛ se.ꝙ.digna.ꝛ facit.ff.ō le. .ij.qō ꝑnci.ꝛ.l.se.ꝛ.ff. ō le. .ij.l.ipfecto.ꝛ.ff.de iof. te. .l.pap.§.si imperator.
b De inofficioso testō.q̃liter ipso iure testā infirmā tur.ō.ti.i. dictū ē. nūc aūt q̃ liter officio iudicis.i.ꝙ sniaz iudicis intentata querela.
c Q Via exheredant: boc referē ad eos q ascēdūt ꝙ lineaz masculinā ꝛ femininā. sꝫ se quens clausula respicit tan tum femininam.
d Vel omittūt.hoc tm̃ ad femininā lineā referē.nā il laꝝ ꝓteritio,ꝙ exheredatōe hr̃.vt ō.de exher.li.§. mr̃. Si aūt aliquis ō linea mas culina omittēt filiū i ptāte: nullū ipso iure eēt testm̃: si emācipatū filiū omitteret: valēt: sꝫ ꝙ ꝛta. rūpit̄. vt ō. ō exher.li.i ꝑn.ꝛ.§. emāci patos. Hodie ēt emācipat⁹ ꝓterit⁹ pōt dicere nullū ipso iure. vt ō.ō exhe.li.§.noia tiz.ꝛ.C.de li.ꝑ.maximū.
e Possint.ſ. ab adita he reditate ifra quiquēniū. vt .C.e.sancim⁹.§.fi. ꝛ.l.siqs filiū.i fi.ꝛ.ff.e.pap.i fi.ꝛ.C.i qui.cau.i ite.re.ñ ē ne.l.ij. ꝛ hoc ꝓposita q̃ dā petitōe ad hoc vt testm̃ rescidat̄. q̃ ū ē actio ꝓsus nec accusatio, sed mediū tenet vt qñqꝫ actio.qñqꝫ accusatio dī.sꝫ ꝓprie dī querela. vt nō: .ff.e.posthumus.§.siqs.
f Qui.ſ.liberi. g Querūt̄.i.ꝙruntur.
g Exheredat⁹ a q̃lz linea: b Preterit⁹.ab aliquo ō linea femina
i Testamentum.vt ō.qui.non est pmiſ.face.testa.§.item furiosi.
k Liberoꝝ.ſ.ē pmissū accusare filij.t.qñ sunt ab eis exheredati.ꝛ hoc accipe i filio pagano emācipato.al'si eēt miles non subiceret̄ q̃rele. vt .C.e.l.pe.i fi. Itē si eēt in potestate:testm̃ ipso iure nō valeret.vt.ō.q.ñ ē pmiſ.fa.tes.in ꝓin.ꝛ facit.ff.e.l.nā ꝛ si parentibus.
l Sozoꝛ.hoc accipe i ꝓsanguineis ꝛ vterinis:vel ꝓsanguineis tm̃.nam vterini non possunt.vt.C.e.l.fratres.
m Autē.duo dicit iste.§.primū q̄ frater ꝛ sozoꝛ ꝑñt agere querela. se cūdū q̄ hoc verū ē qñ turpes persone instituuntur heredes.
n Turpib⁹.ſ.infamibus ipso iure uel ꝙ sniam vel etiā de facto.
o Prelati sunt.i.admissi sūt. p Nō ergo.hoc referē ad ꝓmū ℞.
q Possunt.ſ.de iure. r Ultra.hoc ad secundum.
s Agētes vincere.ſ.qꝫ de fcō agētes nō vincerēt.melio⁹ ergo facerēt si se sūptib⁹ ianib⁹ nō vexarēt.vt.ff.e.l.i. Sꝫ ꝛ.ff.e.posthum⁹.§.siqs ex his: sꝫ ibi nemo repellit agētē:repelli tñ potuit vt hic. Sꝫ an filij frūm agāt: videt̄ ex hac lr̃a eos excludi.sꝫ cū bodie uocent̄ ab intestato:ꝛ fratribus equiparātur forte ꝛ ipsis querela dat̄:vt in auc.de he.q̃ ab inte. desc. ꝛ in auc.vt fratrū filij.§.reliquū.col.ij.que ē in.C.de le.here.auten.cel san.te.ꝛ ar.ff.de inoffi.tes.l.posthumus.in ꝑn. Sed rñdēt quidā ꝙ non admittunt̄ ad q̃relā:ꝛ tñ vna cū eo q̄ pōt agere admittunt̄ ab intestato vt.C.de inof.tes.fratres.ꝛ.C.coia.de suc.auc.itaqꝫ. Vel posset respon deri ꝙ admittit̄ iure diuerso.nam frater agit querela ꝛ rumpit:ꝛ filius alterius fratris cum sit ruptum testamentum admittitur ab intestato.
t Naturales.ſ.ꝛ legitimi.nam naturales tm̃ non agunt in bonis pris: sed matris:vt.ff.eo.si suspecta.§.i.
v Diuisionem:vt ab auo paterno vel materno.
x Adoptati.idest arrogati.qui habēt quartā ex constōne diui pij:vt.ff. e.pap.§.siquis impubes. Itez adoptati si auo paterno dati sunt. vt.C. de adop.cum in adoptionem.ō.de adop.§.sed bodie.ꝛ hoc predixit

y Parte.s.quartā.si aūt minus. tūc ad supplemētū agit̃.vt.j.pri.§. Posthumi.s.exheredati.nā si pteriti ipo iure rūpit̃ testm̄.vt.s.de ex here.li.§.posthumi.sȝ hodie nō pōt exhr̃dari:vt.C.e.siqs i suo.§.legis
z Veniunt.i.venire possunt:vt iure legati vel donationis. vt.j.eo.§. pe.vel quia eorum filij vel serui sunt instituti:vt.ff.eo.l.nihil.

dicim⁹:ꝛ tres qb⁹ fr̃ a fr̃e.vt i auc.ō nup.§.igratitudinē.Accur.
m De heredū q̄litate ꝛ dr̄ia.qꝛ heredes ō qb⁹ supra dcm̄ ē di uersi sūt:iō ō eoꝝ dr̄ia ꝛ q̄litate.i.dr̄nti q̄litate videamus.
n Heredes autem aut necessarij.s.tm̄.
o b Extranei.ō his aūt oīb⁹ hic ti.dicit per ordinem: vt.j. proxi.§.ꝛ.§.sui.ꝛ .§.ceteri.

a Testō.s. iure instōis: cū testm̄ facit.vt in auc.vt cū ō ap.cog.§.aliud. sed si aliaȝ voluntatē facit: sufficit quo quo relinquat̃ ti.vt in auc. de triē.ꝛ semis.§.i.
Constō. vt.C.e. omnimō.
b Eis. i. exheredatis vel pteritis. Fuerit adiectū vt.C.e.sancimus.in prin.
c Si tutor. testator extra neū instituit ꝛ filiū exhere dauit:ꝛ cuidā pupillo exñti in tutela filij sui legatū reli quit:quod petijt filius noīe pupilli sui: nō tm̄ iō repelli tur a querela suo noīe. Sȝ ꝫ.ff.e.l.fi.i.℞.Sȝ ibi certe aduocat⁹ vel pcurator spon te faciebat:cū illa officia sit spōtanea.vt.j.man.manda tū.at hic ēt ex necessitate:qꝛ tutela ex necessitate suscipi tur.vt.ff.ō tut.ꝛ.cur.da. ab his.l.nec nō. ꝛ nc̄cio gerit̃ vt.ff.de admi.tu.l.i. in pn̄.
d Nihilominus.naȝ vide bat̃ paternū iudiciū appro basse: ꝛ sic nō posse postea querela agere. sȝ tm̄ nihilo minus pōt.vt hic dicit.
e Patris.i.ipsius tutoris imo erat exheredatus.
f Sȝ si ecōtrario.hic testa tor filiū suū pupillū exher̃ dauit: ꝛ tutori quē ipsemet

iofficioso testō agē pn̄t:si nllo alio iur̃ ad defūcti bona uenire pn̄t. nā q ad hereditatē totā vl̃ pārtē eius hr̃ditatis alio iure ūeniūt:ō iofficioso agē nō pn̄t. Posthumi quoqȝ q nullo alio iure uenire pn̄t. de iofficioso agē pn̄t.Sȝ hec ita accipien da sūt si nihil eis penit⁹ a testatori b⁹ testō relictū ē:qō nr̄a ꝯstō ad ue recūdiā nāe itroduxit.si uero q̄ȝta cūqȝ ps hr̃ditatis uel res ei fuerit relicta:de iofficioso q̄rela qescente id qō eis deest usqȝ ad q̄rtā legitie ptis repleat̃:lȝ n̄ fuerit adiectū bo ni uiri arbitratu debē eā cōpleri. Si tutor noīe pupilli c⁹ tutelā ge rebat ex testō pr̄is sui legatū acce pit:cū nihil erat relictū ipi tutori a pr̄e suo: nihilominus possit noīe suo iofficioso pātris testō agē. Sed si eō:io pupilli noīe cui nihil relic tū fuit:ō iofficioso egerit: ꝛ supat⁹ ē ipe tutor:qō sibi i testō eodem le gatū relictū ē nō amittit. Igit̃ q̄r tā qs dȝ hr̄e ut de inofficioso agere nō possit:siue iure her̃ditario. siue iure legāti ul̃ fidicōmissi: ul̃ si mor tis cā ei q̄rta donata fuerit:ul̃ iter uiuos i his tm̄mō casib⁹ quoꝝ mē tionē facit nr̄a ꝯstō.ul̃ aliis modis q i nr̄is ꝯstōibus ꝯtinēt. Qō aūt ō q̄rta diximꝰ ita itelligēdū ē:ut siue un⁹ fuerit siue pl̃es qb⁹ agē de ioffi

ciosa testō pmittit̃: vna q̄rta eis da ri possit vt pro rata distribuat̃ eis.i. p virili portiōne quarta.

De heredū q̄litate ꝛ differētia.

Heredes autē aut necessarii dr̄r:aut sui ꝛ necessarii : aut extranei. Necessāri⁹ heres ē fu⁹ heres istitut⁹:iōqȝ sic appellat̃: qꝛ siue velit siue nolit:oīno p⁹ mor tē testatoris ptin⁹ liber ꝛ necessa ri⁹ heres fit:vn̄ q facl̃tates suas su spectās hn̄t solēt fuū suū p̄mo aut fo aut vlteriori gradu heredē istitu ere:aut si creditorib⁹ satis n̄ fiāt:po ti⁹ eius hēredis bona q̄ȝ ipsius te statoris a creditorib⁹ possideāt̃ uel distrahāt̃:ul̃ iter eos diuidantur. Pro hoc tm̄ icōmodō illō ei cōmo dū p̄stāt̃ ut ea q̄ p⁹ mortē pr̄oni sui sibi acqsierit ipi resuēt̃:ꝛ q̄ȝuis bo na dēfūcti n̄ sufficiāt creditorib⁹:itez tm̄ ex ea cā res ei⁹ qs sibi acqsierit n̄ ueneunt. Sui aūt ꝛ necessarii here des sū:ueluti fili⁹ filia nepos neptis ue ex filio:ꝛ dīceps ceteri liberi q i ptāte morietis mō fuerit: sed ut ne pos neptisue sui heredes sint:n̄ suf ficit eā eūue i ptāte aui mortis tpe fuisse.sȝ op⁹ ē:ut pr̄ ei⁹ uiuo pr̄e suo dēsierit su⁹ eē heres: aut morte itērē pt⁹: aut q̄lȝ alia rōnē libāt⁹ a patris ptāte:tūc.n.nepos neptisue in locū pr̄is sui succedit. Sȝ sui qdē here

p Necessari⁹.ad hoc vt sit necessari us est necesse vt sit fu⁹ testatoris tpe testamēti: vt hic.ꝛ .ff.e.si alienū.i pri. Itē ꝛ tpe mortis: vt.s.ō here.isti.§. fu⁹. Itē q̄ nō sit al teri legat⁹:tūc eniȝ legatario quereret hereditateȝ ꝛ ipse ei⁹ eēt:nisi idē ser uus sibi substitut⁹ eēt heres ꝛ liber: vt.ff.ō pupil.sub. .l.fina.§.i.
q Protin⁹.i.sta tiȝ:ꝛ siqdē pure in stitut⁹ ē a seipso li bertateȝ ꝯsecutus vr̄:vt.ff.ō acq.he. ex pte ꝛ.ff.ō here: isti.si sub ꝯditiōe. .§.fi.ꝛ etiam igno rans:vt.ff.si certū pe.eius q.ꝛ.ff.de testa.q idiciū.
r Et necessarius nisi sit istitut⁹ sub hac ꝯditiōe: si vel let:q̄ vba faciūt eū volūtariū:sed i ex traneo nil operāt̃

pater filio dabat legatū dimisit.lȝ ergo agat de iofficioso noīe pupilli ꝛ succūbat:tm̄ ad legatū admittit̃.ꝛ ita nō.ar.ex hoc ꝛ supiori rn̄so q̄ qs agit aliqd interdū:nō vt ipe sȝ vt alius.sil̃e.ff.de adop.si pr̄.§.q duos. ꝛ.ff.e.si heres.§.fi.ꝛ.l.aduersus.§.i.ꝛ.C.de admi.tu.cum quidam.ꝛ.ff. de compen.l.pe.ꝛ.C.de dolo.l.i.
g Igit̃.format̃ ex eo q̄ hēs s̄.e.§.sed hec ita.vbi dicit etiā si min⁹ q̄r ta hȝ:nō agit querela ad ꝯplemētū.So.hic loquit̃ ante Iustinianū. vt .C.e.cū querit̃.ꝛ.ff.e.pap.§.qm̄ aut quartā.al̃ s̄.sȝ Iustiniani tpa. p.l. .C.e.oīmodo.ꝛ illō.Igit̃ qō ē hic ponit̃ iceptiue:nō illatiue.sic.ff.ō iu. ꝛ iur̃.ius ciuile.§.hoc igit̃.vel lege illatiue:eo q̄ hēs s̄.e.§.tā.in fi.
h Legati.sȝ hodie iure instōis si facit testm̄.vt i auc.vt cū de ap.cog.§. aliō.sivō alia sit volūtas sufficit quoquo reling ti.vt i auc.ō tri.ꝛ se.§.i.
i Viuos.s.data ea ꝯditōe vt hec donatio inter viuos in quartā ꝯpute tur:vt.C.e.l.si quando.§.ꝛ generaliter.ꝛ hic subijcit.
k Cōstōnibus.vt dotis causa ꝛ donationis ppter nuptias.vt.C.ō iof. tes.quoniam nouella. Quod autem diximus.vt s̄.primo.§.
l Portione.vt.s.quilȝ habeat quartā huius partis quā habitur⁹ erat ab intestato.vt.C.e.l.parētib⁹.ꝛ.l.cū querit̃.hoc tm̄ ē hodie iure autēti coꝝ mutatū.s.ad trien.vt det̃ tertia si sūt quatuor vel pauciores. Si vō pl̃es sunt filij exheredati hn̄t dimidiā.vt i auc.de trien.ꝛ se.§.i. q̄ ē.C. e.auc.nouissima. Et nō.in fi.huius ti.q̄ quidā dicūt hūc ti.hodie n̄ hr̄e locū nisi iter frēs turpib⁹ psonis heredib⁹ istitutis.ꝛ hec fuit sn̄ia.M.p auc.q̄ ē.C.ō li.p̄.vel exheredatis.auc.nō licet.ꝛ auc.ex cā. Sȝ nos dici m⁹ q̄ hȝ locū vt oli.qō plene dixim⁹ i auc.vt cū ō ap.cog.§.aliud.in fi.ꝛ dcā auc.ex cā.nisi q̄ q̄dā capl̃a i.d.auc.circa q̄relā sunt inouata. vt qꝛ oli nō trāsmittebat̃ ad heredē ēt suū nisi eēt ppata:vt.ff.e.posthum⁹.§.fi. ꝛ .l.se.hodie sic ad suū heredē.vt.C.e.sancim⁹.i fi. Itē oli quarta dabat̃: hodie triēs vel semis.vt dcm̄ ē. Itē oli filij se gratos eē pbabāt. hodie heredes pbāt igratos.vt.C.e.oīno. Itē nō hūc ti. loqui de gratis filijs si.n.eēnt igrati nihil tenet̃ pr̄ eis dimittere.vt i auc.ō he.ꝛ fal.§.exher̃ datos.ꝛ i auc.ō imē.do.i fi.§.fi. Et sūt cāe igratitudinis.xiiij. qbus filij exheredant̃.ꝛ.vij.qb⁹ pr̄ a filijs.vt in auc.vt cū ō ap.co.§.cās.ꝛ.§. hoc

vt de ꝯdi.isti.verba.ꝛ.ff.de here.isti.cornelius.
s Unde.quia necessarius.
t Suspectas:vt qꝛ sciuit se nō esse soluēdo.ꝛ facit.s̄.g. ex caus ma.nō pos.i pri.ꝛ.s̄.de vulga.substi.i pri.
u Fiat.s.ab hoc seruo herede ꝛ libero istituto.
x Heredis.i.serui istituti ꝛ hoc ne defunctus iniuria afficiat̃ vt.s̄.e.qui.ex cau.ma. non possunt.§.i.in fi.
y Incommodo quia inuitus hereditati astringitur.
z Prestat̃.sic ꝛ alias iuenit̃ i mlt̄is locis.vt q vno casu graua tur debet i alio releuari:vt.ff.de iureiurā.l.eū qui.in prin.
a Post mortē.s.añ aditā hereditatē vt.C.ad sill̃.cū sill̃.vl̃ cer te hic ptin⁹ videt̃ adita hereditas.ꝛ.d.l.cū sill̃.alio casu logt̃:
b Patroni.idest qui esset patronus:si esset liber i vita illius.
c Reseruēt̃:sepatōe ipetrata si bona patroni nō attigat.i.n̄ ice perit administrare:vt.ff.ō sepa.l.i.§.fi.al̃.si icepit administrare n̄ poterit postea ipetrare sepatōeȝ nisi sit minor:vt.ff.ō mi.ait p̄ tor.§.n̄ solū.quo cāu tm̄.s.cū ē minor sepatōeȝ ipetrabat:ēt si iā attigerit hereditatē:n̄ aūt vt ab hereditate se abstineat:vt.ff.de acq.he.necessarijs.§.fi. d Nō veneūt.i.nō venduntur
e Sui āt.i ptāte.al̃ si sūt emācipati extranei sūt:vt.j.e.§.ceteri
f Desierit iproprie ponit̃:qꝛ viuo pr̄e nō fuit heres.sȝ dr̄ dēsi nere q̄tū ad id qō futuꝝ erat:sic ꝛ al̃:vt.ff.ō vsufruc. quēad. ca. .l.iij.§.desinere. g Intereptus.s.filius.
h Rōe.veluti emācipatōe vl̃ ōportatōe:vt.s̄.q.mo.ius.pa.po. sol.§.pterea.ꝛ.§.cū aūt. i Liberatus.emācipatione:
k Succedit.ita vt ēt fili⁹ emācipat⁹ repellat̃ ꝛ nepos q remā sit i ptāte ex eo vl̃ alio filio nat⁹ admittat̃:ꝛ hoc iure ciuili qō n̄ cognouit emācipatos:qꝛ erāt capite minuti:vt.j.ō her̃.q̄ ab ite sta.ō.§.emācipati.ō iure āt ptorio soli filij emācipati admittūt̃ n̄ nepotes:vt.d.§.emācipati.sȝ p edcm̄ ō ꝯiūgēdis cū emācipatꝭ liberis ei⁹.admittit̃ sil̃ fili⁹ ꝛ nepos:vt.ff.ō ꝯiūgē.cū emā.l.i.ij.
℞. Qō.i.q̄ simul nepos cū pr̄e vel fratre pr̄is admittat̃ locū

bodie nō bēret: cū sit sublata oīs dria q̃ fiebat occasione emāci
pationis: vt i auc. de bere. q̃ ab itest. desc. §. i. colla. i.

l Sed sui appellātur. s. supra dicti filij z nepotes.

m Quia domestici. nō filiū domesticū pri. sūt z alij multi do
mestici: vt. C. de his qui ad eccle. pfu. presenti. §. sane.

n Estimant. s. ex artificio iuris ciuil qō fingit eādē pso nā prem z filiū. vt .C. ō ipu. z ali. sub. .l. fi. Itē eandē vo cē vtriusqz. s. de in uti. sti. §. ei quod. Itē z ideo vr̃ oīs quia i illis bonis pr̃is agit sicut ipe pr̃. z sic vxor oña dotis. s. dr̃ z bre possessionē: vt. C. de re. iu. do. i reb̃ z. C. q po. in pig. l. fin. ita z possessio nēviuo pre bre vr̃ filī: vt. ff. p hered. .l. ij. i fi. hinc est q sola administratio dicit trāsire ad fi liū cū pr̃ moriē: vt .ff. de li. z post. l. i suis.

o Liberoz: vt. s. de he. q̃ itesta. §. i.

p Dicuntur. s. di cti filij.

q Sūt. s. iure ciui li ispecto: aliud p torio subjēc: vt qō prevalet.

r Permittit. s. li beris i ptāte posi tis: nō vt habeant necessitatē adire p torē: sz sufficit si se nō imisceāt: vt. ff. de acq. he. ei q se. z. C. si vt se habe re. ab. l. i.

s Appellātur. sic .C. de rei vxo. acti. .§. extranei.

t Nō hūt. vt. §. ō adopt. §. femine.

u Hētur. s. vt sit heres extrane⁹: nā nō pseq̃t iste vtrūqz. s. li bertatē z hereditatē ex oñi testō: qō est necesse vt sit necessari⁹ vt. §. de here. isti. §. si vero a viuo.

x Factio. passiue accipe. i. vt possit capere ex testamēto: qō pōt qlibet: exceptis qbusdā quos nō. ſ. ti. i. §. legati.

y Eoz. nā seruo istituto oñi persona ispicitur: vt de here. isti. .§. seruus plurium. Id. s. quod sit capax.

z Duob⁹ tpib⁹. als trib⁹: sz tñ tria subjciūt tpa: vt subjcit.

a Mutatio. vt qi medio tpe efficiat ñ capax: tñ bis trib⁹ tpib⁹ bñ inuenit capax vt hic. z. ff. ō here. isti. sz si i pditōe. §. solem⁹. z .l. si alienū. §. i extraneis. Sz ſ. ff. ō acq. he. si bu⁹ ei⁹ q. Sz certe q bu⁹ i buitute nō dicebat capax vt ibi: ex psona oñi pricipalr erat: nā dñs erat ñ capax. vñ eo manumisso: nō nocet ei manu missio cū psumat nūc q z tūc fuerat capax. Itē sunt arg. ſ. ff. p emp. l. ij. i pri. z i auc. vt cū de appellatio. cognos. §. generaliter.

b Tpa. s. i extraneo herede: sz i suo z necessario exigit vnū sz Jo. s. tps mort⁹: vt. ō. e. sui vl sz Ex. ét tps testi ispicit: tps āt adi te hereditaj ñ ispicit: qr stati sūt heredes pre mortuo. s. ō iure ciuili: vt. ff. ō suis z le. i suis. In necessarijs āt tñ duo tpa ispiciū tur. s. testi: z tps mortis: vt. ff. ō heredi. isti. si alienū. i. ß. z. l. puñ

c Testaméti. videt. s. i actiua significatione.

d Acquirere. scilicet potest. Factionem in passiua significatione.

e Sibi. si sunt sui iuris. Accur sius.

f Alij. si sunt in aliena potestate. vt hic: z. ff. de testa. filiusfa. z facit. ff. ō flu. l. i. §. fi. g Extraneus. abstinendi. vt est suus heres cui datur abstinendi facultas per pretorem. vt ō. e. §. necessarij.

bus deliberādi ptās ē de adeūda hereditate ul nō adeūda. Sz siue is cui abstinēdi ptās ē intiscuerit se bonis hēditatis: siue extranē⁹ cui de adeūdā hēditate deliberarē lz adierit: postea reliquēde hēditatj facultatē nō hz nisi minor sit. xxv. ānis. Mā hui⁹ etatis hoīb⁹ sicut in ceteris oīb⁹ causis deceptis: ita z si temere dānosaz hereditatē suscepint pto: succurrit. Sciēndū ē tñ diuū hadrianū ēt maiorē. xxv. ānis veniā dedisse: cū post aditā heredi tatē grādē es alienū: qō adite here ditatis tpe latebat emersisse: sz hoc diu⁹ hadrian⁹ cuidā spāli bñficio p stitit. diu⁹ aūt gordian⁹ postea mi litib⁹ tñmō hoc extēdit. sz z nra be nivolētia cōe oīb⁹ subiectis iperio nro hoc pstitit bñficiū z pstōez tā egsimā z nōbilē scripsit: cui⁹ te norē si obtuauerit hoīes: licet eis adire hereditatē z i tñ teneri i qn tū ualere bona hereditaris ptigit: vt ex hac cā neqz ō liberatōis auxi liū fiat eis neciuz: nisi omissa obser uatōe nre pstōis z deliberādū exi stimauerit. z sese ueteri grauamini aditiōis supponē maluerit. Itēz extrane⁹ heres testō istitut⁹ aut ab i testato ad legitimā hereditatē uo cat⁹ pōt aut p herede gerēdo ul nu dā uolūtate suscipiēde hereditatis heres fieri. Pdō herede aūt gerere qs uidet: si reb⁹ hereditarijs tanqz heres vtat uēdēdo res hereditari as: aut predia colēdo locando ue: z quoquo mō si uolūtatē suā ōclara ret re ul vbo ō adeūda hereditate: dūmō sciat eū i cui⁹ bonis p here de gerit testatū itestatūue obiisse z se ei herēdē ee: p herede enim gere re est pr⁹ oño gerere: ueteres enim

h Adeunda. nō hic quatu or pportionalia. s. imiscere z abstinere: que duo ptinēt ad suos heredes. Itez adi re z repudiare. que duo p tinent ad extraneos. vt hic dicitur: sz qñqz suus dicitur adire z repudiare. vt. C. de le. heredi. defunctus.

i Deliberare. infra ānum deliberatiōis petito tpe et indulto ab impiali culmine a nrīs aūt iudicib⁹ infra. ix. mēses z nō nisi semel peti pōt. vt. C. de iur. deli. sanci mus. §. z hoc quidē.

k Omnib⁹. nisi sint vsi in re. coi. vt. ff. de mino. l. vex. .§. itē nō restituit. Itē nisi iurauerit adultus sup ꝯctu: vt i. l. federici hac edictali. i auc. ō pace tenēda. §. sacra.

l Succurrit. vt. ff. ō mi. ait pretor. §. si hereditatē.

m Sciēdū. maiorē. s. cuidā pro priuilegio. Veniam. obtinent.

n Grāde. sic. ff. de pdi. in de. l. ij. §. siquid. z. l. iij.

o Gordianus. Sz vbi sūt leges istoz impatoz. ß. ñ habem⁹. sz hr̃ mētio earuz .C. de iure deli. sancimus. in pncipio.

p Prestitit. al presstauit. .s. vt aliquis non grauetur ppter iprouisū debitū. vl etiā puisū: si ē nō sufficiēs hereditas. vt. C. de iu. deli. sancimus. §. ex omnibus. z hoc fcō inuētario si res pse tes sunt infra tres menses si abfuerūt intra ānale spa tiū. vt. C. de iure deli. sanci mus. §. sin aūt dubius. z. §. sin aūt in locis.

q Cōstōez. vt. C. de iure deli. sancimus.

r Equissimā. quātum ad tractatum.

s Nobilem quantum ad sententiam.

t Constitutōis. que de compositione dicti inuentarij loquitur.

v Grauamini. Sz qō erit grauamē. ß. tenebit insolidū oīb⁹ credi tor⁹ z legatarijs: ét si excedāt mēsurā hereditatis. vt. C. de iu. deli. l. fi. .§. si vo postqz. Si āt petijt tps ad deliberādū: z facit ét inuētariū: credi tor⁹ qdē tenet insolidū. sz ō legatis detrahit falcidiā: siue adierit here ditatē infra deliberatōis tps: siue nō recusauerit. sz si nō feciss⁹ inētariū: oīb⁹ insolidū teneret. vt. C. ō iu. deli. l. fi. §. si aūt hoc aliqs. z. §. siqs aūt.

x Itē ad legitimā. s. iure ciuili: aliud iure ptorio. tūc. n. necesse hz coram ptore agnoscere: vt. C. ō iu. deli. l. puberē. z. l. suū. z. C. q ad. ad bo. pos. .l. vlti. y Nuda. oportet tñ q extrinsec⁹ declaret. siqd ergo p here de velut heres gessit: vt hic dicit: tūc volūtatē illā declarat: nisi ptestet se nō vt heredē facere: vt hic. z. ff. ō acq. here. l. p herede. i pn. z. l. gerit. Sz ſ id qō dicit hic nuda volūtate ē. C. de iu. deli. l. pot⁹. Sz certe est nūcia volūtas z act⁹ si ab actu icipias. sic z al. ff. ō acq. pos. quēadmodū.

z Pro herede. idest factis ipsis gerendo pro herede.

a Obysse. al nisi hoc sciat nō piudicat sibi aditio. nam nō videt adire vt hic. z. ff. de acqui. here. si is ad quē. z. l. eū qui duobus.

b Heredē ee. ét pure. nā si sub pditiōe nō pōt añ exīte pditionē adire vt. ff. ō ac. he. is q heres. Sūt z alia necessaria. s. vt sit liber z sui iuris q

adit: al' nō poterit nisi iussu pris vel oñi pcedēte. vt.ff.e. siquis mihi. §. iussū. ⁊.l. quotiēs. Itē oportet q̄ sit ꝓpos mētis: vi i fi. huius ti. Itē q̄ sit maior. xiij. ānis. al' nō pōt adire. vt. C. ō iu. ōli. potuit. ⁊.l. si ifanti. Itez q̄ sciat mortuū eē testatorē: al' nō pōt adire. vt.ff. de ac. he. is q̄ heres. §. siquis dubitet. ⁊.l. qui hereditatē. ⁊.l. neminē. ⁊.l. qui supstitis. Itē cert⁹ de ꝑditiōe testatoris eē dz: vt.ff. de ac. he. l. si heres. §. fi. ⁊.l. sequenti.

c Ꝓio oño. vnde her⁹. i. oñs. vt.ff. ad.l. acquil. item mela. §. legis acquilie. Itē dicūt theutonici her. i. dñe.

d Bestiatiōe. dūmō ⁊ hoc actu extriseco declarat'. ar. tñ ꝙ.ff.ō pecu. le.l. nō stati.

e Intelligit. non ergo demens vel furiosus.

f Ꝑost hec. ſ. q̄ dixi mus s.ō testamē. or. bucusq̄z.

g Pars. ſ. que est circa legata: ⁊ longa est: vt pz. ff. e. per multas rubricas.

b Ꝓpositaz. s. p quas perso. no. acqui. §. finali.

i Loqmur. i. locuti sumus ⁊ sic tps. p tpe ponit'. vt. C. de infa. si possidentiū. vl loquimur. i. loqui ōberem⁹ si māz pcedētē, pseqremur. sic in auc. de consangui. ⁊ affi. §. si igitur. col. v.

k Figuris. i. ptib⁹ vel formis: q̄ q̄tuor sunt p successiōnē ciuilē: p ꝓtoriaz: p arrogationē: p adiectionē ꝑsuā de libertatis cā: vt s. p q̄s p so. nobis acqui. §. finali.

l Dino. i. diligētissime.

m Testis. vt s. ō test. ⁊ trib⁹ se. ti.

o Sequēti. q: nec debet' nisi i testō relicta ⁊ post heredis istōnē: sz hodie ꝙ i vtroq̄z: vt. ſ. ō fideicō. her. §. ꝓterea. ⁊.ſ.e. §. sz nō vsq̄z. ⁊. §. ante.

p Legatū. ff.e. de le. ij. l. legatū. sz aliter diffinit'. vt.ff.e. legatū.

q Quedā donatio. sūt enī tres donatōes. vt.ff.ō do. l.i. Et differt hec a donatōe cā mortis: vt dixim⁹ s. de dona. §. i. in fi. §. Itē a donatōe inter viuos: cū legatū revocari possit vsq̄z ad mortē. vt.ff.ō adi. le. l. iij. i fi. ⁊.l. iij. sz in donatōe inter viuos nō ē ita. s. de dona. §. ⁊ alie. Itē differūt ab hereditate: cū hoc singulare ⁊ sine onere sit: illud vo vniuersale ⁊ cū onere. vt.ff. man. si hereditatē, ⁊ ar.ff. de eden. quedā. §. nihil.

r Quedā verba. vt si dicat' legatario: vēdica tibi rē talē: vel heredi dicat. dāno te illū ere alieno liberare. vt. ſ.e. §. sz ⁊ tale. Itē si sic dicat. si nite illū habere talem rem. Itē si dicat vni heredū. precipito illam rez idest ante partem capito: vt.ff.e.l. si a pluribus in secunda carta.

s Constitutionibus. quas non habemus.

t Sublata est. ſ. dudū retro.

v Lugubratiōe. i. vigilatione maxime nocturna. nā ꝑm pbos luna dr habere radios lugubres. sic in auc. vt iudi. sine quoquo suf. in prin.

x Validiores. interdū nō est volūtas validior scriptura. vt.ff. de vsuf. l. si alij. ⁊.ff. de sup. le. l. labeo. ⁊ facit ad hoc quod in textu dr. ſ. q̄ volūtas sit validior scriptura: qō est vez. vt.ff. de le. ij. l. cū pr. §. cū i perfecta ⁊ de le. i. l. iij. ꝑm Jo. ⁊ hoc nisi sit impossibilis vel ꝓbrosa vt. ſ. eo. §. fi. vel inepta: vt.ff.e. l. seruo alieno. §. finali. Accursius.

y Cupientes. q̄ verba solēnia.

z Natura. quātū ad hoc vt debeant': sūt tñ q̄dā fauorabiliora alijs: vt. ſ. de obliga. que ex quasi contrac. §. fi.

a Verbis. aptis tñ ad hoc. sic.ff. de con. pecu. quia autem. in fi. ⁊.l. se.

b Personales. ſ. ex testamento.

c Per rē. i. p rei vēdicationē nā recta via trāsit dominiū in legatariū rei legate. vt.ff. de fur. l. a ticio.

d Hypotecaria. ſ. in reb⁹ alijs que fuerūt defuncti. ⁊ nō q̄ si legatū sit i specie: ⁊ sit res testatoris: ꝓpetūt ille tres actōes: si i genere vt seruū cōpetūt due. ſ. testi ⁊ hypotece: sz i casu tñ vna actio: sz ex testō: ⁊ vna exceptio ꝓpetit: vt si lego debitori liberatōez: vt.ff.ō libe. le. l. q̄ mihi. ⁊.ff. vti pos. le. l. i. §. si debitori. Si āt sit res aliena due tñ ꝓpetāt, ſ. psonal ⁊ hy

heredes ꝓ oñis appellabāt sicut aūt nuda volūtate extrane⁹ heres fit: ita ꝙria destinatōe stati ab hereditate repellit.

d Eū q̄ surdus vel mut⁹ nat⁹ ē: ul' postea fcūs nihil ꝓhibet ꝓ herede gerere ⁊ acqrere si bi hereditatē: si tñ itelligit qō agit.

De legatis, rubrica:

Ꝑost hec videamus de legatis: q̄ ps⁸ iuris extra ꝓ positā qdē māz videt'. naz loqmur de his iuris figūris qb⁹ p vniuersitatē res nobis acqrūt. Sz cū oiō de testis ⁊ de heredib⁹ q̄ testameto istituūt: locuti sum⁹: nō sine cā seq̄ūti loco potest hec iuris mā tractari. Legātū itaq̄z ē donatio q̄dā a defūcto relicta: ab herede pstāda. Sz olim qdē erāt legatoꝝ genera quatuor: p uēdicationē: p dānationē sinēdi mō: p ꝓceptionē: ⁊ certa q̄dām uerba cuiq̄z generi legatoꝝ assignata erāt: p q̄ singula genera legatoruz significabant: sz ex pstōnib⁹ diuoꝝ pricipuz solēnitas huiusmōi uerboꝝ penit⁹ sublatā ē: nr̄a āt ꝓstō quā cū magna fecim⁹ lugubratōe defūctoꝝ uolūtates ualidiores eē cupientes: ⁊ nō vbis: sz uolūtatib⁹ eoꝝ fauētes

potece. C. cō. ō le. l. i. nō tñ oibus agit. i. actiōe i rē ⁊ ex testō: sed vna quā elegerit: vt.ff. ō le. ij. cū filio. §. varus. sz si legatari⁹ sit oñs: q̄lr psonali aget. vt. ſ. ō ac. §. sic itaq̄z. ℞. róe possessiōis: vt .ff. ō triti. l. ij.

e Perpensum. i. deliberatum.

f Ad eā. i. ñ fuim⁹ ꝓtēti. ſ. ocā pstitutōe: imo ⁊ aliā fecim⁹ ꝙ istā ⁊ eādē materiā: vt .C. cōia ō leg. l. ij. prima tñ remouet driaz q̄ttuor generū legatoꝝ. s. i quo erat dria inter secūda vero remouet driaz iter legata ⁊ fideicō.

g Stricte. i. stricto iure: sicut ex testō tm̄ ōbeant': vt .ſ. de fideicō. here di. §. preterea.

b Magis. ſ. q̄ legata: vt ab itestato etiā debeāt': vt. ſ. de fideicō. he. §. ꝑterea. vl' dic. ex volūtate magis q̄ ex solennitate testamenti.

i Exequari. q̄tuz ad sentētiam ⁊ tractatum: non q̄tum ad verbum: nā nō dicitur hodie legataria libertas: licet fideicō. appelletur Itez ꝓpter legatum nō cogitur qs adire. sz p fideicō. vniuersale sic: vt .ſ. ad le. falci. §. ex

disposuit vt oīb⁹ legat⁹ vna sit natū ra: ⁊ qbuscūq̄z verbis aliqd dereli ctū sit: liceat legatari⁹ id pseq: nō solū p actōes psonales: sz ēt p⁹ i rē ⁊ p hypothecāriā c⁹ pstōis ppēsūz modū ex ipi⁹ tenore pfectissime accipe possibile ē. Sz nōvsq̄z ad' eā pstōez stadū eē exīstimauim⁹: cū enīz antiqtatē iuenim⁹ legata qō strictē ꝙcludēte: fideicōmissis aūt q̄ ex uolūtate māgis descēdebāt defūctoꝝ piguioꝝ naturā idulgētē: necessariū eē duxim⁹ oia legata fideicōmissis exequari vt nulla sit iter ea differētia: sz qō deest' legatis hoc repleat ex nā fideicōmissoꝝ: ⁊ siqd āmpli⁹ ē i legatis p hoc crescat fideicōmissi nā: Sed ne i pmis legū cunabulis pmixte ō his exponēdo studiosis adolescētib⁹ quādā itroducam⁹ difficultatē: opēpciū eē duxim⁹ iteriz sepatiz pus ō lēgatis: ⁊ postea ō fideicōmissis tractar': vt natura vtriusq̄z iuris cognita facere possint p mixtionē eoꝝ eruditi subtiliorib⁹ auri⁹ accipere. Nō solū aūt testatoris ul' heredis res' sz ēt alienā legari pōt': ita ut heres cogat redimere eā ⁊ pstare uel si eā nō pōt redimere: pōt estimationē eius dare. Sed

diuerso. ⁊.ff. ad trebel. quia poterat. ⁊. ſ. de fideicommiſ. here. §. sed si recuset. Accursius.

k Deest. in tribus enim deest: vt. ſ.e. §. post mortem. ⁊. ſ. de fideicō. here. §. ꝑterea. ⁊. ſ. ō singu. re. p fidei. re. i pri. l Amplī⁹. ſ. vt nēcitate det' qō ñ erat i fideicō. vt. ſ. ō fideicō. he. i pri.

m Sz neq̄z cunabil. i. hoc volumie. vt. s. e. i. pemio circa mediū

n Operepretium. i. pulchrum videtur: vt dicitur in salustio.

o Interi. i. añ ꝙueniam⁹ ad illā pstitutōez vbi tractat' cōia eoꝝ

p De legatis. vt hoc titulo ⁊ duobus sequentibus. scilicet fide com. heredi. ⁊ alio ibi proximo titulo.

q Cognita. ſ. sepatiz. Erudiri. sic. s. ō iusti. ⁊ iu. §. his gnālr.

r Res. ⁊ i his nil refert si sciuerit hoc defūct⁹: vt. ſ.e. §. siqs rē suā. ⁊.ff. ō le. ij. l. vnū ex familia. §. siqs rē suā. Itē ō re cōi legata. secundum Jo. vt.ff.e.l.v. §. i. ⁊. ij. sed certe ibi nō valet legatum: nisi pro ea parte pro qua non est error.

s Aliena. etiā hostiū: vt.ff.e. etiā ab oīb⁹. §. etiā. secūdū Jo. Itē ab hostibus capta: vt.ff.e. seruus ab hostibus. ⁊.l. ad quid.

t Potest. sic ⁊. s. de iusti. ⁊ iure. §. his igitur.

u Redimere. speciale ꝓpter ꝓceptū testatoris: sic.ff. cō. diui. l. cōi diuidūdo. §. fi. regulariter ꝙ. vt. C. de ꝓhē. emp. iuitū.

x Redimere. ullo modo: q: nō vult vēdere: vel si potest tamē nimiū petit ꝓ precio: vt.ff.eo. nō dubiū. §. fi. ⁊ de lega. i. apud Jul. §. constat. Accursius.

y Cōmercium. i. non potest super ea re contractus haberi.

z Adipisci. passiue accipitur.

a Estimatio. si apud eos nullū est cōmerciū: vel etiā est: sed cū grādi difficultate nō valet legatū: vt hic. ⁊.ff. eo. l. apud. iull. §. fi. nisi testator voluerit ꝓtrariū manifeste: vt.ff.e.l. siquis iquilinos. ⁊ nisi i alio casu: vt si liber homo leget': q̄ fuerat redēptus ab hostib⁹: quo casu a pignore eximit': vt.ff.e. senatus. §. finali. Si aūt cōmerciū est i cōi: sed nō est ei. ſ. a quo reliquit': valet vt ipsū det' vel estimatio: vt.ff.e.l. mortuo boue. §. labeo. ij. ℞. ⁊ sic itelligit'. ff.e.i.l. sz si res. Si aūt tñ ei nō est cui pstare ōbet: si ꝓpter suū delictū vel secte diuersitatē: vt i iudeo ⁊ mancipio

II

christiano: vt. C. ne inde. christi. mā. l. i. non valet nec estimatio dat': vt. ff. ō lega. ij. mortuo boue. §. labeo. i. ℞. z ō vbo. obliga. mstū itereſt. Iz ꝓpter stat' ꝯditionē vel coꝛporis vitiū: vt qꝛ ser no malitia ꝓtracto leget' stipēdiū curſoris: ſi teſtatoꝛ ſcit vitiuz eſſe: dat' eſtimatio: al nō: vt. ff. de lega. iij. fideicom. §. ſi ſeruo alieno. z. ff. e. l. ſi filiusfamilias. §. ſi quid alicui.

b Baſilicas. baſilis grece latie domus regis dicitur

c Deſtinata. via publica.

d Ignoꝛabat. q̄ ignoꝛātia nocet: ni ſi coniuncte ꝓſone ſit relictum: vt. C. .e. cū aliena. z niſi cū religt' libertas ſeruo alieno: vt de fideicō. li. Dau. ℞n. Quid ſi res legata fuerit euicta. ℞. ſi i ſpecie nō tenet' heres ō euicti. vt. ff. de euic. l. heres. z. ff. de leg. .i. l. ſi a ſubſtituto. .§. heres. Iz i genere ſiue extra iudiciū: ſiue i iudicio tradita fuerit legatario nō ſtipulanti de euictione agit ac ſi nihil ſibi datū eſſet: ſi eſt extraneus. ſ. iſte legatarius: vt. ff. de. l. i. l. ſi domus. §. i. z. l. nō quocūq;. z de le. iij. q ꝓcubinā. §. ſi heres. z. ff. de euict. heres. Si de ꝓiūctis eſt legatarius: vt ſi vni de fratribus eſt ꝓlegatū: nō agit ne creſcat iuidia iter eos: vt. C. de bo. q̄ libe. cū oporteat. z. ff. de lega. ij. cū pater. §. euict. Sed ſi oībus eſt ꝓlegatuz oēs agūt: ſiue diſtributio ꝓlegatoꝝ ſit per iudicē facta ſiue p partes. Si aūt a teſtare: excipiēdo ſeruant nō agēdo. vt. C. cō mu. vtriuſq; iudici. l. ſi fratres. z. ff. de lega. ij. cū pater. §. euic.

e Si ſciuiſſet. eo caſu quo ignoꝛauit.

f Ueri' ē. vt. ff. de ꝓbatio. veri'. C. de rei vēdica. res. z. C. de edē. q accuſare voluit. C. de exceptio. ſiqdē. J. de iterd. §. cōmodū. C. de actio. z obli. l. negātes. C. de ꝓba. actoꝛ.

g Qui agit. niſi q negat neget ius z niſi p̄ſumat ius ꝓ pactoꝛe: tūc ꝓbat re' negās: vt. ff. ō ꝓba. ex ea pte. z. ff. ō do. i. vi. z vx. quit'.

h Iz z ſi. luere. trib' caſib' luit heres. Si ſciebat teſtatoꝛ rē eē obligatā: vt hic. Itē ſi ignoꝛabat: ſz reliqt ꝓiūcte ꝓſone: vt. C. ō fideicō. liber. obligata. alias ē. l. ꝓdia. vl' ſi ꝓ tanto erat res obligata ꝙtū valet: vl' ꝓ maioꝛi ſūma: vt. ff. ō le. i. ſi res obligata.

i Uiuo. i. z ſi mortē: vt. J. §. ſicui.

k Cōſequi. nō caute dicit ꝓſequi: nā p̄ciū petere nō poteſt. ſed rē q̄ tātū eſt i obligatione ſz nos eſtimatio tamē dat' ꝓpter defectū reī: vt. C. de verbo. obligationi. ſi ſeruū. §. effectus. Sed ꝓra nos eſt. ff. de lega. iij. l. ſi res mihi. ℞. ibi ꝓpter defectū iuris petēdi: z p̄ſūpta volūtate defuncti rē legatā legatarius amiſit: ſed hic nō ex volūtate defuncti amiſit emēdo. Quidā tamen dicūt eſtimationē eſſe i obligatione: vt. ff. de ꝓdi. furti. i re furtiua. §. ſed vtrū. i fi. Et nō q̄ttuoꝛ caſus q̄bus peto id qō habeo. Primus eſt vbi res mihi data poteſt auferri: vt. ff. de ſoluti. ſi rē. z. l. q res. i. ℞. Itē ſi habeo ex alia cauſa q̄ debeā habere vt qꝛ nō videar habere: cū p̄ciū abſit: vt hic. Itez ſi aliqd iuris rei deeſt adhuc tradēdū eſt: vt. ff. de ſo. etiā z de verbo. ob. iul. §. fi. Itē ſi res deteriꝛ eſt dolo vātis: ex cauſa ſtricti iuris dat' ō dolo: lz habeat rē: vt. ff. de dolo. z elegāter. §. nō ſolū. ſz i bo. fi. agitur ex primo ꝓtractu: vt. ff. cō. l. iij. §. ſi res.

k Ex alia. vt legati: vt. ff. mā. ſi hereditate nō dotis ꝓmiſſione vt. ff. de acti. z obli. l. ex promiſſione dotis.

l Nō pōt. etiā ſi ſua poſtea eē deſinit. vt. ff. de le. ij. meuius. §. duobus.

m Traditū. a iure: vt. ff. ō ac. z ob oēs. z. ff. ō le. i. ſi ꝑuus le. §. ſtichum.

n Hominē. ff. e. ō le. i. l. ſi ſeruus. §. i. ꝑ. So. ibi per obliquum currūt. non directo. vt hic. ar. ff. ō vulga. ſubſtituti. que liberis. §. finali.

o Rem. i. ſpeciem. aliud ſi quantitatez: vt. ff. ō lega. ij. .l. ticio ſeio. in principio.

p Non poſſe. ſed cur ſec' quando emit. ℞n. quia nec rem habere videtur: cum prēcium ei abſit: z loco rei ſucceſſerit: vt. ff. de peti. he. ſi z rez. z ꝙ me. cauſa. vide amus. z. l. ſi ipſa.

q Rōe. ſ. ſupradcē regule.

r Teſtamentis. ſ. duoꝝ hominū. ſi enim vnius eēt primum per ſecundum coꝛrigitur: vt ſ. qui. mo. teſta. infir. §. poſterioꝛe. Quid ſi in eodem bis legauit. ℞. diſtingue ſpeciem a quantitate: vt. ff. d lega. i. plane. §. ſi eadem. vſq; ad illuz. §. ſi coniunctim.

s Non poteſt. vt ō lega. i. plane. §. ſed ſi duoꝝ. ꝑ. vt ſequitur ex eodem teſtamento. So. illa intelligitur ſm huius. §. diſtinctionez.

t Agere. ff. de leg. i. huius .§. i. ꝑ. So. ibi teſtatoꝛis z heredis teſtātis eſt eadem perſona: vt in auc. de iure iuran. amo. in p̄in. colla. v. Uel ibi in ſecundo legato cōmoduz repꝛeſentationis primi legati relictum videtur. vt. J. e. §. ex cōtrario. quia non videtur legari bis in duobus teſtamentis. z ideo non habebit niſi ſemel.

v Ea. ſic. ff. de le. iij. l. quod in rem. in p̄in.

x Modo. ſi aūt nec fuit res: nec ē in rerū natura: nec erit vt chimera. vel fuit ſed non eſt: vt homo mortuus: non poteſt legari: vt. J. de inutili ſtipu. in p̄in. Si aūt eſt dubiū an ſit vel nō ſit i rez natura: cauet heres ō ꝓſequēdo z reſtituendo: vt. ff. de le. i. ſeruo legato. §. fi. Idem i ſeruo legato qui fugerat ante teſtamentum: aliud in eo qui fugerat poſt. ſ. teſtm̄: q ſcilz ē piculo legatarij: vt. ff. e. ti. l. cū ſeru'. z. l. ſi ſeru' legat'. i. ℞.

y Natū. z tūc ꝓpetit ſibi exactio. vt. ff. de ver. ob. interdū. i. ℞.

z Si eadē duobus. quid ſi dicat: illi aut illi lego. ℞. duo rei ſtipulandi eſſe videntur: vt. ff. e. ti. de le. iij. ſi ticio aut ſeio.

a Coniunctim. ſ. per copulatiuā ꝓiunctionē. vt. ff. de here. inſti. ſi ita qs.

b Diſiunctim. ideſt ſeparatim: vt. J. p̄ioꝛi. §.

c Scinditur. viriliter niſi ſimul duo coniuncti eſſent qui loco' vnius obtinent. vt. ff. de here. inſti. ticius. z. l. interdum.

d Uiuo. nam ſi teſtatoꝛe moꝛtuo legatarius decedat: ad heredē ſuum legatū tranſmittit: vt. C. de cadu. tollen. §. cum igitur.

e Teſtatoꝛe. poſt teſtamentum tamen vt differat a ſequenti.

f Defecerit. ſ. legatarius: vt p mortē ciuilē. Uel dic legatū. qō trib' caſibus deficit z accreſcit legatario: p̄ter duos qui ponūtur hic. p̄imus ſi nō ē collegatarius in rez natura tpe teſtamēti: vt. C. de cadu. tollen. §. i. Secundus ſi mihi z poſthumo: qui aboꝛiet' poſtea: vt. ff. eo. l. ſi duo. §. fi. Tertius ſi mihi z heredi ſuo legat: vt. ff. e. l. plane. §. ſi duobus. z ſic ſunt quinq; caſus. econtra ſunt tres caſus quibus deficit legatū. ſz collegatario non accreſcit. p̄im' ſi mihi z ſeruo ſuo legat. vt. ff. e. l. plane. §. ſi ꝓiunctim. Secūdus ſi mihi z tibi res tua legatur. vt. ff. de le. i. l. huius. .§. ſi ticio. Tertius ſi mihi z nō capaci legat'. vt. ff. de le. ij. l. ſi ticio.

g Coniunctim. ſcilicet re z verbis. vt. ff. de lega. iij. l. re coniuncti.

h Diſiunctim. ſcilicet verbis tantum: nam re ſunt coniuncti.

i Do lego. ſed nōne dando ſeio adimit ticio: vt. ff. de pu. ſubſti. ſiquis eū. z de adi. lega. l. ſicut. ℞. ſic ſi probatur teſtatoꝛē hoc. ſ. adimere ticio z dare ſeio voluiſſe: non alias: vt. ff. e. ti. de le. i. l. ſi pluribus. §. i.

k Diſiunctim. ſ. vbis tm̄. re tñ coniuncti ſunt. vt. ff. e. l. iij. re coniuncti.

Sunt ꝛ alij re ꝛ verbis diſiuncti: vt ſi dicã: lego ticio dimidiam ſerui: Sempronio lego dimidiam eiuſdẽ ſerui. vt. ff. e. ti. ō le. ij. l. ꝛ proculo. Nec ob. i eo. ti. Labeuio. in prin. q: illa itelligit qñ vnã dimidiã vtriqz legauit: ꝛ in iſtis nō bz locum acceſſio. i. ius accreſcendi: vt. d. l. proculo. Sũt etiã re diſiuncti: ſed verbis cõiuncti: vt ſi dico, lego tibi ꝛ ſempronio ꝓ eqs portiõib⁹. Sunt ꝛ alij re ꝛ verbis coniuncti vt ſ. pri. ꝛ coniuncti vtroqz modo ꝓferunt diſiunctis: vtroqz vel altero tm̃modo coniunctis. Coniũcti vero vno mõ tm̃ ſimul admittũtur. ſ. re tm̃. ꝓiũcti vo cũ verbis tm̃ ꝓiunctis ꝛ diſiũctis re ꝛ verbis ꝓferunt. vt. ff. de here. inſti. ſi ita quis heredes. ꝛ. ff. de le. ij. l. re ꝓiuncti. §. pe. ꝛ. §. fi.

l Emerit. ſ. legatarius.

m Peruenerit. ſ. morte vſufructuarij. vel capi. vi. vl̃ ſimili cã. lucratiua tm̃. vt ſ. de vſufruc. §. finit. ꝛ ſic factus eſt cauſalis.

n Fundũ. i. ꝓprietatẽ plenã: de iudicis tm̃ officio aliter fit. vt. j. ſequitur.

o Petere. hic repete qõ diximus ſ. e. §. ſi res. quia diximꝰ fundũ peti ꝛ i plena ꝓpetate. Sz opponit. plena ꝓprietas ꝓſtat ex duob⁹ .ſ. nuda ꝓprietate ꝛ vſufructu: ꝛ iã bz ptẽ. i. vſũfruc. ex cã lucratiua: quõ ergo petitur fundus in plena ꝓprietate ꝓ vſufru. hoc caſu cum fundus petitur i plena ꝓprietate non obtinet partẽ dominij: ſed vicem ſeruitutis predialis: que nõ eſt pars rei: cũ nõ poſſit eſſe ſine re: et ideo nõ videt peti ea pars rei que obuenit ex cauſa lucri, ſcilicet vſufruc. ꝛ hoc de rigore, ſed contra de equitate. vt ſubijcit.

p Petitõe. ſ. tali. i. ꝑducta fundi p actionẽ ex teſtamẽto. al̃ in multis locũ dſij bz. vt. ff. de dam. infec. qui bona. §. ꝛ ſupficiarij. ꝛ. ff. de bo. auiu. poſ. in ven. ꝛ. ff. fami. her. l. ꝛ puto. §. ij. ꝛ. ff. de vſufruc. l. iij. ꝛ. v.

q Seruitutis. ſcilicet realis.

r Deducto. ideſt eſtimatione vſufruc. quem ſcilicet vſufructũ ex cauſa lucratiua habet. ꝛ ideo non debet plus habere. vt ſ. eo. §. ſi res.

ſ Eſtimationem. ſcilicet ꝓprietatis.

t Prestari. ſcilicet ab herede ſuo.

u Legatum. vt. ff. de lib. le. l. i. contra. So. ibi liberatio relinquitur: q̃ non erat d. bitoris. Accurſius florentinus legum doctor.

x Potest. ſic. j. de ac. §. ſic itaqz. ff. de le. iij. l. cum quis. i. ℟. ꝛ. ff. de excep. rei iu. l. ꝛ an eadem. §. actiones. ꝛ. ff. de acqui. poſ. l. iij. §. ex plurib⁹

y Alienauerit. ff. de re. ca. l. i. i fi. ſ. So. ſm. B. ibi viuo teſtatore alienauit. hic poſtea. vl̃ hic puꝛ fuit: ibi ꝓditõale ſm Jo. ar. ff. e. cetera. §. ij.

z Quaſi. i. credens alienam.

a Opinionem. nota ſic. ff. de ma. vin. ſi pater. §. quotiens. ꝛ. ff. de iu. ꝛ fa. igno. l. regula. §. qui ignorauit. ar. contra. ff. de ac. here. is qui putat. Solutio, ibi de re que conſiſtit in animo.

b Eritũ. i. effectũ: vt. ff. quẽadmo. te. ap. l. vel negare. ibi. Publice. n. expedit ſupma hoiuz iudicia exitũ bre. i. res talis legatario acqri põt.

c Si rẽ alienauerit. vẽdẽdo. ſz donãdo indiſticte videt adimere. nec diſtinguitur an valeat donatio vel nõ: etiã ſi reuocet: vt. ff. de adimẽ. le. l. cũ ſeruus. ꝛ. l. rẽ legatã. ꝛ. l. legatũ ſub ꝓditiõe. §. i. Si ex alia cã a donatione. diſtingue aiuz vt hic: ꝛ in dubio ꝓbat heres mutatã voluntatẽ. vt. ff. de le. iij. fideicõ. §. ſi rẽ. ꝛ. ff. de le. ij. l. lucius. §. pe. ꝛ. ff. ō ꝓba. eũ. q:

d Adimendi. quia animus ex hoc probatur. quia ſi neceſſitate rei familiaris nõ videtur reuocaſſe: alias ſic. que diſtinctio in donatione nõ cadit. vt. ff. de adimen. lega. l. rem legatam. ꝛ nõ. C. eo. qui poſt.

e Deberi. ſ. rẽ legatario. ar. ſ. eo. §. nõ ſolũ: vbi ab initio fuit alienata.

f Idqz. ſcilicet iuris eſſe. vel ijdem ſcilicet imperatores.

g Pignori dedit. Quid ſi rẽ obligatã creditori debitor legauerit, nũ quid valet legatũ. ℟. ſic: ꝛ nihilomin⁹ poterit petere ꝛbitũ niſi volũtaſ teſtatoris oñdat volẽtj ꝓpẽſare: vt. ff. ō le. ij. l. creditorẽ.

b Videri. niſi ſub dicta diſtictõe. i. an habuit aiuz adimẽdi vel nõ: vl̃ dic nullo modo: vt hic. ꝛ. C. e. q poſt. ꝛ hoc qz primo valuit relictũ: al̃ ℘: vt. C. de donatio. iter vi. ꝛ vxo. ſi maritus. ꝛ. ff. ō donat. inter virũ ꝛ vxo. cuz hic ſtatus. §. nullo.

i Si vero. nõ de toto ad partez.

k Quis. ſcilicet teſtator.

l Legauerit. qõ tribus modis fit: Primꝰ peti nolo: vel qõ dz reliquo: vl̃ ac. remitto. ꝛ hic liberãdus eſt legatarij⁹ ab oi debito: vt hic. ꝛ. ff. de li. le: l. ſiquis rationes. ꝛ. l. aurelio. i. ℟. Secundus eſt. rationẽ reddere no lo: ꝛ hoc ab omni liberat: niſi ab eo qõ penes euz ſit: ꝛ ab eo qõ dolo feceit: vt. ff. de liber. le. aurelio. §. fina. Tertꝰ ſi dãnauit heredez ne exerceat actiones: quo caſu ſi bonã cauſam habet teſtator litis euẽtus ꝛ ſumptus ab aduerſario facti legati videt: vt. ff. ō li. le. petitor.

ta erãt pignꝰi dedit: ademiſſe legatũ nõ uideri: ꝛ ideo legatariũ cum herede eius agere poſſe vt prædia a creditore luãtur. Si uero qñis partez rei legate alienauerit: pars que nõ eſt alienata omnimodo debetur: pars aũt alienata ita debet ſi nõ adimẽdi animo alienata ſit. Siquis debitori ſuo liberationẽz legauerit legatũ vtilẽ eſt: ꝛ neqz ab ipſo debitore neqz ab herede eiꝰ poteſt heres peterẽ: neqz ab alio qui heredis loco ẽ: ſz ꝛ poteſt a debitore ꝓueniri vt liberet eum. Potest aũt quis vl̃ ad tẽpus iubere ne heres petat. Ecõtrario ſi debitor creditori ſuo quod debet legauerit: inutile eſt legatũ: ſi nihil plus eſt i legato qz i debito: quia nihil amplius per legatũ habet. q ſi in diẽ vel ſub conditione debitum ei pure legauerit: vtile eſt legatum: propter repreſentationem: Quod ſi viuo teſtatore dies uenerit uel cõditio extiterit: Papinianꝰ ſcripſit utile eẽ nihilominus legatũ: q: ſemel cõſtitit: qõ ꝛ uerꝝ eſt: nõ enim placuit ſententia exiſtimantium extinctuz eſſe legatum: quia i eam cauſam p uenit a qua incipere nõn põt. Sed ſi malam cauſam nihil videtur legare: vt in eadem. l.

m Utile. licet res ſuas ſibi legari videat: vt. ff. de li. le. l. i. ℟. ꝛ eſt hoc verum niſi teſtatore viuo exactio fiat. vt. j. e. ti. §. tam autem. ꝛ. ff. eo. l. fideicommiſſa. §. ſi rem.

n Heres. vel beres heredis. vt. ff. de li. le. l. ij. in fi.

o Petere. cum effectu propter exceptionem: vt. ff. de lib. le. l. iij. §. nunc de effectu.

p Heredis. ſicut eſt bonorum poſſeſſio ꝛ fideicom. vniuerſale. j. de bo. poſ. §. quos autem. ꝛ de fideicom. here. §. reſtituta.

q Liberet. p acceptilationẽ: ſi ſolus eſt debitor: ſi habet cõreũ ſocium idem: alias cõreus ſiue ſocius pacto eſt liberatus: vt. C. de lib. le. l. iij. §. nunc de effectu. in fi.

r Tempus. vt. ff. de lib. le. non ſolum noſtrum. §. ij.

s Econtrario ſi debitor. ſecus ſi alius: quia intereſt creditoris plures reos habere: vt. ff. de lib. le. ſiquis decedens. §. fi.

ſ Suo. ſ. ciuiliter ꝛ naturaliter ꝛ cum effectu ꝛ pure. al̃ nõ valet vt. ff. e. l. ſi creditori. ꝛ per totam. l. ꝛ. l. ſin autem.

t Amplius. Sed nũqd hodie ſemꝑ eſt plus: cũ habeat ſtatim rei legate dñiũ ꝛ hypotecariã aliaꝝ rez defuncti. ℟. nõ: vt. ff. ō le. iij. l. ij. §. ſi rẽ. qz plus tm̃ q̃ttuor: modis dicit: vt. j. de ac. §. plus, iſte aũt modus non eſt aliquis de his.

u Ei. ſ. creditori.

u Legauerit. ſ. debitor. Nihilomin⁹. ff. ō le. ij. l. debito. i pri. ꝓtra. vbi eſt inutilis. So. hoc corrigit. vl̃ vbi dicit Inutilis ẽ: cũ ꝛ aliam habeat actionem: poteſt tamen ꝛ iſta agi: vt hic.

x Conſtitit. i. valuit. Quia, ratio illius falſe opinionis.

y Nõ põt. nõ argu. ꝑtraqz parte ad hãc regulã: vt. ff. de verbo. obli. exiſtimo. ꝛ. l. pluribus. §. ſed ſi placeat. ꝛ de his que ꝑ nõ ſcrip. baben. l. ſi metalluz. §. itẽ. ſi ſeruo. ꝛ de ſeruitu. l. ꝑ parte:

z Sz ſi vxor plenius. ſ. i cõmodo repreſẽtationis: cũ legatũ ſtatim: dos vero ãnua bima trima die olim: hodie poſt annũ mobilia: ſz ĩmobilia ſtatiz: vt. C. ō rei vxorie actio. l. i. §. cũ aũt. ꝛ. ff. de do. prẽ. l. i. §. vez eſt. Itẽ de dote datur actio inquãtũ maritus facere põtvel eius heres: vt. ff. ſolu. matri. etiã. i. ℟. Et legatũ ĩſolidum: niſi i falcidia per beneficium ĩuentarij: vt i auẽ. de

bere.ꝛ fal.§.si vero nō fecerint:col.i. Itē siqua pacta l ꝓiudiciū mulieris facta sunt beneficio legati tollūt:vt.ff.de do. ꝓ.i. R

a Dotē.i.illā dotē quā nō recepit legatarius.

b Instrumēto.dotis.s.i qbus ꝓfessus fuit se recepisse dotem quā nō recepit:vt.ff.de dote prelegata.l.fi.ꝛ.l.cū scriptū.§.item qui.

c In prelegando .i.legādo:abūdat enim pre.vt.ff. de dote prelega.l.i. .i.R.

d Si res.puta seruus stichus.

e Facto.i.mora quo casu de interitu tenetur:vt.ff. ō ver.ob.si seruuꝫ.i. R.ꝛ de leg.i. cum res.§.fi. vel quia sine causa occidit: vt dicta.l.si.seruū. aliud si cum causa: vt.ff.de le.i.l.i. qd ergo si heres:tenetur enim de dolo ꝛ lata culpa ꝛ leui vt.ff.eo.si cum res .§.si culpa.ꝛ.§.culpa.

f Perierit.vl ñ cōpareat:quo casu caueat heres ō dādo si ad eum redierit:ꝛ suis sumptibus recuperatur quando post mortē fugit: alias idē si ivita sumptibus legatarij:vt.ff. de le.i.cū res.§.item si res.de le.ij.siqs seruum.

s Decedit.quia q i specie tenetur eius interitu liberatur:vt hic.ꝛ.ff.de v.ob.si ex legati.

b Sine facto.s.hoc quoqꝫ.s.seruo alieno pōt admitti clpa:puta nō certificauit heres dñm:q si sciuisset se posse vēdere nō manumisisset:ſꝫ forte cū videretvelle manumittēt:vt.ff.e.l.cū res: .§.si alienus.ꝛ.§.penul.ꝛ.§.fi. Itē si fuerit i mora emēdi:vt.ff. de verbo.ob.si seruū.§.si aūt alienus.ꝛ dic.i.culpa vel mora;

i Heredis.contra de le.pre.l.nanqꝫ naturam.

k Manumissus.nam manumissus similis ē mortuo:vt.ff. de fol.si mihi alienum.&c.

l Tenet:licet ad estimationē:vt.ff.eo.l.siquis iquilinos.§.i.ꝛ .ff.qui ꝛ a quibus .heres.sed hic nō dicit tenere manumissionē sed dicit quo minus valeat legatum.s.quo ad estimationem.

m Nec interest.cur secus vbi seruū indebitū sibi solutū qs manumiserit:vt.ff.de ꝓdi.ide .i summa.§.si seruū .que ē ꝓtra Jo. .R.qꝛ debuit scire cū factū suum cēseatur:vt i auc.de iureiurā. amo.i.R. Bonauerit.s.heres.

n Seruum.a testatore legatum:ꝛ erat heredis.

o Tenet.ad estimatōeꝫ.vt.s.pri.dixi. Ignorauerit.s.heres

p Suis natis.al.suo nato.

q Cedūt.qꝛ duo legata sunt separata:vt.ff.de pe.le.l.iij.ꝛ.l.si ancillā. Sed ꝓtra.ff.de vētre ispi.l.i.§.ex hoc.vbi dr̄ q partus est portio viscerum matris.R.ibi loquitur donec in ventre est:

r Idem.sic est.ff.de pe.le.l.iiij:

s Ordinarij.qui sunt hi:dic vt.ſ.quod cum eo.§.cum autem.

t Mortuo.s.viuo testatore nō si post:vt.ff.de pec.le.tūc iutile

u Extinguit.qꝛ accessio est:vt.ff.de pec.le.l.i.ꝛ.ij. Sed quare nō ita i superiori casu.R. ppter bois dignitatez:qꝛ ita non accedit:vt.ff.de edil.edic.iustissime.i prin. Itē qd si vicarij erāt tm̄ in peculio:ꝛ legati sunt cum peculio.R.idem vt exprimere peculium noceat:vt.ff.de condi.ꝛ demonstra.si in diem.in fi.

r Idē est.instructus.huic primo articulo ꝓdicit.ff.de fun.instrū.sicut.i fi.Jo.ſm Azo.q hic simplr ꝓpter rudes sic loquit. Vel dic q sit idez qō in partu ꝛ vicarijs.ꝛ qō sequit. Cū istro.referat ad ꝓpri.de peculio vel subtilius refert iter istm fundi quod perit semper perempto legato fundi:ꝛ instm patrisfa.quod non perit lz legatū fundi pereat.ꝛ hoc

menti legatum extinguitur. Si[a] grex legat[a] fuerit:ꝛ postea ad vnā ouē puenerit:qō supfuit vendicari pōt. Grege aūt legatō etiā oues eas que post testamētū factū gregi adiiciunt legato cedere Julian[a] ait. Est aūt gregis vnū corpus ex distantibus capitibus: sicut ediuz vnuz corpus est ex coherentibus lapidibus. Edibus deniqz legatis colūnas ꝛ marmora:que post testamētū factū adiecta sunt legato dicimus cedere[f]. Si peculiū legatum fuerit[g] sine dubio quicqd peculiō accedit uel decedit uiuo testatore legatarii lucro uel damno est. Quod si post mortem testatoris ante aditam hereditatez aliqd seruus acquisierit: Julianus ait si quidem ipsi manumisso peculiuz legatū fuerit:omne qō ante aditā hereditatē acquisitū ē legatariō cedere[k]:quia huiusmodi legati dies ab adita hereditate cedit: Sed etsi extraneo peculiū legatū fuerit: nō cedere ea legato nisi ex rebus peculiaribus auctum fuerit peculiuz. Pecūliū aūt nisi legatū fuerit:manumisso non debet:quāmuis si ui uus manumiserit: sufficit si nō adimat:ꝛ ita diui seuerus ꝛ antonin[us] rescripserūt. Idē rescripserūt peculio legatō nō uideri id relictū ut

ꝛ casu loquitur lex contraria i e.ti.l.i.ar.contra.ff.de fū. instru.l.quesitū.§.sed si fūdus.ꝛ.§.si istructo. vel dic illam esse Pauli sententiā istā labeonis a Justiniano probatam.ꝛ sic corrigit illa

y Instrumento,est autem istrumētum apparatus rerum diutius mansurarum sine qbus non posset exerceri possessio. vt.ff. de fun. istruc.quesitū. i.rñso.ꝛ sūt istrumēta fundi colendi seruandi gratia ꝓparata: vt ō fun.instru.l.istrumēta. que sunt illa ibi habes.

z Alienato.a testatore.

a Si grex.qui ex decē ouibus cōstat vel quatuor poreis.vt.ff.de abigeis.oues.

b Ad vnaz.sic.ff. qō cuiusqz vniuer.l.sicut.§.fi.

c Potest.ff.qui.mo.vsuf. amit.l.fi.contra.Jo.facilr perditur legatū vsufruc. q̄ ꝓprietatis.vt ar.ff.eo.ti.repeti.§.rei mu. et.ff. eo.l.ſz in grege.in fine.

d Legato.sic.ff.e.grege. sic.ī.§.proximo.

e Corpus.tria enim sunt corpora rez.vnum qñ vno spiritu.i.elementatione ꝓtinet.vt homo lapis. ſm q ex coherētibus constat: vt domus ꝛ armarium.tertiū quod distantibus corpori

bus: vt grex ꝛ populus:vt hic.ꝛ.ff.de vsucap.rerum mixtura.§.i. ꝛ.ff. de rei ven.in rem.§.at in his.

f Cedere.sed columna vel tignum domus legari pure non potest: vt .ff.de le.i.l.cetera.ne vrbs deformetur.Accursius florentinus.ll. doc.

g Fuerit.seruo vel extraneo.

b Peculio.nam ꝛ futurum peculium legari potest.vt.ff.de pecu.le.l. ei quomodocunqz.ꝛ facit s̄.ad hoc proximo.§.

i Legatario.idem manumisso.Accursius florentinus legū doctor.

k Cedere.nota tria tempora ante mortem testatoris ꝛ post.aū tñ adita hereditatē. Itē ꝛ post in primo tēpore.s.quo inuenit cessisse dies legati oēs sūt legatarij pares.nā quicqd eo tpe acqrit seruus talis: ei cui hoc peculiū est legatū acquirit:siue ipsi seruo:siue alij extraneo sit relictū.qꝛ nō cedūt legata.similiter i tertio si sunt pares i secūdo distinguit extraneus a seruo:vt hic.nā qō legatū cedit extraneo a morte.hic seruo ab adita hereditate.qꝛ nec libertas sibi prius debet.C. de ca.tol.§. cū igit.ꝛ.§.in nouissimo.ꝛ.ff.qñ dies.le.ce.l.ij.inter quos legatū ꝓuo mortuo relictū ē vnī:vt hic.ꝓditōalia vel i diē certū relicta ex die vel ꝓditōe exīte cedūt.i.trāsmittit ad heredes.nā añ ꝓditōeꝫ vl diē venīē tē:si decedit legatari[us]:nō trāsmittit:vt.C.de ca.tol.§.sin aūt.nisi i trib[us] casib[us].ꝑm[us]:vt.ff.de ꝓdi.ꝛ de.ꝓditōes. Secūdus.ff.e.l.iij. Terti[us].ff.qñ dies.le.ce.si cū ꝓfinitione. Itē vbū cedere duas hz significatōes.i.icipe deberi.vt.ff.de vbo.sig.l.cedere. Itē cedere quātū ad transmissionē:vt accipitur.C.de cadu.tollen.per totum.ꝛ in vtraqz potest hic accipi.

l Quia.bona ē rō.si.n.pri[us] cederet.idē eēt qō i extraneo.ē ꝛ alia rō:vt :ff.de pe.l.deniqz.§.fi.vbi dr̄ q vīsile ē cū ei legat:qsi pīmoniū suū ei legat.

m Peculium.sic.C.de pecu.eius qui.li.me.l.i:

n Quānis.cur aūt varie.R.qꝛ scdo casu.s.qñ inter viuos opas ei[us] manumissor erat bitur[us].vñ ꝓuersa donatio ꝓsumit ꝛ Jo.vt.ff.mā.sīvo ñ. .§.pap.vl ſm. P.pp occupationē mortis:qꝛ ꝓsumit auferre si posuisset vt i auc.de trien.ꝛ se.§.illud quoqz.ubi. Pro tumultu mortis angustatus

7 cetera.7.C.qui testa.face.pos.hac consultissima.§.i.

o Legato.s.seruo:7 etiam libertas fuit legata:aliud si extraneo.vt.ff. de pecu.lega.l.vi.§.fi.7.l.si sticho. Accursius florentinus legũ doctor.

p Petitionẽ.nisi testato: fuerit huius consuetudinis: vt redderet ser no que sibi debeat.vt.ff.de pecu.lega.dominus sticho.§.i.in fine.

q Idem rescripserũt. cuz rationibus. quasi diceret: si relinquo seruo libertatẽ rationibus ab eo redditis eoipso 7 peculiũ legare sibi video:.aliud ecõtra si libertatẽ relinquo 7 rationes reddere veto. quia non videt legatũ peculiuz.vt.ff.de le. .i.si seruus vetitus. Rõnes aũt reddere dicitur: quãdo amoto dolo 7 fraude reddit.vt.ff.de fideicõ. liber.l. thais.§.sticbus.

r Reliqua. al' reliquas.i. aliqua que erant reddenda reddere:cũ iã quedã reddiderat:vel etiã si nibil:vt.ff. de verbo.signi.l.ceteroz̃.

s Inferre.repete iussus ẽ.

t Incoꝛporales. i. actiões 7 seruitutes. vt s.ꝺ re. coꝛ. 7 incoꝛ.vt.ff. de le.i.l.i. 7.l. cetera.in principio.

u Præstet sine cessione. tamen vtiles habet legatarius:vt.C.eo.l.ex legato.

x Exegerit. nã si exegerit semp in dubio ꝓsumo voluisse legatũ extingui.vt.ff. de adimẽ.le.l.pe.§.fi. 7 de li.le.nõ solũ.§.liberatio nisi ꝓbetur ꝓtrariũ. vel qz debitoꝛ vltro obtulit eo nõ petẽte. vel quia exactã ꝑ legatario ꝺposuit.vt.ff. ꝺ le. .iij.l.fideicõ.§.si rem.

y Sed 7 tale. alieno liberare.nam vtilitatẽ habet.

z Si generalr̃ res.vt equꝰ

a Legatarij.a principio 7 ex postfco fin.B. vt hic.7 .ff.de le.i.l.si seruus legatꝰ .§.cũ hõ.Sz rñdeo. a principio ꝺabat electionẽ hered i sz ex ꝓtumacia trãsferebat' in legatariũ.ar.ff.de serui. sicui. 7.C.de so.l.i. Jo. distiguit: aut in genere generalissimo vel subalterno vt substãtia vl' coꝛpus vel aĩal legat'.quo casu nõ valet cũ festucã vl' muscã ꝺãdo liberet'.vel eo genere qꝺ dialectici spẽm appellant: vt homo 7 similia: 7 tunc subdistingue:aut habeat in hereditatẽ seruos: 7 tunc legatarius eligit.ꝺmõ non melioꝛẽ:vt hic.7.ff.e.i.l.legato.i. R. 7.l.qui duos.7 de lib.le.l.ij.aut non habeat: 7 tunc heres eligit.vt.ff. de vi.tri. 7 oleo le.l.iij.i. R. 7.l.iiij. Si aũt testatoꝛ ex certis reliquit icertũ: aut ipe sensit de certo:qꝺ pz exꝑsso noie eiꝰ: 7 tũc eligit heres: 7 eiꝰ volũtatẽ interptat'. aut nõ sensit: 7 tũc legatariꝰ eligit:vt.ff. de le.iij.l.siqs a filio.§. si plesi.7.l.q duos.i domo aũt i genere legata si bz testatoꝛ domos:vnã ex bis eligit heres:si nõ bz 7 reliqt: deriſoriũ ẽ legatũ.vt.ff.e.si domꝰ. i fũdo i genere legato ꝺic nõ valere legatũ:cũ vniꝰ digiti possit fieri fũdꝰ vt.ff.ꝺ iu.do.cũ pꝰ.§.gene.7.ff.e.i.l.q i reꝝ.§.q siqs. b Cõditõe .s.si eligeret. c Et ideo.bona rõ.vt.C.de ca.tol.§.sin autem aliqd.

d Ex constitutione.que est.C.cõmu.de le.l.fi.in principio.

e In nostra constitutione.scilicet predicta.

f Cupiente.7 alij aliud subaudi.nã vtilitatẽ bz.vt.C.eo.l.ꝓstitutiõe.§. qui.ff.de le.i.l.fi.in pn. g Benivolẽtiã.i.ꝯ egtatẽ.s.q perierunt .i.de iure stricto perire deberent.vt.ff.eo.i.l.huius.§.finali.

h Et forte.vel cũ taxillis vel alio mõ.sic.ff.de iudi.in tribꝰ. Sz quare

iudexnõ ꝓpellit eos ad ꝓsentiẽdũ.vt.ff.e.huius.i fi. R. imo hoc modo cõpellit vel ibi cõpellit i actõe eligenda que ꝺatur a iure. hic autem non compellit in eo quod ꝺatur a testatoꝛe.

i Pẽtẽtia.vt tamẽ ceteris estimationibus prestet suaꝝ partiũ: vt.C.commu.de le.l.fina.in principio.

k Legari.solũ. 7 eẽ.i.solus legat:vt .ff.e.l.ij.

l Factio.i passiua significatione accipe:vt.s. de here. quali. 7 differ.§.testamẽti. Sz q sunt isti q ñ bñt testamẽti factionẽ. R. i certa ꝑsona. vt.j. pr. .§. Itez.pegrinus siue ꝺeportatꝰ: vt .C.de here.tnsti.l. .i. Itẽ i metallum ꝺãnatus: vt. ff.de bis q ꝑ nõ scripba.l.si metallum. Itẽ buꝰ de adulterio cũ ꝺña ꝓmisso accusatus:vt.s. de her.instí.§.ij. Itẽ collegiũ nisi ꝓbet' licitũ.vt.C.de he. isti.l.collegiũ. Itẽ icestuosi:vt in auc. g.mo.na.effici.sui .§.vl. Itẽ heretici maioꝛis heresis: vt.C. de heret. l. manicheos. Item apostate: vt.C. de aposta. hi qui sanctã. Itẽ mulier nubẽs ifra ãnũ a tpe mortis mariti: vt i auc.de nup.§.i.

m In certis vero ꝓcessũ erat. bodie ꝯ ẽt añ le.grecã in feriozẽ i pauꝑb': vt.C.de epi.7 cle. .l.id quod.

n Nã nec miles. cuius.s.militis volũtas suaꝝ ꝑ legeal' vt.C.de testam. mili.l.i.

o Illud quoqz. ꝺ signati i calẽ.ianuarij sortiebãt'.i.icipiebãt bonoꝛes administrare.7 añ p tres mẽses ꝺesignabãt': vt.ff.de ꝓdit.7 de.l.publiꝰ.7.C.ꝺ magi.mi.l.i.

p Libertas ꝺari. vt si ꝺicat ita:illũ liberꝝ eẽ volo q capitoliũ ꝑmo ascẽdit vl' sibe fecerit: vt.s. ꝺ. pri.§.icertis. vl' sticbũ liberꝝ esse volo:cũ habeat duos sticbos: vt.ff. de ma.test.cuz ex pluribus.

q Sub certa.sic.ff. de le.pre.l.iij.§.hoc amplius.sic.ff.eo.i.l.si buꝰ legatꝰ.§.buiꝰ. sic.ff.de re.du.l.qdã.sic.ff.e.i.l.legato.§.i.

r Incertꝝ.repete.q̃si nãle ꝺbitũ: vt.ff. de ꝓdi.ide.iuſ.7.l.frater a fre.7.l.si ꝺñs i fi. s Legabat'.sed nec istituebat' iure civili: vt.ff. de libe.7 posthu.l.gallus.§.ille casus.

t Duos.s.quõdã añ emãcipatõez: vt segt'. u Futurꝰ.s.heres

x Sz nec.q.d.nõ solũ i posthumoꝛ:sz oĩa supra dicta ab illo.§.i certis.correcta sũt: vt ar.ff.e.iij.l.hoc legatũ. i. R. 7.l. ea tamen.

y Cõstitutio.quã nõ bẽmus. z Huic.s.posthumo.

a Tutoꝛ.p nraz.s.supradictã ꝓstitutionẽ grecã nec veteri iure: vt.ff.de testa.tu.tutoꝛ. b Incertus.vt si ita ꝺicebat:illũ tutoꝛẽ ꝺo q priꝰ de tuscia venerit. c Posteritati.i.filiꝝe.

d Poterat.s.ꝺ iure ꝓtoꝛio:ñ ciuili: vt.j.ꝺ bono.pos.i. R. ꝯ.ff. de li.7 posthu.gallus.§.ille. e Nostro.i.romano.

II

6 Nō pōt. Sed q̄ est illa q̄ ꝺr̄or eē nō pōt. ℟. multe sunt ille: vt .ſ. de nup. ꝺirum⁹. §. ſi aduersus. C. de testa. l. iiij.

5 Siquis. sic. C. de testa. l. siquis in nomine.

b In noīe. nomē ē gen⁹: ſz ponit hic ꝓ specie sui: vt Albertus q ꝺicit ꝓpriū ꝓsone nomē. cognomē quasi cōe cognationis nomen: vt asinellus. Prenomē quod causa ꝺifferētie ponit: vt si sint ꝺuo Tullij vni supadꝺat Marc⁹ et ꝺicat marc⁹ tullius: nā marcus est ꝓnomē. Agnomen est quod imponit ab euentu: vt apbrica n⁹ q vicit apbricā. alamanicus et gothicus vt. ſ. i ℟eica. pemū huius lib.

i Legatū. sic. ff. sicer. pe. l. certuz. C. .e. si fortidianum.

k Heredibus .ſ. si erret in eoꝝ nomine.

l Intelligātur .ſ. a testante: et hoc in proprijs. i appellatiuis ꝺistigue secū ꝺū Jo. an parū erret vt liberos mē branos appellet: quo casu valet maxime cum fuerit cōsuetus sic appellare: vt. ff. ꝺe le. iij. liberoꝝ. §. qꝺ tamē cassius. an multuz erret et tūc ꝝ. vt. ff. .e. i. l. iiij. et ꝺe sup. leg. l. labeo. in meꝺio legis.

m Interest. vñ liber hō sibi nomē mutare potest: licz ꝓuus nō possit: vt .C. ꝺe mu. no. l. i. et .ff. ꝺe fal. l. falsi.

n Vernā. verna est seruus ex ancilla testatoris natus.

o Si ꝺ seruo empt⁹. iꝺē et si nō emit: vt ar. ff ꝺ vsuca. nōnunq̄ ꝓ .§. fi. secus i vēꝺitōe: vt. ff. ꝺe ꝓtrahē. emp. siquis fundū.

p Lōge. iō ꝺicit magis: q: vba false ꝺemōstratōis sunt ꝺ substātia ipsius legati: vt cū ꝺico: stichū vernā ꝺo lego: sed vba false cause nō ita. Itē q: cause legāꝺi ñ coherēt legato: vt. ff. ꝺ ꝓꝺi. et ꝺemō. cū tale. §. falsa causa. Itē q: hic ꝺare ꝑsumit: vt. ff. ꝺe ꝓꝺitōe iꝺebi. i summa. §. ei quoq̄.

q Ex si ꝓꝺitō alī. nō ꝓꝺitio p si apponit: vt hic. et. ff. ꝺ ꝓꝺi. iꝺe. q. pmisit. et p cū: vt. ff. ꝺ ver. ob. quocūq̄. §. nō solū. nisi i casu: vt .ff. ꝺ tute. l. muto. §. sub ꝓꝺitōe. Modus p vt: vt. C. ꝺ bis q̄ sub mo. l. ij. Cā p q: vt hic. ꝺmōstratio fit ostēꝺēꝺo aliqꝺ qꝺ nō est: vt. ſ. pr. §. et. ff. e. si sit. §. i. circa hec q̄ttuor sic ꝺicas. et ꝓmo falsa cā nō nocet: vt hic. ꝓꝺitio nocet si ꝺficiat: vt hic. et. ff. si cer. peta. cū ad pñs. et. l. itaq̄. modus iꝺē qꝺ ꝓꝺitio opat excepto q̄ id qꝺ ꝺat sub modo etiā anteq̄ modus ipleat petit: cautione tū interposita ꝺe modo iplēꝺo qꝺ nō ēt ꝓꝺitōe: vt. ff. ꝺ ꝓꝺi. et ꝺmō. q heredi. §. fi. et ꝺe aꝺimē. le. liberto. §. lucius. et. ff. e. sicui. In ꝺemōstratōe ꝺistigue: vt. ff. e. si sit. §. i. et. l. nō q̄cūq̄.

r Fūꝺū. ſ. ꝺnīū. q fit heres p seruū. q: adhuc nō est.

s Inutiliter. sic. C. ꝺ necessa. ser. here. isti. qꝺā. §. illo. ꝝ. ſz ibi ñ ꝓponit necessitas ꝺāꝺi vl minimis logt: vt. ff. ꝺ ali. et ci. leg. b uos. nā cū sit puꝝ a mōte testatoris cedit: vt. C. ꝺ ca. tol. §. cū igr:

t Legari. propter confusionem hereditatis et legatarij. quia eaꝺem p sona sibīpsi ꝺebere non potest. Accursius florentinus legum doctor.

u Proficere. quia actus morientium non possunt esse in suspenso. vt .ff. comu. pre. l. finali. in fi. et propter regulā catonis que sequitur.

x Exierit. seruus legatarius. quia hec est regula catoniana.

y Valere. exceptis quibusꝺam casibus. vt cuz res tua sit tibi legata: et ante mortez testatoris alienata.

z Heredis. non sit. nam si est aꝺhuc seruus non valet legatum. als valet. sic. ff. aꝺ .l. falci. l. si a seruo.

a Instituto seruo. i. ꝺño ex persona serui. vt ſ. p q̄s per. no. acq. §. item serui. ſz iꝺem ꝺñs erit heres. ergo nō valet legatum. quia iꝺez nō potest esse heres et legatarius. vt. ff. ꝺe le. i. l. legatū est. §. i.

b Heres sit. id est ꝺicere mortuo testatore statiz post testamētū non ideo statim ꝺominus serui erit heres per seruum: et legatarius p se. et ita nō erit apud eum. i. eunꝺē heꝺē hereditas et legatū: quod erat superiori. §. imo aꝺ hoc vt sit heres p seruū ꝺuo p̄cedere oportet: iussus ꝺñi: et obediētia serui: et interiz serui ꝓꝺitio poterit uariari. sed legatuz tātū interim babebit ꝺñs. sunt ergo separata heꝺitas et legatū interim: cum legatū apud ꝺñm: hereditas apud nullū ꝺonec seru⁹ vl manumissus sibi vel iussu alicui⁹ ꝺomini eam aꝺeat.

c Intelligitur. nā nemo ē heres aꝺhuc cū et ꝺñi ius sus et ſui ꝺebeat seq voluntas: vt. C. ꝺe here. isti. cū ꝓponas: et ꝫ hereditatj ꝺies cedat ea aꝺita: tū legatuz a mōte testatoris cedit vt. C. ꝺe ca. tol. §. i nouissimo. vñ apud ꝺominuz erit legatū: sed hereditas apud nulluz: que poterit esse vel apud hunc: vel apud alium. si alienabitur. scilicet seruus prius: vt sequitur.

d Ante legabatur. aliud in tutore etiam olim. vt ſ. qui ꝺa. tutores pos. .§. aꝺ certum. Accursius florentinus legum doctor.

e Fundamentum. cum sine illo nullum ꝺicatur: vt. ff. ꝺe iu. codi. l. fi. et .f. ti. iij. §. in primis. et ꝺe bis que in testa. ꝺelē. l. pe. ibi. Calpburnius.

f Ordinē. nota ordinē scripture nō seruāꝺū. sic. ff. ꝺe solu. nō eni. ꝝ. ff. ꝺe fideicō. li. l. generalr. §. qꝺ ergo. et in auc. ꝺe here. et fal. §. ioꝺinatū.

g Voluntatem. repete vituperanꝺus erat.

h Constitutionē: quam non habemus ꝺm quosꝺam. vel ꝺic verius q̄ loquitur ꝺe ea que est in. C. ꝺe testa. l. ambiguitates. et quod ibi ꝺicit: ñ ex mente: referas aꝺ alia: non aꝺ hunc ordinem. Accursius.

i Medias. quia primum instituit heredem: et postea legauit: et postea alijs heredem instituit. et ita legat inter medias hereduz institutiones.

k Fauorabilior. nisi in ꝺuobus casibus. vt. ff. ꝺe manu. test. cum ex pluribus. et ꝺe lega. i. siquis a fi. §. pe. et. l. ferre. et aꝺ trebelli. si patroni. §. sed si non fructus. Accursius florentinus legum doctor.

l Correximus. vt .C. vt actio. ab here. et contra here. l. i.

m Legatis. in stipulationibus iꝺem: vt. ꝺ. l. C. vt actio ab here. et cōtra heredes. l. i. Caue tū quia legatum incipit ab herede vel heredi vari: quod primo nullo moꝺo fuit: sed stipulatio fuit: ꝫ iefficax: vt. ff. ꝺe euic. qui a pupillo. et. l. si per imprudentiam. §. non mirum.

n Inueniatur. vt. ff. eo. i. l. i. et. ſ. eo. ti. §. sed non vsq̄.

o Adimebat'.hec verba expone vt.ſ.ti.i.
p Aliquid.quod fieri vult ſm Jo.hoc adiecto.ſ.in penã heredis ſe cõ mittere.al'ſ est conditio ⁊ valet.vt.ff.de his qui pe.no.l.i. ⁊.ũ. ⁊ instituti one.quia primo potest legare rem: ⁊ postea heredem instituere.
q Non faciat:quod fieri non vult.Accursius florentinus.ll.doctor.
r Collocauerit. scilicet qõ fieri volo.ſ. eam collocari:
s Nõ collocauerit. scilicet qõ fieri nolo.ſ.eã collocari
t Alienauerit.qõ volo alie nauerit.nã vt alienet volo.
u Ver.ideſt valde.
x Agnoscere.ſ.posse.vt s; quibus modis testa. infir. .§.finali.in fine.
y Obseruentur. vt.C. de testamen.mili.l.i.
z Collocauerit. scilicet qõ fieri intererat.
a Constituimus. vt.C. de bis que pe.no.l.i.
b Impossibilia.ff.de le.i. .l.ſi mihi.§.i. contra. So. ibi non erat impossibilis: poterat enim esse ꝙ vin vi ueret.⁊ infra triduũ post id fieret qõ volebat. Vel dic ꝙ ibi voluit testator heredẽ cõstituere se solutuꝝ: ſi ve cederet scilicet testator ifra triduuꝝ quod potuit:nõ aũt soluere. Itẽ cõtra.s. ỏ he. insti.§.impossibilis. Solu tio.quidã dicunt nõ valere sicut testator voluit: vt hic: valet tamen pure vt ibi. vl' distingue ſm Jo.aut appo nitur conditio impossibilis heredi:aut legatario: ſi be redi non valet legatum: vt hic:ſi legatario valet:vt ibi ⁊ quere hic exempla.C. de bis qui pe. no.l. impossibi lia. De impossibili dic:pre cipit heredem trãsferri mõ tem: vel ei adiecit cohere dem: vel aliam penam im posuit:vel precepit heredi vel legatario vt daret ing linos sine predijs: al' penaꝝ imposuit: nam in predictis ⁊ similibus remanet heres ⁊ legatarius:nec tenetur ad impossibile vel probrosum nec etiam ad penam:ideo ꝙ impossibile vel probrosum non impleuit.
c Interdicta: vt inquilinos sine predijs: vt.ff. de le.i. ſiquis inquilinos
d Probrosa. vt vestimenta in funus. vt.ff.e.i.l. seruo alieno.§.fi. vel reliquias in mari: vt.ff. de condi.insti.l.penul.in prin.
e Secta.i.ego ꝙ sequor iusticiã hoc tpe nõ patior. ſic.ff. de pac.l.fi.i fi.
f De adẽptione legatoꝝ. Quia ambulatoria est defuncti volũtas vsqꝫ ad supremum vite exitum:vt.ff. de adimen.lega.l.ij.§.finali.⁊ l.sequẽ. ideo post data legata etiam de eis adimendis videamus.
g Demptio.adimantur.scilicet legata.
h Codicillis.scilicet testamento confirmatis secundũ quosdã non aliter. Sed nos contra.vt in auc. de restitutio. fideicom. .§.manifestum.colla.ix.
i Firma.vt si eodẽ testamẽto fiat:videtur nec datũ.si alia volũtate vi deꝛ datũ.ſꝫ postea ademptũ:vt.ff. de his que in testa.de.l.i. ⁊.ff. ỏ le.i. ſi ita scriptũ. Sꝫ videꝛ ꝙ nulla talis volũtas valeat:cũ videaꝛ sibi repu gnare:vt.ff. de reg.iu.l.vbi repugnantia. que est huic ptraria. Sed dic ꝙ ibi dicit de repugnãtia que fit propter implicitatẽ verborum: vt.ff.ỏ condi.instit.ſi ticius.⁊ habet locum predicta regula:quando non appa ret q̃ sit vltima:quo casu neutra valet. Si autẽ appet vltima valet:vt.ff.

eo.l.nihil prohibet. Accursius.
k Alijs.ſ.vt adimo vel peniteo eius quod dedi vel similia:im mo etiã nuda volũtate presumpta.vt ſi inimicus postea sit fcũs legatarij:vt.ff. de adimen.leg.l.ij.in fi.⁊.l.iij.
l Transferri.facit.ff.eo.translatio.

tempoꝝ non patitur.

De ademptione legatorũ.

Demptiõ legatoꝝ siue ex eodem testamento adiman tur legata siue codicillis[b] firma[l] est:siue ptrariis verbis fiat adẽ ptio:veluti siqs ita legauerit:do le go:ita adimatur: non do: nõ lego. siue nõ cõtrariis: sed ãliis quibuſ cunqꝫ verbis. Trãsferri quoqꝫ le gatum ab alio ad alium potest: ve luti siquis ita dixerit:hominẽ Sti chum quez Ticio legaui Seio do lego:siue in eodez testamento siue in codicillis hoc fecerit :quo casu ſi mul ⁊ Ticio hoc adimi videtur: ⁊ Seio dari.

De lege falcidia. Rubrica.

Superest vt de lege falcidia diſpiciamus: quã modus nouissime legatis imposit[m] est. Cuꝫ enim duodecim tabularũ lege libera erat legãdi potestas vt liceret vel totũ patrimonium lega tis erogare.quippe cũ i ea lege cau tum esset:ũti legasset suę rei quiſqꝫ ita ius esto: visum est hãc legandi li centiam coartare. Idqꝫ ipſoꝝ te statoꝝ gratia prouisum est: ob id ꝙ plerunqꝫ intestati moꝛiebantur recusantibus scriptis heredibus,p nullo aut minimo lucro hereditatẽ ãdire. Et cũ sup hõc tã lex furia qꝫ lex uoconia late sunt:quarum neu tra sufficiens ad rei consumationẽ uidebat[n] nouissime lata ẽ lex falci dia:qua cauet ne plus legãre liceat qꝫ dodrantẽm totoꝝ bonoꝝ ideſt ut siue unus heres institutus ſit: siue plures: apud eum cosue pars quarta remaneat. Et[b] cum quesitum est duobus heredibus i

m Et scio.scilicet si scius est non ca pax. nunquid adẽ ptio a primo facta valet. R'.sic: vt.ff. de le.i.plane.i pri.
n De le. falcidia. q̃liter minuant' le gata ademptione vel translatione di ctũ est: nunc quali ter lege falcidia mi nuãtur.⁊ ideo di cit. Superest.
o Superest. falcidia . ideo sic di eta:quia vt falx. se num:sic ⁊ lex lega ta resecat. Vel dic a falcidio auctore dicta: vt publicia na a publicio dcã vt.ſ. de ac.§.alie.
p Qua scilicet fal cidia.
q Vel.pro etiaꝫ.
r Vti.hec sũt vba .xij.tabularuꝫ.
s Sue rei idẽ i re sua tota quaꝫ ipse legauit vel etiã ali ena:nam ⁊ aliena res legari potest: vt hic.⁊.ff. ad leg. falci.l.i.in pri.⁊.§. de le.§.nõ solũ.
t Ipsorum . testa torum.non tamen licet testatoꝛib[9] eã renunciare:nisi in casu: vt.ff. e. quod de bonis. §. fina. ⁊.l.ſi debitoꝛ.arg. cõtra. C.de pac.l. penulti.ibi. Cuꝫ ⁊ alia regula sit ⁊ ce tera.sed hodie per auc. sed cũ testatoꝛ

que est.C.ad le.falci.contra. Accursius.
u Adire.facit.ſ.ti.i.§.sed quia heredes. Accursius florẽtin[9].
x Super hoc.i.super coartanda legandi licentia.
y Nouissime.i.vltimo. Accursius florentinus.
z Legare.vel etiã causa mortis donare:nã ⁊ ibi locum habet falcidia. Itẽ ⁊ i mortis causa capione:vt.C.eo.l.penul. Licet ỏ hac quidã ptradicãt:⁊ est ꝓ eis argumẽtũ.ff.eo.l.acceptis. Itez i fideicõmissis:vt.C.eo.l.ij. Itẽ i donatiõe iter viuos:que moꝛ te ꝓfirmat':nõ alias:vt.C.eo.i donatione.⁊ i bis habet locũ qõ hic de legatis dicitur. Accursius florẽtinus.
a Bodrãtẽ.ideſt nouẽ vncias totius hereditatis: sic enim vo drãs dicit':vt.ỏ. de heredibus istituẽ.§.hereditas. Si ergo fi at i ptrariũ:de singulis potest fieri sectio.i.quarte partis detra ctio ⁊ ipso iure.proposita etiã rei vẽdicatiõe:vt.ff.eo.linẽ.i fi. .i.R'.⁊.l.plautius.⁊.C.eo.l.ij.iã ergo nõ est q̃stio:an heres pos sit retinere falcidiã i vna re.nã non potest:vt i dicta.l.plautius. Sed aliud quãdo quis legat partẽ bonoꝝ:tũc enim succurritur heredi:siue reꝝ partes siue estimationem dare maluerit.vt.ff. de le.i.nõ amplius.§.i. Accursius florẽtinus.

de adempcõe legatorũ
de lege falcidia
de fideicõmissariis hereditatibus

II

b Et cũ quesitũ. facit. ff. eo. l. in singulis. Accursius.
c Supra modũ. i. supra quartã. Accursius.
d Minuũt. alias minuat. ⁊ sic remanẽt ei tres vncie. que sunt quarta totius assis. Accursius.
e Naia is. scilicet Seius. Accursius Florentinus.
f Quartaz partẽ .i. tres vncias.
g Habet. hoc interrogatiue lege. ⁊ postea rñde. Et placuit ⁊c.
h Retinere. scilicet quartã partem sue partis quaz in re hereditario habet: non autez ratũ causa adimplende conditionis sibi ab aliquo iputabit sibi in quartam: nisi i statu libero eẽt datum ⁊ de pecunia hereditaria: de qua ei dare permittitur: vt. ff. e. id autem. ⁊ de vo. cau. mor. l. qõ statu liber. Item nec legatum a coherede relictuz sibi imputet: vt. ff. e. in quartã: nisi testator hoc caverit: vt. ff. e. qõ aũt. i. ℞. ⁊ ℣. marcellus.
i Quãtitas. mortis. ℣. de le. ℣. si peculium. ℣. Ho. ibi remanet suus quasi peculij dñs.
k Legauerit. s. tres partes hereditatis: ⁊ quarta remanet: ita ꝙ nõ habet locum falcidia quia. c. habebat in bonis. vt supradictum est.
l Ex diuerso. legata dicũtur. alias dẽtur. hoc locũ habet qñ res hereditarie nõ legate perierint. Si autẽ legate pereãt. distingue. aut erãt põdere numero vel mẽsura: ⁊ tũc idẽ quod hic dicitur. aut nõ: ⁊ tũc aut incertũ: vtputa hominẽ: ⁊ tũc idẽ quod hic: aut icertũ ex certis: vt vnũ de seruis suis: ⁊ tũc si omnes pereãt legatarij dãnuz est: vt. ff. eo. i ratione. ℣. diligẽter. ⁊. ℣. icerte. aut penitus certa: vt stichus: ⁊ tũc perit legatario vt. ℣. de le. ℣. si res legata. Accursius.
m Et res. rñdet tacite obiectõi. q. d. nonne erit iniquũ cõpelli adire ⁊ nõ lucrari ⁊ ita dãnũ sentire.
n Precisci. i. aliqd oz eos dare heredi vt adeat. ⁊ ita nõ ꝙ nõ p oĩa etiã hodie sũt exequata fideicõmissa legatis: nã fideicõmissarij cõpellit heredẽ scriptũ adire ⁊ nihil ei dat: vt. ĩ. e. ti. ℣. si recusset. sed illud ẽ i generalibus fideicõmissis: hoc i specialib⁹.
o Cũ alienũ: etiã qõ ipsi heredi debebat tẽpore mortis: lz cõfusione sit factũ idebitũ: vt. ff. e. q fundũ. ⁊. C. eo. l. irritũ. nisi expresse phibeat: vt. ff. e. si debitor creditorẽ.
p Funeris. nõ monumẽti: vt. ff. e. l. i. ℣. fina. Accursius.
q Seruoz. mos erat antiqt⁹: vt q seruos nõ habebat vnũ vel plures emeret: q honoris causa funus testatoris pileati antecederent: quo facto statim intelligunt⁹ manumissi: ⁊ sic illoz manumissoz detrahitur precium. ⁊ facit ad hanc positionẽ. C. de la. li. tol. ℣. sed ⁊ qui dñi. Vel dic ꝙ testator alicui decẽ legauit: vt alienũ seruuz redimeret legatarius ⁊ manumitteret. de hoc enĩ legato nõ detrahit⁹ falcidia: nisi de eo quod supereſſet forte facta emptiõe: vt. ff. de fideicõ. liber. l. decẽ. ⁊. ff. eo. sed ⁊si non seruus. Si aũt vt suũ ⁊ ppriũ legatarius manumitteret: ⁊ tũc nullam patitur falcidiam legatari⁹: ⁊ ita hec precia deducuntur: vt falcidiã nõ patiantur. vt. ff. eo. ⁊ si seruus ⁊. l. iul. Accursius.
r Ratio habeatur. scilicet estimatione rerum: non ex affectione: sed cõmuni estimatione. vt. ff. eo. l. precia.
s Pro rata. vt ita quartaz detrahat heres: si nihil ei dimiserat testator: vel si aliquid erat residuum penes euz adhuc detrahit ad supplethonez vel quintam vel etiam millesimam: vt. ff. e. i ñtitate. ℣. fi. ⁊ facit ad hoc. C. e. l. ij. ⁊. ff. e. l. plautius.
t Itaq; si fingamus retento casu ꝙ habebat in bonis quadringenta.
v Octaua. scilicet quadringentorũ: que est quinquagita. ⁊ ita habebat heres prima quinquagita: ⁊ hec alia quinquagita detracta: ⁊ sic centum: et sic quartam.
x Quingentos. retento casu ꝙ habebat in bonis quadringẽta: ⁊ sic legauit vltra ꝙ haberet centum.
y Detrahi. improprie ponitur detrahi quo ad id qõ excedit: ⁊ ppriꝛ quo ad ꝙrtam. que est in bonis: ⁊ sic semel positũ vbũ proprie ⁊ improprie ponitur: vt. ff. de officio pconsu. l. ij. Itez nota ꝙ hec falcidia cessat in multis casibus: quos dicas vt diximus in auc. de her. ⁊ fal. ℣. hinc nobis.
z De fideicõmissarijs hereditatibus. Justinianus post tractatum legatorum de lege falcidia priuſ ꝙ de fideicõ. tractauit. q: lex falcidia in legatis prius fuit inuẽta ꝙ in fideicõ. ſm ℣. vel sic. Dictũ est de legatis: sz q: de fideicõmissarijs sum⁹ polliciti dicere: vt s̃. de le. ℣. sed ne i primis. ⁊ ideo de fideicõmissarijs tractemus. ⁊ quia fideicõmissorum aliud generale: aliud speciale: generale vero dignius: de generali primo videamus: vt. ĩ. e. in prin. ⁊. ĩ. ti. i. in ꝑn.

De fideicõmissariis hereditatibus.

Hunc⁹ transeamus ad fideicommissa: sed prius est vt de hereditatibus fideicõmissariis videamus. Sciendum itaq; est omnia fideicommissa primis temporib⁹ infirma esse: quia nemo inuitus cogebatur prestare id de quo rogatus erat. quibus⁵ enim non poterant hereditatem uel legata relnquere: si relinquebant: fideicommittebãt eoruz qui capere ex testamento poterant hereditatem: ⁊ ideo fideicõmissa appellata sũt: quia nullo uinculo iuris: sed tantum pudore eorum qui rogabantur. continebantur. Postea diuus primus Augustus semel iterumq; gratia pẽsonarũ motus uel quia per ipsius salutem rogat⁹ quis diceretur: aut ob isignẽ quorundam perfidiam iussit consulib⁹ auctoritatem suam interpõnere: quod quia iustum uidebatur: ⁊ postea diuus primus Augustus semel iterumq; gratia pẽsonarũ motus uel quia per ipsius salutem rogat⁹ quis diceretur: aut ob isignẽ quorundam perfidiam iussit consulib⁹ auctoritatem suam interpõnere: quod quia iustum uidebatur: ⁊ po

a Hunc transeamus. sciendũ. quasi dicat. tractaturis nobis de fideicõ. q: eoz apud antiquos aliter se habebat tractatus: ne qd antiqtatis penit⁹ ignoret. quare dicamus de fideicõmissarijs generalibus ⁊ specialibus. vt argu. s̃. de testamen. in principio.
b Quibus. vt spurijs. ⁊ in his nil inuat. nã nec hodie valet fideicommissum: vt. ff. de iu. fis. non itelligitur. ℣. i. ⁊. ij. ⁊. iij. ⁊. C. de natu. li. l. i. ⁊ ij. ⁊. C. ad. l. falci. etiam. ſm Azonem sunt ⁊ alij: qui capere nõ poterãt nec possunt. vt s̃. de lega. ℣. legari. diximus. ⁊ in his omnib⁹ nil inuat. vt in muliere que transit ad secũda vota ifra tps luctus. cui ab extraneo relinqui non potest. vt. C. de incest. nu. l. siquis incesti. ⁊. C. de se. nu. l. i.
c Nullo. idest nulla actione. Accursius florentinus. ll. doctor.
d Vinclo. i. actõe. sz p offiñ iudicis. vt. ff. õ v. si. pecunie vbũ. ℣. actões.
e Personaz. capacium dũtaxat: non earum que sunt non capaces: de

numissorum: tunc demum in reliquo ita ratio⁵ habeatur: vt ex eo quarta pars apud heredez maneat: tres vero partes inter legatarios distribuantur: pro rata scilicet porcione eius quod cuiq; eorum legatum fuerit. Itaq; si fingam⁹ quadringẽtos aureos legatos eẽ ⁊ patrimonii quantitatem ex qua legata erogari oportet quadringẽtorum esse: quarta pars singulis legatariis debet detrahi. q; si trecentos quadraginta legatos fingamus: octaua debet detrahi: q; si quingẽtos legauerit: initio quinta: deinde quarta detrahi debet: antre enim detrahendum est quod extra bonorum quantitatem est: deinde quod ex bonis apud heredem remanere oportet.

quibus supra locutus est. ꝛ dic personarum quarundam. Accursius.
f Interponere. scilicet vt fideicōmissū prestetur generaliter i omnib⁹.
g Et populare. ideſt populo expediēs. Accursius florētinus. ll. doctor.
h In assiduam. ideſt vt passiue de hoc ius reddatur etiam ab alijs q̄a consulibus. Accursius florentinus legum doctor excellentissimus.
i Jurisdictionē. ſ. vt quotidie ius de hoc redderetur. Eorum. ſ. fideicōmissariorꝫ.
k Crearetur. vt. ff. de ori. iu. l. ij. §. post deide diuus.
l In primis. scilicet quia ius fideicōmissorꝫ exponituri sumus. quoniam autem fideicommiſ. vniuersalia ꝛ singularia suam habent naturam. communiter igitur ꝛ de eo in primis notandū est. sic ꝛ dicitur ꝛ continuatur §. de lega. §. sed ne in primis. Accursius florēti.
n Inutile. nota nō valere testamētum sine herede. sic. ff. de his que in testa. de. l. proxime. ꝛ. ff. de codi. l. fin.
m Instituatur. potest etiā ab intestato. vt. ſ. eo. §. preterea. que est contra.
o Cōditione. que ꝛ a quo sunt implende. dic vt. ff. eo. facta. §. si sub conditione.
p Germanꝫ. nō ꝙ semel ē: semper erit. sic. ff. de mi. l. etiam si sine. §. sed quod papi. ꝛ. ff. de here. instituē. l. ei qui soluendo. in fine.
q Aliqñ. i. ſm vnum ius: vt per trebel. vt stati dices nam omnia transiebant.
r Aliquando. i. ſm aliud ius non erit loco heredis: sed legatarij: vt per pegasianum ſm ꝙ retinet institutus quartā. vt. ſ. eo. §. ſz qr. ꝛ. §. postq̄.
s Trebellio. ꝛ hinc dictū fuit trebellianū senatusconsultuꝫ. vt ꝛ ad macedō. a macedone. vt. ff. ad macedoni. l. i. Accursius florentinus. Consultibus. ſ. existentibus
t Omnes. imo nō omnes etiaꝫ per trebel. vt. ſ. eo. §. ergo. contra. Sed. ſz hic dicat omnes: non tamē dicit tote: vel in totū ſm Joan: vel dic ꝙ qñ de toto erat rogatus habebat locuꝫ qđ hic dicitur. si autem retenta quarta: de cetero erat rogat⁹ hz locū quod dicitur. ſ.
v Ciuili. vel etiam pretoria: dūmodo tales sint pretorie que sint transitorie: vt sunt persecutorie. vt. ff de ac. ꝛ ob. in onerarijs. ꝛ. ff. eo. l. i. §. quamuis. secus in penalibus. vt. ſ. de actio. §. penales. Accursius florētinus legū doctor.
x Hereditatez. nō facta cessione actionū. aī eni etiā directas hz ex noie cedētis. y Recusabāt. sic §. ti. i. i ṕn. z Cōsulibus. ſ. existētib⁹.
a Ex lege. i. dicere: sicut p legē fal. defalcanꝫ ſpālia legata. vt §. ti. i. §. cū aūt. ꝛ. §. ita. ꝛ generale fideicō. defalcaꝫ p pegasianū se. p. vt hic. Et nō triplicē eē q̄rtā. vna dī iure nature debita: vt q̄ debeꝫ filijs ꝛ filib⁹: ꝛ iferioꝛib⁹ ꝛ supioꝛib⁹: ꝛ qbusdā trāsuersalib⁹: vt. C. de iof. test. cū q̄rit. ꝛ. l. parentibus. que ē aucta in auc. de triē. ꝛ se. §. i. ꝛ hoc dicitur debitū bonoꝝ subsidiuꝫ: vt. C. de inoffi. dona. si totas. Alia que debeꝫ iure
istitutōis: vt ex singularib⁹ legatis ꝛ fideicōmissis: vt. §. titu. i. Alia q̄ dicit trebellianica: vt. ſ. e. §. sed qr. lz fuerit per pegasianū iducta: vt hic. Itē est quarta q̄dā: vt q̄ debeꝫ ex pstitutōe dui pū filio arrogato: vt. §. de adopti. §. cū aūt. Itē est ꝛ alia: vt i auc. qui. mo. na. efficiun. le. §. quis igitur col. vi.
b Permissa est. i. per senatusconsultum trebellianum scilz vt ab herede nō a legatario grauato alū dare vel restituere: vt dicemus. ſ. ti. i. §. i.
c Post qđ senatusconsultū. ſ. pegasianū.
d Subſtinebat. scilicet omnia. Partem. scilicet dodrantem.
e Solebant. scilz iure vetustissimo. ſm Placentium. nā legatarius non sustinebat onera: ꝛ ideo hec stipulatio interponebaꝫ. sed cum hodie legata fideicommiſſis sint adequata: vt. §. de lega. §. i. fideicommisso dimidantur onera inter heredē ꝛ fideicommissarium: vt. ſ. prox. §. ergo. ꝛ. §. sed quia stipulationes. paret ꝙ hec legata vniuersalia seu particularia sine stipulatione debent transire cum onere. ꝛ facit ad hunc. §. ff. de legatis. ij. siquis seruū. §. fi. ꝛ. l. se.
f Interponi. puta quando legabatur dodrans.
g Cōe sit. sed hae stipulatiōe nō interposita oia onera erāt heredis rogati occasione quarte quā retinebat. ſ. e. §. at si plus.
h Ergo. q: tūc de mū locū habebat se. con. pegasianū quando vel totum vltra dodrantem heres rogatus est restituere: ergo ꝛc.
i Parte. §. e. §. restituta. otra. Sol. vt ibi. Accursius.
k Vniuersa onera. nisi stipulationē supradictā iterposuisset: vt. §. eo. §. postq̄. ꝛ hic subijcit. Accursius.
l Si vero. restituere. t. scilicet spōte: nā poterat quartā retinere p pegasianū: vt. §. eo. §. post. Accursius.
m Interponebāt. fac. ff. ō pecu. si credito. ꝛ. ff. mā. herdē. §. fi.
n Sed si dānosaz. lz causam nō assignet: qr varie sunt hominū volūtates: vt. ff. ad trebel. quia poterat. o Quo casu. i. cū p trebel. restituat tota. vel dic p pegasianū. ſ. i casu ꝓposito ibi coact⁹ adit. si vero nō coact⁹ sed spōte sec⁹: vt. §. e. §. si vo totā.

p Utroqꝫ.s.trebell.qꝝ nil retinebat:ꝛ pegasiano:qꝝ cogebat̃:
ꝛ ita quo ad sētētiā ꝓcurrūt:quo ad verba.n.nō ꝓcurrūt:cū alio
casu ynū:ꝛ alio aliud loquebatur.

q Sed qꝝ. dixi ūterponi stipulationes ex se.cō.pegasia.ꝛc.

r Casib⁹.s.pp solēnitatē verboꝝ vt dicūt̃.vel tūc qñ is cui re
stituta erat: ñ erat
soluēdo. vnde inuti
lis erat stipulatio:
vel verius hos ca
ptiosos modos ne
scimus qui sint:

s Simplicitas.
nota simplicitatez
amicam legibus ꝛ
facit.ſ.de legit.ag.
suc.§.nos vero.ꝛ
.ff.de dolo.l.i. in
ꝓncipio.

t Suggestis. hic
nota qꝝ i sñia sunt
allegationes repe
tende.

u Quod postea.
qꝝ ꝓꝝ⁹ fuit trebel.

x Quartam.s.de
bonis hereditatis
detracto tñ alieno
re:vt.C. e.ſz sine
scriptura.

y Liceat.etiam ꝫ
volūtatem defun
cti iure isto.s. insti
tutionū.vt.C.ad.l.
falc. si vt allegaſ.
hodie forte ꝫ ꝑm
quosdā:vt in anē.
de here.ꝛ fal.§.si
vero expresse.

z Solutum. ꝓ
pter facti nō iuris
ignorātiā:vt.C.ad
.l.falc.error.

a Actionibus.s.
creditoꝝ non lega
toꝝ ꝑm.b.vt.ff.e.
.l.i.i fi.ꝛ.l. apud.i.
.ℙ.sed ꝛ legatari
is respōdet. cū eis
fideicommissaria
portio nō sufficiat:
sic tñ vt totius he
reditatis quarta si
bi reseruet̃: vt.ff.
ad trebell.l.i.§. si
bis q. ꝫz Jo. Sed
arg.ꝫ.C.ad trebel.
.l.ij.sed illa ꝑm su
prādictā distinctio
nē itelligit̃.

b Si vero. resti
tuerit. q̄ restitutio
fit re ꝛ verbo.re vt
si patiatur res he
reditarias a fidei
cō.possideri vl̄ to
tas vel aliqs earū
hac mēte vt restituat̃ hereditas.ꝑbo aūt sic:restituo hereditā
tē tibi ꝫ coꝛporaliter reꝛ possessionē nō tradā:ꝛ extunc res fiūt
fideicōmissarij i vtroqꝫ casu:vt.ff.ad tre.facta. Ꝫ nūqd etiā an
te factā restitutionem est fideicōmissarius dñs:vt. C. cōia ō le.
.l.fi.§.sed qꝝ. ℙ. nō:qꝝ ante restitutionē oia facit heres:ꝛ etiaꝫ
manumittit seruuꝫ hereditariū:qō nō faceret si alius esset dñs

q recipit hereditatē vtroqꝫ senatuſ
tuscōsulto i hac ꝓcurrēte spē. Sed
q: stipulationes ex senatuscōsulto
pegasiano descēdētes:ꝛ ipsi antiq
tati displicuerūt ꝛ qbusdā casibus
captiosas eas homo excelsi īgenii
Papinianus appellat:ꝛ nobis in
legibus magis simplicitās q̄ꝫ diffi
cultas placet: ideo oībus modis
suggestis:tā similitudinibus q̄ꝫ dif
ferētiis vtriusqꝫ senatuscō. placuit
exploso, senatuscon. pegasiano:
quod postea superuenit:oēꝫ aucto
ritatē trebelliano senatscō.ꝓtestare
vt ex fideicō.hereditate restituant̃
siue habeat heres ex volūtate testa
toris quārtā siue plus siue minus:
siue nihil penitus vt tūc quādo vl̄
nihil uel minus quarta apud eū re
maneat liceāt ei uel quartā uel qō
deest ex nostra auctoritate retinere:
uel repetere solūtū:quasi ex trebel
liano senatuscōsulto ꝑ rata portio
ne actionibus[a] tam i heredē q̄ꝫ i fi
deicōmissariū cōpetētibus. Si[b] ue
ro totā hereditatē restituerit spōte
oēs hereditarie actiones fideicom
missario:ꝛ aduersus eū cōpetunt.
Sed etiā id qō ꝑcipuū pegasiani se
tuscōsultus fuerāt ut quādo recusa
bat heres scriptus.sibi dataꝫ here
ditatē adire necessitas ei ponereť
totam hereditatē uolēti fideicōmis
sario restituere:ꝛ omnes ad eum ꝛ
contra euꝫ transire actiones:ꝛ hoc
transponimus ad senatusconsultū
trebellianum ut ex hoc solo necessi
tas heredi imponat̃.si ipso nolēte
adire:fideicommissarius desiderat
restitui sibi hereditatem:nullo nec
damno nec commodo apūd here
ditatem remanente. Nihil[c] aūt iter
est utrum aliquis ex asse heres īsti
tutus:aut totam hereditatem aut
ꝓ parte restituere rogatur: an ex
parte heres institutus aut totā eaꝫ
partem aut partem partis restitue
re rogatur. Nam ꝛ hoc casu eadeꝫ
obseruari ꝓcipimus que i totius
hereditatis restitutione diximus.
Siqūis ꝙa aliqua re ōducta siue
percepta: que quartam continet:
ueluti fundo vl̄ alia re rogatus ſit
instituere hereditatē:simili modo
ex trebelliano senatuscō. restitutio
fiat:ꝑide ac si quarta parte retēta ro
gatus eēt reliquaꝫ hereditatē resti
tuere. Ꝫ illud interest qꝝ altero
casu.i.cū deducta siue ꝓcepta aliq̄
re:siue pecunia restituit̃ hereditaſ
insolidū:ex eo senatuscon. actōes
trāsferūtur:ꝛ res q̄ remanēt apud
heredem sine vllo onere heredita
rio apud eū manet: quasi ex lega
to ei acqsita: altero vero casu.i. cū
quarta parte retenta rogatur he
res restituere hereditatē:ꝛ restitu
it:scidūtur actiones[e]:ꝛ ꝓ rata quidē
te quidē transferuntur ad fideicō
missariū: ꝓ quadrāte remanent
apud heredem:quin etiā ſ ꝙa re
aliqua deducta aut ꝓcepta, restitu
ere aliquis hereditatē rogatus ē.
in qua maxima pars hereditatis
cōtineatur:eque insolidū trāsferū
tur actiones:ꝛ secuꝫ deliberare de
bet is cui restituitur hereditas:an
expediat sibi restitui. Eadem.s.
interueniūt ꝛ si duabus pl̄ibusue
deductis ꝓceptisue rebus: restitue
re hereditatē rogatus sit. Ꝫ si cer
ta sūma deducta ꝓceptaue q̄ q̄rtaꝫ
vel maximā partē etiā hereditatis
continet:rogatus sit aliquis here
ditatem restituere:idem iuris est.
Que aūt diximus de eo qui ex
asse institutus ē: eadē trāsferimus
ꝛ ad eū qui ex parte heres scriptꝰ
ē. Preterea[f] intestatꝰ quoqꝫ mo
riturus pōt rogarē eū: ad quē bo
na sua vl̄ legitimo iur̄ vl̄ onerario
ꝓtinere itelligit:ut hereditatē suaꝫ
totā partēue eius:aut rē aliq̄ꝫ: ue
luti fundū bominē pecuniā alicui
restituat:cū alioquin legata nisi ex
testō non ualeāt. Cum quoqꝫ
cui aliquid restituitur pōt rogare
ut rursum alii totam: aut partē uł
etiam aliquid aliud restituat. Et[g]
qꝝ ꝓma fideicōmissoꝝ cunabla a
fide heredū pēdēt:ꝛ tam nomē q̄ꝫ
substantiam accepunt iō diu⁹ Au
gust⁹ ad nctātē iuris eadē trāxit
Aup ꝛ nos eūdē ꝓncipē supare
cōtēdētes:ex facto qō tribunian⁹
uir excellētissim⁹: ꝛ q̄stoꝝ sacri pa
latii suggessit:ꝓstitutionē fecim⁹
ꝑ quam dispositimus si testatoꝝ fi
dei heredis sui cōmisit ut vl̄ here
ditatē uel speciale fideicōmissum
restituat:ꝛ neqꝫ ex scriptura: neqꝫ
ex quinqꝫ testium numero qui in
fideicommissis lēgitimis esse nosci
tur: possit res manifestari.sed uel

vt.ff.ad trebellianū.marcellus.§.res.ꝛ.l.si heres īstitutus.§.si heres.
nec obstat.v.l.ꝓmuniā de le.que dicit dari rei vēdi. fideicōmissa. gene
rali.nā est intelligendū exquo hereditas ē īstituta:vel speciale in reb⁹
alienatis:vt ante restitutā hereditatē deť fideicōmissario vtilis rei vē.

c Cōpetunt.quia per oia est vt heres:vt.ff.qꝝ cū eo.si filius.§.finali.

d Fuerat.vt s.eo.§.sed si
recusset. Accursius.

e Apud heredem.cui etiā
cauebit fideicom. de ꝑstan
do eū indemnez futuꝝ occa
sione hereditatis: vt.ff. ad
trebel.cū hereditas. ꝛ etiā
ꝑ futuris ꝫz exceptionē: vt
.ff. ad trebel.l.i.§.q̄ꝝ. Ꝫz
hec cautio de qua hic dici
tur qualiter fit. Rūdeō per
officiuꝫ iudicis: postulante
eo cui est restituenda here
ditas vl̄ quota pars:nō aūt
sic: si singulare fideicōmis.
sit relictū: vt.ff.ad trebelli.
.l.nam qꝝ.§.non omnes. vl̄
etiam postulante ꝓcuratō
re eius cui sit mandatū:nec
sufficit cauere ō rato: vt. ff.
ad trebelli.quidam.§.i.

f Nihil diximus.vt s.eo.
.§.sed quia postulationes.
ꝛ ꝓxi.§. Et nota qō iuris
est in toto quo ad totū: idez
est in parte quo ad partez.
vt.ff.de acqui.heredi.si ser
uus.ꝛ.ff.de vsufru.qui scit.
in ꝑn. ꝛ argu. contra.ff. de
euic.ex mille.

g Siquis quartaꝫ. vel eti
am minus quarta. ſz tamē
agitur ad supplementū vel
retinebit.vt.ff.e.l.i. §.si be
res ex ꝓcepto.in fine.

h Remanet. facit.C.ō he
re.insti. quotiens.

i Actiones.ſ.creditoꝝ:
non legatoꝝ:quod dic ut
s.e.§.sed quia.in fine.

k Institutus. vt restituat̃
retenta certa re.

l Preterea. ꝫz. i. quāuis.

m Rogare. in codicillis.

n Restituat.ideo potest ab
bis fideicōmiſ.relinquere:
quoniam sua sponte relin
quere legitimā hereditatē
videť non instituendo aliū
vt.ff.ō iu.co.l.ꝓficiūť.§.i.

o Ualeant. sed quo iure
hoc est verum.antiquo nō:
vt.ff.de lega.i.l.i. Item no
uo non: vt.C. cō. de le.l.i:
dic ergo antiqoꝝ iure locū
habere qō hic dicitur. vel
dic qꝝ dicta.l.de le.i.ꝑm no
ua iura loquitur: ꝫz que eq
parata sunt legata fideicō.
vt s.de le.§. sed non vsqꝫ:

p Cum restituat. etenim
quātum oneratur ꝛ honoꝛari potest.vt.ſ.ti.i.§.hoc solum. Sed nunqd
quartam retinebit. Respondeo.ſ.titulo.i.§.hoc solum. Accursius.

q Sed quia. nomen. nota nomen ꝓpꝛis rei.vt s.de dona.est ꝛ aliud.

r Detraxit.hec iura sunt s.eo.in principio.

s Ex facto. idest ex questione de facto. Accursius.

t Constitutionem:vt.C.de fideicōmiſ.l.fi.

q Legitimus. nota testes quinq; in codicillis necessarios esse: vt. C. de codicil. l. fi. §. fi. ⁊ de fideicom. l. fi. ibi. Sed sine. v. ⁊c. Accursius.

r Iurauerit. nam in omni casu erat olim iurandū ⁊ in omni capitulo. vt. C. od iuramento calumnie. l. i. in prin. hodie sufficit semel iurare. vt in auc. de his qui. ingre. ad appel. §. finali. Accursius florentinus.

p Habere. sed nūquid hodie corrigit hoc cū nulli deferatur iuito. vt. C. de iure iur. l. fi. ⁊ l. generaliter. §. sin autem. Rn. non. quia hec ē posterior Justiniani pstitutio. vt. C. de fideicō. l. fin. ⁊ ita est iste specialis casus in quo quis compellit iurare

z Coartari. nota propter contumaciam non iurantis eum cōdemnari. vt. C. de iuramento calum. l. ū. §. fi.

a Eadem. s. vt compellat iurare vel soluere.

b Quod si. dixi qñ contumax fuit nō iurando: nunc qñ iurauit ⁊ per sacramentū fuit confessus: vel etiam ante q̄ iuret: sed prius negauerat relictum: vt in fine huius ti. dicemus statim.

c Subtilitatem. que est vt exquo est voluntas non solēnis non valeat ea que facta sunt. vt. C. de fideicō. l. si veritas: ⁊. C. de testamē. non dubium. §. illud.

d Soluere cogendus. sed quomodo coartatur ex nō solenni voluntate. sic ergo soluuntur inutiliter relicta sicut ⁊ utiliter qō esse nō dz. C. de fideicō. l. si veritas. que est ꝯ. Do. quidaz dicūt qp vbi soleniter testari voluit ⁊ non fecit: habet locum lex contraria: al' si noluit testari soleniter habebat locum quod hic dicitur vt ar. ff. de codicil. l. i. sed hec falsa est. quia et hic de testatore loquitur: qui soleniter facit: vt ibi. Si testator fidei heredis. Alij vt. B. dicebant esse distinguendum: an dicat heres: non est verum tibi legatum esse: in quo casu cogitur probare esse verum ⁊ solēne vt in cōtrario eo saluo vt si deferatur sacramētum iuret: vt ſ. proximo. §. an dicat nō potest petere. quia est minus solēne: in quo casu cogeretur vt hic: sed hoc nō valet. q; ꝑm hoc expediret ei negare: quod esse non debet. vt. ff. de tri. illud. §. penul. dic ergo ꝑm Jo. an ab initio ꝓfiteat relictū. ⁊ tūc non tenet ex nō soleni volūtate: vt in. l. illa ꝯria: aut negauit: sed postea fuit p sacramētū vel per ꝓbationes ꝓuictus: vel delato iuramento ꝓfiteat relictū: tunc iurare compellitur vt ita ratione sui mendacij teneat vt hic. ⁊ ar. in auc. de trien. ⁊ semis. §. studium. ⁊. §. ad hoc.

e De rebus singulis. de fideicōmis. generalibus. ſ. titulo. i. dixi. nunc de specialibus dicit. Accursius florentinus legum doctor.

f Potest. singulares non solum generaliter. vt ſ. ti. i.

g p

b Vel legatarium. scilicet rogare vt aliquid alicui restituat.

Non possit. antiquo iure inspecto. sed nouo iure aliter est nam potest a quolibet qui cōmodū quocūq; modo habet legari ⁊ fidei cōmitti. vt. C. cōmunia. de le. l. i. §. fi. ⁊ hoc statim subiecit.

i Alterius. refert tamen an leget rem extranei: an heredis. ꝓmo casu distinguit an sciuerit alienā: uel credidit suā: secūdo nō. vt ſ. de le. §. qp autem. ⁊. ff. de le. ij. l. vnum ex familia. §. si rem.

k Ipsius. s. legatarij. Accursius.

l Inutiliter. facit. ff. ō le. i. plane. ij. §. fi. ⁊ l. videdū. ⁊. ff. ō le. iij. l. i. §. sciēdū. ⁊. l. iij. §. iul. ⁊. l. legatari⁹. Sed ꝯ victa. l. plane. §. sicui. sed ibi stetit p legatariū quo minus meliorē acceperit vel

vel pauciores q̄z quicq; vel nemo penit⁹ testis interuenerit: tūc siue pater heredis: siue alius quicūq; sit qui fidē heredis eligit: ⁊ ab eo restitui aliquid voluerit: si heres pfidia tentus adimplere fidē recusat negando rē ita esse subsecutā: si fideicōmissarius iusiurandū ei detulerit: cū prius ipse de calūnia iurāuerit: necesse eū habēre vel iusiurādū subire: qp nihil tale a testatore audiuit: vl' recusantē ad fideicōmissi uel vniuersitatis vl' specialis solutionē coartāri: ne depereat ultima uoluntas testatoris fidei heredis cōmissa. Eadēz obseruari censuimus: ⁊ si a legatario ul' fidei cōmissario aliqd similiter relictuz sit. Quod si is a quo relictum d' postq̄z negauerat confiteat quidē aliquid a se relictum esse: sed adlegis subtilitatēz decurrat: omnino soluere[d] cogendus est.

De singulis rebus per fideicommissum relictis.

Potest autem quis etiam singulares res p fideicōmissuz relinquere: ueluti fundū hoiez uestē argētū pecuniā numeratā: uel etiam ipsuz heredē rogare ut alicui restituat: uēl legatarium quāuis a legatario legari non[b] possit. Potest autem non solum proprias res testator per fideicōmissum reliquere: ſz heredis aut legatarii aut fideicōmissarii: aut cuiuslz alteri[9]. Itaq; ⁊ legatarius ⁊ fideicōmissari⁹ nō solū ō ea re rogari pōt: vt eā alicui restituat: que ei relicta sit: sed etiā de alia: siue ipsius siue aliena sit. Hoc solum obseruandum est: ne plus qs q̄z rogetur alicui restituere q̄z ipse ex testamēto cepit. Nā quod amplius est inutiliter relinquit. Cūz autez aliena res p fideicommissuz relinquitur necesse est ei q rogatus est aut ipsam redimere ⁊ pstare: aut estimationē ei⁹ soluere. Liber quoq; seruo p fideicōmissū dari pōt: vt heres eū rogeat manumittere: uel legatarius vl' fideicōmissarius. Nec interest vtrū de suo, pprio seruo testator roget: an de eo q ipsius heredis aut legatarii vel etiā extranei sit. Itaq; ⁊ alienus seruus redimi ⁊ manumitti debet: qp si oñs eū ñ" vēdat si⁹ mō nihil[p] ex iudicio ei⁹ q relinqt libertatē recēpit: nō statim extinguit fideicōmissaria libertas sed differtur q: possit tempore pceden te vbicūq; occasio serui redimendi fuerit pstari libertas. Qui aūt ex fideicōmissi causa manumittit: nō testatoris fit libertus: etiaz si testatoris seruus sit: sed eius q manūmittit. at is q directo testamento liber esse iubet. ipsius testatoris libertus fit: q etiā orcinūs appellat: nec aliuſ ullus ex directo testamēto libertatez habere potest: q̄z qui vtroq; tēpore testatoris fuerit: ⁊ quo faceret testamentum ⁊ quo moreretur. Directa autem libertas tunc dari videtur: cum non ab alio seruum manumitti rogat: sed velut ex suo testamēnto libertatem ei cōpetere uult. Verbā autem fideicommissorum hec maxime in usu habentur: peto rogo uolo mando: fidei tue committo que perinde singula firma sunt atque si omnia in unum congesta essent.

De codicillis.

Ante Augusti tempora constat codicillorum ius in usu non fuisse: sed primus Lucius lētulus ex cuius persona etiā fideicommissa esse ceperūt codicillos introduxit: nam cuz decederet in aphrica scripsit codicillos testamēto cōfirmatos: quibus ab Augu

melior videt esse quē elegerit: licet deteriorem elegerit: vt ar. ſ. de act. §. preterea. Itez ar. ꝯ. ff. de le. ij. impator. §. i. ibi. Enim vero ⁊c. Sed hoc quod hic dicitur: intellige qñ in quantitate legat alicui ⁊ in q̄titate onerat. ibi aūt quādo q̄titas vat ⁊ i specie grauatur quo casu tñ videt esse masse speciem suā legatarius accipiendo q̄titatem vt ex eadez lege colligitur. Itez contra. ff. ad. l. fal. sed qsi non seruus. in pri. sed ⁊ ibi eodez modo ℞. quia quantitas erat legata. ⁊ onus erat posituz in faciēdo. Sed cū q̄titas legatur: ⁊ i quantitate grauatur: sicut hic loquitur: nunquid quartam iure fal. potest oneratus retinere siue sit legatarius siue fideicommissarius qui sit grauatus? quidam dicunt qp sic: vt. ff. ad. l. falc. penales. §. fi. Nos contra. vt in eo. ti. lex fal. si cer. §. nū q̄. ⁊ de vul. sub. co heredi. §. cum filie.

m Cum autem. libertas extranei. Iz etiaz crediderit suuz. vt. ff. de fidei commissa. liberta.

Paulus respōdit. ij. ⁊ l. alieno. i pri. sed i peculiario legato distinguit scierit vel ignorauerit rē alienā: vt. ſ. de le. §. qō aūt ⁊ §. non solum. Accursius florentinus.

n Nō vēdat vel etiā si vēdat vltra iustū preciū vēdere vult nā tūc peride est ac si nō vendat: vt. ff. de le. iij. nō dubiū. §. fi.

o Sed modo. interpositio est.

p Nihil. si enim aliquid etiā modicū relinquit alicui vt vēdat: ⁊ ille legatū accepit cōpellit vēdere vt hic: ⁊. C. ō fideicō. heres deberi. ⁊ l. si rē donatā. ⁊. C. ad. l. fal. si ea cuius seruū.

q Recepit. s. dominus istius.

r Differt. qō differt nō aufert: sic. ff. ō iudi. cū furiosus: ar. ꝯ. C. ō ioffi. tes. sācim⁹. §. fi. ⁊. ff. ō vsufr. si vsufruc. Itē nota qp i spicit qō euenire pōt. sic. ff. de iurisdic. omni. iudi. si idē. §. fi. ⁊ ff. de admen. le. l. seruo. Accursius.

s Manumittit. i. heredes vel legatarij vel fideicōmissarij.

t Orcin⁹. sic dict⁹ ab orco. i. manumissus ab eo qō tēdit ad orcū. i. ifernū vel ab orco qō est rectū, vnde orcinus. i. directe manu

de singul rebq; fideicōmissū vl cui
de codicill
de hered bq que ab intestato defer
36

III

missus vel ab orce.i.capio.nā z ide archiortus:q; multa capiūt i testamēto i quo multa fiūt. Accursius.

u Ex suo .nō expectata manumissione ab alio faciēda.

x Testō. vl ēt codicill testō ꝓfirmatꝫ:vt.ff.ō ma.testa.libertas.

y Cōpetere q cōpeti hereditate adita etiam ab vno ex pluribus heredibus:vt .ff.de ma.test.l. testamētum. §.testamentum.

z Verba. maxime.ideo hoc dicit q; qbuscunqꝫ verbis reliqui possūt: vt.ō. de le.i prin. siue directis siue precarijs:vt.C.cō. de le.omne verbū .z facit.ff.ad treb. .l.scevola.

a De codicillis: q; testamēta z eoꝝ accidētia dicta sūt nunc de codicillis .i. de paruꝫ vel de minima scripta voluntate: nā ideo codicilli dicuntur q; i breuiori chartula vel codice ꝙ testamētum fiebant: z solū i eis quedā fideicōmissa relinquebātur: z tales sunt ad testamentum: qualis est scapha ad nauem:sed nunqd secūdū hoc possunt fieri sine scriptura:quidā dicūt ꝙ nō:sed tamen dico etiaꝫ sine scriptura hodie fieri: lꝫ forte olim in scriptis tātū fierēt: vt .C.de bo.li.l.finali.i principio. Accursius.

b Ante.cōfirmatos.hic nota q; q̄ttuor modis codicilli ꝓficiūt .aut.n.i futuꝝ ꝓfirmāt: veluti testamēto prius facto i quo dictū est:quicqd dixero i codicillis valere volo:z postea codicilli facti sunt.aut i preteritū veluti codicilli priꝰ facti testamēto facto postea ꝓfirmati sūt. Et hi duo casus sūt.C.eo.siue i initio. Tertio fiūt cū testō veluti cū testator q testamētū iplere negerit:addiderit vt vim codicillorꝫ haberet:vt.C.eo.l.fi.§.illud plane:ibi. Ut ille rē. Quarto sine testamēto.s.ab itestato:vt.ff.e.ꝓficiūtur.z.j.eo.§.nō tñ.z. C.e. nō iccirco.hic aūt fuerūt ꝓfirmati vel ante vel post.

c Augusto.cui aliquid relinquebatur.

d Eius.scilicet augusti.

e Nō debebat.q; legata nō debebātur nisi ex testamēto iure antiquo:vt diximus.ō.ti.ij.§.preterea.

f Nō possit.ppter ipotētiā facti: vt q; nō habet tot testes q; testamēto ꝓficiēdo sufficiebāt:secus si ppter ipotētiā iuris: vt.ff. eo.l.diuus.§.codicillos q̄ est ꝓtra:z pbat hec solutio.ff.eo.cō ficiuntur.§.codicilli. Accursius.

g Nō tm ꝓfirmāt .s.exp̄ssū:vl etiā si quoquo iudicio retineat prima volūtas:vt.ff.e.ante testamēti tabulas.ꝫ Jo.sed bodie ō:nā siue ante siue post fiāt:semp videt ꝓfirmari vt hic dicitur statim.z.ff.e.siquis cum.§.fi.z.l.ab intestato.

h Codicillis:neqꝫ dari directo sed per fideicōmissum:siue ab eo quē prius fecerat heredē siue a legatarijs.bene potest relinqui:vt.ff.e.l.i.§.finali.z.C.e.hereditatem.z.j.proximo.§.

i Cōfundātur.i.ne iste due volūtates sic misceātur vt vna ab altera discerni.nō possit:nā si idē significarēt quare diuersa nomina darentur:vt.C.eo.si idem.

k Scribi.scilicet vt de iure valeant.

l Directo.relinquitur.sed qua actione hec hereditas vel etiam alia in codicillis petentur. Rn.quidam petitione ex.l.vt.ff.de condi.ex.l.i. vt dic vtili act.i.ex testamento:cū ad instar testamenti codicilli sunt inuenti.vt.ff.eo.l.ij.§.i. Accur.

m Instituto.s.intestato.

n Adijcere.z cui ꝓditioni adiecte necesse parere non hꝫ.sꝫ in eius cōditionis defectū de ademptione hereditatis cogitasse videtur:vt .ff.de condi.insti.l.penulti. in fine. sed forte in vanum cogitauit:vt ibi dixi. Accur

o Directo.si tamen substituerit:videtur rogasse per fideicōmiss. vt restituat. vt .ff.ad trebel.l.scevola.

p Codicillos. plures pōt: vt etiā omnes valeant: nisi contrariam contineant voluntatem:vt.C.eo.l.cum ꝓponas. aliud in testamētis: vt.ō. quibꝰ modis testamēta infirmantur.§. posterio re.z facit.ff. eo. diuus. §.i. Accursius florentinus.

q Et nullam. scilicet de illis quatuor que in testamēto desiderantur.vl septem testium vl sigillorum: vel ꝙ sua manu scribantur:vel ꝙ subscribantur testes:vt ō testamentis.§.i. sed quedā solēnitates z hic desiderantur: vt sint quinqꝫ testes: vt diximus supra. titulo.ij.§. finali.

r De hereditatibus. que ab intestato deferūtur. hec rubrica ē generalis ad oēs sequētes titulos vsqꝫ ad ti. de bono. possessi. vbi mixtim tractabit de testamēto z ab intestato:sed textus huius tituli loquit tantuꝫ de suis heredibus:z sic alias. vt.ff. si certum petatur. z de rebus credito. vbi tractat de mutuo in specie tantum. Accursius florentinus.

Codicillis aūt hereditas neqꝫ dari neqꝫ adimi potest:ne confundatur ius testamentorum z codicillorum:z ideo nec exheredatio scribi[k] potest. Directō autem hereditas codicillis neqꝫ dari neque adimi potest.nam per fideicommissum hereditas codicillis iure relinquitur: nec conditionem heredi instituto[m] codicillis adiicere[n]:neqꝫ substituere directo potest. Codicillos autem z plures quis facere potest:z nullam solennitatem odiationis desiderant.

Explicit liber secundus.
Incipit tertius.
De hereditatibus que ab intestato deferuntur.

Intestatus decedit qui aut omnino testamētum non fecit aut nō iure fecit: aut id quod fecerat rutum irritumue[x] factum est: aut si ex eo nemo heres institutus est. Intestatorum autem hereditates ex lege duodeciz tabularum primum ad suos heredes pertinent. Sui autem heredes existimantur vt supra diximꝰ qui in potestate morientis fuerint ueluti filius filiaue: nepos neptisue ex filio: pronepos proneptisue ex nepote ex filio[a] nato: pgnatus prognataue:nec interest vtrum natus[b] an adoptiuus.

Explicit liber secundus. Incipit tertius.

s Intestatus.fecit.vel quia non vult:vel quia non potest. vt pupillus: furiosus:licet bi impropꝛie intestati dicūtur esse: quia etsi vellent testari non possunt:vt.ff.de suis z legi.l.i.in principio. Accursius florentinus legum doctor excellentissimus.

t Et facit.quia caruit solēnitate testium:vel non habuit testamenti factionem.z fecit. Accursius florentinus.

v Ruptum.arrogatione vel agnatione postbumi.vt ō.qui.mo. testa. infir.i. Rn.z nota ꝙ non est per omnia idem quando rumpitur: ac si nullum factum esset:cum primo casu.scilicet quando rumpitur legatum vt ex codicillis non valeat.vt.C.de codicil.l.i.secundo sic:vt ō. de fideicō. heredi.§.preterea.z.ff. de iure codicillorum.siquis eum. in fine.i. Rn. z.l.ab intestato.z ō.ti.i.§.non tantum. Accursius florentinus.ll.doctor.

x Irritumue.vt per capitis diminu.testatoris.vt ō.qbus modis testa. infirm.§.non tamen.z facit.ff.de verborum signifi.intestatus.

Extitit.sunt z alij duo modi. vt per querelaꝫ vel per contra tabulas testamento recisor:vt.C.de collati.vt liberis.

y Supra.diximus supra de here.qualita.z diffe.§.sui.

z Fuerunt. Item aliud est necesse vt nemo eos precedat:vt ibidem dicitur:vt ō.de here.quali.z diffe.§.sui. Accursius florentinus.ll.doctor

a Filio nato.aliud si ex filia. vt.ō.de patria potestate.§.filius.

b Prognatus.idest procul a me natus:quia in quarto gradu est mihi qui vocatur abnepos:vt.j.de gradibus.§.iij. vel dic compositus ponitur pro simplici idest natum vel natam:z sic pone pro nepote predicto. vel dic melius.loquitur de omnibus descendentibus vlterioribus: z ideo

dicit prognatus. quia vsq; in infinitum succedunt. vt in auc. de here. & fal. ab intes. §. i. & sic proprie ponitur prognatus. idest procul natus.

c Nec interest. naturales. idest legitimi. Accursius florentinus.

d Adoptiui. quo ad hoc vt sui dicantur: nisi emancipati fuerint. tunc enim interest cū naturales emancipati iure pretorio succedūt: adoptiui non. vt. ff. e. l. i. §. suos. & §. eo. §. minus. Accursius.

e Quibus. scilicet suis heredibus. Accursius.

f Curijs. erat enim curia siue corpus in qualibet ciuitate: que curia indigebat officialibus vt negocia expedirentur: vt in auc. de defē. ciui. §. nulla. in fi. colla. iij. vnde quicunq; vellet naturalem suum filium dare illi curie: vel ipsemet filius post mortez patris se offerre: non extātib⁹ legitimis: vel pater testamento illud dicat: legitimus fiebat: vt i aurē. quibus modis na. ef. sui. §. quod vero. & §. sigs igitur. sic fit remissio peccatorum his qui vadunt vltra mare.

g Secundum vinalium. idest principum. idest theodosij & leonis. vt. C. de nat. li. siquis. & l. quoniam.

h Necnon eos. s. necesse est ꝓnumerari inter suos.

i Constitutiões. C. de na. li. cum quis. & l. nuper.

k Sustulerit. idest habuerit. Accursius florentinus.

l Instrumenta. in quibus contineatur matrimonium inter Ticium & Bertam esse contractū: & dotē datā eē: que instrumenta dotalia vel nuptialia dicuntur: & sine his duobus. s. scriptura & dote dixit P. non valere matrimoniū: quia lex plerunq; de his dicit tali casu vt hic. & ſ. de nup. §. fi. non alias. vt. ff. de re. iu. nup. nos dicimus valere matrimonium. vt. C. de nup. si vicinus: & in auten. de nup. §. nuptias. col. iij. sed non fieri liberos legitimos. vt in auten. de trien. & se. §. fi. col. iij. Accursius.

m Prestiterunt. s. primi. nam & ob hoc retinent quidam prius concubinas: vt experiantur an ex eis possint filios habere: vt postea accipiāt eas in vxores: vel repellant: quod scilicet vt repellātur in vxore prohibitum est: vt in auten. quibus mo. na. effi. le. §. quoniam. collatione. vij.

n Censuimus. q. d. nō solū si nascātur postea & viuant cū primis: siue nō nascātur aliq. siue etiā si nascunt & moriant. vt. C. de na. li. nuper. & nō ꝙ si etiā legitimos habēt ex vxore quōdā tū hec valēt: & siue ex libera siue ex liberta: siue serua: quā postea manumiserit: & si vxorē duxerit: hec seruant: vt in auc. de incest. nup. §. fi. & i auc. de trien. & se. §. finali. et in auc. de filijs ante do. instrumenta natis. per totum titulum. Accur

o Ita desierit. sed nunquid filius precedit nepotez ex altero filio vno gradu: vt. ſ. de gra. cog. §. ꝓmo gradu. & §. ij. & tū nō excludit. vt. ſ. eo. §. cū filius. R. nō videt ꝓcedere: cū sui patris locū obtineat. vt in. d. §. eo.

p Emācipatōe. vel capitis dimi. maxima vel media. nō aūt captiuitate vt ſ. qui. mo. ius pa. po. soluitur. §. si ab hostibus. & ff. e. l. i. §. si filius.

q Nam si id. per tempus contra. ſ. eo. §. cum autē querit. in principio. Solutio. vt. ſ. titulo. i. §. proximo. Accursius florentinus legū doctor.

r Quis. veluti auus. Accursius.

s Eius. scilicet aui.

t Ex eo. scilicet auo.

v Personis. tamē oēs liberi appellent: ly post trinepotē impropie vt. ff. de gra. l. iurisc̄onsultus. §. parentes. & ff. de v̄. signi. l. liberor.

x Postbumi. heredes. cū habeātur ꝓ natis quotiens de eor ꝓmodis queritur: vt. ff. de sta. ho. qui in vtero. & nota ꝙ postbumus dicitur propie qui post humationē patris nascitur: & dicit etiam impropie ille q facto testamēto nascit: vt. ff. de iniuſ. rup. tes. l. iij. §. i.

y Ignorantes. & inuiti & statim licet iure pretorio abstinere possint: v

ſ. de here. qua. & diffe. §. sui. & ff. siqs o. cā tes. l. i. §. qui sunt.

z Heredes. l. sui: alias etiā nō nisi p cura. ſm quosdā: vt. C. de cura. furi. l. fi. §. tali itaq;.

a Acquiri potest. sic. ff. de actioni. & obligati. si a furioso. & ff. si certum pe. l. si a furioso.

b Quasi. hec iō quia in corporalibus dicitur ꝓprie continuatio sed dominium est incorporale. hoc reprobo: quia & possessio est res corporalis: & tamen vna cū alia continuatur: vt. ff. de acqui. pos. pō. §. pterea. & §. in votis. & §. si iussu. & §. sed & legata. & §. pe. dic ergo impropie fieri ꝓtinuationem q̄ iter diuersa nō eadez fieri debet. sed pater & filius vnū fictione iuris sūt: vt. C. de impub. & alijs sub. l. finali. §. fi.

c In pupillis. al si est hereditas extranei & non pris: tutoris auctoritas & pupilli act⁹ necessaria⁹ ē: nisi sit ifans: quo casu sufficit tutor: vt. C. ō iure de li. potuit. & l. si ifā ti. §. parēte. & ff. ō tu. & cu. da. ab his. l. impuberi.

d Interdum. sic. ff. de suis & le. l. i. §. interdum.

e Suus. ff. de tes. lex coz. i fi. ō. so. ibi nō fuit reuersus: ſz hic sic.

f Postliminij. quod fingit eum semper i ciuitate fuisse: vt. ē. quibus modis ius pa. po. sol. §. si ab hostibus.

g Post mortē. nota quedā delicta transire ꝛ heredes etiā lit. nō ꝓtes. vt lese matestatis i duobus casibus qū qs ꝓtra pricipē vel rēpu. fuit molitus: al nō: vt. ff. ad. l. iul. ma. l. fi. & his duob⁹ casibus hic tm̄ logr. Itē de residuis & peculatus & repetūdar: vt. ff. ad. l. iul. repetēda. l. fi. Itez apostatatus. vt. C. de apos. l. ū. & l. apostatar. i fi. quedā etiā nō trāseūt lite. nō contes. vt omnia alia publica: vt. ff. de act. ex iudiciorum. alia contestata lite transeunt: al non: vt omnia priuata delicta: vt. C. de delic. defunc. l. i. & l. de perpe. & tempo. act. §. non autem.

b Perduellionis. ideo dicit perduellionis quia per duellū fiebat certamē: si aliquis criminis huius dicebatur reus ꝙ aliquid in ipsum principem vel rempublicam fuit molitus secundum P. & potest dici hoc & defendi: quia & secundum iura romana videtur posse fieri debere pugna: & sunt aliqua ar. vt. ff. ad. l. acquil. qua act. §. siquis in colluct. vt. ff. de re. iu. commoō. & ff. de his qui no. infam. atheletas. & C. de atheletis. l. i. & C. q̄ res pig. ob. pos. speciē. & ff. de dona. donationes in fi. his enim legibus habetur mentio de tali pugna que non fieret nisi de iure esset vel dic perduellionis. i. hostis criminis. nam perduelles hostes dicuntur: vt. ff. de ver. signi. quod nos.

i Memoria. nam ipse cum sit mortuus non potest damnari nisi a deo: vi. ff. que sententie sine ap. re. l. penul.

k Damnata. hoc. s. modo: pronuncio contra imperium Lucium fecisse: & ideo bona in fiscum inferri: nam per hoc memoria damnatur & infamia quadam defunctus afficitur. vt. §. qui manu. non possunt. §. i. & ex tempore commissi delicti alienationes ab eo facte non valebunt: vt. C. ad. l. iul. ma. l. pe. in fi. & ff. ō do. l. donationes. §. fi.

III

l Potest dici.s.verius.Accursius florentinus legum doctor.
m Desinere.s.lata sententia:nam non facit ipso iure desinere heredē suum esse tale delictum. Accursius.
n Cū filius filio.sec⁹ si ex filia:vt.ff.e.§.itē vetustas.ꝛ.ff.§.diui.
o Equum.vt in auten.qui.modis effi.sui.§.ergo.colla.ix
p Vocant.idē ē ꝛsi p bo.possess. vocentur.vt.ff.de ꝓtabu.l.i.§. vocā tur.sed ꝺ.ff.de cō tratabul.l.iij.§.i. so.non est ꝺ:quia ibi precedit filius quia patris loco est adoptatus ad nepotem: vt.s.§. ita demum.
q In stirpes.ff.e. titulo.§. hoc etiaz addendū.i fine.ꝺ. sol.vt ibi.
r Ex altero.sic.ff. eo.§.fi.sic.ff.de in offi.tes. Papi.§. proinde si ex duo bus.sic ꝛ.C.de su is et legiti.l.nepo tes.
s Item.filius pre mōtuus.
t Ex altero .s.ne pote.
v Cum autem.eo diligenter notato qui sunt sui here des nunc nō quo tempore querēdus est quis su⁹ heres sit.
x Certum est:s. eo.§. ita demum ꝺ.so.vt ibi.
y Sine testamen to.qō ꝓtingit.vij. mōis: vt.s.e.i.pri cipio diximus.
z Accidit .s. vt videatur quis sine testamento decessisse.
a Mortuo.s. ex heredato non po tuit.
b Non potuit. morte preuentus vt s.e.§.ita ōmuz
c Solus .s. suus heres
d Certuz ē .s.ne potez suū heredez eē cū nullus ꝓcedat eū:vt.s.eo.§.i.
e Mortuo.antequ adeat ex testamēto hereditas.vnde ꝓstat nō transmitti ad filiū ō inoffi.querelā:imo etiā ea adita nō trā mittebatur olim:sed hodie ꝺ:vt.C.de inoffi.tes.sancimus.al'.l. siquis filium.§.finali.Accursius florentinus.
f Testamento.s.ab herede qui nō vult adire.
g Tetigit.nec.n.prorim⁹ cognatus ei.s.auo viuo:quo viuo nō dū animal erat:vt.ff.vnde cog.l.i.§.siquis .prim⁹.Sz nūquid hodie p auten.succedit:vt i auten.ō here.q ab intes.§.i.colla.ix. D.dixit q sic:quia naturalis causa tm̄ spectat. Jo.ꝺ.qa nec ō iure pretorio:quo casu naturalis inspiciat admittebat vt seq
h vt.ff.eo.§.emancipati.ꝛ.ff.de suis ꝛ le.l.ticius.ꝛ.l.penul.
b Hi aūt.ꝓcepti ꝛ nati post mortem aui.
i Cognati.i.tanꝙ agnati:nam agnati sunt primiores ꝙ cognati.nūqd ergo tertio ordine inter cognatos vocat. Rn.mar.ꝙ.sic.ut.ff.e.l.i.ff. Joan.cōtra:qa ibi ō ꝓceptis pri⁹ natis postea loqtur:secus si postea cō cipiūtur ꝛ nascūtur vt hic ꝛ.ff.de iniusto ru.testamē to.siquis filio.§.nō fuisse.
k Emancipati.quia bona ratio:vt.s.de be.quali.ꝛ differ.§.sui.ꝛ.§.i.ibi. Hi autem ꝛc.
l Nullo iur.s. neqz vt pe troni neque vt agnati quos vocat lex.xii.tabularum: vt.ff.titulo.i.in principio.ꝛ .ff.de suc.li.i pricipio.aliud econtra:vt.ff.ti.i.§.finali.
m Soli sint.s.emācipati.
n Heredibus.s.cum alijs qui remanserunt in ptāte.
o Dimidia .vt.ff.de ver. significatione.nomen filia rum.§.porcionis.
p At hi.s.vocātur emanci pati sed non omnes:ꝛ hoc sequitur. At hi ꝛc.
q Adoptionē.i.arrogatio nem ꝛc.
r Non admittuntur.ff.de cōtrata.l.iij.§.siquis filio cōtra .So.ibi non valuit adoptio ſm Joan.sed hic valuit.uel distingue an de tur extraneo vt hic:an deꝰ in adoptione nepos ex filio emancipato patri eiusdem vt ibi:ar.s.de adoptio.§. sed bodie. Item.C.de ado ptio.l.penulti.§.sed sigdez que est contra.So.ibi illā intellige vt.ff.eo.§.admo nendi.
s Cum is.s.pater nālis.
t Viuo eo.s.patri natura li. Ab ipso.s.patre na turali.
v Fuisset.vt.s.ō exhere. li.§.emancipatos.
x Extraneorum.si autem morte patris adoptiui facti esset iuris sui:durat agna tionis ius inter eos.i.inter adoptiuum ꝛ naturalem fi lium adoptantis non eman cipatum:vt sibi succedat:vt .ff.de gra.co.filium natura lem.ꝛ.ff.unde cog.l.i.§.co gnationes.ꝛ de adoptio.l. antepenult.mar. Item ꝛ ipi adoptiuo patri succedit: vt.ꝺ.§.sed ea.

damnatā fuerit:suuz enim heredē habere non potest:cū fiscus ei succedit.sz pōtest dici ipso iure esse suum heredem:sed desinerē. Cuz filiꝰ filiaue ꝛ ex altero filio nepos neptue existāt parit ad hereditatē aui vocātur.nec qui gradu proximio: est ulteriorē excludit. Equū enim esse uidetur nepotes neptesqz in patris sui locum succedere.pari ratiōe vt si nepos neptisqz ex filio sit:ꝛ ex nepote pronepos pneptis ue simul vocantur. Et quia pla cuit nepotes neptesue:itē pronepo tes pronepteſue i parentis sui locū succedere:conuenies esse uisū est non i capita :sed in stirpēs heredi tatem diuidi:ut filius partem dimi diā hereditatis habeat:ꝛ ex altero filio duo pluresue nepotes alterā dimidiā. Itēz si ex duobus filiis nepotes neptesue existant:ex altero unus forte aut duo: ex altero tres aut quatuor:ad unum aut ad duos dimidia pars ptineat:ad tres uel ad quatuor altera dimidia. Cum autem queritur an qs heres suus existere possit:eo tēpore querendum est quo certum est aliquē sine testamento decessisse:qō acci dit ꝛ testamento destituto. Hac ratione si filiꝰ exheredatꝰ fuerit:ꝛ extraneus heres institutus est:ꝛ fi lio mortuo⁹ postea certū fuerit he redem institutū ex testamento nō fieri heredem:aut quia noluit esse heres:aut quia nō potuit nepos auo suo heres existere: qa quo tē pore certum ē itestatum decessisse patremfamilias:solūs inuenit ne pos:ꝛ hoc certum est.ꝛ sz post mor tem aui natus sit tamen auo uiuo conceptus mortuō patre eius:po steaqz deserto aui testamētō suus heres efficitur. Plane si ꝛ cōce ptus ꝛ natus fuerit post mortē aui mortuo patre suo desertoqz aui po stea testamēto:suus heres auo nō existet:quia nullo iure cognatiōis patrem sui patris tēngit. Sz nec ille est inter liberos aui quē filius emācipatus adoptauerat. Hi autez cū nō sint sui quantū ad he reditatez liberi:neque bonoꝝ pos sessionem petere possunt quasi pro ximi cognati.hec ō suis heredib⁹ Emancipati autem liberi iure ci uili nihil iuris habent.neque eni sui heredes sunt: quia i potestate desierunt parētis esse :nequē ullo alio iure per legē duodeci tabula rum vocantur:sed pretor naturali equitate motꝰ dat eis bonorū pos sessionem unde liberi:perinde ac si in potestate parentis tēpore mor tis fuissent siue sōli sit siue cū suis hēredib⁹ concurrāt. Itaqz duo bus liberis extantibus:emancipa to uno ꝛ eo qui tempore mortis in potestate parētis sui fuerit:sane is qdē qui in potestate parētis fuerit sol⁹ iure ciuili heres est :idest solus suus heres ē: sed cuz emācipatus beneficio pretoris in partez admit tit :euenit ut suus heres pro parte heres fiat. At hi⁹ qui emācipati a parente in adoptiōnē se dederūt nō admittuntur ad bona natura lis patris quasi liberi:si modo cūz is moreret i adoptiua familia sint nam uiuo eo emācipati ab adopti uo patre perīde admittūtur ad bo na naturalis patris ac si emācipa ti ab ipso patre essēnt: nec unqz in adoptiua familia essent:ꝛ cōuenē ter:qō ad adoptiuū patrē pertinet extraneorūm loco esse incipiunt Post mortez vero naturalis pa tris emācipati ab adoptiuo patre ꝛ quantum ad hunc adoptiuū pa trem pertinet eque extraneorū lo co fiunt.ꝛ quantum ad naturalis patris bona pertinet nihilomagis liberorū gradū nanciscantur: qō ideo placuit sic:quia iniquum erat i potestate patris esse adoptiui ad quos bona natural' patris ptinēt utrum ad liberos eius an ad agna tos. Minus ergo iuris habēt adoptiui filii qz naturales:nanqz naturalēs emācipati beneficio pre toris gradum liberorū retinent:sz iure ciuili perdant.adoptiui vero emancipāti ꝛ iure ciuili deperdunt gradum l bero:um:ꝛ a pretore nō adiuuāntur:ꝛ recte:naturalia enim

y Adoptiui.post emancipationem nō prius:vt.s.e.§.nec interest.
z Eius.i.naturalis patris.Accursius.
a Ad agnatos.nam si nō emancipat:certuz est q filij nō succedūt natu rali patri.ꝛ ita agnati succedūt:vt.s.pri.ꝛ.ff. vnde lib.l.i. Si aūt emā ciparet succederēt filij:vt.s.pri.ꝛ hoc mō i ei⁹ ptāte eēt ad quē bona nā lis pris ptinēt:qō ē absurdū ꝛ ꝺ regulā iuris vt hic.ꝛ.ff.ō here.ifti.l.illa istitutio. b Dim⁹ ergo iuſ.qa naturales emācipati iure ptorio vocā tur:sz adoptiui emancipati non:vt.s.proxi.§.ergo ꝛc.
c Naturales.i.legitimi. d Emancipati ab adoptiuo patre.
d Adiuuant .nisi sit ō suis:qa au⁹ adoptauit nepotes i f.l.ū.ꝛ postea

emancipauit:vt.ff.ad tertu.l.ij §.adoptiui .Accursius.
e Ratio.i.emancipatio que iure ciuili est.vt.ff.de regu.iu.actus.
f Non potest .sic.s.de le.agna.tu.§.fi.sic.ff.de regu.iu.nihil tam.
g Emãcipati.ab adoptiuo patre ꝛ post mortẽ nãl ẽ:vt.s.§.pᵒ mortez
b Esse:nota ꝙ si emancipetur filiꝰ uel filia vel deinceps nõ sũt sui beredes nõ tamen desinũt ee.
filij uel filie.
i Eadẽ.que obseruatur in bo.pos.vnde liberi.ꝛ in ẍtabulas bono.possessio. seruatur. Accursius.
k Institutis.bis enim in stitutis non datur bec bo. pos.nam si preteritus rum pat testamentum:ꝛ huic.s. istituto via aperitur:ꝛ boc ẽ qõ dicitur:nisi preteritꝰ committat dictum:vt.ff.ỏ ẍtab.l.ij.§. siquis ex libe ris. si autẽ preteritus ꝛ no lit vti postꝙ semel agnouit institutus habet ẍtabulas iure ffz ta.qõ est mirabile.' nec expectat preteritu: vt ff. de ẍta.l.si post.§.si.ꝛ ỏ le.i.nonnũquam.
l Oportet.s.masculi no minatiz. femine inter cete ros:vt.s.de exhere.li.§.i.
m Exheredatis.cuz ergo matris preteritio pro exhe redatione habeatur:vt.s. ỏ exhere.li.§.vl.cessat ibi ẍtabu.bono.pos. vt.ff.de ẍtabu.l.illud.§.ad testa.
n Inpotestate.emancipa tis committẽtibus edictum non alꝰm mar.vt.ff.de ẍ tabu .l.ij.§.siquis ex li.ffz Joan.ẍ.nam nullum dice re possunt:ꝛ ẍtabu. suo iu re habent:vt.ff.de libe.p. .l.si duo.ꝛ.C.de li.pre.ma rimum. Accursius.
o Repellit.s.pretor repel lit nisi sint instituti ꝛ eis cõ mittatur edictum:vt.ff. de ẍtabul. non putauit. §. in adoptione.ꝛ.§.vt aũt. Jtẽ ẍ. ff.de ẍtabu .l.ij.§.sigs filio.sol.vt.s.e.§.at bic.
p Admonendi.lz hos.ij. qui sequuntur nõ admise rim de iure ciuili:vt.s.e.§ at hi tamen ꝛc.
q Ad bono. possessio .s. vnde liberi.
r Emãcipati.qui sũt sui p pretorẽ:vt.s.e.§.emancipati
s Legitimos.i.agnatos.vt.j.titulo.i.i.Ren.
t Proximos.sic.ff.si ta.te.l.i.sic.ff.quis or.in bo.pos.seruetur.l.i.
v Sed omnia.que.s.eo.§.at bi dicta sunt.ꝛ.s.proximo.§.
x Aliquam.q.d.quedam correximus:quedam retinuimus.
y Constitutione.vt.C.de adoptioni.l.penultima.
z Naturalibus.ꝛ legitimis. Accursius
a Nonnullos.i.aliquos. Accursius
b Ad neutrius.vt.s.eo.§.at bi. Accursius.
c Vocabãtur.boc idem videtur etiam cõtingere bodie i casu quez habem⁹.j.eo.§.nostra autẽ.C.ỏ adoptio.l.penultima.§.sed boc.ſz dic ꝙ auus adoptans tenetur ei relinquere quartaz vt filio arrogato:vt.j.eo dẽ.§.nostra quemadmodum ꝛc. Accursius florentinus.
d Constitutionem.s.predictaz. Accursius

e Permansisset.nunquid ergo non pmansit.Ren.immo per mansit:vt.s.de adoptio.§.sed bodie.sed boc dicit referẽdo se ad factum q.d.ac si ỏ iure ꝛ ỏ facto i eiꝰ familia permansisset.
f Tantummodo.nunquid eũ i ius vocabit sine venia. Jtẽ nun quid alimẽta tali filio dare tenetur. Ren.nõ p banc litterã.ꝛ.s. de adoptio.§.sed bpi op.dixit ẽ.
g Ab intestato. .s.simul cum alijs naturalibꝰ:vt.C. de suis ꝛ legiti.si te.non tamen suc cedat alijs consan guineis sui patris adoptiui:vt.C.de adoptio .l.penul. §.siquidem. in fi.
b Ab eo .s.ado ptiuo pat e.
i Jure ciuili.qa non est in potesta te sua.
k Neqz pre torio.quia non est emancipatus ab eo: vt.s.de exhe da.li.in principio. §. emancipatos. ꝛ.§.finali.
l Inofficiosi .s. de inoffito. testa. contra.§.tam aũt Sol.illa intelligi tur ẽm distinctio nem buius.§. vt ibi dicitur.
m Consulto.qõ non habemus:ſz dicebat ꝙ tres iu uenes arrogati ỏ ferebant vt vnum eligerent: quo ca su magna erat bec solemnitas. vnde ex constitutiõe di ui pij quartam ei dabat arrogator: qõ bodie non est. immo idem boc casu vt al:vt bic. ꝛ.C.de adoptio.l. penultima. §. qõ autem.
n Ad eius.scili cet quarte.
o Nostra cõstitu tione .vt.C.de adoptio.l.penul. §.si vero pater
p Parens.boc i infinitũ accipe:vt.ff.de gra.l.iuſ.consul.§. parentes. Accursius florentinus legum doctor.
q Seruauim⁹.vt siue loco filij habeat siue nepotis.adoptee ac si vere naturalis esset.s.filio precedente nepotem:vt. C.de adopti.l.penultima.§.qõ autem in filio.
r Modum.q.d.sic transit:vt in boc casu qui sequitur.
s Jtẽ vetustas. Correximus ius antiquũ circa liberos ẽmi gradus naturales siue adoptiuos:nũc circa vlteriores
t Solos.in boc male. Accursius.
v Anteponebat.in boc bene.
x Nepotes vocabat.s. vetustas:non ciuilis iuſ.auctoritas vt supra sed pretorij :vt.j.titulo.i.§.sed quia.
y Paterni,s,morietẽ masculo ỏ cuiꝰ bõis agitur:vt.j.§.pri.

propter adoptionez amittebant:ꝛ adoptione facile p emãcipationẽ solura ad neutrius patris ꝛucessi onez uocabãtur. Hoc solito mo re corrigẽtes constitutiõnem scri psimus per quã diffinimus quan do parens naturalis filium suum adoptandum alii dederit integra oia iura ita seruari:atqz sii patris naturalis potestate pmansisset: nec penitꝰ adoptio fuerit subsecu ta nisi boc tantũmodo casu ut pos sit ab intestato ad patris adoptiui uenire successionez. Testamẽto autez ab eo facto neqz iure ciuili nẽqz pretorio ex bereditate eiꝰ ali qd psequi potest:neqz cõtra tabu las bonorũ possessiõe agnita:ne qz inofficiosi qrela istituta:cũ nec necessitas patris adoptiuo ipõat ul eũ beredẽ istituere: ul exhere dari eũ facẽ utpote nullo natura li uiculo copulatuz: neqz si ex Sa binano senatusconsultõ ex tribus matribus fuerit adoptatus. Nã et i buiusmõi casu neqz quarta ei seruatur:nec ulla actio ad eius p secutionẽ ei competit. In nostra autẽ constitutione exceptus est is quem parẽs naturalis adoptan duz susceperit:utroqz enim iure tã naturali qz legitimo i bac persõa concurrẽte:pristina iura i tali ad optione seruauimus quẽadmodũ si paterfa.sese dederit ad arrogã dũ que specialit ꝛ sigillatiz ex pfa re ẍstitutionis tenore possiunt col ligi. Jtem uetustas ex masculis ꝙ genitos plus diligẽs solos nepotes uel neptes qui ex uirili sexu descẽ dunt:ad suorum uocabat successi onez:ꝛ iuri agnatorum eos ãtepo nebat. Nepotes autẽ q ex filia bus nati sũt.ꝛ pnepotes ex nepti bus cognatorũ loco numerans post agnatorum lineaz eos uoca bat:tam in aui qz proaui materni qz in auie uel pauie siue paterne siue maternẽ successiõez. Siui au tem principes non passi sunt talẽ

z Materne.s.moriente femina:vt.ſ.proximo.§.
a Diui autez principes.vt.C.de ſuis ⁊ le.ſi defunctus.⁊.C.ō col.l.illam.Accurſius florentinus legum doctor.
b Bonauerūt.ſ.principes:ſed non idem cōmodum vt ſequit.
c Suffragio.i.l.xij.tabularum.Accurſius.
d Muniuntur. nota duas ratiōes vincere vnam: vt §.de adop.§.ſed hodie.in fi.§.
e Dixim⁹.ſ. nullo modo niſi tertio ordine ſuccederet:vt.§.pri.§.
f Paulo.nota paruz ō tertia parte toti⁹rei dici:ſic in auten.de exhi.⁊ intro.reis.§.ſancimus.
g Eſtimauerunt. .ſ.principes.
h Mortua ſit. nota duos caſus. ſi eniz moritur femina nepotes vel neptes ex maſculis vel feminis in nihiluz olim niſi poſt agnatos: hodie tuz diminutione ſuccedunt tertie partis.ſi moritur maſculus neptes ex filia tātuz vocentur cum diminutione tertie partis:vt hic dicitur.Accurſius.
i Xij.tabularuz. qō de diminutione hac tertie dicit corrigitur p ſequētez.§.ꝑm mar.ſed nos ꝑm Ba. diximus ſequentē.§. loqui in quadam alia parte que debatur agnatis ſcilicet quarta non autez de hac tertia:ſed per auten. dominis de hac tertia connectum.ſ. vt eq̄liter hodie veniāt:vt in autē. de trien.⁊ ſe.§.neqz illo.
k Vocat.ſ.§.e. §.cum filius.
l Sed cōſtituti onē.quam non habem⁹:vt ſeqt.
m Conſtitutione.vt.C.de ſuis ⁊ le.l.finali.
n Tranſuerſa linea. ſic in principio auten.ō nō eli.§.cū igit. circa finem.Accurſius florentinus legum doctor.
o Deſcendunt.ſ.nepotibus vel pronepotibus ex filia.
p Et tempora.vt in futuris caſibus tm̄ valeant:vt.C.ō ſuis ⁊ legi.l.vltima.Accurſius florentinus.
q Ita tamē.hoc quod ſequitur eſt referendū.§.ad.§.dixi.nō ad proximum.Accurſius florentinus.
r Statuit.vt.§.eo.§.cum filius.

III

f Diminutione.ſ.quarte que debebatur agnatis:non tertie que debebatur patruis:vt §.proximo.§.diximus.Accurſius.
t Similiter habeāt.imo i capita videt diuidi:vt.ſ.titulo.i.§.hoc etiā addendum.in fine.§.ſed ibi de collateralibus:hic ō deſcēdentib⁹ loquitur.

onem iubemus:vel inter omnes nepotes vl̄ neptes vl̄ iter pronepotes ⁊ proneptes ⁊ alias deinceps perſonas: ut utraqz progēies matriſue uel patris auie vl̄ aui portionē ſine ulla diminūtione ꝓſequāt ut ſi forte unus vl̄ duo ex una parte:ex altera tres aut quatuor extēt: un⁹ aut duo dimidiā:alteri treſ aut q̄tuor aliā dimidiam hereditatis habēant.

De legitima agnatorū ſucceſſione.

Si nemō ſuus heres uel eorum quos iter heredes pretōr uel conſtitūtiones uocant extat⁹:⁊ qui ſucceſſiōnez quo quo modō amplectitur:tūc ex lege duodecim tabularum ad agnatū⁴ proximū pertinet hereditas. Sunt autez agnati⁵:vt primo quoqz libro tradidim⁹ cognati per uirilis ſexus perſonas cognatiōnem cōiunti:q̄ſi a parte cognati. Ita q̄que ex eodē pre nati fratres agnati ſibi ſunt: qui et conſanguinei uocātur: nec requiritur an etiā eādez matrem habuerit. Itez* patruus fratris filio ⁊ inuicem is illi agnatus eſt.eodē numero ſunt fratres patrueles:ideſt qui ex duobus fratribus procreati ſunt: qui ētiā conſobrini uocantur:qua ratiōe etiaz ad plures gradus agnationis peruenire poterimus. Ibi ētiam qui poſt mortem patris naſcūtur iura conſanguinitatis nanciſcunt nō tamen omnibus ſimul agnatis dāt lex hereditatem: ſed his qui tunc proximiori gradū ſūt:cū certuz eē ceperit aliquē inteſtatum deceſſiſſe. Per adoptionē quoqz agnationis ius cōſiſtit:ueluti inter filios naturāles ⁊ eos quos pater eorum adoptauit:nec dubium ē quin im proprie conſanguinei appellātur. Itē ſiquis ex ceteris agnatis tuis ueluti frater aut patru⁹ aut deniqz is qui longiore gradu eſt adoptauerit aliquem:agnatus inter ſuos heredes eſſe non dubitatur. Certum inter maſculos quidem agnationis iure hereditas etiam ſi lon

v Nemo. etiā vnus vt.ff.ō te. tu.ſi nēo.
x Duus §.ti.i.§.i.
y Pretor.§.tit.i.§.emācipati.
z Conſtitutiones.§.tit.i. .§.quibus connumerari.⁊ .§.diui.
a Ætat.dico ⁊ amplectatur:nam hec duo neceſſaria ſunt.
b Succeſſionez. defuncti
c Quoquo modo.ſ.ciuili. vel pretorio iure.
d Agnatum.capite non minutum.vt.ff.eo.capitis.
e Proximum.i. qui proximior ē defuncto.ſ.e.§. ſi plures.⁊.§.proximo
f Agnati.ſic.ff.ō legitima tu.l.ſunt autem.
g Libro.vt §.ō leg.agtu.§.ſunt.
b Cognatione.cognatio eſt genus:agnatio ſpecies. vnde quiſquis eſt agnatus eſt cognatus:ſed non conuertitur.
i Itaqz conſanguinei. q̄i ex eodem conſanguine nati:ceteri agnati non dicuntur conſanguinei:vt.ff. de ſuis ⁊ legi.l.ij.i principio.
k Item inuicem .ſ. filius fratris patruo.
l Et etiam conſobrini.im proprie: vt.ſ.de gra.co.§. quarto.Accurſius.
m Ibi cōſanguinitatis .ſ. ad ſuos fratres prius natos:ad reliquos vero agnatos agnationis tm̄ ius acquritur:vt.§.proxi.diximus: ⁊ eſt verum hoc ſi uiuente eo:ideſt de cuius hereditate agitur cōcepti ſaltē erāt vt.ff.ō ſuis ⁊ le.he. Ici⁹. ⁊.ff. vnde cog.l.i.§. ſiquis proximior.
n Non tamen.q̄uis agnati vocentur ad hereditatez Non tamen ⁊c.
o Bat lex .ſ.xij.tabulaꝝ.
p Sed his. et omnibus his:vt.ſ.eo.§.ſi plures
q Certū.quod ē etiam.ſ.teſtamēto qō emanauit:qō dic:vt.ſ.proxi.§.
r Quoque.q.d.nō ſolum iure naturali conſtituit agnatio:ſz etiā ciuili vt per adoptionē.ſ.quālibet iure iſto:vt.ff.ō adopti.l.i.⁊.§.de adoptio. i principio .ſed hodie p eam tm̄ ex qua trāſit i ptāte arrogatoris:vt.§.e. ti.i.§.noſtra aūt. ſz tamē lz nō fiat agnat⁹.ſ.hodie quia nō tranſit in potestatem extranei arrogantis:ſuccedit tamen ab iteſtato patri tm̄:nō alijs patris agnatis:vt.C.de adoptio.l.penultima.§.ſiquidem.
s Naturales ⁊ legitimos: nō tm̄ emancipatos:vt.ff.ō gra.col.l.ſi filium Item ſiquis.non ſolum pater de quo dictum eſt.

v Suos heredes eē .i. agnoscit alijs agnatis adoptātis ꝛ eis cognatus fit.vt.ff. de adopti.qui in adopti.Accursius.

x Certū .i.certe.vel aliter:lex quidē.xij.tab.deferebat hereditatē agnatis proximis:sed media iuris prudētia cū distinctiōe:ꝛ ideo dicit.Ceterꝙ pro sed. Accursius florentinus legū doctor.

y Longissimo.i.decennio vt.j.de succes.cog.§.finali.

z Feminas.agnatas.

a Ita placebat. Nota cautē dicit placebat:ꝛ non placet:vt.j.§.non vero.ꝛ hoc erat per mediam iuris prudentiaz non per legem.xij. tabularū: neqz p pretorem vt.j.eo.§.ꝛ hoc gdez.ꝛ.§. media.

b Consanguinitatis. idest agnatiōis.Accursius.

c Earum.s.feminarum.

d Tua.s.hereditas.

e Plerūqz. hoc propter cōsanguineas sorores de quibus modo dicit.

f Ad masculos.sic.s. ti. i. §. item vetustas.

g Sed qz eas scilicet agnatas feminas. Accursius.

b Proximitatis. idest cognationis.

i Interueniat.nec aliquis suorum:ut.j.ti.i.§.admonēdi.in fine.§.

k Quidem. que sunt. s. in.§.ceteruz.ꝛ.§.sed quia. dicta sunt.Accur.

l Sed simplicitatē. remota differentia agnatoruz:vt inter masculos ꝛ feminas. sic.s. de fideicom. heredi. §.sed quia.

m Junior. ꝛ sic nō. qꝫ lex duodecim tabularuz est vetustior qꝫ media iuris prudentia.ꝛ qꝫ ius pretorium. Accursius.

n Anterior. idest constitutione anteriori. infra scripta:que est.C. de legitimis heredi.l. lege .xij. tabularum. Accursius flo.

o Prefatam.s.dictam.s. eo.§.ceterum. Accursius.

p Eas. agnatas feminas nisi sorores.

q Omni. naz ordo cognatorum non erat adhuc: vel dic etiā deficientibus agnatis: ipsi tamen non vocabantur.

r Ciuilis. i. medie iuris prudentie quod.s.ciuile dicit: vt.ff. de origine iur.l. ij.§.hec stipulatio. Accur.

s Bis bonorū .i. mulieribus agnatis vltra sorores.

t Appellatur. sic dicta quia per eam cognati vocantur. Accursius.

v Nos vero. hic Justinianus loquitur.

x Cause.i.expulsioni agnatorum.

p Quare.eteni bñ dico forte ꝓuidendū agnatis femis:quare eteni ꝛē

z Titulis.idest nominibus.Accursius.

a Constitutis.idest ordinatis. Accursius florentinus.

b Babatur.idest concedebatur.Accursius florentinus legum doctor.

c Aditus. certe nō erat rō iusta vel sufficiēs:lz aliqua sit:vt.s. eo.§.ceterum.in fine.Accursius flor.

d Nostra constitutione. vt.C. de leg.here.l.lege duodecim tabularum. Accursius florentinus.

e Simili modo. idest bincinde. vel dic ita femine vt mares.

f Consanguinitatis .i. lz non sint sorores que germane vocantur: que si ex eodē gemine nate.

g Hoc etiam.estimauimus: vt. C. de le. here.l.lege duodecim tabularū.§.i.ꝛ.§.in his.

b Tantummodo idest non vlterior proximior tamen sit: vt ipse sorores vel fratres vterini vel vterine sequantur: vt.C. de legi. here.l.finali.§. sed neqz.

i In legitima .s. agnatorum.

k Germane.i.nate ex eodem patre ꝛ matre cum defuncto.

l Uterine.i.nate ex eadem matre tantum.

m Deiceps.idest vlteriores siue in gradu remotiores

n Superstites. hoc corrigitur per auten. cessante: qz ꝛ cuz his admittūtur. Item ꝛ in alio quod subijcit hoc §. corrigitur: quia in stirpes fit diuisio hodie:sed post hos filios fratrū fit diuisio in capita: vt in auten. de here. q̄ ab intes. ō. §.reliquū. coll.ix. ꝛ in auten. vt fratruz filij .§.i. coll. ix.vel dic quod dicit in auten.in stirpes diuidi: veruz est quādo cū alijs .s.patruis vocātur nepotes: alś in capita:vt hic.

o In capita .s. ti tulo.i. in fine. contra. Sol.ibi de descendentibus loqtur: hic de collateralibus. Accursius florentinus legum doctor.

p Si plures sint.sic in auten.de here.q̄ ab intesta .§. si vero neqz fratres.col.ix.ꝛ.ff. de suis ꝛ legiti.hered.l.ij.§.hereditas.

q Habetur.hoc corrigitur.vt.s. dixi per auten.cessante.

r Proximus.sic.s.ti.i.§.cum autē q̄ritur.sic.s.eo.§.non tñ.

s Tunc enim.s.cum non aditur hereditas ex testamento.

t Tempore,idest post mortem. Accursius florentinus.

bātur ad successiōez uenire omnium agnatorum:ex agnatis autē mulieribꝰ nullis penitus nisi solis sororibus ad agnatoꝝ successionē patrebat ādituſ.ideo nos i plenū oia reducentes: et ad ius duodecim tabularum eādem dispositionem exequātes:nostrā constitutiōe sācimus omnes legitimas personas ideſt per uirilē sexū descendentes siue masculini generis siue feminini sūt:simili mō ad iura successionis legitime ab itestato uocari ꝛ sui gradus prerogatiuā:nec ideo excludendas q̄ cōsanguinitatis iura sicut germane non habēt.

Hoc etiām addenduz nostre cōstitutiōi existimauimꝰ:vt trāsferat vnus tantūmodō gradus a iure cognationis i legitimāz successionem:vt non solum fratris filius ꝛ filia ꝛ q̄ iam diffiniuimus ad successionem patrui sui uocētur:sed etiam germāne consanguinee: uel sororis uterinē filiꝰ ꝛ filia soli:ꝛ non deinceps psone una cū his ad iura auunculi sui puēiāt:ꝛ moruo eo qui patruus quidē est: sui fratris filii succedāt:auūculus autez sororis sue soboli simili modo ab utroqz latere succedāt:tāqz si omnes ex masculis descendētes legitimo iure ueniant scilicet ubi frater ꝛ soror sup̄stites non sūt. His etenim personis p̄cedentibꝰ: successionez admittentibꝰ ceteri gradꝰ remanent pēitꝰ semoti:uidelicet hereditate nō i stirpes sed i capitaꝰ diuidēda. Si plures sint gradus agnatoꝝ: aperte lex duodecim tabularuz proximū uocat.

Itaqz uerbi grā: si sint defuncti fratres ꝛ alteriuſ fratris filius aut patruus: frater potior habetur. Et q̄uis singulari numero usa lex duodecim tabularum proximum uocet: tamen dubium non est qn si plures sint eiusdem gradus oēs admittātur: nam ꝛ proprie ꝓximꝰ expluribus gradibus intelligitur.ꝛ tamē nō dubium est:quin lz unus sit gradus agnatoruz:pertineat ad eos hereditas. Proximus autē si quidez nullo testamēto facto quisqz decesserit:per hoc tēpꝰ requiritur quo mortuus ē is

f Consanguinitatis .i. lz non sint sorores que germane vocantur: que si ex eodē gemine nate.

g Hoc etiam.estimauimus: vt. C. de le. here.l.lege duodecim tabularū.§.i.ꝛ.§.in his.

b Tantummodo idest non vlterior proximior tamen sit: vt ipse sorores vel fratres vterini vel vterine sequantur: vt.C. de legi. here.l.finali.§. sed neqz.

i In legitima .s. agnatorum.

k Germane.i.nate ex eodem patre ꝛ matre cum defuncto.

l Uterine.i.nate ex eadem matre tantum.

m Deiceps.idest vlteriores siue in gradu remotiores

n Superstites. hoc corrigitur per auten. cessante: qz ꝛ cuz his admittūtur. Item ꝛ in alio quod subijcit hoc §. corrigitur: quia in stirpes fit diuisio hodie:sed post hos filios fratrū fit diuisio in capita: vt in auten. de here. q̄ ab intes. ō. §.reliquū. coll.ix. ꝛ in auten. vt fratruz filij .§.i. coll. ix.vel dic quod dicit in auten.in stirpes diuidi: veruz est quādo cū alijs .s.patruis vocātur nepotes: alś in capita:vt hic.

o In capita .s. ti tulo.i. in fine. contra. Sol.ibi de descendentibus loqtur: hic de collateralibus. Accursius florentinus legum doctor.

p Si plures sint.sic in auten.de here.q̄ ab intesta .§. si vero neqz fratres.col.ix.ꝛ.ff. de suis ꝛ legiti.hered.l.ij.§.hereditas.

q Habetur.hoc corrigitur.vt.s. dixi per auten.cessante.

r Proximus.sic.s.ti.i.§.cum autē q̄ritur.sic.s.eo.§.non tñ.

s Tunc enim.s.cum non aditur hereditas ex testamento.

t Tempore,idest post mortem. Accursius florentinus.

III

v Placebat.s.ex lege duodecim tabularum.Accursius.
x In eo genere.s.iure successionis.Accursius flo.
y Non esse.i.successoriũ edictuz inter agnatos locum non habet.scilicet de persona in personam:sed inter cognatos sic: vt .j.sequitur.x.ff.de suc.edic.l.i.§.quibus.sed de ordine in ordinem:seu de capite i caput sic:ut de liberis in agnatos: de agnatis i cognatos:x post in viruz x vxorem:ut sequitur:ut.ff. si ta.test. nul.ex.l.i.i.Rn.
z Nihilomagis. idest non ideo magis.Accursius.
a Sed nos.loquitur Justinianus.
b Protulimus. scilicet in greco.
c Cuz satis.ratio prima.
d Apertuz est.s. suc.edictuz de persona in personaz.
e Maxime. rõ secunda.
f Gradu.agnatorum.
g Ad legitimaz. est enĩ filius agnatus patri proxim⁹: ut.ff.de suis x le.filius. quod ius nõ tollitur per capi. dimi.sicut neqz inter fratres:ut hic.x de leg.tu.l.iij. qõ non erat rectum: ut.ff.de re.iuris.l. equũ ẽ.x.§. de le. pa.tut.in fine.x.j. de prohibenda emptõne.l.si post emptionem.
b Successionem .i.suc.edictum.
i Parens.secus ecõtra:ut.§.eo. ti. .i.§.emancipati.
k Constitutione. ut. C. de emanci. li.l. finali.
l Fiducia.sic dicẽdo ius succedendi in bonis tuis mihi reseruo:vel etiam emancipo te contracta fiducia.Ac.
m Manumisisset.idest emãcipasset:sic.ff.quando ac.de pe.est an.l.i.§.alienatio.Accursius florentinus legum doctor.

n
o
p

De senatusconsulto tertuliano.

Ex.proponebat.improprie.nam cognatos nullo modo vocabat:ut sequitur.Accur.
Masculorum:ut.§.titulo.i.in prin.
Necessitudinem .i. cognationem.nam dicũtur cognati necessarij:ut.ff.de iusticia x iure.l.finali.
q Filium.qui ad invicem sunt cognati: ut.j.de succes. cogna. §.vulgo.

de cuius hereditate queriẽ.Ideo si facto testamẽto quisqz decesserit per hoc tempus requiritur quo cẽtuz esse ceperit nullũ ex testamẽto heredem extiturum.Tunc ẽni proprie quisqz intestat⁹ decessisse intelligitur:q quidẽ aliquãdo lõgo tempore declaratur:in quo spatio tẽporis sepe accidit ut ꝓximi ore mortuo ꝓximus esse incipiat q moriẽte testatore fi erat ꝓxim⁹.
Placebãt autẽ in eõ genere ꝑcipiendaz hereditatum successiõez non esse v:idest ut q̃uis ꝓximus qui sm ea que diximus uocatur ad hereditatẽ:aut sp:reuerit heredi tatez:aut antequã adeat decesserit nihilomagis legitimo iure sequentes admittũtur qõ iterũ ꝓtoz:es imperfecto iure corrigentes:nõ in totum sine anunculo relinquebãt:sz ex cognatorũ ordine eos uocabãt utpote agnationis iure eis recluso.
Sed⁹ nos nihil perfectissimo iure deesse cupientes:nostra constitutione sancimus:quã de iure patronatus humanitate suggerente pr̃õtulimus successionem i agnatorũ hereditatibus non esse eis denegãdam:cum satis absurdum erat qõ cognatis a pretore apertum ẽ hoc agnatis esse reclusuz:maxie[c] cum in onere quidez tutelaz x primo gradu[r] deficiẽte sequens succedit. x qõ in onere obtinebat nõ erat i lucro permissum.
Ad legitimaz autem successionẽm nihilominus uocatur etiaz parẽns qui ꝓtracta fiducia filium uel filiam nepotẽ ul neptem ac deinceps emãcipat:qõ ex nostra constitutione omnino inducitur ut emãcipatiões liberorum semper uideãtur quasi cõtracta fidũtia fieri: cũ apud ueteres ñ aliter hoc obtiebat:nisi specialiter contracta fiducia parenꝫ manumi sisset[m].

De senatusconsulto Tertuliano.

Angustie.nota ius dici angustiosum:vel iniquuz dicitur:ut.j.de suc. lib.in prin.x.ff.q̃ quisqz.l.ij.in principio.
Postea.s.post legem duodecim tabularum:x per diuum Claudiũ: x per senatusconsultum Tertul.ut sequitur.Accursius.
Amissorum .s.in acie principis:ut ar.ſ.de excusa.tu.in principio. vel dic q generaliter statuit:ut C.de inofficioso testa .l. ex liberi.prima verior est.
Eorum.s.filiorum.
Huic. etiam hodie auia succedit sicut mater : ut i auten. de here. que ab intest. .§.consequens.
Habens.i.tres habens filios: non autez in potestate:ut.ſ.de adoptio.§. femine. quos tres habere videtur:etiã si tres geminos peperit ꝑz Joã.vt.ff.ꝺ verborũ significatiõe.l. cũ enixa.
Filioz.quod dic: ut.ſ.ꝺ heredi.ab intes.§.i. x.ij. x .§.emancipati. x.§.diui.
Parentũ.s.matris:x ita nota de iure romanorum vxorem alicuius esse in potestate parentis non mariti nisi quo ad debitũ carnis. aliud de iure lõgobardoz. ut hic.x.C.de condi.inser. si vxorem.x in longobarda qualiter mulieri alienare pmissum sit.l.i.
Jussu. scilicet iure antiquo: cũ quelibet hereditas patri per filium queritur: ut.ff.de acquirenda hereditate.qui i aliena. sed hodie in sola profecticia nõ aduẽticia.scilicet exigitur iussus. ut.C.de bo. que li.l.finali. .§. si non econtrario.
Preferuntur . liberi et adoptiui:x ita demũ si ipsi succedere velint: ut.ff.eo.l. ij.§.liberi.x.§. ita demum
Defuncti.scilicet filij de cuius hereditate nunc agit
Suoruz.quod dic:ut.ſ. de here.que ab intes.§.i.x ij.x.§.emãcipati. x.§.diui.
Primi gradus. ut filij.
Ulteriozis . ut nepotes x similes.
Et filie.quasi dicat non soluz nepos ex filio masculo excludit matrẽ defuncti. sed x nepotes ex filia.
Preponitur .i. preferẽ
Defuncte.scilicet filie.
Pater . non adoptiuus ut.ff. eo.l.ij.§. sed neqz auus.
m Utriusqz.s.filij x filie:hoc est maritus huius mulieris volentis succedere filio mortuo.Accursius florentinus legum doc.
n Solos .s.auum x matrem defuncti:si autez sit auus x pater x mater defuncti prefertur auus matri x etiam patri: ut .ff.eo. equissimum.§.i. x nota q̃ hic fallit regula:si vinco vincentem x̃c.ut.ff.de diuer.x temp. pre .l. de accessionibus.nam auus patri defuncti prefertur: ut .ff. eo. l. equissimum .§.i. pater matri.non autem auus prefertur matri quando soli sunt.fallit in auten.de qualita.do.§.is cõsequens . Item in auten.

quibus modis na .effici.sui.§.discretis.Item.ff. qui po.in pig. ba.l. Claudius. sic.ff.de iniust.ru.testaméto.l.penultima.

o Excludebat.sed male.hodie ut.ĩ.eo.§.sed cum. Accursius.

p Admittebatur .z benerut.ĩ.eo .§.sed. Accursius.

q Sed.liberis.tribus vel quattuor:ut.s̃.eo.§.postea autem.

r Codice .s. quem non habemus. sed in primo .C.remansit que est.C.de iu.deli.l.ũ. Accursius.

s Fortuitum.s.habere vel non habere tot filios cum ex diuina gratia hoc descẽdat. Accursius.

t Peccauit . nam si peccauz est magis fuisset matri. ut. C. de legiti. heredi .l. duodecim tabularuz. in fi. primi Rn.

v Interempti .i. cui succedere vult.

x Sed cum antea constitutiones.quas non habemus sm Johannem.

y Personis . patruo z filio:z nepoti patrui:ut.C.e. .l.fi.i.Rnso.

z Faciebant .i. nil dabant nisi predictis .

a Visum est: ut.C.eo.l.fi.

b Personis. etiam patri defuncti:nisi in vsufru.z toto quando habebat defunctuz in potestate : als in bessem tñ : sed z hoc in casu hodie in totũ habet:ut .C. e.l.finali. z de legiti.here. .l.de emancipatis.Jure vero auten.descendẽtibus defertur equaliter paternis z maternis:ut i auten. de heredi.ab intest.§.cõsequens z.§.hoc quidem .

c Diminutiõe .que fiebat per agnatos supradictos in principio istius .§.

d Quemadmodum.quasi di.qui in vno honoratur in alio grauetur sic.ff.de iure iuran. cum qui .

e Cum.s.matrem.

f Simul .s. cum matre.

g Sororesf.hoc casu est hodie idem qõ in sequenti .§. ut in auten . de nuptijs . §. penul.z.§.qñ.col.iiij.

h Si vero matre.legitima.quia sint ex vtroqz parente.

i Cognationis. quia sunt tñ ex matre sorores. Accursius.

k Prospeximus.in successione. Accursius .

l Consulere.s.in tutore petendo. Accursius.

m Scituris.s.matribus negligẽtibus.als non perdunt. ut.C.qui pet. tuto.l.cum a matribus z maioribus . als similiter non perdunt : ut . C. si aduersus delic.l.ij. Accursius floren.

n Impuberum.aliud si puberes moriantur:ut.C.eo.matres.

o Quesitus. nisi hec mater sit illustris . sic econtra talis filius illustri matri non succedit: vt .C.ad orfici.siqua illustris.

De senatusconsulto Orficiano Rubrica.

p Per contrarium.idest econtrario.nam supra titulo.i. tractatum est qualiter mater filio succedit:nunc dicit econtra. vñ versus. Succedit matri filius per orficianum . Inuidiam portans econtra Tertulianum. Accursius.

quibus modis natura efficiunt sui. Et quia nonnulli liberi matribus illatam: Ideoqz impium esse credidimus casum fortuitũz i eius admitti detrimentũ Si enim ingenua ter:uel libera quater non peperit:immerito defraudat a successione suorũ liberorum Quid enim peccauit si nõ plures sz paucos peperit:z dedim⁹ ius legitimũ plenum matribus siue ingenuis: siue libertinis. z si nõ ter enixe fuerit uel quater:sz euz tantuz ul eã qui queue morte iterẽmpti sũt:vt z sic uocentur in liberorũ suorum legitimaz successiõem Sed cum antea pstitutiões iura legitia successionis pscrutantes: partim matrem adiuuabant:partim eaz pregrauabant et non insoliduz eam uocabãt:sed in quibusdam casib⁹ tertiam ei partem abstrahentes: certis legitimis dabant personis In aliis autez contrarium faciebãt.nobis autem uisũ⁸ est recta z simplici uia matrem omnib⁹ personis legitimis ãtepõi:z sine ulla diminutionẽ filioruz suorũ successionẽ excipere accepta fratris z sororis pson̄a:siue cõsanguinei sint: siue sola cognatiõis iura habẽtes: ut quemadmõdum eãm toto alii ordini legitimo prepositimus :ita oões fratres z sorores siue legitimi sint siue non ad capiendas hereditates simúl uocemus:ita tamẽ vt siquidem sole sorores agnate uel cognate:z mater defũcti uel defũcte supersint: dimidiam quidẽ mater:alteram uero dimidiã partez omnes sorores habeant Si uero matre superstite:z fratre ul fratrib⁹ solis uel etiã cũ sororibus sit ue legitima siue sola cognationis iura habentib⁹.intestatus quis ul intestata moriatur: i capita distribuatur eius hereditas. Sed quẽ admodum nos matrib⁹ prospeximus ita eas oportet siue soboli cõsulere:sciturisᵐ eis q si tutores liberis nõ petierit ul in locũ remoti uel excusati itra annum petere negleserit:ab eorũ impubẽ mortiũ successione merito repellẽtur. Iuz autẽ nulgo quesitus⁰ sit filius filiaue:post ad bona eius mater ex Tertulliano senatusconsulto admitti.

De senatusconsulto Orficiano.

Per contrarium autẽ fit ut liberi ad bona matrũm intestatarum admittãtur ex senatusconsulto orficiano qõ orficio z Ruso consulibus effectũ ẽ quod latuz est diui Marci temporibus z data ẽ tã filio quã filie legitimã hereditas etiã si alieno iuri subiecti sunt:z pferunt cõsanguineis⁹ z agnatis defuncte matris Sed cum ex hoc senatusconsulto nepotes ad auie successionez legitimo iure nõ uocabãtur: postea hoc constitutionibus pricipalib⁹ emendatuz est:ut ad similitudinez filioruz filiarumque nepotes neptes que uocentur. Sciendum autẽ est huiusmodi successiones que a Tertulliano z Orficiano senatusconsulto deferuntur capitis diminutione nõ perimi:propter illam regulaz⁸ qua noue hereditates legitime capitis diminutiõe nõ peũt: sed ille sole que ex lege duodeciz tabularum deferuntur. Nouissimẽ scinedũ est etiã illos liberos qui uulgo quesiti sũt ad matris hereditatẽm ex hoc senatusconsulto admitti Sed si ex pluribus legitimis heredib⁹ quidam omisserint

q Liberi. stricte ponitur pro filijs tñ:ut.ĩ.eo .§.i.als contra ut.ff.de verboz significatione liberoz. Accursius.

r Patrum.ingenuaz vel libertaz:ut.ff.eo.l.i. primo Rnso. immo z ancillaruz dũmodo sit sibi facta mora in fideicõmissaria libertate:ut.C.eo.l.finali.Accursius.

s Legitima.non quia lex duodecim tabularum varet immo dnegabat. vt.s̃.titulo.i.i principio .: sed senatus consul . dat quod vicem legis obtinet: ut .ĩ. de exce. .§. hoc exempli.

t Et preferuntur .s. filij .

v Consanguineis.i.cognatis.

x Constitutionibus . quas non habemus .

y Nepotes. Idẽ i alijs descẽdentib⁹ ex hac linea dicã Sz quid si nepos iste fuit conceptus post mortem auie. Respon. ut.s̃. de heredita . que ab intestato.§. cuz añ dirimus .

z Sciendum . diminutione, scilicet minima. nam per alias omne ius ẽt cognatiõis tollit . ut.s̃. de capitis diminutiõe.§. quod autem.

a Regulam . te noz cuius est hic.z .ff . de capi . diminutione:tutelas.i. Rnso.

b Sed ille sole. .ff. vnde li.l. fina. in fi.econtra . Solutio.hic dicit sole ut excludat eas tñ que ex senatusconsul.deferuntur nõ pretorias successiones:ut ibi.

c Duodecim. sic .ff.eo.l.i.§.capitis:sic.ff.de suis z legi.l.capitis.

d Deferuntur.quare magis .l. duodecim tabularum data hereditas perditur per capitis diminutionem minimam qꝫ senatusconsul. delata. Rn.quia illa agnatis defertur. que agnatio per capitis diminutionem minimaz tollitur: ac senatusconsul. filio qui matri est cognatus: z cognatio non tollitur per capitis diminutionem minimã:ut.s̃.de legi.ag.tu.§.fi.

e Nouissime. vulgo.quia non habent certũ patrem: ut.s̃. de nup.§.si aduersus.multo magis in naturali tñ:ut.C. eo.l.pe.

f Hereditatẽ.s.vna cũ legitimis: nisi erat mater illustris:tũc enim cũ legitimis ab intestato nõ veniũt:secus in naturalibus ex licita consuetudine procreatis: ut.C.eo.l. penul.

g Admitti. Nunquid hodie succedit vulgo quesitus. videtur qꝫ nõ:vt in auten.quibus modis naturales efficiunt sui.§.vlt. sed tamen distingue:aut ex tali coitu qui possit damnari: ut incesti: adulterij:nepharij: z simili:quo casu non succedit cuz ob hoc ipz dãnandus est:ut ĩ, d, auten, z, ff, solu, ma, si ab hostib⁹,

De senatusconsulto orfitiano
De successione cognatorū
De gradibus cognationū

III.

aut non: ⁊ tunc succedit matri vt hic: non patri cum sit incertus nam ⁊ si habet certū patrē naturalē: non tamen succedit ei nisi in duobus vncijs ab intestato non extantibus legitimis, alʒ in nihilū: vt in auten. quibus modis naturales effi. sui. §. discret.

b Sed si ex pluribus, iste .§. est cōis ad oēs titulos quos in hoc tertō libro habuimus: nō tm̄ ad hunc titulum: ⁊ de iure accrescēdi inter legitimos tm̄ tractat: ut hic. ⁊. ff. e. l. .i. §. si nemo. ⁊. C. de cad. tollen. §. is ita. idem etiam est in his qui de iure pretorio succedunt vt. ff. de bonorum possessione. l. iij. in fine. ⁊. l. quarta ⁊ quinta.

i Alia causa, vt si defecerit conditio sub qua instituti erant: vt. §. quibus modis testa. infirmē. §. posteriore

k Adierit. sic. ff. de le. ii. cum pater. §. libertis. ibi. Le tex prout ⁊c.

l Accrescit. sed p qua parte, respondeo: prout erāt instituti: vt. C. de caducis tollendis. §. is ita. ⁊. §. ō vulgari substitutiōe. §. .i. Item nunquid est necesse iterum adire, Rndeo non nisi quādo ex alterius persona puta serui fiat mihi augmentum: ut. ff. de acquirēda hereditate, si solos. i fi. .i. Rn. ⁊ in fine. l.

m Et licet, anteq̄ accresceret eis: vel anteq̄ isti qui repudiauerunt: non autem anteq̄ suā partē adirent: immo adierant ut sequitur, alʒ non transmitterent olim: vel hodie: ut. C. de cadu. tollendis. §. in nouissimo. nisi in personis liberorum: vt. ff. de his qui ante aper. tabu. l. i. Accursius florentinus legum doct.

n Pertinet, scilicet augmentum supra dictum. Accur.

De successione bonorum. Rica.

o Post suos: vt. §. de heredi. ab intesta. §. i.

p Pretor. vt. §. de here. ab intesta. §. emācipati.

q Constitutiōes. vt. §. de here. ab intesta. §. nec non. ⁊. §. diui. Accursius florentinus.

r Agnati. vt. §. de legitima agnatoꝝ successione. in prin.

s Et hi quos, s. qui sunt de numero legitimoꝝ.

t Consulta. vt. §. proximis duobus titulis. Accursius.

v Constitutio. vt. §. de legitima agnatoꝝ successi. §. hoc etiaʒ.

x Proximos, s. quos nemo cognatus antecedit vel precedit siue vnus sit siue plures: ⁊ inspicitur quis proximior sit eo tpe quo bonoꝝ possessio deferē: vt. ff. eo. l. i. §. pri. ⁊. §. gradatim.

z Cognatio. nunquid ergo inter seruos datur hec bo. possessio. Rn deo etiā si fiat postea liber non datur: vt. ff. eodem. l. i. §. pertinet. ⁊. l. is qui. sed nunquid adoptiuis: q̄ non videtur ibi naturalis causa. Rn. sic: quia quibus agnascitur ⁊ cognascitur: vt. ff. eo. l. i. §. cogn.

a Nam, qui queue, breue debet esse. Accursuis florentinus legū doc.

a Non habentur. vt. §. ti. .i. §. sciendum.

b Tertio ordine, naʒ sunt quattuor ordines succedendi: vt. ff. si tabule testamenti nulle extabunt. l. i.

c Exceptis. nam isti inter legitimos enumerantur.

d Quos, s. fratres emancipatos ⁊ sorores.

e Anastasiana, quam non habemus. sed de ea habetur mentio. C. de leg. tute. .l. iij. ⁊ de legiti. heredi. l. finali. §. i. Accursius.

f Integri, idest non emancipati. Accursius.

g Diminutiōe. tertie partis forte.

h Anteponit eos, scilicet fratres emancipatos.

i Cognatis, scilicet anteponit: ⁊ sic vocantur cuʒ fratribus ⁊ agnatis: ⁊ cognatj vlteriorib⁹ preferuntur.

k Eos etiam, non solum agnatos capite minutos: vt. §. ⁊c.

l Gradu, s. cognationis.

m Liberi. vt. §. de here. ab intestato. §. admonēdi.

n Eodem gradu. s. tertio puta cognationis.

o Hi autem, species est nam cognatio genus est. cō sanguinitas est illa que inter fratres tm̄ est: vt. ff. ō suis ⁊ legiti. l. ij. i. Rnso. §. de legitima agnatoꝝ successione. §. i.

p Sunt sibi. sic. ff. eodem si post. Accursius.

q Itaq̄, omnibus inter se ⁊ cum matre: vt. ff. vnde co. hac parte.

r Hoc loco, iste .§. cōmunis est ad totum istum titu. ⁊ illuʒ. §. de legi. agna. succes. sic. §. ti. i. §. fi.

s Legitimis, scilicet agnatis. Accursius florentinus legum doctor

t Proximitatj, idest cognationis. Accursius.

v Pretor. caute tacet hic de iure ciuili. naʒ cognati de iure ciuili nō vocantur. Accursius florentinus legum doctor.

x Ad sextum, immo videtur q̄ vsq̄ ad quintum tm̄ vocētur tam agnati q̄ cognati: ut. ff. de vetera. mi. suc. l. ij. §. fina. sed rn̄. illa etiaʒ in castrēsibus loquitur: hec in alijs, vel dic q̄ ibi ita erat de facto, scilicet quidaʒ in quinto gradu. ⁊ ita factum narrat.

p Ex septimo, subaudi qui sunt. Accursius florentinus legum doctor.

z Patent. Sed nūquid sunt alij in septimo gradu. Rn. multi ⁊ alij esse possunt: vt colligitur. j. ti. i. §. vi. Item ⁊ quare magis hi vocantur q̄ alij in septimo gradu. Rn. q̄ hi respiciūt inferius lineam transuersalez: alij omnes superius. vt ar. ff. vnde li. l. scripto. in fi. Sed nūquid corrigitur hodie distinctio hui⁹. §. p auten. de here. ab intesta. §. i. vbi nulla inter agnatos ⁊ cognatos differētia fit. Io. dixit oēs in infinitū succedere, ⁊ sic corrigi q̄ hic dicit. nos oēs vsq̄ ad. x. gradū vocamus, nō aūt trahim⁹ agnatos ad cognatos cū extēdere successionē debeamus. i. velim⁹: vt. j. de bo. po. §. adhuc, ar. q̄. C. de pac. l. lege. ⁊. i auten. de nup. §. deinceps.

hereditatē. ul' morte uel aliā causa impediti fuerit quo min⁹ adeāt: reliquis qui adierint accrescit illorum portio: ⁊ m̄ licz ante decesserit q̄z adierint: ad heredes tamē eorum pertinet.

De successione cognatorum.

Post suos heredes eosq̄ quos inter suos heredes pretor: ⁊ constitutiōes nuncant: ⁊ post legitimos quoruʒ numero sunt agnati: ⁊ hi quos in locum agnatorum taʒ supradicta senatusconsulta q̄z nostra erexit constitutio, proximos cognatos pretor uocat: qua parte naturalis cognatio spectatur. Nam agnati capite diminuti: qui queue ex his progeniti sunt: ex lege duodecim tabularum inter legitimos non habentur: sed a pretore tertio ordine uocātur: exceptis solis tātūmodo fratre ⁊ sorore emancipatis: nō etiaʒ libēis eorū quos lex anastasiana cū fratribus integri iuris cōstitutis: vocat quidem ad legitimā fratris hereditatē siue sororis nō eqs tamen partibus: sed cū aliqua diminutiōne quam facile est ex ipsi⁹ cōstitutionis uerbis colligere: alijs uero agnatis inferioris gradꝰ licz capitis diminutionē passi nō sunt: tamen antepōit eos ⁊ procul dubio cognātis. Eos etiam qui per feminini sex⁹ psonas ex trāsuerso gradu cognatiōe iūgūtur: tertio gradu proximitatis nomine pretor ad successionem uocat. Liberi quoq̄ qui i adoptiua familia sūt ad naturalium parentuʒ hereditatem hoc eodē gradu uocantur.

Vulgo quesitos habere nullos agnatos manifestuʒ est: cum agnatio a patre sit cognatio a matre ē: hi aūtē habere nullum patreʒ itel liguntur: eadē ratione: nec inter se quidē possunt uideri cosanguinei esse: quia cōsanguinitatis ius species ē agnationis: tātū ergo cognati sūt sibi sicut ⁊ matri cognati sūt

Itaq̄ omnib⁹ istis ex ea parte competit bonorum possessio: qua primitatis nomine cognati uocātur. Hoc loco ⁊ illud necessario admonendi sum⁹: agnationis quidez iure admitti aliquem ad hereditatem: ⁊ si decimo gradu sit siue de lege duodecim tabularum quaram⁹: siue de edicto quo pretor de legitimis heredibus daturū se bonorum possessionem pollicetur.

Proximitatis uero nomine bis solis pretor promittit bonorū possessionem: qui usqʒ ad sextum gradum cognationis sunt: ⁊ ex gradu septimo a sobrino sobrinaq̄ʒ. nato natāue.

De gradibus cognationum.

Hoc loco necessarium est exponere quemadmodum gradus cognationis numerentur: quare in primis admonendi sumus cognationem aliam supra numerari: aliam infra: aliaʒ ex transuerso: que etiaʒ a latere dicitur. Superior cognatio est parentum: inferior liberoruʒ: ex trāsuerso fratrum sororumue: ⁊ eorum

a De gradibus cognationum Rica.

b De loco necessarium. Quid ad nos de bis. Rn'. propter hereditates que per gradus deferuntur. ⁊ tutelas ⁊ ppter testimonia non dicenda: vt .ff. eo. l.iurisconsul.

b Gradus. qu id fit: dic ut.ſ.§.hactenus. Accursius.

c Admonendi. sic.ff.eo. .l.i. Accursius florentinus.

d Transuerso. hec superflua videtur: ut. ff.e.stigmata .contra. Solutio. ibi i directa linea tm̃ loquit' hic in indirecta. Accursius.

e Secundo. quare non a primo. Rndeo cum ego patri meo sim in vno gradu: ⁊ ipse pater fratri meo i alio sumus ergo in duobus gradibus. ergo cuz fratre facto ascensu ad patrem quasi p quendam gradum: ut .ff.e. .l.iurisconsul. §. gradus. ſz nullus ex transuerso priori mio: fratre inuenitur. ergo non potest inueniri primus gradus a latere: ut hic. ⁊. ff. eo. l.i. in principio

f Primo. pater ⁊ mater. si pater est mibi in primo ⁊ ego sibi in alio primo ergo sumus in duobus. Rn. non sequitur. nam sum ei in primo: ita ꝙ in eodem ⁊ interme ⁊ ipsum vnum tm̃ gradum facimus ad similitudinem fenestre. nam due columne ex lateribus vnaz faciunt fenestram: tertia etiaz adiecta fiet alia fenestra ⁊ ita in gradu persona adiecta etiam vna deinceps facit gradum: ut .ſ. eodem. §. hactenus. Accursius.

g Filius. qui lz multi sint omnes sunt patri in primo. inter se autem in secundo: ut. ff. eo. l. iurisconsul. §. trãseamus.

h Ex transuerso. nunc de hoc gradu incipit cuz nemo ex hoc ordine primo gradu inueniatur: ut. ff. eodez .l.i. in principio.

i Tertio. ex transuerso. nota caute ꝙ etiã illi qui sunt ex transuerso diuidũtur in superiorez ⁊ inferiorem lineam: ⁊ sic reperies in sequentibus gradibus: ⁊ quandoqz in parentibus: ut .ſ. eo. §. iiij. Accursius florentinus.

k Patruus. soror. vnde versus. Sunt patrui patris fratres amiteqz sorores: Frater auunculus est matertera matris. Accursius.

l Quarto. abnepos. hoc inferius respicit. Accursius.

m Patruus. hoc refertur ad superiorem lineam transuersalem.

n Item auunculus. hoc autez constat ꝙ qui est mei patris patruus mihi erit magnus patruus: qui mee matris auunculus: mibi erit magnus auunculus. Sed quid si erat patruus matris mee vel auũculus mei patris. rñdet Jo. omnem illum mibi esse patruum vel auũculum magnuz qui est meo patri vel matri simplex: ut .ff. eo .l. iurisconsul. §. patruus. ⁊. C. de succeſſ. e. l. i. sed Rogerius contra. Accursius.

o Filia. isti nomiatiui regũt superiorez genitiuos ab illo vsiculo. Itẽ fratris ⁊c. ⁊ sũt isti oẽs i qnto gradu linee collateralis respectu descẽdẽtiuz

p Propior consobrinus. quasi dicat: qui filius dicitur ,ppior consobrinus. ⁊ que filia dicitur propior consobrina. Accursius.

q Hi sunt. subaudi in quito gradu linee collateraliũ ex parte ascenden

qui queue ex bis gẽnerantur: ⁊ p uẽiẽter patrui: amite: auũculi: matertere: ⁊ supior qdẽ ⁊ inferior cognatio a primo gradu icipit: at ea que ex trãsuerso numerat' a secũdo' incipit. Primo gradu est supra pater mater: infra filiꝰ ſ filia. Secundo gradu supra auꝰ auia: infra nepos neptis: ex transuerso frater ⁊ soror. Tertio gradu supra ,p auus ,pauia. infra pronepos proneptis: ⁊ ex trãuerso fratris sororisqz filius filia: ⁊ conuenienter patruus ⁊ amita: auuncul' ⁊ matertera. Patruꝰ ẽ frater patris: qui grece macrus appellat' Auũculus frater matris: qui grece dicitur: ⁊ promiscue scio: dicitur Amita ẽ patris soror: Matertera ẽ matris soror: utraqz euia uel apõ quosdaz euitus appellatur. Quartò gradu supra: abauus ſ abauia: infra abnepos ſ abneptis: ex trãsuẽso fratris ſ sororisqz nepos ſ neptis ſ ue: ⁊ conueniẽter patruũs magnꝰ amita magna: ideſt aui frater ⁊ soror. itẽ auũculus magnus ſ matertera magna: ideſt auie frater ⁊ soror: cõsobrinus ꝓsobria ideſt qui queue ex sororibꝰ aut fratribꝰ ,p creant' Sed quidam recte consobrinos eos proprie dici putãt q ex duabꝰ sororibus ,pgenerãtur quasi consorinos: Eos uero q ex duobꝰ fratribus ,pgenerãtur proprie fratres patrueles uocari Si autem ex duobus fratribus filie nascuntur: sorores patrueles appellãt': at eos q ex fratre ⁊ sorore progenerãtur: amitinos ,pprie dici putãt. Amite tue filii cõsobrinum te appellãt: tu illos amitinos. Quinto supra atrauus atrauia infra atnepos atneptis: ex trãsuerso fratris soror: isqz ,pnepos prone

ptis: ⁊ poueniẽter propatruus ꝓ amita: ideſt proaui frater ⁊ soror: ⁊ proauuncul' ,pmatertera: ideſt proauie frater ⁊ soror. Item fratris patrueliſ consobrini ⁊ cõsobrine: amitini uꝰ amitine filius filiã: propiõr sobrinꝰ sobrina. hi sũt patrui magni ⁊ amite magne: auunculi magni: matertere magne filius filia. Sexto gradu supra tritauꝰ tritauia. infra trinepos trineptis: ex trãsuerso fratris sororisqz abnepos abneptisqz: ⁊ cõueniẽter abpatruꝰ abamita: ideſt abaui frater ⁊ soror: abauũculꝰ abmatertera: ideſt abauie frater ⁊ soror: Itẽ sobrini sobrineqz ideſt q q̃ue ex fratribꝰ ⁊ sororibꝰ: uel consobrinis uꝰ amitinis ,pgenerantur Itẽ ,ppatrui ,pamite proauunculi ,pmatertere sobrini sobrineqz eoz qui queue ex fratribꝰ uel sororibꝰ patruelibꝰ uel consobrinis uꝰ amitinis ,pgenerantur filiꝰ filia. Hactenũſ ostẽ disse sufficiat quẽadmodũ gradꝰ cognatiõis numerẽtur. Itaqz ex bis palã ẽ itelligere quẽadmodũ quoqz ulteriores gradꝰ numerare õbeamꝰ: Quippe semper generata queqz persona graduz adiici ãt ut longe facilius sit respondere quõto gradu quisqz sit: q̃z ,ppria cognatiõis appellãtiõe quẽq̃z denotare. Agnationis quoque gradus eodẽz modo numerãtur: sed' cũ magis ueritas oculata fide q̃z per aures animis hominum ifigitur: ideo necessarium duximꝰ post narrationem graduz etiam eos pſenti libro inscribi: quatenꝰ posſint ⁊ auribus ⁊ oculorum ispectione adolescẽtes perfectissimã graduũ doctrinã ãdipsci.

tũ. ſ. filius patrui mei magni ⁊ similiũ: de quibus dicitur hic. ⁊. ff. eo. l.i. in fin. ⁊ l.ij. Accursius.

r Hactenus. generata gradum. hoc est verum si vna ab vna. non si plures ab vna: ut .ff. eo. iurisconsul. §. trãseamus. ⁊ hoc est verum ex omni ordine graduũ ſm nos: sed ſm canones ex latere trãsuerso aliud est. nam quem nos dicimus in secũdo ipſi dicunt in prio ⁊ quẽ nos in quarto ipſi in secundo: ⁊ sic de singuliſ: ut l decre .xxxv. q. v. .c.ij. sed fuit eoruz consideratio bona propter matrimonia: nostra etiã bona propter hereditates que per gradus deferunt' : ut .ſ. de bono. posſe. .§. quos autem. ⁊ .ff. eo. l. iurisconſul. in principio.

s Adjiciat. hic potest colligi diffinitio gradus: ut dicatur. Gradus est numeratio ſingulariu persoarũ collatione vel affinitate ſibi coniunctarum quoto gradu vna pſona diſtat ab altera optime i dicans: dictus quaſi lapideus gradꝰ: ut .ff. e. iurisconſul. .§. gradus.

t Quoto. ſcilicet octauo vl nõcimo.

v Appellatione ,ppter duas rationes: ⁊ qz vltra trinepotẽ: vel triauũ vocabula nõ inueniuntur ſpecialia. ſed superiores ⁊ inferiores vocantur ut .ff. eo. l. finali. §. parẽtes. ⁊ quia sũt plura negocia q̃ vocabula: ut .ff. de prescrip. ver. l. iiij. Sed vſqz ad quem numerabimus. Rndeo vſqz ad. vij. cognatorum: ⁊ vſqz ad decimũ agnatorũ: ut .ff. eo. .l. non facile. ⁊. s. ti. i. §. finali. niſi ratione demonſtrandi velle mus vlterius nominare: non vtilitatis: lz decretiſte hic aliter dicant. Accursius florentinus legum doctor.

x Modo. ſcilicet adiecta perſona. Accursius.

y Sed cũ per aures. vnde Horatius in arte poetica. Segnius irritant animos emiſſa per aures: Quã que sunt oculis subiecta fidelibus. Accursius florentinus.

z Adipiſci. vnde quidam babent hic arborem. Accursius.

de seruili cognatione
de successione libertorum

III

o Illud alias est hec Rica de huili cognatione. als non.
p Edicti. sunt. n. quattuor partes successiois ab itestato ut. ff. quis or. in bo. pos. ser. l. i. §. ptinet.
q Proximitatj. i. cognatioisut segt ut. ff. vñ cog. l. i. §. ptinet.
r Pertiere. sz nec alia aligt aut vl ipe succedat vel ei succedat vt. C. cõ. ỏ suc. huj nisi in trib⁹ casib⁹ ut. C. ad sil. l. pe. t. C. de suis. t. le. apud hostes. t. C. ad orfi. l. fi. Accur.
s Computabat. Hec vr mala ratõ cum magis iure p totio qỏ nãlez cãz tuebatur deberet cõputari: ut. ß. de ber. ab ites. §. emãcipati. gt ciuili. sed dic qt etiaz ad alia ut ad tutelas t simi lia: nisi quo ad nu. ut. ß. de nup. §. illud. t. ff. de ri. nu. l. adoptiuũ. §. huiſ. Sed nunqd dñs ex sui psona succedit cognatis p ui. Rn. ñ: ut hic or.
t Tepora. loquitur Justinianus.
u Preueniẽtib⁹. s. parentibus.
x Ipsi. s. parẽtes
y In seruitute. i. donec hui erant.
z Venerunt. scilz parentes.
a Veniant. aliud si liber factus hu⁹ itez manumittat: ut. ff. vñ. cog. l. ifq. §. t. ß. de ca. di. §. qt aũt. qz est ibi qt sibi imputet. Sz nũqd ẽt iste hodie succederet nãli cã ispecta: ut. C. de suis t le. ber. auten. i successiõe. Rn. nõ bm Jo. qz ptor nãlem cãm ituebat. t tñ ñ vocabat eũ: ut dictũ est. Jtẽ ℨ. C. de suis. t le. ex libera. Ho. hic nouũ ius. vt ibi loqt qñ nec de fcõ erat mrimoniũ. vel ibi quo ad honores loqt hic quo ad successionẽ.
b Alterius. i. parẽtes liberis. t eℨ. excluso patrono: t hoc bm oẽs. Jtẽ libertũ vnũ alteri eidẽ ffi suo: t ita ff liberti pfert pa trono. t hoc sz quosdã: ut hic. Sz Jo. ℨ. pfert. n. patronũ ffi: ut. ff. de bo. li. l. liberto. t. ff. ỏ su. t. le. here. l. intestato. t. j. ti. i. §. sin aũt.
c Ex illa. s. supradicta greca.
d Repetitj. hic. §. cõis est ad oẽs ti. ß. hoc libro tertio positos. t idem in sequenti pri. §. sic t alias. ß. de. suc. cog. §. vlt. t ad orfi. §. fi.
e Tradidimus. a principio tertij libri.
f Enumerauim⁹. ut curie datos t emancipatos: ut. ß. ỏ her. ab intesta. §. i. t. §. emãcipati.
g Fuerit hoc subdiuidit.
h Ex femineo. q tñ cũ diminutõe tertie ptj succedit h⁹. l. tpe. ß. ỏ her. ab ites. §. diui. hodie sine diminutõe: ut i auten. ỏ trie. t se. §. necnõ.
i Amotj. cessãtib⁹ suis fallit adhuc hec regla. Quipor ẽ in gradu tc̃. ut. j. e. §. totiẽs.
k Integruz. i. capite minutus non est. sic. ß. de suc. cog. i. Rn. in fine.
l Plerunqz. ppter frem t sororẽ emãcipatos: ut. j. e. ibi. excepti. Jtez ppter quosdã cognatos q vocant ut agnati: ut. ß. de le. ag. suc. §. hoc ẽt Jtẽ pp pfez q filiũ emãcipauit: ut. ß. ỏ. le. ag. suc. §. fi. nã sec⁹ ẽet si essz capite minut⁹ qr ille successiões q̃ veniũt ex. l. xij. ta. peũt p mimã capi. di. ut. ß. ad orfi. §. sciendum.
m Nepos. qui est in quinto gradu agnationis.
n Pronepos. hic in sexto gradu ag.
o Auunculo. qui sunt i tertio gradu cognationis.
p Preferetur. in suc. eius q tales habet agnatos.
q Totiẽs. nõ. reglaz bonã vt t. C. cõ. ỏ suc. l. auũculo. t. C. vnde li. l. i. Et ad eius euidentiã nõ tres eẽ ordies suc. s. inferiores t supiores t ex latere veniẽtes: ut i auten. ỏ here. ab intes. i prin. Prio descẽdẽtes. i ifinitũ vocant vt. ß. ỏ her. ab ites. §. i. t i auten. ỏ her. ab ite. §. i. bis cessãtib⁹ vocãt ascẽdẽtes prio pr t mr: scdo au⁹ t auia: t sic deicepsi: sic tñ vt ffres ex vtroqz parẽte ỏfuncto cõiuncti cuz bis supioribus vocant: lz quidã dicãt cũ pre t matre tñ eos vocari t alios inferiores p ffres excludi: t p nobis est auten. ỏ here. ab intes. §. si vo cuz descẽdentib⁹. t. ff. ỏ suis. t le. l. ij. §. hr̃itas. supioribus cessantib⁹ prio ff ex vtroqz parẽte: t sororis: t eoz filij: secũdo ex altero tñ t eorũ filij. tertio hec regla obtinet ut q por ẽ i gradu tc̃. ut hic t in auten. ỏ her. ab ites. §. reliq. t. §. si vo neqz frater t in auten. ut fratz filij. §. i.
r Tradidimus. ut. ß. pri. §. t hoc eo. §.
s Exceptis. excipit ab eo qỏ. ß. dixerat. Qui integz.
t Preferũtur. ut. ß. ỏ suc. cog. i. Rnso.
u De suc. liber. passiue accipe. i. qualiter succedatur eis: nõ actiue. i. qualiter ipi succedant alijs.
x Dunc. qr bucusqz de bonis ignoꝛum dixi.
y Olim. s. l. xij. tabularuz. t hoc est primũ ius: qttuor. n. sunt: ut hic. t. j. §. i. t. §. postea. t. §. sz nfa.
z Impune. i. sine timore testamenti rumpendi.
a Ita demum. t non aliter. Accursius florentinus.
b Heredem. nãlez vl adoptiuũ. ut. j. innuit. Nihil. i. nullũ bm Jo.
c Ex naturalibus. ad differentiam adoptiuorum.
d Querela. i. non poterat patronus conqueri.
e Postea. bm ius.
f Juris. dic ut. ß. ad tertul. in prin.
g Libertus. nullũ filium habens legitimũ t nãlem: ut. j. §. prodesse.
h Dimidie. nisi in castris sint bona q̃sita: ut. ff. de bo. li. l. iij. §. patron⁹.
i Dimidie bonoz. i. vnde legitimi: ut. j. de bo. pos. §. cũqz.
k Prodesse. solebant hoc iure pretorio. nam de primo nõ erat dubiũ ut. ß. ibi. Itaqz intestato tc̃.
l Patronum. s. in totum.
m Naturales. t legitimi.
n Dati. s. ĩstituti erant: ut sequit. als nec ℨtabu. dat eis: ut. ff. de ℨtab.

De seruili cognatione.

Illud certum ẽ ad seruiles cognatiões illã parte edicti qua proximitatis noie bonoꝛũ possessio pmittitur nõ ptinere. nã nec ulla ãtiqua lege tal cognatio pũtabat: sz nostra pstitutiõe quã p iure patrõat⁹ fecim⁹: qỏ ius usqz ad nostra tpa satis obscuruz atqz nube plenũ t undiqz cõfusũ fuerat: t hoc hũanitate suggerẽte cõcessim⁹: ut sigs i seruili pstitutus cõsortio: liberũ ul liberos hũerit siue ex libera: siue ex huili pditiois muliere: ul ptra: si serua mulier ex libero ul suo hũerit libos cuiuscũ qz sex⁹: t ad libertatẽ his puenietib⁹: t hi q ex huili uẽtre nati sũt: libertatẽ meruerũt: ul dũ mulieres libere erãt ipi i huitutẽ eos habuerũt: t postea ad libertatẽ puenerũt ut hi oẽs ad successionẽ pris vl mris ueniãt pronat⁹ iure i hac pte sopito. Nos eni liberos ñ solũ i suoꝛ parẽtũ successionẽ: sz etiã altez i alteri⁹ successionẽ mutuã uocauim⁹ ex illa lege specialiter eos uocãtes siue soli iueniãt qui i huitute nati: t postea mãumissi sũt: siue una cũ aliis q post libertatẽ parẽtũ pcepti sũt: siue ex eodẽ pre: siue ex eadẽ mre: siue ex aliis nuptiis ad similitudinẽ eoꝛ q ex iustis nuptiis procreati sũt. Repetitis⁹ itaqz oib⁹ q iã trãdidim⁹ apparet ñ sp eos q parẽ gradũ cognatioisobtinẽt pariter uocari: eoqz ampli⁹ nec euz qdẽ q proximi or sit cognat⁹: semp potiorẽ eẽ. Cũ eni pma cã sit suorũ heredũ: t eoꝛ quos iter suos heredes enumerauim⁹ apparet pnepotẽ uel abneptẽ ỏfucti potiorẽ eẽ qz fratrẽ aut pez matrẽqz ỏfucti. Cuz alioquin pater qdẽ t mater vt supra quoqz tradidim⁹: pmũ gradũ cognatioisobtineat: fr uero sz: pnepos aũt tertio gradu sit cognationis: t abnepos qrto. Nec interest an i potestate mõiẽtis fuerit: an nõ: q ul emãcipat⁹: ul ex emãcipato: aut ex femineo sexu ppagatus est. Amotis quoqz suis heredib⁹: t quos inter suos uocari heredes dixim⁹: agnatoꝛ qr integrũz ius hẽt agnatioisetiã si lõgissimo gradu sit: plerũqz potior habet qz proximior cognat⁹. nã patrui nepos uel pronepos auũculo ul matertere pferẽ. Totiẽs igit dixim⁹ aut potiorẽ haberi eũ q proximioré gradũ cognatioisobtinet: aut pariter uocari eos q cognati sũt quotiẽs neqz suorũ heredũ iure q̃ inter suos heredes sũt: neqz agnatioisiur aliqs pferri ỏbeat: sz ea q trãdidim⁹: excepto fratre t sororẽ emãcipatis q ad successiões frm ul sororũ uocãt: q t si capite diminuti sũt: tamẽ pferũtur oib⁹ ceteris ulterioris gradus agnatis.

De successione libertorum.

Nunc deinde libertorũ bonis uideam⁹: olim itaqz licebat liberto patronũ suũ impune testamẽto preterire: nã ita demũ lex. xii. tabu. ad hereditatẽ liberti uocabat patronũ: si itestat⁹ mortu⁹ eẽt libert⁹: herede suo nullo relicto: itaqz itestato mortuo libto si is suũ heredẽ reliqsset: patrono nihilomin⁹ i bonis eius ius erat. Et siqdẽ ex naturalib⁹ libis aliquẽ suũ heredẽ reliqsset: querela. Si uo adoptiu⁹ filius fuisset apte inquũ erat nihil iure prono suo suppesse. Qua ỏ cã postea ptoris edicto hec iuris iniqtas emẽdata ẽ. Siue enim faciebat testamentũ libt⁹: iubebat ita testari ut prono partẽ dimidiã bonorũ suoꝛ reliqret: t si aut nihil aut minus pris dimidiẽ reliqrat: dabat patrono ℨ tab. testamẽti pris dimidiẽ bonoꝛ possessio. si uero itestat⁹ moriebat: suo herede relicto filio adoptiuo: dabat eq patrono ptra hũc suũ heredẽ pris dimidie bonoꝛ possessio. Prodesse autẽ liberto solebãt ad excludẽ dũ patronũ naturales liberi ñ solũ quos i potestate mortis tpe habebat sz etiã emãcipati t i adoptiões

Dunc de bonis ignoꝛum dixi.
y Olim. s. l. xij. tabularuz. t hoc est primũ ius: qttuor. n. sunt: ut hic. t. j. §. i. t. §. postea. t. §. sz nfa.
z Impune. i. sine timore testamenti rumpendi.
a Ita demum. t non aliter. Accursius florentinus.
b Heredem. nãlez vl adoptiuũ. ut. j. innuit. Nihil. i. nullũ bm Jo.
c Ex naturalibus. ad differentiam adoptiuorum.
d Querela. i. non poterat patronus conqueri.
e Postea. bm ius.
f Juris. dic ut. ß. ad tertul. in prin.
g Libertus. nullũ filium habens legitimũ t nãlem: ut. j. §. prodesse.
h Dimidie. nisi in castris sint bona q̃sita: ut. ff. de bo. li. l. iij. §. patron⁹.
i Dimidie bonoꝛ. i. vnde legitimi: ut. j. de bo. pos. §. cũqz.
k Prodesse. solebant hoc iure pretorio. nam de primo nõ erat dubiũ ut. ß. ibi. Itaqz intestato tc̃.
l Patronum. s. in totum.
m Naturales. t legitimi.
n Dati. s. ĩstituti erant: ut sequit. als nec ℨtabu. dat eis: ut. ff. de ℨtab.

.l. non putauit.§.in adoptione.

n Repellebant. qz pro mortuis habent' aut.ff. de coniung.li.l.i.§. sed si patron'. nec a iure ciuili respiciũt' aut autẽ.ō her.z fal.§.exheredatos.

o Postea. tertium ius.

p Cautum.s.l.papi.z mal'.ut alias aut.C.de cadu.tol.in prin.

q Debebatur.ex.l.papi.

r Sed nostra quartũ ius.

s Cõposuimus. z hui': vt credo habet' mẽtio i multis locis: ut.s.ti.i.ō fui.cog.in prin.z.s.de le.ag. suc.§.fi.

t Sic enim. interpositõ ẽ.

u Locũ. z in hoc nõ corrigit' lex papi.z nõ.qz pdest pauptas filio liberti. sic z alias.C.de epis.z de.si qs. §.sin autem.

x Fecerint.s.isti liberti minores centenarij.

y Reseruauit.s. nostra cõstitutio.s.ut i totũ succedat: ut.s.eo. in prin.

z Possessores.idest filios emãcipatos: ut.s. de here. ab intesta.§.emãcipati.

a Habeant.s.liberti. &c.

b Reduximus. q tñ heredes istituti si se abstinuerit vel mixtim herditati in itegz restituti fuerit habit' patrono ius succedẽdi.u.ff. de bo.li.z si ex.§. si filius.

c Omnibus. sed nũqd eȝ moriente filio q ẽ libert' ponit' pr' patrono. ℞. sicut ſ.ti.i.ō fui.cog.in fi.i.℞.n.

d Vocauim'. ẽt añ ffes liberti: qz dicut.s.t.i.i fi.i.℞

e Fecerit. ẽt ad extraneos.

f Alu'. quoz pteritio p exheredatiõe habetur: ut.s. de exhere.li.§.mater.

g Maternus. nõ possunt qz iusta cã igratitudis intercessit q̃ sũt. xiij. ut in auten. ut cũ ō ap.co.§.cãs. quo casu nullo iure agũt: ut i autẽ. de ũmens. oo.§. fi. Sz qd si filiũ emancipatũ pater pereat sine cã. vñ ptabu. habet. non aũt querelaz. videtur admitti patron'. Sz rñ deo. hic large accipi ō ioff. ut etiã ptineat per ptratab. sic.C.fam. herc.l.fili.

h Tũc. pstitutiõe. s. greca.

i Antea. sicut erat de iure pretorio: ut.s.e. qua de cã. ut.ff. de bo.li.l.ũ.§.fi.

k Consequantur. s. quocunqz titulo relicti.

l Constitutione. s. conditione ex lege greca: ut.ff. de con. ex le. l.i.

m Repleatur. pter hoc ius succedẽdi ẽ z aliud ius patronat'. s. ut ñ vocet' ab eo i ius sine venie: ut.C.ō i ius. vo.l.ũ. Itẽ ut alat eũ: ut ō li.ag. si qs a liberis.§.solẽt. Itẽ ut turpẽ actionẽ vel excep.ℨ eũ ñ ppõat: ut.ff.ō exrep. doli. apō Celsũ.§.aduersus. z.ff.ō obsequũ. s. l. bonori. z. l. parẽs. Itẽ ut possit eũ i ꝑuitutẽ reuocare: ut i auten. ut liberti de ce.§.i. col. vi. Itẽ vbi eũ ũuenerit faciat ei reuerentiã: ut.ff. de i ius vo. generaliter. z hec iura multȝ modis pdũt'. pio si patron' remiserit: ut i auten. ut lib.ō cetero.§.illō. Itẽ si cõpulit libertũ iurare ne accipiat vxorẽ: vel libertaz ne nubat: ut.ff. de iure pa. q ℨ. l. z. l. adigere. Itẽ si ōnegat ei alimẽta: ut ff.ō bo.li. si patron'. Itẽ pp tertie partȝ ꝓcessiõez: ut hic. z.ff. de bo.li.l. ẽt.§.toties. Itẽ si alteruter eoz relegat' fuerit vel deportat': ut.ff.ō iure pa. siue. Itẽ si natalib' restitut' ẽ libert': ut.ff.ō bo.li. ẽt.§.i. itẽ si mercedẽ p futuris opis ab ũuito liberto extorsit: ut.ff.ō ag.li. sigl.§. sigl. Itẽ

si libert' vñi morte si vindicauerit: ut.ff.ō iure pa.l.pe. Itẽ si eũ capite accusauerit: ut.ff. de bo.li.q cũ maioz.i. ℞. Itẽ si ñ suis nũmis empt' ẽ: vel a principe factiõez liberaz testi ipetrauerit: ut .ff. de bo.li.l.ẽt.§.ij. n Onere. sic i auten. de here. z fal. .§.sin aũt. o Liberis. qb' dãt' alia legata ẽt rup. test. p ℨta. ut.ff.ō li.p.ℨta.l.i.

p Prestẽt. ſz cũ filiũ sit: qre ñ excludũt patronũ: ut.s. e.§.cũ vo maioresꝫ ℞. hi filij erant in grati: ut.s.eo. §.si vo: vel dic qꝫ hi liberi erãt nepotes q z liberi vñr: ut .ff.ō v. si. liberoz z eos pcedit eoz: uz pr': z eis talia legata dabãt': ut.ff. de lega. prestan. l.i.§. generaliter.

q Coheredes. ſz nũqd ꝑ solidũ tenebũt' coherdes. ℞. nõ: ut.ff.ō le.iij.l. fi.§. fi. z de vulg. sub. z si cõtra tabu.

r Multis casib'. q sequunt' statim.

s Patroneqz: ut ff.ō bo.li.l. pr'ono

t Liberi. ut. ff.ō bo.li.l.si pr' exhe. z.l. si ex patrono .§. Julianus.

u Ad qntũ grad. nũqd filj' trinepotis ipi' patroni vl' ẽt ipe trinepos admittit'. vr' qꝫ nõ: qz hic dic': vsqz ad gntuz gradũ. si qs tñ velit ℨdicẽ illud p se iducẽt qꝫ oẽs ascẽdentes sui pris loco succedunt: ut.s. de ber. ab itest.§.cũ filius. z in auten. de here. ab itest.§.i.

x Nocent'. p nostrã pstitutiõem. lz oli p bo. pos. tãꝫ ex fãlia vocaret': ut.l.ō bo.pos.§.v

y Capita. cũ eodẽ gradu. plures iuenient'. alias patruus nepotẽ ex frẽ excludit. ut.ff.ō bo.li. si libertas.§. si libert'.

z Veniunt. s. ipsis patronis. Accursius.

a Pene. ppter tria dicit pene. z qz hucusqz ad gntũ gradum succedũt: ut hic dicit'. als vsqz ad.x. vl'.vi. ut.s. de suc. cog.§. fi. Itẽ qz hic i capita succedũt: ut hic dr'. alias nõ ita. ut.s. de ber. ab itest.§. qz placuit. Itẽ qz vnus patroni filius excludit nepotes ex altero. qō nõ ẽ ita i igẽuis: lz Bar. ℨdixerit: ut.§.ō bo.li. si libertus pterito.§. si libertus. z de leg. tu. l. tutela.§. si duo.

b Sed hec. quodãmodo. nõ. n. est vere peculium cuz sint liberi: ut.C. de inoffi. testa. l. fi. in fi. Accursius.

c Peruenerũt. i. qui facti sunt plene liberi. Accursius.

d Postea vo nomiatim. qꝫ hoc sit: dic ut.s.ō exhere. li.§. i.

e Eoz. i. manumissoz. f Quibus. i. latinis

g Ad ciuitatẽ. s. ut ciuis roman' efficẽt' ipetrãdo ius aureoz annulloz vl natales: qꝫ ſuito pr'ono ñ ẽ faciẽdũ. ut.ff.ō na. re. l.ũ. i fi. z. l. pe. i fi. b Sz nra pstitutiõe. C.ō lat. lib. tol. p totũ.

i Adiectionibus.l.x.vel.xi.casibus.C.de lat.li.tol.per totuꝫ.
k In summa.senatum.cuius verba sunt hec.ff.eo.l.i.
l Pertineant.nulla facta.s.assignatione.
m Eius.scilicet patroni.Accursius.
n Filio.s.posthumo: ut.ff.eo.l.fi.
o Bat̃.liberos.nã i vno nõ ẽ nccẽ.
p Aliñ. idest an.
q Euãescat.ff.e.l.vtrũqꝫ.§.sol. ꝫ pla. ibi valet assignatio facta emancipato: ut ibi: licet emãcipatõe hoc p dat̃ si ãtea facta fuerit assignatio: ut hic ar.ff.de arbi. nõ distinguemus. §.cõpromisso.vel dic ſm Azo. q̃ i.l. ptraria nõ dicit fieri assignationẽ in emãcipatũ. sed an soli fieri i potestate possit: sed nec in .o.l.de arbi. dicit solui ꝓpromisũ. ſꝫ dicit nõ compelli sententiam dicere.
r Verbis. etiam nutu.ff.e.l.i.§.assignare. ꝛ pure vel sub cõditiõe. ut.ff.eo.assignare.

Vis bonoꝝ possessꝰ que est ius persequẽdi retinẽdiq; patrimonij q̃ cuiuscunq; cum is moꝛtuus fuerit: ut ff.e.l.ij.§.bonoꝝ.
t Emẽdãdi.i.supplẽdi. qꝛ minus bñ dicẽdo ad plenum direꝛat ius ciuile nõ cognoscẽs emãcipatos: ut.s.ꝺ bere.ab intes.§.emãcipati. sic.ff.ad.l.ro.ꝺ iact.l.vlt.§.i. ꝛ fi. vel dic emẽdãdi. ꝓꝛie: ut i agnatis femini⁹ vbi ius pꝛetoꝛium contra ius ciuile induxit: ut.s.de le.agna. suc.§.sed quia. ꝛ in posthumo: ut.j.proximo. Accursius.
u Emendauit. expone vt supra.
x Posthumus. quis sit. dic ut.s.de le.§. posthumus.
y Non poterat. ut.s.de le.§. posthumo cõtra. Sol. ut ibi.
z Bonoꝛario.ff.e.nõ ẽ.§. vbicũqꝫ ꝛ. sed hic spãliter ex illa regula excipit̃ p ipm pꝛotoꝛes q̃ ad hoc derogat̃ illi regule generaliq; ñ ẽ dubiũ qn generi p spẽs deroget̃: ut.ff.ꝺ pe.l. sanctio legum.
a Possessoꝛ. sui. Sed is.s.posthumus.
b Constitutione.s.greca. vt.s.de le.§. posthumus.
c Incognitus. sed cognitus. nam constitutiões sunt de iure ciuili: ut.s.de iusti. ꝛ iu.§. ius autẽ ciuile. Accursius.
d Aliqñ nꝫ emẽdãdi: ut.s.e.i.Ꝛ. ꝛ dic emẽdandi .i. supplẽdi.
e Impugnãdi: ut.s. pri.Ꝛ. dic.i. corrigendi.
f Juris. scilicet ciuilis.
g Possessione. nota tres vias pretoris.
h Et remota. q̃re ergo feꝯ pꝛoꝛ. Ꝛ. ut successoꝛib⁹ viaꝫ ãpliaret

tionũ uices ꝛ aliaꝫ difficultates cũ ipis latinis: etiã legẽ iuniã ꝛ sẽat⁹ cõsultũ Largiãuꝫ ꝛ edictũ diui Traiãi i pperuũ deleri cẽsuim⁹: ut oẽs liberti ciuitate romana fruãtur: ꝛ mirabili mõ q̃busdaꝫ adiectiõib⁹ ipsaꝫ uiaꝫ que i latinitatẽ ducebãt: ad ciuitatẽ romanã capiẽdã transposuim⁹.

De assignatione liberoꝝ.

In summã⁹ qõ ad bõa libertoꝝ attiet admonẽdi sum⁹ cẽsuisse senatũ: ꝛ quãuis ad oẽs patrõi liberos q̃ eiusdẽ grad⁹ sũt eq̃liter bona libertoꝝ pticãt⁽ⁱ⁾: tamẽ licere parẽti uni ex liberis assignare libertũ: ut post mortẽ ei⁹ ᵐ sol⁹ is patron⁹ habeat̃: cui ꝑ⁹ is assignat⁹ ẽ: ꝛ ceteri liberi q̃ ipsi quoq; ad eadẽ bõa nulla assignatiõe iterueniẽte pariter admitterẽt̃: nihil iuris i is bõis bẽant. Ꝙꝫ ita õm̃ pristinũ ius recipiũt si is cui assignat⁹ ẽ decesserit nullis libis relictis. Nec tm̃ libtũ sꝫ etiã libertã: ꝛ ñ tm̃ filio ⁿ nepotiue sꝫ etiã filie neptiue assignare pmittit̃. Datur autẽ hec assignãdi facultas ei q̃ duos pluresue libos i potestate hẽbit ut eis quos i potestate hꝫ assignare eis libertũ libtãue liceat: ũdẽ querebat̃ si eũ cui assignauerit postea emãcipauerit: an euanẽscat assignatio: ſꝫ placuit euãescere: q̃ etiaꝫ Juliãno ꝛ aliis pleriſq; uisũ ẽ. nec interest: an testamẽto q̃s assignet: an sine testõ: ſꝫ etiã q̃buscũq; uerbis patronis hoc pmittit̃ facere ex ipo sẽatusco̅sulto: quod Claudiãi tpibus factũ ẽ: sub illo Rufo ꝛ Ostorio scapula cõsulibus.

De bonoꝝm possessione.

Vis bonoꝝ possessiõis introductũ ẽ a pretore emẽdãn di gratia ueteris iuris: nec solũ itestatoꝝ heredib⁹ uel⁹ iuꝰ eo mõ pretor emendãuit: sicut supradictũ ẽ: ſꝫ i eoꝝ quoq; q̃ testamẽto facto ꝺcesserint: nã si alien⁹ heres

sic.ff.de le.ñ.cũ filius.§. varꝛ.s.ar.ꝫ.ff.nau.can.sta. idẽ.§. sed an sit. ꝛ.s̃ sed si graꝛ.
i Quos ad hereditatẽ .i. ad successiõnẽ: ut emãcipatos ab intestato. ꝛ cognatos Accursius florentinus.
k Per senatusconsul. Tertulliaum. ꝛ Oꝛficianum.
l Constituuntur: ut.C.de suis. ꝛ legiti. here.l.finali

posthũm⁹ fuerit istitut⁹: q̃uis hereditatẽ iure ciuili adire ñ poꝛerat: cũ istitutio nõ ualebat honoꝛariõ tñ iuꝰ bonoꝝ possessoꝛ⁽ⁱ⁾ efficiebatur: uidelꝫ cũ a pꝛore adiuuabat̃: ſꝫ hic a nr̃a cõstitõne hodie recte heres istituitur: q̃si ꝛ iure ciuili nõ icõgnit⁽ᵃ⁾. Aliquãndo tamẽ neq; emẽdãdi: neq; ipũgnandi ueteris iuris⁽ᶠ⁾ ſꝫ magis cõfirmãdi gr̃a pretoꝛ pol licetur bo.pos̃. nã illis quoq; q̃ recte testõ facto heredes istituti sunt dat ſm tab.bonorũ possessionem.
Itẽ ab intestato suos heredes ꝛ agnatos ad bonorũ pos̃. uocat. ſꝫ ꝛ remotã quoq; bonorũ pos̃. ad eos pꝛtiet hereditas iure ciuili. Quos aũt solus uocat pretor ad hereditatẽ: heredes qdẽ ipso iure ñ fiũt. naꝫ pretoꝛ heredẽ facere nõ põt. p legẽ autẽ tm̃ uel sileꝫ iuris cõstitõnes heredes fiũt: ueluti per senatusconsultũ ꝛ cõstitões pricipales. Ꝙꝫ cũ eis pretor dat bo.pos̃. loco hereduꝫ cõstituũt⁽ᵏ⁾ ꝛ uocant̃ bo.pos̃. Adhuc aũt ꝛ alios q̃plures grad⁹ pꝛoꝛ: fecit i bonoꝝ possessiõib⁹ dandis: dũ id agebat ne q̃s⁽ᵐ⁾ sine successoꝛe moriatur: naꝫ angustissimis finib⁹ cõstitutũ per.l. xii.tabl̃. ius percipiẽdarũ hereditatũ pretoꝛ ex bono ꝛ equo dilatauit. Sũt aũt⁽ⁿ⁾ bo. possessiões ex testõ qdẽ he. Prima q̃ pteritis liberis dat̃: uocat̃q; ꝯ tabl̃as⁹. Secũda quã oib⁹ iure scriptis heredib⁹ pꝛor pollicet̃: ideoq; uocatur ſm tabũ. testi. Et cũ de testis⁽ᵒ⁾ pus locut⁹ ẽ: ad itestatos trãsitũ fẽcit: ꝛ primõ loco suis heredib⁹: ꝛ his q̃ ex edicto pretoris iter suos heredes ꝓnumerãtur: dat bonoꝝ pos̃. q̃ uocat̃ unde liberi. Secũ dõ legitimis heredib⁹. Tertio õcez pꝛsonis q̃s extraneo manumissori pferebat. Sũt aũt decẽ pꝛsõe: pater: mater: au⁹: auia: tam pr̃ni q̃ꝫ mr̃ni: itẽ fili⁹: filia: nepos̃: neptis: rõ ex filio. q̃ꝫ ex filia: frater soꝛoꝛ: siue

f Fecit. sic.ff.si tab.te. nulle exta .l.i.
t Et pꝛio loco .s. inter eas q̃ ab itestato deferũtur. ꝛ nota hũc ordinez qui sequitur in edicto fuisse. sed non in obseruãdo: ut.j. sequitur.
u Cõnumerantur: ut.s.de here.ab intest.ff.emancipati.
x Unde liberi. que erit eꝯ filio emancipato moꝛtuo. Ꝛ.n. pater hꝫ bo. pos̃. vñ parentes: vel vñ liberi vtiliter: cũ equa rõne vocẽt patrẽ ad hereditatẽ filij: ut.ff.de inoffici. testa. nam etsi. ꝛ.ff. vnde li. scripto. vel dic vnde legitimi cum semper cõtracta fiducia eum emãcipet: ut .s. de le. ag. suc.§.fi. Itẽ nunqd filio in bonis matris dat̃ hec bo.pos̃. Ꝛ.n. nõ: ut .C.de suis ꝛ le.here.l.fi. Itez nũqd in alijs vlteriozib⁹ ex linea descendẽtib⁹ supꝛadicta seruant̃ scilicet vltra filios. Ꝛ.n. sic. cũ oẽs inferiores dicantur liberi: ut.ff.de verbo. signi. liberoꝝm.
y Secundo legitimis. i. agnatis: ꝛ eis qui eoꝝ loco sunt: ut.s.de le.agn. suc.§.i. ꝛ.§. hec etiã. ꝛ.ff. vnde le.l.ij.§. hoc autẽ. ꝛ.l.iij. Accursius.
z Tertio extraneo .i. ei qui emebat filiuꝫ a patre ꝛ postea eum manumittebat. nam si fiebat olim emãcipatio: ut.s. quib⁹. mo. ius pa. po. sol. §. pretera: vel melius: ut.j.eo.§. que autem.

a Quarto cognati. qui iure ciuili nō vocantur:ut.ff.vnde cog.l.i.i. R̄n. ⁊.ſ. de ſuc.ag.i.reſponſo.

b Ex familia.que habat patrono liberto morīēte inteſtato.ſequēs habat eidē liberto morīēte cū teſtō ꝛz quoſdā. vl̄ dic ꝙ be familie .i.agnatis trāſuerſalib⁹ ꝓroni dat vſqz ad qntū gradū:ut.ff.ō.v.ſig. ꝓnūciatio. .ſ.familie.⁊.j.e.ſ.quicūqz ⁊.ſ.ō ſuc.li.ſ.miſtis. ſeqns patrono ⁊ deſcendentibus ⁊ aſcēdentib⁹ vſqz ad qntūz gradum. prima.n.nō valet cum hic tractet tm̄ de his que ab īteſtato deferunt.

c Sexto patrono. quare primo agnati patroni vocātur ꝙ ipſi patroni. R̄n.hic ordinē edicti ſeruat nō qualiter ſuccedi de facto debeat:⁊ hic error in alijs caſib⁹ inuenitur.

d Septimo deficiente parentela:etiā fiſco excluſo:ut .C.vnde vir ⁊ vxor .l.i.

e Sed eas .ſ.ſupradictas. .x.bono. poſ.

f Incurioſum.i.ſine cura.

g Conſtitutionibus. que remanſerūt in greco.

h Neceſſarias.i.vtileſ:ſic .ff.de off.pre. l.i. in prin.

i Quinto.ſ. cōnumeratur bonoꝝ poſſeſ. ex teſtamento ⁊ ab inteſtato.

k Manumiſſori. expone ut.ſ.ſ.iij. vl̄ dic ꝙ extraneus manumiſſor ē ipe pater qñ nō ex ꝓcta fiducia emancipat. ſz ſi q̄ras quare ſibi ipſi prefertur. R̄n. ſane intelligas:ut pater auū emancipantē nepotē ꝓcedat: vel ſi ipe pater emācipauit:ſiue niunt tm̄ nouem pſone que eum precedunt.

l Conſtō.C.ō emā.li.l. fi.

m Manumiſſoribꝫ. ideſt emancipatoribus.

n Fiducia.i.ſaluo iure ſuccedendi. Accurſius.

o Manumiſſionez. ideſt emancipationem.

p Dedit.i. conceſſit.

q Manumiſſio.i.emancipatio. Accurſius.

r Supradicta. poſſeſſio vnde.x.perſone.

ſ Cūqz cōſtitutiōem.i. de qua habemus mētionē .ſ. de ſuc.li.ſ.ſed noſtra.

t Poſuimus.ut.ſ.de ſuc.li.ff. multis. Accurſius.

u Sufficiat.eis.ſ.tam cognatis ꝙ agnatis patroni.

x Aliā.altiori:hinc trahe ꝙ digniores altiori loco ſedere debent.⁊ eſt altior qz proximior domino eſt:tirones vero poſteriori:ut .C.de tiron. l.fi. ⁊ de aqua plu.ar.l.i.ſ.pe.⁊.C.de of.rec.pro.l.potiores.

y Decima.bene dico ſexto poni:⁊ hoc dico ſublata decima.

z Enumeratas .ſ.eo.ſ.cūqz.

a Septima .introduxerunt:ut.ff.ut ex.l.⁊ ſe.con.l.i.i. rūſo.

b Ut dec.ſ. bonoꝝ poſſ.⁊ nō duo eſſe neceſſaria:ut hec bo. poſ. cōpetat.ſ.ut lege caueat:ut bo.po.dec:⁊ ꝙ de iure ciuili nō poſſit ſuccedere alias cōpetit vñ legitimi:ut.ff.vñ le.l.iij.⁊.ff.ut ex.l.⁊ ſe.con.l.i.ſ.fi.

c Lege.ponūt quidā exēpluz ex teſtō:ut.C.de inof.teſ.l.iij.ſ.ſed cum eā.ex eo ꝙ filiuſ nat⁹ i puerpio inſtitut⁹ ꝓſumit ab īteſtato.ponūt exēpluz i agnatꝫ feminis:⁊ i qbuſdā cognatꝫ q efficiūtur agnatis ſiſes: ut.ſ.ō le. ꝛz.ſuc. ſ.hoc etiā.vtrūqz reprobo:qz nulla lex exp̄ſſe dat ſupradictꝫ bonoꝝ poſſeſſiōez: ſz eos ſuccedere dicit. ergo nō dat hec ſeptima. ſz vñ legitimi:ut.ff.vñ le. pone ergo exēpluz ex teſtō i poſtbūo alieno inſtituto:ut.ſ.e.ſ.i. Itē tā a teſtō ꝙ ab īteſtato pone exēplū i eo q deceſſit apō hoſtes i cui⁹bōis dat bo.po. ex.l. noua cō.ut.ff.ō bo.poſ.l.iij.ſ.ſz ⁊ ci⁹.

d Cōſtituitiōe.ponūt exēplū.ſ.ō le. ag.ſuc.ſ.hoc etiā. Itē.C.ō emā.l.fi. ſz hoc reprobo cū lege ñ caueat eis dari bo.po.vñ habēt.vñ le. ut.ff.vñ legi.l.iij.pōt tm̄ dici ꝙ ibi ſubaudiat maxie:vel melius dic ſi aliqua noua ꝓſtō fieret ō nouo q̄ daret bo.poſ.ex ea daret hec. vij.

e Et extraordiarius. nō duob⁹ mōiſ fieri bo.poſ.extra ordinē:qz vaga: ut hic. Itē qz ñ tribuit ius ut carbōiana ⁊ ſi venter mittat in poſ. ⁊ alia q̄ datur gratia agnoſcēde liris q̄ dat ſine cāe cognitōe:ut.ff. ō car.e.l.iij.ſ.cāe. ⁊ ō vē. i poſ.mitt. .l.vbicūqz.ſ.inter dū.⁊ de ioff. te.ꝑpi.ſ.i. at alie cum cāe cognitōe:ut.ff. ō bo.poſ.l.iij.ſ. ſi cā. ⁊ qs ordo i bo. po.ſ.l.ij.ſ.dies.⁊ .ſ. in bonoꝝ.

f Cū igit plures qz.x.quarūz ſex remāſerūt ordiarie: ut.ſ.e.ſ.aliā.vſqz ad.ſ.ſeptima.

g Diſpoſuiſſz alio mō in edicto ꝙ de facto cōpetant: ut dirim⁹.ſ.e.t.ſ. vi

b Differantur.ſic.ff.de ſuc.e.l.i.i.rūſo. Accurſius.

i Liberis.nālib⁹ ⁊ emācipatꝫ ⁊ emācipātib⁹: ut.ff.ō ſuc.e.l.i. .ſ.fi.

k Anni.i bonore ſanguis:imo nō videtur coartādi cū velut ad ꝓpa bona veniāt:ut.ff.e.l.i.ſ.largi⁹.⁊ ō li.⁊ poſth. .l.in ſuis.

l Accreſcit.ptes.n.nō petentiū accreſ.petentib⁹:ut.C.qñ ñ pe.p pe.accre.l.i.

m Ex ſucceſſoriō.hoc intellige i cognatꝫ:ſz iter agnatos ſucceſſoriū edictū locū ñ habat ſz hodie vtrūqz locū hz:ut.ſ.ō he.ab īte.ſ. placuit.

n Vollicet.ſ.ꝓtor

o Eſſet.excluſus.tm̄ tāq̄ filiꝰ admitti pōt vt agnat⁹:⁊ excluſ⁹ ut agnat⁹ admittat ut cognat⁹ ut ſibi ſuccedere videat:ut.ff.de ſuc.edi.l.i.ſ. ſz videdū.

p Repudiauerit.ſ.ſuū tps.

q Admittit ut.C.e.l.fi.

r In petēda. vtiles.i qb⁹ tria cōcurrere oz.ſ. ꝙ iudicis copia ſit.ité actoris:ité rei:ut.ff.ō diuer.⁊ tē. ꝓſcri .l.i.⁊.ff.qſ oz.i bo.poſ.ſ.l.ij. i ꝓn.⁊.ſ.dieſ

s Principes.C.q admit.ad bo.po.l.pe.⁊ fi.

De acquisitõe per arrogatõem
De eo cui libertas cõ bonis adiuncta

III

Pro petẽte.erat.n.ac's.edictalis q̃ edicto mortui ptoris ꝓpe
tebat hãc ñ erat neĉe peti:ut .ff. ŏ bo. pos.l.iŭ.§. ſz ſi nemo. al'
decre.q̃ a ptore viuo ŏcernit':ꝛ hoc oli ſoleniter.hodie ſufficit
quocũqz mõ dicat ſe velle agnoſcere:q̃ ꝛ iudicialis dici põt qꝛ i
iudi.ꝓſentia agnoſcit' ut hic.ꝛ.C.q admit.ad bo.pos.l.pe.ꝛ fi.

Itez nunquid bo die bo. poſ.locum bz.ſ. ſic:nã ꝛ eas ꝓponere q̃ põt:ꝛ ꝓtrata. neceſſaria etiã ẽ filio emancipato ꝛ ꝑterito. Itẽ vñ vir ꝛ vroꝛ neceſſaria videt' ꝛ ut oli alie nõ erãt neceſſarie: ſic nec hodie: eis tñ vti poſſumus:cũ nouꝰ modus ſuccedẽdi ſit iuent':ut .ſ.ŏ ber. ab inteſ. p totũ.

h Judicium.coꝛã quoqz iudice.

Est ꝛ alterius. ſucceſſio: ut .ff.p ſocio .l. actione.§. ſocietas.

i Ad cõſenſu. ſ. arrogantis ꝛ arrogati. Accurſius.

j Dẽs res.ꝛ etiã filij: ut.ſ. de ado. §.illud. Accur.

a Antea quidem ideſt iure veteri.

b Per. ca. di.ſ. minimã. nã dãdo ſe in arrogationez minimaz ca. di.patit' ut .ſ. de ca.di. §. minima.

c Operaꝝ. hoc i tellige ŏ opis que a libertis debent' ꝛ nõ trãſeũt ad heredez extraneũ ut ſũt obſequales:q̃ in faciendo ꝓſtũt.ſ. aſſurgẽ ꝛ ſimilia: ut.C.ŏ opis li.l. liberti. Itẽ in fabꝛi lib' incertis: ut.ff. de opis li.ſi opaꝝ iudicio. aliud ſi cõ durerit iſte arrogat' operas alicuius. nã iſti arrogatori querunt'.

d Et ius agnatõnis.i.ius ſucceden di qõ qs p arrogationẽ ꝓſequit'.ꝛ hoc hodie eſt:ut.ſ.eo.§. moꝛtuo.itẽ ius petẽde bo.poſ.perit:ſi añ eã petitã ad arrogãduz ſe dederit:aliud ſi iã petit:ut.ff.vnde li.l.ſi.ꝛ de ẽpta.l.iŭ.§. ſi emã eipatus.

qz mõ ſi admittẽdi eaz ad iudiciũ irꝛa ſtatuta tpa oſtẽderit: plenum bẽat caruz beneficiũ.

De acqſitione p arrogationẽ.

Est ꝛ alteri' generis p uniuerſitatez ſucceſſio: q̃ neqz lege.xii.tabu. neqz pretoꝛ: ſ edicto: ſed eo iure quõd ꝓſenſu receptuz ẽ: introducta ẽ. Ecce.n.cum pꝛfamilias ſeſe i arrogationẽ dat õẽs reſ ei' corporaleſ ꝛ icorporaleſ quecũqz ei debite ſunt: arrogatori ãtea q̃dẽ pleo iure acquirebãt': exceptiſ his q̃ p capitis diminutõez peunt: q̃les ſũt operarũ.ſ.q̃ patronis debẽtur: obſequales obligationes ꝛ ius agnationis. Uſus eteni ꝛ uſusfructus lz his antea ꝓnũerabant: attamẽ capitis diminutiõe minima eos tolli ꝓhibuit nꝛa ꝓſtitutio.

c Nunc aũt noſ eãdẽ acquiſitionẽ quã per arrogationẽ fiebat coartauim' ad ſilitudiné naturãli uz parentuz: nihil eteni aliud niſi tantũmõ uſusfructꝰ tã naturalib' parẽtibus q̃z adoptiuis p filioſſami. acquirit: in his rebus q̃ extriſecus filiis obueniũt dñio eius itegro ſuato.

Mortuo aũt filio arrogato i adoptiua familia etiã diminuũ eiꝰ ad arrogatorẽ pertrãſlit: niſi ſupерſint alie ꝓſone q̃ ex cõſtitutione noſtra patrẽ i his q̃ acquiri nõ' poſſũt antecedũt. Sed ex diuerſo pro eo q̃ is debuit qui ſe i adoptionẽ dedit: ipſo qdẽ iure arrogator nõ tenet': ſz noĩe filii cõuenietur ꝛ ſi noluerit eaz defẽdere p mittitur creditoribus p cõpetẽteſ noſtros magiſtrat' bõa q̃ cũ uſu fruct. futura fuiſſẽt ſi aliẽo ſe iuri ñ ſubieciſſent poſſidere:ꝛ legitimo modo ea diſponere.

De eo cui libertatis cauſa bona adiiciuntur.

Acceſſit' nouꝰ caſuſ ſucceſſionis ex ꝓſtitutiõe diui Marci. Nã ſi hi q libertatez acceperũt a dño i teſtõ ex quo ñ aditur heredꝛãs uelit bõa ſibi adiici libtatũ ꝓfuãdarũ cauſa audiũt: ꝛ ita diui Marci reſcripto ad Põpiliũ Ruffum cõtiet': ũba reſcripti ita ſe habẽt. Si uirginẽo ualenti q teſtõ ſuo libtatẽ qbuſdã aſcripſit: nemie ſucceſſoꝛe ab iteſtato exiſtẽte i ea cauſa bona eiꝰ cẽ ceperũt ut uenire: debeãt is cui de ea re notio ẽ adit': ratiõez deſiderii tui habebit ut libtatũ tã earũ que directo q̃z eaꝝ que p ſpeciẽ fideicõmiſſi relicte ſũt tuẽdaꝝ gratia adiciantur: tibi ſi idõnee creditõrib' caueris de ſolido quod cuiq̃z debetur ſoluẽdo:ꝛ hi quidẽ quib' directa libertas data ẽ pinde liberi erũt ac ſi hereditas adita eſſet: hi aũt quos beres manumittere rogat' ẽ: a te libertatẽ cõſequunt': ita ut ſi non alia conditione: uel tibi bona adiici q̃z ut etiaz q directo libertatẽ acceperũt tui liberti fiãt. Haz huic etiaz uolũtati tue ſi hi ŏ quorũ ſtatu agitur ꝓſentiãt' auctoritatẽ noſtram accõmodãuim'. Et ne huius reſcriptionis noſtre emolumẽtuz alia ratione irrituz fiat: ſi fiſc' bona agnoſcere uoluerit:ꝛ hi qui reb' noſtris attẽdunt: ſciant cõmodo pecũiario ꝓferẽdaz eẽ libtatiſ cauſaz:ꝛ ita bona cogẽda ut libertaſ his ſalua ſit: q̃ eaz adipiſci potuerũt: ac ſi hr̃ditas ex teſtõ adita eſſet. Hoc reſcripto ſubuentũ ẽ ꝛ libertatib' ꝛ defũctis: ne bõa eorũ a creditorib' poſſideant' ꝛ uenean': certe ſi fuerit hac ŏ cauſa bõa adita: ceſſat bonoꝝ uẽditio: extitit .n. defuncti defẽſor ꝛ quidẽ idõe' q de ſolido creditorib' cauet. Imꝑimis hoc reſcriptũ totiẽs locũ habz quotienſ teſtõ libtateſ date ſũt. Quid ergo ſiqſ iteſtat' decedẽs codicilꝰ libertateſ dederit: neque adita ſit ab inteſtato hereditas: an ſuoꝛ cõſtitutiõis debebit locuz habere: certe ſi inteſtat' decedit ꝛ codicillis dederit libertatẽ ꝓpetere eã nemini dubiuz ẽ: tũc.n. ꝓſtitutioni locũ eſſe uerba oſtendũt: cũ nemo ſucceſſor ab iteſtato exiſtat. Ergo q̃zdiu icertuz ſit utrum exiſtat an nõ: ceſſabit ꝓſtitutio: ſi uero certuz eẽ ceperit: nẽminẽ exiſtere tũc erit cõſtitutiõi locꝰ. Si' ſi q i integꝝ reſtitui põt abſtiuit ſe ab hereditate:

m Acceſſit nouus. ꝛ ẽ hic quart' ſuccedẽdi mod': ut. ſ. p q̃s ꝓſo. nobis acqui.§. fi.

n Cõſtitutione.cui' verba hec ſũt.ſ.e.§. ſi virgineo ꝛc.

o Acceperũt. deſtinatiõe.

p In teſtõ.i. ꝑuilegiuz datur cuilibz petẽti bona hac cõtemplatione: ut de teſt. ma.l.fi.

q Aditur.ſ.ab herede.

r Hereditas. quomodo ergo valet q̃ in eo relictũ eſt: ut.C. de fideicom.l. eaz quam. Nã. hic ſpeciale eſt.

ſ Si virgineo venire ideſt vendi. Accurſius.

t Idonee. fideiuſſoꝛibus vel pignoꝛibus: vel fide habita: ut.ff. de fideicom. li.l. .iŭ.§. aditi. Accurſius.

u Creditoꝛibus. vel oĩb' vel vni noſe oĩuz: ut.C. ŏ fideicõ.li.l.iiij.§. creditõib'

x Adita. nõ mirabile: q̃ ex hac pactione ſerui fiunt liberi ut Orcini. Qui ſunt orcini ꝛ vñ dicant': dixi .ſ. de ſin.re. per. fi. te. §.fi.ꝛ hic.ꝛ.ff.ŏ fideicom.li.l.iiij. .§. hi etiam.

y Liberti. ſubaudi hoc tibi concedimus, ſed operas neqz Orcinis neqz ab eo manumiſſis imponat: ut.ff. de oper.li.l.ſi quis hac.l.

z Nam huic. ſubaudi concedimus.

a Conſentiãt. alias in ſeruitute remanẽt:ꝛ quem volunt habere patronũ: habebunt dominum. C. de manu.teſ.l.fi.§.iŭ.

b Accõmodauimus. ff. de fideicom.li.l.iiij.§. hi qui.

c Attendunt. ut ꝓcuratores noſtri.

d Ꝓreferendam. hoc quando competunt libertates. Accurſius.

e Cogenda. ideſt accipienda per fiſcum.

f Adita. olim priius fiſcus admittebatur bonis non aditis ab alio:ꝛ ẽt aditis: dũmodo eſſent bona ſoluendo: alias aditio ab alio facta valebit: ut.ff. de fideicom.li.l.iiij. hodie indiſtincte admittũtur: ut.C. de teſ.ma. .l. finali.§. penultimo. Accurſius florentinus.

g Veneant. ideſt vendantur. Eam.ſ. libertam.

h Succeſſoꝛ. nũqd ex teſtõ vel ab ũteſtato erit iſte heres. Nã. neutꝝ dici põt. dic ergo hũc anomalũ ſucceſſoꝛẽ eſſe: ſicut illũ qui ſuccedit heredi ñ implẽti defuncti voluntatẽ: ut i auten. de bere.ꝛ fal.§. in omnibuſ. col.i. ꝛ iura ſepulchꝛoꝝ habet ut bo.poſ.ut.ff. de fideicom.li.l.iiij.§. fi.

i Neminem. heredem exiſtere ab inteſtato. Accurſius

k Si is fieri.ꝛ Nã. ſicut.ff. de fideicõmiſ.li.l.iiij.§.i.

l Sed cum diuiſiones. ideſt caſus.

m Constitutio.C.de test.ma.l.finali.Accursius.
n Species.idest casus.Accursius florentinus.
o Erant ⁊ alie due.emptio.i.vēditō:ut segq'.ff.ō act.em.vet'es
p Ambages.nī ppōebat creditor actionē:⁊ si cadebat a syllaba cadebat a cā.si vo nō cadebat:bona debitoris absentꝫ vel pñtꝫ vē debat sua auctē. qō hodie nō est ut hic:⁊.C.ō formul. ⁊ impe.l.i.⁊.ij.
q Ordinaria.i. solennia.
r Expirauerūt.i.recesserūt
s Bona.s.oia ut.ff.qb⁹ ex ca.ī pos.ea.l.i. ſz hodie p:o mēsura debiti declarati:ut ī autē.ō exhi.⁊ itro.§.si vo.
t Libris: ut. ff. qbus ex ca.in pos. ea.per totum.
u Erat bachata.i.capta vl decepta:ut.n.vino capitur: vel bacho ita ⁊ amore. Itē furore amoris nil vehemētius iuenit': ut ī auten. qb⁹ mo.na.ef.le.§.illō. coll.vi.
x Substantiā.si coniungebat se alieno suo ⁊ contra dñi nunciatiōez:ut.C.ad se. con. Claudia.l.i.
y De obligatiōibus. dcm est.s.de psonis li.primo:ō rebus in scō:⁊ tertio vsqz huc:nūc de actiōibus debz dicere:ut.s.ō iure natu.§. fi.ſz qz obligatio mater est actiōis:ut.ff.de.pcu.lz.§.ea obligatio. ideo pmittit de his obligationibus. ⁊ ideo dicit hic. Nunc ⁊c.

Nunc trāseamus. n obligatō. videtur qꝫ nulla obligatio hic diffinit'. nā ciuilis sola nō habz effectū exigēdi: ut pz ī obligatiōe lr̄aꝫ añ biēniū:ut.ſ.ō lit.obli. Itē pz ī oi obligatiōe ciuili ⁊ nāli sīl.nā si pactū fieret de nō petēdo tollit' nālis. ⁊ remanet ciuilis:ut.ff.ō sol. Stichū aut Pāphilū.§.nālis.⁊ tñ ñ hz effectū istū:ut.ſ.ō excep.§.pterea. Itē nec nālis:qz nec p eā fit exactio: lz ī pediat' repetitio:ut.ff.de dona.l.hoc iure.§.fi. Sed dic qꝫ simul vtraqz hic diffinit'. Itē si bona est diffinitio ergo cōuertit' cū suo diffinito:vbi cunqz ergo est iuris vinculū est obligatio: ⁊ ecōtra vbi non est tale iuris vinculū:nō est obligatio:ergo nec fideiussor adhiberi pōt: ut.ff.ō verbo. obli.l.i.§.i.in fi.qō est falsum:qz nāli obligationi accedit:ut.ſ.de fideius. in prin. Sed dicas qꝫ hic ē deceptio:nā si dicas nō ē obligatio.s.ciuil' ⁊ nālis:vā ē.si dicas obligatō.s.nulla ēt nālis falsa e:⁊ sic uis ē ī dictiōe obligatio:vbicūqz.n.dico qꝫ nāli obligatiōe quis tenet' itelligo de iure gen. qz cōuenit solis hominibus ⁊ oībus. Accursius.

a Juris vinculū.i.ius vinciēs:⁊ sic ē res icopōalis:ut.s.ō re.cor.⁊ icor.i fi. ut.n.bouem fūib⁹ visualr ligāt':sic boiem vbis ligāt' ⁊ itellectualr: ut.ff. de v.sig.l.rei. b Necessitatē.tūc.n.vere obitor ē cū nēcē hz soluē: ut.ff. ō v.sig.l.debitor. ⁊ ita ſz hoc nulla ē obligatō cui opponat' exceptō. put diffinit': ut.ff.ō reg.iur.l.ñ videt' cepisse.qō vez ē si opponat' exceptiō qz desyt esse vinculū nāle vel ciuile:maz q̄daz exceptiones ꝓponunt' ēt qñ vtrūqz vinculū adest:ut ī mace.⁊ vell. Sūt.n. effectualis obligatiōis due radices:vna nālis.ſ.q̄ cōsensu nascit' q̄ iter oēs fieri pōt ēt iter suos: ⁊ hec nālis dicit':ut.ff.de pac.l.i.§.adeo. hec radix ꝺuo ꝓsensu tollit':ut .ff.de sol.l. Stichū.§.nālis.qz nil tā nāle ⁊c.ut.ff.de re.iur.l.nil.sed hec nālis vi ñ hz erigēdi:ipedit tñ soluti repetitōez:ut.ff.ō fideius.l.fideiussor §.fideiussor.huic qñz accedit ciuilis ēt radix q̄ illi nāli facīē dat vel formā vel vestē vt possit parere actionē:⁊ hec ciuilis tollit' ꝺuo ciuili actu:ñ nāli ut p acceptillatiōez:ut.ſ.q.mo.tol.ob.§.i.alias.§. itē p acceptillatiōez. Itē p sentētiā remanēte nāli.ſz hoc nō ē ī ipo iure:ſz p exceptiōez:ut.ff.ō cōdi.inde.l.iul.sentētia.n.ē de iure ciuili cū oia iudicia sint de iure ciuili vt dicimus.s.de iure na.§.ius aūt.in glo.ut sint ⁊c.p.l.ff.de ori.iur.l.ij. §.hec disputatio.⁊ hec ciuilis nō adheret seruis cū nil sint inspecto iure ciuili:ut.ff.de re.iur.l.sui.⁊.l.qō attinet. Itē filio ꝺ patrē vel eꝺ nō nascit':ut.ff.de condi.inde.l.frater a fratre.cū inter eos non possit eē iudiciū:ut.ff. de iuꝺ .lis iure ciuili. itē ipediēte rōne patrie potestatꝭ:ut.s.de pa.po.§.ius aūt. c Rei. vel ēt facti qz vbū rei generale ē:ut.ff.si cer.pe.l.i.i f i.⁊.ff.ō ver. sig.l.rei.

d Secundū.istud scōz pōt referri ad totā diffinitionez .q. ꝺ. obligatio sic diffinit' ſz iura romana.i.ſz.l.⁊ sic ciuilis ⁊ nālis hic simul diffinit'. Vel dic.qꝫ refertur tm̄ ad pncipiū.s.iuris vinculū. Et qō dic quo astrigimur .ſ. qñqz: ut qñ ē ciuil' ⁊ nālis:qñqz nō ut quādo ē nālis sola vel ciuilis sola vel dic qꝫ ponit' remotiue hec dictio sm̄ .q.d.illa obligatio est iuris vinculū q̄ ē sm̄ ius nō ꝺ ius .ff.de vbo.obl. generaliter.⁊.l.vel uti. ⁊ ſz hoc refert' ad primū. Vel dic qꝫ refert' tm̄ ad illā dictōez soluēde. nā ſz ius sunt faciē de solutōes:ut res eque bona soluat' ut.ff.si cer.pe.l. cū qd.⁊.ff. ꝓmo.l.ij. §.si res. Itez congruo loco ⁊ tpe:ut .ff.de sol. si solutus. Itē de cuictō ne.ꝓmitti.alias nō videt' soluere: ut .ff.de v. ob.l. Jul.§. qui fun.⁊.ff.de condi.ca.da.l.fi.⁊ ō euic.l. ij. Itē p ꝓpetētes actiones ⁊ iudices fiat solutio.aliter non valet sentētia:nec solutō fieri debet:ut.C.si a non ꝓpe.iu.l.fi.

e Omniū summa.i.prima. vel summa.i.breuis.sic.s. de iure pso. in prin.est enim quādoqz maior:ut.ſ.eo.§.fi.

f Diuisio. diuisio est inumerabilis materie breuis cōpositio. ⁊ diuisio ad multa facit:ut diximus ī proemio .§.pe.

g Legibus.ut.l.aquil.ut.ſ.ad.l.aquil.in prin. Itē de paupie p .l.xij.ta.ut.ff.si qua.pau.fe.di.l.i.i.rñ. Itez furti nec mānifesti:ut .ſ.de nora.li.§.sunt aūt.secus aūt ē de furto nō mānifesto:qz illa obligatio ē ꝓtoria:ut.ſ.de ppe.⁊ temp.act.§. furti quoqz.

h Cōprobate.ut sunt obligatiōes iurisgen.iuēte:ut.s.ō iu.na. §.ius aūt. q̄ a iure ciuili sūt ꝓprobate:ut.ff.ō iuſ.⁊ iu.l.ius aūt ci.

i Pretorie.pstitute ut obligatō ex furto mānifesto: ut.ſ.ō ppe. ⁊ tem.act.§.i. Itē ex rapīa ⁊ vbicūqz pōr alīꝫ obligationē īducit:ut pz p multos.ti.ut.ff.de iuſ.⁊ iur.l.ius aūt ciuile.§.pōrioz.

k Bonōarie. qz pōres bonōes gerebāt:qō dic ut.s.ō iu.na. §.pōriū. l Sequens diuisio.ſ.obligationum

m Ex contractu.ut.ſ.vsqz ad ti.de obli. q̄ ex quasi contractu.

n Quasi ex̄ctu.ut.ſ.ō ob.ex quasi ex̄c.seqntes.ſ.p q̄ſ pso.no.acq.⁊ quot mo.tol.obligatō. hi duo ti. vsqz ad quartū libz sunt coēs.

o Ex maleficio.ut.ſ.ō ob.ex malef.vsqz ad ti.ō ob.ex q̄ſi malef.

p Aut ex quasi male. ut.ſ. de ob. ex quasi malefi. ⁊ subaudi. aut ex variis figuris cārum:ut.ff.de act.⁊.ob.l.i. in prin.

q Ex ex̄ctu. ꝓprie ponit' quo ad illos ex̄ctus.vbi hincide nascit' obli.īpropē quo ad alios.ut.ff.de v.sig.l.labeo.sic.ff.si cer.pe.l. certi cōditio.in prin.⁊ de offi. pcon.⁊ le.l.ij. r Eque.ut.s.

s Cōtrahūt.ut.ſ.ti. pr. Verbis.ut.ſ.ti.ij.vsqz ad ti.ō lit.ob.

u Litteris. ut.ſ. de litterarum obli.

x Cōsensu.ut.ſ.ō ob.ex ex̄ct.cū sequētibus ti. Sz q̄ ē differētia

De fructibus sublatis. Actiones
De obligationibus
Quibus modis re contrahitur obligatio

III

inter actionē ⁊ obli. ⁊ ẽctū. rñdeo ẽctus ẽ vboꝝ ꝓceptio vel cō sēsus: ut pz. ff. ō v. ob. l. stipulationū. §. stipulatio. ⁊ ē facti: ut. ff. de cur. fur. l. cōsilio. in fi. Obligatio ē qꝝ ide nascit actio: ut ar. ff. si cer. pet. l. ij. circa fi. Actio ē qō postea ide surgit. ⁊ sic nullus ē altep: ut. ff. de pcur. lz. §. ea. ⁊. j. ti. ij. in prin. ⁊ hec duo sūt iuris ut ī diffinitōib⁹ pz.

Re contrahitur. In primis nota vestiri pactū id qō est nudum. vij. modis. Re ut hic. vbis: ut. j. ti. i. Literis: ut. j. ō littera rū obli. ꝓsensu: ut. j. de obli. ex ꝓsensu. coherētia ẽctus ut si iurta ẽctus apponatur aliqō pactū añ vel post: ut. C. de pactꝫ petēs ⁊. ff. ō pac. iurisgē. §. qnimo. Itē iter uētu rei ut ī ẽctib⁹ inominatꝫ ex qbus nascit actio demū re secuta: ut. C. de re. per. ex placito. Hz qd differt ea q̄ vestitur re ab ea que interuētu rei vestit. Rē. prima hz vestimētuz ⁊ robur statim cū nascit: nā tacite agit: ut reddatur mutuū vel cōmodatū: ut. ff. si cer. pet. cū qd. Sed in alia dubū forte postea qñ res tradit: vt. C. ō pac. petēs. ⁊. C. de re. pmu. ex placito. ⁊ adde duos mōs ut nō. d. §. qnimo. s. qñ vestit legis auxilio qō ē quotiēs nudū pactū actiōez parit: ut ī donatōe: ut. ff. de pac. l. legitia. Itē rei p̄cipio ut ī pollicitatiōe facta reipu. ut. ff. de polli. l. i. Itē auctē legis: ut. C. ō dona. si qs argentū. Itē iureiuran. ut. ff. de ope. li. ut iureiurandi.

Re ex mutui datione. Mutui aut obligatio ī his rebꝰ cōsistit: q̄ pōdere[a] numero: mēsura ue cōstāt: ueluti uino: oleo frumento pecunia numerata: ere. argēto: auro: q̄s res aut nūerādō: aut metiendō: aut appendēdo ī hoc dant[ur]: ut accipiētiū fiant: ⁊ quādoqꝫ[e] nobis non ecedē res: sz alie eiusdem nature ⁊ q̄litatis[f] reddāt: un dē[g] ēt mutuū appellatuz sit: q: ita a me tibi datur ut ex meo tuū fiāt: ⁊ ex eo contractu nascitur actio: q̄ uocatur cōditio[i]. Is[k] quoqꝫ q nō debituz accepit ab[l] eo q̄p errorez soluit re obligatur: daturqꝫ agēti cōtra eū ꝓpter repetitionē ꝓdicticia actiō. nā peride[m] ei ⁊ ab eo potest cōdici si[n] apparet euz dare oportere ac si mutuū accēpisse: undē pupill⁹ si ei sine tutoris auctoritate idebitū p errorē datū ē ñ tenebit idebiti cō

ditiōe magis q̄z mutūi datiōē[o]. Hz hec species obligatiōis ñ uidet ex ꝓtractū cōsistere: cū is[p] q soluēdi ao dat: magis uoluit negociuz distrahere q̄z ꝓtrahere. Itēz is cui res aliqua utēda dat. i. cōmodat re obligatur: ⁊ tenet cōmodati actiōe. Hz is ab eo q mutuū accepit: lōge distat: nā nō ita res dat. ut ei[q] fiāt ⁊ ob id de ea rē ipa restituenda tenet[r]. ⁊ if[s] qdē q mutuū[t] accepit: si quolibz fortuito casu amisit qō accepit: ueluti icēdio: ruina: naufragiō amiserit: aut latronum: hostiūue icursu: nihilomin⁹ obligat[u] remanet. At is qui utēdū accepit: sane qdem exactā[x] diligētiā custodiēde rei p̄stare iubet: nec sufficit ei[y] tātā diligētiaz adhibuisse: quā tā ī suis rebꝰ adhibere solit[z] ē. Si mō ali⁹ diligētior poterit eā rē custodire: sz ꝓpter maiorē ui: maiorez

accipiētis: ut. ff. e. l. i debit. §. i. alias nulla ꝓditō dat: nisi oīum sit trālatū: ut. ff. de usufru. quēadmodū. ca. l. fi. ⁊. j. de act. §. sic itaqꝫ. ⁊. §. appellamus. Itē ad augmēta nālia: ut. ff. e. l. indebiti. nō ad ciuilia. ut. C. e. l. i. ⁊ in q̄tū locupletior ē accipiēs si bona fide percepit. ff. e. si nō sortez. §. libert⁹. alꝫ sciēs accepit ī totū: ut. ff. e. i sūma. §. si pu[v]. ⁊ qñz furti: ut. ff. ō cō di. furti. l. qm̄. qō dic ut ibi n[w] Perinde ei. cui solutū est. Accursius.

o[x] Si apparet. si idest qꝫ. Sed videt hic dici q̄ ꝓ ao appareat indebitū. ⁊ sic ꝓbetur antēp̄ actio ꝓponat ⁊ ita añ lit. cōtes. qō est falsū: nisi in casu: ut. C. ō testi. in auten. sz ⁊ si qs. Sed rñdeo hoc verbū pōt: qō hic ē ītelligitur cuz effectu. s. ut condemnet reus.

p[y] Accepisse. vñ tenet nisi i casib⁹ ut si soluitur ex cā q̄ infīciatōe crescit: ut. C. e. ea que. Itē ex cā pietatis: ut. ff. eo. cū is. §. si mulier. Item transact. ut. ff. eo. in sūma. Itē rei iudicate: ut. C. eo. l. i. Item scientie: ut. ff. eo. l. i. ⁊ hic dicit. Itē iure: ut. j. ō act. §. si postulāte. ⁊ alias vt nō. j. de ob. ex quasi ẽct. §. fi. Accursius.

q[z] Unde pupillus. sz si pupillo solueris indebitū de errore credēs se teneri: nō poteris contra pupillū agere conditōe indebiti ex mutuo. Sed ista obligatio non videtur ex conditione descēdere: q: soluit pupillo per errorem

r[a] Mutui. q: neuter: nisi sit factus locupletior.

s[b] Datiōe. s. q̄liter tenet ex mutuo. Distingue aut ē infans minor. vij. ānis. ⁊ tūc nullo mō tenetur: ut. ff. e. l. q̄p pupillus. ⁊. ff. de act. ⁊ ob. l. pupillus. aut maior ifante: ⁊ tūc si tutori ꝓmittat nullo iure ōbet: ut. ff. ō auct. tuto. pupillus. si alij ꝓmittat ⁊ sine tutore nāliter tm̄ tenetur: ut. ff. de nou. l. i. si cū tutore. ēt ciuiliter ⁊ nāliter obligatur sz restituit vt. ff. de auc. tu. l. ipuberes. ⁊. C. si tu. vel cur. inter. p totū. ⁊ in adulto habēte curatorē idē qō in pupillo: vt. C. de in inte. resti. minorꝫ. l. si curatorē. aliter si curatorē nō hz ciuiliter ⁊ nāliter tenet: sz restituitur. ⁊ hec oīa sunt vera nisi factus sit locupletior: vel q: sit salua pecunia. vel in aliā rē versa: ut. ff. ō sol. ī pupillo. tūc. n. tenet ⁊ ciuiliter ⁊ nāliter ⁊ cū effectu: ut. ff. e. l. nāliter. §. fi. ⁊. l. se. ⁊. ff. cōmo. l. ij. bis ergo eisdez modis ō indebito tenetur: ut hic dicitur. Et nō similitudinē inter mutuū ⁊ debitū: qō valz ad multa: ut. ff. e. indebito. §. i. ⁊. j. vbi recōciliatur idebitū eisdē mōis qb⁹ mutuū.

t[c] Ex contractu. nec est īmo ex quasi contractu: ut. j. de obli. ex quasi ẽctu. §. ītē is. Aliqd tñ tacite geritur ꝓpter qō ē positus hic casus inter obligatiōes re. ⁊ ex ẽctu. ut. ff. e. si in area. i. rñso. ⁊. ff. cōmo. si is qui. §. vltimo.

u[d] Itē is cui. q. d. ñ solū ī duob⁹ supiorib⁹ casib⁹. s. qñ aliqs accipit mutuū vel qñ accipit indebitū obligatur re. sed etiā in hoc casu.

x[e] Itē is. nāqꝫ prima differentia inter mutuū ⁊ cōmodatum.

y[f] Fiat. quod est in mutuo.

z[g] Re. qō nō ē in mutuo.

a[h] Tenetur. etiā nō deterior ē. alias nō videtur reddita. vñ tenet ad iter esse: ut. ff. cōmo. l. iij. §. si res. Accursius.

b[i] Et is quidē. secūda differentia.

c[k] Mutuū accepit. hic nō mutuū nāle tm̄. s. qñ fit numeratio sine stipulatiōe de soluendo ciuile tm̄: qñ stipulatio interuenit de soluēdo sine numeratione. ciuile ⁊ nāle: qñ numeratio ⁊ stipulatio interuenit. ff. si certū pet. l. ij. Itē deficit mutuū rōne rei ut in fure: ut. ff. e. l. ij. §. mutui. ⁊. §. appellata. ⁊ ratione persone: ut. ff. eo. si. cer. pet. l. si furiosi. ⁊ rōe dissensus vt. ff. si cer. pet. l. q̄uis vsucapione ad[l] instar annone. aliene pecunie date in dotem: ut. ff. de iu. do. Proculus.

d[l] Naufragio. hic nō fortuitos casus melius q̄p in alia lege: sic enumerātur alij casus. C. de pig. act. que fortuitis.

e[m] Exactā. alꝫ exactissimā: ⁊ sic ponitur positiuus ꝓ suplatiuo. ⁊ distingue q: interdū solus dolus venit in cōmodato: vt si cōmodo vxori mee vt cōpta veniat ad me: ut. ff. eo. si vt certo. §. nūc videndū. ⁊. §. interdū. qñqz dolus ⁊ culpa eius leuis: vt si cōmodo tibi cyphum vt cōes amici inuitentur ad cenā: vt. ff. e. in reb⁹. §. hoc ita. interdū leuissima: ⁊ hoc generaliter vt hic. interdū casus vt si culpa ꝓcedit casū vt hic segtur: vt. ff. e. ī rebus. §

a[n] Pondere. ut. ff. si cer. pet. l. ij. §. item mutuū cōtra. Solu. ibi large accipitur nomen pecunie: ut. ff. de le. i. tal.

b[o] Aut numerando. ut pecuniā.

c[p] Aut metiēdo. ut vinū oleū frumētuz. Hz qd si libr̄ ad pōdus dedero. Rē. nō ē mutuū q: ꝓsideratꝫ cōsuetudo ⁊ aptitudo ⁊ nā rei talis: sic. ff. e. l. ij. §. i. Itē qd si pecuniā ī saculo ut spēz. Rē. nō ē mutuū: q: actus in mutuo simul exigitur: ut. ff. ō le. i. plane. §. ij.

d[q] Aut appendendo: ut ere ⁊ argento ⁊ auro.

e[r] Et qñqz. incidenter. n. qñqz eadē: q: nō indiget ea: ut. ar. ff. si cer. pet. l. p pecuniā. sz cū accepit eius oz esse ꝓpositi ut aliud reddat: ut. ff. si cer. pet. l. ij. in prin. Accursius.

f[s] Qualitatis. i. bonitatꝫ: q̄p tacite semp p̄sumit agi: ut. ff. si cer. pet. l. cum qd.

g[t] Unde. q: fit accipientis.

h[u] Tuum fiat. cōponitur. n. ex integro ⁊ corrupto: ut hic ⁊. ff. si cer. pe. l. ij. §. appellata. Et nō q̄ licet deseruire nomini: q: nō ita debēt esse consona rebus: ut ō. de dona. §. est ⁊ aliud. Et nō re consiliari mutuū tribus modis: ut nō. ff. si cer. pe. l. ij. §. iij.

i[x] Cōditio. s. certi spālis q̄ de mutuo dat: q̄ appellat a qbusdā si cer. pe. ut. ff. de tribu. l. i. Hz dic q̄p ꝓditio certi ex mutuo spāl dicat. Est ⁊ alia generalis q̄ datur ex oi cā ⁊ ex oi ẽctu ex quo certū petit: ut. ff. e. l. certi ꝓditio. in p̄n. Hz nūqd ad ītereſſe dat certi ꝓditio. Quidā dicūt q̄p ñ: ut. ff. si qs ī ius vo. ñ ie. l. fi. Nos dicim⁹ q̄p sic. ⁊ q̄p. d. lex dō incer. ꝓditō: dic. i. certi ꝓditō q̄ dat ad ītereſſe qō ē icertū. ⁊ ē rō: q: lz p̄ma facie sit icertū: certificat tñ p iudicē: ut. j. ō act. §. curare. secus si ad factū: q: sīa ñ certificat q̄p tita: ut. ff. ō v. ob. vbi āt. §. q id qō. ⁊. ff. ō re iu. si qs ab alio. §. fi.

k[y] Is quoqꝫ. p errorē: aliud si ex certa sciētia: ut. ff. ō ꝓdi. inde. l. indebitū. ⁊. ff. de re. iu. si p errorem. ⁊. C. ō iur. ⁊ fac. igno. cū qs.

l[z] Ab eo. s. qui soluit. Accursius florentinus.

m[a] Actio. i. ꝓditio idebiti q̄ dat ꝓpter idebita soluta si facta sint

f Ei.ſ.cõmodatario. g Casus.ſ.alius. Accursius.
b Mercedem.ſic.ĩ.locati.§.i.ſic.ĩ.man.§.fi.
i Deponitur.i.custodienda datur:vt.ff.e.depoſi.l.i.
k Dolo. Nõ in depoſito ſolũ dolũ venire.vt hic ꝛ.ff.depoſi.l.i.§.illõ Itẽ lata culpa q̃.p dolo accipitur:vt.ff.e.qõ nerua. Nũqz leuiſſima vt ſi hoc fuerit.pactũ:vt.ff.e.l.i. .§.ſepe. Item ſi fuit in culpa q: portauit rem depoſitã per locũ piculoſũ:vt.ff.e. .l.in reb⁹.§.i.ꝛ.l.ſi vt certo .§.interdũ. Itẽ mora facta in reſtitutiõe:vt.ff. depoſi. ſi i aſia. §. fi. ꝛ hoc ſimiliter tenetur de caſu.
l Culpe.ſ.leuis.
m Imputari.ſic.ĩ.p ſocio .§.fi.ꝛ.ff. de minoribus.l. cũ mãdato.§. fi.
n Debet. Hic nota aliud eẽ dolus ut quando eſt machinatio ſtudioſa: ut .ff. de dolo.l.i.§.ũ. Aliud latam culpã:ut nõ itelligere quod oẽs intelligũt:vt.ff.de ver. ſig.l.late. Aliud leuez:ut õ fidie ꝛ negligentie vt hic. Aliud leuiſſimaz :vt ſi quo cunqz mõ potuit ꝓuidere ꝛ nõ ꝓuidit.vñ furtũ fieri nõ põt ſine leuiſſima culpa: vt .ff. p ſocio .l.cũ duob⁹ vel i tendiũ naſci : lz non noceat inculpabilib⁹:vt.ff.de offi. ꝓfecti vigilum.l.iũ .§.i.ꝛ .ff. de picu. ꝛ cõmodo rei vẽdite.l.ſi vendita.ꝛ.s.pr. .§. aliũ caſũ fortuitũ .g.l.p uideri nõ põt: ut.s. primo .§.ꝛ.C.de pig.act.l.que fortuitis. Accursius.
o Creditor. creditorẽ accipe ex oi cã:ut in auten.de fideiuſſori.§.fi.ꝛ.ff. de v̄.ſig.l.ſi cui.
p Accepit.nõ caute ponit:accepit: aliter nõ dicitur re obligari: lz pign⁹ creditori ẽt nuda ꝓuentiõe tenetur:vt.ff.de pig.act.l.i.ꝛ hypothecaria ſi bi naſcitur ad pign⁹ illõ pſequẽdũ:vt.ĩ.de act.§.itẽ ſeruiana.
q Pignoraticia.que naſcitur demũ ſoluta pecunia:vel aliaſ ſatiſfacto vt.ff.de pignoraticia act.ſi rem .§.oĩs. ſic in actiõe tutele: q̃ demũ finita tutela naſcitur:vt.ff.de tutel.ꝛ ra.diſtra.ſi tutor.§.fi.ꝛ.l.ſe.lz quidã ẽt di cũt ꝓus eã naſci:ſed non intẽtari:vt nõ.d.§.oĩs.
r Exactã. ꝓprie ponitur ꝓ ſuplatiuo:ut.s.e.§.at is.nõ. n.tenetur de leuiſſima:ut.ff.de pignoraticia actione.l.ſi ꝓuenerit .§.venit.ꝛ.l.ſequenti.
ſ Prereſtiterit.ſ. exactã diligentiam.
t Fortuito. Sed quis ꝓbat hũc caſuz. R. creditor ꝓbat ſe amiſiſſe:ut .C. de pignoraticia actione.l.ſi creditor. Itẽ debitor ꝓbabit dolũ vel culpã creditorẽ cõmiſiſſe: vt.ff.de ꝓbatio.quotiẽs.§.qui dolo.ꝛ.l.qui excep.lz Bulgarus aliter diſtinxerit:vt nõ.d.l.ſi creditor.
u Securum,repete placuit.
x Verbis. ex interrogatõe.ſ.ꝓcedente ꝛ reſponſione ſequẽte:vt hic.ꝛ.C.de vſuris.l.i.alias nõ valeret.
y Dari.ſ. certũ qõ apparet qd quale vel q̃tũ ſit in obligatione vt.ff.eo.ſtipulationũ.ꝛ.l.ſe. Accurſius.
a Fieriue.vel etiã nõ fieri:vt.ff.e.vbi aũt.§.qui id qõ.ꝛ.ĩ.e.§.fi.
b Stipulamur. Eſt aũt ſtipulatio vboꝝ ꝓceptõ qua aliqd dare vel facere ꝓmittim⁹ ꝛc.vt.ff.e.l.v.§.ſtipulatio. c Et qua.ſ.obli.vbo.
d Conditio.ſ.certi generalis:de qua dic vt.s.ti.i. dixim⁹ circa ꝓncipiũ. Item ꝛ triticaria locũ hz vbi petim⁹ certũ vel ĩcertũ niſi petatur pecunia numerata:ut.ff.de tritica.l.i. Accurſius.
e Ex ſtipulatu.ſi aũt incertũ qd mihi debeatur nõ ſtipulatiõe:ſz ex alio cõtractu agitur cõditione incerti.nã dico ꝙ eſt ꝓpium nomẽ actiõis:vt.ff. de condi. inde.l.ſed ꝛ ſi me .§.i.vbi de hoc nõ.
f Di icerta.niſi in caſu:vt.C.de rei vxo.actio.in prin. Hz qd ſi ꝓmitto aliqd i genere. R. nõ valz qõ agitur:nã dando muſcã liberarer:oz.n. ꝙ ſue caſũ ſ nõ teneꝫ ſi mõ ipi⁹ culpa is caſus iteruẽit:alioqui ſi id qõ tibi ꝓmodatũ ẽ domi:peregre tecũ ferre maluerit:ꝛ ul̃ icurſu hoſtiũ ꝓdonũue ul̃ naufragio amiſeris: dubiũ nõ ẽ qn de reſtituẽda re ea tenearis. Cõmodata aũt reſ tũc ꝓpe itelligit̃ :ſi nulla mercede accepta l̃ ꝓſtituta reſ tibi utẽda data ẽ:alioqui mẽcedẽ itẽuẽiẽte locat⁹ tibi uſus rei uidet̃ :gratuitũ.n.dz eẽ cõmodatũ. Preterea ꝛ iſ apõ quẽ res aliq̃ õpõit̃ : re obligat̃ ex actiõe õpoſiti:q: ꝛ ipſe õ ea re quã accepit reſtituẽda teneꝫ. Hz is ex eo ſolo teneꝫ :ſiqd dolõ cõmiſerit: culpe aũt noie ideſt deſidie atqz negligẽtie nõ teneꝫ: Itaqz ſecut⁹ ẽ q parũ diligẽter cuſtoditã rez furto amiſit:q: q negligẽti rez amico cuſtodiẽdã edidit ñ ei ſz ſue facilitati inputari debet. Creditor quoqz q pign⁹ accepit re obligat̃ q: ꝛ ipe õ ea re quã accepit reſtitutẽda:teneꝫ actione pignoraticia. Sed q: pign⁹ utriuſqz cauſa dat̃:ꝛ debitoris quo magis pecũia ei crederet̃ .ꝛ creditoris quo magis ei i tuto ſit creditũ placuit ſufficere q̃ ad eã rẽ cuſtodiẽdã exactãz diligẽtiã adhiberet:quaz ſi pſtiterit̃ ꝛ ſi aliquo fortuito caſu rẽ amiſit ſecũ

aliq̃ certitudo ſit ibi: vt hõ vel equ⁹:q̃ certis finib⁹ ꝓtineatur.aſ nõ valet:ut.ff.e.l.ita ſtipulat⁹.i prin.ꝛ.ff.õ iure dotiũ.cũ poſt.§. generaꝫ ſocero. g Que.ſ.ſtipulatio.
b Utitur.alludit vocabulo.ſic.s. de teſtamẽtis.in prin.ꝛ.ff.de acquiren.poſſeſſio.l.i.nã noĩa ꝓſonãtia debẽt eſſe reb⁹:vt.s.de dona.§.eſt ꝛ aliõ.
i Firmũ. nam et bacculuz vel ſtipẽ palee dabat vnus alteri pro inueſtitura: vt hodie fit i marchia:ſed i lombardia bibũt.alibi p mãtellũ iueſtiũt ſic.ff.õ pac.l.i.§.i.
k Jn hac re.i. ſtipulatioe ꝯbenda.
l Faciã.q̃ oĩa dici debebãt i ſtipulatiõe vel aliq̃ õ hiſ. ſic.s. de ſing. reb⁹ p fideicõmiſſa. relic.§.fi. Hz hodie vel vnũ ex hiſ.vel etiam aliud dũmodo aptũ ſufficit: ut .ĩ.e.§. ſz hec. q cõtinuari oz cuz uſo .§.vel oli p idẽ fiebat rñſum : hodie ẽt per aliud.
m Lingua. vt aſſyria:latia.greca:ſ alia:vt.ff.e.l.i .§.fi.
n Stipulatum. ꝓprie ꝛ ipꝛopẽ dicitur : ſic in auten. de equalitate dotium .§.i. coll.vij. ꝛ ſic ipꝛoprie etiam ꝓmittẽs dicitur ſtipulari:ut hic. ꝛ.ff.de ꝓdi. inde.l.ſi nõ ſortem.§.ſi decem.
o Sed hec.q̃ diximus.s.e.§.i hac.
p Cõſtitutio.vt.C.de cõtraben.ꝛ cõmit.ſtipulatiõe.l.oẽs.
q Senſuz.ſ.vbis expreſſuz ab vtroqz in ꝓnũcti:vt.ff.e.l.i.i pn. ꝛ.§.q pñs.ꝛ.§.ſi qſ iter.lz vba ĩutilia fuerit ipta: vt.ff. e.que extrinſecus.alſ ſi diceres vba exꝑſſa ñ exigi:nõ differret ab his ꝯctibus qui conſenſu ꝓtrahũtur:ut.ĩ.de obligatiõib⁹ ex conſenſu.primo rñſo. Accurſius.
r Quibuſcũqz.habilibus tñ ad hoc:qd.n.ſi dicaz.a. ꝛ velim repreſentare.ꝓmittis:tu dicas.b.ꝛ velis repreſentare ꝓmitto:nõ valet:vt.ff.de cõſtituta pec.qui autẽ.§.fi.ꝛ.l.ſe.ꝛ.ff.õ mu.ꝛ ho. vt gradatim .§.ꝛ ſi lege. Accurſius.
ſ Omnis.cõfeſti.i.ſtatiz.vt.ff.e.l.eũ qui ita.§.fi.ꝛ hoc niſi rõe loci ſit i diẽ:ut.ĩ.e.§.loca.vel rõne rei q̃ adhuc nõ eſt in rer⁹ nã. vt.ĩ.õ excep.§.añpenul.ꝛ.ff.e.interdũ.in prin.ꝛ.ff.de condiõ. ꝛ demon.l.i.§.fi. Sed ad qd fit ꝓmiſſio cũ nõ in cõtinẽti ſoluit̃ R. nõ eſt ſic praue intelligendũ verbũ cõfeſtum: vt veniat ſtatiz cũ ſacco paratus: vt.ff.de ſolu.qõ dicim⁹.ſed aliqõ ſpaciũ: puta .x. dieꝝ dandũ eſt:ut.ĩ.de inutil.ſtipul.§.pe.ꝛ fi.ꝛ.ff.de conſti. pecunia.ꝓmiſſor. ſic etiã fere vbicũqz cõſuetudo iterꝓtat̃ :vt infra.x. dies fiãt ꝓcepta a poteſtatib⁹ q̃ ẽ bona legũ iterꝓtes. vt.ff.de le.ꝛ ſe.con.l.ſi de interꝓtatiõe.
t In diẽ.ſ.fit ſtipulatio. Sed nũquid ſtipulatio ẽ actus ciuilis R. ſic:vt.ĩ.de act.§.de conſtituta. ergo nõ debz recipere diem nec etiã conditionẽ:ut.ff.de re.iu.actus. Sed dic ꝙ hic actus ibi non cõputatur:ſic in nouatione:vt dicit̃ .ff. de noua.l. nouatio. ꝛ illa regula. Actus:habz locũ in ſuis numeraꝫ caſibus.
u Primis.ſupflue hoc dicit̃ .ff.e. cũ qui calendis. in prin.
x In diẽ.aliud ſi ad diem.nam tunc vſqz ad diem teneꝫ ꝛ non poſt: ut.ff.de actio.ꝛ obli.l.obligationũ.fere .§.i. Et dic ꝙ idẽ eſt dicere ex die qõ in diem:vt.d.l.in prin.

De verborũ obligatione.

Verbis obligatio ꝓtrahit̃ ex interrogatiõe ꝛ reſpõſiõe cũ qd dari fieriue nobis ſtipulamur ex quã due ꝓficiſcũt̃ actiones:taz conditio certi ſi ex certa ſit ſtipulatio q̃z ex ſtipulatu ſi ĩcerta ſit quẽ hoc noie inde utitur qõ ſtipulũ apud uetereſ firmũz appellabatur fore a ſtipite deſcẽdẽs. Jn hac re oli uerba tradita fuerũt: ſpondes ſpondeo:ꝓmittis ꝓmitto:fidei ꝓmittis fidei,ꝓmitto:fideiubes fideiubeo dabis dabo:facies faciã. Utrũ aũt latia aut greca uel qualibz alia liguã ſtipulatio ꝓcipiatur nihil interest.ſ.ſi uterqz ſtipulãtiũ intellectũ hui⁹ ligue habeat:nec neceſſe ẽ ea dẽ ligua utrũqz uti.ſz ſufficit ꝓgruent er ad iterrogata reſpõdere:quẽtiã duo greci latina ligua obligatiõez cõtrahere poſſũt. Hz hec ſolẽnia uerba oli qdẽ i uſu fuerũt:poſtea aũt Leonia na cõſtituti lata ẽ q̃ ſolẽnitate ũboꝝ ſublata ſenſũz ꝛ ꝓſonãtẽ itellectũ ab utraqz parte ſolũ deſiderat:lz quibuſcũq; uerbis expreſſũ ẽ. Oĩs ſtipulatio:aut pure:aut i diẽ:aut ſub ꝓditionẽ fit. pure ueluti quinque aureos dare ſpondes:id qz ꝓteſti peti põt. Jn diẽ

III

p Prius.nā cessit:sz ñ venit dies:qō dic:vt.ff.de v.sig.cedere
z Potest.sic.ff.si cer.pet.certi cōdi.in prin.ꝛ si petit repellitur p exceptionem:vt.ſ.de exceptionibus.§.preterea.
a Nec eo qdē ipso.nisi ab initio sic dicat:hodie dare spōdes quo casu pura ē:vt.ff.eo.liber homo.§.decem. Sed si est pura ergo peti non pōt ante .x. dies.ita.n. determinat vbuz confestim.ſ.eo.§. oēs.ꝛ.d.lex.ff.eo. liber hō. dicit ꝙ eadē die.ergo male.sed ibi expressa est dies.
b Est.ſ.vt soluat
c Tribui oz. hic nota qōnem de facto. Iudex statuit terminuz pēptoriū partibus ad audiendā sentētiam: puta i diez Jouis vna partiū nō veniente eadem die: quero qñ debeat ea sententia ferri an die statuta vel sequēti. Et videt ꝙ nō die statuta: qꝛ ut in cōtractib⁹ tota illa dies videtur sua:vt hic.ꝛ p hoc ē.ff. de feriis .l.more romāo. p quā legez ét si media nocte venisset satis sufficeret.vñ pz ꝙ ea die ferri nō debuit. Item alia rōne qꝛ post p emptoriū oz eā ptē abūtem citare iudex:ut.ff.d iudicijs .l.p⁹ edictū.ꝛ inter vnā citatiōez ꝛ aliā oz eē spaciū.x.diez olim:ut.ff.de iudi.l.p iterualla.hodie.xxx.diez.vt i auten.de litig.§.oēz. c ol. viij.ꝛ hz psuetudinē bonoñ. vni⁹ diei. Vñ pz ꝙ i die emptoriū nō oz fieri. Hz in illa.l.p⁹ edictū exponit .oz.i.pōt. Item vī eē ꝙ i die emptoriū debeat iudicari:ut.C.qñ appel.nō ē necesſ.l. cū ñ eo die. Item si sit ita,ppe sero ut certū sit eā ptē āpli⁹ nō posse venire:oz iudicare ifra diē pēptoriū:ut.ff.d v.ob.l.cū stipulat⁹ sum mihi vel ,pculo.ꝛ.l.liber hō.in fine .ꝛ hec ē verior opinio. sz tñ post vespas stati vel i ipis vespis oz fieri:ut i auten.d iudi.§. se debūt. col.vi. sz nec i nocte oz ferri ſnia.ꝛ ita paulo post excessū vespaꝛ oz iudicare: ꝛ ita qdā electi ad quoddā psiliū d fcō iudicauerūt.
d Datū.i.nō ē veꝛ hoc incōmutabiliter.
e Priusq̄.ut.ff.e.qcqd.§.fi.ꝛ d pig.act.si nec̄ias. §. si annua.
f Aut si ita.ānos.aliō si dixerit:singulis ānis.aliud si dixerit hoc āno.nā i pmo casu i initio cuiuscūqz āni.scdo in fine cōmittit stipulatio qꝛ sic ē i legato sic relicto:ut.C.qñ dies leg.ce.l.i.sz ar.ſ. .ff.qñ dies lega.ce.l.nec semel.vñ vsus. Annua si debes tūc respicies cap āni. Anno sic debet i fine tenebēis āni.ut dicet.ſ. d iuti.stip.§.q hoc āno:ut.ff.e.§.q hoc āno.sz nūqd ē vna stipu. vel plures. R. vna ē:ut.ff.e.si stichū.§. i.hz legata sic relicta sint plura:ut.ff.d do.cā mort⁹.l.senat⁹.§.fi. Hz q̄ ē rō. R. qꝛ semel i stipulatiōe ispicit ꝓditio stipulātis:ut si sit fili⁹ acgrat patri:ꝛ vna ē actio:ut.ff.e.si fili⁹.sz i legat⁹ plures ꝓsiderant.ſ. singulis ānis cū singulis ānis cedat dies legati ꝛ pses sint actōes:ut .ff. d an. lega.l.cū i ānos.ꝛ qñ di.le.ce.l.cū in ānos. Hz. ꝛ B. dicebat hāc eē duāz:qꝛ in stipulatiōe vna vboꝝ ꝓceptio,sz q̄tū ad rei veritatē plures sunt sicut legata. ꝛ facit ,p eo.ff.e.plurib⁹.§.i.sz ibi certe p alia vba fuit facta.ſ.ānua bina trina die. Vel dic ꝙ ibi quorūdā snia recitat nec ob.q̄ vna est cōceptio:nā ꝛ i legato vna est conceptio.
g Quoad viuā.i.donec viuam.
h Facta,rōe pmi āni: sz rōe sequētiū ē i diē quo ad qd: qꝛ añ an nū nō debet ꝛ ꝓditiō alis quo ad aliud.nā alias ñ debet nisi viuā. ar.ff. e.l.hoc iure.ꝛ.l.i illa.vel dic ꝙ ē pure abnegatiua.i.nō conditionalis.
i Perpetuat .i.donec viuat:sic.ff.,p socio.l.i.sz quosdā: imo dic p oia secula:ēt post mortē:nā tpe nō tollit obligatō ipo.ſ.iure vt segt:vt .ff.d act.ꝛ ob.l.obligationū.§.placet.ꝛ.ff.d sui.huitutes.sz p exceptiōez:vt se gt d here.pe.ꝛc.vt.ff.d ac. ꝛ ob.l.obligationuz .§.placet.ff.de serui.l.huitutes.
k Sub ꝓditōe.casū.i.i aliq̄ fortunaz opinatā:vt possit se hērē ad eē ꝛ non esse qō de futuris tñ est: vt.ſ. eo. .§.conditiōes.
l Differt. nā ante euētuz cōditionis obligatio cessat: vt.ff.si cer.pet.l.nō ois.ꝛ sic ea pendente nō est debitor sic nec heres sub cōditiōe i stitutus:ut.ff.fa.herc. si maritus. ar.§.C. de constitu. pe.l.ij.in eo. qō dicit ꝓditō nale debitū posse constitui qō nō posset nisi esset debitū:vt.ff. de constituta pecunia.l.i.sz dic ꝙ sufficit debituz spe. Item nec illud iterim debet:vt.ff.d ꝓstituta pec. id qō. Item ar.ſ.ff.ex qui. ca.in pos. ea.l. i possessiōe. ꝛ.ff.d ver.sig.l.creditores. sz rōne spei creditoreſ.oñr vt.ſ.eo.§. ex conditionali
m Ascendero.s.posuit in affirmatiua conditiōe: nūc in negatiua tm̄.
n Spondes.ſ.v. aureos vel aliquid aliud.
o Moriet. similes sunt iste due stipulatiōes i hoc qꝛ mortuo stipulāte in vtroqz casu cōmittit aut heredes agāt.nā pōt obligatio ad heredē sic ꝛcipere vt.C.ac.ab herede.ꝛ ꝙ here.l.i. Dissimiles in hoc qꝛ pria ꝓditiōalis. ha in diē in quē diez certū ē euenire:ut.ff.d ꝓdi.inde.nā si.hz nesciam⁹ qñ:ut .ff.de condi.ꝛ demon.l.i.ꝛ in auten.de nup.§.deiceps.col.iiij.
p Ex ꝓditiōali.spes.ñ aūt cessit vel venit dies:sz i pura stati cedit ꝛ vēit: ff.d.v.si.cedere.sz i illa q̄ ē i diē stati cedit dies legati sz ñ vēit.s.e.§.i diē
q Transmittim⁹.ſic.C.de his qui ante apertio.tab.l.i.
r Contigerit.sz q̄re legatari⁹ ꝓditiōalis legati i spēm ad hērdez nō trāsmittit.C.d cadu.tol.§.sin aūt.℟. i stipulatiōe iteruenit fcm̄ stipulātis volentis sibi,pspicere.ꝛ sic hērdi:ut.ff.d,pba.l.si pactū.qō fcm̄ ñ ē i legatario cuius factū nō interuenit.ꝛ eodē mō rñdeo i hereditate cōditionali.
s Loca. inseri.nō solum conditio vel dies.
t Tps.qō bonus iudex arbitrabit.qō dic:ut.ff.e.ꝓtinuus.§. cū ita.
u Repromissio.rōne.n.impossibilitatis stipulatio vitiat:ut.ff.d iuti. sti. .§.si in pos.nisi vterqz haberet ibi ,puratorē ꝛ egisset quilibz cū suo ut eadem die fieret solutio: ut. ff.eo.l.fi.§.si inter eos.
x Consul fuerit.sic.ff.eo.si cer.pet.itaqz.ꝛ.l.cū ad presens tps.
y Nāz.ergo nec futura morat obligatōez:nā ēt illa p rez nāz certa sūt:ut .ff.d iudi.sz ꝛ si restituat.§.fi.ꝛ. Hz dic ꝙ aliud ē certū p rez nāz.i.p nā lē cursū nāe p quē sola pterita ita ꝛ pntia sūt cēta:ꝛ ita hic accipit.ꝛ ēt illa futura certa sūt.q̄ ñ bnt se ad vtrūlibz ut si moriar:nā ꝛ hic nō morat obligatiōez:ut.ff.d ꝓdi.ide.nā ꝛ si.l.pe.ꝛ se.ꝛ.ff.de noua.si pupilli.ꝛ.l.q sub ꝓditiōe ꝛ aliō ē in nā rez.i. i sciētia dei i qua oia q̄ sūt vel fuerūt vel futura sūt teste Boecio tāq̄ pntia sūt. Item ꝛ alias. Sūt mille āni añ oculos ei⁹ tāq̄ hesterna dies q̄ pterijt. ꝛ dī pria nā nāta. sz ha nā nāns qō idē ē ꝙ ipe deus.
z Morant .i.nō suspendūt siue differūt.
a Incerta sūt.ff.d reg.iu.l.in totū.ꝛ. Sol.illa loquit i his vbi pns solēnitas exigit:ut septē testes i testamēto:ut.ſ.de testa.§.i.uel loquit i illis casibus vbi certa scientia ꝛ intellectus de pnti exigitur in contractibus. puris:ut.C.de dona.nec inuitus.hic autē in conditionali.
b Non solū.ſ.d stip.q̄ in dādo ꝓsistūt hucusqz diximus.nūc d his q̄ in fcō cōsistunt.
c Subijcere.sic.ff.de ptor.stipu.l.fi.
d Quātitas.ff.d arbi.l.ñ aūt.ꝛ. Sol,nō itereſt quo ad hoc ut valeat cō

promissum. Interest tamen quo ad vtilitatē stipulatoris.

e Probare. sed quomō interesse ꝓbat. R. p testes ut hic inuit. ꝛ. C. de senten. q̄ p eo. l. i. nisi petat ex dolo alteri⁹: tūc p solū sacramētuz: ut .ff. qō vi aut clā. l. semp. §. i hoc iterdicto. ꝛ. §. se. ꝛ. C. vnde vi. l. si quādo.

f Sed si quedā fieri. puta ire romam.

g Non fieri. puta per florentiam non ire.

h Clausula. s. penalis.

i Aduersꝰ. hoc reddit̄ sō

k Nō fuerit. hoc refert̄ ad primū. ꝛ si ex vno capite sit pena cōmissa: nō cōmittit̄ plus: ut .ff. de arbi. l. si duo. §. fi. nisi actū hoc sit ut pluries cōmittat̄: ut .ff. de trās act. qui fidem.

l De duobus reis stipulādi. ꝛ qꝛ in stipulatōe ō quadictū ē. s. ti. i. plures ꝑsone iterueniūt qñqz. ꝛ iō dic duobus reis stipu. ac ꝓmittē.

m Stipulādi. hic dō reus sti. ille qui rez aliēꝫ ut pecuniā stipulat̄: a re nō a reatu dict⁹. ꝛ eꝫ re⁹ ꝓmittēdi q aliēꝫ rē ꝓmittit: ut. ff. e. l. i. al' reus tm̄ ōbitor dō ut pz. C. ō iudicalū. l. ij. alias dō reus q cōuenit̄ vt. C. ō iud. ppādū. §. siqdē. ꝛ dic: ut .ff. eo. l. i. pōt dici ꝛ alio respectu reus stipulādi ꝛ ꝓmittēdi: ut dicit̄ in glo.

n Spondeo. hoc adiecto: ut ī sint duo rei insolidum etiam iure veteri: ut. ff. e. l. reos. §. fi. ꝛ. §. cū i tab.

o Repōdeat. ex iterualloputa si diuertēt ad alios act⁹ extrā eos: ut. ff. e. l. duos. §. fi. al' si nō ē extraneus act⁹ ꝯdiceret. d. l. ei qō mō dixerat ibi. Alaz si ꝑtus. ꝛ qō dō. ff. e. l. ij.

a Duo rei. s. ut vna sit obligatio ꝛ vnius rei: sed sint creditores duo ꝛ diuersarum rerum: ut. j. eo. §. ex huius.

b Spondeo. hoc acto ut fiant duo rei ꝛ īsolidū: ut. ff. e. reos. §. fi.

c Ex huiusmōi obligatiōib⁹. hoc refertur ad reos ꝓmittendi. ꝛ qō seqt̄ solide ꝛ stip. ut probatur infra statim.

d In vtraqz. i. in vtriusqz obligatiōe. nā vna est quo ad vnū effectū: ut .ff. eo. l. ij. in fi. sed plures sunt: qꝛ plures tenent̄ ut hic.

e Debitū. alter. s. reoꝝ stipulandi.

f Alter. reoꝝ ꝓmittendi. g Obligationē. ille qui accipit.

h Liberat. ille qui soluit. similis lectio seu īplicatio vboꝝ. ff. ō arbi. l. si duo. vel dic q̄ quilibz istoꝝ refert̄ ad vtrunqz suprādictū: ꝛ possunt fieri in stipulatiōe duo rei ꝛ in quolibz genere obligandi: ut. ff. e. l. eādem.

i Et duob⁹ pōt. Dz nōne ē hic īparitas qō eē nō dz: ut. ff. e. l. eandē. §. sz si qs. R. pz. M. qō ibi regulariter dō fallit hic: ꝛ ut. ff. e. l. si ex duob⁹. §. fi. Alij ut. p. dicūt q̄ hic nō ē īparitas: cū aduenīēte ꝯditiōe vel dic ambo equaliter teneant̄: sz adhuc medio tpe remanet imparitas quare dic q̄ ī q̄titate debita vel re q̄ debet̄ nō pōt eē imparitas ut ibi: sed in alijs pōt ut hic. ꝛ. ff. e. si ex duobus. §. fi. ꝛ. ff. e. si ex duobus.

k Sinus: sed aduenīēte ꝯditiōe sociū poterit cōuenire mādati pz quosdam: vel verius neg. ge. ut. C. e. l. i. pz ergo cōstitui posse pure duos reos debēdi: ꝛ quēlibz insolidū conueniri. C. eo. l. i. hodie ꝯ: etiā si hoc actū est exp̄ssum nisi altero absente vel inope existēte: ut in auten. de duob⁹ reis §. i. nisi renūciatū fuerit illi ꝑstitutōi: ut. C. ō pac. l. pe. ꝛ. ff. ō mi. l. si iudex

m Seruus dñi. qui dñs caput est fui: ut. j. ō noxa. §. ois. ex fua. n. ꝑsona nil pōt: ut. ff. ō reg. iu. l. fui. ꝛ. l. qō attinet. nisi ex quo manumittit̄. tūc. n. incipit hēre caput: ut. ff. de capi. dimi. hodie.

n In pleriqz. hoc ꝓpterea dicit qꝛ hereditati furtū fieri nō pōt nisi ī tribus casibus: ut. ff. de fur. hereditarie. ꝛ. l. se. Itē ꝓpter vsūfruc. qui suo hereditario ꝓmitti nō pōt ut hereditati queratur: ut. ff. eo. vsufruc.

o Defūcti. nō heredis: ut hic ꝛ. s. ō here. isti. §. fin⁹. ꝛ. ff. ō. acqr. rer. do. here. Et q̄ sit rō q̄re ꝑsonā defuncti ut nō heredis: dic ut. d. §. fuus.

p Hereditarius. sic. ff. de iniur. l. i. §. quotiens autem.

q Siue sibi. nisi in casibus ut cū factū ē in stipulatiōe quo casu nō acqrit̄: ut. J. ꝓri. §. cum opas a liberto stipulet̄: ut. ff. e. l. añpe. §. si fuus meus. ꝛ in alijs casibus quos nō. ff. eo. l. i. ꝛ. l. se.

r Impsōalr nulli⁹ fcā mētiōe. i. vl ꝑpo noie vl appellatio. vl fcā mētiōe ō noie appellatio sz nō ꝑpo ut. s. ō exhe. li. §. i

s Acgrere: ut ex cā ꝑfectitia ꝛ aduēticia isto iure: qō dic ut. s. p q̄s ꝑsonō. acqui. §. i.

t Dz cū factuz. sz si stipulat̄ fuus sibi scribi libz̄: ꝛ sit factū: nōne acgrit dño. Rn. sic. ꝛ qō hic dicit. sz cū fcīt ꝛē. i. a fuo faciendū ꝛ nō ab alio: vl ēt a dño.

u Dimodo. sic. ff. ō vsu. ꝛ ha. plenū. §. sz si vsufruc.

x Cōtinebitur. sic. ff. ō ꝓdi. ꝛ demō. qui heredis.

y Ire hec vba expone: ut. s. de fui. in prin. ꝛ. ff. ō fui. rusti. pdi. l. i. ꝛ nō. qꝛ p vba logt̄: aliud si p nomē: puta iter: tūc dño acgritur: ut. ff. e. si cōis.

z Etiā dñs. subaudiphiberi nō dz. q̄si dicat deberet phiberi. Sed cōtra. s. p quas ꝑsonas no. acqui. §. nō solū. ꝛ. s. ō his qui sūt sui vel alie. iur. §. i. sed nō est ꝯ. qꝛ ꝛ hic acqrit̄ dño cōmodū: nā ad sui dñi vtilitatem ibit seruus.

a Seruus cōis. stipulādo ipsonaliter: vel sibi vel dñis suis sub noie appellatiuo: aliō si ꝓpria noia exp̄ssit. nam tūc acq. ꝑ virili nō ꝑ portiōe dñi. Sed qd si ꝓprium nomē ꝛ appellatiuū. R. si ꝓponat. ꝓpuz ꝑ virili: si appellatiuū ꝓponat pro dño: ut. ff. ō sti. fuo. l. si fuus cōis. ꝛ. ff. de sta. li. l. ita. §. i.

b Nominati. ꝓprio noie. ut. s. de exhere. li. §. i. vel appellatiuo dūmodo intelligat̄ de quo domino dicat: ut. C. de libe. prete. l. ij. ꝛ. ff. si cer. pet. l. certum. Accursius.

c Stipulat⁹. hoc disiuncti. i. diuisim exaudi. Dz qd si vn⁹ iussit fuo ꝛ ipe alteri stipulat⁹ ē noīati. Distigue ex cuius re: ut si ex re iubent̄ sibi q̄rat̄: alias noīato: ut. C. p quas pso. no. acq. l. fi. §. fi. ꝛ. ff. e. pinde. §. fi. ꝛ. l. se. lz antiqui aliter distinguant.

d Quod fuus vniuſ. nā cū sua sit amplius queri nō pōt: ut. s. ō le. §. sed si rē ꝛ. j. de act. §. si itaqz. restat ergo vt soli alteri q̄rat̄ Aliud si ex re vnius stipulet̄: tūc oibus q̄ritur: sed cōi diuidūdo iudicio reddet̄ cū agit cōi diuidūdo ꝑ ista fuo. pōt etiam deducere q̄ socius suus lucratus erat ex stipulatiōe facta ex reb⁹ suis redditur illi ex cuius re q̄ritur: ut. ff. eo. si ex re. §. i.

f Stipulationū. simile p oīa. ff. de ver. obl. stipulationū.

g Judiciales. q̄ iudex cognoscit de aliq̄ cā ēt pēdēte cā ꝑncipali icidēti. ꝛ fac̄ iterpōere cautōz ꝛ dñr iudicialeſ a iudicio. h Pretorie sūt. q̄ ñ adit̄ iudex aliq̄ de cā sz ꝑncipaliter: ut talis cautio iterpōat̄ veluti vāni ifecti: ꝛ cautio legatoꝝ ꝓbandoꝝ: ꝛ talis est dicta inter ea que dicta sunt.

i Cōuentionales. q̄ ex ꝓuētiōe ptiū fiūt. ꝛ ō his certū ē ꝛ planū.

k Cōmunes sunt. ueluti rem publicā saluā fore. Sed quare dicūtur aditiōes. R°. qa pricipaliter potest adiri iudex: ut interponatur cautio cū pupillus habet tutorē qui nō satisdedit rez publicaz saluā fore: sic dicet̄ pretoria. potest vero adire iudex si pricipaliter ut cautio ō illa iterpōatur: sine aliq̄ cā: ueluti cū pupillus

De duobꝰ reis stipulandi ꝛ promittendi
De stipulatiõe seruoꝝ
De diuisiõe stipulationũ
De inutilibus stipulationibus

III

nõ habet tutorẽ põt petere coꝛã iudice: ꝛ iudex qui dat tutoꝛẽ ex officio suo facit interponi cautionẽ rei publicã saluã fore: ꝛ ita dr̃ iudicialis. Itẽ quidã dicũt illã cautionẽ rẽ ratã haberi eã cõem q: qñqz interponit a ꝓcuratoꝛe actoris: qñqz a ꝓcuratoꝛe rei: ut .ff. de ꝓcura. l. pompo. §. fz ꝛ is qui. Vel alia rõne dicit ꝓmunis veluti cum procuratoꝛio noĩe conuenit iudex ex officio suo õbz facere ut cautio rez rataz hẽri interponat. ꝛ tũc est iudicialis Pretoria est qñ quis ꝓmisit mihi qõ promitteret rẽ ratã haberi: modo volo qõ promittatur. ꝛ sic principaliter ad istam stipulationem vado ad põrẽ ut ipa interponatur. Hec est cõis ꝛ alia causa qꝫ superioꝛ: nam hec cõuentionalis si fiat extra iudiciũ ex cõuentione: ut .ff. rem rataz haberi .l. iterdum. Item iudicialis q: interponit a ꝓcuratoꝛe cũ dubiũ fuerit. an hẽat mãdatũ: ut. C. õ ꝓcu. l. i. ꝛ C. õ satisda. l. i. alias nõ possz reus experiri q: nõ admitteret. ſ. õ satis. §. pe. alỹ dicũt eã cõe q: a ꝓcuratoꝛe rei qñz iterpõit ñ solũ actoris: ut .ff. õ ꝓcu. ñ solũ. §. si stat⁹. ꝛ. §. rursus. ꝛ. §. fi. ꝛ. l. põ. ꝛ. l. si defũct⁹

l Pretorie. fz cũ hic ponit põrie ut spẽs opposita iudicialit: q̃re .ff. õ põria stipula. l. i. in prin. ponit ut gen⁹. ſ. põrie. R̃. ibi aliter acipit iudicialis. ſ. a iudicio: hic a iudice: ut. ff. man. l. lucius.

m Iudiciales. ſ. stipulatiões.

n De dolo: ut si ago pignoraticia: caues ne fuitutes dolo pdideris vel ius rei in aliquo leseris: ut. ff. õ pigno. ac. creditor. Itẽ si rei ven. agã ꝓ re quã suscepisti iã li. ꝓte. caues õ dolo ne alienaueris vel mãumiseris seruũ: ut. ff. de re. ven. si p⁹. sic ꝛ. ff. mã. si. ꝓcur. §. pe. ꝛ. l. se.

o De ꝓsequẽdo. vt si metu mihi abstuleri ꝛ suũ quẽ postea odideris caues õ eo ꝓsequendo vel eius põcio restituẽdo: ut. ff. qõ me. cã. si cũ ex. §. qõ si hõ. Itẽ q redhibet ꝛ ñ bz suũ quẽ reddere bz: q: aufugit bz cauere emptoꝛ õ ꝓsequendo suũ: ꝛ si hẽre poterit restituat vẽditori. ut. ff. õ edilicio edicto .l. redhibere. §. fi. sic ꝛ. ff. õ pditio. cã dãnatoꝛũ. si pecuniã. §. pe.

p De. pio vel.

q Pretorie. stipulationes.

r A mero. i. puro sic qꝫ ñ iudicis officio. ſ. tali q̃li ẽ supioꝛi casu.

s Dãni. ut. ff. õ dãno infec. l. põr ait. §. eũ qui. dr̃ ꝛ alio respectũ põria illa que ab initio exigit sine sit pretoria inuẽtione sine ciuili sine quocũqz mõ inuẽta ex eo. ſ. qꝫ põr eã approbat: vt. ff. de v̄. sig. l. lege. ꝛ hoc sensu ꝓhibẽdit põrias ꝛ iudiciales ꝛ cões ꝛ oes põter ꝓuẽtioales. ꝛ ita accipit. ff. õ pto. stip. l. i. sic ẽ õ ado. l. ỹ.

t Vel legatoꝝ. vt. ff. vt leg. ꝛ fideicom. no. ca. l. i. i. rñso.

u Edilicie. stipulatiões. edilicie ut si aĩal tibi vendo: de vic̄js eius cauere debeo: vt. ff. õ edil. edic. l. itaqz. ꝛ. l. si vẽditur.

x Veniũt. cũ ediles erãt ex põribus: vt. ñ. õ iure nãli. §. ppõebat. Fz q̃ erit itelligibil dria iter põrias ꝛ iudiciales: cũ hoc ti. accipitur põria ꝛ iudicialis. R̃. q: põria a põre mortuo iducta ẽ fz iudicialis a iure ꝓsultỹ alỹs. Itẽ in põria inuenies iudicẽ ob hoc ipz pncipaliter adiri: fz in iudiciali p cõsequentiã vt pz ex supradictỹ exẽplis. Itẽ iudiciales vage sũt p totũ corpus iuris: fz põrie lz ꝛ ipse sint vage: cõprehense tñ sunt simul in vno ti. ut. ff. õ põria stipulatiõe. l. i. Itẽ potes notare q̃rtaz differẽtiaz: ut nõ. .ff. de ver. obli. l. v. §. ỹ. Accursius.

y Conuentionales pene. iõ dicit pene: q: in q̃busdã valz alius ꝛctus: vt venditio in libero hoĩe ꝛ similiter⁹: vt. ff. õ ꝛben. emp. .l. ꝛ liberi. ꝛ. ſ. õ ꝛben. emp. §. fi. in q̃busdã nõ valz stipulatio, ut .ſ. ti. i. i. R̃. in fi. §. i.

z Quaꝝ. i. cõuentionaliũ.

a Cõtrahẽdaꝝ. ſ. eã genera. i. quot possum⁹ dicere eã genera ꝛctuũ tot sunt genera stipulationũ. l. vbicũqz põt ꝛbi ibi põt stipulatio iteruenire. nã stipulatio est cõtractus: ut. ff. õ vbo. sig. l. labeo.

b Cões. abnegatiue lege. i. ñ põrie tñ vel iudiciales tñ vel ꝓuẽtioales tñ. fz parti ex vno partim ex altero nãm accipiunt: nã si nõ cauerit tutoꝛ pupillo: hoc ipm peti põt. ꝛ quo ad hoc bz nãm põrie. sic si petit tutoꝛ: ꝛ per ꝓsequẽs prestat satisdatio: ꝛ i hoc bz naturam iudicialis: ut. ñ. de satisdati. tu. .§. i. Bz de hoc dic plen⁹ ff. õ ver. obli. l. v. §. põrie. vbi est hic titulus õ vbo ad verbũ. Itẽ si petatur hic satisdatio ab altero tutorũ vl curatoꝝ ex ꝓsequntia petit ꝛ nõ precise. vñ ꝛ in hoc bz naturaz iudicialis: vt. ff. de admi. tu. l. iij. i. R̃. ꝛ. ñ. õ satisda. tu. vel cu .§. i. ꝛ. §. ij. Vel dic cõmunes alio mõ: vt. ĵ. e. §. Sed ſm hoc ois pretoria potest esse cõis.

c Et pretoꝛ. ſ. mortu⁹: cui⁹ vba non habem⁹: fz sniam vt. ñ. õ satisda. tu. i pri. §. i.

d Iudex. ſ. uiuus.

e Nõ põt. quia spõte non vult satisdare ex precepto mortui pretoris. vnde inuitus ꝓpellitur a iudice viuo

f De rato. hec ẽ cois ꝛ alia causa q̃ superioꝛ: nam hec est ꝙuentiõalis qñqz: ut si fiat extra iudiciũ ex ꝙuẽtione: vt. ff. rem ra. ba. i terdũ. Itẽ iudicialis qñ interponit a ꝓcuratoꝛe actoris cũ dubiũ ẽ an sit ꝓcuratoꝛ: vt. C. de ꝓcura. l. i. ꝛ de satisda. l. i. alias nõ põt res expediri cũ nõ admittatur: ut. ĵ. de satisda. §. pe. Alỹ dicũt eã cõem. ſ. de rato: q: ꝛ a ꝓcuratoꝛe rei põtatur qñqz nõ solũ actoris: vt. ff. de ꝓcur. l. nõ soluz. §. si

g Omnis res subỹcitur. i. subỹci põt. Sũt. n. q̃dã res q̃ nõ possũt eẽ in nr̃o dñio: vel q: nec sũt nec fuerũt. ſ. in rez nã: vt. ĵ. ꝓ. i. §. vel si sũt ẽ ipossibile õ nã vt in sole ꝛ luna: ꝛ similibus: vt. ĵ. e. §. fz si ipossibilis. vel õ fcõ: vt aureũ montẽ: vt. ff. de sta. li. cũ heres. §. i. vel õ boiuz dispõne: vt res sacre ꝛ religiose ꝛ sãcte ꝛ publice ꝛ i vsu publico exñtes ꝛ alie similes: vt liber bõ ex sui nã: vt. ĵ. ꝓ. i. §. ꝛ. ñ. de re. di. i. R̃. ꝛ. §. nullius. ꝛ. ff. de ver. obli. inter stipulantem. §. sacram.

h Mobilis. cuius appellatõne ꝛ per se mouẽtia vt equi continẽtur: vt .ff. de ver. signi. l. mouentium.

i Rez nã. i. apud aliquos hoĩes. sic. ñ. de ver. ob. §. pditiones.

k Credebat. marie subaudi: nã idẽ si sciret mortuũ nisi mora debitoris ꝑcessiszz mortẽ: ut. ff. de pdi. pe. l. pmissoꝝ. ꝛ. ff. õ v̄. ob. iter sti. §. si stichũ. q̃ est contra.

l Ipocẽtauꝝ. aĩal forte natũ ex equa ꝛ tauro qõ nũqꝫ fuit visum. vnde Horatius. Humano capiti ꝛc̃.

m Inutilis. i. vitiosa: q: ꝛ ius est.

n Idem iuris. ut sit inutilis.

o Sacrã. fz nõ valeat stipulatio ut hic: valz tñ venditio inter ignoratos: ut actio det: ut. ĵ. õ ꝛbẽ. emp. §. fi. ꝛ. ff. õ. ꝛben. emp. l. ꝛ liberi. ꝛ. l. fz cel sus. Bz q̃ ẽ rõ. R̃. q: i vẽditiõe nõ ẽ ncẽe trãsferri dñiuz i stipulatõne sic. ut. ff. õ ꝛben emp. ꝛ vẽdi. si ita. ꝛ. §. fi. ꝛ ẽ simil rõ q̃re qs põt rez alienã vendere: ut. ff. õ ꝛben. ep. l. rẽ. fz nõ obligare: ut. C. q̃ res pig. ob. pos. l. q liberos: q: i pignore bz ius ꝓstitui creditori qõ sibi det hypothecariam actionẽ. in venditione sola trãditio cũ obligatiõe euictiõis sufficit: ut. ff. õ pig. l. q nõdũ. §. qõ dr̃. ꝛ õ ac. emp. l. ex ẽpto.

p Religiosã. hec vba expõe: ut. ñ. õ re. diui. §. nullius. ꝛ. §. religiosũ.

q Usibus. alias si nõ ẽ in vsu põt alienari: ut. ff. õ ꝛbẽ. emp. fz celsus. i. R̃. ꝛ. l. pacta. §. fi. ꝛ sic. ff. de via publi. l. viam.

r Foꝝ. ſ. vbi redditur ius. vt ff. õ iusti. ꝛ iu. l. pe. vel rez vẽaliũ. fz forus ẽbursa

s Theatrum expone vt. ñ. de re. di. §. vniuersitatis.

t Credebat. idẽ si sciebat: vt. ĵ. ꝓ. §. ꝛ. ff. õ v̄. ob. iter sti. §. sacrã. ibi. casum eni ꝛc̃

v Cõmerciũ. generale nomẽ ẽ ad oes ꝛctus. vñ dr̃ aliqs hr̃e ꝓmerciũ ꝓ ep. vel alio mõ põt eaz hr̃e: q̃re iude⁹ ñ bz ꝓmerciũ xpiani mãcipii: ut C. ne xpiani mã. iu. ꝛc̃. vñ si iude⁹ iudeo, pmittit tale mãcipiũ nõ valz: vel xpian⁹ iudeo vt hic. si autẽ chr̃istião ꝓmittat iude⁹ valet: vt. ff. de v̄borũ obli. multũ interest: ꝛ de le. i. apud iuli. §. fi.

x Suã. nã cũ sua sit pl⁹ sua fieri nõ põt: vt. ñ. de le. §. fz si rẽ. ꝛ. ĵ. de ac. §. sic itaqz nisi rõne possessiõis apud aliũ ꝓstitute: vt. ff. õ ꝛben. emp. l. si i

emp.§.iii.ul' nisi sub ꝓditiõe:dũ tñ aduenieãte ꝓditiõe stipulatoris res eẽ desierit.ut.ff.ꝺ v.obl.l.si rem meã. y Protin⁹.i.statim.q; pura stipulatio suspẽdi nõ pot:ut.ff.de‹sti.ser.l.usufruc.secus ī alijs actib⁹ viuoꝝ:ut.ff. cõmu.prꝺ.l.fi.in fi. z Itẽ ꝯ.i.ꝯrio.nã.s.dixit qñ ab initio res erat sacra vel similis.sz postea desijt:nũc eꝫ qñ ꝑus nõ sacra sz postea fit.

a In ea.z.i.sacra vl religiosa uel similis:ut .s.pri.§.

b Facto.qꝺ est cũ erat res aliẽa:alias si sua:sẽp suo facto fcm uideꝝ:etiã si aliẽa uerit post tps stipulationis idẽ ⁊ si erat aliena dũmodo post mortẽ:ut.ff.de uerbo. obli.l.si suum.§.i. ⁊.§. ii.

c Extinguit.ar.ꝯ.s. de le. §.quod si uiuo.

d Silia.puta rẽ sacrã cuz erat ꝓphana: ⁊ sic ꝺ singulis.s.sacra ul religiosa:ut s. proxi.§.Accursius.

e Obligationem .s. istam hoc est stipulationem.

f Sigs aliũ. prꝰ extrãeũ.

g Obligabit.ꝝ est rõ qa nemo alienũ fcm ,pmittere põt:ut hic ⁊.ff. de uer. ob. stipulatio ista.i prĩ.nisi pena' ,pmittat.ut.j. eo.§. uersa uice.⁊ nisi i.v.casib⁹ ī quib⁹ ꝑsumit lex ũteresse promitti:nisi fiat ut ī cautiõe iudicio sisti:ut.ff.de uer.obli. quotiẽs qs. Itẽ ī stipulatõe ista hẽre licere: ut.ff. ꝺ vb. ob.stipulatio ista.i. Rx. Itẽ in stipulatiõe ꝺ rato:ut.ff.rẽ.ra.ha.l.i stipulatiõe. Itẽ in stipulatiõibus edilicijs ut sanũ eẽ suũ venditũ vel nõ furẽ:⁊ similia.ut.ff.de euic.l.si ita qs. Itẽ ī stipulatiõe rẽ pu.sal.fo.nã cũ sit ꝓtoria exigit fideiussor:ut.ff.ꝺ prꝺ.stip.ꝓtorie.stipulat' ergo pupillus bis v̈bis a fideiussore,pmitti rẽ meã saluã fore p tutorẽ vel cura.nã ⁊ bis v̈bis ab eis stipulat' :ut.ff.rẽ pu.sal.fo.l.i.⁊.l.cũ pupillus. Preterea nõne qs sẽp,pmittit p se ⁊ suos heredes ea fcã q̃ p aliũ possũt explicari: ut.C.ꝺ ꝯ ben.stip.l.fi.lz ꝯ sit si nõ põt p aliũ fieri:ut.ff.e. cẽtesimis.§.id qꝺ.⁊.C.ꝺ cadu.tol.l.i.§.ut ne aũt. Rx.nõ ẽ aliꝰ heres q̃ testator imo idẽ ꝑsumit' :ut ī auten.ꝺ iureiu.a mo.prꝺ.§.i.col.vi. b Effectuz. tũc .n. suũ fcm manifeste,pmittit.idẽ si dixit se curatuz ut fiat: ut.ff.si cer.pet.l.fi.§.fi.

i Si qs.alij.iuri.i.dñio ut suus' dño cui acqrit:ut.s.p q̃s pso.no.acq.§. itẽ q̃ sui. Itẽ reuerẽtia pẽna ut filius patri: ut.s.p quas pso.no.acq.§.i Itẽ obediẽtia ut monach⁹ monasterio cui q̃rit ⁊ se ⁊ alia:ut in auten. de mo.§.illud.col.i. Idẽ dicas ꝺ suo fructuario. Idem de usurario.idez ꝺ seruo bona fide possess. ⁊ libero bona fide poss. q ex duabus causis q̃rũtur:ut.s.per quas pso.no.acqui.§.de his.⁊.§.idẽ placet.

k Nihil agit.⁊ est rõ:q; inuẽte sunt ⁊c .ut.j.e.§.alteri. ⁊.ff. ꝺ v.obli.si ista.§.lateri.fallit tñ ī casib⁹.xvi. In ꝑmissut si stipulãtj iterfit:q; sit tutor ei⁹ cui stipulat' rẽpu.sal.fo.scꝺo q; ꝓcu.sti.dñs.tertio si stipulet' creditor ut.j.eo. §.sed siquis.⁊.ff. de verbo. obli. stipulatio ista .§. si stipuler. ⁊ §.si quis.insulã. Quarto fallit in omnibus prꝺtorijs stipulatiõibus: ut .ff.de prꝺto. stipu.in oĩbus. ut est dãni infecti:ut.ff. de dam.infe.dãni. §.fi. Itẽ iudicatũ solui ⁊ similes:ut.ff.de ꝓcu.in cause .§.fi. Itẽ fallit in ꝓcuratore pñtj:ut.ff.ꝺ v.ob.si ꝓcuratori.⁊.ff.ꝺ ꝓcu.l. ꝓcura. Itez fallit in actore municipũ ex cuius pacto q̃ritur municipib⁹. Idẽ in curatore furiosi ⁊ cõsiliũ psonaz ⁊ tutoribus:ut.ff.ꝺsti.pec.l.eũ qui.§.si actori. Itẽ fallit in ĩstitore: nã sibi actio ex pacto instituti queritur: ut.ff. ꝺ insti.l. i. in fi.⁊.l.ij. Itẽ fallit ī iudice vel notario vel simili psõa publica:ex quoꝝ pacꝯ in stipulatiõib⁹ alteri q̃rit' :ut.ff.rẽ pu.sal.fo.l.ij.⁊.ij.⁊.iij.i.Rx.⁊ in auten.de execu.⁊ his qui cũ.§.i.col.viij.⁊ ī auten.de bere.ab ĩtes.§.ex his col.ix. Itẽ fallit in creditore ex cui⁹ pacto q̃rit' actio debitori: ut.ff. ꝺ pig. act.l.si cũ venderet.i. Rx. Itm fallit si auus paciscatur dotem reddi nepti quã ẽt ī ptãte nõ bz:ut.ff.so.ma. Caius. Itẽ fallit in ꝓcuratore vẽdentj:ut .ff. de ac.emp.iuli.§.si ꝓcurator. Itẽ fallit in deponẽte si paciscat' alij rẽ restitui. Itẽ fallit in cõmodãte faciẽte simile pactũ:ut.ff.depos.publia.⁊ .C.ad exhi.si res. Itẽ fallit in donãte simile pactũ faciẽte in euentũ alicuius ꝓditõis:ut.C.ꝺ do.q̃ sub mõ quotiẽs.itez fallit si pr̃ stipulet' filio vel alij posito sub sua potestate post mortẽ suã.s.patris. nã ⁊ filio q̃rit' lz heres nõ sit:ut.ff.ꝺ v.ob.l.quocũqz.§.si qs ita.si ꝺo ꝓre ⁊ nõ post mortez ipsi stipulãti queritur:ut.ff.ꝺ.v. ob.l.dñs seruo. His.n.casib⁹ ex pacto vel stipulatõe alterius alteri q̃rit' :nõ alias.ut hic.⁊.C. ꝑ quas perso.no.acqui.l.i.cũ.n.sunt spales nõ sunt trahendi ad cõsequentiã:ut.ff.de le.⁊ se.cõ.l.qꝺ vero. Gz. ait.vicebat hos casus facere regulã:⁊ siqs casus eẽt ꝯ illꝺ spale ẽ ⁊ qꝺ hic reglari

est ualebit qdẽ stipulatio:sed utrũ tõtuz debeatur stipulatori quod i stipulatione deductuz est:an uero pars dimidia dubitatũ ẽ:sz placuit non plusquã dimidiam partem ei acquiri. Ei uero qui tuo iuri subiectus est si stipulat⁹ sis tibi acquiris:quia uox tua tanquã filii sit:sicuti filii uox tanquaz tua intelligit': in his rebus que tibi acquiri' possunt. Preterea inutilis est stipulatio siquis ad ea que interrogat' fuerit non respõdeat ueluti siquis decẽ aureos a te dari stipuletur:tu quinqz ꝓmittis: uel econtra:aut si ille pure stipuletur:tu sub cõditione ꝓmittas:uel contra: si modo scit licet id exprimas.idẽ ẽ sicut sub cõditione uel i diem stipulanti: tu respondeas:presẽti die spõdeo:nam si hoc soluz respondeas promitto: breuiter uideris in eãdez diem ul' cõditionẽ spopondisse.neqz enim necesse est in respondendo eadem omnia repeti:q̃ stipulator expres

ter dr:⁊.j.eo.§.alteri.⁊.C.per quas pso.no.acq.l.i. dicebat iure directo nõ ualere: sz vtiliter acqri põt: ⁊ sic fm eũ semp ex pacto alterius queritur qꝺ falsũ est: cũ paruz interesset directo vel vtilr quereꝝ: ut.ff.ꝺ. negess. actio.

l Acgrat'.s. tñ.

m Seio . ñ tñ heredi eius: ut.ff.de ver. obli .cum qs. Itez hoc intellige statu eius adiecti nõ mutato .als cõtra:ut.ff.ꝺ solu. cũ quis. Itẽ hoc itel lige añ lit.contes.a stipulãte alias ꝓtra ut.ff.ꝺ solu.siquis stipulat⁹ fuerit. ⁊. §.i. Item lz solui possit adiecto non tñ agere põt adiectus:ut.ff.de consti.pe.sed ⁊ si filie. in fine.l.si vero.

n Inuicto eo.q stipulatur. o Possit .s. stipulator.

p Contingat.nisi in casu:ut.ff.de eo qꝺ certo loco.l.iij.§. idez iul.sed ibi facta fuit solutõ alibi q̃ fieri debuit:vñ venit ĩtesse ut.j.de act.§.loco in quo nõ potuit dño ꝓiudicare accipiẽdo sortẽ adiectus:ut.ff.de reg.iur.nõ dz.lz ⁊ ipse dñs possz:ut.ff.de eo qꝺ certo loco.l.certũ .i fi. ⁊.l.fi.in fi. q Ille.s. stipulator

r Mandati.nũqd adiectus mãdati semp tenet' .Gl. dicit q; sic:ut hic.⁊.ff.de ver.obl.iul.§.fi.nã semp tacitũ mãdatũ ⁊ si nõ exꝓssum interuenire dicebat ⁊ in absentia ⁊ sine nuncio vel epistola:qꝺ est ꝓtra.ff.de ꝓcur.l.i.§.i.quare dicem⁹ q̃ mãdati agitur si interceſſit mãdatũ:ut q; ꝑsente adiecto fuit stipulatus: ut hic.⁊.ff.de ver.ob.iul.§.fi.⁊.ff.mãda.qui fidem.alias agit.negess.cum nõ sit ꝓcurator:ut de solu.l.vero ꝓcura.§.interdũ. ⁊.j. de obliga.que ex quasi cõtractu.in prin.

s Nõ si quis. valebit prꝺ parte dimidia: ut subijcit:ut.ff.de eo qꝺ certo loco.l.iij. §. si quis. ⁊ collige q̃ viciatur vtile ꝑ inutile sic.ff. ꝺ.ver.ob.l.i.§.sed ⁊ si mihi.ar.ꝯ.ff.de arbi.l.parui.alias pedius.§.i.⁊ dic ut ibi. Accursius.

t Non plus:ut.ff.de ver.obli.si mihi .Sed cõtra.de ꝓtraben. emp.l.fundi.sed dic ut ibi. Accursius.

u Si vero.qui acgris.sic.ff.de ver.obli.l.dñs seruus. ⁊.C.de contraben. ⁊ cõmitten.sti.l.ij.⁊.ff.de pac.⁊ here.§.non.

x Filij.cũ vna ꝑsona censeatur pater ⁊ filius: ut.C.de impu.⁊ ali .sub.l. fi.sic ⁊ in suo ⁊ dño ẽ eadẽ vox:ut.j.e.post mortẽ.

y Aquiri.ut prꝺfecticio peculio ⁊ aduenticio quo ad vsumfru. ut.s. per quas pso. no.acqui.§.i.

z Preterea.inutilis interdũ in totũ: interdũ prꝺ parte.

a Respõdeat.s.ꝺgrue. Diligẽter tñ attende q̃ vbicũqz ẽ diuersitas si incõtinẽti placet diuersitas stipulatori:valz stipulatõ: ut .ff.de.v.ob.l.i.§.cũ adijcit.si aũt nõ placeat: aut est in qualitate aut in q̃titate:aut in specie diuersitas.in ꝓmo casu nullo mõ valet:ut hic.ibi.aut si ille ⁊c.⁊.ff.e.l.i.§.cũ adijcit.⁊.§.siqs simpliciter. Si vo in q̃titate ī eo qꝺ ꝓsonat valz siue ꝺtrahat siue adijciat:ut.ff.ꝺ v. ob.l.i.§.si stipulãte:q ẽ ꝯ.in alio nõ ut hic:ibi Ita luti ⁊c. Si aũt in specie aut ꝓmittit' vna spẽs ꝑ altera ⁊ tũc non valz:ut.j.e.§.si.ꝺ alia.aut alia adiecta ⁊ ita copulatiue ⁊ tũc valz ī alia nõ ī adiecta:ut.ff.de v.ob.l.i.§.sz si. Si autẽ plures stipulẽtur.tũc aut copulatiue fuit fcã ĩterrogatõ.⁊ valz ī eo qꝺ rñsũ ẽ aut diſiũctiue:ut illã aut illã ꝓmittj:qno casu valz:siue ad vtrũqz

sine simpliciter rñdeat ⁊ i vtraqz. Si vero in vna nō valet ēt in ea. Iz in sumis nō vicietur alternatiua si rñdeat ad vnā tm̄ ut. ff. de vbo. obli. l. i. §. si quis. ⁊. l. si inter stipulātem.

b Erpserit. q̄. n. l plato ib⁹ oñr i ꝯctib⁹ repetita credūt: ut. ff. de ver. obli. l. ticia. §. idem ℟. item inutilis q̄tū ad ciuile vinculū: sz nāle ꝯbit: ut. ff. ō ꝓdi. ide. si id qō. ⁊ l. frater a frē. §. i. vñ fideiusso⁹ accedit: ut. j. ō fideius. in prin. ⁊ hec vera sunt nisi in castrē. pe. vel quasi. nam tūc ē loco patrisfa. ut. ff. ad mace. l. ij. ⁊. ff. de col. bo. l. i. §. nec castrēse. tūc. n. ⁊ cū patre obligatur ⁊ agit cuz effectu: vt. ff. de iu. l. lis nulla.

c Sz seruus obligari ex oi cā: ut. ff. de iudi. tā ex ꝓtractibus. ⁊ cōueniri i solidū durāte pa. po. auctoritate tm̄ patris iterueniēte ad qō pater cōpellitur officio iudicis vt. C. de bo. que. libe. l. non solum. §. i. ⁊ postea nisi i vi. casib⁹ q sūt. ff. q cuz eo. l. ij. Excipe duos casus: ut i numerata pecunia ex q̄ nō teneāt cū effectu pp exceptiōez macedoniani neqz pater: ut. C. ne filius⁹ p patre. l. i. Item in voto vel deo vel reipu. factō: ut. ff. de polli. si quis rez. §. voto. nā lz alias .s. ex cōtractu vel quasi ꝓueniatur ut plato loci illius. hic tm̄ nō cōueniē: ut. C. de epi. ⁊ cle. l. nulli. ⁊ i auten. de ec. ti. §. si qs. col. ix.

d Stipuletur. ut de pac. cō. l. pactū. do. ꝓtra. fol. marīe ibi positum abundat: sic. C. de testa. manu. l. fi. §. i.

e Furiosus. negociū. s. obligatoriū. idē in ꝓdigo cui bonis iterdictū est. ff. e. is cui. q: furioso similis est: ut. C. de cura. furi. l. i. i. ℟. ⁊. ff. de reg. iur. l. furiosi. idem in mētecapto: ut. s. de cur. §. i.

f Potest. similiter. Accur. g Pupillus. s. pubertati primus: ut seqtur: ⁊ ē rō q: itellectū hz: ut. ff. de reg. iur. l. i negocijs

b Obligetur. s. alij. i Auctoritate. sic. s. de auct. tu. in ꝑn. sic. ff. de pac. l. ꝫ iur. ciuilis. k Infāti. i. vsqz ad septimū annū: ut. C. de iure deli. l. si infanti. i. ℟. l Proximus. i. vsqz ad. x. annos ⁊ dimidiū: ⁊ sic primus⁹ respicit. j. sz cū dico pubertati primū ad. x. an. ⁊ dimidiū. s. intellige. nā sic i masculis dz fieri dimidiatio. in femis in. ix. ⁊ dimidio: ut. s. qui ma. nō pos. §. fi. ⁊ s. qui. mo. tu. fi. i. ℟. Accursius.

m Baltū. nā distat aliq̄tulū vt in hereditate quā transmittit infans: ut. C. de iu. deli. si ifanti. §. i. secus i furioso: ut. C. ō cur. fur. l. fi. §. sin aūt. ⁊ hoc sm azo. Dz certe sic posset dixisse: q: vn⁹ paruus alter magn⁹ alter ꝓtinuū tps: alter hz iterualla dilucida Dic ergo distat i stipulādo in hoc q: infans sine itellectu iterdū stipulat sz furiosus nūq̄: vt. ff. rēpu. sal. fo. l. suū pupilli. Itē dicē nō multū ꝓp primū ifātie q itellectū hz. ⁊ iō corrigit statū qō hic dr ibi. Dz in pris. n Benignior. q̄. s. dictū sit.

o Proximi. ut alios sibi obligent: alijs vo nō obligentur sine tutore: ut. s. pri. §. Accursius.

p Impubes. aliud si pubes: nā obligatur ac si esset sui iuris: ut. ff. e. l. fi. §. i. nisi in duobus casibus: ut. s. e. §. itē iutilis dixim⁹.

q Patre. sz q̄ ē rō ō hoc ad pupillū cū tutore auctore obligeāt Rndēt qdā q̄ ob hoc ip̄m datur tutor. sz pa. po. est ad corrigedū ⁊ ē p eis. C. de bo. que. li. l. fi. §. sin aūt. Vel dic q̄ tutorē hz obligatū si male auctoratur: p̄em nō: ut. C. de bo. que. li. cū oz. §. sub hac tm̄. versiculo non aūt hypotheca.

Si ipossibil. obligatōib⁹ qbuscūq̄z: ut hic ⁊. ff. ō ac. ⁊ ob. ñ solū. secus ē i vltis volūtatib⁹ q: tūc p nō apposita hētur: ut. s. ō her. ifti. §. pe.

s Cui nā. nō ita si vbox pplerio sit: ut. ff. de ꝓdi. ifti. si tit⁹. Jo. ꝫ. tūc. n. q̄ñqz nō diceretur ipossibilis lz nō posset existere: ut. ff. de v. ob. si tit⁹. sm Azo. ⁊ facit ad hūc. §. ff. de regu. iu. l. impossibilis. §. i.

t Pure. i. sine ꝓditōe ēt si dies eēt apposita: ut. ff. e. l. i illa stipulatōe. §. fi.

u Stati cū spacio cū solui possit ut. j. e. §. fi. ⁊. ff. e. euz q calēdas ⁊ de hoc dixi. s. ō v. obli. §. ois stipulatio.

x Itē vbox. sicut p ꝓditionē ipossibilē ita p absētiaz fit inutilis stipulatio.

y Absentes. ita ītellige absētē vt audire nō possit. vñ si ē i turri uel a remoto ⁊ clamet valz stipulatio si se audiāt: ar. ff. ad sil. l. i. §. ea. ali as accipitur multis mōis. f. ut. ff de v. sig. l. absētē. ⁊ nō. i auten. ō fideius. §. i. Dz ꝫ est. ff. ō do. iter. vi. ⁊. vx. l. ea q̄. Dz ibi iterceserat stipulatio añ absētiā cuius vba ēt inter absētes nūc repetūt Itē ꝫ. ff. ō pac. labeo. i prī. sz aliud i pacto quolibz alio quod sine huiusmōi solēnitate fieri pōt: sz stipulatio ñ vt. ff. ō pac. l. i. i fi. ⁊. j. ō ac. §. de constituta. Itē ꝫ. ff. de spō. l. ii. ⁊. l. v. sz pōt dici: ibi spāle vt valeat inter absentes. nel dic q̄ ⁊ p stipulationē fieri possūt spōsalia: ⁊ tē iter pñtes vt hic. Itē ꝓsēsu. s. solo possūt fieri spōsalia

ris habeāt qō pubertati prōximi:

Sz qui i potestate parentū est impūbes: nec auctore qdē patre⁹ obligat Si ipossibilis conditio obligatiōib⁹ adiiciat nihil ualet stipulatio: ipossibilis autē ꝓditio habet cui⁹ natura ipediméto ē quo min⁹ existat: ueluti si qs ita dixerit: si digito celū tetigero dare spondes: at si ita stipulet: si digito celū nō attigero dare spōdes: purē facta obligatio itelligit: iōqz statim petere pōt.

Itē uerbox obligatio iter absētes cōceptā inutilis est: sed hoc māz litiū ꝓtentiosis hoib⁹ prēstabat: forte post tps tales allegatiōes opponētib⁹: ⁊ nōn pntes eē uel se ul ad uersarios suos ꝓtēdentib⁹ Ideo nostra ꝓstitutio propter celeritatē dirimendaz litium introducta est: quaz ad celariēses aduocatos scripsim⁹ p quā dispositum⁹ tales scripturas que prestō esse ptes iudicāt: oīmodō eē credēdas: nisi ipse q talib⁹ utiē iprobis allegatiōib⁹: manifestissimis probatiōib⁹ uel p scripturā: ul p testes idoneos approba

z Prestabat. antiquitas. a Post tps. post iō dicit: q: qñ cōueniuntur post tps contractus talia opponūtur.

b Tales quales. subūcit statim. Et nō ⁊c.

c Et nō. ecce allegatiōes. d Cōstitutō. C. ō ꝓben. ⁊ ꝓmit. sti. optimū

e Disposuimus. loqtur Justinianus auctor illius constitutionis.

f Scripturas. sz qd si vnus pferat instrm in quo cōtineāt ꝫ bētes eē p sentes rome tali die: alter ꝫ boñ. Dicūt qdā q̄ neutri credit: alij q̄ bon⁹ iudex dz aīaduertere cui potiꝰ credēdū sit: ut si stipulator ipo tpe tenebat scholas bono. stabit illi instrō quo ꝓtinet ipz fuisse bon. g Presto .i. pntes. b Dimodo. nō standū scripture nisi ꝫ ꝑbetur: sic. C. de probatio. cū pcib⁹. ⁊. j. e. §. si scriptū. ⁊. j. ti. i. §. fi. ⁊ hoc q̄ñ formā hz publicā: alias si priuatā si pro scribēte nō valet: si ꝓtra scribētez valz si est cū cā: ut in auten. de iure iuran. amo. §. i. ⁊. C. de non nu. pe. generaliter.

i Improbis. s. pma facie q̄ forte pbe apparebūt tandez: sic. C. de epis. ⁊ cler. l. oēs qui. circa prin. sz Jo. k Manifestissimis. q ꝫ scripturā. l Scripturā. s. aliā qō ē melio⁹. m Idoneos. oi exceptiōe maiores. i. p nulla exceptō poterit eis opponi: ut. C. ō ꝓben. ⁊ ꝓmit. sti. l. optimā.

n Toto die. nō q̄ dies dz inseri in instrō: ⁊ alia sunt necessaria vt dixi i auten. vt ꝓponatur nomē Impa. ⁊ facit. C. de diuer. re. siqua. Sed quō hoc ꝓbabitur cū dies instrī nō debeat exhiberi: ut. ff. de eden. l. i. §. editōnes. ℟. tribus modis petitur instrm edi. Primo vt fundet intētionē ex instrō rei actor: vel reus instrō actoris fundet exceptionē cū neutro casu aduersarius vteret qō nō debeat eē: ⁊ tūc nulla pars instrī dz exhiberi vt. C. de eden. l. fi. in fi. ⁊. C. de testi. l. minus. Secdo. s. quādo aduersari⁹ vtitur. nā tūc editur: vt videatur an aliquid ei possit opponi. ⁊ tūc exhibetur. sz sine die ⁊ ꝓsule ne materia detur falsū fabricādi: vt. d. l. ff. ō eden. l. i. §. editōes. ⁊. ff. quēadmodū tes. ap. l. i. §. i. Tertio vt ⁊ falso accusetur. ⁊ tūc etiā cū die ⁊ cōsule est exhibendū: vt hic ⁊. C. de cōtraben. ⁊ ꝓmit. stip. l. optimū. ⁊. C. de fi. instru. l. fi. Alijs aūt modis petitur instrumēta edi vel tradi per varia genera actionū. vt. ff. de eden. quedā psone sunt. Sed dictis tribus modis petuntur edi vel demōstrari. Item quō hoc est q̄ hic probat reus contra iuris ordinem: ut. C. de eden. l. qui accusare ℟. hoc preter presumptionē que est contra eum propter scripturā: ut. ff. de pac. iure gentium. §. quod fere. Item nunquid duo testes hec probantes. s. alterum ꝓtrabentiū abfuisse sufficiūt. Rn. sic vt. ff. de test. l. vbi. Dz nōne instrumētum vicem duoz tenet: vt. C. de fi. instru. in exercendis

quare vidē q̄ in dubio p̄ instr̄o stabit. Ex certe nō directe cōtradicit instr̄o: sz per obliquū. s. se fuisse in scriptura quadā fcā rome: vel ut testis vel vt ꝓtrahēs. si vo cōtra eū directe dicit: plures q̄ duo exigūt ut vincant scripturā: ut. ff. de testi. l. iij. C. ō ꝯben. ꝛ ꝓmit. sti. l. optimā. ibi. Alī numerus ꝛc̄. vel dicas ēt hic exigi tres. sz nūqd si alīq testes dicāt p̄ instr̄o vel in eo scripti vel nō. tot vel plures erunt necessarij ꝓtra instr̄m. Ꝛ. sic. q: instr̄m p se vicē duoꝝ tenet vt dictū est. Itē p̄ter ipz sūt pbationes vt ponis: vt. ff. ō pig. ꝓtrahit. Item q̄ dicit eo die idem dicas si alio tali: qō hic esse nō potuit: ut ar. .s. de ver. obli. §. loca.

o Quo. vel etiā alio dum modo sit tantū remot⁹ loc⁹ i quo dicit fuisse tpe quo dicit instr̄m esse factū. qō nō potuit esse. ff. de v̄. ob. l. vi. §. fi. ꝛ. s. ō ver. ob. §. loca. Vel dic esse vel fuisse: sic. .s. ō bis qui sūt sui vel alitur. §. in potestate.

p Post mortē. s. iure vetustissimo: qō hodie corrigitur: ut in fi. huius. §.

q Eius. s. patris vel dñi.

r Videt. vnde sicut ipse p̄ vl dñs sic stipulādo erat stipulatio inutilis: ita ꝛ huiusmodi talia v̄ba dicēte vel filio: vt hic. ꝛ. s. e. ei qui. ꝛ facit. C. de ipu. ꝛ alijs substi. §. fi.

s Sed cū ita. s. nūc contigit.

t Pridie. i. die p̄cedenti mortē: vt. ff. de fer. pridie

u Erat. s. olim.

x Dcm̄. s. s. de ver. ob. §. sed hic. Accursius.

y Placuit: vt. C. de ꝓtra hē. ꝛ ꝓmit. sti. l. scrupulosā.

z Valeat. s. statim: efficax aūt erit post mortem: vnde ab herede ꝛ cōtra heredes incipiēt actiones hodie: qō olim nō erat: vt. C. vt actio. ab here. ꝛ cōtra. l. i.

a Item si quis. venerit. post hoc v̄bū venerit ē punctū. ꝛ subau. qñcūqz vel vsqz ad annū. si aute esset post illā victiōem hodie nō esset stipulatio inutilis: etiā iure veteri: sz vtilis ꝛ ꝑditiōalis: ut. s. ō ver. ob. §. sub ꝑditōe.

b Prepostere. primo. n. debet venire nauis ꝑm nām ꝑditiōalis stipulationis vel conditionis q̄ dari hodie.

c Estimauit. s. cū ita stipulabat mulier si sine liberis decesserit. ꝓmitt mihi dotē reddere vt de ea possim testari cū ꝑus testari. ꝓpōebat: ꝛ ea mortua dotē reddi: ut. C. ō iu. do. l. si mulier. vel dic ꝛz Jo. cū stipulat marit⁹ sic: si dabis mihi. x. ꝓmitt te mihi nupturā. ꝑmo. n. nubē ꝛ postea dare ꝓbebit. d Placuit. C. ō test. l. ꝓposteri. e In oib⁹. s. obligatōib⁹

f Conceptio. exactio vel ꝓceptio tñ fit post cōditiōem existentē: vt. C. de testa. ꝓposteri. in fi. ꝛ facit ad hunc. §. s. q̄ nō sit curādus ordo scripture. ff. de pecul. le. l. qdam. ꝛ. s. de le. §. ante. ꝛ. ff. de solu. nō enim.

g Ita autē erat. ut. ff. de bo. auc. iu. pos. l. hereditarium.

h Dotē scriptū. nūqd idē sit si testes dicūt aliquē ꝓmisisse vt ēt tūc itelligat interrogatio. vī q̄ sic: ut. C. ō fi. instru. i excedēdis. sz tñ ꝯdico: ut. C. ō vsur. l. i. ꝛ rō ꝛz Jo. q: testes nō sic i iure istructi sūt: ut istra q̄ a iure repti sūt. i Perinde. nisi ꝓtra ꝓbet: ut. ff. ō pac. iuregen. §. q̄ vere.

k Spoponderit. alias respondeat.

l Contrabi. immo videt nō valere cū sit diuersitas in respondēdo: ut .s. eo. §. preterea. sed distingue ut ibi dixim⁹.

m Ex pluribus. rñdere si volumus i oibus teneri alias tenemur tñ in bis i qb⁹ rñdemus: ut hic. Itē ꝛ sufficit simplex rñsio vt dixim⁹ cū eqpare. et qñ ad oē rñdet. sic. ff. ō ver. ob. l. ticia. §. idē rñdet. ꝛ. s. e. §. preterea.

n Alteri. sic. ff. de ver. ob. stipulatio ista. §. alteri. o Supradictū ē vt. s. e. §. si qs alij. boc tñ fallit i multꝫ casib⁹ ut ibi dixim⁹. Et nō q̄ bic

uerit i ipso toto die quo ꝓficiebat instrumētū sese uel aduersariū suū i aliis locis esse. Post mortē su az dari sibi nemo stipulari poterat: nō magis q̄z post eī mortē a quo stipulabat. Aut nec is q i alicuī⁹ potestate est: post mortē eius stipulari poterat: quia p̄ris uel domini uoce loq videt. Ꝛz⁹ ꝛ siqs ita stipulet ur: pridie⁹ q̄z moriar: uel pridie q̄z morieris dare spōdes: inutilis erit stipulatio. sed cū iam ut dictū z est ex cōscīu cōtrahentiū stipulatiōes ualēt: placuit etiam nobis in hunc iuris articulū necessariā inducere emēdationē: ut siue post mortez siue p̄die q̄z moriatur stipulator siue promissor stipulatio ꝓcepta est: stipulatio ualeat. Itē siquis ita stipulat⁹ erat. si nauis ex asia uenerit: hodie dare spōdes: iutilis erat stipulatio: quia prepostere ꝓcepta ē sed cō leo inclyte recordationis in dotib⁹ eandem stipulationē que p̄ postera nuncupatur. nō esse reiciē dam estimauit: nobis placuit ꝛ huic perfectuz robur accōmodare: ut non solum in dotibus: sed etiaz in oibus ualeat huiusmodi cōceptiō stipulationis. Ita autez stipulatio cōcepta ueluti si Titi⁹ dicat: cū moriar dare spōdes: uel cum morieris: ꝛ apud ueteres utilis erat: ꝛ nūc ualet. Itez post mortez alterius recte stipulamur. Si scriptum in instrumento fuit ꝓmisisse aliquē: perindē habetur atque si interrogati

one precedente rēsponsum sit.

Quotiēs plures res vna stipulatione comprehenduntur: siquidē promissor simpliciter respondeat: dare spondeo: propter omnes tenetur. si uero unaz ex bis: uel quasdam daturuz se spoponderit: obligatio in bis pro qb⁹ ispopōderit cōtrahit.

Ex pluribus enim stipulatiōibus una uel quedam uidetur perfecte. singulas enim res stipulari ꝛ ad singulas respondere debemus. Alteri stipulari ut supradictum⁹ est nemo potest: inuente enim sūt huius mōi stipulatiōes uł obligatiōes ad hoc ut unusquisqz acqrat sibi: qō sua interest. Ceterū si aliis detur nihil interest stipulatoris. Plane si quis uelit hoc facere: penā stipulari conuenient: ut nisi ita factum sit ut comprehensum esse comitatur pene stipulatio etiā ei cuius nihil interest: penam enim cum stipulatur quis non illud inspicitur q̄ interfit eius: sed que sit q̄ntitas i conditiōe stipulatiōis: ergo siquis ita stipulatur: Ticiō dari nihil agit: sed si adierit penam nisi dederit: tot aureos dare spondes: tūc cōmittitur stipulatio. Sed ꝛsi quid stipulet alii cū eius itereſt: ꝛ placuit stipulationem ualere: naz ꝛ si is qui pupilli tutelā administrare ceperat: cessit administrationez contutori suo ꝛ stipulatus est rem pupilli saluaz fore: quoniā interest stipulatoris fieri quod stipulatus ē: cum obligat⁹ p Etiā ei. s. stipulanti cuius tñ non interest dari ei cui fuit stipulatus nec miruz q: ibi fuit stipulat⁹ penā ut mō dixim⁹. ꝛ facit. ff. ō ar. l. cum pena.

Ex ꝛ. ff. ō arbi. l. ad uersus. §. sz si eū. sz ibi nō directo ꝓtra arbitrīū itur. ꝛ iō ispicit an interfit ēt in pena cū ad ea q̄ frequenter accidūt iura se referūt ut. ff. de le. l. nā ad ea. Itē ꝛ. ff. siqs i ius vo. l. ij. §. fi. Ex ibi i pena ꝑa: bic aūt in ꝓuētioali dicit. vel ibi iō nō ꝓmittit q: nō debuit vēire q: aduersarij ñ itererat ꝛ ita p obliquū illa rō reddit

q Pena stipulat. nō q̄ caute pōit stipulat. nā sec⁹ ē cū paciscit tñ cū pēa ex nudo pacto ēt i cōtinēti apposito sicut vsura ñ possit peti: ut. ff. ō ser. expo. l. fu⁹. ꝛ. C. ō vsur. l. ij.

r Que sit. i. que sit q̄tas ꝛ que sit cōditio ispicit. conditō vtq̄ sit impossibilis uł ꝑbabil vł ñ: ut. s. e. §. si impossibil. ꝛ. j. e. §. q̄ turpi. Quantitas vo q̄ sit ispicit vt q̄tūcūqz sit petat certi ꝑditiōe si ē certa: al si stipulatō ē incerta actōe ex stipulatu vt hic: ꝛ. s. ō v. ob. i pi. Ista .n. nota qs ꝛ q̄ substātie sūt significatiua nō quātitatis. s. certe vł tarate vł tarāde: ꝛ boc ꝛz Azo. Ez ꝯ ē. ut. j. ō actio. §. oēs. Sol ue vt ibi. Itē ꝯ. ff. ō euic. l. si dictū. sz ibi sic agebat. Itē ꝯ. C. de spol. l. mulier. §. pe. Ez illud fauore matrimōij ne i infinitū pēa excedat: vt. C. ō iuti. sti. l. ii. Alii vt. Ho. dicūt vsqz ad duplū: ꝛ hoc ꝓsiderat quātitas vt duplū ñ excedat ꝛz eū vt. C. ō sē. q̄ p eo q̄ iterē. l. i. Alii ut Jo. distiguūt iter eū q scient ꝓmittit vltra duplū se ñ teneri vt ille teneat al ñ: vt. ff. siqs cau. sz ꝛ siqs. §. fi. alij dicūt vsqz ad q̄druplū sp extēdi ꝛ nō plus: vt. j. ō ac. §. oēs. pria vio⁹ ē.

s Ticio dari. vt ꝓmittis ticio uł michi q̄ dabis ticio.

t Spōdes. s. michi: aliaz nō ualet hoc ut modo dixim⁹. In ꝑditione. i. i penali stipulatiōe. q̄ ē ꝑditiōalis. s. si nō pareret ꝓmissor ꝓncipali ꝓmissiōi. sz si adiecerit stipulatio. s. pene eo ñ vāte: nō aūt illa inutilis efficit vtilis: sz pene metu ꝛ illi stat vt ꝛ al. C. de arbi. l. i.

u Sed ꝛ si quid. eius. s. stipulantis.

III

x Cessit.sic.ſ.ō satisda.tu.ꝛ cura.§.ij. alias.iij.
y Obligatio.nā vtilis actio pupillo dar.ff.de ma.cōue.l.i.§. pe.Itē ipſi stipulāti directa acqritur ut hic dicitur.
z Utiles.interest.n.mea,pcuratoꝛi meo solui que in rem meaz expendit:vt.j.man.§.tua gratia ꝛ mandātis.
a Et si data, ab isto q nē stipulat
b Quod.i. quia.
c Stipulatio. nō ut,pcuratoꝛi vl creditoꝛi actio ꝓpetat sed q stipulatus ē aget actōe ex stipulatu ad itereſſe q̄ti sua itereſt creditori vēl,pcuratoꝛi fuisse solutū:ut. C.ō inuti.sti.l.fi.ꝛ.ff.ō v.ob.l. liber hō. §.fi.ꝛ.C.ō dona. cū res:vel ſm nos aget certi ꝓdit. ad itereſſe:qō ꝓbauimus:ut.ſ.ō ver. obli. in prin.
d Uersa vice. ad supioꝛē.§.alteri.
e Penā. ſz ꝛ tūc ad penā tm̄ tenet ꝛ facit.ſ.e.§.siqs.
f Itez nemo futurā.vt partū ancille vēl fetū aīaliū suorū q̄ sua futura sūt ut.ſ.ō re.di.§.itē. ea. Item multomagis si stipulet rē que nūc ē sua:ut.ſ.e.§.i.
g Quo sua sit. hoc ideo qꝛ in eo casu quo sua futura nō ē valz stipulatio:ut.ff.de ver.ob.l.si rem meaz.
h Stipulatus ē.ſ.dari.ꝛ ē rō qꝛ qō suū ē amplius suū fieri nō pōt:ut.j.ō ac.§.sic itaqz restitui.tm̄ possūt stipulari:ut.ff.ō v.ob. nemo.i.℞.ꝛ.ff.vsufruc.quēadmodū ca.l.i.§. sed qō diximus.
i Si ō alia.crediderit.ſ.hoc ē verꝝ qm̄ certū ē eos dissēsisse:ut.ff. ō v.ob.ꝓtinuus.§.i.al aūt si pōt ꝫ vtriusqz itellectū valere:valz ſm intellectū,pmissoꝛis:ut.ff.de v.ob.q ex pluribus.l.sti.ista.§. eā q.nec obstat qō dicit minoꝛē pstari debere:ut.ff.ō.l.i. apud Jul.§.scio.qꝛ mioꝛ ē q̄ vare vult,pmissoꝛ ut.j.ō ac.§.pterea. Si aūt ꝫ vni⁹ itellectū tm̄ valere pōt ꝫ ei⁹ itellectū valz:ut hodie dare mihi bono.ꝛ.pmitt:si.n.ō hac bono.i q̄ sum⁹ itelligat valz: al nō:ut.ff.ō v.ob.l.quotiēs i stipulatōib⁹ ꝛ ō re.du.l.quotiēs.ij.
k Promissū.siue dicā,pmitt homicidiū facere:siue dicā,pmitto.ꝛ.qꝛ,pmittis facere homicidiū:ut.ff.de v.ob.generaliter.
l Nō valet.huiusmodi.n.ꝓditōes turpes ipossibiles pſumūt a iure:ut.ff.ō cōdi.ſti.l.si fili⁹.vñ nō valet stipulatio:ut.ſ.eo.§.si ipossibil.circa qō tm̄ dic q̄ aut ipz qō,pmittit est turpe:ut facere homicidiū:ꝛ tūc nō ualeret etiā pēa apposita:ut.ff.de v.ob.l.ge neraliter.ꝛ.l.ueluti.ꝛ.l.si plagū.idē dico ꝛ si sub ꝓditiōe turpi ut hic,aut si bōestū ,pmittat:ſz tm̄ turpiter:ut dare.ꝛ.ſz p metū uel dolū:ꝛ tūc valet,pmissio facta:ſz exceptiōe elidit ut.C.ō iuti.ſti. dolo.i fi.nisi i casu ubi ipō iure nō ualet ,pmissio facta p metū:vt .ff.qō met⁹ causa.l.si mulier.§.quod si vos.ſm Joan.
m Cū qs agere.hoc i ꝓtractib⁹:ut hic.ꝛ.ō.de v.ob.§.ex ꝓditionali:aliud i relictis:ut.C.de cadu.tol.§.sin aūt aliqs.ꝛ.ff.ō mates.l.si ita scriptū fu.i fi.ꝛ facit ad hūc.§.de peri.ꝛ cō.rei uēdi.l. qō si pendēte.primo responso. Accurſius.
n Qui hoc ānō.i.q stipulat⁹ ē hīs vbīs:pmitt b⁹ ānō l hoc mēſe.
o Preteritis.i.elapſis:ſz sec⁹ ē i relictis fauore vltime volūtatis:nā i caput āni pstato fit:vt.C.qm̄ di.le.ce.l.i.vēl distīgue:aut ,pmittit p hec vba:hoc ānō l quolz ānō.ꝛ tūc i fi.āni fit solutio vt hic.ꝛ.ff.ō v.ob.q hoc ānō.ꝛ.l.eū q certaꝝ.aut ānuū ꝛ tūc i capite āni fit solutio:siue legatū sit:siue i ꝓtractu fiat ,pmissio ſm Jo.ꝛ B.vt.ff.ō cōdi.ꝛ ōmō.l. si i ānos.ꝛ.ff.qm̄ di.le.ce.nec semel.vñ vsus. Annua si debes tūc ispicies caput āni. Anno si debes i fine tenebēris āni.ō hoc dixi.ſ.de v.ob.i pri. Sz qd si vsqz ad foꝝ rez,pmiseris.videt q̄ stati icepto foꝛo possit agi:ut.ff.ad trebel.l.q filiꝰ.§.sabinꝰ.
p Si fundū.possit.cū ꝓmodo ꝓmissoꝛis:ut.ff.de v.sig.l.nepos,pculo. nec tū nimiū expectat ꝫ pus nō posz solueꝛe:ut.ff.ō v.ob.ꝓtinuus.§.illō Itē ꝛ si incōtinēti pōt:nō tm̄ iō stati exigit:ut.ff.ō sol.qō dicim⁹.quoddā ergo tps mediū exigimus .ſ.x.diez ꝫ quosdā:ut.ff.ō consti.pe.l.,pmissoꝛ.vel dic arbitrio iudicis cū olim .l. nō sit determinatū: ut.j.de iure ōli.l.i.in fi.q iudex statuet tps quoddā nec nimiū nec modicū: ut.ff.de solu.l. ratū.ꝛ rē ra.ba .l.quo .n.§. .i.ꝛ.ff.de offi.iudi.i.℞. Itē nūqd idē i q̄titatibus qō in spēbus hic dicit.℞.nō.immo tpe tāto q̄tū iudicatj datur expectatur:ut.ff.ō iudi. .l.si debitoꝛi.ſ.iiij.mēſiū:ut .C.de vsur.rei iudi.l.ij.ſm quosdā.vel veriꝰ dicut nō. .ſ.de ver.ob.§.ois.in glo. ibi Statim ꝛc.
q Pro eo ꝓmittit.ſ. p principalr p stipulatōez:ꝛ idē si quo cūqz alio mō qs obligetur ut.j.e.§.i.ꝛ.ff.e.l.i. Nūqd accessorie obligationi accedere fideiussoꝛ pōt. ℞ndeo sic:ut.ff.eo. grece.§.fi.ꝛ de pig.act. si rem.§.i.
r Homies.i.fideiussoꝛes.
s Solent.ſ.creditores.
t Cautum.ꝛ est cautū sine dubio:ut.j.de replica.§.fi.
u In oīb⁹.idē i oī spē obligatōnū dūmō nō sit ꝓtra legē:ut.ff.e.l.cū lex. Sz ꝓtra.C.ne fideiuſ.do.den.l.i. Sol.illō spāle ē. Itē i pūtib⁹ ꝛ futuris negocijs pōt accedē fideiussoꝛ:ut.ff.ō iu.l.nō quēamōuz.j.e.§.fideiussoꝛ.
x Cōsensu.siue ēt ex maleficio vel q̄ſi:ut.ff. e.l.grece.§.ſz si ex delicto.
y Nec.i.non.
z Ciuilis.ſ. tm̄: vt ꝓ eo qui fuit cōfessus spe future numerationis:ut.j.ti.pri.hz tm̄ eādem exceptiōem quā reus.C.ō nō nu.pe.l.pe.in fi.ꝛ.l.tam mādatoꝛi.ꝛ sic nō ciui.tm̄ obligatōi accedere fideiussoꝛē:ut hic ꝛ.ō.l.dicitur.ꝛ.ff.e.l.fideiussoꝛ.§.ij.
a Nālis.ſ.ut ꝓ suo:vt subijcit: et.ff.e.l.fideiussoꝛ .§.fideiussoꝛ. Accipi ergo q̄tū ad ōnē fideiussoꝛis nō itereſt:ſz quo ad alia multū itereſt.ſ. inter ciuilē ꝛ nālē obligationē:ut.ff.ō ꝓsti.pe.l.i.§.ōbitū.ꝛ.l.q marit⁹.§. siquis aūt. b Cui.ſ.obligationi. c Adeo.i.intantū.
d Pro suo.q suus de iure nāli tenetur tm̄ nō ciuili:ut.ff.de cōdi.inde. si id qō.ꝛ.ſ.de libertinis.ff.i.ꝛ.ſ.de inut.ſti.§.itē iutilis.ꝛ huic nāli accedit hic fideiussoꝛ. At ipe suus fideiubere nō pōt:ut.ff.e.l.suuſ iscio.ꝛ.l.ſe.
e Obligetur.fideiussoꝛ qui ꝓ eo intercedit.
f Dns.nō idē ei⁹ ut dns suū possit fideiussoꝛē dare. ꝛ ē rō qꝛ talis fideiussoꝛ obligādo se suo p ꝓseqnſ dño obligat. Itē,p eodē.ſ.dño obligat qō esse nō pōt:ut idē ,p eodez ꝛ apud eundez possit obligari:ut.ff.e.siquis ꝓ eo.§.i.ꝛ.l.neratius.ꝛ.ff.ad vell.tutoꝛ.
g Reliquit.siue hoc dictū sit siue nō ꝛ idē i oī obliga.ex ꝓtractu vēl q̄ſi i reo p̄ncipali:ut hic.ꝛ.ff.ō act.ꝛ ob.l.ex ꝛctib⁹. Sz qd si ad penā furti obligatus ē vel in alia act.vel obligatiōe q̄ nō trāsit ad heredes. ℞.nō puto teneri ex hoc casu heredē q̄ſi nāz mutet hoc casu stipulatio:ut ar.ff.siquis cau.l.si eū.§.q iniuriaꝝ.ꝛ.j.ō act.§.fuerat aūt. ꝛ facit ad hūc.§.ff.e.l.iij. .§.fi. b Fideiussoꝛ ꝛ p̄cedere.puta fideiubeo i id qō sibi credeſ vel credidisti vēl credis,nā his tribus tpibus pōt accipi vt hic.ꝛ.ff.ō vsufru. e.re.que vsu con.l.qm̄.§.fi. i Si plures.tenent.idē ēt in pluribus mādātib⁹ vel iubētib⁹:ut.ff.q̄ iussu.l.fi.ſz vī iure nouo qō,p pte sua tm̄ qlibz teneat ipō iure ut iā nō sit necessaria epistola de qua subijcitur hic:nisi exp̄sse isolidū,pmittat.ꝛ sic vī cozigi qō hic dicitur:ut i auten.ō duo.re.§.i.col.vij.vel verius:ut puto dicta auct.loqtur in plurib⁹ reis ō bēdi i qb⁹ ēt iure veteri vī fuisse cautū ut,p partib⁹ teneātur:vt.ff. de duobus reis.l.reos.at secus fit in fideiussoꝛibus quoꝝ qlibz tenetur isolidū: vt ipse reus ꝓ quo intercedit.ꝛ ita hēbit locū epistola hodie ut olim.
k Ex epistola.ſz vbi ē hec epistola .℞. nō hēmus eā scriptā:multotiēs

tñ ve ea ñtione facit lex ut hic.ꝛ.C.ō ꝓsti.pe.l.fi.ꝛ.ff.e.l.inter fideiusso.ꝛ.l.se. l Partes.dic tñ epistola fallit i.v.casib⁹.vt i fideiussorib⁹ tutoꝛ.q nō iploꝛāt bñficiū:lz tutoꝛes iploꝛēt:ut.ff.rē pu.sal.fo.l.fi.ꝛ.ff.ō tu.ꝛ ra.di.l.i.§.nūc tractem⁹. Item fallit i fideiussoꝛe fideiussoris: ut .ff.e.si plēs.§.fi. Itē fallit.qñ ceteri fideiussoꝛes soluēdo ñ sūt tpe lit.ꝓte.vt.ſ.subiacit stati. Itē fallit qñ eius dē sūme sūt fideiussoꝛes:lz nō ꝓ eodē debitoꝛe:ut.ff.e.si a ticio. Itē ꝛ qñ ificiat ut .ff.e.si dubitet .§.ita.lz nū qd hec exceptio epistole ē pemptoria vel dilatoria.vī pemptoria: qꝛ ꝓsus ꝓmittid in quo opponit. Itē eā vī dilatoria:qꝛ añ litē ꝓtes. opponi dꝛ:ut hic:q̄re vī dilatoria: vt.C.ō ꝓba.l.exce. Dz dico eā q̄si anomalā cū nec pemptoriā ꝓsus imitetur que vsq ad sniam opponitur: nec dilatoriās :que tñ differūt:ut.ſ.de excep. .§.hec exce .ꝛ.C.sen. rescī. nō po.l.pemptoriaſ. Dz qd si soluit: nūqd repetit q̄i sit fauoꝛabilis exceptio. vī ꝙ sic:ut i vell.ut.ff.ō ꝙdi. ide. .l.q excep.ꝛ.ff.e.l.si ꝓtēdat. Dz ꝙdico: qꝛ ñ inuenio ꝙ sit sic fauoꝛabil ꝛ qꝛ suū recipit ut.ff.de cōdi.inde.repetitio

m Onerat. ar. ꝯ.ff. ad .l. ro.de iac.l.ij.§.siquis.

n Si is.ſ.reus. o Diui hadriani.facit.ff.e.l.ut fideiussoꝛ. Accur

p Fideiussoꝛes obligātur.sed nūqd i id ipz in quo reus tenetur saltē remanet obligatus qñ i plus fideiussit. qdā dicūt ꝙ sic:ꝙ qb⁹ē hoc generale:vtile ꝙ iutile nō viciat:ut.ff.e.si a reo.§.i.ꝛ.C.de dona.siqs ar.§.lz in his oīb⁹.nos.ꝯ.ſ.ꝙ i nibilū teneātur.ꝛ ē ꝙ nobis.ff.e.grece.§. illud.

q Nec plus.ꝯ hāc regulā ē.s.de re.di.§.si tñ rē aliená. Itē.ff.ō ꝯben. emp.si i emptiōe .i ꝓrin. Itē.ff.de sol.q res mihi.x.§.stipulat ꝛ.§.mihi rome. lz his oīsbus da generalē solutiōez:ut sic expōas hāc lr̄az nō plus eē pōt in accessiōe ꝛc̄.i.i accessoria obligatioe ꝟz Jo. Itē ꝯ.ff.de iudi.nō quēadmodū. Sol .ibi nō ē plus qꝛ lz fideiubeat ante reū nō tñ ꝑus tenetur. Itē cōtra,s.e. ac ne,sed ibi nō ē plus eo mō quo dicitur plus:dicitur .n.plus quattuoꝛ modis quoꝝ nullus est ibi .ſ.de act.§. plus autem.

r Contra.i.si reus quinqz ꝓmisit fideiussoꝛ.x.

s Contra.si reus sub ꝙditione ꝓmittat: fideiussoꝛ pure.

t Plus dare. facit ad hoc.ff.de ver.si.is cui.§.fi.ꝛ.ſ.de ac.§.plus añt ꝛ.ff.de sol.l.insolidū.ꝛ.ff.so.ma.si ꝓstante.§.quotiēs. Si qd añt fideiussoꝛ soluerit siue ꝙ iudicē siue nō:ut.ff.man.idēqz.§.fideiussoꝛes.lz fallit i casibus quattuoꝛ ꝛ añq̄ soluit agit man.ut si hoc dcm̄ sit:ut ad tps teneatur. Itē si fuerit ꝙdēnatus. Itē si cepit bona sua dissipare reus. Item si diu stetit fideiussoꝛ in obligatiōe:ut.C.mā.si ꝙ ea.ꝛ.ff.man.l.lucius.aliaſ nō agat añq̄ soluat:lz soluere dꝛ:ut.ff.de ꝙdi.ide.l.indebitā. Dz ēt in casibus nullo mō agit:ut si ꝓmitto . aut donādi aīo aut i rē suā fideiussit: ut .ff.man.si remunerādi.§.si passus.l.si p̄nte. Itez si hoc actū sit ut nō agā nt.ff.mā.l.remunerādi.§.si marcellus. Itē si mādatū nō sit obligatoꝛiuz: nt. ff.mā.§.illō. Itē ꝛ si fideiussoꝛ nō opposuit exce.quā debuit oppōere ut.ff.man.si fideiussoꝛ.

u Mandati .i.actione.

x Judiciū si itercessit mādatū ēt eo p̄nte fideiussisse:ut.ff.mā.q fide.ꝛ.l. ex mādato.

y Grece.facit.ff.e.grece.i.Ř.ꝛ.ī.q.mo.tol.ob.§.sed ꝛ grece.ꝛ.s.de v̄.ob.lz vtꝝ.

z In stipulatiōib⁹ fcm̄. q.d.ita dicit scriptura: ac si vere ita fuisset factū qō forte fuit vel nō fuit actū:certe p̄sūit scriptura:ut sic videat actū.ꝛ ē hec scriptura priuata:dicit.n. siqs se.ꝛc̄. ꝛ ex cā:vñ in ꝓtinenti p̄iudicat:nisi ꝯ ꝓbet:ut.ff.ō nō nu.pe.generaliter ꝛ facit ad hūc.§.ff.de v̄.ob.§.sciendū.ꝛ.C. de ꝯben.sti.l.ij.ꝛ.s. ti.i.§. si scriptū.iscriptura aūt publica ꝓstat ꝛ ei stādū multomagis nisi ꝯ ꝓbetur. ut.C.de ꝓba.cū ꝓcibus.ꝛ in auten.ō fi.instru.§.si vero mō.i ꝓrin.§.col. vi. Item nō hic p̄sumi oīa solēniter acta qō ꝓbant supradicte.ll.

a Solēniter.i.iterrogationē fcāz fuisse q̄ necesse ē ꝓcedere: ut.s. de v̄. obli.in ꝓrin.ꝛ.C de ꝓtraben.ꝛ ꝓmit.sti.l.i. b Acta.lz ꝓtra.ff.de publi.quecūqz.§.fi. Do.ibi sūt extrisece solēnitates de tutoꝛe ꝛ iudice q debēt adesse cū pupillus vendit. Ac hic actus ꝓmissionis nullus est sine actu interrogationis. vnde ex quo dixi fideiubeo vel ꝓmitto intelligit iterrogatio.facta esse quasi pars ꝓmissiōis:ꝛ sic nō extri

Oseca solēnitas cū sit pars stipulationis.

c Olim scriptura .i.solēnitate quadā scripta: q̄ ꝓ quedā noia specialia fiebat vt subiacit.

nus aut plus itelligit. Plus est eni stati aliqd dare:minus est post tēpus dare. Siqd autē fideiussoꝛ ꝓ reo soluerit:ei⁹ recuperandi cā hēt cum eo mādāti iudiciū. Sic cē fideiussoꝛ plerūqz ita accipitur sine etiam uerbo. Sed ꝛ si dixerit pro eo erunt:ac si dixerit: In stipulāti onib⁹ fideiussoꝝ sciendū est hoc generaliter accipi:ut quodcūqz scriptuz sit:quasi actuz:uideatur etiaz actū: Ideoqz ꝓstat siqs scripserit se fideiussisse uideri oia solēnit̄ actā

De litterarum obligatione

Oliz scriptūra fiebat obligatio q̄ noibus fieri dicebatur q̄ noia hodie nō sunt i usu. Plane siqs debere se scripserit qō sibi numerātū nō est ō pecunia minime nūerata:post multuz' tpis exceptiōez opponere nō pōt. hoc eni sepissime ꝓstitutuz est:ꝛ sic fit ut ꝛ hodie duz q̄ri nō pōt scriptura: spe future numeratiōis.al si tāq̄ iaz eēt debitū cū nō essz sciēter cōfitet:vī donare. alias.i.si nō vult donare: sz qꝛ credit se ei debere nō valet stipluatio: qꝛ obijcit exceptō:ut.ff.de re.iu.l.cui⁹ ꝛ.ff.de excep.do.l.ij.§.ij.ꝛ nō caute hoc:qō ꝙ vba pñtis tpis fit obligatio:ut ꝙ hec scribo me debere vel cōfiteoꝛ me debere:ut hic vī.ꝛ sic ē ꝯ opi. nam qua dicimus obligationē lr̄is debere fieri ꝙ vba futuri tpis tñ.C.de postu.l.sub specie: ut scribo me datuꝝ tibi.x.ex cā mutui ad istar stipulatiōis q̄ ꝙ vba futuri tpis tñ fit:ut.ff.ō v̄.ob.stipulatōnū.§.stipulato. Dz certe nec hoc dico ꝙ ꝙ hec vba nascat nūc ꝛ ut nūc:sz q̄si ēt ꝑ⁹ nata sit:si ꝓfiteoꝛ ꝙ vba pñtis vel p̄teriti tpis,ꝛ facit.C.de epi.audi.l.si p̄sens.ꝛ.C. eo.in ꝓtractibus i ꝓrin. vel aptius nō faciūt hec vba ut obliger: sed ut obligat⁹ p̄sumar:lz hēam exceptiōez.vel veriuſ lz apponā vba pñtis vel p̄teriti tpis tñ sēp intelligūt futura. qd .n.,pdest dicere ꝓfiteoꝛ me.x.accepisse vel ōbere.x.ex cā mutui ꝛ hoc scribā nisi intelligat:ꝛ iō reddā. Itē qd si dicā recepi ab alio.x. ex cā mutui:ꝛ hoc scribā. Rent qdā nō teneri ꝑ supradictā rōnez:qꝛ ꝙ vba futuri tpis dꝛ fieri. Dz certe satis puto ꝙ p̄sumar obligat⁹ sic ꝛ cum scribo me debere ut hic: nec.n.vbis imorebus legem imponim⁹:ut.C.cōia.ō le.l.ij.vel dic ꝙ ibi itelligit futuꝝ ut ꝓdixi.

d Plane.lz dcā verba ivsu esse desierint plane ꝛc̄.

e Siqs bō ꝙuat idē est ꝛ si fiat per aliū: dūmodo per publicā psonā: aliud si ꝙ ꝙuatam. ut .C.de ꝓba.instra. ar.tñ ꝓtra.ff.ō pi. .l.si fideiussoꝛ.§.i. sz ibi in p̄scribentis p̄iudiciū creditur.

f Debere.ſ. ex cā mutui ꝛ sine stipulatōe.hec.n. vba ñ sūt apta ad stipulatiōez: ut.s.ō v̄.ob. §.i. Si añt sine cā nō p̄iudicat: ut .ff. de ꝓba. cū ō idebito . i fi. Quid si stipulato iteruēit. Ř. ꝛ tunc hz locū effectus huius ti.nā excep.in fcm̄ pōt opponere:ut.C.eo.l. cum vltra.ꝛ hoc si

g Scripserit.i,scriptura:cōsensus fuerit.

h Numeratū,alias.n.si numeratū esset nō litteris sz re obligatus essz:ut.s.qui,mo,re,ꝓtrahi.obli.i. Ř.

i Vultū.hoc exponit .ī. ꝓri.

k Exceptionem.ſ. non nu.pe.que pōt ꝓpōi siue petat actoꝛ siue nō:ut ar. C.e.l.si q̄si. ꝛ in scriptis fm quosdā:ut in auten.de temp.nō nu.pe. sup dote. .§.i. vel forte illud spāle in dotem.p̄mū tamē ꝟz Jo. verius est.

l Constitutuz. a multis Imperatorib⁹ qui fecerūt leges tales. C.eo per totū vsq ad legē generaliter. nā postea Justiniāi sūt

m Hodie.sic loquit quasi supradicta loquātur āte tēpoꝛa Justiniāi:ꝛ nūc subijcit ꝙ hodie fit idē. Vel vic hodie .i.postq̄ cucurrerit hoc tps.ſ.quiquēniuz olim. hodie biēniuz. vt.ī. ꝓrimo ꝛ fm hoc non debet esse:et in ter.

n Nō potest.ſ. duz querimoniā ꝓponere nō pōt de exceptiōe non nu.pe.quia cucurrit tempus.i.obligabit ꝑ scripturā ad dādum pecuniam non numeratam.

o Scriptura.i.p scripturā.ſz certe videt neminē scriptura uel litteris obligari sz itellectu q̄ ex litteris p̄cipit ꝛ vbis:vt.ff.ō ac.ꝛ ob .l. nō figura quod quidā ꝓcedūt.sed certe vtrūqz facit ad obligatōez ꝛ ipa figura litterarū ꝛ ꝓsensus quē exprimūt.ꝛ ꝙ dicta,l.

De litteraz obligatione
De obligatõe ex consensu
De emptione z venditõe

III

dicitur: nõ figura scilicet sola. Itẽ nũquid z per ꝓtrariã scripturam obligatio ciuilis nata poterit tolli vt si creditor sic scribit Confiteor me non numerasse vel te confessum non fuisse: vel illum soluisse. Rn. sic: vt. ff. de re. iur. l. nihil tam naturale est.

p Obligeť. s. ciuiliter z naturaliter post biẽniũ quasi biẽniũ pariat naturalem obli. nã ante erat ciuilis tm̃. non naturalis. cum nihil numeratum fuerat. Item si ciuilis nõ esset frustra dicere tur habere locum exceptio. dicimus ergo q̃ sola ciuilis sit ante biennium: sed post biẽnium naturalis dicitur. vel qõ est verius nõ adjiciť sed prima ciuilis icipit habere vim naturalis z ciuilis: nam z stipulatio est de iure ciuili: bẽt tamẽ effectum naturalis obligationis ciuilis: naz ciuilis per se non valet ad exigendũ vt diximus .ſ. de obliga. §. i. Itẽ sic est in re iudicata. adhuc tamẽ dicunt quidam: vt Jac. z hug. q̃ si vult post biẽnium except. opponere z probare sibi nõ nu. pec. q̃ admittiť sed ante bienniũ ꝓbat creditor: vt. C. e. l. si ex cauti. qõ certe est equũ: z ita biẽniũ hoc solũ opeť q̃ ꝓbationis ꝙuertať onus: z etiã ꝑ his facit qõ alias dicit q̃ nõ fiãt illicite exactiones: vt. ff. de offi. pre. l. illicitas. Sed certe aliter de iure videť scilicet vt nullo modo admittať etiã ꝓbãs: nã sacramẽtũ nõ potest deferre. qõ est species ꝓbatõis: vt. C. e. l. i ꝓtractibus. §. illo. z. C. de iure deli. l. fina. §. licẽtia. sed certe satis credo primuz verum z equũ. nec obstat qõ de iuramẽto dixi: q̃ ex tẽpore illius legis i ꝓtractib9 nõ bẽt iuramẽtũ vim ꝓbatõis si nõ vult aduersarius vt. C. de iure iurã. l. generaliter. §. finaũt. Accursius.

q Cõditio. ſ. ex illa. l. C. de nõ. nu. pe. l. i ꝓtractibus.

r Obligatõe. i. stipulatione q̃ verbis fit. nã tũc ti. iste cessat: z habet locũ. ſ. de ver. obli. quãdo accepit. vel bẽt locũ exceptio i factũ: vt. C. e. ti. cũ vltra. quãdo nõ accepit.

s Multũ. q: post multũ tps exceptionẽ ꝓponere nõ põt: vt. ſ. mõ dixit. Quid sit multũ exponit hic. z nõ multũ ꝑ quiquẽnio poni: sed diu ꝑ decẽnio ponit: vt. ff. q z a q. si cũ fideico. §. aristo.

t Constitutionibus. quas non habemus.

u Sed ne creditores. non solum isti: sed veri.

x Suis pecuniis. subau. etiã: nã occasiõne huiusmodi si dare mus lõgũ tẽpus: etiã veri debitores iterdũ talia opponerent: z ita occasione liciti cõmitteret illicitũ qõ esse nõ debet: imo etiã licitũ coartať vt ꝓuitetur illicitũ vt hic: z i aũt. de ecclesiasticis titulis. §. immo alia. in prin. coll. v.

y Per ꝓstitutionẽ: vt. C. de nõ nu. pe. l. i ꝓtractibus.

z Ultra biennij. sic. C. de omni agro. deser. l. qui agros.

z Extẽdať. z hoc i cã mutui. si vero ex alia cã ꝓfiteať i scriptis veluti emptõis vl̃ silr: icõtinẽti ꝓiudicat sibi. nec põt ꝓtra ꝑbari nisi ꝑ aliã scripturã: vt. C. de nõ numerata pecunia. l. generalr. Itẽ hic i debitore ꝓfitẽte: sed i creditore ꝓfitẽte sibi solutũ. xxx. dies statuũtur: nisi i casibus vbi icõtinẽti ꝓiudicat: vt. C. de non nu. pec. i ꝓtractibus. §. super certis. z. §. sed z qñ.

c Consensu. sic. ff. de act. z obli. l. consensu.

b In emptiõib9: vt. ff. õ ꝓtrahẽ. emp. l. i. §. fi. z. ſ. ti. i. l pri.

c Locationibus: vt. ſ. titulo. ij. in principio.

d Societatibus. vt. ſ. ꝓ socio. in pn. Sz ꝛ. ff. ꝓ socio. l. iij. i. R. sed certe ibi non negatur quin consensu contrabatur societas. vnde nõ ē ꝛ.

e Mandatis. sz nõne ẽt in stipulatõe ꝓsensus ꝛz interuenire: vt ſ õ v. ob. §. sz hic. z. ff. de pac. l. i. §. pe. R. ibi expſſis vbis ꝛz eẽ ꝓsensus: vt. ff. õ v. ob. l. i. §. i. hic aũt ato sine vbis z iter absẽtes. vt. ſ. pri. ibi iter pñtes tm̃: vt ſ. õ iuti. stip. §. itẽ verborum.

f Scriptura. hic caute nõ differentiã quã facit inter hũc ti. z supiores. nã qõ dicit neq; scriptura: i hoc discrepat ab obligatione litteraz. vt. ſ. ti. i. Itẽ i eo q̃ dicit neq; pñtia: dicit propter vboz obligationẽ que iter pñtes fit: vt ſ. de inu. stip. §. item inutilis. Itez q̃ dicit: non ē necesse quid dari: ideo dicit: vt discrepet ab alia que fit re. vt ſ. q. mo. re contra. obli. per totum.

g Per epistolã. vt. ff. de rei. ven. l. quedam mulier.

h Item in his fuit supior differentia ad tria genera obligationũ. hic aũt fit differentia ad stipulationẽ vl̃ vboz obligationem.

i Contractib9. q fiũt ꝓsẽsu

k Oportet. q. o. hinc inde ꝓtrahiť obligatio etiam in his que nõ sunt dicta. nam veniũt vsure post moraz. vt. ff. õ ac. em. iul. §. ex vẽdito Idẽ ē z i oib9 bone fidei iudiciis. sz ñ ex ꝛctu: sz q̃si nascũť. vt. ſ. õ ac. §. i bone fi.

l Alius stipuleť. q. o. neẽe ē q̃ oia dicanť i stipulatione. nã aliter nihil venit in talẽ obligationẽ. vt. ff. de neg. ges. l. si pupilli. in fi. et. l. q: tãtundẽ.

m Emptio z vẽditio ꝓtrahiť. hic nõ tribus modis perfici ẽptõez vno mõ. ſ. ex quo nõ pñt discedere ꝓtrahentes: vt. C. de acti. z ob. l. sicut initio. ſm quẽ modũ etiã ꝓditionalis est emptio pfecta. Secũdo mõ q̃n ē pura: z tunc incipit periculũ rei ad emptorẽ ptinere. vt. ff. de peri. z ꝓmo. rei vẽ. l. necessario. in prin. z ita ꝛbiť hic siue pficiť. Tertio mõ q̃n res traditur. dr plus pfici adhuc siue ipleri: vt. ff. õ ac. em. siqs rẽ alienã.

n Simul. i. statim. Atq;. idest postea.

o Numeratũ. nec aliquid datum loco precij: vt ſ. ti. i. in principio.

p Arre. vt. ff. e. q̃ sepe. i pri.

q Emptõis. ꝛcte. ñ ãt ē de subꝛct9.

r Sine scriptura. idest sine solẽnitate scripture.

s Venditionibus. scilicet que sunt sine scriptura.

t Conficiunť. pz hic q̃ alia ē ẽptio siue vẽditio i scriptis: alia sine scriptis. In scriptis dr q̃n hoc agũt ꝛbẽtes: vt ñ alr valeat ꝛct9 nisi fiat scriptura ſm quosdã: qõ ñ videm9 i vsu. Alij dicũt vt pla. q̃ sufficit q̃ ꝛbẽte vl̃ aliqs eoz dicat i principio ꝛct9 q̃ ide scriptura fiat: sz ñ dicat q̃ alr nõ valeat: nisi fiat: z hoc approbo. vt. C. õ fi. instr. l. ꝛct9. ibi. Illos tm̃ quos i scriptis fieri ꝓuenit ꝛc. Si aũt sumpsr fiat ꝛct9. sz postea ad ꝓbatõez fiat scriptura ualet qõ actũ ē: z ẽt ualuisz sine ea. vt. ff. õ pig. ꝛbiť. Et eo dẽ mõ dico eẽ itelligẽdũ vbicũq; dr lege ꝛctũ aliquẽ i scriptis fieri vel distractũ: vt. C. de testi. l. testiũ. z in auc. de testi. §. z licet. col. vij. Sz cũ fiat i scriptis huiusmodi venditio z sine scriptura non valeret: q̃re ñ dr obligatio lr̃az. R. qz aliud hz nomẽ. ſ. ẽptio. z verũ ē hoc nomẽ. at i mutuo nõ ē vez mutuatũ eẽ. tũc. n. eẽt obligatio ꝛcta. vt ſ. õ lit. ob. §. plane

v Constituimus. preteriti tẽporis est. z dic vt. C. de fi. instru. ꝛctus.

x Fuerint. scilicet hec instrumẽta. z subaudi non aliter valeant nisi ꝛc.

y Ad ꝛbẽte. ſ. vtroq;. ſ. ẽptore z venditore: z talis subscriptio fit alr vbi ꝛct9 fit alr9 i scriptꝰ. vt i auc. õ fi. istru. §. siqs igiť. z. §. siqs mutui. z. §. se.

z Nisi instrã. q̃ vulgo rões dñr. ſm Jo. a Cõpletões. i. nondum ꝓplemẽtũ. b Accepint. ſ. ab eodẽ tabellione z a ptib9: vt subjicit.

c Et fuerint. ſ. q̃ petať ꝑ interesse z pro iuramento in litem.

d Absoluta. vt qz lecta fuerit ptib9 z laudauerit. l. dic absoluta. i. scripta

e Pena. sz quõ? sine pena: cũ statũ in arris. eũ puniat. R. sine pena iter

esse: ꝛ vꝰ iurare. i litē. nā hec pena cēt quātū ad soluētē. Iz nō quātū ad ac
cipiētē: vt. ff. siqs ius di. nō ob. l. i. §. fi. nō aūt ab arris aliter liberaf. vt
subijcit. Ita tñ. ꝛc. Itē iste talis nō facit ꝯ. l. C. ō ac. ꝛ ob. sicut. cū hec lex
sibi pmittat. Et nō q̄ hꝰ. l. pmissio ē cū aliq̄ pena. ar. ꝯ. i auc. pstitu. q̄ de
dig. §. illud. col. vi. Iz si nō ē scriptū: ꝛ tñ res ē tradita: an valeat trāsla
tio. quidā dicūt q̄ ñ. vt. C.
de suffra. l. vnica. Alij ꝯ. vt
. C. siqs alteri vl̄ sibi. l. mul
tū interest. ꝛ. l. dolo. Distin
gue: aut p errorē. aut sciēter
f Cōpellitur. sz qua actōe
℞. conditione ex. l. ista. ꝛ ex
. l. illa. C. de fi. instr. l. ꝯctꝰ.
vel etiā p officiū iudi. vt ar.
. C. de rescin. ven. l. ij. Itez
p ac. ex ēpto: si tñ fiebat vē
ditio sine scriptꝫ: nā si fieret
in scriptis nisi eēt nōdū cō
pletum: nō agereꝰ actōe ex
empto: cū ñ eēt adhuc vēdi
tio vt hic dr̄: sz p ꝓdi. ex. l.
vel officio iudi. vt dcm̄ ē.
Iz nūqd vltra hanc dupli
cationē arraꝝ teneꝰ vēditō
ad itereſſe si ñ tradat. vt. ff.
de ac. em. l. i. ꝛ. l. ex ēpto. §.
idē ait. Ⓟ. ꝛ Azo dicūt q̄
nō. q̄ sibi ꝑiudicauit accipi
ēdo arraſ sicut ꝛ alꝫ sibi ꝑiu
dicat qs se eligēdo. vt. ff. ō
tribu. ac. q̄ in heredē. §. eli
gere. Itē q̄ hoc vidēt age
re ꝯbentes inter se vt amis
sione ꝛ duplicatione arraꝝ
debeāt eē ꝓtēti: ergo ꝑ ex
ꝑsso ē hūdū: vt. ff. si cer. pe.
cū qd. Itē facit. ff. ō le. ij. cū
filiꝰ. §. cū varijs. B. ꝛ Jo.
ꝯ. dicūt. n. adhuc posse agi
ad hoc vt tradaf: vel ad in
teresse: ita vt arre interesse ꝓpteēt: ꝛ facit ꝑ eis. ff. ō testa. mili. l. ij. ꝛ. ff.
de iof. tes. mr̄. ꝛ. C. de pac. do. l. fi. facit melꝰ. ff. ō ac. em. ꝛ ven. p̄dia. i fi.
Iz qd si dederit ꝑ arris ꝛ ꝑ pagamēto. ℞. pactū ꝑuādū. i. nō pōt ab eo
discedere: vt. ff. de pac. in traditōibꝰ. ꝛ duo opari vnū: vt arre debeant
duplicari vēditore penitēte. Item vt emptio remaneat firma: ꝛ agatur
ad interesse. Item emptore penitente eadem duo operantur.

g Erpressum. i. nihil dictū fuit a ptiꝰ qd sup arris fiat altero penitēte

h Esse potest. vt. ff. eo. l. ij. ꝛ. C. eo. l. vltima.

i Sed certum. nota duo ꝛ q̄ ꝑ precium debet esse ꝛ q̄ certum.

k Precium. repetit de precio quod debet interuenire vt addat duo
. s. q̄ sit certum: item in pecunia numerata.

l Hoc. i. de hoc. m Decisio. vt. C. de ꝯben. em. l. finali.

n Estimauerit. nota q̄ caute ponit de tertia persona. nam secus si in
ꝓtrahentis arbitrio. vt dicemus. ꝯ. eo. §. emptio.

o Nominatus est. Quid si inominatum contulimus. vt vendo ꝑ quā
to estimabitur. ℞. non valet instar locationis sic facte. vt. ff. loca. sic mer
ces. in principio. nisi in vno casu qui est. ff. de pig. l. si fundus. §. fi.

p Diffinierit. etiā inique. q̄ a psona certa non reddit: vt. ff. ō v. ob: si
qs arbitratu. ꝛ hoc verꝫ ē qñ id qō ē de substātia ꝯctus apponit: secꝰ si
ꝓferaf qō ē de accēsse ꝯctus: nā tūc ad arbitriū boni viri recurrit. ff. e.
hec vēditio. ꝛ. ff. ꝑ socio. si ꝯ. ꝛ. l. si societatē. ꝛ. ff. loca. l. si i. l. in ꝑn. q̄ oēs
huic sunt ꝯtie. ꝛ hoc ꝑm Jo. sz ꝑm Azo. hoc redigit ad arbitriū boni ui
ri. ꝛ sic nō ꝯdicūt dicte. ll. nec ob. ō. l. vt. ff. de v. obli. l. siqs arbitratu. q̄
ibi nō fuerat arbitratꝰ. quo casu cōcedo nō recurri ad boni viri arbitriū
Iz qñ dr̄ inique diffiniri. ℞. forte vltra dimidiā iusti p̄cij. vt ar. C. de
re. vē. l. si volūtate. ꝛ. l. ij. vl̄ vt puto iudicis officio expedit etiā si mino
sit deceptio: dūmō nō mīma. vt. ff. ō i ite. re. l. scio. nā nō tñ sibi ꝓmittit
i aliēis q̄tū ipis dñis licēt. vt. ff. so. ma. l. ēt. §. i. ꝛ. l. si ꝓstāte. §. si marit.

q Persoluat. ita q̄ fiat accipientis. vt. ff. de ac. em. ex empto. §. i. etiā
vsure post moram. vt. ff. de acti. emp. l. Jul. §. ex vendito.

r Tradat. caute dicit tradat. ꝛ ñ dicit deat: nā ñ teneꝰ facere accipiēti
sz de euic. se obligauit. vt. ff. ō ac. em. ex empto. i ꝑn. Iz nunqd ꝑcise te
neꝰ ad rē tradendā. Ⓟ. dicit q̄ sic. ꝛ facit ꝑ eo quod hic dr̄. oio tradat

ꝛc. vt hic: ꝛ. ff. ō rei vē. q restituere. ꝛ. s. ō dona. §. alie. sz B. ꝯ.
dicit. n. eū liberari ꝑstādo ūtereē. ꝛ facit ꝑ eo. ff. ō ac. emp. l. i. i:
℞. ꝛ. l. ex empto. §. idē ait. ꝛ. C. ō ac. emp. l. iiij. Iz forte hic pos
set distingui: an vēditor hēat rē: ꝛ tūc snia Ⓟ. teneat p suas leges
an ñ hēat rē: ꝛ tē aut dolo vl̄ clpa ōsūt eā hēre i fraudē puta em
ptoris: ꝛ tunc snia
B. teneat. aut sine
dolo ꝛ clpa: ꝛ tūc ñ
teneꝰ vēditor: vt. ſ.
. e. §. cū aūt. eēt enī
valde mir̄ qō ait
B. vt si ꝑpellatur
estimatōez ꝑ re re
cipere. vt. ff. si cer.
pe. l. ij. §. ij. ꝛ. C. de
fideicō. li. l. fi. Itē
sic improbe pacta
rūpere: cū ꝑtor di
cat: pacta seruabo:
vt. ff. de pact. iure
gen. §. pretor ait.

s Ad effectū. s. tā
dicto mō. s. p tradi
tōez rei ꝛ pcij: vt. ſ.
q. mo. tol. ob. §. fi.

t Ex empto. nō q̄
ex empto emptor
ex vēdito venditor
agit vt hic: ꝛ. ff. de
act. emp. l. ex em
pto. i. ℞. ꝛ. l. Jul.
. §. ex vendito.

u Nero nihil: vt
nec ad boni viri ar
bitriuz recurratur
vt modo diximus
sed legatū ñ iō est
ꝑ nihilo sic relictū
vt. C. cōia de le. si
duobꝰ. §. siqs. sed

emptionē ꝛ uēditōez ꝓtrahi eāqz
speciē emptionis ꝛ uēditiōis uetu
stissimā esse: argumētoqz utebatur
greco poēta homero: q aliquā ptē
exercitꝰ achiuoꝝ uinū sibi ꝓparaſ
se ait: permutatis qbusdam rebūs
his ūerbis:

Diuer
sē schole auctores ꝓtra sētiebāt: ali
udqz esse existimabāt pmutationē
rez: aliud emptionem ꝛ uēditionē
alioquī ñ posse rē expēdiri pmuta
tis rebus q̄ uideat res uenisse: ꝛ q̄ ꝑ
cii noie data esse: nā utrāqz uideri
uenisse: ꝛ utrāqz ꝑcii noie datā esse
rationē nō pati. sz Proculi snia di
cētis permutationē ꝓpriā esse spe
ciez ꝓtractꝰ a uēditōe sepatā merito
ꝑualuit: cum ꝛ ipe aliis homericis
uersibus adiuuabat: ꝛ ualidioribꝰ
ratōibus argumētabat: q̄ ꝛ anteri
ores diui principes adiūxerūt: ꝛ i no
stris digestis latiꝰ significabatur.
Cū aūt emptio ꝛ nēditio cōtracta
fit: quod effici diximusꝫ: simul atqz
de precio conuenerit cum sine scri
ptura res agitur: periculum rei uē
dite statim ademptorem pertinet:
raz ꝛ si adhuc ea res emptori tradi
ta nō sit. Itāquē si homo mortuus
sit. uel aliqua parte corporis lesus

ibi fauore vltime voluntatis ne pereat.

x Statuto. sine quo esse nō potest vēditio: vt i pri. huius. §.

p Et i locationibus. vt. ff. loca. si merces. i pri.

a Itē ꝑcii. dixit ꝑcii debeꝰ certū eē. nūc dicit q̄ i nūerata pecūia

b Putant: sed male vt. ſ. dicam.

c Poeta. Homero: nō ar. q̄ auctoritates auctoꝝ ꝛ philosopho
rū sūt i causis allegāde: sic. ff. ō sol. si pr̄. ꝛ. ff. ō iud. ꝓponebaf. ꝛ
. ff. ō sta. ho. l. septimo. sz iterdū redarguūt: vt hic. ꝛ. ff. ō rei
ui. i tm̄. §. fi. ꝛ. l. sed diui. d Rebus. puta equis.

e Bis verbis. s. grecis: que legi non possunt.

f Diuerse schole. singlaris numeri ē hic: sic. ſ. mā. §. is q exeqt

g Expediri. i. cognosci.

b Spēz ꝯctꝰ. s. inoiati: nā ñ hēt nomē suū: vt. ff. ō re. pmu. l. i. §.
itē emptor. Iz q̄re dr̄ inoiatꝰ: cū ita curiale nomē hēat. ℞. q̄ il
li ꝯctꝰ sūt noiati q̄ stati vt fiūt pariūt ac. vt. ff. ō pac. iurḡ. i pri. si
ue fiāt ꝓsēsu: vt vēditō: vt. s. e. i pri. sine re vt mutuū: vt. s. q. mo.
re. ꝯ. ob. i pri. At pmutatio nec ex pacto pit ac. nec re: sed pit ex
vtroqz. s. postea vsū re iterueniēte ex pacto ꝑmo: vt subtilr̄ col
ligit. C. ō re. pmu. ex placito. ꝛ ex hoc ꝯctu oritꝰ actio ꝑscriptis
vbis: vt. ſ. ō acti. §. actionū. ꝛ ꝓdi. ob cāz: vt. ff. ō ꝑscri. v. l. nāl. §. i.

i Digestis. vt. ff. eo. l. i. §. i.

k Latius. i. melius ꝛ apertius in. ff. dicitur q̄ hic.

l Virimꝰ. s. eo. i pri. m Statiz. sz certe imo ñ statiz: sz. ir.
sūt necessaria. ꝑmo q̄ vēditio fiat ñ i scriptis alias. i. si fiat i scri
ptis vēditio: ñ trāsit ad emptorē piculū: nisi nōdū eēt ꝓpletū. vt
hic. ꝛ. C. ō. fi. istru. ꝯctꝰ. ꝛ. C. ō pi. ꝛ cōmo. rei vē. cū iter. Itē q̄ fi
at pure: alias ñ peat emptori: Iz secꝰ si fcā sit ōterior: vt. ff. ō pi. ꝛ
cōmo. rei vē. q̄ si pēdēte. Itē q̄ sit fcā vēditio i spē: nā si i gene
re: vt puta vēdo boiez: ñ pit emptori añ traditionē: vt. ff. ō pi. ꝛ
cōmo. rei vē. l. eū. ꝛ. l. q̄ si neqz. Itē q̄ sit certa spēs: q: si sub in
certitudine eēt tradita: Iz sit spēs: ñ tū spectabit sēp piculū ad em
ptorē: puta: vēdo Stichū aut pā philū. ꝑmꝰ. n. moritꝰ piclo vēdi
toris: vt. ff. ō ꝯbē. emp. si i emp. §. pe. Itē q̄ alio mō peat q̄ p u

III

blicatõe rei.nã tũc ñ pit emptori:vt.ff.loc.si fũdus. Itẽ q̃ nullũ pactũ sit icertũ q̃ piculũ vẽditorẽ respiciat:nã tũc ñ piret empto ri:vt.ff.e.si i vẽditõe.z.J.pri.§.q̃ si fu.ac̃.siue spãliter eẽt ꝺ ca su fortuito dem̃:ꝫ B.siue gnãlr ꝫ Z B.vt dicim⁹.ff. siqs can. ſꝫ z siqs.§.q̃situ. Itẽ q̃ vẽditor ñ fuerit i cl̃pa vl̃ dolo q̃re res peat:vt.J.proxi.§.

Itẽ q̃ ñ sit i mora: nã tũc q̃ vltimã fe cit morã sibi pit:vt .ff.ꝺ picu.z cõmo. rei vẽ.illõ.z hoc é vep hoc casu siue res pitura erat pe nes emptorez siue ñ ꝫ ioãnẽ:vt.ff. ꝺ le.i.l.cũ res.§.fi.lꝫ B. distingueret ar.l.ff.ꝺ rei ven.l. itẽ si vberatũ.§.fi. Itẽ q̃ ñ sit res q̃ ꝺ gustationẽ deside ret:vt vinũ z zinzi ber z similia:nam tũc distiguit an vẽ dar i spẽ:z tũc post ꝺgustationẽ é picu lũ emptoris:an in genere:z tũc sunt duo necessaria: vt sit emptoris piclo .l.ꝺgustatio z mẽ sura siue põdus ꝫ Jo. z. B.z. P. vt.ff.de pi.z ꝓmo. rei vẽ.l.i.i pri. Ꝫ Azo.dicit q̃ in vi no sit spãle q̃ stati fcã vẽditõe etiã añ ꝺgustationẽ sit em ptoris piculũ si sit i spẽ vẽditio vt. ff. e.l.sepe.§.in bis. Ꝫ nũqd distiguit̃ piculũ pemptiõis a deterioratõe vi no vẽdito i mensu ra:vt i vẽditõe ꝓdi tionali dixim⁹ mõ p.l.ff.ꝺ pi.z ꝓmo. rei vẽ.q̃ si pẽdẽte. vt sic effusionis ad vẽditorẽ acoris z mucoris ad emptorẽ. Bul.ait q̃ sic:q̃ hoc sub quadã ꝓditõe fit.l.si mẽsuret. Ꝫ certe ipsemet mutauit ꝓsiliũ postea z merito q̃ aliud est i alia ꝓditione q̃ nõ fit i ptãte vẽdi toris:aliud i hac q̃ i sua ptãte est:cũ possit denũciare emptori vt gustet z accipiat.al̃ potest effũdere.vt.ff.de peri.z ꝓmo.rei vẽ. .l.i.§.fi.z sic idistincte periculũ ante mẽsurã est vẽditoris.

n Itaq̃.nunc ponit exempla.

o Periculũ.facit.ff.ꝺ pi.z ꝓmo.rei vẽ.l.id q̃ꝺ.z ꝺ reg.iu.l. ꝫ nãz.z.§.de le.pa.tu.§.fi. p Uenũt.i.venditus est.

q Neq̃ cl̃pa.ẽt tal̃ q̃lis i ꝓmodato gr̃a vtriusq̃ ptis ꝫcto vẽit.vt .ff.ꝺ pi.z ꝓmo.rei vẽ.l.custodiã.z.ff.ꝓmo.si vt certo. §.iterdũ.

r Animaduertendum.i.distinguendum.

s Susceperit.q̃ꝺ pactũ valet vt hic.z.ff.e.q̃ sepe.§.si res.z.ff. de peri.z ꝓmo.rei ven.l.i.§.i.

t Is casus.etiã leuissima culpa ꝓtigẽs ꝫ Jo.nõ vero fortuito lꝫ Z B.ꝫ.vt.C.ꝺ pig.actio.q̃ fortuitis. u Cõditionẽ.l.furti uã q̃.l.soli dño dabat̃:vt hic.z.ff.de ꝓdi.fur.l.i.

x Exhibere.l.cedẽdo act.istas:z hoc q̃n ñ fuit i cl̃pa:al̃ nõ libe rat̃ cedẽdo:vt.ff.p socio.l.de illo.i pri.q̃ est ꝓtra.

y Et dãni.puta si fuerit res vẽdita vẽditori subtracta: vel i ea datũ sit dãnũ:vt i pri.hui⁹.§.nã hec actio dãni iurie dño dat̃ .ff.ad.l.aquil.itẽ mela.§.legis.

fuerit:aut edes tote vl̃ aliq̃ ex pte i cẽdio ꝓsũpte fuerit:aut fũdus vt flu minis tot⁹ vl̃ aliq̃ ex pte ablat⁹ sit: siue etiã iundatõe aq̃.aut arboꝛib⁹ turbine ꝺiectis lõge minor aut ꝺte rior eẽ cepit:emptoris dãnũ est:cui necesse é:ꝫ ré ñ fuerit nact⁹ pciũ sol uere.qcqd eniꝫ sine dolo z cl̃pa vẽ ditoris acciderit.i eo uenditor secu rus est. Sed z si post emptionẽ fun do aliqd p alluniõnẽ accesserit: ad emptoris cõmodũ ptinet: nã z cõ modũ eius esse debet cuius piculũ est. Qꝺ si fugerit homo qui uẽniit aut surreptus fuerit:ita ut nẽq̃ do lus neq̃ culpa uẽditoris iteruene rit:animadũertẽdũ erit an custodiã eius usq̃ ad traditionẽ ei⁹ uẽditor suscepit.sane eni si suscepserit:ad ipi us piculum is casus ptinet: si nõ su sceperit securus est. Idẽ z in ceteris aialib⁹ ceterisq̃ rebus itelligim⁹: utiq̃ tñ uẽdicationẽ rei z;conditiõ nẽ exhibere debebit emptori: q: sa ne q nondũ ré emptori tradidit:ad huc ipse dñs est. Id etiã est de furti z ꝺ dãni iniurie actõe: Emptio taꝫ sub cõditione q̃ꝫ pure contrahi po test:sub cõditõe:ueluti si Stichus itra certũ diẽ tibi placẽrit:erit em ptus aureis tot. Loca sacra uel re ligiosa.itẽ publica ueluti foꝝ: basi licã:frustra qs sciẽs emerit:q̃ tñ si p prophanis uel priuatis deceptus a uẽditore quis emerit: habebit acti onẽ ex empto:q̃ nõ hẽre ei liceat ut ꝓsequat̃ q̃ sua itereſt eũ deceptũ nõ esse. Idẽ iuris est:si hominẽ libe rum pro seruo emerit.

De locatione et conductione.

Locatiõ z cõductio ,primã é emptiõi:uẽditiõi: iisdẽq̃ iuris regulis consistunt:nã vt em ptio z vẽditio ita cõtrahit̃: si ꝺ̃ p cio cõuenerit:sic z locatio z cõdu crio ita ꝓtrahi itelligit̃: si⁸ merces ꝓstituta sit:z cõpetit locatori qꝺ̃ locati actio:cõductori vero ꝓducti actio. Et q̃ supradiximus si alie no arbitrio pciũ promissum fuerit eadẽ z de cõductõe z locatõe dcã esse intelligim⁹: si alieno arbitrio merces promissa fuerit. Qua de cã si fulloni pollienda curãdaue: aut sarcinatori sarcienda vestimẽ ta qs dederit: nulla statim merce de ꝓstituta: ſꝫ posteã tantũ datur⁹ quãtũ iter eos ꝓuenerit:nõ ꝓprie locatio z ꝓductio ꝓtrahi itelligit̃: ſꝫ eo nõie actio prescriptis verbis⁹ dat̃. Ꝓterea sicut vulgõ q̃re bat̃: an pmutatis reb⁹ emptio et vẽditio ꝫbitur: ita queri solebat de cõductõe z locatõe:si forte rem aliq̃ꝫ vtendã siue fruendã tibi ali quis dederit: z inuicẽ a te vtẽdã si ue fruendaꝫ aliã rẽ accepit: z pla cuit nõ eẽ locationẽ z cõductionẽ sed ꝓpriũ genus eẽ ꝫctus:ueluti si cum vnum quis boué haberet: et vicinus eius vnum:z placuerit in ter eos vt per denos dies inuicez boues cõmodarẽt:ut op⁹ facerẽt: z apud alterũ bos perit:neq̃ lo cati neq̃ conducti neq̃ cõmodati cõpetit actio: quia nõ fuit ꝓmoda tum gratuitũ:uel prescriptis uer bis agẽdũ é. Adeo aũt aliquã familiaritatẽ iter se uidẽt habere emptio z uenditio⁹: Item locatio z cõductio⁹ ut in quibusdã causis queri soleat:utrũ emptio z uendi tio contrahatur: an locatio z ꝓdu ctio: ut ecce de prediis que perpe

1 Placuerit.ſꝫ videt̃ q̃ in alterius ꝫbentis arbitriũ ꝓferat̃ emptio: qꝺ̃ esse nõ põt:vt.C.e.l.in emẽtis.al̃ in vendẽtis.z.ff.eo.l.q̃ sepe.§.i.q̃ sunt ꝫrie.ſꝫ dic rẽ ipaꝫ hic ꝓferri arbitrio emptoris:aliud si ꝓmerciũ.vt sit tibi empta si vis:vl̃ pciũ p quãto voles:vt dictis legib⁹ ꝫrijs. Itẽ op ponit̃.hec vẽditio q̃ hic fit nõ videt̃ ꝓditõalis:vt.ff.e.l.iij.q̃ é ꝫ.ſꝫ certe ibi fuit empt⁹ pure: ſꝫ reso lutio debebat sub ꝓditõe fi eri: at hic sub ꝓditõe facta fuit:vñ ñ põt ipleri nisi im pleta ꝓditõe.vt.ff.e.hec vẽ ditio.i pn.

2 Aureis tot. puta decem

a Loca sacra. que sũt ista habes ſ.de re.di.§.fluia.z .§.nullius.z.§. religiosuꝫ.

b Priuatis. redde singu la singulis. nã priuata ꝫria ẽ publice:z ꝓphana sacre z religiose: z facit.ff.e.l. z li beri.l.quia.z.l.liberi.

c Quod nõ.i.quia emerit ignorãs.vt.ff.de ꝫben ep. .l.liberi hominis.

d Locatio.ff.e.l.ij.

e Proxima. quo ad tractatũ z quo ad sententiã.

f Si de precio.vt ſ.ti.i.§. precium autem.

g Si merces.l. certa. z in pecunia numerata:vt.ff.de positi.l.i.§.siquis seruũ.et .ff.de pscrip.ver.naturalis .§.aũt cũ do.vñ partiariuſ colon⁹ q̃ ptẽ dño reddit fru ctuũ iproprie dicit̃ ꝓductor imo socius magis.vt.ff.e.l. si merces.§.vis maior.

h Quidẽ locati.sicut vẽdi tori ex vendito:ita emptori ex empto actio ꝓpetit: vt ſ. ti.i.§.ſꝫ z certũ preciũ.in fi.

i Supra diximus.vt.ſ.ti. .i.§.item precium.

k Arbitrio.ff.e.si merces primo ℞nſo.

l Qua de cã. q: dixi certũ debere preciũ iteruenire.

m Si fulloni.ẽ aũt fullo q̃ lauat siue tingit:siue pollit.

n Sarcinatori. sarcinator est quia facta vestimenta resarcit.vt dicemus.J.man.in fine.§.

o Postea.nõ postea.nam prius re non secuta.i.nondũ tradita ad re aptandũ actio non daretur:vt.C.de re.pmu.ex placito.

p Noie.quasi ex nouo ꝓtractu inominato.vt.ff.de prescrip.ver.l.i.

q Verbis.J.man.§.fi.ꝫ.ſꝫ distingue an certa merces interuenerit: et tũc agit̃ loca.vt.ſ.e.in pn.aut incerta.z tũc prescrip.ver.agit̃ vt hic.aut nulla:z tũc ẽ mãdatũ:vt.ff.de pscrip.v.si tibi polliẽda.z in ꝓtrario.

r Vulgo querebatur.vt ſ.ti.i.§.item precium.

s Boues commodarent.impropriẽ ponitur vt sequitur.

t Bos perijt.sua culpa.al̃ nõ tenet̃ cũ vtriusq̃ grã ꝫctũ sit.vt hic.z.ff. ꝺ pscri.v.si gratuitã.§.si margaritas.z.ff.ꝓmo.si vt certo.§.nũc vidẽdũ.

v Nõ fuit.bona ratio.vt.ſ.qui.mo.re.contra.obli.§.cõmodati.

x Prescriptis verbis.que ꝓpetit ex ꝓtractib⁹ trib⁹ inoiatis.do vt des facio vt facias.do vt facias:vt.ff.de pscri.v.nãlis.§.ij.z.iij.z.iiij. al̃ da tur ex pactis incõtinẽti appositis vt.C.de re.pmu.rebus.al̃ dat̃ qñ du biũ é de noie contractus:vt.ff.de pscri.ver.l.i.§.fi.z.l.ij.iij.z.iiij.

y Adeo aũt.hisdẽ regulis z q̃nib⁹ ꝓsistũt.multa ergo hñt iter se cõia:

z Aliquam.alias non est in littera aliquam.

a Uenditio.scilicet ex vna parte. b Et conductio.scilicet ex alia.

c Utrum emptio .qꝺ̃ videbat̃ cũ talis datio alienatio sit.vt in auc. de nõ alie.§.alienatõis.colla.ij.qꝺ̃ locatio non facit:vt.ff.e.l.nõ solet.

d Et conductio.quod videbatur cum mercedem soluere teneretur.

e Perpetuo.aliter accipit vt.ff.pro socio.l.i.
f Pensio.in pecunia. Redditus.in specie.
g Alienauerit: cū mlti sint modi alienādi.vt.ff.ō pu.l.iij.ꝛ.iiij.v.ꝛ. vi.
b Auferre liceat.interdū aūt dat ad certū tps.interdū in tertiā psonā vel generationē:cū oia pacta sup hoc ꝯctu habita valeant:vt.j.pri.§.fz ecclesia dat in emphi. vsqz ad tertiā generationez tm̄: vt in auc.de non alie.colla. .ij.§.emphi.vl vt puto etiā in ppetuū dabit vt quilz p natus:vt hic:et i auc.de ali. ꝛ emphi.§. licētiam.col.ix.
i Zenoniana. vt.C.de iu. emphi.l.i.
k Emphiteoseos. emphi grece latine dicitur melio ratio:hoc ideo q2 oli tm̄ ste rilia dabant vt meliorarē tur. sz hodie nō tm̄ sterilia dantur:sz etiā fertilia nisi i eccliā: que dat sola ea que ꝓgrua vident iconomo et alijs gubernatoribus eccle sie. sic.C.de sac.sanc.eccle: auc.perpetuo quoqz.
l Proprijā.agit ergo ꝓditione ex.l. ad oia obseruan da q̄ ꝓueniunt. Sz nūquid emphi. pōt alij dare in em phi. R.sic. vt in hoc.§.ꝛ in auten. de non alie. aut per mu.§. alienatiōis. colla.ij. Item nūqd illud vtile dñi um qō solū bz trāsfert i eū R.sic.cum rei vē.vtilis sibi det. vt.ff.si ag.vec.l.i.ꝛ.iij Sed qualiter aget primus emphi.ꝯ secūdū vt eum ex pellat. R. rei vendi. que lz de iure sibi nō ꝓpetat:exce ptio tm̄ opponi non pōt.q2 replicaretur: ꝛ sic non dñs dñz vincit. vt.C. de trāsac. vbi. sed de facto tm̄ agit ꝛ vincit. vt.ff.de exce. rei iu. siquis rez.vel verius agat prescri.ver. vel dic ex.l.ze nonis ad mercedem:
n Ad locationez. ūmo dif fert in.vij.nam hic in spē p stat pēsio.sz ibi in pecunia tm̄:vt hic scripsimus. Itez hic possidet naturaliter: sic fructuari vt.ff.de acq.pos.nāl̄r.sz ꝓductor nō.vt.C.coi.ō vsuc.l.i. Itē hic bz dñiū vtile.sed ꝓductor nō:vt.ff.eo.l.nō solet. Itē hic ꝯctus fit in imobilibus tm̄.ille etiā in mobilibus.vt in auc.de alie.ꝛ emp.§.licētiā. col.ix. Itez hic agitur condit.ex.l.ibi ex ꝓducto. Itē est hic ꝯctus iuris ci uilis:ille naturalis:vt hic dicitur. Item hic in scriptura.ille etiā sine ea vt.C.de iure emphi.l.i.ꝛ s. de obli.ex consensu.ꝛ s eo.in principio.
m Ad vēditionē.q2 hic pensio pstat:ibi res libere trāsit. Itē ob hoc res reuocat:sz ab emptore nō per vēditorē.vt.C.de rei ven.l.in ciuile. Itē hic vtile trāsit dñium:ibi directū:vt s. de redi.§.p traditionem.
o Naturalis.i.iure gentium qō nāli rōne est inductū:vt s. de iure na. .§.qō vo.hic enim ē de iure ciuili:ꝛ vt al.j. de actio.§. de constituta.
p Ad dominum.vt pensionem non habeat. Accursius florentinus.
q Particularis.i.medietatis vel minus:fm. Bal.ꝛ Jo.ar.ff.ō vsufr. etiam.ꝛ de ver.sig.nomen filiaꝝ.§.portionis.ꝛ.ff. de dam.infec. inter quos.§. damni.ꝛ de ꝯben.em.domum. Nos dicimus si aliquid etiaz parum remansit damnum emphiteote esse:ar.huius.§.ꝛ.C.e.l.i.
r Estimur.sunt ꝛ duo alia naturalia siue tacita pacta in hoc ꝯctu.vt de renūciēdo emphiteotā si ñ soluerit pēsionē p triēniū:vt.C.e.l.ij.§.i.ꝛ in auc.ō ñ ali.§. scire.col.ij.i emphiteota āt eccliē siue colono ꝓuati dic vt ibi nō.s.p biēniū. Itē ꝛsi velit emphiteota vēdere q̄ dño ꝑmo denūcia tuō quibusdā fruēda traduntur.i. ut q̄diu pēsiō siue reddit̄ prestet̄ pro his dño:neqz ipsi ꝓductori: ne qz heredi eius cuiue cōductor: he resue ei⁹ id pdiū uēdiderit aut do nauerit:aut dotis nōie dederit:ali oue quocūqz mō alienauerit āufē re licear:sz talis ꝯctus q2 inter ue teres dubitabat:a qbusdā locatio ꝛ a qbusdā uenditio existimabat lex zenoniana lata ē que emphite oseōs ꝯct⁹ ꝓpōāz statuit naturā neqz ad uēditiōnē neqz ad locāti onē inclinātē:sz suis pactiōib⁹ ful ciēdā: ꝛ siquidē aliqō pactū fuerit hoc ita obtinere: ac si naturāliset ēet ꝯctus.sin aūt nihil de periculo rei fuerit pactū: tunc sigdē totius rei interitus accessit ad dominū qz sup hoc redundare periculū: sin autē particularis ad emphiteoticariuz huiusmodi dānū uenire quo iure utimur. Itē queritª si cū aurifi ce Tici⁹ pueneritut is ex auro suo certi ponderis certeqz formē ānu los ei faceret ꝛ accipet uerbi gra .x.aureos utrū emptio ꝛ uēditio: an locatio ꝛ ꝓductio ꝯbi uideat Cassi⁹ ait materie qdē emptionē ꝛ uēditionē ꝯbi: ope aūt locatōez ꝛ ꝓductionē. Sz placuit tm̄ empti onē ꝛ uenditionē ꝯbi: q⁹ si Ticius suū aurū dederit mercede ꝑ opa cōstitura:dubiū nō ē qn locatio ꝛ cōductio sit: Cōductor aūt oia ſz legē cōductōis facere dz: ꝛ siquid in lege prętermissum fuerit: id ex equō ꝛ bono prestare debet. Qui ꝑ ūsu aut uestimētorū aut argēti aut iumēti mercedē aut dedit aut ꝑmisit:ab eo custodia talis desidera:qualē diligētissim⁹ pfa.suis re bus adhibet: quā si pstiterit: ꝛ ali quo casu fortuito eaz rē amiserit: de restituēda ea nō tenebit. Mortuo conductorē intra tempora con ductionis:heres eius eodem iure in conductione succedit.

De societate.

Societatē coire solem⁹ aut totorum bonorum: quam greci specialiter appellant aut vnius alicuius negociationis: ueluti mancip orum uendendorꝝ emēdorumqz:aut olei aut vini aut fruměti emēdi vēdēdiqz. Et qdē si nihil ō pactib⁹ lucri ꝛ dāni notatiz conuenerit equales scilicet partes ꝛ in lucro ꝛ in damno spectantur. Quod si expresse fuerit partes he seruari debent.nec enim vnquam dubiuz fuit quin ualeat conuētiō: si duo inter se pacti sint:vt ad vnuz quidē due partes ꝛ lucri ꝛ damni pertineant:ad alium pertineat ter tiak. De illa sane cōuentione que situz est:si Ticius ꝛ Seius inter se pacti sunt vt ad Ticium lucri due ptes pertineāt: dāni tertia: ad Seiuz due partes damni:lucri tertia: an rata debeat haberi conuentio. Quintus mutius contra naturam societatis talez pactionē esse existi mauit:ꝛ ob id non esse ratam habē dam. Seruius sulpitius cuius sen tentia preualuit ꝓtra sentit:quia se pe quorundam ita precioſa est ope ra in societate:vt eos iustū sit in cō ditione meliori in societatē admit ti:nam ita coire posse societatem non dubitatur: vt alter pecuniam cōferat:alter non conferat: ꝛ tamē lucrum iter eos commune sit:quia sepe opera alicuius ꝑ pecunia va let. Et adeol contra Quinti mutii sentētiam obtinuit:vt illud quoqz cōstiterit posse conuenire: ut quis lucri partē ferat:de damno non

Ll

t Fore me.s.ōmōstrate. Sz qd si certa ñ ē mā ōmōstrata. R. ñ iter est vt.ff.ō ꝯbē.em.puenit. ꝛ.l.fabin⁹.vl facias pūctū i dictōe suū.
u Cōductor.legē.i pacta:vt.ff.depositi.l.i.§.si pueneritꝛ
x Equo:vt vsuras post moꝝ:vt.C.e.pens. Itē eōdē:nā ꝓductor agit vt dom⁹ ꝛ ho stia sibi reparēt: vt.ff.e.ex ꝓducto.
y Qui prouisu.vi ligētissimus.i. dili gens:sic exponit: vt.ff.e. si merces. .§.q. colūnā.nā cū vtriuslz gratia fiat locatio nō venit ex actissima: vt. ff. cō mo. si vt certo.§. nūc vidēdū. Alij ꝑ prie ponūt ꝛ dicūt speciale i his reb⁹ q̄ facile pūt frāgi. Accursius.
a Amiserit.vl dā nū datū sit:qō ꝑui deri nō poterat:vt .ff.e.sz ō dāno.
b Cōductore.pro prietatis: secus in vsufruc. vt. C. de vsufru. si domina: vel dic vt ibi:ꝛ de iure do.si socrus.i fine.
c Succedit.vt.C. .e.viā.sz an morie te scholare vl rece dente substituere pōt. R. sic de iure ꝓductōis:sed ratio societatis ꝑuidet q̄ ꝑualet vbi certa p sona eligitur:vt.j. ti.i.§. soluit.
d De societate.ē aūt societas:vt ait Marc⁹ Tullius duoꝝ pluriūue cō uētio honeste ꝓtra cta ad vberiorez q̄ stū ꝛ commodiorē vsum.

Societatē. totorum.i. oiuz ꝛ exp̄sse:vt.ff.e.l.i.§.i.ꝛ.l.ij.§.i.nā boc nomē.s.tot⁹ tm̄ toti tatem ad vnam rem signat.
f Emēdi. Itē alijs duob⁹ modis.s.oiuz bonoꝝ simpliciter: vt .ff.e.l.coiri.ꝛ.l.nec adijcit. Itē vnius rei:vt.ff.e.l.v.ꝛ.l.societas
g Equales.sic.ff.ō here.isti.l.quotiēs.§.heredes ꝛ.s.ō here. isti.§.ita demū.ꝛ.ff.e.l.si nō fuerit.ꝛ dic equale fuisse capitale.
h Expresse.etiā i solo lucro.vt.j.e.§.illud.
i Cōuētio.s.tal vt seqt. k Tertia.s.pars lucri ꝛ dāni.
l De illa.ad Ticiū ꝓputatio hic expedita fiat:vt si lucrū i vna re:i alia vo dānū ꝓtigerit:vt si ōducto oi dāno lucrū supest:vn⁹ i duas ptes:ali⁹ i tertiā ptē admittat ei⁹ lucri. Si vo tm̄ dānū supest is q i duas ptes dāni ferre dz i reb⁹ q̄ supsūt tm̄ vnus q̄ tū alter accipiat q̄tū faciat tertia pars dāni:vt.ff.eo.mutius.
m Seru⁹.hic fui⁹ sibimet ꝯdicere vī:vt.ff.e.l.mut⁹.sz ñ ē ve rū:nā ibi dicit ō fcō hoc eē ñ posse.s.vt dānū ꝛ lucrū sit in eadē societate:cū dānū lucro ꝛ eꝰ lucrū dāno ōducto itelligat vt ibi dicit:ꝛ.j.e.§.adeo.Accursius.
n Et adeo. hec pacta ieq̄lia tūc ōmū locū habēt q̄n alter plus ꝓtulit opevl iduſtrie q̄ alter:vt.ff.e.si ñ fuerit.§. si vo placuerit bz Azo.cū societas sit fraternitatꝫ ius:vt.ff.e.si vez. Jo. ꝓtra:ꝛ

De societate de mandat

subaudit i.l.illa:si nō fuerit maxime.alij idē qō Jo.sz tali rōe: qz iure ꝓuētōis valēt:nō societatis:vt.ff.ōpo.l.i.§.si ꝓuenerit.

o Parte.nō totū:al' esset leonina: vt dicit' i fabula auiani, z .ff.e.si nō fuerit.§.fi.z.l.si vnus.§.zsi preciū.i fine.

p Quod z ipsum.s.dictum est hoc proxi.casu.

q Cōueniēter. i. ꝓueniens esse sue ſnie quaz dixit.s. .eo.§.de illa.

r Illud seruari. nō eādē rōnē ꝓrio rū.sic.ff.de.le.iij. .l.fi.§.fi.ff.famili. her. si filia.§. itē Papi.ar.ꝛ.ff.de li.z posthu. cōmo dissime:z.ff. loc. l. ea.i.ſ.z de neg. ge.siqs negocia.

r Mānet.si renū ciauerit pñti socio nō absenti:vt.ff.e. sz z socius.§. si ab senti. Accur.

s Callide.i. zsi in tēpestiue renūciet Jtez zsi expediat nō renūciari:vt.ff. e.actōe.§.labeo.z .l.sz zsi socꝰ.§.fi.

t Totoz. i. oium hoc expſſo: vt. ff. .e.l.iij.§.i.al' ꝛ. vt .ff.e.nec adiecit.

u Siqd vo.al' siq dē.sic.ff.ex q.ca.in pos.e.l.fulcini⁹.§. ꝙ si aduersus: sic .ff.e.act.§. dixim⁹

v Captauerit.i. ñ ꝓcogitauerit.

y Cōcedit'. nota hic.v. casus solue de societatis hic:z sequētib⁹ q̄ttuoz.§. sunt z alia duo: vt iteréptiōe rez nā liū vl' ciuiliū:vt.ff. .e.vez.§.pe. Jtez cū ab alio stipuloz aio nouādi vl' iudi ciū cū aliquo dcō aio nouādi:vt.ff.e. actione.i.℞.

z Poluit'.morte. idē ē i tutela: sec⁹ i depoſito z mādato:vt.ff.de bis q no.ifa.furti.§.illud.

a Etsi.i.q̄uis b Cōuenerīt.s.vt duret iter supstites:etiā vno moriēte:ñ aūt ad heredē trāsit etiā ex pacto:vt.ff.e.l.adeo. z.l.nemo.nisi i societate vectigaliū:vt.ff.e.l. vez.§. i heredē. z .l.adeo.i.℞.z nisi denuo ꝓsentiāt:vt.ff.eo.l.plane.

c Itē si alicuⁱ rei.vt duo tabernarij ō vēdēdo vinū i foro.

d Publicatōe.q̄ publicatio fit ꝓpter delicta:vt.ff.de bo.dā.l. .i.i.℞n. e Alter.s.fiscus.

f Pro mortuo.sic.ff.e.actōe.§.publicatōe. g Habet'. Sz qd si hic socⁱ⁹ cuⁱ⁹ bona publicata sūt rōe opis socⁱ erat nō rez:qō eē pōt:vt.s.e.§.nā z ita.℞n.idē:cū libertatē vl' vitā vel ciuitatē amittat.vt.ff.ō bo.dā.l.i.z.ſ.pri.§.inuit' i fi.

b Itē siqs cesserit.qō facere pōt ne i carcerē detrudāt':vt.ſ.ō actio.§.fi.z.C.ō cessi.bo.l.i. i Debita.q̄ fisco vel priuatꝫ debebat:vt.ff.e.actōe.§.i. k Teneat.i.vēdat' Sz boc cāu.q.d.ñ sic supiori.pri.qñ bōa fuerīt publicata:nā vi uēs z i ciuitate exīs sibi postea acqrere pōt:vt.ff.ō cessi.bo.l.v.

m Socius. actione.que ē directa ab vtraqz parte.vt.ſ. de pē.te.li. ꝛ qb⁹.z finita societate nascitur:vt.C.e.tā diu.nisi in casu:vt.ff.e.actione. .§.nōnūq̄. n Passus.q de solo dolo tenet' z lata culpa q̄ doluz repñtat.vt.ff.depositi.l.q̄ nerua.z.ff.siqs te.li.esse. iuſ.l.i.§.nō autem.

o Teneri.nisi alter tātā culpā pstiterit:q̄tā z iste:z afferret par dānū: quo casu ꝓpensatur culpa. Jtē dolus cū dolo.vt.ff.de ꝓpē.si ābo.z ō dolo.si duo

p Solet.añ ꝓctā societatē z in hoc discrepat a depositario:q vt in pñti tenet'. sic .ff.ōpositi.l.q̄ nerua.sic ē i eo cū quo habeo rez cōem sine societate: vt.ff.fa.her. .l.heredes.§.nō tm̄.

q Qui parū.sic s.qui more ꝓtra.obli.§.ꝓterea.

r De mandato.obligationum alie re ꝓtrahunt':alie verbis: alie litteris: alie cō sensu:vt s.ō ob. Jtē eaz q̄ ex ꝓsensu alie p uēdi. alie p locationē z ꝓducti. alie p societatē: alie p mādatū: vt s.de obli.ex ꝓsensu. in ꝑn. de trib⁹ primis dixit:nūc ō quarta.ſ.mandato.

s Mandatū. mādatū est officium gratuito ab eo qui suscepit exhibēdū: nisi.n. fiat gratis incipit esse locatio:si non erat facturus:al.n.tale factū ideoqz locari ꝓsueuit: vt.ſ.e.§.fi. z fit per verbū rogo volo mando supplico z sīmilia:vt.ff.e.l.i.§.fi.

t Quiqz. imo videt' q̄ sex vt sequit'.sz dic qnqz.s.obligatoziꝫs. vltimū.n.nō ē obligatoziū. vltimū eni est q̄ tm̄ tua gra nō ē obligatoziū:vt.ff.e.ti.l.ij.§.fi. Jtez fm Jo.ē quoddā aliud.vi. obligatoziū: vt cū sua gra z tua z aliena aliqs tibi mandat vt emas fundū ꝓ me et te z Ticio. Jtē vltimū pōt dici: z sic.vij. modis. z exē plifica:vt.ff.eo. si ꝓcur.§.si tutoꝛes.vbi tutoꝛ mādat ꝓtutoꝛi suo:vt seruū necessariū emat pupillo: z sic gra mādatis z mādatarij z pupilli ꝓtrahit' mādatum.

v Obligatio.nisi dolus z calliditas intercedant.vt.ff.de reg.iu.consilij.

x Mandantis.gereres.z tunc quia suscepit mandatum non quia gesſit tenetur:vt.ff.eo.si remunerandi.§.i. Accursius.

y Tua gratia.sub vsuris.in hoc est vtilitas mutuantis ꝓpter vsurarū lucrū. Sz ꝛ.ff.de vsu.cū quidā.§. si pupillo.i fi.sed ibi debet subaudiri tm̄.vel dic nō sunt ꝓpter lucrū inducte.s. principaliter vt ibi. secūdario tamē sic vt hic dicitur. Ei.puta procuratoꝛi mandantis.

z Ipsius.s.mandantis:z in hoc est vtilitas mandantis.

a Mandet.s.fideiussoꝛ.z hoc casu agetur ꝓtra fideiussoꝛē mandantem actōe mādati:ñ ex stipulatōe ꝑma:si nouādi aio hoc mandatū iterceſſit: vt.ff.e.si mādato meo.i fi.l.si āt ñ inouādi aio agit' ex prima cā:vt.ff.de ꝓcu.l.sz.§.ea ob.i fi. b Sua z aliēa.mādet.hoc agi pōt duab⁹ actionib⁹:mādati.s.ꝑ mādātē:z neg.ges.ꝑ ticiū.q̄ dat' mādāti.vt.C.de neg. ges.si mādatū c Crederes.si mandauit. Accursius.

d Tua tm̄ gratia.hic autem addunt doctoꝛes sex modos. quod dic vt s.eo.in principio.in glosa.immo videtur ꝛc.in fine. Accursius.

e Ex ꝓsilio.nō bonā regulā.quē de ꝓsilio nō teneri.fallit tū in casib⁹ q

bis legibus dicuntur.ff.de dolo.ꝙ si cũ scires.7.ff.de ꝓsen.l.ij. ſz certe ibi fuit fraudulentũ ꝓsiliũ.vt.ff.de re.iu.l.ꝓsilij. Itẽ fallit.vt.ff.ad.l.aq. .l.liber hõ.i.ℛ.7.ſ.de iniur.§.nõ solũ.7 idẽ.ff.de iniu.l.ñ solũ.in ꝑn.7 .§.pculus.7.ff.ꝙ vi aut clã.semp.§.i.7.ff.de fur.ſigs vxor.§.cũ Ticio. 7.ff.de ser.cor.l.i.i.ℛ.7.§.ꝓsuadere.ſz hoc i maleficijs. iõ ñ dat mã. te nent tũ ul de dolo: uel alijs actõib⁹. Itẽ al factur⁹ non erat i ꝓdcis casib⁹.al obtinet hec regula:vt hic.7.ff.eo. si remunerãdi.§.plane.ſz certe nec his casib⁹ videt tenen ri:vt.ſ.pr.§. Ez dic nõ te nere ille cui tale ꝓsiliũ ꝓstat vt ibi.ſz illi i cui⁹ lesionẽ cõ sulit: vt hic dicim⁹.vñ dici põt ꝙ nec his casib⁹ fallit dcã regla:cũ dicat ñ teneri illi.ſ.cui ꝓsiliũ ꝓstitũ ẽ:nisi i casu illi⁹.l.ff.õ dolo.ꝙ si cũ scires.7 illius legis.ff.de ꝓ senet.l.ij.

f Mandati.ſ.actione.

g Libere.ſ.suscepto ꝓsilio ſz suscepto mãdato necesse ẽ ꝓsumari ſz Jo.nisi ꝓgnoꝛ tpe renũciet: vt.ſ.e.§. mã datũ.7.ff.e.mãdauero.§.ſi 7.ff.ꝓmo.l.i ꝓmodatũ.§.ſic

b Itaqz ociosã. non aliter hoc eẽ videt ꝙ opi.pla.qui dixit duo.ſ.vbi ꝓsulo certe persone mutuari teneor:ita demũ si al factur⁹ nõ eras. vbi aũt nõ ẽ designata aliq̃ ꝑsona non teneor:etiã si al fcũr⁹ nõ eraſ. Ez Jo.i vtro qz casu dic ꝛ. nã ꝓmo idisti cte teneor: siue al eras mu tuaturus:siue nõ. ℌo aũt cũ distictiõe:nõ al.7 facit.ꝙ eo .ff.e.si remunerandi.§.pla ne.ſ.eo.§.tua 7 aliena. i fi. 7.ff.de neg.geſ.l.iij.in fi.7 .l.iiij.nec ob.qõ hic dicitur qꝛ 7 si al etiã factur⁹ eras:te nent ꝙ mãdauit vt dictũ est: vñ põt subaudiri: maxime Quia nõ aliter 7c.

a Illud quoqz. obligatoꝛi um. et si iuramentũ interce deret:vt in auc. senicas. nõ solũ.§.i.col.i.7 facit ad hũc.§.ff.e.si remunerãdi.§.rei turpis.7.l.si mã dauero.§.q edẽ.7.ff.de arbi.l.si cũ dies.§.i ꝓmissso.7.ſ.de iuſ.stip. .§.ꝙ turpi.7.ff.de v̄.ob.l.generaliꝛ.7.l.ſe.7.ff.de ꝓdi.institu.cõditiões.

b Moꝛes.hic queritꝫ qd si mãdaui tibi:vt illi noie meo iniuriã infer reꝛ:an teneoꝛ.ℛn.vtqz.ar.ff.de dam.infec.l.damni.§.si mandato.

c Prestiteris.ſ.ei cui ꝓmissuz ẽ maleficiũ vt penã dupli.7 ita ſz iterſit mãdatarij:tũ nõ agit:qꝛ nec itereſſe fingit: vt.ff.de ꝓdi.ist.filiꝰ.7 meli⁹ .ff.de reg.iu.l.ꝙ qs culpa.in fi. d Ticiũ.i.mãdantem.

e Js q.mandatũ.ſ.certe forme.nã qñqz hz certã formã: 7 tunc hz locuz quod hic dicit: vt.ff.e.diligẽter.qñqz nõ:7 tũc bona fide facere dz.vt.ff. e.l.iij.7 probatur etiã hec distinctio vt.ff.eo.siquis pro eo.

f Mandati actionẽ.ſz nec certe neg.geſ. ſm Bu.7 Jo. 7 est ꝓ eis.C. de neg.geſ.l.vlt.7.ff.de neg.geſ.qui aliena.§.libertis.7 de pecu. si cre ditoꝛ.§.i.ſz Bal.dabat vtilẽ neg.geſ.actionẽ:7 rñdebat illi.l.ff.de neg. geſ.qꝛ ſpalis ibi fuit,phibitio.ſz certe miroꝛ õ hac opi.cũ videat lex ex pedita:q̃ etiã vtilẽ denegat exꝑsse:vt.ff.e.si ꝓ te.7.ff.de eden.l.i.§.cã.

g Cũ eo.actionẽ ꝓ põcio daro.vt.ff.de in rem ver.si fundum:

h Emeret.est aũt illa rõ:qꝛ maioꝛi sũme minoꝛ ineſt: vt.ff.de v̄.obli: inter stipulantẽ.§.ij.7.l.insti.§.ij.7.l.de arbitris.diem.§.si plures.

i Recte.nã si nõ recte non est necesse reuocari:vt ſ.e.§.illud.

k Euanescit.ſpale ẽ i mandato.vt sic facile reuocet ꝙ uolũtatẽ vni⁹ ptis tũ.i alijs.n.ꝛctibus nõ sic.vt.C.de acti.7 ob.sicut.q̃ ẽ ꝛria huic.7 ẽ rõ qꝛ

bic ñ stati itereſt:7 iõ ñ stati hic ide nascit obligatio q̃ ex itereſ datꝫ:vt.ff.e.si ꝓcuꝛez.§.mãdati actio.7 fa.ad hũc.§.ff.õ iurisd. .o.iu.7 qꝛ.7.ff.õ mi.si minoꝛ.§.sceuola.7.C.õ repu.be.l.fi.7.ff. õ ri.nu.l.pleriqz. l Itẽ si adhuc itegro. Ez vsqz quo dꝰ ite grũ.ℛ.si mãdata fuit emptio donec arras dederit:vl al se em

adhuc integro mãdato moꝛs alte rutri⁹ iterueniat.i.vl eius q mãda uerit:vl illi⁹ q mãdatũ suscepit:sol uit mãdatũ:ſz vtilitatis cã receptũ ẽ:ut si eo moꝛtuo q tibi mãdauerat tu ignoꝛãs eũ ꝺcessisse:execut⁹ fue ris mãdatũ:posse te agere mãdati actõe: alioqn iusta cã 7 ꝓbabilis ignoꝛãtia tibi dãnum afferret. Et hũic sile est qꝺ placuit:si debitoꝛes manumisso dispẽsatoꝛe Ticii per ignoꝛãtiã libertõ soluerit liberari eos:cũ alioquin stricta iuris rõe ñ posset liberari qꝛ alii soluissent q̃z cui soluere ꝺbuerit. Mãdatũ suscipere cuilibet libere ẽ:susceptũ aũt ꝓ sumadũ ẽ:aut q̃z primũ renũciadũ est:ut p semetipsuz aut p aliũ eãdẽ rẽ mãdato: exequatur: Mã nisi ita renũcietur ut itegra causa mãdato ri reseruetur eãdẽ rẽ explicãdi: ni hilominus mandati actio locũ ha bet:nisi iusta causa itercesserit aut non renũciandi:aut itempestiue re nũciandi. Mandatũ etiaz 7i diez deferri potest:7 sub ꝓditiõe. In sũ mã sciẽdũ est mandatũ nisi gratui tũ sit:i aliaz formaz negocii cadere naz mercedẽ ꝓstituta icipit locatio 7 ꝓductio esse.7 ut generaliter dixi mus:quibus casibus sine mercede suscepto officio mandari siue depo siti contrahitur negocium: his ca sibus mercede interuenientẽ loca tio 7 conductio intelligitur contra hi:7 ideo si fullõni polienda curan dae quis dederit vestimenta :aut sarcinatoꝛi farcienda:nulla merce de ꝓstituta neqz promissa:mãdati competit actiõ.

ptoꝛi obligauerit: 7 idem i silib⁹.7 vt breui⁹ accipias si iã ceperit intereſſe mãdatarũ ñ ẽ res itegra:al sic: ar.ff. .e.si ꝓcuꝛez.§.mã dati.si õo ñ ẽ res i tegra nõ finit mã datũ nisi i iudicio: vt.ff.õ iudi.tã ex ctib⁹.§.fi. Sed qd ꝓdest si ñ finit mã datũ re nõ itegra. ℛ. qꝛ p heredẽ ce pta negocia debẽt ꝓsumari:vt.ff.ꝓ so cio.l.fi.licet noua i choare necesse nõ sit:vt.ff.õ neg.geſ. nã 7 hu⁹.§.si vino 7.ff.ꝓ socio:heres socij.qõ ñ ẽ re ite gra cũ ceptũ nõ sit.

m Alioquin. i.si nõ posset agere.

n Probabil.q̃ ẽ i fcõ alieno:vt hic 7 .ff.e.idẽqz.§.p.alĩ ẽ ꝓbabil:vt.ff.ad vell.q̃ꝫ.C.de re sci.vẽ.qsqs.7.ff.õ edi.edic.l.i.§.cã.

o Afferret.qõ eẽ non debet.

p Et huic. ſ. ꝓxi mo casui.

q Liberto. ꝓmo dispẽsatoꝛi 7 suo.

r Liberari eos. facit.ff.si cer.pet. eius qui. 7. C. de solu.si cum seruis

f Liberari. nisi i. cãib⁹: vt.ſ.q. mo. to.ob.i pri. dicem⁹

t Mãdatũ.ꝓmũ põt fieri. n Justa cã.puta casus fortuit⁹ nã õ dolo teneꝛ 7 lata clpa.7 leui 7 leuissima:ſm. Bal. 7 Jo. vt .C.e.l.i re mãdata.7.l.a ꝓcuꝛe. Alij dũt õ leuissima mãdatarũ ñ teneri:ſz õ dolo tm̃ qñ gra tm̃ mãdãtj fit:vel õ leui culpa qñ vtriusqz gra istar alioꝛ ꝛctuũ: vt.ff.õ reg.iu. ꝛct⁹. Ez ꝓmũ vr̄ve ri⁹:cũ hic ꝛct⁹ mlrũ discrepet ab alijs ꝛctib⁹. x In sũma.i. breuiter ammõ hũc ti.expediam⁹. y Negocij.i.ꝓtract⁹

z Mercede.ſ.vt mercede:vt qꝛ al ñ erat paritur⁹ mãdato.si ãt al paritur⁹ erat 7 ꝓstituat aliqõ salariũ gra remunerãdi:nõ iõ min⁹ erat mãdatũ:vt.ff.e.si remunerãdi.i.ℛ.7 ad hui⁹ rei eui dẽtiã distigueꝛ:qꝛ aut ẽ icertũ re 7 gnẽ:puta si dicã tibi.bñ retri buã tibi hoc furtiũ vl recognoscã:7 tũc ñ põt peti q̃ꝫ.C.e.sala riũ 7.ff.e.q mutuã.§.salariũ,aut certũ gnẽ:ſz icertũ spẽ:vt dabo tibi equũ vl par vestimẽtoꝛ.7 tũc põt dici qꝺ valeat ꝙuẽtio sala rij cũ ñ sit ꝓsus icertũ: vt.ff.e.si ꝓ fideiussoꝛe.sec⁹ i bis q̃ põde re numero ꝓsistũt: vt.ff.õ le.i.l.si hoiez.si ãt certũ oio:tũc aut sti platõe,pmittit:7 tũc certi ꝓditio petit:si ãt sine stipulatõe 7 icõ tinẽti añ mãdatũ vl p⁹:petit actio ex eo ꝛctu.ſ.ꝛria mãdati ifoꝛ mata si ãt ex iteruallo .ſ.postq̃ ꝓbẽtes ad alia diuertisset nego cia petit offõ iudicis:vt.C.e.l.i.7.ff.e.salariũ.7.C.õ pac.petẽs. .7.ff.õ duob⁹ reis.l.duos i fi. a Interueniẽte mercede.ſ.i pecunia numerata:vt dixim⁹.ſ.loc.i pri. Itẽ hec regula gnãlis

III

ẽ vã:nisi sit talis ꝑsona q̃ ñ ꝓsueuerat locare opas suas:vel res talis q̃ ñ ꝓsueuerat locari:tũc.n.ñ'locati:ſz ꝑscri.ver.agit'.vt.ff. ỏ ꝑscrip.v̊.si tibi.ꝛ.l.nãlis.§.at cũ vo. b Fulloni.fullo ẽ q lauat ꝛ tigit pãnos:ꝛ ẽt polit eleuãdo supflua.ſz sarcinato: eꝫ q sarcit. addit vbi ẽ scissũ vestimẽtũ vel pãnũ ꝛ ꝓsuit:vñ ꝛ oꝝ:iste hꝫ sarta tecta:qꝛ cũ essẽt fracta sunt reparata ex q̃busdã adiũctõib9:vt.ff.ỏ vsufruc.hacten9.

e Actio. imo vꝝ ꝑscriptis v̊bis ꝓpetere:vt.s. Io. §.i: Go.vt ibi.

d Post gnã'. p.i.mãeriel vl' diuersitates ꝯtuũ:vt.s.ỏ obli.§.si vsq; buc:

e Ex maleficio subaudi:vel q̃si:vt sit bona argumentatio:sic.ſ.ỏ obl. q̃ ex q̃si male.i pñi.

f Igit'.qꝛ de his ob.q̃ ex q̃si cõtractu sũt dicere ỏbem9:icipiam9 ỏ hac q̃ ex sola ꝓuenit amicitia:vt.ſ.e. §.

g Vltro citroqz .i.hic ide possibile eas nasci:nam ex vna parte tm̃ qñqz agit':vt si alter9 ñ iterſit:ſz sua tm̃.

h Negociorũ gestoꝛ.ls etiã vnũ negociũ sit gestũ.ff.ỏ ne.ge.l.iij.§.negocia.sic.ſ.vi bo.ra.i pñn.ꝛ.ff.vi bo.ra. .l.ij.§.qỏ ait ꝓtor.

i Mãdato.ſ. ei9 cui9 negocia gesserit:ꝛ sic soluit'.C. ỏ neg.ges.si mãdatũ.q̃ est ꝓtra.

k Vtilitas.ſ.vt repetat qỏ ipẽdit:nisi ỏnũciatio ibibeat:vt.C.e.l.fi.vel pñna affectio:vt.C.e.si pñno.ꝛ.l.qỏ i vxoꝛẽ.ꝛ.ff.e.is q.vl' obseqũ qỏ ẽ si libert9 pñoni negocia gerat:vt.C.e.l.offỏ.bis.n.casib9 nil repetit':al' q̃qz repetit' iquãtũ locupletioꝛ ẽ:vt vicem9.ſ.§.pr.

l Deserereꝛtur negocia.qỏ i multis noceret:vt.ff.e.l.i.

m Nullã.cũ neminẽ sit verisimile suã pecuniã iactare vl' effũdere:vt.ff.de ꝓba.cũ de idebito.§.i.

n Sicut aũt.obligatũ.ſ.isolidũ dũmodo sit vtilit' ceptũ negociũ ls diuersus erit9 sit secut9:vt.ff.e.ſz an vltro.§.i.i casib9 tñ ñ teneꝛ i solidũ:vt si pupillus ẽ cui9 negocia sũt gesta. Itẽ si aio ỏ ꝑdãdi gessit:vt.ff.e.si pupilli.i.ℜ.ꝛ.§.siqs negocia mea. Itẽ ꝛ si ad noua negocia gerẽda accessit:vt.ff.e.siqs negocia. Itẽ si pacto hoc actũ ẽ:vt.C.e.negociũ. Itẽ ꝛ si fuit i culpa gerẽs:vt.ff.e. .l.siue hereditaria. Itẽ si fuit i moꝛa:vt.ff.ỏ le.i.cũ res.§.fi.

o Ad exactissimã.nõ gestoꝛẽ iterdũ ỏ dolo solo ꝛ lata culpa teneri vt si ad ỏbta negocia accessit:vt.ff.ỏ neg.ges.l.iij.§.iterdũ. qñqz ỏ dolo lata culpa ꝛ leui.ꝛ hoc regulꝝ.vt.C.e.tutoꝛi.ꝛ.ff.e. .l.si pupilli.§.fi.qñqz ỏ leuissima:vt qñ al9 diligẽti9 volebat administrare:vt hic oꝝ.ꝛ.ff.e.si pupilli.§.videam9.qñqz ỏ cãu:vt in his casib9 vbi agꝝ iqptũ dñs locupletioꝛ ẽ:vt mõ.s.oxim9 i.e.§:

p Tutoꝛes. ſ.quõdã:nã q̃diu ẽ tutoꝛ nõ oꝛit' obligatio: vt. ff. de tu.ꝛ.ra.dis.si tutoꝛ.§.fi.ꝛ.l.sed nõ dãtur. Azo.

q Ex maleficio.subaudi:vel quasi vt bona sit illatio.

r Actionẽ.ſ.directã:teneꝛ'.n.alijs actõib9 tutoꝛ:vt diximus.s.

Post genera ꝓtractuũ enumerata dispiciam9 de ipsis obligationibus:q̃ qdẽ non ꝓpe nasci ex ꝓtractu itelligũt:ſz tamẽ qꝛ nõ ex maleficio substãtiã capiũt:q̃si ex ꝓtractu nasci uidẽt. Igitur cũ qs negocia absẽtis gesserit: ultro citrõqz iter eos nascũt' actiones q̃ appellãt' nẽgociorꝝ gestoꝛũ: ſz dño qdẽ rei geste aduersus eũ q gessit directa ꝓpetit actio:negociorũ aũt gestoꝝ ꝓtraria:q̃s ex nullo ꝯctu ꝓprie nasci manifestũ ẽ. Quippe ita nascũt' iste actões:si sine mãdato q̃qz alienis negociis gerendis se obtulerit:ex q̃ cã hi quoꝝũ negocia gesta fuerit etiã ignoꝛãtes obligãt':id utilitãtis cã receptũ ẽ: ne absẽtiũ q subita festinatione coacti:nulli demãdata negociorꝝ suoꝝũ administratõe pegre,pfecti eẽnt ỏserẽt' negocia q̃ sane nemo curatur9 eẽt:si ỏ eo qỏ qs ipendisset: nũllã bitur9 eẽt actõez. Sicut" aũt is q utiliter gesserit negocia dñm hẽt obligatũ negociorꝝ gestoꝝ:ita ꝛ ecõtra iste quoqz tenet' ut administratõis reddat rõez quo casu ad exactissimã q̃qz diligẽtiã ꝯpellit' reddere rõez.nec sufficit talez diligẽtiã adhibere:qualẽ suis rebus adhibere solet:si modo ali9 diligẽtioꝛ eo cõmodius administratur9 eẽt negocia. Tutoꝛes quoqz q tutele iudicio teneꝛ':nõ ꝓprie ex ꝯctu obligati cẽ itelligũtur:nullũ.n. negociũ iter tutoꝛẽ ꝛ pupillũ ꝓtrahitur:sed qꝛ sane non ex maleficio tenentur:quasi ex cõtractu teneri uidentur,hoc autẽ casu mutue sunt actiones. nõ tm̃.n.pupillus cũ tutoꝛe hꝫ tutele actões. Sꝫ ex ꝓtractu tutoꝛ cũ pupillo hꝫ ꝓtrariã tutele: si uel impẽderit aliqd in rẽ pupilli ul' ꝓ eo fuerit obligatus:aut rem suã creditoꝛib9 eius obligauerit.

Itẽu si iter aliquos cõis res sit sine societate:ueluti q̃ pariter eis legata donataue eẽt: ꝛ alter eoꝝ alteri ideo teneat' cõi diuidũdo iudicio:q̃ solus fruct9 ex ea re pcepit: aut q̃ socius ẽi9 sol9 i cã rẽ necessarias ipẽsas fecerit: nõ itelligit' ex ꝯctu ꝓprie obligat9 eẽ: quippe nihil iter se ꝯxerũt:ſz qꝛ ex maleficio nõ tenent:quasi ex ꝓtractu teneri videntur. Idẽs iuris ẽ de eo qui coheredi familie herciscunde iudicio ex bis causis obligatus ẽ. Deres quoqz legatoꝝ noie nõ ꝓprie ex ꝯctu obligatus intelligit'. neqz eni cũ herede neqz cũ defuncto ullũ negociũ legatari9 gessisse,ꝓprie dici põt:ꝛ tñ qꝛ ex maleficio nõ est heres obligat9: quasi ex cõtractu deberi intelligitur. Itẽ is[c] cui qs p errorẽ nõ debitũ soluit:quasi ex ꝯctu debere videtur.adeo.n.nõ intelligitur ꝓprie ex contractu obligat9 eẽ:ut si certiorẽ rõnẽ seq̃mur magis vt supꝛa diximus ex distractu q̃z ex ꝯctu possit dici obligat9 eẽ:nã q̃ soluẽdi aio pecuniã dat: i hoc dare uidet' ut distrahat poti9 negociũ q̃z ꝯbat. Sꝫs tñ peride is q accipit obligat:ac si mutuũ ei daretur:ꝛ ideo cõditiõe tenetur. Ex quibusdaz tñ causis reperi nõ potest:quỏd per erroꝛem non debitũ solutum sit. sic nanqz diffinierunt de attil.tu.§.fi.ꝛ ita habes hoc.§.actionẽ tutele directã ꝛ ꝓriã eẽ ex q̃si ꝯctu. Quid de actõe ꝓ tutele. ℜ.idẽ cũ ad instar actõis tutele sit inducta vt.ff.de eo q ꝓ tu.neg.ges.l.i.§.ꝓ tutoꝛe. f Cõtrariã.quã finita tutela demũ itedit:vt mõ diximus ỏ directa.vt.ff.de ꝓbẽ.ac.tu.l.i.§. finito.

t Obligat'.vnde abfuturꝝ est qỏ perinde est ac si iam abesset.vt.ff. de neg.ges.l.ij.in fine.ꝛ.l.siqs mandato.in fine.

v Itẽ si inter.societate.tũc eni ageret' ꝓ socio.ſ. si eẽt societas: videt' tñ q̃ hic.§. sibij ꝑsi ꝓdicat. nã nũc dicit q̃ nõ est societas: ꝛ postea dicit socius ei9 ẽ. Sꝫ dic q̃ nõ ẽ societas vera sꝫ q̃dã incidens. nã vã ꝓbit' ꝓsensu: vt s̃.de ob.ex ꝓsensu. i pñ. hec aũt ꝑter spez:vt in hoc .§.dicit'.

x Eius.ſ. ꝓsoꝛis eius. ipꝛo ꝑe.n.ponit'.vt mõ diximus.

y Ex maleficio. subaudi: vel quasi vt sit bona illatio: vt s̃.e.i pñn. ꝛ facit ad hũc .§.ff.fami.hercis.heredes. .§.nõ tm̃.in fine.§.ꝛ.ff.coi di.l.ij.i fi.i.ℜ.ꝛ.ff.ꝓ socio. vt si ꝓ socio.ꝛ.l.acti.§. si post distractũ.

z Idẽ iuris. non ꝓ omnia qꝛ superioꝛ.§.scilicet cõmuni diui. ꝓ rebus singularibus competit. hic autem ad vniuersitatem:vt s̃.pri. ꝛ.ff.ꝓ socio.l.ꝓ socio aꝛbiter. Item superius plñ' intendi potest.hic aũt semꝫ tm̃.vt.ff.fami.her l.si filia. .§.familie. ꝛ.C. fa.her. l.i.

a Ex bis causis. quas superioꝛi.§.diximus.

b Heres. obligatur. vel' maleficio. subaudi vel q̃si.

c Intelligitur. scilicet actione ex testamento:vt s̃. de lega.§. nostra. Rei vendicatio autem que datur vt i eo.§. dicitur: nunquid est ex quasi contractu. ℜn. nõ puto.qꝛ nõ ẽ obligatio. vnde non debet dici ex ꝯctu vel quasi.vt.ſ.ỏ act.§.i. Idẽ.ſ.q̃ in rei ven.ỏ hipothecaria dico:que simil' legatarijs daf':vt.C.coĩa.de le.l.i.ꝛ i.ỏ. .l.s̃.de le.§.i. Sed vnde nascitur hic quasi ꝯc.vel vnde nasci' obligarõ ex testamẽto. ℜ.adeũdo hereditatẽ heres quasi ꝯbere hereditatẽ videtur:vt.ff.q̃.ex can.in pos.e. apud iul.§. fi.ꝛ.l.se. Itẽ qd ỏ peti. heredi. ℜ.ꝛ hoc ẽ ex q̃si ꝯctu cũ is ñ ꝯrerit q̃ possidet ꝓ herede vel ꝓ possessoꝛe nec etiã deliqt vel q̃si.vñ seq̃t' ex argumẽtis q̃ fiunt in hoc ti.q̃ sit ex q̃i ꝯctu. Itẽ qd de actõe finiũ regũ. ℜ.idẽ.qꝛ ꝛ illa hꝫ similitudies multas cũ actione fami.hercis.ꝛ ꝓmu.diui.ꝛ cum petitione hereditatis: vt.ſ.ỏ ac.§.quedam .ꝛ.ff.de pe.here.sine bone fidei.§.petitio here.

d Ex contractu.qꝛ nullus ex hereditaria accepit:vel solus fecit ipẽsas.

e Itẽ is cui.nã eo ipso q̃ soluit aliqd negociꝝ ꝯbere vꝝ.vt.ff.ỏ ꝓd.ide.si i area. Cũ ergo fit ex q̃si ꝯctu ad qd ponit' hec ꝓditio idebiti iter actõez sine obligationẽ ex ꝯctu.s̃.q.mo.re con.ob.§.i.que est huic contra. ℜ.vt ibi in fine.§.diximus. f Diximus.vt s̃.q.mo.re ꝯ.ob.§.is quoqz

g Sꝫ tñ.ſ.benignitate ispecta q̃ ꝑualet.vt.C.de iudi.placuit. nã nemo ꝺz locupletari cũ aliena iactura vt.ff.de condi.inde.l.nam natura.

h Conditione.ſ.indebiti.ꝛ ita transit dñiũ in accipientẽ. al' eni ꝓditio nõ daret' nisi ꝯ furẽ.vt.ff.vsufruc.quẽadmo.ca.l.fi. Sꝫ ꝯ.ff.ỏ ac.re.do. si ꝓcuratoꝛ. Go.multũ interest an erroꝛ sit i obligatõe:an i re.ꝑmo casu trãsit dñiũ:vt hic oꝝ:ꝛ ꝓdi.oꝛit'.Io vo nõ trãsit dñiũ:nec oꝛit' actio:vñ agẽs excep.repellit'.vt.ff.mã.fuũ ticij. i Ex qbusdã.iste.§.nõ facit ad hũc ti.ſz ponit' hic gra vberioꝛis doctrine ad,pri.mãz ỏ idebito

k Nõ p erroꝛẽ.ls ponat vnũ casũ tm̃ in quo solutũ per erroꝛẽ idebitũ

non pōt repeti:tñ ⁊ alij ſex ſunt:vt ſi ſcienter ſoluit indebitū: nā non hꝫ locū repetitio:vt.ff.de ꝓdi.inde.l.i. Itē pp ſnīaz ſolutū etiā idebitū non repetit᷑.vt.C.de ꝓdi.inde.l.i. Itē pp trāſactionē.vt.ff.de ꝓdi.inde.i fi. §.⁊ qdē.⁊.C.e.l.ij. Itē ſi iurauit qs ſibi deberi ēt idebitū deferēte ad uerſariō:⁊ fuerit ſolutū:nō repetit᷑:vt.ff.ō iu.iu.nā poſtea.§.i. Itē qñ ſoluit᷑ i cā q̄ p ificiatiōez crescit.vt.ff.eo.l.⁊ elegāter.§. fi.⁊.C.e.ea q̄.⁊ hic dr̄. Itē cā pietatis ſolutū idebitū ñ repetit᷑.vt.ff.ō ꝓditi.inde. cū his.§.ſi mulier. Itē ſi ē ab alio debitū:ꝫ ſit idebitū ab eo q̄ debet:vt.C. de pe. bere.l.de bere.

l Ex lege aglia. vt ſoluendo dānū ab alio datuz q̄ſi ego dediſſez.videor enī ꝓfiteri me dānū ōdiſſe qō ab alio datū ē.nā ſi a nullo datū ē nō ipediar repetere: ſicut nec mihi ꝑiudicat ꝓfeſſio mea ſi a nullo datū eſſet dānū:vt.ff.ad.l.agl.inde neraci⁹.§.fi.⁊.l.ſe.⁊.ff.ō iter. ac.q̄ ſeruū.§.i.⁊.§.ij.⁊ fi.

Dꝫ nūqd hec ſunt ꝟba ſiue i iure ſiue i facto erret is qui ſoluit. R̄.cū.l.illa. C.e.ti.l. ea.que non diſtinguit: nec ego diſtinguā: ⁊ ē ar.ff.vt i poſ.le.l.i. Dꝫ qdā dixerūt vt ſi errauit in iure non repetat:ſi in fcō repetat.ꝑmetū ſnie ſto.vt.ff.e. ꝫ ⁊ ſi me putem. Sed ꝓtra hunc.§.ē .ff.de ꝓdi.inde. ⁊ elegāter. .§.fi. Do.illa erat penalis a p̄incipio.hec autem ex inficiatione:vt hic dicitur.⁊.ſ. de acti.§. ſi furtū. Itē ex legato. q̄ ⁊ ipꝫ p inficiationē creſcit.vt.ſ. de ac.§.itē mixta.

m In bis legatis.i.idebite ſolutis quātū ad ſoluētē: debitū tñ q̄tū ad aliū:vt ⁊ mō dixim⁹ i.l.aql.⁊ hoc ſm quoſdā.ſm.B.ꝑ.dicit eni de idebito a quolz:⁊ ſic directa a ſupiori.primo caſu.⁊ē ſpāle i hoc legato de quo hic dr̄.al aūt.i.i alio legato diſtinguo:aut ſoluit᷑ ſciēter idebitū legatū quocūq̄z mō:⁊ tūc nō repetit᷑:vt.ff. de ꝓdi.ide.fideicōmiſ. ſi aūt p errorē iuris:idē ē vt nō repetat᷑ ſi ē debitū nālr:ꝫ ciuilr idebitū:vt.C.ad .l.fal.l.error.niſi ſit minor q̄ repetit vtroq̄z caſu p reſtōnē i itegrū:vt.C. ſi aduer.ſolu.l.ij.ſi vo p errorē fci:repetit᷑.vt.C.ō ꝓ.inde.fideicōmiſſa.

n Cuicūq̄z.al cuiq̄z:vt p hec ꝟba.dānas eſto heres.illū ere alieno liberare.vt.ſ. de le.§.ꝫ ⁊ tale: o Conſtō.vt.C.coia.de lega.l.ij.

p Dib⁹.i.oib⁹ generib⁹ legatoꝝ.quoꝝ q̄tuor erāt genera:vt.ſ.ō le.§.i.

q Legatarijs.vt eis ſolutum indebitum non repetatur.

r Religionis.vt monaſterijs.

ſ Pietatꝫ.vt hoſpitalia ⁊ ſilia:q̄ noiant᷑ i auc.ō ñ ali.§.nos igit᷑.col.ij

t Expoſitis.que.ſ.obligationes. Dꝫ qd differt hic ti.a ſupiori ſ. p q̄s pſo.no.ac. R̄.ille dicit de rebus acquirendis.hic aūt de obli.vt ibi diximus. Itē quid differt iſte ab illo.ſ. de ſti. ſer. cū ibi de dbli.dicat᷑. R̄.ille ſpālr eſt in obligatōib⁹ queſitis p ſtipulationē.hic aūt i oi genere obligationū loquit᷑ acquirēdo p filiū uel p ſeruū ꝓterq̄ ſi ſint ex caſtrenſi peculio vel quaſi:quib⁹ caſibus nihil ad ꝓprietatē nec ad vſufruc.patri acquirit᷑:vt.C. de bo.q̄ li.cū oporteat.§.ij.

v Aut tñ.al eſt:vt tñ.⁊ hic ſimiliter ſubauditur tamen.

x Acquiritur.niſi ab alio poſſideat᷑ ſeruus:qui poſſeſſori nec dñium: nec poſſeſſionem querit:ſi non ex re eius comparauit:vel ex opera ſua nec domino ſi ex re bone fidei poſſeſſoris vel opera acquiſiuit. quia eū non poſſidet:vt.ff.de acqui.re.do.ſi ſeruus.i. R̄.⁊.l.liber homo.§.fi.

y Secūdū imaginē.q.d.fiat hec diuiſio imaginarie ⁊ intellectualr.nā viſibilr fieri non poteſt cum ſint incorporalia:que non diuidunt᷑.vt.ff. ō ac.re.do.ſu⁹.§.icorporales.⁊ §.ō re.cor.⁊ icor.i. R̄.⁊.§.ō vſufr.i pri.

z Cōſtō.vt.C.ō bo.q̄.li. l.fi.§.vbi autem.

a Actionē.ꝓprietas tñ eſt filij ipſius actionis:vt hic dr̄.⁊ obtinet hoc hodie i oib⁹ aduētitijs:ſz olim tñ.v.actōes filiofa.ꝓpetebant rōne pro prietatꝫ ut iuriarū:q̄ vi aut clam.depoſiti ⁊ cōmodati.⁊ actōes i factum vt.ff.de acti.⁊ ob.filiuſſam.⁊.l.i factū.has tñ p̄ exercebat vel ſuus ꝓcurator nō filiꝰ:vt.ff.de iniuſ.ſz ſi vniꝰ.§.ait ꝓtor.⁊.§.filio.⁊.l.p̄.i fi.niſi p̄ abeſſet:vt.ff.de iudi.ſi lōgiꝰ.§.i.qō etiā in mutuo erat:vt.ff.ſi cer.pe.cū filiꝰ. Dꝫ hodie ex omni cā aduēticia acqrit᷑ ipſi filio ꝓprietas:vt hic dicit᷑.

b Diuiſionē.quā diuiſionē lōgū ēēt hic dicere: ſed dr̄ plene per ordinē i dcā.l.C.ō bo.que lib.l.fina.

c Itēz p liberos.: nō q̄ liber hō q̄ñ q̄z bona fide poſſidet:vt q̄ñ poſſeſſor credit eū ſuū ēē ⁊ ſuuz.q̄ñq̄z mala fide:vt q̄ñ credo eū ſuū ēē:ſcio ⁊ meū nō ēē:vt.ff.de acq. poſ.l.i.§.ſed ⁊ eū. q̄ñq̄z nullo mō poſſidet᷑:ꝫ ōtineat᷑: vt q̄ñ ſcit liberꝫ ēē: vt.ff.ō acq. poſ. q̄ vniuerſas.§.i.⁊.ff. de proba.ſiquis liberū.

d Per eū quoq̄z vſufruc.i gbuſdā libris ē i lr̄a vſufruc. vl vſū.⁊ ꝫ hoc vi det᷑ q̄ p eū ſeruū i quo hꝫ vſū ex dua b⁹ cāis acqrat. Dꝫ ꝫ.ff.de vſu ⁊ ha.p ꝫ ſeruū.i pri. Do.dicūt qdā illud corrigi. Al dic ſꝫ Jo.q̄ illud vbū: Ex duab⁹ referat᷑ ad ſolū vſumfruc.alterꝫ vo:ſi ex re ad vſuariū.⁊ ſic erit i lr̄a ꝓfuſio:ſicut.C.ō colla.illā.⁊.ō.q̄ da.tu poſ.§.ſiqs. Dꝫ i alijs libris nō ē Al vſū ⁊ tūc planū eſt:⁊ nullū eſt ꝓtrariū.

e Cōꝫ.p dñica.niſi cū ꝓpria noia eoꝝ ſtipulatōi ſeruit᷑ vbi p virilibus portionib⁹ acquirit:vt.ff.de ſti.ſer.ſi cōmunis ſeru⁹.

f Stipulatus.ſ.alteri ſimpliciter:vel ſibi dño:vt ſtatiz ſequit᷑ al nullū eſſet dubiū:vt.ō. de ſtip.ſer.§.penul.

g Dupradictū eſt.ō. de ſtipu.ſeruo.§.preterea. b Quib⁹ mōis tollit᷑ obligatio.ergo ñ renaſcit᷑ ō cetero:vt.ff.ō ſolutio. q̄ res.§.areā.⁊ ō noxa.l.ſi alienos.⁊.C.ō remiſ.pign.cū ex cā.⁊ .C.ō ſē.paſſi.ōbitor.vbi magis ſuſcitat᷑ ſolutio ei⁹ q̄ ō debet᷑ q̄ tollat᷑:vt.ff.ō nox.l.elec. §.fi.ſz ibi equitatꝫ rōe nec ſublata dr̄.

i Ollitur.alias tollitur:alias ſoluitur.

k Obligatio.ſiue re ſiue vbis:ſiue lr̄is:ſiue ꝓſēſu.nā de his ſupra dictū ē a ti.ō obli.vſq̄z huc. Dꝫ nūquid ē idē i his q̄ ex maleficio ſūt vl q̄ſi. R̄n.ſic. Itē hec ſūt ꝟba ſiue ciuilis ⁊ nālis fuerit obligatio ſiml:ſiue naturalis tñ.vt hic.⁊.ff.ad .l. falci.ſi pupillus.i pri. Dꝫ nūquid ciuilis tñ tollit᷑ ſolutōe ei⁹ q̄ ō debet᷑.vr̄ q̄ ñ:vt.ff.ō ſolu.qui boiez.§.fi.⁊ hoc quidā dicūt. Dꝫ ꝫ dico:ſi.n.ſcīēs me ō bere ciuiliter tñ ſoluā:ſicut ecōtra ſi nudo pacto tibi.x.ō beā ⁊ ſoluā ex cā mee fidei ipleđe:q̄re nō libero:vt.ff.ō ꝓdi.ide.l.fideicōmiſ. Qō aūt i dicta.l.qui boiem dr̄ Jō q̄ aliud opabat᷑ ſolutio q̄ crederet ſoluēs.ſ.repetitōe cū errabat credēs ſe teneri naturaliter:ñ ergo miꝫ ſi nō facit qō credebat ſoluēs.ſ.liberationē. Itē ē ꝫ ad hoc.i. R̄.i auc.vt hi q̄ ob. p res.§.ſi nō tacuit.colla.ij. Do.illud ſpāle ē. Itē ꝫ.ff.ō ſolu.l. ſi rē meā. Itē ꝫ.ff.ō ꝟbo.ob.iul.§.qui fūdū. Itē ꝫ.ff.ꝓmo.l.ij. .§.ſi reddita. Dꝫ his legib⁹ ꝫ fuerit fcā ſolutio:nō tñ fuit fcā ſi cut ōbuit fieri.vñ ꝓ nō facta q̄tū ad hoc habet᷑. Itē ꝫ ad id qō ſubijcit q̄ demū ſciēte creditore ſoluit᷑ aliud ꝓ alio.ff.de le.i.ñ amplius.§.fi.⁊.l.ſi dom⁹.§.ij.⁊.iij.ff.ō au.⁊ ar.le.l.i.§.fi.⁊ .C. ō dona.l.ſiquis.ar.ff.ō ſo.qui boiez.⁊.ff.ō v.ob.iter ſtip.§.pe. ⁊.l.ſi ſu⁹.i quib⁹ legib⁹ dr̄ q̄ liberat᷑ ſoluēdo aliud ꝓ alio. Dꝫ hec ſpālia ſūt:hoc aūt regulare.

Ꝑ q3 ꝑsonas nō acq̄rit obligatio
Quibꝫ modis tollit obligatio

III

l Cōsētiēte. iterdū tñ ēt aliō ꝓ alio soluit creditori ēt inuito vt dixim⁹ i auc. ō fideiuss. §. pe. ⁊ quotidā ex his nōnim⁹. ē. ꝓri.

m Solutio fiat. pz hic q̄ bñficiū ꝓferē i inuitū. Hz ꝫ. ff. ō reg. iu. l. inuito. Ho. illa regla i pandectis loquit: hic aūt i alijs. Vel dic q̄ ñ pōt directo: pōt tñ ꝓ mediū. ꝓma verior ē. Hz nūquid eꝫ pōt fieri alij solutio inuito creditore. Ꝛ. ñ: vt. ff. ō dona. l. si stichū. §. fi. nisi creditori creditoris solua⁹ vt. ff. ō neg. ges. si liberto. vel ꝓcuri creditoris vl ei cui exteriit heres creditoris vl futuro debitori vl si lib⁹ ꝑsonis: q̄ numerā⁹. ff. ō solu. solutū. ⁊. ff. de pigno. ac. solutuꝫ. §. soluta.

n Itē si re⁹. iterueneruṅt. vt sunt fideiussores: mandatores ⁊ spōsores: vt. ff. ō excep. l. oēs. ⁊ C. ō nō nu. pecu. l. iij.

o Ipe liberat. s. fideiussor: ⁊ siqdē soluat noīe suo liberat ipō iure: reuz aūt liberat ꝓ exceptiōez: vt. ff. man. siquis. ⁊. l. Papi. ⁊ ff. ō peti. here. l. si qs possessor. Si vo nomīe rei liberat ipō iuꝝ reū: vt. ff. ō neg. ge. soluēdo. ⁊ ff. ō noua. l. stichū i fi. Hz si hoc velit ē q̄ liberat re⁹ solueīte fideiussore qūo cederet acti. creditor fideiussori: qō facere dz: vt. ff. ō solu. Modestin⁹. ⁊. ff. ō fideiu. l. si fideiussorib⁹. q̄ sūt ꝫ hāc. l. Ꝛ. illō pōt fieri añ solutionē. s. cessio: vl etiā postea hoc acto pu⁹: q: vī ieſſe vt ꝓbat hec solutio. ff. ō fideiuss. cum his. Itē nō hic vnā solutionē parere ꝑes liberatōes: ⁊ facit. ē. de duobus reis. §. ex pluribus. ⁊. ff. de arbi. si duo.

p Itē ꝓ acceptilatōez. imaginariā. i. fictā sic. ff. ō reg. iu. l. imaginaria. vl dicit imaginaria. i. ꝓ momētū duratura: sic i auc. qūo opor. e. §. i. ⁊ i psal. In imagine ptrāsibit homo ⁊c.

q At patiat. ⁊ etiā respōdet ei vt seqt. ff. e. §. nō est aūt. i fi. §. nā sola patiētia nō ꝓdest.

r Hz etiā grece. nō solū latinis: sz etiā grecis vbis: dū tñ aptis ad hoc: vt seqt. ⁊ facit. ē. de ver. obli. l. i. §. fi.

s Quo genere. dixim⁹: vt. ē. e. §. ibi. Nō. n. ex vbor ⁊c.

t Cetere. s. q̄ sūt ō iure gē. cū acceptil. q̄ est ciuilis act⁹: vt. ff. de reg. iu. act⁹ ñ possit iura gē. tollere: vt. ē. ō le. ag. tu. §. si q̄ sūt ve tustiora ⁊ firmiora: vt. ē. ō re. di. §. singlor. Hz nunqd alias obligatōes iuris ciuil tollet acceptilatio: vt lr̄a ⁊ emphi. ⁊ fises: vt dixim⁹. ē. ō iuꝝ na. gē. ⁊ ci. §. ius āt. Ꝛ. ñ: cū solā obligatōez vbis inductā tollat vt hic dī. Hz certe lz ñ possint tolli iuꝝ acceptilationes. s. obligatio iuris gē. ⁊ alie ciuiles: tñ pñt iuꝝ pacti ēt acceptilatōe fcā ꝫz Jo. vt. ff. ō rescī. vē. l. em. ⁊. l. cū emptor. qō gnālr ēt dicebat Mo. q̄ vbicūq; fieret acceptilatio iutilis: q̄ hēbat vi pacti. ⁊ facit ꝓ eo. ff. ō pac. ꝫz si vn⁹. §. pe. Ar. B. totū ꝓrium. ⁊ erat ꝓ eo. ff. ō accep. q̄ iutilis. i. Ꝛ. ⁊. ff. ō ꝓsti. pe. l. i. §. eū q. ꝫz nos dicim⁹ idē qō Ba. vbi fit iutil rōe rei: vt dcm̄ ē. Itē idē qō Bul. vbi ē iutil rōe ꝓceptōis: ⁊ facit ꝓ nobis. ff. de accepti. si accepti.

u Cōsētaneū. fac ad hoc. ꝫ. e. §. fi. ⁊. ff. ō reg. iu. mbilē tā. ⁊. C. q̄ñ li. ab ēp. dis. l. ij. ⁊. ff. ō pac. ab ēp. x Hz ⁊ id qō ex alia. s. q̄ vb

v Dissolui. s. ipsū debitū. ⁊ nō mirabilē ꝓbationē: nā cuz non pateret ꝑ̄ctus alius tolli suo ꝑ̄rio actu. s. ꝓ acceptilationez decipit ⁊ deducit in quēdā nō ꝓprius ꝑ̄rium actum: vt i stipulatione qō ē obligatorū ⁊ sic fit nouatio indistincte iure isto: vt. j. e. §. preterea. ⁊. ff. de acti. ⁊ ob. obligationū fere. §. fi. ⁊ ipa stipulatio patit se tolli ꝓ accep. vt hic dicit

z Dicut aūt. soluit. s. volēte creditore. sed nūquid eo inuito debita ꝓ soluit. Ꝛ. aut ꝓfitet ō toto debito: ⁊ tūc nō pōt soluere nisi totū: vt. ff. ō vsu. tutor. §. Lucius. q̄ ē huic ꝫ. nisi volēti creditori. vt hic dicit aut diffitet: ⁊ tūc pars confessata tñ recipiet ab inuito vt. ff. si cer. pe. quidā estimauerūt. ⁊ hoc etiam casu potest intelligi quod hic dicit

a Est aūt ꝑdita. i. ꝓposita est his vbis q̄ sequūt. quicqd te ⁊c. ⁊ nō q̄ nō pōt sic legi quin aliqua vba sint hic supflua. itē nunquid vnū solū ex his duob⁹. s. dare vel facere: sufficit. s. dare: cū solū qō erat dandū in hac stipulatiōe deducit: vt. j. ibi. Tāta pecunia ⁊c. Ꝛ. sic. ar. ē. ō v. ob. i. §. ꝫz hec solēnia ⁊. C. de donat. l. fi.

b Dare. vbi oz oñium trāsferre: vt. j. de actioni. §. sic itaq; ⁊ ē. de v. ob. l. vbi āt nō apparet. §. fi.

c Actio. i persona. ac petitio i rē. psecutio vtrūq; ꝓtinz vt. ff. de ac. ⁊ ob. ac. i psonā.

d Petitio. in rem.

e Ue. pro vel.

f Res. i. estimatio.

g Stipulatus. nunc mutat psonas. de scōa. n. trāsit ad tertiā: ⁊ nō q̄ etiā real actō deducit in stipulatōe facta rei estimatione. ⁊ ita ipa pecunia siue rei estimatio deducitur in stipulationē ⁊ in accepti. nā ipsa res nō pōt: cū nemo rē suaz possit stipulari sibi dari: vt ē. de inuti. sti. §. ij. Sed quō petā estimationē cū nō debeat. Ꝛ. imo q̄si debita est. liberat. n. exceptione quasi rei ven. si pstat estimationē: vt. ff. de rei ven. eius rei. ⁊. l. se. si aūt ipaz rē in acceptilationē deducā: valz iure pacti ꝫm. B. vt dixim⁹ ē. e. §. q̄ genere

b Preterea. non solum solutione seu acceptilatione vt dictum est ē.

i Nouatione. si fiat per stipulationē: vt subiecit: siue p iudiciū. vt si ali⁹ nomine meo iudiciū suscipiat animo nouandi. vt. ff. de solu. l. solutionē. ⁊. ff. de in rē ver. si pro patre. ⁊. ff. de v. ob. scire debemus. in fine. i. Ꝛ.

k Noue psone. etiā si hoc nō agit vt fiat nouatio iure isto. hodie ꝫ. vt. j. e. ꝫz cū. l A pupillo. qui naturaliter tenetur: vt. ff. de noua. l. i. in fine. si est maior infante. al nec naturaliter. vt. ff. de ac. ⁊ ob. l. pupillus.

m Nulla ē. sz nūqd restituit creditor in priorē debitorē. Quidā dicūt q̄ sic: vt. C. de repu. l. i. i. §. i. ⁊. ff. ō fideiuss. l. si tici⁹. §. huic. q̄ ē ꝫ. ⁊ q̄ hic dī res admittat. s. iure coī: sz ñ p restōnē: vt dcm̄ ē: alū vt pla. dicūt hāc in ipubere q̄si stulte accepit hic creditor tā paruulū. illā i pubere loq. vl vius refert: an minor iuuet vt nō teneat ꝓ bñficiū restitutōis: ⁊ tūc etiā restituit creditor in veterē creditorē vt ibi. An vo nō restituat: q: nō ē necesse cū tm̄ nāliter sit obligat⁹: vt. ff. de noua. l. i. i fi. ⁊ tūc nec creditor restituit. vt hic: nec etiā tūc q̄ñ dolo creditoris minor fuit obligat⁹: vt. ff. de fideiuss. si tici⁹. §. fi. vñ huic doloso nō succurrit: q: frustra. ⁊ ē. ff. de mi. l. auri. in fi. ⁊. l. si ex cā. §. nūc videdū. ⁊ ad velleianū. si decipiēdi. Nō ēt i muliere distiguit. nā restituat i ꝑmū debitorē actio ea: subducta ꝓ velleia. vt. C. ad velleia. si mulier. nisi fuerit dolo inducta: vt. ff. ad vel. qdā. ⁊. d. l. si tici⁹. i fi. At sec⁹ eēt vbi nulla eēt ba obligatio: vt i suo subicit: q nō pōt ēt nālr teneri fideiubēdo vel intercedēdo quoquo mō vt. ff. ō fideiuss. suus iscio. ⁊. l. se. Idē ēt i ifāte dicā: q so se obligauerit. nā cū nulla sit: nō tollit prima: cū ñ hēat i quē trāseat. Quidā tñ dixerūt nāliter suū teneri ēt fideiubēdo: qō falsū ē. nā nec aliter tenet nisi nāliter: cui⁹ occōne tenet dñs de peculio. at hic nō tenet: vt. ff. ō pecu. l. iij.

.§.fi filius.ꝛ facit ad hunc.§.ff.de fideiuſ.ſi ticius.§.huic.

n Nō idē. Dz q̄ ē rō diuerſitatis inter hūc.§.ꝛ ſupius rūſū. R. q̄ ibi ſaltē nālis obligatio fuit: hic nulla ī ſuo: vt tibi dixim⁹. Itē hic q̄ pupillus potuit obligari nālr ꝛ ciuilr cū auctē tutoris: ꝛ p eū. ſ. creditorē ſtetit q̄re ſibi īputet. vñ prior actio tollit: ꝛ posterior nō manet. ſeru⁹ aūt nulli⁹ auctē pōt obligari ciuilr iōq̄ nō īputat. ſ. creditori. vñ etiā actio prior durat.

o Null⁹ ſtipulat⁹. i. iterrogat⁹. ſtipulor. n. i. iterrogo ſz priſci. ſic accipit. ff. ō ꝓ. inde. ſi nō ſortem. §. ſi. ꝛ.

p Nouatio fit. nō hic tria iura circa nouatiōez antiqſſima. vbi ēt ſi nihil noui interueniret: fiebat tñ nouatio vt. ff. ō ac. ꝛ ob. obligatiōuz fere. §. fi. Itē noua vbi nouatio p̄ſūptiue fiebat quotiēs noui qd iterueniret. et ſp itelligebat hoc agi vt hic ꝛ. ff. ō noua. l. ij. Itez tertia q̄ñ hoc exp̄ſſuz diceret: vt. C. de noua. l. fi. vel dictū ꝛ veri⁹ duo eē. p̄mo fiebat ſi hoc agebat exp̄ſſe vl tacite: vt. ff. e. l. iij. ꝛ nouo iure ſi id exp̄mat. vt. ī. §. pr. ꝛ ī d. l. obligationū fere nouū interueniebat. ſ. ſtipulatio penalis. ꝛ facit ad hoc ſ. q. mo. tel. infir. §. i. ꝛ. ff. de re iudi. l. iij. §. ſi ex p̄uētione. ꝛ §. ſed ſi pignora.

q Quod autez. facit. ff. de noua. quotiens.

r Nouationem. expreſſe vel tacite.

ſ Dz cū hoc. introducebāt ꝛ alij ī alijs. vt q̄ forte aliqd noui ī obligatione erat adiectū. vt. ſ. e. §. ſz ſi eadē.

t Cōſtō. vt. C. de noua. l. fi.

v Accedere. fit tñ exactio tm̄ ſel ō eodē. vt. ff. ō re. iu. bona fides.

x Hoc ampli⁹. q̄ p̄ſensu. ſ. ſolo. Dz q̄ ſūt he. R. numerant. ſ ō ob. ex p̄ſensu. Itē ī q̄buſdā ex maleficio: vt nudo p̄ſēſu ēt tollā tur ipo iure: vt iniuria. Item furti ꝛ ſimiles. vt. ff. ō pac. ſi tibi. x. §. quedam actio. al. non ipſo iure tolluntur.

y Conſensu. ſ. pacto de non petēdo. ſed per exceptionem: vt. ff. ō pac. l. ſi vnus. §. pactus.

z Precio ſoluto. ſed nunquid ſi partem p̄ cij ſoluet. R. non eſt res integra: ꝛ ideo non reſcinditur nudo p̄ſensu. ſz ita demū ſi hinc inde facta ſit retro traditio: vt. C. q̄ñ liceat ab emp. diſ. l. i. ꝛ. ff. de pac. l. ab emp. ꝛ eſt rō vtrobiq̄: q̄ nil ē tā p̄ueniēs nāli egrati q̄ eodē genere q̄q̄ diſſolui quo ligatū ē. vt. ff. de reg. iu. nihil.

a Idē ē. vt ſ. e. §. ꝛ nō. in fi. huius ti. rū. eē modos p quos tollit obligatio tā ciuilis q̄ nālis ipſo iure: vt nulle remaneant relige p ſolutionē vt ſ. e. ī prin. Itē p acceptilationē. vt ſ. e. Itē p nouationē volūtariā. vt ſ. e. §. pterea. ꝛ ſ. pr. §. Itē p nouationē neceſſariā: vt p ſniaz ꝛ ꝓteſtationē litis. vt ſi ali⁹ meo noie ſubeat p me iudiciū. vt. ff. de noua. l. delegare. §. i. ꝛ. l. aliā. Itē p ꝓpēſationē: vt. ī. de ac. §. pe. ꝛ. §. in bone fidei. Itē p delegationē: vt. ff. de noua. l. delegare. i. R. Itē p ꝓfuſionē obiti vt. ff. de fideiu. l. ſi debitor creditori. Itē p obligationē ꝓſignationem ꝛ depoſitionē: vt. C. de ſolu. l. obſignationē. ꝛ etiā ipo iure. vt. ff. depoſiti. l. i. §. ſi pecuniā. in fi. §. Itē p interitū ſpēi: vt. ff. de v. ob. l. ſi ex legati. Itē maleficio ſuo mora nō p̄cedēte: vt p ꝓſtōnē. ſiqs in tantā. vel p edictū diui. Adria. vt. C. vnde vi. l. ſiquis in tātam. ꝛ. ff. q̄ me. cā. l. extat. ꝛ. ff. ad. l. iul. de vi. pri. l. pe. Itē p̄ſensu nudo q̄ñq̄. vt in hoc. §. Itē nudo pacto: vt ī maleficijs. Dz ꝛ ī alijs modis tollit nō vtraq̄. ſ. ciuilis ꝛ nālis: vt p ſniam. vt. ff. de ꝓdi. inde. l. iul. ſz interdū ciuilis tm̄: ꝛ remanet nālis vt p ſniaz. itē remanet ciuilis ꝛ tollit nālis: vt per pactū ꝛ chirographi redditionē ꝛ iuſiurādū. vt. ff. de ſolu. l. ſtichū. §. nāliter. ipſa etiā ciuilis ſic elidit: vt nō habeat vigorē. ī. de excep. §. pre. item ſunt ꝛ alij modi quibus tollit obligatio p exceptionē: quos hēm⁹. ī. de excep. p totū.

b De obligationibus. rubrica. Hic ꝓtinua vt in ꝑn. huius ti. ꝓtinet.

c d e Cum ſit expoſitū ex ꝛctu. vt. ſ. ō obli ex ꝛctu.
Ex quaſi ꝛctu. vt ſ. de ob. ex quaſi ꝓtractu.
Ex maleficio. caue tibi q̄ lz hic ꝓmittat dicere ō bis oib⁹: nō tñ dicit ī hoc ti. de his q̄ſūt ex maleficio: ſz dic vt. ī. ō ob. ex q̄ſi maleficio: nec ēt ō oib⁹ q̄ ex maleficio ſz ō ſolo furto agit ī hoc titulo: ſicut ꝛ al⁹ R. ica ē generalior q̄ ſit ter. vt. ff. ſi certuz pe. ꝛ ō ꝓdi. ide. ꝛ. C. de re. cre. ꝛ iure eiu. nā ñ dicit ibi de reb⁹ creditis: ſz ī ſequētib⁹ ti. poſt illū.

f Dz ille. ſ. q̄ ſunt ex ꝛctu: nō aūt repetit eas q̄ ſunt ex quaſi ꝓtractu.

g Diuidūtur. ſ. re vbis: lris: ꝛ conſensu: vt. ſ. ō ob. §. finali

b De. ſ. q̄ ſūt ex maleficio vel q̄ſi.

i Iniuria. ſz non ne fit iniuria vbis vt iudicio: vt. ff. de iniu. l. i. §. iniuria. Itē lris infamatorijs: vt. ff. ō iniu. l. lex cornelia. §. ſigſ librū. ꝛ. ī. ō iniuri. §. i. ſz certe ꝛ tunc ex maleficio fit: ꝛ ſic re fit: q̄ maleficiū fit verbis vel litteris: ꝛ ſic habet locū quod hic dicitur. Accur.

k Furtū. n. ē ꝛctio. ꝛē. ꝛ facit extra ō ele. c. dudū. hoc exigit in furto: ꝛ ſine eo nō fit furtū: lz volūtas vl alia vba vl ſcriptura ī terueniat: vt. ff. e. ſiqs vxori. §. neq̄ vbo. ꝛ. l. ificiādo. ī pri. ꝛ. l. i. §. ſola. Nūq̄ tñ ſine ꝓtractatōe vt ī charta raſa: vt. ff. e. g ta. §. fi. ꝛ. l. ſiqs vx. §. ſiqs aſinū. ſz certe ibi ꝛctatio interceſſit cuz generaliter ꝓtractationē accipiamus. licet nō fuerit ibi amotio.

l Rei. ſubaudi mobilis: nā ō īmobili nō pōt fieri furtū: vt. ſ. ō vſuc. §. q̄ aūt. niſi ī caſu: vt ī creta ſz certe iā illa ē mobilis. vt. ff. e. l. ſi crete. Itē ſubaudi corporalis: nā ō īcorporalib⁹ nō fit furtū cū nec ꝛctio ī his eē poſſit: vt. ff. ō acq. re. do. l. fu⁹. §. īcorporalib⁹. Itē ſubaudi. aliene: q̄ rei mee nō facio furtū ī eo q̄ō eſt meū: ſz ſec⁹ ī cōi: vt. ff. e. ſi ſoci⁹. Idē ꝛſi ē nulli⁹ vt hereditarie ñ fit furtū: vt. ff. e. l. hereditarie. ꝛ iō dixi ſubaudiri aliene.

m Fraudulosa. hoc iō dicit: q̄ ſi credat ſibi licere ñ facit furtū. ī. ti. i. §. q̄ tū. Itē ſi credat dñz p̄miſſuz nō facit furtū. vt. ī. e. §. placuit. ī duob⁹ tñ caſib⁹ vī furtū fieri etiā ſine fraude furādi vt ī eo q̄ ſaccū pecunie ſurripuit: vt etiā ſacci noie furti teneat lz ſaccū ñ p̄poſuerit furari: ſz pecuniā: vt. ff. e. q ſaccū. ſz certe lz ñ p̄cipalr: ſario tñ voluit ſaccū ſurripe. ali⁹ caſus ē: vt. ff. ō ꝓdi. ob cāz. l. pe. Itē ſubaudi ad diffinitionē q̄ fit inuito dño. nā eo vole nō pōt cōmitti furtū: vt. ī. e. §. placuit.

n Vel ipſius. i. p̄prietatis ipſius rei.

o Vſus. vt habes exēplū. ī. e. ti. §. furtū autē fit. Sed qualiter q̄druplicat hic. R. vſus eſtimatio tm̄ q̄druplicabit: vt nō plus exteādat pena q̄ dictū: vt. C. ō pē. l. ſācim⁹. ꝛ facit. C. e. l. vulgaris. ꝛ. l. ſiqs fur. i. R. §. i. ꝛ. §. ū. ꝛ. l. vez ē. alij dicūt etiā ipſam p prietatē ōbere eſtimari: q̄ ñ pōt ſeparari vſus a p̄p̄rietate: vt. ff. e. l. q iumēta. ꝛ. l. ſi vēdidero. §. cū aūt.

p Poſſeſſionis. ꝛ hoc dico ipſā poſſeſſionē duplicari cū alind ſit p̄ciū rei: aliō poſſeſſionis: vt. ff. vti poſſi. ſi duo. §. fi. ꝛ ſubau. q̄ hoc fecerit aio lucrādi: al ñ ē furtū: vt. ff. e. l. i. §. i.

q Lege nāli. i. diuina. vnde illud. Nō facies furtū ꝛē. Itē illis Quod tibi nō vis fieri: alij ne feceris.

de obligatione tb9 q̃ ex delic. nasc̃at
54

r Furtũ. ꝯ. i. q̃.
t Species. scilicet casus.
u Apparebit: vt. ſ. e. §. ꝓceptũ. ⁊. §. oblatũ.
x Immo vlteri⁹. ꝓ hoc videt̃ ifringi regula ꝓ liberã ꝑſonã nihil acq̃ri: vt. C. ꝑ q̃s ꝑ. no. acq. l. i. qđ falſũ eſt: q̃ magis de delicto ſuo ꝓprio q̃ alterius facto hoc euenit: vt de vſur. ſiqs ſolutiõi. §. fi. ⁊. ff. qđ vi aut clã. l. ꝓhibere ⁊ ſunt hec vera: niſi i caſu ſ. cuz ſe occultauit ille cui fiebat. nã lz fur viſus fuerit: tñ eſt fur nõ manifeſtus: vt. ff. de fur. l. ſiquis in ſerui. §. ceterum.
a Deponere. itẽm ſm H. vt ſi vltra mõtes ꝓferre õſtinaſſet: tñ ſi appręhẽdatur ante: erit fur manifeſtus.
b Nec manifeſtũ. ſ. q̃ ꝓrioz eadẽ ẽ diſciplina: vt. §. õ bis q̃ ſui vl̃ ali. iuris ſũt. §. i. ⁊ facit ad hũc. §. ff. e. l. ü. ⁊. iij. ⁊. iiij. v. ⁊. vi. vij. ⁊. ix.
c Secũdũ veterẽ imo fit: vt. ff. õ ſeruis fugi. l. i. §. hec aũt. ſz illud ẽ ſpãle i ꝑſona ſerui.
d Ex cõſequẽtia. hec nõ ẽ ſẽper bona ꝓpia vt ſublata ſolẽnitate: ideo id tollat̃ qđ cũ ſoléni tate fiat: vt. §. õ v. ob. §. ſz hoc. ⁊. C. õ formul. ⁊ ipe. ſub. l. i. ⁊. ij.
e Pena manifeſti. q̃ ẽ de iure ꝓtorio: vt. ſ. de ppe. ⁊ temp. ac. §. i.
f Ex ſerui. hoc tñ caſu ſu⁹ ꝑ nora dari poterit: vt. ſ. de nox. ac. i pri.
g Manifeſti. ſ. q̃ oñdit ex lege. xij. ta. vt. ſ. õ noxa. §. ſũt aũt. Dz q̃re minor pena iuris. l. xij. ta. ponit̃ q̃ ꝑ ꝓtorẽ. Ren. q̃ maiꝰ delictũ eſt: vt. ſ. ti. ꝓpr. i pri. Dicetera tempore legis. xij. ta. pauperiores erãt hoſtes vñ minores pene ipo nebãtur: vt. ſ. de iniur. §. pena.
b Dupli. niſi i caſu: vt. C. de ſeruis fu. l. mãcipia.
i Furtũ. iuxta dño. ⁊ quã locũq̃ volẽte. vt. ſ. e. §. vnde illud.
k Itaq̃ geſtandi. i. ducendi.

ſ Auferẽdo: q̃ fur aufert. nec manifeſti dupli⁹ ẽ. Furtũ aũt fit nõ ſolũ cũ qs intercipiendi cãrem alienã amouet: ſed generaliter cũ quis alienã rẽ inuito dño ꝓtractat. Itaq̃ſ ſiue credito: pignore: ſiue is apud quẽ res depoſita eſt ea re vtat̃: ſiue is qui rem vtendã accepit: in aliũ vſũ eã trãſferat q̃z cui⁹ gr̃a ei data ẽ: furtũ ꝓmittit: vluti ſiquis argẽtũ vtẽdũ accepit q̃ſi amicos ad cenã inuitatur⁹: ⁊ id pegre ſecuz tulerit: aut ſiqs equũ geſtãdi cã ꝓmodatũ ſibi longius aliquo duxerit: qđ veteres ſcripſerũt de eo q̃ in aciẽ equũ pdidiſſet. Placuit tñ eos q̃ rebus cõmodatis aliter vteret̃ q̃z vtẽdas accepe rit: ita furtũ ꝓmittere: ſi ſe itelligãt id inuito dño facere: eũq̃z ſi intelle xiſſet nõ ꝓmiſſuꝝ: ac ſi permiſſuꝝ credãt extra crimẽ videri optima ſane diſtinctõe: q̃ furtũ ſine affectu furãdi nõ ꝓmittit̃. ſz ſi credat alicꝫ inuito dño rẽ ꝓmodatã ſibi contractare: dño aũt uolẽte id fiat: dicit̃ furtũz nõ fieri. Vnde⁹ illud q̃ ſitũ ẽ: cũ ticius ſeruũ meuii ſollicitauerit: ut quaſdã res dño⁹ furripiat: ⁊ ad eũ perferat: ⁊ ſeruus id ad meuiũ ptulerit: meuius aũt dum vult ipm ticiũ in ipo delicto cõprehẽdere: ꝓmittit ſeruo quaſdaz res ad eũ pferre: utrũ furti aut ſui corrupti iudicio teneat̃ ticius: an neutro. Et cũ nobis ſup hac dubitatione ſuggeſtũ ẽ: ⁊ antiquoꝝ prudẽtiũ ſup hoc altercationes ꝑſpexi mus: quibuſdã neq̃z furti neq̃z ſerui corrupti actionẽ ꝑſtãtib⁹: q̃buſdam furti tm̃m̃õ: nos huiuſmodi calliditatibus obuiam euntes: ꝑ noſtrã deciſionẽz ſancimus nõ ſolũ furti actionẽ⁹: ſz etiã ſerui corrupti cõtra eũ dari. lz enim idem ſeru⁹ deterior a ſollicitatore minime factus ẽ: ⁊ ideo nõ cõcurrãt regũle: que ſerui corrupti actionẽ induce rent: tñ conſilũ corruptoris ad pernicieꝫ ꝓbitatis ſerui introductũ ẽ ut ſit ei penalis actio impoſita tã q̃z ſi re ipſa fuiſſet ſeruus corrupt⁹ ⁊ ne ex huiuſmodi ꝓpunita ẽ ⁊ i alium ſeruũ: qui facile poſſz corrũpi: tale facinus a quibuſdã ꝑpetret̃. Interdũz etiã liberoꝝ hoium furtũ fit: ueluti ſiquis liberoꝝ nr̃orũ qui in poteſtate noſtra ſunt: ſurreptus fuerit. Aliquãdo etiam ſue rei furtum quiſq̃z cõmittit: ueluti ſi debitor rem quam creditori pignoris cauſa dederit: ſubtraxe

l Perduxiſſet. idẽ ẽ ⁊ ſi alĩ ꝓmodauit. ſpẽs. n. furti ẽ de alieno largiri vt. ff. e. ſi pignore. §. i. m Placuit. itelligãt. ⁊ ẽ rõ: q̃ voluntas diſtinguit maleficia: vt. ff. e. q̃ liurie. i fi. i. R. ⁊ fac̃. C. ad. l. coꝛ. õ ſi. l. i. ⁊. ff. ſi cer. pe. l. q̃ te. n Permiſſuꝝ. qđ ſi hoc credidit. ſ. dñz ꝓmiſſuꝝ. ſz ſtulte credebat. R. furti nõ teneꝫ: cũ ñ fiat. ſ. furtũ abſq̃z affectu: vt hic ſubiecit ⁊ §. õ vſuc. §. itẽ ſi iſ. ſz actõe ex eo ꝯctu: vt ꝓmodati vel ſibi bñ teneꝫ: vt. ff. e. l. q̃ ſi re tibi ꝓmodata: ſz ſecus ſi ſtulte opinor te pmiſſuꝝ rẽ tuã accipe: vt. ff. de fur. l. q̃ vas. §. vetare.
o Furãdi. niſi i duob⁹ caſibus vt dixi §. e. §. i.
p Furtũ. vt furti actio naſcat̃: furtũ tñ fit ſm quoſdã ſz certe imo nec furtũ fit. vt. ff. e. l. inter omnes. §. pe.
q Vnde ptulerit. ſ. dño.
r Dño. i. meuio hoc renũciauerit. vt. C. de fur. l. ſiqs perſuaſerit.
ſ Ad eum. ſ. ticium.
t Deciſionẽ. vt. C. de ſeruis coꝛ. l. ſiquis perſuaſerit.
v Actionẽ. ſpãle ẽ qđ hic dicitur: al̃ non fit furtũ volẽti: vt §. pri. §. ⁊. ff. de dolo. inter vi. ⁊ vro. l. õ eo. in fi. q̃ ẽ ꝛ. Dz vñ q̃ nec hoc cãu debeat eẽ ſpãle. vt. C. õ ſ. fu. l. qcũq̃z. §. fi. ſz ibi icipit malicia a domino: hic autẽ ab ipſo coꝛrumpente.
x Licet. ideſt quãuis.
y Regule. quas regulas habemus. ff. de ſer. coꝛ. l. i. i prin. ⁊ per totum ti.
z Perniciẽ. i. õſtructõez.
a Impunitate. ſic. ſ. ti. i. §. ſed ne dum talia.
b Quibuſdã. item ⁊ vni⁹ pena fit met⁹ multoꝝ: vt. C. ad. l. iul. repe. l. i. ⁊ nõ hunc §. punire affectũ: ⁊ ſi nõ ſequat̃ effect⁹. ſic. C. de epi. ⁊ cle. l. ſiqs nõ dicã. ⁊. C. õ his qui ad ec. ꝓfu. l. preſenti. ar. ꝛ. ff. de pe. l. cogitationis. ſz certe hec cogitatio iaz deuenerat ad aliquem actum vñ non erat nuda: vt. C. e. l. iul. de ſic. l. quiſq̃z.
c Interdum. furtũ nõ rõe dñij ſed maleficij: ⁊ ideo ex hoc maleficio nõ ciuil̃ ſed criminaliter agitur. nã cum ſit liberũ coꝛpus nõ recipit eſtimationẽ. vt. ſ. õ ob. q̃ ex q̃ delic. §. ab hoſte. crimiſ: aũt extra ordinẽ agetur. vt. ff. e. l. fi. ⁊ õ pua. delic. l. fi. mr̃ vo nõ agit: ſz ⁊ pr̃ ñ agit cõdictõe furtiua: cũ ipa ad poſſeſſionẽ vl̃ ꝓpetate ꝓpetat quoꝝ neutrũ in filio habemus. vt. ff. e. l. eum qui. §. ſi filiꝰ. ⁊. l. mr̃. in prin. ⁊. l. liberoꝝ. ⁊. ff. de acq. poſ. l. cum heredes. §. fi. ⁊. ff. õ rei vẽ. .l. i. §. per hanc. o Aliq̃ ſubtraxerit. ſz hec res nõ efficit̃ furtiua: vt. ff. õ vſuc. ſeq̃t̃. §. ſi rẽ. ⁊. ff. ꝓ emp. ſi rẽ. vñ dicẽ q̃ñq̃z ẽ res furtiua: ⁊ fit furtũ: ⁊ naſcit̃ ac. furti: vt fere i toto hoc. t. ⁊. ff. e. ⁊. C. e. Interdũ

nullū eoꝝ ē: vt si re mea utat. Interdū furtū fit ⁊ res furtiua, sed actio furti non nascit. vt. J. e. §. hi q. Interdū furtū fit ⁊ actio nascit sz nō fit res furtiua: vt hic dī.

e Interdū. tenetur. ⁊ non manifesti: lz etiā deprehendatur. vt. ff. eo. l. is cui.

f Alius. facit ad hoc. ff. ad. l. aqui. si seruus seruū. §. si qs de manumissis. ⁊. ff. e. l. furti. §. pe. ⁊. l. qui seruo.

g Dz siquid. per lasciuiaz. .i. stultitiā.

h In factum. i. vtilis. l. aq. si corpora lesa sint. aliogn subsidiaria vt. J. ad. l. aquil. §. fi. ⁊. §. penul.

i Aut vbi. aduersatur. prio dicto vbi dixit dari in. fūz.

k Ope suupponit. nō hic dari ꝓsiliū solo fcō. alī dī ꝓ siliū hois ītētio vl' ꝓpositū vt. ff. e. siqs fur. §. i. Itē dī ꝓsiliū qō alij dat bonū vel malū: vt. ff. e. in furti. §. pe. in fi. Itē ꝓsiliū dicit' qō capitur a multis: vt. C. de le. ⁊ ꝓsti. l. humanū.

l Certe. cum al' esset facturus furtū etiam sine ꝓsilio huius. al' tenet' vterqz. ff. ō fur. qui seruo. ⁊ de uer. sig. l. sepe. aliud videt' in actione serui corrupti. vbi tenetur etiā si al' esset facturus. nec enim oportet laudando augeri maliciam. vt. J. ad. l. aql. §. ceterum. ⁊. J. ō act. §. in quadruplū. ⁊. ff. de ser. cor. l. i. §. psuadere. Sed q̄ ē rō. R. q: hic agit' ex delicto secuto post psuasionez: nō aūt ex ipsa persuasione: ⁊ iō distiguit' an erat al' facturus vel nō: sz i alijs casibus ex ipa psuasione agit' qcqd postea sequatur: vt ō. e. §. vñ illō. dūmō ñ ex iter uallo nimio sequatur: vt. ff. de ser. cor. l. i boc. ⁊. l. neratius. itez est ꝛ. J. de iniu. §. non solum. sed ibi non erat al' facturus ⁊ fecit.

m Dī qui. nec ob id. quod vex ē: nisi fuerit lis estimata: vel dñs vēdiderit furi: vt. ō. e. l. quāuis.

n Nō nascitur. nisi sit filiꝰ bñs castrēse peculiū vel q̄i castrēse: vbi filius tenet' patri: ⁊ pī filio. idē ⁊ de vxoī qō hic ō filio dī: vt. ff. eo. siquis vxori. in prin. ⁊ i. §. i.

o Furti aūt. cuius interest etiaz modice. vt. J. ti. i. §. fi: ⁊. ff. vi bo. rap. l. ij. §. ⁊ generalr. itē opz q̄ interfit ex iusta cā ⁊ ꝓbabili cā. nam si ē male fidei pos. vl' bꝰ rei fur furti ñ ager. ut. ff. e. l. itaqz. circa prin. ⁊. l. eū qui emit. §. hi aūt. fz si bonū initiū būit. ut qz sibi ꝓmodaui ul' locaui bz ac. fur. ⁊ hic casus i quo furti rit. Interdūᵉ furti tenet' q ⁊ ipse furtū nō fecit: q̄lis est is cuius opē ⁊ ꝓsilio factū ē: in quo numero est q tibi nūmos excussit: vt aliꝰ eos rapet: aut tibi obstitit vt aliūs rez tuā excipet: ul' oues uel boues tuos fugauerit ut aliꝰ eos excipet. ⁊ hoc ueteres scripserūt ō eo q pāno rubro fugauit armētū: sz⁸ siqd eorū p lasciuiā: ⁊ nō data opa ut furtū admitteret' factū ē: in factū actō dari dz. at ubi ope meuii ticiꝰ fecit furtū ambo furti tenentur. Opē ⁊ ꝓsilio eiꝰ quoqz furtū admitti uidet' qui scalas fenestris supponit: forte aut ipas fenestras uel ostiū effregit ut alius furtū faceret: que ferramēta ad effrigēdū aut scalas ut fenestris supponerent' ꝓmodauerit: sciens cuius rei grā ꝓmodauerit. Certe' q nullā opē ad furtū faciēdū adhibuerit: sz tm̄ ꝓsiliū dederit: atqz hortat' ē ad furtū faciē dū: nō tenet' furti. Si qūi in parētū ul' dñoꝝ ptāte sunt: si rē eis surripiāt: furtū quidē faciūt: sz ⁊ res i furtiuā causam cadit: nec ob id ab ullo usucapi pōt anteq̄z in ptāte dñi reuertat': sz furti actio non nāscit: q: nec alia cā ulla pōt iter eos actio nasci. Si uero opē ⁊ ꝓsilio alteriꝰ furtum factum fuerit: q: utiqz furtum ꝓmittit': cōuenienter ille furti tenetur: q: uerū ē opē ⁊ ꝓsilio eius furtum factum esse. Furti ār actiō ei cōpetit: cuius interest rem saluā esse: lz dñs non sit. itaqz nec dño aliter cōpetit q̄z si ciꝰ interfit rem non perire. unde cōstat creditorē de pignore surrepto furti actione agere posse: etiā si idoneū debitorē bēat. q: expedit ei pignori potiꝰ incūbere q̄z in psonā agere: adeo qdē ut quāuis ipse debitor eā rē surripuerit: nihilominꝰ creditori cōpetit actio furti. Itez si fullo pollienda curandaue. aut sarcinato: sarciēda uestimēta mercede certa cōstituta accepit: eaqz furto amiserit: ipse furti bz actionē: non dñs: q: dñi nihil interest eā rē nō perire: cuz iudicio locati a fullone aut sarcinatore rē suā persebui pōt. Sed' ⁊ bone fidei emptori surrepta re quam emerit: quanuis dñs ñ sit: oīno competit actio furti quēad modum ⁊ creditori. Fulloni uero ⁊ sarcinatori non aliter furti actionē competere placuit q̄z si soluendo fuerit: hoc est si dño rei estimationē soluere pōssint. nam si soluēdo non sunt: tunc q: ab eis suum dominus consequi non possit: ipsi domino furti competit actio. quia hoc casu ipsius interest rē saluam ei esse. Idē est ⁊ si in parte soluēdo fuerit fullo aut sarcinator.

Nunc de fullone ⁊ sacinatore dirimus: eadem ⁊ ad eū cui cōmodata ē res trāsferēda ueteres existimabāt. Nā ut ille fullo mercedē accipiēdo custodiā pstat: ita is quoqz qui cōmodatū urēdi causa accepit similiter necesse habet custodiam prestare. Sed nostra, puidētia etiā hoc i nostris decisionibus emēdauit: ut i uolūtate dñi sit siue cōmodati actionē aduersus eū qui rē cōmodatā accepit mouere desiderat siue furti aduersū eū q rē surripuit ⁊ alterutra earū electa dño nō posse ex pnia ād alterā uenire actionē. sed siqdē furē elegerit: illū q rē utēdā accepit penit' liberari. Sin aūt cōmodato: ueniat aduersus eū q rē utēdā accepit: ipsiꝰ qdem nullo modo cōpetere posse aduersus furē furti actionē. Eū aūt qui pro re cōmodata cōuenitur posse aduersus furē furti habere actionēz: ita tamē si dñs sciēs rē esse surreptaz aduersus eū cui res cōmodata fuerit peruēnit. Sin aūt nescius ⁊ dubitās rē nō eē surreptā: apud eū cōmodati actionē īstituit: postea aūt re cōpta voluit remittere qdē ꝓmodati actionē: ad furti aūt actionē peuenire: tūc qdē licētia ei concedit': ⁊ aduersus furē uenire: obstaculo nullo ei opponēdo: qm̄ icert' ꝓstitut' nouit aduersus eū q rē utēdā accepit cōmodati actionez: nisi dño ād eo satisfcm̄ ē: tūc eteniz oio furez a dño qō furti actōe liberari: suppositū aūt eē ei q p re sibi cōmodata dño satisfecit: cū manifestissimuzᵏ ē etiā si ab initio dñs actionē īstituit cōmodati: ignarꝰ rem esse surreptā postea ār boc ei cognito aduersus furē trāsierit: oio liberari euz q rez ꝓmodatā accepit: quēcunqz causē exitum dñs aduersus furē habuit: eadē diffinitōe obtinēte: siue i parte siue i solidum soluēdo sit is q rē ꝓmodataz acceperit. Sed is apud quē res deposita est custodiaz nō prestat: sed tantum i euz obnoxius est siquid ipse dolo malo fecerit: qua de causa si res ei surrepta fuerit. quia restituēde eius rei nomine depositi nō tenet': nec ob id eius i tereſt rē saluā esse: furti agere non potest: sed furti actio dño cōpetit. In summā sciēdū est quesitū esse: an ipubes rē alienā amouēdo furtū faciat: Et placuit quia furtū ex affectu furādi ꝓsistit itaqz demū obligari eo crimine ipuberē si proximus pubertati sit: ⁊ ob id itelligat se deliquere. Furtiᵃ actio siue dupli siue q̄drupli: tm̄ ad pene psecutionē ptinet: nā ipsius psecutionez extrīsecꝰ bz dñs: quā aut vēdicādo aut ꝓdicēdō pōt auferre. sz rei uēdicario aduersus qdē possessorē ē si ue fur ipse possidet siue aliꝰ qlibet. Cōditio aūt aduersus furē ipz beredē vl' eiꝰ lz nō possideat cōpetit.

agere pōt: vt. ff. e. quas. §. si ego tibi

p Actio. res tm̄ ñ furtiua: vt dixi. ō. e. §. aliquādo.

q Cōpetit. ꝛ debitorē q surripuit.

r Itē si fullo sarcinator. q sunt dicti vt. ō. man. §. fina.

s Dz ⁊ bone. facit. ff. e. l. itaqz.

t Possit. imo vī q̄ sēp dñs debeat furē ꝓuenire: vt. ff. loc. ⁊ ꝓdu. l. cū i plures. §. vestimenta. sz ibi ō acti. i rē vel ꝓdi. furtiua dicit: hic aūt ō ac. furti.

u Idē. i ptē. vt furti actio ꝓpetat dño ⁊ facit ad hūc. §. ff. ō ꝓdi. sine cau. i. l. si fullo.

x Dz nra. i decisionibus. vt. C. de fur. ⁊ f. cor. l. fi. §. tales itaqz.

y Ad alteraz. vñ actio furti hoc casu ñ ē ambulatoria.

z Ipsi. s. cōmodatori.

Hāc actionē. ⁊ penā exactā dño restituere ñ cogit' q: vbi piculū ibi ⁊ ꝓmodum: vt. C. de fur. l. fi. §. sed cum.

b Peruenit. agēdo ꝓtra eū actione commodati.

c Ab eo. s. cōmodatario.

d Supposituz. s. furem.

e Ei qui. s. cōmodatario. Accur.

f Cū manifestissimuz. vnde dico q̄ eligēdo vnā repellit' ab altera si scies a prin. fuit.

g Sed is. dolo. .ō. q. mo. re ꝛ. ob. .§. ꝓterea. ⁊. C. de po. l. i. ⁊. l. p. ⁊. l. f. ⁊ idē qō hic: hēmus .ff. e. eū q. §. is aūt

h In summa. i. vt breuiter hunc tit. expediamus.

i Proximꝰ. a. x. anno ⁊ dimidio. s. vt. ō. diximus de iuti. sti. §. furiosus facit ad hunc. §. ff. .e. l. ipu. ⁊. ff. ad sil la. l. excipiuntur. ⁊ .ff. ō re. iu. l. pupil.

a Furti vendicando. i. dominium petendo si extet.

b Cōdicēdo. i. i psonā agendo ꝓditōe furtiua si ꝓsumpti sunt: ⁊

De vi bonoꝝ raptoꝝ
De lege aquilia

facit ad hūc.§.ff.de ꝓdi.fur.l.si ꝑ fure.§.furti.ꝛ.l.i ꝓdic.ꝛ.j.de act.§.sic itaqꝫ.ꝛ.C.de fur.l.ancille.

Q De vi bonoꝝ raptoꝝ.viso de furto ſeq̄t de rapina.

q Ui res alienas.large accipe:vt etiã si sint cõmunes idẽ sit quo ad socij partẽ:vt.ff.de fur.l.si socius.

d Furti.ſ.nõ manifesti etiã si depẽdat ſecũdũ Po. qõ falsum est.imo si deprehendatur manifestus est:ꝛ i quadruplũ põt cõuenirí:vt.ff.de furtis si vẽdidero.§. cũ raptor.al'si non deprehendat nõ manifesti trnetur: qua actione si fuerit actũ tollitur vi bonoꝝ rap.nisi in id quod excedit:vt .ff.e.l.i. Itẽ i casu nec manifesti: nec ñ manifesti tenet vt sigs ex domo i qua nemo erat rapuerit:sed tñ hac rõne vi bo.rap .tenet ꝫ Po.vt.ff.õ fur. l. sigs de domo. als ex domo. sed hoc ẽ falsaꝫ:qꝛ ibi erat actuꝫ furti nõ manifesti: ꝛ iõ amplius ceſſet hec actio.ꝛ iõ dat' hic actio vi bo.ra.qꝛ excedit:ꝛ in id quod excedit: vt dicta.l. .ff.eo.l.i.ꝛ facit de actio.ꝛ ob.l.qui seruum.§.fi.

e Qui rapit.q.d. nullus:vt hic.ꝛ.ff. ꝙ me.cau.l.si cũ excep.§.qui vim.

f Annũ.ſ. vtilem vt.C.e.l.fi.ꝛ.l.res ꝛ.C.de no.l.pe.

g Quadrupli. nisi i casu quo agit' ad duplũ tñ: vt.C.de paganis.l.paga.ꝛ.l.xp̃ianus.que est huic cõtra.sed illud est speciale.

b Utilis.i.efficax ꝛ directa.vl' dic ꝙ directa ꝓpetit qñ plẽs res rapte sũt:ſꝫ vtilis qñ vnũ tñ bonũ raptũ ẽ.i. vna res rapta ẽ. ꝛ facit ad hoc qõ plalis oño.ſ.raptoꝝ trahat' ad singlarẽ:vt.ff. õ ꝓdi.ꝛ demõ.l.falsa.§.vlt.ꝛ.ff.de neg.geſ.l.iij.§.negocij.ꝛ.ff.de peti.here.l.regulariter:ꝛ.l.licet.Accur.

i Extra pe.repete nõ manifesti. k Dixerimus:vt.§.ti.i.i fi.

l Raptor ꝓpẽdat'. Ꝫ quo põt raptor ñ depẽdi cũ dicat' eripe q̃si de manu auferre:vt.ff.ne qs eum q i ius.l.iiij.§.i. R. distigue aiuꝫ auferẽtis:vt si erat animus ei palã:ꝛ quasi ꝑ vim auferẽdi:ſꝫ ibi neminẽ ineniat tñ ẽ raptor sed fur ẽ q habet aiuꝫ vt faciat clã:ſꝫ iterdũ depẽdat':ex qua depẽsione efficiatur manifestus:vt ar.§.ti.i.§.furtũ aũt a furno.

m Ridiculũ.bene dixi siue nõ:ridiculũ enim erat ꝛc̃.

n Qui clã.i.fur nec manifestus.nã raptor tenet' i q̃druplũ.hic fur nõ manifestus i duplũ tñ vl triplũ cũ re:ſꝫ q palã furat':cer tũ ẽ i plus teneri q̃ raptorẽ cũ i quituplũ cũ re teneat'.

o Quia tamẽ.istud qꝛ videt' supfluũ:vel pone qꝛ ꝑ sed.alij ita tamen:ꝛ tunc est planior.

p Absolui dꝫ.ſ.ab actõe vi bõ.rap.iudicis snia:vt qdã dicũt: vl' ipso iure ſꝫ.Aꝫ.vt.ff.de pub.ꝛ vecti.l.cõmissa.

q Sed nedum.pro tamen ſm quosdam:vel pone propꝛie.

r Inueniatur.sic õ ti.i.§.vnde illud.Accursius.

s Cõstõnibus.vt.C.vnde vi.sigs in tãtã.ꝛ in alijs sequẽtib⁹ vsqꝫ in fi. ti.sed hic,psequit' tñ tenorẽ illi⁹ sigs in tãtaꝫ.ꝛ in alijs sequẽtib⁹ vsqꝫ i fi.ti.sup qua mã lõgũ eẽt hic dicere.cũ.xxi.qõnes ibi notẽt' ſp ꝓdcã.l.

one nõ utiqꝫ expectat' rẽ i bõnis actoꝛis eẽ.nã siue in bonis sit siue nõ:si tamẽ ex bõnis sit:locum hec actio habebit.quare siue locata siue cõmodata: siue etiã pignorata siue deposita sit apud ticiũ res: sic vt interſit eius eã rez per uim non auferri:veluti si in deposita re culpam quoqꝫ ꝓmisit:siue bona fide possideat: siue vſũfructũ quis habeat in ea: vl' qd aliud iuris: vt interſit eius nõ rapi: dicẽdũ est ei cõ petere hanc actionẽꝫ: nõ vt dñiũꝫ accipiat:ſꝫ illud solũ qõ ex bonis eius qui rapinã passus ẽ: idest qõ ex substantia eius ablatum esse,ponat'. Et generaliter dicendũ ẽ ex quibus cauſis furti actio cõpetit i re clam facta:ex hisdeꝫ cauſis oẽs habere hanc actionem.

De lege aquilia.

O Amni⁹ iniurie actio constituitur p legẽ aqliã.cui⁹ ꝓmo capite cautũ ẽ:vt sigs alienũ boiez alienãue q̃drupedẽ: q̃ pecudũ numero sit:iiuria' occiderit: q̃sti ea res i eõ ãno plimi fuerit:tãtuꝫ dñõ dare dãnet'. Nõ aũt nõ ꝑcise de q̃drupede: ſꝫ õ ea tñ q̃ pecudũ nũero ẽ cauet':eo ptinet ut neqꝫ õ feris bestiis:neqꝫ de canib⁹ cautũ eẽ itelligam⁹:ſꝫ õ bis tñ q̃ gregati ꝓprie pasci dicũt':q̃les sũt eq: muli:asini:oues:boues:capre. De sui b⁹ quoqꝫ idẽ placuit: nã ꝛ sues pecudũ appellatiõe ꝓtinent': q:ꝛ hi gregati pascũt'.sic deniqꝫ homer⁹ i odissea ait. Dic diu⁹ Eli⁹ martianus i suis ꝓstõib⁹ refert grecũ

Iniũria aũt occidẽ itelligẽ qui nullo iur occidit. Itaqꝫ q latronẽ

t Soli.ꝓprie.q̃qꝫ tamen improprie:vt.C.de ac. em. .l.ij.ſꝫ rei mobilis dicit' occupatio:ſꝫ etiã q̃qꝫ imobilia dicant' occupari:vt.C.õ rei ven.l.domũ.

u Sane actõe.ſ.vi bo. ra.

x In bonis.i. in dñio: vt .ff. de acqui.re.do.l. rem i bo.ꝛ.l.statuas.ꝛ.ff.de v.ſi. .l.bonoꝝ appellatio. vel si etiam bona fide possidean tur idem est.

y Si ex bonis. nisi aliqõ tus habeat:vt statim p exẽ pla probat.

z Hec actio.ſ.vi bo.rap.

a Deposita.i. promissa custodia a depositario. vt §. ti.i.§.pe.vel etiã ꝓmisit cul pã vt sequit':vel etiã si prẽ ciũ acceperit depositõis:ñ tñ q̃si mercede tenet' eidẽ: vt.ff.e.l.ij.§. dicet aliquis. alioquin esset locatio: vt §. man.§. finali.

b Hanc actionẽ.facit.ff.vi bo.rap.l.ij.§.ꝛ generalr.

c Dominiũ.i. dñi estimationẽ:vt.ff.ꝙ me.ca.l.si mulierũ.§.ꝙ possessionẽ.ꝛ.ff. vti pos.l.pe.

De lege aquilia. post maleficiuꝫ rapine sequitur de damno quod per.l. aquil. punitur.

d Damni iiurie actio .i.actio aquilie legis que cõpetit p damno dato.i. destructiõe alicuius rei facta. nã sic dr damnũ diminutio primonii:vt.ff. de dã.infec.l.ij.si aũt rẽ alterius surriperes: ſꝫ videaris dãnuꝫ inferre: tñ nõ infers tale ꝙ p hunc titulũ tenearis:sed acti.fur.vt.ff.e.l.si seruus seruũ. §.si oliuã:ꝛ.§.idez ꝛ in silua. Accursius florentinus legum doctor.

e Primo capite.habebat.n.hec tria capita siue capitula: ꝛ de primo capi.dicitur hic:secundũ autem non est in vsu:de tertio dicitur.j.eo.§. caput. ſm Azo.§.capite.ꝛ.ff.e.l.ij.

f Iniuria.idest non iure.j.eo.§.iniurie.

g Occiderit.nõ occiderit:nam si alio modo lesit ex tertio capite agit': vt.j.eo.§.capite tertio. Accursius.

h In eo anno.scilicet preterito.

i Plurimi.habita estimatione:non affectiõe singuloꝝ: sed cõmuni estimatione.vt.ff.eo.si seruum meum.

k Domino.vt.ff.eo.ti.l.item mela.§.legis. vel quasi domino: vt fructuario vel alij qui habet ius in re.vt.ff.e.itẽ mela.§.fi.ꝛ.l.sequenti.

l Quod aũt pascũtur.facit.ff.de le.iij.l.legatis seruis.§.pecoribus.

m Iniuria.facit.ff.e.sed ꝛsi quecunqꝫ.§.iniuriam.

n Latronẽ.ſ.diurnũ:vt tñ clamet ꝛ se defendat.ſꝫ furẽ etiã si se nõ defendat.vt hic subijcit:ꝛ.ff.e.l.iiij. o Aliogn.si culpa iterueniat.

p Non minus.i.non plus ex dolo ꝙ ex culpa:cũ etiã leuissima culpa i hanc actionẽ ueniat:vt.ff.eo.l.in lege.vel propꝛie lege ꝛ conuerte litteram. non minus ꝛc̃.idest non minus ex culpa ꝙ ex dolo.sic ꝛ alꝫ.ff. de pac.l.iurisgen.§.pactorum.ꝛ.ff.de secun.nup.l.cum apertissime. ꝛ.ff.õ pig.paulus.§.damus.ꝛ est figura hiperbaton ſm Jo.

q Distinguit: vtrū ꝓmiserit dolo vel culpa vl non.
r Nulla culpa. nisi data opa factū ē: vt.ff.eo.l.idē si obstitrix.in fi.⁊.l.nā.
s Reus. q; hoc nō est ei ō putatū. ar.in auc. vt hi qui ob pe.res mi. §. sin vo tacuit.col.vi.⁊.ff.e.l.iō iu.i fi.
t Itē putator.i. qui putat vites in arboribus positas vt in quibusdā terris sunt: vel etiā ipas arbores.nā ⁊ arbores putant.
v Proclamauit.nisi forte dolo:vt.ff.e.l.si putator.
x Imperitia.facit.ff. ō re.iu.l.ipitia.⁊.ff.e.loca.l.sigs fundū.§.celsus. ⁊.§.siquis fundū vel domuz.§.celsus. ⁊.§.sequitur.⁊.ff.ō suspec.tuto.l.tutor quoqz.§.fi.
y Infirmitatē. non debet .n.ifirmitatē suā i alteri⁹ lesionē ꝓuertet.vt.ff.e.iō iu.
z Deberet.puta in reda vl vehiculo.vl ēt ipo equo
a Quāti. eo āno. māliter verba ponunt:⁊ habes ea ē eo.ti.in prin.
b Constat in heredē. nisi ex dāno locupletior fact⁹ ē vt.ff.e.ide neraci⁹.§.hāc ac.
c Estimaret.opponit de eo qui bodie plurimi fuerit qꝫ olim:⁊ occisus est ab aliquo.nā nō videt in hoc casu esse penalis hec actio. ergo vī trāsire ōbere i hoc casu ad heredes.sz nō seqt lz repiatur i hoc casu qꝫ nō sit penalis: tñ nō ē apta nata vt trāsire ōbeat: vt i hoc exēplo. aliqs nō videt vl ñ ridet actualiter: tñ apt⁹ est ridere vel videre naturaliter vt ar.ff. de aqua quo.⁊ esti. .l.i.§. quotidiana. vt.ff. de flu.l.i.§.itē iterdū.
d Illud.ea q̄ diximus per totum hunc titulum.
e Nam hereditatis. in. l: eni aquil.damnū ꝓsequmur ⁊ amisisse dicimur qō aut ꝓsequi potuim⁹: aut erogare cogimur:vt.ff.e.l.pinde. et .l.si ꝑuū occi.⁊.l.si ser.meū.
f Itē. vel ex comedis. qui cantabant ō comedia:⁊ vn⁹ sine altero cātare nesciebat
g Qui supsunt. facit ar. ꝯ .ff. de ac.em.si sterilis.§.cū per venditorē.⁊ de peri. et ꝓmo.rei ven.l.fi.
h Liberum damnum .s. quanti fuerit in anno retro vt ſ.eo.in principio.
i Capitalis criminis.s. legis cor. de sic.vt.ff.e.l.inde neratius.§.sed si dolo.⁊.§.sz etsi.nā ⁊ ꝑ seruo occiso ea lege agit: vt ꝑ liberto. vt.ff.ad.l.cor. de sic.i.l.i.§.i. donec tū agitur vna nō poterit agi reliqua. vt.ff. de publi.iudi.l.iiij.⁊.ff.vi bo.rap.l.i.§.i. sed peracto vno aget de reliquo. vt. C. qū ciuilis actio pre. cri.l.i.⁊.ff.vi.bo.rap.l.ij.§.i.

insidiator ē occiderit: nō tenet ꝑti qz si aliter periculū effugere nō pōt: ac ne is qdē hac lege tenet: q casu occidit: si mō cl̄pa ei⁹ nulla inuenitur. nā alioqñ nō min⁹ ex dolo qz ex culpa qsqz hac lege tenetur:
Itaqz siqs dū iaculis ludit vl exercitat trāseūtē seruū tuū traiecerit distinguitur. Nā si id a nulite q i cāpo eo: vbi solit ē exercitari: ad missū ē: nulla culpa intelligit eius: si ali⁹ tale qd admisit: culpe rēus ē Idē iuris ē de milite: si i alieno loco qz q ad exercitādū militib⁹ ōsti nat⁹ est: id admisit Itē si putator ex arbore deiecto ramo seruū tuū trāseūtē occiderit: si ꝑpe viā publicaz aut uicinalē id factū ē: neqz ꝓclamauit: vt casus euitari possit: culpe reus ē: sz si ꝓclamauit: neqz ille curauit ꝑcauere: extra culpā ē putator Neque extra culpā eē itelligit si seor: sū a uia forte vl i medio fundo cedebat: lz nō ꝓclamauit: q; in eo loco nihil extraneo ius fuerit versandi Preterea si medic⁹ q seruū tuū secuit: dereliqt curatiōnē: ⁊ ob id mor: tuus fuerit seru⁹: culpe reus erit. Impēritia quoqz culpe ānumerat: veluti si medicus seruū tuū occiderit qꝫ male eum secuerit: aut ꝑperā ei medicamētuz dederit Impetu quoqz mularū quas mulio ꝓp impitiaz retinē nō potuit: si seru⁹ tu⁹ oppssus fuerit: culpe reus ē mulio. sz si ꝓp ifirmitatē eas retinē nō potuerit: cū ali⁹ firmior eas retinē potuiss: eq̄ cl̄pe teneat Eadēqz placuerunt de eo quoqz q cū equo veherētur: impetū ei⁹: aut ꝓp ifirmitatē: aut ꝓp ipitiaz suā retinē nō potuerit Quis aūt verbis legis q̄zti⁹ id i eo anno pl̄i miue fuerint: illa sntia exprimitur: ut siqs hoiez tuuz q bodie claudus: aut manc⁹. aut lusc⁹ erit: occiderit: q in eo anno itegr: aut p̄ciosus fuerit: nō tm̄ teneatur q̄zti bodie erit sz q̄zti eo anno plūmi fuerit: q rōne creditū ē penalē eē h⁹ legis actionē: q: nō solū tanti quisqz obligatur: q̄ztū damni dederit: sed aliqñ lōge pl̄is: iōqz ꝓstāt i heredē eam actionē nō transire: q transitura fuisz si ultra damnum nūqz lis estimāret Illud⁴ nō ex uerbis legis sz ex iterptatiōe placuit: nō solū ꝑ empti corporis estimationē habē daz eē sz ea q̄ ꝓdixim⁹: sz eo amplius quicquid ꝑterea pempto eo cō pore damni uob illatū fuerit: uelut si ꝑuū tuū heredē ab aliquo istitutū antea quis occiderit q̄z is iussu tuo hereditatē adierit: nāz hereditatis quoqz amisse rōez eē hñdā cōstat Itēz si ex pari mulaꝝ vnaz ul ex q̄drigis equoꝝ vnū quis occiderit vl ex comedis vnus ser⁹ occisus fuerit: nō solū occisi fit estimatio: sz eo ampli⁹ id quoqz ꝓputat: quāti deꝑciati sunt q supsūt. Libē rū aūt ē ei cui⁹ ser⁹ occisus fuerit ex iudicio ꝑuator legis aqlie dānū pseq ⁊ capitālis criminis eū reū facere. Caput secūdum legis aqlie i vsu nō est. Capite⁵ tertio de omni cetero dāno cauet. Itaqz siqs seruū meū vel eā quadrupedē q̄ pecudz numero est vulnerauerit: siue eā quadrupedē q̄ pecudū numero nō est: veluti canē aut ferā bestiam vl̄nerauerit: hoc capite tertio actio ꝓstituit i ceteris quoqz oībus aialibus Itē i omnibus reb⁹ que anima carēt: dānū per iniuriā datum hac parte vendicatur Liquid. n. ustū aut ruptū aut fractuz fuerit: actio ex hoc capite ꝓstituitur: q̄zq̄z poterit sola rupti⁶ appellatio i oēs istas causas sufficerē. Ruptū enīz itelligitur: qō quoquo modo corrupt̄ est. vnde non solum fracta aut usta: sed etiā scissa ⁊ collisa ⁊ effusa ⁊ quoquo mō perēpta atqz deteriora facta hoc uerbo ꝓtinet Deniqz respōsum est: siquis i alienum uinū aut oleū id miscuerit: quo natural bonitas uini aut olei corrūperetur: ex hac parte legis aquilie eū teneri. Illud⁷ palā ē: sicut ex primo capite ita demū quisqz tenetur si dolo aut culpa ei⁹ homo aut quadrupes occisus occisaue fuerit ita ex⁸ hoc capite de dolo aut culpa ⁊ de cetero dāno⁹ quēqz teneri. Ex hoc tamē capite ñ quāti i eo anno: sed quāti i diebus. xxx⁸. proximis res fuerit obligatur is qui damnū dederit: ät nec plurimi quidem uerbū adiicitur: sed Labino recte placuit: peride babēdā estimationē ac si etiā hac parte plurimi uerbū adiectū fuisset: naz plebē romānā que Aquilio tribuno iterrogāte hāc legē tulit ꝓtētā fuisse: qō primā parte eo uerbo usa est Ceterūm placuit ita demū directā ex hac lege actionē esse: siquis precipue corpore suo dānū dederit: ideoqz i eū qui alio modo dānū dederit: utiles actōes dari solēt: ueluti siquis hominem alienū: aut pecus ita iclauserit: ut fame necaretur: aut iumētū ita uehemēter egerit: ut rūperet: aut pecus itm̄ exagitauerit ut precipitaretur aut siquis alieno seruo persuaserit ut arborē ascēderet: uel i puteū descēderet: ⁊ is ascēdēdo uel descendēdo aut mor: tuus: aut aliqua parte lesus erit: utilis actiō i eū datur Sed siquis alienum seruū: aut de ponte: aut de ripa in flumine deiecerit: ⁊ is suffocatus fuerit eo qꝫ ꝑ iecit: corpore suo damnum dedisse

k Capite. dāno. qō. s. nō ꝓtinet in primo capite: vt.ſ. .e. in principio.
a Rupti. qō verbuz est legis tertij capitis.
b Sufficere. sed nō ē nouū vt spāliter qbusdā enumeratis gnāliter subiciatur verbum in quo singula cōplectantur: vt.ff.eo. si seruus seruū. §. inquit lex.
c Illud. culpa. etiā leuissima: vt.ff.e. i .l. aqlia. l. leuissima al nō: vt.ſ.e. iuria
d Ex hoc. s. tertio qō ē loco secūdi.
e Dāno. i. dāno dato i ceteris reb⁹
f Exx. sed quare minus spaciū i tertio capite qꝫ in primo apponitur. R. qz i primo grauius deligt: ⁊ ideo grauius punitur: vt.ff. de offi.ꝑ.l.diuus. ⁊ melius facit lex precedens.
g Aut nec vbū adiect. i. nō est positū i hoc tertio capite.
h Romanā. ergo est plebiscitū qō ē veruz: vt.ff.e.l. i.⁊ .§. de iu.na.§. plebiscitū.
i Prima pte. q̄ .n. i pfatōe dicūt i ꝯctib⁹ repetita credūt: vt.ff.ō v. ob. .l.ticia.§. idē rñdet ⁊.l.qō sic. ⁊.ff. de re.du.l.fi.⁊. C. fami.her.l.quotiēs. ⁊.ff.ō ꝓdi.isti. l.cū seruus.⁊.ff. de ac. emp.l. si venditor hois ⁊.ff. ō ꝓhen. emp.q fūdū: ⁊ de le.iij.l.i repetēdis. ⁊ ō ꝓdi.⁊ ō.l.auia. al qz. ⁊.l.libertis.⁊ .ff.ō le.ij.l.latin⁹. ⁊.ff.ō fū.istru.le.l. .iij. ⁊.l. seie. §. gaio.⁊.ff. de pac.do. cū pf. sz ar. ꝯria sūt .ff.ō an.le. l. seio. al.ff.ō adi.le.l.seia ⁊.ff.ō fideiuſ.l.fi. .§.i.⁊.ff. de here. instī.l. sabinus.fecūdū. Jo.
k Cetez placuit. qz. q occasionē dāni dat: dānū dedisse videt: vt.ff.e.l.q occidit.§.i hac quoqz actōe. l Actio dat .ſ.l.aql. ⁊ nihilomin⁹ i fcm: vt.ff.e.l.itē si obstitrix.§. siqs hoiez.
m Siqs. nō difficulter. imo facile: vt.ff.e.q̄ ac.i fi.

IIII

n Aquilia.i.directa actione legis aquilie.
o In factū actōe.i.subsidiaria:q̄ i dānis dar':q̄ lege aqlia nō ꝓbēdūtur:vel nō tenet':vt.ff.e.si seruū.z.§.fi.z videt' hec eē ꝓtoria:vt.ff.de ꝓscri.ver.l.actionū.
p Siqs misericordia.ſz si ñ duct⁹ misericordia dar' furti:vt.ff. de dolo.z.l. elegā ter.§.idē labeo.
q Cōpeditum.est enim dolo ꝓmū vt.ff.depositi.si bo minē.i.℞n.
r At fugeret. hic nō:qñq̄ dānū dat a corpore i corpus:z tūc locuz habet actio legis aq lie directa:qñq̄ a nō corpore i corp⁹ vt pz̄ꝑ multa exē pla.s.pri.§. qñq̄ econtrario de corpore i non corpus: vt si annulū excussi vt in aquam cade ret:vt.ff.e.si seru⁹ seruum. §. siquis de manu.z in his duob⁹ casibus ha bet locum vtilis ac tio legis aquilie:z nihilominus in fa ctuz secūdū Jo. vt .ff.e. quēadmoduz .§.magistratus.al' municipales: cum vtroq̄ casu vtrāq̄ repiā dari: ſz Jo. vt.ff.vi bo. ra.l.ij. .§.si publica.qñq̄ a nō corpore i non corpus:z tunc ſub ſidiaria i fcūz ꝓpe tit:vt.ff.e.si seruuz .§.fi.de qua actōe in factum quot ha bet naturas dic vt hic diximus. ſ. de inter.§.finali.

nō difficulter intelligi pōt ideoq̄ ipſa lege aquiliā tenet'. Sed si nō corpore dānū fuerit datū:neq̄ corpus leſū fuerit:ſz alio mō alicui dānū ꝓtigit:cū nō ſufficit neq̄ directa neq̄ vtilis aqlia:placuit eū q̄ ob noxi⁹ fuerit i⁹ factū actōe teneri:ueluti siqs⁹ misericordia duct⁹ alienū ſuū ꝓpēditū ſoluerit ūt fugeret.

De iniuriis.

Generaliter iiuria dr̄ oē qđ nō iure fit: ꝑticulariter als cōtumelia q̄ a ꝓtēnēdo dcā ē quā greci appellāt:als culpa quā greci ad dictū.ſicut i lege aqlia dānū iiuria datū accipit'. Als iniquitas z iiu ſticiā quā greci uocant. Cū.n.ꝓtor ul' iudex nō iure cōtra quē ꝓnūciat iniuriā accepiſſe dr̄. Iniuriā autē ꝓmittit' non ſolū:cū qs pugno pulſat⁹:aut fuſtib⁹ ceſus ul' etiā verberat⁹ erit: ſz etiā cui ꝓui ciū factū fuerit:ſiue cui⁹ bona qđā ſi debitoris q̄ nihil deberet:poſſeſſe fuerit ab eo q̄ itelligebat: nihil eū ſibi deberi:ul' ſiqs ad infamiā alicui⁹ libellū aut carmē aut hiſtoriā ſcripſerit:ꝓpoſuerit:ediderit: doloue malo fecerit:q̄ qcqđ eoz fieret⁴:ſiue qs mr̄emfamiliās:aut ꝓteſtatū: ꝓteſtatāue affectāt⁹ fuerit ſiue cui⁹ pudicicia attrectata eē dicet' :z deniq̄ aliis plurimis modis admitti' iniuriā:manifeſtū ē. Patit' aūt qs iniuriā:nō ſolū p ſemetipſū:ſz etiā p liberos ſuos quos i ptāte hz. Itē p uxorez ſuam:id.n. magis ualuit. Itaq̄ ſi filie alicui⁹ q̄ Ticio nupta eſt:iniuriā feceris:nō ſolū filie noie

f De iniurijs. poſt alia priuata delicta z de iniurijs ponit:qđ priuatū eſt delictū.i.ñ publicū:nec enim cuilibet ꝓpetit:ſed iniuriato tātū.

t Generaliter.facit.ff.e.l.i. Accur.

§ Iniuſtitia.iniqtate ꝓmittit iudex qñ ℈ eqtatē pnūciat: iniuſticiā qñ ꝓtra ſtrictū ius:iniquitatē z iniuſticiā qñ ℈ vtrūq̄ pnūciauit. Accur.

x Accepiſſe dicitur.ſ.ille ꝓtra quē eſt iudicatū.
y Iniuria.hoc ꝓſequitur ꝓout hoc ti.accipitur.
a Cōuiciū.quaſi ꝓuociū:cū i vnū plures voces,pferūtur:vt.ff. .e.apud labeonē.§.ꝓuiciū.
b Quaſi debitoris.cū nō eſſet:vt hic.z.ff.e.l.iniurie.
c Qui itelligebat.ex affectu.n.fit iiuria:vt.ff.e.l.ij. Sz qđ ſi eratvere debitor.adhuc vr̄ vt idē cū nihil adeo duz ē q̄ familiaritatē pōpāq̄ oñdi.qđ.n.tā duz tāq̄ ihumanū q̄ publicatione pōpāq̄ rez z pauptatē detegi z vilitatē ſi ē:vt.C.qñ z qbus debetur quarta pars ex bo.d.l.ij.§.i.ſz dico ℈ ſi iure eū ꝓuocaui vel meū debitorē appellaui.cū eſſet:vt ar.ff.e.eū qui.in prin.
d Fieret.niſi nocens erat:nam peccata nocentium nota eſſe expedit:vt.ff.eo.eum qui. in prin. Accurſius.
e Patrēfa.matrēfamilias dicimus que eſt note auctoritatis z honeſte vite i domo ſua:vt.ff.de lib.exhi.l.ij.§.fi.z.ff.d bis qui ſunt ſui vel alieni iuris.l.nam ciuium.
f Pteteſtatū.ꝓteſta gen⁹ ē veſtis q̄ nobiliores ciues romani ſolebāt vti.vnde ſi al⁹ q̄ cui ꝓmiſſuz erat deferebat i alicuius perſone certe ignominiam iniuriarum tenebatur illi quē inſectabatur
g Affectatus.affectari eſt frequenter ſequi ſic plerunq̄.ſed attentare eſt blando ſermone pudicitiam alicuius impetere: vt.ff.eo. item apud labeonem.§.aliud. h Cuius.i.alicuius.
i Plurimis modis.qui notant'.ff.e.per totum.z.C.per totum.

tecū iniuriaz agi pōt: ſz ēt quoq̄ pris z mariti noie. Contra aūt si viro iniuria fcā ſit:vxor iniuriarū agere nō pōt. Defendi.n.vxores a viris:nō viros ab vxoribus equuz ē. Hz z ſocer nur⁹ noiē cui⁹ vir in ei⁹ ptāte ē:iniuriaz agere pōt. Seruis aūt ipſis qđē nulla iiuria fieri intelligit':ſz dño p eos fieri videt'.nō tñ iiſdē mōis qb⁹ etiā pēr liberos z vxores:ſz ita cū qd atrocius ꝓmiſſū fuerit:et qđ apte ad ꝓtumeliā dñi rēſpicit:veluti siqs alienū ſeruū atrociter verberauerit: z in hūc caſū actio ꝓponit'. At si qs ſeruo ꝓuiciū fecerit uel pugnō eū pcuſſerit:nulla in eū actio dño ꝓpetit. Hz ſi coī ſeruo iiuria fcā ſit equū ē nō ꝓ ea pte qua dñs⁹ qſqz ē eſtimationē iiurie fieri:ſz ex dño rū pſona:q̄ ipſis fit iniuria. Qđ ſi uſufruct⁹ i ſuo ticii ē: ꝓprietas menii ē:māgis meuio⁵ iniuria fieri intelligit'.ſz ſi libero homini q̄ tibi bona fide ſuit: iiuria fcā ſit: nulla tibi actio dabit':ſz ſuo noie is ex piri poterit:niſi i ꝓtumeliā tuā pulſat⁹ ſit.tūc.n.ꝓpetit z⁹ tibi iniuriaz actio. Idē ergo ē z in ſeruo alieno bona fide tibi debuiēte: ut toties admittat' iiuriaz actio: quoties i tuā ꝓtūmeliā iiuria ei fcā ē.

Pena aūt iiuriaz ex lege.xii. ta. itroducta ē:pp mēbz^e qđē^d ruptū taliō erat:pp os uero fractū nūmarie pene erāt ꝓſtitute: q̄i i magna^f uerez pauptate:ſz poſtea ꝓtores pmittebāt ipis q̄ iiuriā paſſi ſūt eā eſtimare:ut iudex ul' tāti ꝓdemnet q̄ti iiuriā paſſus eſtimauerit uel

k Patitur.i potestate hz ſi ille q̄ iniuriā fecit ſcit eos eē in ptāte: lz ignoret in cuius poteſtate,aliogn nō:ſic marito ſi mulierem viduā credat. vt.ff.eo.l.eum q̄ nocentem.§.fi.
l Per vxorem,vel ſpōſā vt.ff.eo.item apud.§. ſponſum quoq̄.
m Itaq̄.ſed etiā pr̄is. lz i poteſtate patris eius non eſſet.vt.ff.e.l.i.§.item.
n Cuius.ſ.femine.
o Seruis. nulla iniuria quātū ad hoc vt agant.ſ.in ſpecto iure ciuili.ſed ſi iſpecto iure naturali. vt.ff.e.eū qui.§.i.z.ff. de bis qui ſūt ſui vel ali.iu.l.iij.z ſ.d bis qui ſunt ſui vel ali.iu.§. fi. que ſunt ꝓtraria.
p Per liberos.i.filios.
q Atrocius.q̄ equum ſit.
r Et qđ apte.repete z cuz idem ꝓmiſſū fuerit. Et qđ .rc. Si aūt nō i dñi ꝓtumeliā:ſz ſerui tm̄: tñ adhuc nō dz mulcta relinqui a ptore vt.ff.eo.itē apud labeonez. .§. ſiquis ſic fecit.
s Domini reſpicit.bis duobus casibus dño datur actio:hoc ē ſiue ad eius ꝓtumeliaz fiat iniuria. ſiue ſeruus atrociter verberet':z tūc dñs aget ꝓpter iniuriā ſeruo factā:non tñ ſerui noie: quaſi ſeruo competat actio ſed in primo caſu ſuo noie pro iniuria.ſ.ſibi ꝓmiſſa.
t Nunc caſum.non ſolum in ſuperiori caſu:quādo ad ꝓtumeliā dñi facta ē iiuria
v Dominus.imo pro parte dñi.vt.ff.eo.l.ſed non eſſe .ℨ.ſo. non ꝓtradicit ſi recte intelligatur:nam quilibet agit rōne dimidie: vt ſi duo ſūt: vnus nobilis:alius ignobilis:ſi ſeruus eſſet totus nobilis ageret in iur in.xx.nunc ergo aget in.x.ignobilis aūt ageret in.x.ſi eſſet totus ſeruus ſuus.nunc ergo agit in quinq̄:z ita quilibet pro parte ſua:z ratio dignitatis habetur:vel ibi erant pares per omnia domini.
x Sed ex dominoz.quaſi dicat non ex ſerui perſona.
y Magis.q̄ ticio. Accurſius.
z Veruio.niſi ad contumeliam vſufruc.facta ſit.vt.ff.e.l.itez.§. ſi vſufruc.z.§.item ſi liberum.
a Et tibi.non ſolum ei.
b In contumeliam.nec minus ipſe iniuriaruz aget. ideo in fructuario diſtingui oportet.vt.ff.eodem.item.§.item ſi liberum.
c Membrum.puta manum vel pedem.
d Quidem ruptum.ideſt detruncatum.
e Talio.ideſt ſimilitudo ſupplicij.vt membrum pro membro.
f Magna.hec eſt rō nō ad proximū: ſz ad illud qđ erat pena talionis
g Eſtimauerit:per ſacramentū taxatione iudicis.
h Sed pena.honoraria.facit §. de iure na.gen.§.proponebat.
i Eſtimatio.,ppoſita actione iniuriaz pretoria:que āno ꝓtinuo tollit': vt.C.e.l.ſi nō ꝓnitij.niſi in caſu vbi āno vtili dat'. vt.ff.q̄ me.cā.l. ſi cū excep.§.poſt annū. k Actore.ideſt caſtaldo.
l Domine.qui meſonauta dicitur.ff.nau.cau.ſta.l.i.§.ij.
m Vel ꝓpeduo.i.eo ſeruo:q̄ nullā aliā affert vtilitatē.ſz tm̄ ligat⁹ ſtat

n Sed ꝛ lex cornelia, ideo sic dicta, quia Cornelius silla prefectus ꝑus eam fecit: vt. ff. de accu. l. hos accusare, in fi. l. Accur.

o Introduxit. s. dicta. l. cor. in qua actione ꝑdemnatio fit estimatiõe iudicis iureiuran. in litẽ. vt. ff. e. in ꝓstitutionibus. sed nunquid his casib⁹ qui tres sunt ex. l. cor. est ꝑpetua hec actio, dicũt quidã vt. Ab. q sic: cuz omnis actio ex. l. descendẽs sit perpetua. vt. j. de perpe. ꝛ tem. ac. i prin. sz Jo. ẽ. dic. n. semp eã ãno ꝓtinuo tolli: vt. C. e. l. si nõ ꝓuicij. Et nõ q his trib⁹ casib⁹ ẽ ciuilis. al ẽ vbiqz ꝓtoria: cũ a ꝓtore sit inducta. vt. ff. e. l. ꝓtor.

p Pulsatũ, sine dolore.

q Verberatum. s. cũ dolore. vt. ff. e. l. cor. §. i.

r Domũ, facit. ff. de his q deie. vl effu. l. i. §. habitare

s Atrox, ideo atrox iniuria ab alio sepat quefit minor vt per hoc magis puniat: vt. ff. e. §. pena autẽ. ꝛ facit. ff. e. l. ꝓtor edicit. §. atrocẽ. ꝛ. §. p. ꝛ. l. vulneris. ꝛ. l. se.

t Ex facto, magis ꝙ ex p cio rei: vt. ff. de incen. rui. nau. l. pedius. §. i.

v Humili. q sit ꝑsona humil vic vt. C. ò ices. nup. l. humilem.

x Liberis, quibus aduersus parẽtes ꝛ pfonos agere pmittit: si sit atrox iniuria fcã eis a parẽtib⁹ ꝛ pfonis. vt. ff. e. l. ꝓtor edi. §. ꝑterea. puta. in oculo vl in ore vt. ff. e. l. prætor. §. fi. ꝛ. l. se.

y Nõnunq̃, idest aliqñ. et sic due negationes faciunt vnã affirmationem.

z Filiofa. nisi q: facta iniuria filio due actões nascũt ꝛ vtriusqz exercitiũ cõpetit pri: vt. ff. e. si vn⁹. §. filiofa. ꝛ. l. pater. sz fcã iniuria pri nõ ideo filius aget.

a Agere, ꝛ sic tollit vnuz iudiciũ p aliud: cũ tñ vtrqz sit ꝓductũ ad vindictam: vt. ff. e. ꝓtor. §. i. ꝛ. l. quod senatus. secus si alterũ eẽt de re familiari: vt. C. qñ ciuilis actio cri. ꝓ. l. i. ꝛ ideo si de iniur. atroci actũ ẽ: iniuꝝ. nihilominus põt agi. l. aglis ad damnũ ꝛ ecõuerso. nec. n. in actõe iniuria ꝙ agit ad dãnũ vt ad dãnũ, sz vt ad ꝓtũeliã: vt. ff. e. l. itẽ labeo. §. siqs vberato.

Qõ dcñ ẽ. vt s. e. §. pena. i fi.

b Pena pecuniaria, actori dãda.

c Extraordinaria. s. capitis vel status si iudici sedeat, vel pecuniaria inferenda fisco, non actori: vt. ff. e. l. finali.

d Constitutio. vt. C. eo. l. finali.

e Illustres. hi sunt q tñ noie illustres sũt: ꝛ nõ dignitate. Illi aũt sũt supra eos: q dignitatẽ ꝛ administrationẽ hñt: supra quos nemo est nisi impator. qõ dic vt nõui in auc. vt ab illustri. ꝛ q supra eos sunt. col. v.

f Actionẽ. i. accusationẽ. ꝛ est speciale, al ẽ. vt. ff. de ꝓcura. l. licet. §. ad actiones. ꝛ. ff. de pub. iudi. l. pe. §. ad crimen.

g Apparet. dic ergo hic casum eius legis si uis.

h Vt cui. idest alicui.

i Mala. i. maxilla.

k Percuteret. sed videtur q ex tali consilio nõ teneatur: vt s. de ob. que ex de. nas. §. ope. in fi. §. sed dic vt ibi diximus. Item ar. ẽ. s. man. §. tua tñ. ibi. nemo quia ex consilio.

l Dissimulatione. vt si risi vl lusi vl comedi cũ eo postea. Itẽ tollit nudo pacto ipo iure: vt. ff. de pac. si tibi. §. quedã actões. Sz nunqd é nata etiã stati fcã iniuria: an ita demũ si dicat: ad aiuz reuoco: qõ vltimũ dixit Bul. vi⁹ eẽ. sz certe imo é nata stati iniuria. nec. n. ex reuocatiõe ad aiuz vl vbis talib⁹ nascit hec actio: sz ex ꝓtumelia: vt. ff. de pac. l. si vn⁹. §. pa n⁹. Itẽ quomodo absoluetur hic nisi esset nata, certe nullo modo. vt. ff. de iniu. rup. tes. l. nã. ꝛ si. §. post defectũ: vt. ff. de ver. ob. l. decẽ.

m Nõ reuocauerit. i. aboleuit. nõ. n. oz dicere ad aium reuoco sz sufficit si remaneat irat⁹ ꝛ ei ñ recõciliat. Sed q si i vltima volũtate i pnia remittit q̃si coact⁹ morte ꝛ postea ꝙualet: nunqd renascit. vñ q sic: vt ar. s. ò dona. §. mortj cã. Itẽ q coactus remisit: vnde prætor ratũ nõ hz: vt. ff. q me. cã. l. i. sz ꝺdico q fuit sel extincta vñ in ppetuũ resuscitari ñ põt: vt. ff. ò so. q res. §. areã. Itẽ ꝑsumo q ppetuo voluerit remittere: siue ꝙualuerit siue non: nã alias nõ potuit bñ penitere. ꝑsumaz ergo eũ ñ fuisse imemorẽ diuine salutj: vt. C. ad. l. iul. repe. l. fi. Itẽ ẽ ꝺ ad id qõ hic dicit nuda volũtate tolli hãc actionẽ. ff. de neg. gest. l. põp. ibi. Nã quõ cẽ. sed certe ab initio tollit nuda volũtate ꝛ simplicitate vl vni⁹ tñ: sz si semel ad aiuz reuocauerit ñ remittit p nudã volũtatẽ: sz p volũtatẽ nudam vbis vl pacto exꝑsz: sic etiã ipso iure: vt dcũz ẽ p. l. ff. ò pac. si tibi. §. quedã. Accursius

n De obligationibus que ex q̃si delicto nascuntur.

Si iudex litẽ suam fecerit⁹: nõ ꝓprie ex maleficio obligatus videt. Sed quia neqz ex maleficio neqz ex ꝓtractu obligatus est: ꝛ vtiqz peccasse aliqd intelligitur: licet per imprudentiam. Ideo videtur quasi ex maleficio teneri: ꝛ inquantum de ea re equum religioni iudicãtis videbit penaz sustinebit. Itẽz is ex cuius cenaculo: vel ꝓprio ipsius: vel cõducto vel i quo gratis habitabat: deiectũ effusumue aliqd est: ita vt alicui noceret quasi ex maleficio obligat⁹ i telligitur. Ideo aũt non ꝓprie ex maleficio obligatus intelligitur: quia plerunqz qui ob alterius culpam tenetur: aut serui aut liberi. Cui similis est is qui ea parte qua vulgo iter fieri solet id depositum iponitur. Sin aũt criminaliter officio iudicis: extraordinaria pena reo irrogat. Hoc videlz obseruãdo qõ zenoniana ꝓstitutiõ itroduxit: vt viri illustres: qqz sup eos sũt: ꝛ p ꝓcuratores possũt actionẽ iniuriaꝝ criminaliter vl ꝑseq vl suscipe sm ei⁹ rei tenorẽ q ex ipa manifesti⁹ apꝑret. Nõ solũ aũt is iniuriaruz tenet qui fecit iniuriã. i. q ꝑcussit: verũ ille quoqz ꝓtinebit q dolo fecit iniuriã: vl q curauit ut cui mala pugno ꝑcuteret. Hec actio dissimulatõe abolet: ꝛ ideo siqs iniuriã ꝺre liquerit: hoc est statiz passus ad animũ suũ nõn reuocauerit: postea ex penitentia remissam iniuriã nõ poterit recolere.

De obligationibus que ex q̃si delicto nascuntur.

Si iudex litẽz suam fecerit⁹: nõ ꝓprie ex maleficio obligatus videt. Sed quia neqz ex maleficio neqz ex ꝓtractu obligatus est: ꝛ vtiqz peccasse aliqd intelligitur: licet per imprudentiam. Ideo videtur quasi ex maleficio teneri: ꝛ inquantum de ea re equum religioni iudicãtis videbit penaz sustinebit. Itẽz is ex cuius cenaculo: vel ꝓprio ipsius: vel cõducto vel i quo gratis habitabat: deiectũ effusumue aliqd est: ita vt alicui noceret quasi ex maleficio obligat⁹ i telligitur. Ideo aũt non ꝓprie ex maleficio obligatus intelligitur: quia plerunqz qui ob alterius culpam tenetur: aut serui aut liberi. Cui similis est is qui ea parte qua vulgo iter fieri solet id depositum

o Iudex. sive sit prefa milias iudex siue filiusfa. sz qñ ẽ filiusfamilias pr ò peculio tenet iqtũ fuit i peculio cũ filiusfami. litẽ suã fecit vt ita sint duo spãlia: ꝛ qz dat ò peculio. lz sit q̃ maleficiũ qõ ñ ẽ alias: vt. ff. ò bis q ò die. vl effu. l. i. §. si fili⁹: Itẽ qz inspicit tps quo fec litẽ suã i ꝺdẽnãdo lz alias rei iudicate tps spectet: vt. ff. ò pecu. l. q̃situ. ꝛ ꝑb. ꝛ boc. ff. de iu. l. si filiusfamilias. vl dic q fili⁹ ꝙuenit: vt nõ. i dicta. l. si filiusfa.

p Litẽ suã. i. ꝓtrouersiã vl litigiũ vt i id teneat iꝑ i quo lesit aliquẽ ꝛ hoc qñ ꝑ ignorãtiã vl ipitiã: vt. j. segt. nã si dolo: tũc ñ hz locũ hic titulus: sz ex maleficio tenet ꝛ fit infamis: vt. C. de pena. iudi. l. fi. sz nũqd hec oia i arbitro locũ hñt. dicit Jo. q sic vt. C. ò pac. l. siqs i ꝓscribẽdo. alij ẽ: cũ possit pena peti tñ ꝛ nec sñia valeat: vt. C. ò arbi. l. i. ꝛ. l. ij. ꝛ marie ꝛz noua iura q̃ loquũt cũ est iuratũ ab arbitro vl a ptib⁹ ꝛz q̃ nihil eis eric ꝑter sacrz: vt i auc. ò iudi. §. qz vo. col. vi. sz certe sñia ꝑma va ẽ. nec ob. hec auc. qz nihil erit ei. i. arbitro ꝑter sacrz ꝛc. s. vt possit cogi ptes suo stare iudicio. vl eis. i. ptib⁹. nã vocabit altera ptẽ ꝑ iuramẽtũ sz ꝛ ꝓtra arbitrũ aget: vt dictũ ẽ: ꝛ p actionẽ i factũ. vt. j. e. §. fi.

q Fecerit. i. male iudicauerit.

r Ex ẽctu. vel quasi.

s Iõ vñ. vt si dubitauit circa legẽ fusiaz caninã ꝺuri⁹ punit⁹ si aũt i. l. illa Gallus aglí⁹ mul⁹ puniat: ꝛ hoc qñ nõ fuit data pecunia iudici vl ꝓmissa: alias graues pene seqrẽt: vt. C. ò pena iudi. qui male. iudi. auc. nouo iuꝝ. ꝛ facit ad hoc. ff. de vari. ꝛ extraor. cog. l. fi. alias. i. Accursius.

t Itẽ is. habitabat, hospes plane nõ tenet: sed is qui hospitũ

De obligationibus que ex quasi delicto nascuntur
de actionibus

IIII

dederit:vt.ff.qui deie.vel effu.li.i.§.penul. Accursius.
u Id depositum.licet ipse non deposuerit.
x Si ceciderit.nō eni spectat vt noceat. y Pena.pstāda
z Necē aureoz:vl solidoz:vt.ff.ō his q die.vl effu.l.sivo.§.p
toz.7.§.fi.7 tūc dicas actōez i fcīm fore ānuā:vt.ff.ō popu.ac.l.fi.
a De eo ē.actio p
pena que heredi
dat sz i heredē nō
dat: vt.ff. de his
q deie.vel effu.l.
si vero .§. hec aūt
actio.
b Quinquaginta
7 ideo certa pena
statuit: qz nō pōt
estimatio liberi
toz poris fieri vt.ff.
ad.l.rbo.de iac.l.
.ij.§.ij.7 competit
hec actio ūra ānū.
7 nec heredi nec i
heredē dat: cū sit
penalis 7 popula
ris q prius dat ei
cuius magis inter
est: vt. ff. q de his
deie.del effu.sive
ro.§.que autem.
c Actio dat .ppe
tua sibi:sz alij puta heredi ,p eo si mortuꝰ ē annalis dat: vt. ff.
de his q deie.vel effu.l.si vo plures.§.hec aūt actio.
d Factus est:qz difficillimū est existimare futuras operas.
e Si filiusfa.seorsum.i.seperatus a patre.
f Nullā eē .ō peculio.vt.ff.ō his q die.vl ef.l.i.7 si filius.
g Quā fecerit.i.sine pre hūerit:alias pr ō peculio tenet: vt.ff.
ō iudi.si filiꝰ.sz Jo.vl dic idē vt teneat ipe filiꝰ sive hibet vl nō
hibet cū pre:sz etiā sz az.pr hic tenet ō peculio vt dcm ē p.l.ff.ō
his q die.vl ef.l.i.§.si filiꝰ. filio vo pdēnato.7 ibi pr tenet de
peculio cū videat q̄si ptrahi cū filio p sētētiā vt de nox.actōi.l.
etiā si pdēnatꝰ.7.ff.de pecu.l.iij.§.idē scribit.
h Jtē exercitoz.qd sit dic:vt.j.qō cū eo.§.ij.
i Ex maleficio.i.actōe i factū i duplū:vt.ff.nau.ca.sta.l.fi.7.ff.
fur.aduer.nau.cau.sta.l.fi. Jtē ē 7 alia i factū actio q̄ ē ex eo cō
tractu de recepto:vt.ff.nau.cau.sta.l.i.i pncipio.
k Ex contractu.vel quasi.
l Aliquatenus culpe reus.facit.ff.ad.l.aquil.si seruus seruuz
.§.pculus.7.ff.fur.aduer.nau.cau.sta.l.i.§.pe.
m Autem casibus.l.supradictis omnibus.
n Que heredi.patiēti iuriā:sz i casu ō suspēso ñ dat heredi
vt dixim9 s.e.§.ob hoiez.7 nota hic dfiaz iter actiōez ex male
ficio:7 q̄si:nā vbi ex maleficio si pres sūt olibz i solidū ꝓuenit:
sz sec9 i hac actōe ex q̄si maleficio:vt.C.de pdi.fur.l.i.7.ff. nau.
cau.sta.l.i.7.l.fi.§.si pres. Jtē i actōe ex maleficio vn9 soluēdo
nō liberat aliū. sz i hac sic. vt.ff.nau.cau.sta.l.sz possumus. Jtē
furi ñ pcedūt actōes ex maleficio:vt nau.cau.sta.l.i.§.sz i actōe
ex q̄si maleficio pcedūt:vt dicto.§.possum9. dat ēt hec actio ñ
pcessa:vt.ff.ō his q die.vel effu.l.si vo plures.§.cū aūt. Jtē he
gnāli9 dātur heredib9 actoz:vt hic q̄ ille q̄ fūt ex maleficio vt.j.
ō ppe.7 tēp.act.§.sz heredib9. o Aduersus heredē:vt
.ff.de iudi.l.Jul.ait.7.ff.nau.cau.sta.l.fi.§.pe.
p De actōib9.iō ponit i plurali:qz plures actōes sūt.vt.j.e. p
totū:sz cū sint plures:q̄re i singulari numero diffinit: vt.j.e.§.
.i. Rn.sz sit numer9 singularis:tñ ponit vt gen9: vt i alijs diffi
nitionib9 ptigit:7 sub se ptinet oēs actōes. Jtē quare non dixit
de agēdo. R.qz illud est facti:hoc iuris.
q Supest.sz qd supest. Rn.forma:vt.s. de iure natu.§. fi.
vel dic q̄.s. tractatū ē ō obligatōib9 quaz filie sūt actio
nes.vt.ff.ō ,pcur.l.sz.§.ea obligatio.7.s.ō vo.obl.i pri.
ideo de filia post matrē ponit:quasi ordine successorio.
r Actio āt nihil.nō q̄ actio q̄ñqz ,p actu ponit: vt i auc.ō ñ ali.
.§.si min9. i fi.7.C.ō sacrosā.ec.auc.hoc ius porrectū.7 ō dōa.i
ter vi.7 vxo.l.iij.§.sciēdū.circa mediū.q̄ñqz,p accusatōe crimia
li. vt.C.q̄ñ ciuilis actio cri.p.l.i.q̄ñqz,p iure agēdi vel psequēdi

vt hic.7.ff.e.l.mihil. Jtē nō q̄ illud qō ō actōe hic dr volut pla.dicere
de cā.s.q̄ cā sit actio: vt sicut apud dialecticos dr argumētū qō ex ꝓpositōe assūptōe 7 pclone ꝓsistit:nō tm pclo:sic apō legistas actio cā agendi
dr:vt si dicā.,puenio te ad.x.qz vēdidi tibi equū ,p.x.sit idē ac si dicerez.
ago q̄ te actōe ex ven.sz Az.dicit q̄ vez ē aliud eē cāz:7 aliud actiōez.nā
obligatio ē cā 7 mr actiōis:
vt.ff.ō,pcu.l.sz.§.ea obliga
tio.sicut ergo aliud est obli
gatio:7 aliud ē actio: sic ali
ud ē cā 7 aliud actio. Jtē qz
vēdidi ē factū:sz actio ē ius
vt.ff.de cu.fu.l.,psilio.§.fi:
7 hic. Jtē pōt eē q̄ vēdidi:
7 non ꝓpetit mihi actio. qz
mihi solutū ē:vel qz remisi
vñ hec vba:qz vēdidi ñ sūt
actio. Jtez noia certa actio
nū sūt a iure inducta: vt ex
empto.7 similes: nec hoc ē
inductū vt cā sit actio. siqs
ergo hoc velit dicere non
pōt:cū lex nō dicat.vt.ff. de
suppe.le.l.labeo.i fi.l. Jtē
si cā esset actio: frustra dice
ret lex mutari actōis nomē
cū agit de dolo proni vel
parētis vel similiū psonaz
de quoz dolo nō agit per
actionē de dolo.sz p actōez
in factū.nā ad quid mutaret nomē:cū tm cā maneret eadē: cū eēt vis in
sola cā. Cōcludo ergo 7 dico q̄ aliud ē cā:7 aliud ē actio. Jtē sz dixerim
q̄ noia sūt actionū ex empto 7 similes:caue tibi qz nō sūt actiōes: sz acti
onū nomina:sicut hec dictio homo nō ē bō:sz significat hoiem.
s Aliud ē.pz ergo q̄ oli aliud erat. erat.n.,pceptio vboz formata a ma
gistratib9.vt.ff.de ori.iur.l.ij.§.deinde ex his.7.§.olim. vnde formula
vulgaris dicebat: vt.ff.de fur.l.si seruus nauē. sz hodie hec solēnitas
ē sublata.vt.C.ō formu.7 impe.l.i.7.iij.7 etiā circa iterdcā ē sublata hꝰ
mōi solēnitas: vt.j.de iterdic.§.fi.sz q̄ erat oli dria iter actionē 7 iterdcā
nā 7 iterdcā erāt vboz pceptōes.vt.j.de iterd.i pri. R. vt dicem9 ibi. at
hodie nulla ē dria iter iterdcā 7 actōes:cū iterdcm: nihil aliud sit q̄ actō
ptoria:vt.j.de iterdi.§. fi. t Quā ius.s.ciuile.vbi actio ē ciuilis
vel ptoriū:vbi actio ptoria ē.nā ciuiles actōes 7 ptorias dico hic diffini
ri. Jtē nō q̄ actio ē ius quo psequmur:sz obligatio ē ius pp qō psequmur
Et si q̄rat qd sit istud ius vel nāle vel ciuile uel ptoriū vel gētiū. R. qz ci
uile vel ptoriū:vt mō dixim9:nec facias magnā vi ibi. qz cū multas ha
beat significatōes hec dictio ius:vt.ff.de iust.7 iu.l.pe.7 fi.hoc ē ēt vnū
de significatis eius:vt dicat ius agēdi vel psequēdi:sz,p eo ad cui9 driaz
ponit i diffinitōe ius.cū singula mēbra posita in diffinitōe hēant sunm
ministeriū. R. fm. Ho.q̄ ad driaz rez corporaliū hic ponit: vt det itel
ligere q̄ actio sit res incorporalis:qō verū ē:vt s de rebus cor.7 incor.
.§.ivel melius dicas:ad driam officij iudicis q̄ nō ē actio: vt.ff. de mi.
q̄ si minor.§.fi.lz. Ho. dicat q̄ officiū iudicis ē actio:7 est ,p eo qō dicit
lex in actione iniur.fieri estimationē iudicis officio:vt.s. de iniur.§. pe
na aūt.7.§.in sū.sz certe actio iuriaz ē accusatio cui inheret officiū iudi
cis:nō tm illud officium ē actio:sz in facto potius hoc ꝓsistit.ius enim pe
tendi p actionem mihi cōpetit:quod per officiuz iudicis mitigat. Sed
qd petam. R. quod estimauero:nam habeo estimare: licet iudex possit
refrenare.est tm quoddaz aliud officiū quod vicē sustinet 7 obtinet acto
ris:ut dicemus.j.e.§.preterea.in fi.§.
u Persequendi.hoc dicitur ad differentiā exceptionū que dant reis
per quas defenduntur:sicut.n,actiōes sunt arma actoz:ita exceptiones
sunt arma reoz:ut.ff.de excep.l.ij.in pri.n.§.illud.
x In iudicio.hoc dicit ad differentiā eoz:que fiūt etiā licite 7 extra iu
dicium:non tm sunt actiōes:ut si nocturnū vel diurnū furem vel militem
deserentē militiā qs capiat ut.ff.ad.l.acquil.l.iiij.7.C. qñ licet vnicuiqz
sine iu.se.vin.l.i.7.ij. J ē 7 ,ppter debitorē fugitiuū quē capere possu
mus:vt.ff. de his q̄ i fraū.cre.l.ait ptor.§.si debitorē.sz qdā exponāt.l.
illā ibi q̄ captus fuit auctoritate iudicis.
y Debet.hoc duob9 modis exponi.s.ad differētiā realis actōis fm
Azonē.7 ita stricte accipit hec diffinitio ,p psonali actōe tm.sicut accipi
tur.ff.e.l.actio i psonā.alias largē vt etiā realē ptineat nō tm officiū iu
dicis.vt.ff.e.l.actionū genera.q̄ñqz largissime.vt etiā iudicis officiū cō
tineat:illud.s.quod est loco actionis:vt per quod restitutio minoz peti

tur:vt.ff.e.l.actionis verbo.vel ponūtur hec verba ad vīas crīnaliū actionū:p qs nō ꝓsequor mihi debitū sz ad vindictā:z sm hoc realē actionē dicas diffiniri hic:sz nō sit obligat⁹ q realiter tenet:vt.j.eo.§.i. ibi aūt cū eo q nullā cē.vez ē psonalē. grosse tñ pōt dici q sit realr obligatus.z facit ꝓ hoc vt etiā realis hic diffiniat.qr vbū debere z ad actōez in rē:z ad actionē ad psonā refert:vt.ff.de vb.sig.l.pecunie.§.fi. Itē facit qō ē in diffinitione vbū psequēdi: qō ē cōe tā ad realē q̄ ad psonalē actionē:vt.ff.e.l.actō i psonā. Itē facit.j.e.§.i.in prī.vbi actio realis spēs est actiōis sicut psonalis:z ita large accipias hoc vbuz debet:sz i stricta significatiōe vbi hui⁹ debere tñ alienū z nō meū mihi debet:vñ psonalis obligatio tñ diffiniri videt:vt.j.eo.§.sic ita qz.z ō.de le.§.sz si rē.sz certe qñqz ago etiā ad id qō ñ mihi debet:vt.C.de pac. .l.si pacto quo penā. nā ibi nō ago ad id qō ē debitū:sz ad id qō ex nudo pacto ꝓuenit.sz certe illud nālr erat debituz qō nudo pacto loquebat:vt.ff.de fideiuſ.l.fideiussor.vel non agit ibi ad id qō nudo pacto debet:sed ad id qō vere debet:sz ptextu ei⁹ ꝓsequit etiā qō nudo pacto debet:vt.ff.de vbo.sig.sicui. Itē oppono de pplarib⁹ actionib⁹.nā in eis nō dicit debitū:z tñ petit:vt.ff.de popu.ac.l.p.sz non obstat.q̄ saltē post lit.ꝓte.debet.vel dic q̄ z sibi debitū ꝓsequit:nam cū toti pplo sit debitū:ergo z sibi. Itē oppono in actōe iniuriaꝝ. qr nō dr eē in bonis.vt.ff.de iniur.l.iniuriaꝝ. Itē nō ad debitū sz ad vindictā ꝓpetit.vt.ff.de col.bo.l.ij.§.emācipat⁹.z tñ ē actio. R.nō ē in bonis vt trāseat ad heredes:vt.ff.ad.l.fal.l.penalis. Itē sz dct ad vindictā: tñ p̄t deberi mihi pp id quod est in estimatōe vindicte: vel in alterā vindictā. Itē op.de pe.here. Itē de actione de peculio.nā i his agit etiā anteq̄ sit penes possessorē.vl añq̄ sit in pecul.vt.ff.de pe.here.l.iij.z.l.siqui. z.ff.de pec.l.q̄situ.i prī.z.ff.de lib.le.l.siqs reū.§.idē. sz dic eē subaudiendū hic:vl debet.vl dic q̄ qñ fuit actio ꝓposita fuit efficax tñ p eo qō tūc erat penes possessorē vl i peculio:z postea cū agebat:eaten⁹ z actionis efficacia crescebat:cū vniuersalis vel in aliquo vniuerso fuit petitio vt.ff.de iudi.l.solem⁹. Itē opponit de actōib⁹ qs intēdūt alig ꝓ alijs:vt ꝓcurator z tutor z plat⁹ z sires.nā agūt z tñ nō sibi ōbitū petūt.sz dic q̄si dñi sūt:vt.ff.p em.l.q fūdū.§.si tutor.vel dic sibi.i.ei cui ꝓpetit actio:ō bet:q̄ itēdit vl subaudit q̄ sibi debet.vel ei cui⁹ noīe agit.b⁹ alternatiue ꝑa ps ē vā.

Diuz āt actionū:qb⁹ iter[a] aliquos apud iūdices arbitrosue de[b] qua cūqz re q̄rit:sūmā[c] diuisio i duo genera ōducit.aut.n.i rēz sūt:aūt i psonā. Nāqz agit vnusqsqz:aut cuz eo q ei obligat⁹ ē:vl ex ꝓtractu:uel ex maleficio:quo casu ꝓdite actiones sūt i psonā p[d] q̄s actor itēdit aduersariū ei dāre aut facere[e] oportere:z aliis qbusdā mōis[f]:aut cū eo agit:q nullo iure[g] ei obligat⁹ ē:monet tñ alicui de aliq̄ re ꝓtrouersiā: quo casu ꝓdite actōes i rē sunt:veluti si rē corporalē possideat qsquā Tici⁹ suā eē affirmet.possessor aūt dñz ei⁹ se eē dicāt:nā si Tici⁹ suā eē itēdat:i rēz actio ē. Eque si agat ius sibi eē i fūdo forte vel edib⁹ utendi fruēdi:vel p fūdū vicini eūdi:agēdi vl ex fūdo vicini aquā ducēdi:i rē[h] actio ē. Eiusdē generis est actio de iure pdioꝝ vrbanoꝝ:veluti si agat ius sibi eē ālti⁹ edes suas tollendi: ꝓspiciēdiue:vel ꝓiiciēdi aliqd:vel īmittēdi tigna i vicini edes. Cōtrā quoqz de vsufructu z de seruitutibus pdioꝝ rusticorū. Itē pdioruz vrbanorū iuicē quoqz ꝓdite sunt actōes:ut siqs itēdat ius nō eē aduersario utendi.fruendi:eūdi:agēdi:aquamue ducendi. Item altiūs tollendi p:ospiciendiue:uel p:oiici supradicta itelligēda:vbi pcise agebat[i] ad vādū vel faciēdū.hic aūt qñ ñ pcise:sz sub alternatōe:vt hoc aut illud.sz z hoc reprobat[k] qr nō s.dixit q̄ pcise qd fieret.dic ergo hic de ꝓdi.fur. loq q̄ ē psonalis.nō tñ ex ꝓtrac.vl ex quasi.vel ex maleficio:vel quasi sz ex varijs figuris causaꝝ oriē:vt.ff.de ac.z ob.l.i.i prin. Itē

de iterdictis oibus pōt dici q̄ oia sunt p personalia:vt.ff. de iter.l.i.§.fi. nō tñ iure ordinario sz extraordinario sūt introducta:vnde nō ꝓtinēt sub hac diuisione exp̄ē.vl quasi:vel ex maleficio vel quasi ex delicto:tamen propter delictū qñqz dātur vt i iterdicto vnde vi potest vi deri:quādoqz non vt i iterdicto q̄ vi aut clā.quādoqz cōtra eū qui nō fecit opus:sed factū habet datur: vt.ff.q̄ vi aut clam.l.iij.§.z clam.z.l.competit.z vt breuiter dicā ille tertī⁹ articulus q dicit.ff.e.l.i.i prī. Ex varijs figuris.cē.est q̄ hic dicitur. Et i alijs quibusdā cē.

a Inter aliquos.videt inuere q̄ alie actōes sunt q̄ corā alijs iudicib⁹ ꝓponūt:sz nō ē vez.

b Judices.ordinarios vel delegatos.

c Arbitros.s.ꝓmissarios.nā z apud eos actōes ꝓponēde sūt:vt hic.z.ff. de arbi.l.i.ē etiā libellus offerēdus.vt.C.de arbi.l.cū añ.§.sz circa fi.sz ō pla.C.de epis.z cle.auē.generalr.ad qō R.qr ibi nō de libelli oblatōe loqt. sz ō remissione cautōis:q̄ ꝓsensu partiū fieri nō pōt.vt.ff.de ferijs.l.i.i.R.

d De quacūqz.generalr accipe vbū rei.vt.ff.si cer.pe.l.i.in fi.nā ꝓ corporalib⁹ z icor.ꝓpetūt actōes.vt.j.e.§.prī.z.§.ij.z.ff.si fui.vē.l.ij.i prī.

e Sūma .i.prima quo ad tractatū.vel sūma.i.breuis. breuior.n.eē nō pōt q̄ bimēbris:sicut ista ē.sz opponit.j.eo.§.q̄dā.R.qr z ille sunt reales:qñ ad res agit. Itē i psona qñ ad psonales pstatōes agit:imo etiā si simul agat.nō tñ egreditur hāc actōez:alias diuisionē cū sint i rē z i psonā.nisi.n.sic exponerētur:tiā multe inuēirētur breuiores. vt.j.e.§.alie. z.§.actionū.z alie q̄dā diuisiōes que breuiores inuenirentur.

f Aut in rē sūt.iō in rē dñr.qr rē ꝓcomitantur.ff.de pub.l.iperatores. z in psonā.qr nō recedūt a psona obligati vel heredis eius cui⁹ eadē ē psona.vt.ff.e.l.actōuz gnā.§.i.z.ij.z i auc.de iu.iu.a mo.p.i prī.col.v.

g Aut hoc.respicit aliud.aut quod est .j.eo.aut cum eo.cē.

h Per quas.scilicet personales actiones.

i Dare:cū datio ē i obligatōe:vt.ff.de v.ob.l.vbi aūt nō.§.fi:

k Aut facere oportet.cū factū sit in obligatione.vt si ꝓmisisti scribere libz:qō petitur ac.ex stipulatu.vt.s.de v.ob.in prin.

l Bodis.i.ex quasi ꝓtractu:z ex q̄i maleficio.nec.n.de his s. dixerat qō reprobatur.qr ex quo dixit ō his q̄ sunt ex ꝓctu:vel ex maleficio:per ꝓñs ō his q̄ sunt ex q̄si ꝓctu z ex quasi ōlicto.vt s.ō obli.que ex q̄i ꝓctu. in prin.z s.ti.i.in prin.vel dic omnia ista s. esse comprehensa; sed sunt

m Jure.nō hic q̄ ille q rē meā tenet:nō ē mihi iō obligat⁹:sed rōe possessionis eū possū ꝓuenire.vt.C.ō ali.iu.mu.cau.fac.l.i. sz oppono:teneris mihi ad rē restituēdā ergo es obligat⁹.R.n. nō ē vez:qr tenet duob⁹ modis accipit:nā si dicas:teneris iō qr ex natura actōis sis mihi obligat⁹:falsū ē.si vero dicas teneris:qr p officiū iudicis ōbet tibi necessitaī iponi:vt restituas:verū ē:vt.ff. ō rei vē.q restituere.z si hoc modo accipiat:teneris. ergo es obligatus:nō sequitur.

n Possideat.nota i actōe i rē ex pte actoris alteꝝ duoꝝ ōbere iteruenire.s.dñiū:vt.ff.ō rei vēdicatōe i rē.z hic.vl q̄si dñiū:vt i emphiteota supficiario z i bone fidei emptore z silib⁹:vt.j.e. .§.alie.z.ff.si.ager vec.vl emphi.l.i.z.§.fi.z.l.ij.z.l.iij.z.ff.ō supficieb⁹ l.i.i fi.i.R.z.§.q̄ ait. Itē ex parte rei sil̄r duoꝝ alterū .s.possessio vl q̄si: vt quia volo ōsterat possidere. vt hic z.ff.ō iter.ac.q seruū.§.iniurie.z de noxa.electio.§.i.

o Dicat.hoc ñ ē necesse.pbare vl dicere:sz ex voluntate dr:vt .C.ō edē.q accusare.z ō rei vē.l.fi.z.j.ō iterdi.§.cōmodū.

p Rē corporalē.bene rē dicit corporalē:qr ico:poralia ñ vēdicāt:vt.ff.ō rei vēdi.l.vēdicatio.

q Eque.s.dat actio i rē. Agat.s.actiōe ꝓfessoria q̄ sic vocat legit.ff.si fui.vē.l.ij.i prī.

r Itēdi.hec fuit ē psonalis:sz seq̄ntes reales sūt:vt.ff.ō s.l.i.

s In rē.ꝓfessoria.

t Generis.s.vt sit in rem.

v Altius tollendi.vt si erat in quasi possessiōe seruitutis dom⁹ mee ne mihi liceret alt⁹ tollere:me nolēte edificare: ōbeo agere negatoria:z ita hic iterserit exēplū negatorie. vt.ff.si s.vē. z si forte.§.i.in hac.n.negatoria seruitute vbis affirmatiuis:z ꝓfessoria negatiuis ꝓponitur.vt.ff.si s.ven.l.loci. alia vō exēpla q̄ ponūtur:bñ ponūtur in ꝓfessoria vsq̄z illuc. Et ꝑ.cē. vel pone hoc exēplū in ꝓfessoria:vt si talē mihi debeas seruitutē vt alt⁹ teneaz edificatū:vt.ff.de s.vr.p.si arborē.§.interdū.l.eū ōbere.

x Cōtra.i.in ꝓtrariū.nā s.de ꝓfessoria p quā seruitutes debētur: nūc ō negatoria: p quā seruitutes ōnegātur.vt.ff.si s.vē.l.ij.

y Prodite sunt actiones.s.negatorie.

z Alt⁹ tollēdi.exēplū ꝓfessorie.i his.n.exēplis oib⁹ repetitur. vel dic nō repeti nō ad hoc exēplū:sz ad alia sic. Sz q̄ritur q̄re noīa talia dātur talib⁹ actiōib⁹. R.pla. qr negatoria negatiuis vbis ꝓponitur.ꝓfessoria vō affirmatiuis. hec opi. reprobatur in seruitute alt⁹ tollēdi: ibi.n.ꝓfessoria negatiuis. negatiua affirmatiuis vbis ꝓponūtur.dic ergo pot⁹ ispiciēdā ē naturā q̄ vba vt ꝓfessoria iō dicatur:qr ad hoc vt ꝓfiteatur se ōbere vel re:negatoria aūt qr negatur. Itē q̄re iste dicantur i rē. R.qr ad similitudinē rei vē.dātur. sicut.n.illa rōne dñij vel q̄si datur: sic z iste.vt ecce rōe dñij datur ꝓfessoria.s.dño fūdi: cui seruit⁹ debetur.vt.ff.si ser.vē.l.ij.§.hoc aūt.z rōne q̄si dñij: vt fructuario creditori z supficiario. Itē publiciana dat ei cui fuit⁹ ē ꝓpri

IIII

tuta nõ a dño fũdi: vt.ff.ỏ remiſſ.l.ij.§.idẽ iul.ꝛ ỏ ſupfi.l.i.§.fi. ẓſi vſufr.pe.l.i.ꝛ ỏ publi.l.ſi ego.ij.ꝛ.iij. ℟. Itẽ ſic rõe poſſeſſi onis vl q̃ſi oaꝛ rei vẽ. ſic ꝛ hec ꝓfeſſoria rõe vere poſſeſſionis aduerſus eũ q poſſidet agrũ q ſuitutẽ oz.ut.ff.ſi vſuf.pe.l.vti. §.vtrũ. vel q̃i poſſidet: vt.ff.ſi vſufruc.pe.l.fi. hoc idẽ i negato ria: nã ipa ratione dñij daꝛ dño fun di q negat ſeruitu tẽ ỏbere: vtilis aũt quaſi dño: qꝛ ius hz in fundo qui ne gat ſeruitutẽ debe ri. vt.ff.ſi ſer.ven. l.ij. ecõtra rõe poſ ſeſſionis itẽdit cõ tra eu⁊ q poſſidet rẽ rõe vſuf. vt.ff.ỏ acq.poſ. naturalr. vel quaſi poſſidet vt ſi re vtaꝛ ꝓpter illã ſeruitutẽ quaz ſibi dicit debitã: i qbus nõ eſt vera poſſeſſio etiã natu ralis: ar.ff. de ſer. ỏr. prẽ.l.ſi edes.§. libertas. ꝛ.§.ſe. ꝛ rõe hoꝛ ꝛ ſimiliũ dicũt i rẽ. Itẽ nõ qỏ dicit pla. ꝙ negatoꝛia ita demũ datur ſi fuerit ſeruitus ꝓſtituta: ꝛ po ſtea am ſſa: ſed falſum eſt: cõpetit enim ꝛſi nulla fuit: vt.ff.ſi ſer. ven. loci. §. competit. ꝛ.l. fiſtulas.

a Iſte quoq; ỏ qb⁹ ſ. pr. §. dixit. nã ad prima ẽ faciẽda relatio vt.ff.ỏ.l.i.ſi ſu⁹ pliũ. §.fi. ꝛ ỏ teſta. heredes. §. ſz ſi nota. nã alie ñ ſũt negatiue: ſz affirmatiue: ſz i eo qỏ dicẽ i rẽ ſũt: põt ad vtrũq; referri b Qỏ gen⁹ actiõis. ſ. negatoriaꝛ ꝛ affirmatiuaꝛ. ꝛ nõ ꝙ nomẽ actõis large hic ponit: alias vo ꝓ pſonalibus tñ: vt dixim⁹. ỏ. e. §. i. c Dis. ſ. i cauſis reꝛ coꝛporaliũ.

d Poſſidet. ſ. inſolidũ: ſi. n. duo aſſerãt ſe poſſidere: ꝛ vterq; vi cit: poterit alter vẽdicare: vt ff. vti poſ. l. ſi duo. i fi. i. ℟.

e Neget rẽ actoꝛis. hec vba reſtrigũt ꝓcedẽtia. ſ. Ei vo ꝛc. nã hoc ꝓpetuo veꝛ ẽ ꝙ al ñ oaꝛ actio poſſidẽti p quã negat rẽ acto ris eẽ: ſz põt poni caſus vt poſſeſſoꝛ hẽat actionẽ p quã dicat ſe dñz eẽ: vt.ff.ỏ rei vẽ. l. offm. ꝛ.ff. vſufr. quẽadmodũ ca. ſi vſufr. noie. ꝓſtat. n. ꝓmodatariũ ñ poſſidere ꝛ ꝓmodatẽ poſſidere: vt ff. ꝓmo. l. rei. idẽ i ꝓductoꝛe ꝛ locatoꝛe: vt.ff.ỏ vſuf. l. nõ ſolũ. §. i. Allij dñt. l. illã offm. loq; qñ ali⁹ nõ poſſidẽs agit: vt ſic rõe õtẽ tatõis talis agaꝛ. Dũt ꝛ alij. vt bul. ꝛ Jo. q dñt ꝙ eoipſo ꝙ agit poſſeſſoꝛ rei vẽ. renũciet cãe poſſeſ. cũ hoc ſit ipoſſibile ꝛ poſſi dere ꝛ vẽdicare poſſe. prima verioꝛ eſt.

f Uno caſu. i duplicib⁹ iudicijs: vt.ff.ỏ iudi. l. i trib⁹. ꝛ. J. eo. §. q̃dã. ꝛ.ff. vti. poſ. ſi duo. §. i. ꝛ. J. ỏ iterdic. §. tereia. ꝛ.ff. fami. her. l. i. vl dic ꝙ dicit ỏ q̃libet exceptõe ꝓponẽda: nec. n. hic dicit ꝙ ſit actoꝛ. ſz caute dicit ꝙ partes ſiue onera actoꝛis ſuſtinet: ſecũ dũ Joban. vt.ff. de excep. l. i.

g Appebit: vt.ff.ỏ iudi. l. i trib⁹. ẽz põmũ. vl.ff.ỏ excep. ẽz ſcỏz: b Sz iſte. laterer accedit ad ſecũdã diuiſionẽ. ſ. alie ſũt ciuiles: ꝛ alie põtorie: ꝛ ỏ oib⁹ exẽpla ponit. Sz q̃rit ỏ duab⁹. ſ. ỏ actõe i rẽ q̃ daꝛ ꝓtra eũ q dolo ỏſũt poſſidere. vẽ eniz põtoria: vt.ff.ỏ nora. ac. l. electio. §. i. Sz ꝛ ciuilis videt iſpecta pſona actoris q̃ de iure ciuili admittit ad agẽdũ: vt.ff. de rei. vẽ. i rẽ. ſed dic eã ciuilẽ iſpecta potius pſona actoꝛis q̃ dignioꝛ eſt: vt.ff. de excep. do. pure. §. fi. ꝛ hec ꝓſideratio ſemp hẽt: nã here. petitio dicit põtoria quãdo bonoꝛ poſſeſſoꝛi daꝛ vel fideicõmiſſaria: ꝛ ỏ poſ ſidẽtẽ ꝙ herede vel ꝙ poſſeſſoꝛe detur. ꝛ eỏ ſi detur heredi de iure ciuili dicaꝛ ciuilis: vt.ff.ỏ peti. here. l. i. ſemp. n. iudicamus actionẽ ſit ciuilis vel põtoria iſpecta pſona actoris. Scdo q̃rit ỏ actõe ꝓmodati. Sz dic eã ciuilẽ: vt.ff. ꝓmo. l. i ꝓmodato. §. ſicut. ꝛ qỏ dr. e. ti. l. põtoꝛ ait ꝛc. vel appꝛobãdo vl ꝓfirmãdo dicit: nõ i ueniẽdo: ſic ꝛ de pe. here. dicit. ff. ſi pars here. pe. l. i. i pri. ſz tñ ipſa ciuilis ẽ: cũ ſit ex ſe. ꝓſul. ꝛ cẽtũuiralis dicaꝛ: vt.ff.ỏ here. pe. itẽ ue. §. cũ aũt. ꝛ. C. ỏ here. pe. l. fi. i pri. oẽs eniz actões que ouiũt ex his quiq; ptib⁹ iuris. ſ. lege. ſe. ꝓſul. plebiſci. pri. pla. ꝛ reſponſis pru. ciuiles ſunt: que vero a magiſtratibus vel pretoꝛ ꝛ edicto deſcendunt pretoꝛie ſunt: vt.ỏ. de iure na. §. conſtat. vſq; ad. §. ex nõ ſcripto. ꝛ.ff. de inſti. ꝛ iu. l. ius aũt. ꝛ. J. de ppe. ꝛ tẽ. ac. i prin. alie aũt ꝓter duas ſupradcãs icerte ſũt vtrũ ſint põtorie vel ciuiles.

i Quaꝛ mẽtionẽ. ſ. exꝑſſam: vt de quibuſdã dictũ eſt.

k Et ſique ſunt ſimiles. vt ſubĳcit: vt que ſunt ex q̃ctu vel quaſi. vel ex delicto vel quaſi. vel ex varijs figuris cauſaꝛ: vt ỏ. e. §. i. ꝛ. ij.

l Legitimus. i. ex. l. xij. ta. Et. pro ideſt.

m Ciuilibus. et dic ciuili bus. i. ex auctoꝛitate iuris prudẽtiũ: et eoꝛ. ℟. nã totũ eſt ius ciuile: vt. ff. de iuſ. ꝛ iur. ius aũt ciuile. ꝛ de oꝛig. iu. l. ij. §. nouiſſime.

n Alie. tam in rem tñ q̃ꝑ i perſonã tñ. nec. n. aliq̃ põtoria inueniãt que ſit mixta. ſ. in rẽ ꝛ in pſonã: ſz ciuilis talis inueniãt. vt. J. e. §. quedam. contra. ff. de poſ. bꝛe. pe. l. iij. ꝛ primo hic de realibus dicit vſq; ad. §. in pſonam: ꝛ poſtea de perſonalibus dicet.

o Jpas. ſ. pretorias. quaſi diceret: non ſolum ciuilem quam expoſuimus.

p Neceſſariũ. i. nile. qỏ. n. medicamẽta moꝛbis: hoc exhibẽt iura negocijs. vt in auc. hec ꝓſtõ. Jnno. cũ in pri. col. viij. nec eni neceſſitas in prin cipe iponi põt: vt.ff. de le. ꝛ ſe. ꝙ. princeps. Itẽ qꝛ ꝙ exẽpla aptꝫ itelliget vt hic. ꝛ C. de tranſac. vt rñſũ. ꝛ.ff. de col. bo. pretoꝛ. §. iulianus.

q Ecce. hoc eſt primũ exemplũ: qỏ exponit ſtatim ibi. Nanq; ꝛc.

r Olerũq;. qꝛ hoc ſp ofe ñ poterit. ſ. ỏ dñz niſi i caſib⁹ vt ſtati dicem⁹

s Diceret. agẽdo publiciana. t Al ex diuerſo. hoc exponit. J. §. rurſus. v Poſſeſſoꝛ. i. dñs quondã: ad quẽ redũt nũc poſſeſſio vel dic poſſeſſoꝛ quondam: nunc petitoꝛ.

a Ex iuſta cauſa. i. ex aliquo ꝛctu qui deſcẽdit ex iuſta cã. i. ex affectiõe vtriuſq; partis: vt.ff. e. l. in oib⁹. quã affectiõez iuſtũ ẽ ſeruari. vt ỏ. ỏ re. diui. §. p traditionẽ. ꝛ hoc dũmỏ cã vl titulus fuerit aptꝫ dñiũ trãſferre lz nõ trãſferat. qꝛ traditio nõ plus trãſfert q̃ ſit apud eũ q tradit. vt.ff. ỏ acq. re. do. l. traditio. ꝛ noiaꝛ huiuſmodi tractatꝫ: vt.ff. ỏ pu. l. i. i pri. ꝛ. l. ij. iij. ꝛ. iiij. v. vi. ꝛ. vij. ſi vo ꝛctꝫ nõ ẽ habilis trãſferre dñiũ nõ ꝓpetit publi. vt.ff. e. quacũq;. §. fi. b Tradita. a non domino.

c Effectus. ꝙ vſuca. nã ꝙ traditionẽ dñs effectus non fuit: ſi autem altero iſtoꝛ modoꝛ factus dñs fuerit: publiciana ei non datur. ſed directa rei vendicatio: vt.ff. de pu. l. i. in prin. §. i.

d Caſu. imo ꝛſi quocũq; mỏ. nã ſi ꝙ furtũ vel rapinã vel aliã vim amiſerit: nõ tñ hz in rẽ actionẽ directã: ſz hãc: lz hẽat ꝛ alias actiões: vt furti vel vi bo. ra. ꝛ ſiles. vt ỏ. ỏ ob. ex deli. §. ſz ꝛ bo. fidei. ꝛ ỏ. vi bo. ra. §. fi.

e Nullã. de alijs aũt realib⁹ ꝓſtat: ſz de hac rei ven. dubitatur.

f Directã. ſz nũqd publiciana ꝓpetit rõne vtilis dñij: qdã dicũt ꝙ ſic. dicẽtes. vtile dñiũ hz cui publiciana ꝓpetit: ꝛ dicũt hãc eẽ cãm publiciane. ſicut directũ dñiũ ẽ cã directe actõis in rẽ: vt.ff. de rei vẽ. i rẽ. Alij dicũt ꝙ nec vtile dñiuz hẽat: cũ ille q vtile dñiuz hz ẽt ỏ dñz agat. vt.ff. ſi ager vec. vl ẽpbi. pe. l. i. ij. ꝛ. iij. qỏ ñ ẽ i publiciana: vt.ff. ỏ pub. l. pe. ꝛ fi.

g Vẽdicet dñiuz. hoc videt falſũ. nã aut habeo dñiũ: ꝛ tũc nõ vẽdico qỏ hẽo. ſi nõ habeo: nec tũc vẽdico. vt.ff. ỏ rei vẽ. l. i rẽ. i. ℟. Itẽ dñium ẽ ius ꝛ res icoꝛporalis: quõ ergo vẽdicaꝛ: ſz dic dñiũ i rẽ rõe dñij.

h Caſu. ſ. iſto ſ dcõ. Actionẽ. qỏ erat ſm ius ciuile.

i Actio. ſ. publiciana: vt ſtati ſubĳcit. al niſi põtoꝛ actõis nomẽ diceret infcm̃ daret: ſicut ex ciuili obligatõe noua daꝛ ex. l. ꝓditio: ſi nõ caueaꝛ ỏ noie actõis: vt.ff. nau. cau. ſta. l. idẽ. §. i. ꝛ.ff. ỏ ꝓdi. ex le. l. i.

k Dicit. ꝛ ſic videt ꝙ põtoꝛ pmittit mẽtiri qỏ pla. ꝓceſſit: ꝛ idẽ i ſeq̃ntib⁹ caſib⁹ trib⁹. ꝛ fa. C. ỏ bo. ma. l. i. vñ ſic libellũ formabis. peto talẽ rẽ quã poſſidet: ꝛ quã emi: vl alia ſimili iuſta cã bũi. qꝛ dico me vſucepiſſe. nã lz hec vba. me vſucepiſſe directã rei ven. magis videãt iducere: tñ ex additis publicianã ſignãt. Alij dixerũt ita eẽ formãdũ. peto rẽ talẽ quã dico meã. ſz qꝛ forte ñ poſſẽ ꝓbare meã: ꝓpono publicianã. Alij dixerũt utrã q̃ alternatiue ꝓponi. ſ. rei vẽ. ꝛ pub. hoc mỏ. peto rẽ talẽ iuꝛ directi dñij vel q̃ſi: ꝛ hãc approbat ꝓſuetudo. Sz certe due ꝑme nõ placẽt. qꝛ quõ diceret rẽ ſuã ſe uſucepiſſe: cũ hoc nõ ſit ueꝝ. ſic. n. peierareti ſacro cal. C. ỏ ſac. cal. l. ij. Sz illi rñdẽt. qꝛ hoc facit. l. pmittẽte: vñ nõ piurat. ar. ff. q. ſa. da co. l. fi. Sz nec vltima plz. qꝛ vnã oz eligere: ꝛ nõ plurib⁹ agere actionib⁹: vt.ff. ỏ re. iu. l. nemo. §. quotiẽs. dic ergo q̃rto eẽ formãdũ i hũc

modū libellū.peto rē talē mihi restitui iurē q̄si dn̄ūm:perinde ac si vsuce pissez. Verbū.n.q̄ positū s.e.§.alio hic repete:z silitudinarie ponat: nō affirmatiue.id ē dr̄e.sicut vēdicarē quo ad effectū re vē vsucapta:ita nūc q̄si vsucapta.z idē i sequētib⁹ casib⁹. Ex predcis pz q̄ qnq̄z sūt nēcia vt det publiciana.s.traditio vl q̄i:qđ dico pp res corporales q̄ tradi nō pñt:vt.ff.đ ac.re. vo.l.fu⁹. .§.icorporales.z.ff.eo.l.i.z l.publi.§.i. Ideō q̄ ex titulo apto ad mutatōez dn̄ūm vt hic dicit: vl ex vēditione vel silib⁹. Itē q̄ a nō dn̄o accepit: nā al' dn̄iū eēt trās latū.vt.ff.e.l.i.§.i. Itē q̄rto q̄ bona fide accepit: vnde credidit se dn̄z factū eē tūc vt.ff.de acq.re.vo.l.eū q a furioso. §. pretor. Quinto q̄ credat se dn̄z hodie nō eē cū ponit eā.al' eēt sibi p̄ius.sz tm̄ duo ex his qnq̄z sunt difficilia agēti.s.pbatio traditōis z titul⁹:reliq̄ psistunt in intellcū agētis.cū sit de sua pscia q̄ p testes pbari nō possz. Dz qđ si dubitat vtrū actor hodie fuerit dn̄us vl nō. R.salua fide ponat qđ sibi melius videt':vel rei vēn.vel publi.sz qñ penit⁹ē in dubio ponat publici anā:z in ea obtinebit:nisi aduersari⁹ pbet actorē hui⁹ dn̄m fuisse: qđ si pbet dabit' huic rei vē.q agit.n.actōe publi.z succubuit non repellit' a rei ven.directa.idez ez̄.vt.ff.de euic.minor.§.q seruus.lz qdā dixerunt z̄ in vtroq̄z casu.q⁹ ius suū vndecūq̄z z q̄lecūq̄z i pmo iudicio deduxisse videt':vt.ff.de excep.rei iu.si mr̄.§.eadē. Dz expone vñcūq̄z z q̄lecūq̄z .i.sine đ iure ciuili:sine đ iure gētiū dūmō directū.vt.ff.đ rei vē.i rē. in pri. At illi dicebāt.sine directū sine vtile.z ita pz q̄ cū sint z̄rie rei ven. directa z publiciana vno libello ponī nō pñt:vt.C.si f.ex li.l.i.sz ex cō suetudie z̄riū fuat':nā vtraq̄z sibi ponit':lz sup vna pbatiōes tm̄ induc at:ne sibi z̄ri⁹ sit:qđ certe ē z̄.d.l.C.z regulā illā.ff.đ re iudi. nemo.§. quotiēs.z hoc ex pte actoris.ex pte aūt rei spectam⁹ an possiđat vl dolo đsierit possidere:vt i rei vē.dirim⁹. nā z̄ oēz possidēt dat' pter q̄ z̄ dn̄z vt.ff.đ publi.l.pe.z.l.fi.sz ēt z̄ dn̄z dat' i sex casib⁹. Prim⁹ē si a nō dn̄o emi:q postea đ dn̄o succedit:z ad eū possessio fdierit:nā lz sit fcūs dn̄s tenet' tm̄ publiciana:vt.ff.đ exce.rei vē. si a ticio. Secūs ē si rē a nō dn̄o emi:z postea ver⁹ dn̄s voluerit a me vēdicare:sz ego fui absolut⁹:z postea res ad illū redijt:agā pub.z si excipiat đ dn̄io ego replicabo:q⁹ qñ q̄z eo agēte fui absolut⁹:vt.ff.đ ex.rei iu.siqs rē. Tert⁹ē si egi.noxalit' z̄ bo.fi.pos.fui.z ipe đdit eū mihi p noxa.sine.n.z̄ me possidēte ver⁹ dn̄s agat:sine eo possidēte ego agā publi.obtineo.vt.ff.đ noxa. gnālit'.z.l. p cedēti.i fi. Quart⁹ si ego fui missus i possessionē vicine dom⁹: quā aliqs bona fide possidebat.possessore nō cauēte. z tūc ver⁹ dn̄s iueniat' possidere vi forte vñ iterdcm̄ vi z publi.bēo:vt.đ dā.ife.dāni.§.nō solum. Quit⁹ēt adijcit':vt si rē nō possideā:z eā nō dolo sz culpa defii possidere:z sic litis estimationē tm̄ suū ius vendicā.pstiti.vt.ff.de rei ven. q restituere.sz si postea rē ad dn̄z reddat agā pub.z eū:vt.ff.đ rei ven. si culpa. vel expone.l.illā vt hēat vtilē actionē quā actor directā hēret q̄si nō mē emisse videat'. Tert⁹ adijcit' si me mādāte rē meā vēdidisti:sz me p hibēte tradidisti emptori:hac actōe vel exceptōe defendit'. pterea etiā ptra me dominū hac actōe agit:vt.ff.de publi.siquis phibuit.

l A publicio.sic ab aglio aglia fuit iducta:vt.s.ad.l.agl.§.ex hoc tamē capite.

m Rursus ex diuerso.vē ē idē ecōtra. nā s.affirmādo z se vsucepisse dicit:hic negādo z aduersariū nō vsucepisse dicet.

n Reipublice.s.ciuitatis romane.vt.ff.đ v.sig.eū qui. idez ex generali clausula posita.ex q.cau.ma.l.i.in fi. Idē i ceteris ciuitatib⁹ dicēdū ē.vt .ff.ex qui.cau.ma.l.i.sz et si p pōtorē.§.pe. idem etiā si cā municipij alicuius:vt.ff.de in inte.resti.ma.l.legatis.

o Abesset.alias absēs eēt:q⁹ abfuit reip.cā rē pūētis duob⁹ modis potuit vsucape.s.p se.z q⁹ rē illā detulit secū sine domi dimisit:z aio possedit:z vt dr̄ đ eo q ad nūdinas pfect⁹ē.vt.ff.đ ac.pos.clā.§. q ad nūdinas Itē per aliū.s.p filiū vel seruum:ut statim in captiuo dicemus.

p Vel in hostiū.qui sint hostes dr̄.ff.de cap.hostes.z de v.sig.hostes .s.quibus populus ro.bellū indixit.seu qui populo ro.bellū indixerunt Si ergo ab alio quis capiatur:nūquid hoc locū habebit qđ hic dicitur. Credo q̄ sic:sicut quando abest cā alicuius ciuitatis uel municipij: ut s dictū est. in hoc aūt differūt:q⁹ nō fiūt serui taliū hostium.ut.ff.de cap. hostes.z sic poterit facere testm̄:quod alias non posset:cū esset seruus. imo z eius obses nō pōt.ut.ff.de tes.l.eius qui.z.l.obsides.

q Potestate.i.seruitute.alias accipit' p iurisdictōe.ut cū dicim⁹. ptās bz ptātē in hoies de districtu.i.iurisdictōe. Itē ponit' p obediētia in q̄ potestate ē monachus sub abbate:z clerici sub platis. Item ponitur p dilectōe siue ptāte z hec pria potestas dr̄:vt.ff.de vbo.sig. ptātis. Bz quomodo iste ab hostib⁹ capt⁹ poterit vsucape cū ipe ab alio possideat':vt.s.đ iure p.§.fui.ergo ipe possidē nō pōt:ut .ff.ad.l.iul.đ adul.si euenier:z.ff.đ acq.re.vo.hō liber.§.qcqd ergo.nec vsucape:vt.ff.đ vsuca.sine possessione. R. vsucapit' p filiū vel p seruū in re peculiari:vt.ff. ex q.ca.ma. itē ait pretor.§. hoc aūt. z.l.denicq.z. l. ait pōt.§. hi plane. z.ff.đ vsuca.iusto. .§.fi. Bz nec videtur q̄ p seruū possit captiuus vsucapere:vt.ff.đ vsuc. nec seruus. Sed dic q̄ illa logt' i cā nō peculiari:qđ verē ē.vel logt' ipsa veritate ispecta:hic aūt iure postliminij ispecto:qđ pualet vtati vt.s. q.mo.ius.pa.po.sol.§.si ab hostibus.

r In ciuitate.q̄si di.q nō abest. Quid ergo si vterq̄z abest:z alter alteri⁹ rē vsucapit. R.z tūc bz locū hec restitutio:ut. ff.q⁹ ex cau.l.fi.vī aūt đsinere abesse cū domū redijt:vl redire potuit finito negocio.p quo erat absens. Itē ecōtra si pses rē absēt⁹ vsucepit:vt.ff.q.ex cau.ma.l.i.§.eadē vba.z tūc siue ppleta ē tota vsucapio i pñtia.i.f.modicū tps siue i absētia siue postea paz idē ē:vt.ff.e.ab hostib⁹.§.sz qđ.z tūc dr̄ đsinere abeē nisi iusta cā impedit⁹ fuerit i redeūdo:statuūt'.n.ei.xx.miliaria diurna: vt .ff.ex q.cau.ma.sic.§.tādiu. sz pz q̄ đ necessaria absētia tūc itel ligit'.al' z̄:vt.ff.eo.l.itē.bi.z.l.se. Bz vbū desierit hic positū strictius ponitur:ideſt q̄ possit conueniri.

s Annū.s.vtilē q pstabat ex.cccl.v.diebus:vt.ff.đ sta.li.cū heres.§.si stich⁹.i qb⁹ actor hūit facultatē agēdi.nec impedirē p se nec p reū nec p iudicē:nā hec tria necessaria sunt vt vtilis dies aut ann⁹ currat:vt.ff.đ diuer.z tē.pscrip.l.i.hodie vō i oib⁹ restitutōib⁹ q̄drieniū pūnuū pputat':vt.C.đ tē.i ite.resti.l.fi. Et itē nō:q̄ hic liber corrigit' p.C.i hoc anno vtili generaliter pm quosdā. Bz dico pra:q⁹ illa tm̄ i restitutionibus dicit:vnde in alijs remanet vtilis annus.

t Rescissa.p i ite.resti.petitā a iudice vino:vt subducat' tps vsucapionis quo fuit absēs.vt.C.đ resti.mino.l.ij.sicut z minores petūt:vt.ff.đ excep.l.exceptōes.q̄ pone.i fi.l.z hoc ipz.s.q̄ postulare pñt a mortuo pōtore pcedit' eis:vt.ff.e.l.i.p totū.restituit ergo eos pōtor viu⁹:vt sic agāt antiq̄ actōe:ac si res nō eēt vsucapta vl actio pscripta:z iō actio ad quā restituit' dr̄ rescissoria:ñ q̄ sit nomē ppriū actōis:sz q̄ erat pmo real' siue psonalis directa nūc dr̄ vtilis:vt.ff.ex q.cau.ma.l.fi.z de cap .l.ab hostibus. alij dnt q̄ stati eo reuerso bz rescissoriā:z dnt eē ppriū nomē actōis.z sic dnt q̄ maiores iur actōis:sz minores offō iudicis restituūt'. Dnt tn̄ q̄ hec rescissoria actio efficaciā n̄ bz añq̄ insufflet i eū pōtor spm̄ vite dādo restitutōez:qđ satz recidit i pmā opinionē.nā sēp verē ē:hoc qđ a pōtoris mōtui edō:hoc fit z añcte pōtoris viui. u Usu nō cepisse.z sic vī pcedere mētiri qđ plapfitet'.sz dic q̄ nō mētit':sz dicit sibi restituēdū ac si vsucaptuz nō eēt:vt.§.pr.dixim⁹. x Actōis.s.rescissorie supradicte.

y Quibusdā.vt si rē absēt⁹ vsucapiat pses. Itē absens fuit p babili cā:vt studioz. Itē i viculis positus:vt.ff.e.l.i.sz z si pōtorē i fi.z.l.se.z đ illis legib⁹.i.facit mentionē cū dicit de volumine digestorum. Item siquis.s.debitor.

z In fraudē.nota q̄ vterq̄z tā đbitor q̄ receptor opz q̄ fraudē pticipet qñ titulus nō ē lucrati⁹:si āt ē lucrati⁹ puta donatōis vt si đdit:z hoc itellige ad hoc vt creditor possit reuocare alienationē tūc sufficit fraudē đbitoris tm̄ iteruenire:vt. C.đ reuocadis q̄ i frau.cre.l.p.z.ff.q̄ i frau.cre.q̄ āt.§.hoc aūt edictū.z.§. sili mō. Et đ hac fraude nota bonā distinctōez:q⁹ aut adhibet' a đbitore alienāte iter viuos:aut i vltima volūtate:vl a liberto i fraudē proni:silr iter viuos vl i vltima volūtate.si i vltima volūtate:tūc aut p legata:aut p libertates.z si p libertates aut directas aut fideicō. Si đbitor i fraudē alienet iter viuos vno casu psumit' fraus.s.quando oia alienauit:vt.ff.e.oēs.§.lucius. Si aūt nō oia:nō psumit'.sepe.n.đ facultatib⁹ suis ampli⁹ q̄ i bis ē sperāt hoies.ut.s.q ma.nō pos.§.i fraudē.dz ergo pbare eā creditor.z hec distinctio p oia seruat';etiā in prono.[illegible]đ pba.

pfonũ.ꝛ.l.quotiẽs.§.q dolo.i vltima volũtate si legatũ vl fidei cõ.i fra.cre.reliqt solũ euẽtũ ispicim⁹: lz fraus nõ interuenerit: vt i donatõe cã mor.vt.C.ỗ iu.ẽli.l.fi.§.si vo creditor.cũ legata nõ ỗbẽt: nisi ỗducto ere alieno: vt.ff.e.q ãt.§.p.ꝛ ad treb.l.i.§.is q q̃ dragita.idẽ i pfono p oia: si libert⁹ i fraudẽ legauit vel fideicõ.reliqt: vel donauit cã mor.nã solũ euẽtũ ispicim⁹ vt.ff.siquid i frau. pfo.l.i.i pn̄.ꝛ.§.i. i libertatib⁹ autẽ i fraudez relictis di stigue directas a fi deicõmissarijs.i p mo casu ꝯsilium ꝛ euẽtũ inspicimus: vt.ff.de his que i frau.cre.l.fi.ꝛ.l.i.

a Creditor.large accipe ꝓ eo cui aliqd ỗbẽt: vt.ff. ỗ v̄.si.l.creditor.ꝛ .l.creditores.ꝛ.l.si cui.ꝛ i auc.de fide iussorib⁹.§.penul.

b Rẽ suã.s.corporalẽ ex eo q̄ dic tradiderit: idẽ tñ ẽ i corpali b⁹ vt pz p mlta exẽpla: vt.ff.q̃ i frau.cre.l.i.ij.ꝛ.iij.vsq; ad.l.q ãt

c Possessis.i.possideri iussis: nec.n.reipa a creditorib⁹ fuerãt possessa bona ỗbitoris: cũ ipse alienauerit: vl dic possessis q̃ re mãserãt: ꝛ nõ sufficiebãt: vt.ff.e.l.ait prętor.

d Poresidis.puta q̃ fuit ꝓdẽnatus: ꝛ nõ satisfecit cõdẽnationi ifra tẽpus: vnde missus fuit actor i bonoꝝ possessionẽ.

e Permittit.s.J.annũ vtilẽ: vt.ff.de bis q̃ i frau.cre.l.i.i.ℜ.ꝛ ỗ eo tñ qỗ puenit ad eũ: vl qỗ dolo fecit quo minus pueniret p petuo dat: vt.ff.e.ait prętor.§.hec actio.

f Petere. Sz q̃ actõe. ℜ.pauliana: q̃ dat creditori ad revocãda corporalia. sz i fcm̃ ad revocãda iura: vt.ff.ỗ vsuf.l. videam⁹ .§.i fauiana.ꝛ.ff.eo.l.hac i factũ. Uel verũ dic: q̄ nulla ỗ pauliana: nisi adiectiue: qz a paulo fuit inducta: sz i fcm̃ pauliana ỗ q̃ ad revocãda corporalia ꝛ incorporalia ꝓpetit: ꝛ dat ꝫ accipiẽtẽ ꝛ beredẽ ei⁹ iqtũ ad eos pueniat: etiã nõ restituto ei pcio: vt.ff. .e.ait ptor.§.fi.ꝛ.l.se.ꝛ.l.si ỗbitor.ꝛ.l.ex bis. Jn eũ ãt q̄ i fraudẽ alienauit actio ñ dat: cũ nudus sit: nisi ita fraudulẽter dispsit vt res apparere ñ possit: quo casu ẽt i carcerẽ ỗtrudẽt: vt.ff.e.l. fi.§.fi. Est ꝛ fauiana q̃ dat soli pfono ad revocãda ea q̃ libert⁹ i fraudẽ pfoni alienauit ĩter vivos vl vltima voluntate: quo mi n⁹ pfon⁹ bẽat tertiã: vt.ff.siqs i frau.patro.l.i.i pn̄.ꝛ.§.i.ꝛ.s. ỗ suc.liber.§.sz nr̃a ꝓstitutio. Et est caluisiana: ꝛ ipsa tã pfono q̄ creditori ꝓpetit: vt.ff.q̃ i frau.pfo.l.i fauiana. Quidã tñ dicunt ꝓtra i eo qỗ ỗ fauiana dcm̃ ẽt: ar.ff.ỗ vsu. videam⁹.§.i.i fauiana Sz certe ita dicit ibi i lra: per quã: ꝛ sic refert ad primũ tñ.s. pauliană. ꝛ iste due imitãt naturã supioris i fcm̃ pauliana. Sz q̃ro q̃re sint hic be posite ĩter reales ptorias: cũ ipse psonales sũt: qỗ ꝓbat p id qỗ dicit littera. Jn fauiana quoq; vt ỗ vsur. .l. videamus.§.i fauiana. nã prime dixerat ỗ psonalibus nõ vt ꝓtineat eũ cũ psonalibus: ꝛ pbat .ff.si qs i frau.patro.l.i.§.hec act. Sz ℜn.q̃ similitudinẽ hz cũ supioribus duobus casibus: i eo q̄ sicut ibi pmittit aliquid dicere quod nõ sit: vel eẽt facien dũ aliquid: ac si nõ ꝓcessissent q̃ nõ ꝓcesserũt: sic ꝛ hic. Jtẽ sicut ibi fit revocatio. ita ꝛ hic. ergo secũdũ hec ita dici debẽt be reales siẽ supiores: qỗ qdã ꝓcesserũt. Sz ℜ.hic nõ petit qỗ meuz fuerit: vt i supiori casu: nec q̃si meũ: vt in public.vt.s.eo.§.alie. Nec ob.J.§.pri.q̃ hypothecaria ẽ i rẽ: nec tñ meũ petit: vl q̃si q̃ ibi qỗ peto: peto q̃i meũ. i. possessionẽ p hypothecariã actio nẽ vel seruianã: hic aũt neq; possessio: neq; dñium est meũ. nec fuit: imo i accipiẽtẽ trãsiuit: lz i fraudẽ sit alienatũ: vt.ff.ỗ ẓbẽ. ẽp.si sciẽs.i fi.ꝛ ꝑdẽ tres actões revocatorie dñr. Sz vñ orit hec actio. ℜ.ex q̃i maleficio qñ dolus fuit i vẽdẽte ꝛ emente. si tñ i vẽdẽte tñ: tũc pỗt dici ex q̃i ẓctu: si agit ẓ illã possidentem. Sz nũqd bẽt retẽtionẽ vt ab eo nõ revocet si vult soluere qỗ sibi creditori revocare voleti ỗbẽt: qdã negãt: vt ar.ff. rerum amo. si cũ dos.§.fi.ꝛ.l.se. Sz ẓdico istar posterioris creditoris si vult soluere priori quod sibi debetur: potest habere retẽtio

nẽ vt.ff.de evic.l.evictus. qỗ dic ut.ff.ỗ his q̃ i frau. cre. ait ptor.§.illud.

g Mansisse. videt ergo q̄ pmittat mẽtiri: qỗ nõ est verũ: sz ita petit ac si mansissent in bonis debitoris: ut ŝ.e.§.alie.ꝛ.§.rursus.

h Jtẽ seruiana. q̃i. d. nõ solũ publiciana ꝛ rescissoria reales sunt ꝛ ptorie: ỗ quib⁹ dictũ ẽ. sz etiã due iste capiunt vim ex prętoris iurisdictione. .i. prętorie sunt. ut hic. ꝛ.ff. ỗ pac. si tibi. §. ỗ pignore.

i Quis. s. dominus fũdi si ue sit ptiari⁹ sive nũmis colat. Jtẽ etiã p ỗteriori rõe dom⁹. ut.ff.q.cau.pi.ta.l.ij. lz ex locato sit actio.

k Coloni. subaudi uel inquilini. naz ꝛ eius res sunt tacite obligate. ut.ff.q.cau. pig.ta.ꝓtra.l.ij.ꝛ ẽ colonus in villa. inquilinus in civitate. ut.ff. ỗ acq.pos.l. res pignoris. Differentia ẽ inter has duas tacitas obligationes. nã i rusticis ita demuz si dominus sciat iducta ꝛ illata: i urbano sive sciat sive nõ. Et ẽ rõ q̄ sancta rusticitas omnia palã hz. sed inq linus multa etiã clã apportat q̃ locator ignorat. vt.C.lo.certi iuris. Jtez cũ in vtroq; si eo alo sint inducta: vt ibi sint ppetuo nõ ad tps: vt.ff.de pig.debitor.ꝛ.ff.q cau.pig.ta.contra.in predijs.§.i.

l Pignoris. s. taciti. m Fundi. vel domus: vt ŝ. dictũ est.

n Quasi. hec dictio ponit ad dñiaz supioris. vtraq; tñ seruiana dicit: a seruãdo forte dcã: cũ oẽ ius aut in acquirẽdo: aut in seruãdo aut in amittendo ꝓsistat. vt.ff.de le.ꝛ se.con.l.fi. Sed q̃ ẽ differẽtia inter seruianã actionẽ: ꝛ saluianũ interdictũ: cũ illud ad idẽ ꝓpetere videat. vt.J.de interdic.§.interdictũ. ℜ.q̃ in seruiana oportet q̄ creditor. pbet debitorez fuisse dñz tpe obligatõis. vt.ff.de pig.ꝛ q̃ nondũ sunt. §.i. sz in saluiano sufficit q̄ probet eum possedisse: vt colligit .ff.de saluiano interdicto.l. .i.in prin.ꝛ diximus.J.de interdic.§.interdictum.

o Nihil interest. nisi in sono vocis. vt.ff.de pig.l.res hipothece.§.itẽ pign⁹. imo ꝛ etiã quãtũ ad actionẽ videt interesse: nã pscriptio bñti pign⁹ nõ currit: cũ possideat: secus i hypothecaria. cui currit inscriptio: interdũ. x. interdũ. xx. interdũ. xxx. interdũ. xl. an. vt.C.si aduer.credi.l.i.ꝛ .ij.ꝛ.C.de pscrip.xxx.vel.xl.an.cũ notissimi.ꝛ de an.excep.l.i.§.i.

p De qua re. mobili. vel imobili: si tradat creditori vel nõ: corporalis vel incorporalis. excepta urbana seruitute: que nõ pỗt obligari: ne ruinis civitas deformet. vt.ff.de pig.si is qui.§.fi.ꝛ.l.se.

q Appellatõe. s. hypotecaria: vt hac actõe peti possit a quolz possessor

r Maxime. hoc abũdat. vt.C.de tes.ma.l.fi.§.i. duo.n.opz. iterũ ire vt sit pign⁹: ꝛ q̄ tradat creditori: vt hic: ꝛ q̄ mobil sit: cũ pign⁹ a pugno dicat. vt.ff.de v̄.sig.plebs.§.pign⁹. Si aũt mobilis ẽ ꝛ nõ tradat. Jtẽ si imobilis ẽ: tradat vel nõ: hypotheca ẽ. pz ergo q̄ quatuor sunt ptorie actões in rẽ. s. publiciana. ꝛ rescissoria. ꝛ seruiana. ꝛ quasi seruiana. Jtẽ alie due reales ꝑiudiciales: vt.J.e.§.ꝑiudiciales. Est ꝛ alia q̃ dat supficiario: quando quis ad non modicũ tempus conduxit. vt.ff.de supfi. l.i. in fi.i. ℜ.ꝛ.§.quod ait. ꝛ.l.fi.ꝛ.ff.de rei ven. supficiario. ꝛ.l. prętorie. Est ꝛ octauo actio in rem. vt que datur metum passo: nam illa prętoria in rem. vt.ff.q̄ me.cau.metum. §. volẽti. Sunt ꝛ alie. scilicet bonoꝝ possessio. hereditatis petitio. Jtem fideicõ. here. petitio. bonoꝝ possessio. prima datur ei cui succedit per prętorem. secunda ei cui per trebelli: hereditas restituta est: vt.ff.de bo.pos.hereditа.petitio.l.i.ꝛ.ij.ꝛ.ff.de fideicom.here.petitio.l.i.ꝛ.ij.ꝛ.iij.ꝛ sic decem sunt prętorie in rem.

Jn personam. q.ỗ. dictum est de realibus prętoriis: sequitur de psonalibus: scilicet prętoriis. lz de quibusdam personalibus supra interposuerit in. §. item siquis.

s De pecunia. vt.ff.de consti.pecu.l.i.in prin.

t Cui similis. scilicet quo ad quedam: q̄ vtraq; dabatur vbi quis cõstituebat se soluturum pro se vel alio: sed ꝛ dissimilis videbatur: q̄ actio constituta pro bis tantum rebus in constitutione deductis competebat: in quibus mutuum consistit. scilicet que pondere numero ꝛ mensura cõtinentur. Sed receptitia quando alie res in constitutione deducebant sed hodie pro omnibus competit actio de constituta: cuz omnes res appellatione pecunie contineantur. vt.C.de consti.pe.l.ij.§.penul.

v Constitutione. vt.C.de consti.pecu.l.ij.

x Ea. scilicet receptitia.

y Jtē ꝓtor. hec capla exponūt. ff. l. pri. §. r iō hic nō dicas.
z Et alias. de quibus dixi. ff. §. penales.
a De pecunia. in hac actione que sic vocatur.
b Cū oīb'. s. aptis al' obligari p se vbi p se intervenit ꝓstitutio: vel pro alīs vbi p alīs intervenit ꝓstitutio. Dic ergo furiosus cū nec p se: nec p alīs obligef': nec ꝓstituere se debere pōt. Idez in pdigo r sūlibus. Jtē mulieres cū al' p se tm obligent' r be ꝓstituent pro se tm r n̄ p alīs. vt. ff. de ꝓsti. pe. l. i. §. i. r. ij.
c Constituerit. vtputa per hec verba. cōstituo me solutur. qō ego vel ille dz: r similia: vt. ff. de ꝓsti. pe. q ām. in fi. r. l. se. r hoc ita si sit ō bitū qō p̄cedat: sive civile: sive naturale simul: sive naturale tm: sive pretoriū. sec⁹ si civile tm: vt. ff. ō ꝓsti. pe. l. i. §. i. r. §. pe. et fi. r l. iij. §. i.
d Nulla. ergo ex nudo pacto oriť actio: quod est ꝯ ius cōe positū: vt. ff. de pac. iure gen. §. fz cū nulla. r. §. qnimo. r. §. marcellus. r. §. idem Ry. r. C. de pac. l. legem. r est hoc ideo forte spāle: quia sicut vnū pro eo qui ꝓstituit inducit': vt nō teneat' nisi elapsis decem diebus. vt. ff. de ꝓsti. pe. promisso: cū al' statim tenet': vt. ff. de v̄. obli. eum qui klis. §. quotiēs. r de v̄. sig. cedere diem. sic r aliud ꝯ eū: vt ex nudo pacto teneat'. vt. ff. de iureiur. eū qui. in prin. Sunt r alī adhuc ser casus in quibus ex nudo pacto oritur actio: vt ecce in donatione hodie: lz olim fuerit necessaria stipulatio: vt. C. de dona. siqs argentū. §. fin aūt. Jtē si mulier dotē sine stipulatione dare marito ꝓuenit. vt. C. de dot. p. l. erac. r de rei vro. ac. l. i. §. i. Jtē siquis ob honorē decretū vl' decernēdū palam pollicitus fuerit. i. sine interrogatione. vt. ff. de pol. l. i. §. i. r. l. pactum. Jtem in nautitio fenore. vt. ff. de nau. feno. periculi. in fine. Jtem in accessione fructus. vel vini vel ordei. vt. C. de vsur. fru. Jtez in vsuris civitati promissis. vt. ff. de vsur. l. etiam. al' aūt. ppter sui frigiditatē nudum pactum actionem parere non potest.
e Jure civili: vel actione ex stipulatu: vbi icertū ē ex stipulatiōe vel ꝓditione certi: q̄ ex stipulatōe oriť: vbi ē certū: vt s. de v̄. ob. in prin. q̄ stipulatio est a iure civili inducta: vt hic cū de iure gen. ipsa non fuerit: lz alīj ꝯctus fuerint de iure gē. vt s. de iu. na. gen. r ci. §. ius aūt. nō aūt dicit ideo de iure civili q̄ nō bēat in se nāle vinculū: imo bz. q: sine ꝓsensu fi valet: qui ꝓsensus est de iure naturali. vt. ff. de pac. l. i. §. pe.
f Actiones de peculio. volunt quidam dr̄e hec esse ꝓpria nōia actiōuz. s. ō peculio: r ō i rē vso. r qō iussu. Jtē exercitoria. tributaria: r institutoria: ex eo q̄ leges plerūq̄ appellāt eas actōes. vt hic. Hz vīus ē vt adiectiue ponat'. sic. n. dr̄ mandati actio de peculio. vt. ff. de peculio. l. iij. §. cui ꝓgruit.
g Patrem. s. respectu filij.
h Dñm ve. s. respectu servi. sunt enim correlatiua.
i Ipo iure. s. civili. qō nō vult vt alter alteri⁹ psona obligef'. r sic p̄ nō dz teneri p filio inspecto iure civili. sic inspecto seruo nō dz teneri dñs q: seruus p nullo ē inspecto iure civili: vt. ff. de re. iu. qō attinet: fz tm p tor equitatē desiderat: vt q: peculiū quasi p̄imoniū est filij vel servi: vt subjicit: q: quod parsimonia queritur. vt. ff. de peculio. peculiū. vē tm nō est p̄imoniū filij peculiū. vt. C. de inoffi. test. l. fi. in fi. Jtē nec servi. vt. ff. de v̄. ob. liber homo. Jdeo aūt q: q̄ p̄imoniū ē p̄ez p filio. dñm p seruo teneri dicit. diligēter tm distingue vtrū ꝯbant filij⁹ vel seruus: vel quasi ꝯbant. itē vtrū delinquat vel quasi: si ꝯbat quilibet' illoz dñs vel p̄ actione ex eo ꝯctu tenet' in peculiū: cuius ꝓdēnatiōe deducit' ex ipso peculio quicquid seruus naturalr dño debuit: vt q: dñs seruo mutuauit: vel al' secū ꝓtraxit. Jtē deducitur quod debet' his qui sunt in potestate domini vel tutela vel cura: cū videat' dñs ꝓuenisse: vt. ff. ō pecu. fz si dānū. §. i. r. ij. obligatur. n. seruus dño naturalr. vt s. de fideius. §. i. r sunt hec cōia in seruo r filio: excepta cā mutui: ex qua nec filij⁹ nec p̄ tenet'. secus in seruo: vt. ff. ti. i. §. illud. r. C. ad mace. l. pe. itē que dicta sunt qñ ꝯbit hic filius vel seruus eadē: r qñ quasi ꝯbit: vt si alterius negocia gessit. vt. ff. de neg. ges. si filius. ꝓter hanc actionē tenet' de peculio adhuc p̄ vel dñs: qñq̄ tenet' de in rem vso. qñ. s. filius in rem p̄is vel seruus i rē dñi ꝓuertit': r ē in solidū vsq̄ ad quātitatē vsam: vt. ff. ti. i. §. in rē. Azo. fz de peculio agit' quatenus peculiū durat: vt. ff. e. §. fūt ꝓterea. r. ff. ti. i. §. in rē aūt. itē est actio q̄ iussu: que ē in solidū: qñ filius vel seruus iubēte dño vel p̄e ꝓtraxit. videt'. n. ꝓtrahi cū ipo patre vel dño. vt. ff. q̄ iussu. l. i. §. fi. itē sunt alie tres. s. exercitoria q̄ dat' ꝯ dñz navis: qui ꝓposuit magistrū navi seruum suum. r eius rei gratia ꝓtractuz fuit. Et iō dr̄ exercitoria: q: exercitor dr̄ dñs navis. Jtē institutoria q̄ bz locū qñ aliqs seruū suū taberne vel statōi p̄posuit. Jtē tributoria qua agit' ita q̄ dñs vocat' i tributū: vt. ff. ti. i. §. introducit r. §. institutoria r. §. i. In delictis aūt r quasi delictis idem obligatur seruus dat' i filio r seruo: vt p noxa dari posset: vt. ff. ō noxa. i fi. ti. sed hodie p seruis tm agit' noxaliter: vt ibi dr̄: r p delictis: vt. ff. de noxa. i pri. r. ff. de noxa. li. i. r i quasi delictis vt si seruus habitās cū dño habuit suspēsū vl' appēsū: vl' effudit aliqd qō alicui nocuit: vt de his q̄ dicet: vel effu. l. i. §. cū seruus. r. ff. de mino. q̄ si minor. §. si bu⁹. Dozzo lz i delictis r q̄si agat' noxaliter tm r ō peculio agit' si locupletat⁹ ē dñs iq̄tū id peculiū locupletiꝰ ē: vt. ff. ō indi. tā ex ꝯctib⁹. r. ff. ō pecu. l. lz. §. ex causa.
k Jtem siquis. s. actor.
l Postulāte. r petēte reo vl' ōferēte: si. n. sine volūtate aduersarij juraret'. nihil ꝓficeret iuramētū: vt. ff. ō iureiu. l. iij. i pri.
m Juravit. vl' ei remissū fuerit: vt. ff. ō iureiu. nō erit. §. fi. r. l. se. r de re. cre. actori. Accursius.
a Deberi. sic simplr. s. n̄ adiecta cā q̄re ōbeat' qō iformiter dicim⁹: si aūt cū forma veluti q: vēdidi: tūc agit actōe vtili ex eo ꝯctu nata ex sacramēto: cū p̄vitate accipiat' r aduersario silr actionē tribuit ac si v̄e ꝯct⁹ p̄cessisset. Idē ē i alīs ꝯctib⁹: vt. ff. de iureiu. si duo. §. siqs juraverit. r. §. idez dicemus r. §. marcellus. Jtē circa actionē realē si rē suā esse juraverit dat' i rē vtilis. preterea i factū ꝓtra deferētē tm vel heredē: vt. ff. de iureiu. l. nam postea. §. fi. r. l. se. r ita actori iterdū dat' i factū. iterdū vtilis ex eo ꝓtractu: r vtilis i rē. ex parte aūt rei si jurat i actione personali: tūc exceptionē tātū parit. si aūt i actione reali tūc distinguitur: aut juraverit rē petitoris nō esse: quo casu excep. tātū dat' suaz eē quo casu etiā actio si res actoris ad actorē redeat nō ꝓtra aliū. Et hoc qō dixi in actore hz locū si juratur ex sacramēti ōlatōe. sz si jurat' ex traditōe facta occasione iureiu. tūc publiciana datur cōtra quēlibet si sit justa cā traditionis. vt. ff. de iureiur. naz postea. §. fi. r. l. se. r de publi. l. i. in fi. vsqz ad. l. eum q. Nec ob. in eo. ti. l. eū q. §. si petēti. q: ibi v̄bū dūtaxat dñz tm excludit: ꝯ quē publi. nō dat'. vt. ff. de publi. l. pe. r fi.
b Justissime. quia ꝓpter sacramentum datur.
c Actionem. in factum: vt. C. de iureiur. actori.
d Queritur. etiā si piurū vellet ꝓbare: q: sufficit divina vltio: vt. ff. ō dolo. q̄ si ōferēte. r. l. se. r. C. ō re. cre. l. iij. nisi i casib⁹: vt. C. ō re. cre. l. fi. r. ff. ō iureiu. admonēdi. Et nota q̄ hoc sacr̄z qō ē ō re: vt. ff. e. quotiēs. i. ō vitate: vt. ff. ad. l. cor. ō fal. l. i. §. q̄ i rationib⁹ triplex invenit' volūtariū qō ex volūtate dat': suscipit': r recusat': r extra judiciū: vt. ff. e. l. jusjurādū. Jtē necessariuz: qō necessitate ipōsita a judice ōfert' r suscipit'. vt. ff. ō i litē jurā. l. fi. nec. n. pōt hoc sacramētū referri vel recusari: nisi p̄tēdat' justa cā recusatōis: vt. C. ō re. cre. generaliter. §. sinaūt. Jtē judiciale qō sic dr̄ a judicio qñ. s. ps pti sacramētū i judicio ōfert: qō nō ē necesse subire: fz pōt recusari r referri: vt. C. e. delata. l. generaliter. §. sinaūt. sed jure veteri non poterat recusari: vt. ff. e. manifesti. sed p̄m pla. ita demū actio in factū dat' ex sacramēto si sentētia nō subsequat': al' quare oriť actio in factū: cū ex snia eadē nasceret': vt. C. de re. cre. actori. Hz nos ꝯ. lz. n. due sunt ad idē r eodē nole nō nocet: vt. ff. de ac. emp. nō ē novū. r. ff. de fideius. heres a ōbitore. semel tm fiet exactio tm: vt. ff. ō verbo. obli. q bis. r de reg. juris. bona fides.
e Penales quoq̄. dcm ē. s. ō ptorijs rei psecutorib⁹: nūc ō penalib⁹ ptorijs. fz q̄ ē dria iter penales r persecutorias. Ry. mlte quia penales pretorie sunt annales excepta actione furti: vt. ff. de perpe. r tēpo. ac. in pncipio. fz rei psecutorie sunt ppetue r tpales actōes: vt. ff. ō ac. r ob. i honorarijs. itē penales odiose fūt: rei psecutorie nō. vt. ff. ō penis. l. interptatiōe. itē penales n̄ trāseūt ꝯ heredes nisi aliqd ad eos puenit: vl lis sit ꝓtestata: vt. C. ex ōlic. ōfūcti. l. i. fz psecutorie sic. vt. ff. ō ac. r ob. ex ꝯctib⁹.

De actionibus
60

IIII

Itē vbi plēs tenēt rei psecutoria: vno solnēte: ceteri liberātur. nō ita i penali. vt. C. ō cōdi. fur. l. i. ⁊. ff. ō lib. cā. l. vlti. ⁊. ff. ad. l. aql. itē mela. §. si plures. Accursius.

f Pene. i. fere: vel melius dic ꝙ abūdat: nam vē multe sunt.

g Quid. i. aliquid. Accursius.

b Ex albo. erat enim albū dealbatio qdā posita in loco eminenti: vt appareat in auc. ō lit. §. omne. ibi. Uoce p̄to. ⁊c. in quo albo erat scriptū: vl ō citādo aliquo: vel de alio p̄cepto generali: vel spāli: vt. ff. ō albo scri. l. i. ⁊. l. ij. ⁊. ff. de iurisd. om. iu. l. siquis id.

i Corrupisset. vel positū sustulisset q̄uis nō corrupit: ⁊ sine p se vel p aliū. ⁊ tūc ambo tenēt: nec vn⁹ liberat aliū: ⁊ ē i. l. aureos. vt i dicta. l. siqs. ⁊. l. se. tenet etiā iste corruptor. l. cor. ō fal. l. pe. cui⁹ pena ē ōportatio ⁊ oiuz bonoꝝ publicatio. i seruis etiā vlti mū suppliciū: vt. ff. ad. l. cor. de fal. l. i. i fi.

k In eū. s. filiū vel libertū dat actio i fcm q̄ ē silr vt supior i. l. aureos: q̄ dat patrono vel pri. ⁊ si libertus nō possit soluere dicta pecuniā castigabit. Idē forte i filio lz noxaliter nō det: vt. ff. e. s. ō i iusⁿ. vocā. l. penul. ⁊. j. ō noxa. i fin. Supior tñ punit solū dolū: hic solū factū ꝑsiderat. vt. C. de i iusⁿ. vo. venia.

l Patronū. subaudi vl patronā. Itē filios ⁊ pres eoꝝ. vt. ff. ō i ius voca. l. iij. §. i. ⁊ accipe hic pronū q manumisit: vel p quo iudicatū est i causa ingenuitatis ⁊ libertinitatis: vel si ex causa fidei cō. manumisit: vel si emerit eo pacto vt manumitteret ⁊ manumisit vel ñ manumisit. Dz ex ꝑstitutōe diui Marcij puenit ad libertatē: vt. ff. de i ius vocā. ad optimū. §. i. ⁊. l. is quoq;. ⁊. l. fz si hac lege. Itē liberos patroni accipe mares ⁊ femias: ⁊ parētes ēt adoptiuos: vt dcā. l. fz si hac. l. §. libertos quoq;. ⁊. §. parētes.

m Vel parētē. ⁊ hic accipe marē ⁊ femināⁿ: ⁊ vsqz i infinitū vt ēt si Adā viueret: nō posset vocari i ius sine venia. Itē nō refert si sūt legitimi parētes vel naturales: vt. ff. de i ius vocā. l. iij. §. i. ij. ⁊. iij. ⁊. l. parētes. ⁊. l. pris. ⁊. l. adoptiui. i pri.

n In ius vocasset. i. iure expiēdi cā vocasset: vt. ff. ō i ius voc. l. i. §. ij. ⁊ hoc sine causa sit ciuilis sive criminalis. vl multo magis. nā ⁊ tūc etiā cū venia nō pōt: qz nō ꝓcedit: vt. ff. de i ius vo. fz ⁊ si. §. ꝓtor ait. ⁊. ff. ō accu. q accusat. i fine. ⁊. l. hi. §. ij. Dz qd si solū libellū ōdit. Ro. nō icidit i hoc edictū: vt. ff. de i ius vocan. libertus. Itē qd si nō veniat vocatus. Ro. semper icidit sed facilꝰ remittit hec pena quādo vocat⁹ venit: vt. ff. de i ius vocā. q̄uis licet quidā dicūt vocātē nullo modo cadere i edictuz si vocatus nō venit ex predicta. l. q̄uis. ⁊ hoc ideo. qꝛ verba cū effectu sunt accipiēda: vt. ff. ne qs eū q i ius vo. est vi. exi. l. penult. §. docere. sed prima sentētia verior est: vt qz i dicta. l. q̄uis. nō dicit ꝙ nō icidat i edictū: nisi causa cognita. Itē nūquid heres potest vocare i ius sine venia: ⁊ certe si extraneus est potest: vt. ff. de obse. ꝓstā. liber. l. heres. filius nō potest vocare i ius sine venia. Dz quare secus i herede liberti ⁊ i herede patroni. Ro. i primo odiū versatur: quod debet restrig: i secūdo fauor qui debet ꝓrogari vt. ff. de lib. ⁊ posth. l. quidā. Item si alter agat tutorio nōie vel curatorio: ar. ff. de i ius vo. l. i hac. l. §. fi. ⁊. l. que ituz. Ratio qz nemini officiū suū debet esse dānosuz: vt. ff. quēad. testa. aperi. l. siquis ex signatoribus.

o Cū id nō impetrasset. i. nō petisset ⁊ nō accepisz. Dz. n. a ꝓtore sic petere. dñe ꝓmitte mihi vt possum ꝓuenire prez: vel prō nū meū: vt colligit. j. ō pe. te. liti. §. fi. ⁊. ff. ō in ius vo. l. iij. §. i. Illud etiā qro an hec postulatio venie dz fieri in psonis oium qui in ius vocari nō pūt. q enumerātur. ff. ō in ius vo. l. ij. ⁊ si ñ fiat ꝙ cadat in penā. Quidā dicūt ꝙ sic. nos ꝙ nō. qz hec pena in eū tñ statuit qui incidit in edictū. at ille psone in edicto nō ꝓtinent: quod maxime ꝓbat ex hoc. §. Aliter tñ puto eos puniēdos: ꝓout placuerit iudici ad similitudinē istoꝝ. Dz nūquid hec petitio hodie ē correcta. vt quia hūt hodie liberti ius natalium ⁊ regeneratōis. vt in auc. vt liber. dece. §. i. col. iij. Ro. non quia ⁊ ibi reseruantur iura patronis maxime obsequalia: q nā debent. supiora quantū ad libertū plana sunt. in filio distingue aut erat emancipatus: aut in potestate. si emancipatus erat: habēt locū supiora: si vo in ptāte: tūc nec cū venia nec sine venia pōt ꝓuenire patrē: vt. C. ō in ius vo. l. fi. ⁊. ff. ō ac. ⁊ ob. l. actōes. nisi ꝓ castrēsi vl quasi castrēsi peculio: vt. ff. ō iudi. l. lis. ⁊ tūc cū venia: vt. ff. ō in ius vo. l. adoptiuū. §. i. ⁊ hoc cū agit ꝯ patrē. Si aūt ꝯ extraneū: tūc sm vetera iura tm̄. v. actōes filiofa. ꝓpetebāt. vt. ff. ō ac. ⁊ ob. l. filiusfa. ⁊. l. in factū actōes. Dz hodie oēs veniente ex aduētitia cā: vt dixi s. p q̄s ꝓso. no. acq. §. i. Itē q̄ro qs iurabit ō calūnia cū filiusfa. erit in indicio. Ro. si filiusfa. petita venia patrē ꝓuēiat: iurabit filius si maior ē: al curator ei dabit ad litē: vt i auc. vt li. ma. ⁊ aui. §. i. i fi. si aūt sit i ptāte pris ⁊ agat ō castrēsi vl quasi castrēsi pecu. ⁊ tūc iurat filiꝰ: cū prīfa. hēat. vt. ff. ad mac. l. ij. si vo ēet maior dareⁿ curator liti: nō pson: cū sit i ptāte: vt. C. ō. cu. fu. l. fi. in pn. ⁊ ō bo. q̄ li. l. fi. §. si aūt ꝓ patre. Si aūt ꝯ extraneū agat filius: si agat prī ei⁹ nomine pater iurat: vt. C. ō iu. cal. l. ij. §. q obꝛuari. Si filius forte prē absēte vel sm veteres. ll. in. v. casibus: vl sm nouas in omni aduētitia cā iurat filius: cū suo noie agat: ⁊ maior ē: si mō pater in aduētitijs nō hz vsufruc. alⁱ pater ageret ⁊ rñderet ⁊ iuraret. vt. C. ō bo. ma. l. i. in prin. vbi vo filiꝰ iurat: lz prī nō hēat vsufructū: dz prī cōsētire filio agēti ⁊ rñdēti. vt. C. ō bo. q̄ lib. l. fi. in prin.

p Itē aduersus eū. s. datur actio i factū penalis: vt ecce cū vocarē ticiū in ius qui tenebat mihi actione tēporali: ⁊ dū eēt in itinere: detinuisti eū vi: vel capiēdo eū p psonā: vel faciēdo dolo vt alius eū detineret: et tm̄ ꝙ dies actōis mee exiuit: teneris. n. mihi q̄ti iurauero in lite: ⁊ sic ē actio penalis ex parte mea: qz vltra rei veritatē forte iurabo: ⁊ ex parte tua: qz das mihi aliquid: ⁊ tibi nihil adest: vt. ff. ne quis eū qui in ius vo. vi. ex. l. pe. §. i. Sup hoc. §. i. quero cū duo sint tituli: vt. ff. ne qs eū qui in ius vo. vi ex. ⁊ alius ti. de eo per quē factū erit. de quo fit mentio in hoc. §. Ro. n. de primo qz inde orit actio ex vtraq; parte penalis: vt dictū est: fz in alio ē penalis ex pte rei tm̄. cū ad itereſſe actoris deᵗ: vt de eo ꝙ quē fac. ē. l. fi. i. Ro. Itē p̄mꝰ ō quo fit mētio hic ꝓsuluit actori tm̄: vt pz ex. l. ij. ⁊. iiij. §. eximere. At secūdus ꝓsuluit vocato nō solū: fz etiā vocanti. vt. ff. ō eo ꝙ quē factū ē. l. i. §. si reus. in fi. ⁊. l. fi. i. Ro. Itē p̄mus hz locū q̄n aliqs exēptus ē ante satisdationē: ⁊ post i ius vocationē. fz scōus post satisda. s. factas iudicio sisti: ⁊ alias que firmāt iudiciū. vt. ff. de pre sti. l. i. in prin. Et pz dicta ex ordine illoꝝ ti. Itē primus q̄n vi exēptus sit qs at scōus etiā sine vi: vt pz in. l. i. §. si dolo. de eo per quē fac. ē. ⁊ ne quis eū qui. l. i. ⁊. ij. in fi. Uel satis dici pōt ꝙ de vtroq; hic loquitur: ⁊ ꝙ licz duo sint illi tituli: tñ de vno edicto sunt. Itē ⁊ ꝙ dicat penalis actio etiā illa q̄ ex vna pte tm̄ ē penalis. Sup hoc. §. ij. queritⁿ: nōne p ꝓuētionē solā etiā iure veteri ꝓpetuabat actio: vt. ff. de ac. ⁊ ob. l. ꝓstitutionib⁹. non solū p noua iura: vt. C. de pscri. xxx. an. cū notissimi. ⁊. l. sicut. Ro. hic nō p executorē: fz p suā denunciationē eū ꝓuenerat: vel vbū quasi positū in. d. l. ꝓstitutōib⁹. assertiue ponit nō similitudinarie: ⁊ sm hoc hodie eēt correctū quod hic dicitur. Uel dic ꝙ talis fuit ꝓuētio in illa. l. ꝓstōnib⁹. q̄. p lite ꝓte. habebat: vt qz actio erat tpalis: ⁊ libellus fuit p̄ncipi datus vt. C. qñ li. pri. da. lit. cū fal. l. i. ⁊. ij. Ul dic fz Jo. ꝙ leges veteres circa psonales actōes loquūt. vbi nō ꝓpetuāt p executorē: fz lex illa. cū notissimi. ⁊. l. sic i re. loquūt i reali. vñ adhuc etiā hodie ñ cōzigit qō hic dr.

q Innumerabiles. imo numerari pūt: sed dñr inumerabiles. qz ō facili nō pūt numerari. vñ dr nō posse fieri ꝓmode: qō cū difficultate fieri pōt. vt. ff. de v. sig. nepos ꝓculo. enumera ergo aliqs: vt ē actio in factū ō calūniatorib⁹: ō qua dicemus. j. §. quadrupli. Itē actio ꝙ me. ca. item furti manifesti. itē serui corrupti in duplū: ō qb⁹ dicem⁹. j. e. §. oēs aūt actōes. Sūt ⁊ alie in factū: vt ō effusis ⁊ ejectis ⁊ ō appēsis: vt. ff. ō his q deie. vl ef. l. si vo. §. ꝓtor. Et alie multe sūt qs enumerare nō expedit.

r Preiudiciales. p ꝓstanti ponit ꝙ he prętorie sunt cū in tractatu ꝓtoriaꝝ ponunt: ⁊ sunt in rem. qz res petit ⁊ vēdicat. Añ q̄rit quare nō posuit inter reales ꝓtorias. Ro. qz quedā de eis est ciuilis: vñ eius occasione ⁊ ō ceteris hic dicere reseruauit: ⁊ sunt tres. Prima est per quam q̄rit an aliquis sit liber: subaudi vl seruus. Secūda an aliquis sit libertⁿ: subaudi vl ingenuus. Tertia ē ō partu agnoscēdo p quā q̄rit an qs sit filius vel nō: vt oia ꝓsequat q̄ filiꝰa prē ꝓseq dz. al aūt agit ō ptu agnoscēdo pp alimēta tm̄: ⁊ tūc filiatiōi nō p̄iudicat: qz lūmatum q̄rit. vt. ff. ō li. ag. l. i. §. iul. ⁊. l. siqs alu. §. si vel parēs. ⁊. ff. ō his qui sunt sui vl ali. iu. l. si iudex. lz videatur ꝯ de ordi. cog. l. ij. §. fi. sed dic vt ibi. Dz dicunt quidā ⁊ male ꝙ tm̄ due sunt: ⁊ ō duabus primis faciunt vnā: hoc modo an aliquis liber. i. ingenuus vel libertus. ⁊ hi vnā faciūt: aliā vo ō partu

agnoscēdo nō mutant. sed prima opi. verior est: cum sit ꝓmodius singulas cās singulis appellatiōibus distingui. vt s. qui. mo. tes. infir. §. alio autem mo. Itē quia postea dicit: cetere vo ꝛc. ꝛ ita loq̄t de pluribus excepta vna. in primo ergo vbi queritᵉ: sit liber vel seruus: dico q̄ siue seruus agat ꝓ dñꝫ dicēs se eē liberꝫ: siue ecōtra dñs ꝓ suū: ꝛ suus sit in possessiōe libertatis: q̄ hec actio in rē: q̄ intēditᵉ ē pīudicialis: vt. ff. ō li. cā liberis. §. fi. Itē dico siue pīonus vēdicet libertū i libertinitatē: siue libertᵘˢ se vēdicet in ingenuitatē: vtraqꝫ ē pīudicialis: vt. ff. si ingenuus eē vi. .l. fi. in prin. ꝛ §. fi. intēditᵉ etiā hoc casu officiū iudicis vt diximus. ff. ō iureiur. si duo pīoni. in pn. ꝛ. ff. si in. eē vi. l. i. ꝛ. ij. ꝛ. ff. ō rei ven. .l. i. §. i. Idē dicas in tertia: vt siue agat pī petēdo filiū in filiatōez: vl filius dicat se nō filiū: ꝛ erit ꝓ iudicialis ꝛ directa hinc inde. Ꝟz quidā dixerūt q̄ directa datᵉ pīono: parēti ꝛ dño. ſz illa q̄ datᵉ liberto filio ꝛ seruo ē ꝓpria: qō nulla. l. cautū in ueniēᵉ. ſz alie quedā inueniāᵗ directe ꝛ ꝓprie: vt mādati: depositi: ꝛ siles. Ꝟz qualr formanᵉ libelli in his. Ꝛ. sic. peto ioānē in filiū meū iudicari: vt mihi pīnā debitā pīstet reuerētiā: ꝛ alia q̄ prib⁹ a filiis debēᵉ. ꝛ idē in pīono. ꝛ extūc lata sntia aliēta pri ꝛ pīono pīstabūtur. vt. ff. de li. ag. .l. siqs a libe. in prin. ꝛ §. solēt. q̄ sntia ꝓ vitate accipiᵉ: vt. ff. de sta. ho. l. ingennū. Et pbatᵉ hec libelli formatio. C. ō fideicō. li. i. i. In suo ꝛ dño sic: peto ticiū in seruū meū: q̄ eū meū dico. Ecōtra seruus vel libertus vel filius dicet: peto me nō inqetari a ticio q̄ me in seruū vl libertū vel filiū tenet: q̄ me in tali vinculo nō subeē dico. vt. C. ō ige. ma. l. diffamari. vel sic. peto vt ingenu⁹ vel liber vel nō filᵗ⁹ pnūcier ꝓ ticiū. q̄ sic se rei vitas hz. Et differt hec ab ea qua petit pī filiū i ptāte exiure ro. cū ibi tñ ō ptāte q̄rat: hic aūt ō filiatiōe: vt. ff. ō rei vē. l. i. §. i. ꝛ hic dī. Item hec ptoria vt hic: illa ciuilis. Quib⁹ aūt modis filᵗ⁹ possit peti dixim⁹ s. ō pa. po. §. ius aūt ptātis. Itē quare dicūᵗ pīudicialeſ. Ꝛ. ꝑm quosdā q̄ in modū exceptōis ꝓponūᵗ: ꝛ ita pīudicant: vt si agas ꝓ me hereditatis petitōe: ꝛ ego obijciā tibi q̄ seruus sis defuncti. vel q̄ ipe defunctᵘˢ seruus fuit: vt. ff. ō pe. he. l. siqs libertatē. tūc nō pōt eē lis inter nos. vt. ff. ō iud. l. lis. ꝛ. s. ō ob. ex delic. §. hi. ꝛ fa. ꝓ hac sntia. C. ō or. cog. l. ij. ꝛ ō her. pe. l. liber. ꝛ. ff. siqs inge. eē vi. l. fi. Alij dixerūt iō dici pīudiciales. q̄ sē tētia lata sup his fit pīudiciū oīb⁹ alijs qōnib⁹: vt. ff. ō sta. ho. ingenuū. ꝛ. ff. ō li. ag. l. i. §. fi. ꝛ. l. ij. Ꝟz certe ꝑm hec etiā q̄rela inofficiosi testamti dī pīudicial: q̄ pīudicat alijs qōnib⁹. vt. ff. ō inof. test. pap. §. fi. Sed ꝓ hāc sntiam ē. ff. ō lib. cā. si seruus. ſz ibi nō fuit pnūciatᵘˢ ingenuus: vl collusio ibi fuit. vel dic ꝑm Jo. q̄ pīudiciales ideo dīr q̄ oēs alie qōnes q̄ interim inter eas psonas mouēᵗ debēt silere. C. ō or. cog. l. i. ꝛ. ij. ꝛ. ff. ō liber. cā. l. ordi. ꝛ ad hoc facit. ff. de noxa. l. pe. i. Ꝛ. nisi eēt talis cā que ageret etiā si ꝓstaretᵉ eū fore seruū: qō ē q̄ꝛ: vt. ff. ō iud. vir. ſz ꝑm hoc si ꝓqueritᵉ inter pīonū ꝛ libertū ō libertinitate: nō ē hec qō pīudicialis cū alie qōnes interiz inter eos pīt exerceri: venia tñ petita: s. e. §. in eū. Ꝟz dic q̄ ille qōnes qescūt q̄ nō ꝓpeterēt si ꝓstaret eū libertū: vt. ff. de ius vo. ſz si hac vi. §. pe. ꝛ fi. Itē qd si nulla alia qō mouetᵉ: nōne tūc iste dīr pīudiciales: cū nō hēant cui pīudicent. Azo dicit q̄ nō: ſz Jo. ꝓ. iſpiciᵉ. n. aptitudo: q̄ habilis ē eē pīudicialis. sicut augustᵘˢ dī: ſz nō semper augeat: vt s. in rubrica ꝑmū. Itē nūqd sūt plēs pīudiciales nisi he tres Ꝛ. sic. vt here. pe. nā ꝛ tūc cessant oēs alie qōes donec ipsa itēditᵉ. vt. ff. ō pe. here. l. siquis libertatē. ꝛ. l. diuus. in fi. ſz hodie ꝓpriū sit. vt. C. ō he. pe. l. fi. §. i. ꝛ. ij. Itē quo iure ascriptitij coloni censiti ꝛ siles petunᵗ. Ꝛ. vtili preiudiciali directa. nā ꝛ ipi coloni se petūt i libertatē ꝓpria pīudiciali vtili nō directa: iō q̄ liberti sūt: nō serui. vt i auc. ō sāc. epi. §. ascriptiti os. ꝛ §. si seruus. Itē iō pīudiciali: q̄ pax a seruis distāt quo ad seruitia q̄ facere debēt. vt. C. ō ag. ꝛ cēsi. l. ne diuti⁹. li. xi. ſz alij dicunt q̄ officio iudicis petunᵗ ꝛ petūt: vt. C. i q. cau. cē. dños accus. pos. l. i. li. xi. ſz certe offm iudi. nō pōt locū bre ad futuras pstatōes. vt. ff. ō vsu. l. i. Alij dixerūt bre locū negatoriā ꝛ ꝓfessoriā vtilē: vt q̄ datᵉ directa fuitutib⁹ alijs: hec vtilis hic datᵉ. q̄ nihil ē. Itē siqs ad aliqua ānua seruitia teneatᵉ. quo iure peteᵗ vt ꝓdēneᵗ vt pstet in posterꝫ. ꝛ ipse quo iure petit absolui. Ꝛ. satis puto q̄ iudicis officio hoc fiat siue ꝑmissa fuerūt hec fuitia siue ex ꝓsuetudine debeātur. sed ꝛ seruitia ipsa prestita longo tpe ex ꝑmisso petunᵗ. vt. ff. ō vsu. l. cū ō in rē vso.

Ex qb⁹. scilicet trib⁹ pīudicialib⁹. q̄. pmissio pbabitᵉ ex lōgo vsu vt ibi

Fere. ideo dicit q̄ i ciuilibus. q. quattuor ꝓsiderātur. s. actor iudex ꝛ reus ꝛ ipsa res: hic aūt est idē qui ꝓuenit ꝛ ꝓueniᵉ. vel ideo q̄ ptor introduxit de partu agnoscēdo: ꝛ a se. ꝓsul. ꝓfirmatᵉ

Legitima. i. de iure ciuili.

Liber sit. subaudi vel seruus.

Sic itaqꝫ. formatur hic itaqꝫ ex alia diuisione q̄ fit. s. e. .§. i. q. d. dicūᵗ ē q̄ sūt i rē actōes. ꝛ q̄ i psonam: itaqꝫ sic eis discretis. i. separatis ꝛ diuisis: patet hec regula vā q̄ psonalis actio ē q̄ ꝓpetit ad vāduz q̄ ad tradēdū non pōt dari actio psonalis: vt ꝓmodati: ꝓpositi: ꝛ siles: ꝛ ita ē vis iter dare ꝛ tradere: vt hic subijcit. ꝛ. ff. ō ac. ꝛ em. l. ex ēpto. i pri. ꝛ. ff. ō v. ob. vbi aūt. i fi. ꝛ. l. si rē tradi. ꝛ. l. nemo. ꝛ hoc ē qō subijcit si apparet eū dare oportere: ꝛ ita agit i psonā vt aliqd detᵉ. Ꝟz qdā dicūt vt pla. q̄ hec vba: si apparet eū dare oportere: sunt oīa cuiusdā actionis.

Oportet. i. oz q̄ nō detᵉ: ē. n. ipossibile q̄ detᵉ vt subijcit q̄: dare ē accipiētis facere: vt subijcit. Hec res q̄ ꝛc.

Magis. ſz opponitᵉ: plies ōberi pōt: vt. ff. ō excep. rei iudi. .l. ꝛ an eadē. §. actōes. i fi. §. ergo plies dñiū pōt fieri meū. Ꝟz nō seqtᵉ: nā licet pluries ōbeatur: tamē semel facta sua nō ōbet plus fieri sua: vt ibidē dī: ꝛ. ff. ō acq. pos. l. iij. §. ex plurib⁹. ꝛ. s. ō le. §. si rē legatarij: nisi itez ōsineret esse sua vel mea: vt. ff. de ꝟ. ob. si rē meam. Accursius florentinus.

Plane odio. ſz si quovertitᵉ istud odiū. Ꝛ. q̄ i ꝓditōe furtiua qs ō facto ifamatᵉ apud bonos ꝛ graues: vt. ff. ō obse. l. bonori. ſz nō ifamia iuris: vt. ff. ō act. ꝛ ob. l. cessat. ſz i rei vēdicatōe neqz ō fcō neqz ō iure ifamatᵉ. Itē mlta veniūt i ꝓditōe furtiua q̄ nō veniūt i rei vē. vt q̄ iteritu rei ñ liberatᵉ: ſz i rei vē. vt. ff. ō ꝓdi. fur. l. i rē. ꝛ iō malū ē furti q̄ hac actiōe teneatᵉ. Itē sicut ꝑdest alicui plēs bēre reos ōbitores: vt. ff. ō lib. le. l. siqs ōcidēs. §. fi. ꝛ bēre plēs actōes: vt ff. ō le. ij. cū filᵗ⁹. §. varijs. ita eꝫ ꝛz ei nocere si plib⁹ teneatᵉ actōib⁹: ſz etiā nulla alia sit vtilitas. Itē nūqd vna tollitᵉ ꝑ aliā. dic q̄ sic: vt. ff. ō ꝓdi. fur. si ꝑ furē. §. furti.

Si apparet. i. q̄ apparet eos ꝛc. idē dī ō actiōe i psonā. Ꝟz videᵗ hoc stare nō posse: nā certū ē eū q̄ agit dñꝫ fuisse: ergo ꝛ nūc ē: q̄ sine facto suo dñiū ab eo discedere nō potuit: vt. ff. de re. iu. l. id quod nostrū. ꝛ. C. ō proba. l. siue possidetis. ergo non potest agere vt sibi detur quod ē suū: ꝛ tamē hic dicit q̄ sic. Ꝟz dic relationē eē faciēdā ad genus nō ad spēm. q. d. ea actione ꝑ quā alias agitur ad vāduz. s. psonali: sed hic nō ad vāduz itēditur ꝛ ita ē mirabile q̄ rē meā ꝑ psonalē actionē peto restitui. alias ꝓtra: vt. ff. vsufruc. quēad. ca. l. fi. ꝛ. ff. de ꝓdi. ide. l. si vrbana. sed est speciale vt hic dicitur. Vel dic agi etiā ad vāduz. s. possessio nē vāduz quā amiserā per furtū: vt. ff. de acqui. pos. l. rē que a nobis. ꝛ. ff. de ꝓdi. tritica. l. ū.

In rē. actōes. i. rei vēdicatōes: q̄ ꝑ dñio de iure ciui. vel gētiū q̄sito itēdūᵗ: vt. ff. de rei vē. l. i rē. Itē nō q̄ hic. §. locū hz i quo libet malefidei possessore aliene rei nō solū i furē: vt. s. de reꝛ dī. §. si cū. ꝛ. ff. ō ꝓdi. trit. l. i. i fi. ꝛ. l. ij. i pri. Interdū etiā ꝓtra bonę fidei possessorē datᵉ ꝓditio rōe possessionis: vt. ff. ō ꝓdi. ide. .l. idebiti. §. sed si minimi. Sed nūquid rē suā pōt qs etiā a nō furē ꝑ ꝓdi. sine cā repetere: vt. ff. ō ꝓd. sine cā. ꝑ totū. Ꝛ. ꝛz quosdā ibi dī ꝓditio. i. actio psonalis. nō tñ talis ꝑ quā intendatᵉ vt aliquid detur. Alij dicunt q̄ si alicubi inueniatᵉ ꝓditio sine cā ꝑ sua re ꝓpetere de vtili intelligendum ē.

Vendicatōes. siue rez corporaliū ō qb⁹ dictū ē. C. ō rei vē. ꝑ to. ꝛ. ff. e. ꝑ to. siue rez incorporaliū. de qb⁹ dictū ē. ff. si vsuf. pe. ꝑ to. ꝛ. ff. si serui. vē. ꝑ totū. siue sint directe siue vtiles iste vēdicatōes. vt. ff. ō publi. ꝑ totū. ꝛ. ff. si ager vecti. ꝑ totū.

Quib⁹. iō dicit qb⁹. q̄ sūt ꝛ alie qb⁹ nō intēdimus dare facere ſz restitui. vi ꝓmodati actio ꝛ depositi. ꝛ similes. iste non appellatᵉ ꝓditō e si structa significatōe accepto vocabulo. vt hic dī. Vel dic q̄ in actōe ꝓmodati ꝛ depositi ꝛ similib⁹ intēditur

ori vel fieri.s.ipsa detetatio rei quasi ipm fcm posit quis in stipulatõe deducere:ut.ff.ꝺ v.ob.l.vbi aũt nõ.§.id qꝺ nõ fieret nisi aliqd ꝺaret cũ sue rei nulla eẽt stipulatio:ꝫ aliene tm̃:ut.ꝭ.ꝺ inuti.stipu.§.i.

f Conditiones.s. appellamus

g Denunciare. dicũt quidã qꝺ qui volebãt aliũ conuenire primo sibi denũciare debebãt: ut ar .ff. ꝺe serui.vr. pre.l. quidã. Sed hoc ñ placet:qr ex voluntate aut bõitate vl vrbãitate hoc fit: non necessitate. ꝫ ꝺic qꝺ hec denunciatio fiebat p magistratus cum actões constituebant vel ꝺabãt: ut.ff.ꝺ ori. iur.l.ij.§.oĩuz. qꝺ est hodie sublatũ: ut in fi.huiuſ.§.ꝺicit.ꝛ.C.ꝺ formu. .l.i.ꝛ.ñ.

b Abusiue. vere abusiue ꝺicit ꝓditio.i.actio i psonã: qr nõ bene ꝓsonat nomen rei quaz signat qꝺ fieri ꝺebz ut.ꝭ. ꝺe ꝺona.§.ẽ ꝛ aliud.

i Sequens.hec ẽ tertia diuisio actionum in hoc ti.

k Cõparate.i.ad inuente.

oportere itenditur.s. conditiones. Cõdicere eni é denũciare prisca lingua. Nũc uero abusiuẽ dicim⁹ conditionẽ actionẽ in psonam esse:qua actor itẽdit ꝺari sibi oporteꝛ. nulla eniz hoc tempore quo pᵈ fiebat eo noie denũciatio fit. Sequens illa diuisio é:qꝺ qꝺã actiões rei persequẽde gratia ꝓparate sũt: qꝺaz pene psequẽde:qꝺã mixte sũt. Rei psequende causa cõparate sunt omnes ĩ ré actiões. Earũ uero oium actionum que i psonã sũt: hec qꝺez q̃ ex cõtractu nascunt ferẽ omnes rei psequẽde causa cõparate uidẽt ueluti qbus mutuã pecuniã uel in stipulatũ ꝺeductã petit actor.

Item cõmodati:depositi:mandati: p socio:ex ẽpto: uẽdito:locato: ꝓducto. Plane si depositi agit eo noie qꝺ tumul⁹:incendii:ruine: naufragii causa depositus sit:in⁹ duplus actionẽ ptor reddit:si mõ cuz ipso apud quẽ ꝺepositũ scitũ sit:aut cũ herede ei⁹ de dolo ipsi⁹ ageret:quo casu mixta est actio. Ex maleficiis uero prodite actiões sũt:alie tm̃ pene

l Sixte. Sz nõne q̃ꝺaz sũt q̃ nullũ hoꝛ hñt:ut si ago neqꝺ fiat i loco sacro vel sancto:vel si factũ est tollat:ꝛ alie similes que neqz ad rẽ neqz ad penã: neqz mixti se hñt. ꝫ vel ad rei reuerẽtiam:vel ad publicã vtilitatẽ ꝺantur. R. satis ad rei psecutionẽ.s. diuine rei vel publice ptinet.cuius noie agere videor: vel etiaz meo noie:cũ cuius libet ũtersit deũ venerari:ut.C.ꝺ heret.l.iiij.

m Actiones.s.q̃.x.sunt:ut diximus.ꝭ.e.§. itẽ seruiana. Sz certe videt qꝓ sint oẽs penales.nã.in eis iurat in litẽ: ut .ff. ꝺe rei ven.l.q restituere.ꝛ.ff.ꝺe in lit.iurã.l.in actiõibus.ꝫ ꝺic qꝺ illꝺ nõ fit iure actiõis:ꝫ officio iudicis:ut.ĵ.eo.§.preterea.ĩ fi.§.vñ nõ ꝺicunt penales. Alij tm̃ ꝺicebãt qꝓ iõ nõ ꝺicebãt penales qr nõ originaliter illud fit qꝺ crescat sacramentũ in litẽ:ꝫ ex cõtumacia:ut.ff.ꝺe in lit.iuran.l.i.ꝛ iõ magis attẽdebãt qꝺ nãliter erat qꝓ icidẽter. Sz certe actio ꝺepositi ĩ q̃ttuoꝛ casib⁹ ab iitio ẽ rei psecutoꝛia. ꝛ tm̃ ꝺicit penalis ĩspecto qꝺ crescit ex ptumacia: ut.ĵ.pri.ꝛ.ĵ.e.§.quadrupli. vnde pmam rnsionem appꝛobo.

n Fere.fere ꝺicit.pp actionẽ ex stipulatu p quã pena petit nec inspicitur qꝺ interſit:ut.ꝭ.ꝺe inuti.stip.§.alteri ẽm quosdã: qꝺ ẽ falsũ: imo pp actionẽ ꝺepositi in quattuoꝛ casib⁹:ut.ĵ. subĳcit. Item pp actionẽ redibitoriã q̃ ꝺat in duplũ aduersus vendito rẽ q neqz pciũ neqz accessiões soluit:ut.ff.ꝺe redi.l.redibitoria.

o Petit actor. ad vtrãqz aũt.s.ad mutuũ ꝛ ad eã pecuniã q̃ in stipulatu ꝺeducta é certi ꝓditio ꝺat:ut.ff.si cer.pet.l.siqs certũ. ꝛ.ꝭ.ꝺe ver.ob.in prin.

p Cõducto.ꝫ nõne oẽs iste ꝺantur ad interesse:ẽt qꝺ est extra rem:ut. ff.ꝺ act. ꝛ emp.l.i.in pn. ergo peto aliqd qꝺ tibi nõ ꝺeest. ergo sũt penales .ꝫ ꝺic tribus modis ꝺici actionẽ penalẽ. Primo illa q̃ hinc inde ẽ penalis:ut furti ꝛ similes:quãꝺo peto qꝺ mihi nõ ꝺebeat ꝛ qꝺ tibi nõ ꝺeest. Secꝺo qñ ẽ penalis ex parte vna.s.ex parte rei tm̃:qꝺ ẽ vbicũqz actoris interesse excedit id qꝺ reo ꝺebeat ĩhac significatiõe actiones iste ꝺicũtur penales.s.ex empto ꝛ similes.ꝛ ẽt in rei vendi. qñ in litẽ iurat. ꝛ qꝺ inspecta psona tm̃ rei penales ꝺicunt: p hoc .ff.ꝺ eo p quẽ fac.ẽ.l.§.plures.l.fi.ꝛ.ꝭ.e.§.penales. Tertio ꝺr penales ispecta psona actoris tm̃ut si accepisti ab aliquo aliqd ut me accusares p calũniam:nã repeto ꝫ nihil mihi ꝺebeat a te .s.cui ꝺeest:ut pbat .ff.ꝺ calũ.l.ꝛ generaliter.§.illꝺ erit nõndũ.

q In duplũ.s.si reus inficietur:ut .ĵ.eo .§.sed furti.

r Dolo ipsius.s.heredis.ex dolo.n.defuncti in simplũ tm̃:ut.ff.ꝺepost. .l.i.§.i. Et rõ quare in his casibus ꝺatur in duplũ: ꝛ alijs in simplũ ẽ qr ex necessitate ꝺeponit: nec potuit preuidere apud quem ꝺeponeret: ut .ff.ꝺepositi.l.i.§.inuito. Accur.

s Quadrupli. Sz quare plus mãifestũ furtũ punit q̃ nõ manifestũ: cũ clã fcã magis puniẽda sunt vt.ff.ꝺe admi.tu.l.nõ existimo.ꝛ.ff.ꝺe ritu.nup.l.vlti. R. imo magis ꝺelinquit q palã q̃ qui clam amouet:ut .ꝭ.vi bo.ra.ĩ prin.vnde magis punitur:ut ar.ff.ꝺ offic. psidis. diuus.

Petens.s. rei vendi.

t Quilibet.ut.ꝭ.ꝺe obli.q̃ ex ꝺelicto nascunt.§.fi.

u Conditio.s. furtiua que soli ꝺño ꝺatur ꝛ heredi ei⁹ aduersus furẽ ꝛ eius heredez:ut.ff.ꝺe pdi.fur.l.i. ꝛ.l. .v.ꝛ.ꝭ. ꝺe ob. q̃ ex ꝺelicto nascuntur .§.fi.

x Quadruplũ. vsqz.s. ad annũ:post annũ in simplũ: ut.ff.vi bo.rap.in prin. nisi in casu: ut si iude⁹ ꝓtra chri stianũ agat tũc in duplũ tm̃ agitur:ut.C.ꝺe paga.l.chri stianis. Sed nunqꝺ etiã raptor tenet actõe furti manifesti. Dic qꝓ non ẽm pla. qr i duplũ tm̃ tenet:si furti nõ manifesti ꝓpetiat:ut.ff. vi bo.ra.l.i. nisi in casu vbi nec i duplũ renet ꝫ eius:vt .ff.ꝺe fur.l.si qs ex domo. Sed certe ibi erat actũ actiõe vi bo.rap.vnde sublata erat actio furti nõ manifesti.ut.ff. vi bo.rap.l.i.ꝛ.ff.ꝺe act.ꝛ ob.l.qui fuũ. Sed satis videt qꝓ etiã mãifesti furti noie ꝓueniat ꝛ in quadruplũ:ut ar.ff.ꝺe fur.l.si vẽ ꝺidero.§.cũ raptor.ꝛ.l.si quis ex domo.ꝫ pla.q̃ ꝺixerit:ut ꝺictũ est.

y In simplũ. vbi q̃ pfitentẽ ꝺatur.nã tũc in simplũ:ꝛ q̃ negãtez i duplũ ut hic.ꝛ.ĵ.e.§.ac.ille.ꝛ.C.ad.l.aql.l.ꝭ.ꝛ.l.q̃ negãtez.ꝛ.ff.ꝺe iureiu.eũ q.

z Traditã.ut.ꝭ.ad.l.aql.ĩ pri. nã ibi ꝺiuidit primũ caput.l.aql.a tertio capite:ex quo tertio fit ꝓdẽnatio q̃tũ res retro valuit i.xxx.ꝺies:ut.ꝭ.e. ti.§.ex hoc capite. Itẽ aꝺiunge actionẽ qꝓ metus cã:nã ꝛ ipsa mixta ẽ:ut .ff.qꝓ metus cã.l.si cũ ex .§. pmo.

a Contra eos.s. heredes vel alios qui legatis vel fideicõmissis grauari possunt qm̃ oneratũ sunt pecunialiter: ut.ꝭ.ꝺ singu.re.p fideicom. relic. in prin.ꝛ.ff.ꝺe le.i.plane.in fi. b Locis. q̃ multa sunt: ꝛ enumerantur in auct.ꝺe nõ alie.§.nos igitur.

c Distulerit.s.fraudulẽter vel sine iusta cã:aĺ ñ puniũt: vt .ff.si cer.pe.l. qꝓ te.ꝛ.ff.ꝺ usu.l.sciẽdũ.ꝛ.ff.ꝺ pe. here.l.illud. Et nõ quẽ puniri ex procrastinatõe uel ꝺilatiõe illicita:sic.ff.ꝺ edẽ.l.ptor.§.ꝫ ꝛsi fu⁹.ĩ fi.ꝛ ẽ spãle i his legatis.ĩ alijs legatis uel fideicõmissis pstat duplũ:sed usure curũt ex mora:vel saltẽ post ptestationẽ litis:ꝛ fruct⁹ rer restituũt: vt.C.ꝺ vsu.leg.seu fideicõ.l.i. Itẽ hec legata hñt ĩ alio puilegiũ:ut si ꝺebitũ soluat nõ repetat:ut.ꝭ.ꝺ ob.q̃ ex q̃si ꝯcu.ĩ fi. Quid si ꝑmo negauit:postea ꝓfiteat. R. põt penitere cũ exoneret actorẽ apꝓbãdo:vt ꝭ.ꝺ iu.iu.l.eũ q.ar.ꝺ.ff.ꝺ edil.edic.l.qꝺ sit fugitiu⁹.ĩ pri. Itẽ qꝺ si ꝓfessus é.ꝛ postea negat. R. punit:cũ ultia mora noceat:vt.ff.ꝺe pi.ꝛ ꝑmo.reiven.l.illꝺ. Itẽ qꝺ si nõ ificietur:ꝫ ꝺicat nõ valere vel aliã ꝓponat rõnabilem cãm. Rnt qꝺã qꝓ punit:ne inueniatur via p quã negãtes suaz exerceãt auaritiam: vt.ꝭ.vi bo.ra.§.qr tm̃. Alij ꝺ:qꝺ verꝝ puto:vt.ĵ.e.§.at ille. Itẽ nũqꝺ hec ĵ legato gnãli ꝛ spãli locũ hz. R. sic ꝫ Jo.cũ vtrũqz sit legatũ:ut.ꝭ.ꝺ fideico.here.§.fi.ꝛ.C.ꝺ fideicõ.l.fi.ĩ pri. Itẽ qꝺ si duplus nõ põt soluere. R. luit ĩ corpoꝛe.ff.ꝺe pen.l.i.§.generaliter.ꝛ.C.ꝺe ser.fug.l. quicũqz.ꝛ.ff. ꝺe in ius uocan.l.penul.ꝛ fi. Accur.

d In iudicio.qꝺ si in iudiciũ nõ vocat:ꝫ alias sũt ĩ mora. Rnt quidam adhuc idez ut duplet. Sed hic lex ꝓdicit. Itẽ ĩ dubijs pene sũt molliẽde vt.ff.ꝺ pen.l.iterꝓtatione. Sz ꝺicã currere usuras ꝛ fruct⁹ ꝺeberi ex mora:ꝛ ipsa re.i.sine iterpellatiõe ꝺicã moraꝫ ꝓmitti ad istar minoꝝ:quib⁹ legata ꝺbent: vt.C.ĩ q.ca.ĩ inte.resti.nõ ẽ ne .l.ĩ minoꝝ. Itẽ qꝺ si reipub. vel fisco reliquat, videt qꝓ idẽ sit:cũ ius diuinũ ꝛ publicũ simile sit:vt.C.

ve sacro sanc.ec.l.fi.ꝛ in auct.ō nō alie.§.si min⁹.col.ij. Sz dico ꝑ:q: pe ne sūt molliēde:ut dirim⁹:ut.ff. ve pen.l.pe. Itē qd in redēptionē capti uoꝛ.videt idē: q̄si rei venerabili sit relictū. Sed certe nō extēdaꝛ cū sit pena. Itē qd si deo vel alicui sācto vel admīstratoꝛi: q̄ idē valēt:ut i aut. ō ec.ti.§.si qs i noie.ꝛ.ff.ad.l.fal.l.i.ꝛ.§.ad mūicipiū. Ꝛ.locū bz hic.§.q: venerabili loco ē relictū:ut .ff.ō an.le.l.ānua.§.a ticio.

e Pro pena. si hec est rō ut sit mixta pz ꝙ cōditio ex lege illa siqs in tantam: sit mixta:ut.C.vñ vi.siquis in tantā. Item ꝛ illa cōditio q̄ datur ex.l.Cōstātini:ut.C. finiū reg.l.si ꝓstiterit.ꝛ oēs ille actiones vbi ꝛ res ꝛ ali qd ꝓ pena petit:qō vez ē.

f Quedā actiōes. hic adij citur tertiū mēbꝛ illi diuisi oni quā hēs .ō.e.§.i. ut ibi dixim⁹.

g Familie. actio ista sic di citur:q: familia pro heredi tate ponitur.

h Herciscunde.i.diuiden de.q.d.actio diuidende he reditatis. Itez iō oꝝ mixta q: in ea petūt oīa rez co: poꝛaliū nō dari: sz tradi vl assignari pro parte sua. ꝛ i hoc dicit realis. Itez petū tur fructus si alter eos tm̄ ꝓcepit:vel ipse solus impēsas fecit:ꝛ hec petū tur dari.i.ut fiāt sui cui dātur:ꝛ pp hoc oꝝ ꝓsonalis:ut.ff.fami.herc.l.itē labeo.§.familie.ꝛ.ō.de ob.ex q̄si ꝯctu.§.itez.ꝛ.ō.e.§.sic itaq3. Sz q̄to tpe durat.Ꝛ.xxx.ānis:inspecto potius q̄ sit ꝓsonalis:ut.C.de an.excep. .l.i. Itē quero ex quo nasciť.Ꝛ.fm Az. ex volūtate agentiū:ut.ff. fami. her.l.i. Sz certe imo ex quasi ꝓtractu:ut.ō. de ob.q̄ ex q̄si ꝓtractu.§.itez.

i Cōi diuidūdo. Que sunt hic loco ꝓsonaliū ꝓstationū: ꝛ q̄ loco realiuz dic eodē mō:ut prīe dixim⁹ in actiōe fami.her.ꝛ idē in.prio casu.ꝛ facit ad hūc.§.ff.cōi diui.per hoc iudiciū.§.sicut.

k Aliqd cōe.l.sine societate vel cū societate:ut .ff.ꝓ socio.l. qb⁹. ꝛ.l. si aūt actū. ꝛ.ō.de obli.ex quasi ꝓtrac.§.si inter aliquos.

l Itē finiū regūdoꝝ.l.ē mixta:ut hic.ꝛ.ff.fini.reg.l.sz ꝛ loci .§.i iudicio.

m Confines.quid si domos hñt ꝓuicinas.Ꝛ.nō bz locū si hinc ide sint domus:ut.ff.fini.reg.l.iij.i fi. Si aūt ex altera pte tm̄ sit dom⁹ ex altera fūdus.tūc vtile locū bz iudiciū finiū reg.ut.ff.fini.re.l.ij.in pn. ꝛ adiūge bis tribus actiōib⁹ mixtis q̄dā aliā.l.here.pe. ut.C.ō here.pe.l.heredi tatj.ff.de pe.her.l. in bo. fi.§.i. Itē qd de oībus noxalib⁹ actiōibus: vi detur.n.ꝙ sint in rē:q: ꝓtra quēlibz possidentē suū dant:ut.j. de noxali bus act.§.oēs aūt. Itē qd ō actiōe de tigno iniūcto: nā ꝛ hec datur ꝓtra quēlibz possidētez:ut.ff.ō tigno iniūcto.l.i.in fi. Itē qd ō actōe ꝙ me.ca. nā ꝛ hec quēlibz possidentē pgrit:ut.ff.ꝙ me.cā.l.si cū ex.§.pedius. Itē qd de actōe in fcm̄ q̄ datur ꝓtra eū qui aliqd bz in loco publico positū:ut .ff.neqd in loco publico.l.ij.§. aūpe. Itē qd de actiōe in factū siue inter dicto qō vi aut clā.nā ꝛ hec ꝓtra possidentē dat:ut.ff.qō vi aut clā.l.ꝓpe tit.in fi. Itē quid de actiōe ad exhibendū:nā ꝛ illa possidētē pseqtur sicut ꝛ certe sapioꝛes:vñ videnť oēs in rē:ut.ff.de act.ꝛ obli.l.obligationū ge nera. Quidā dicūt eas anomalas.i.nec in rem nec i ꝑsonā. Sed dic oēs esse ꝓsonales:ut pz in actiōe ad exhibēduz:ut.ff.ad exhi.l.iij.§.ē aūt ꝓso nalis hec actio.

n Tribus.s.fami.herci.cōi diui.fin.reg.

o Permittitur.a lege.

p Adiudicare. ꝛ qō adiudicať stati fit eius cui adiudicať:ut.j.ō off.iud.§.fi.

q Omnes aūt.hec ē quarta diuisio q̄ fit in hoc ti.

r Actio.s. vltra quadruplū. Sz ꝓtra in.l. aql.vbi occasiōe suī iterfecti agitur advnā hereditatē ꝑdītā que valet cē tum marcas:ut.ō.ad.l.aquil.§.illud. Item cōtra de eo qui vilē clauū de naue abstulit:quare tota nauis perijt:nā ad totū dānum tenetur:qō etiā quadruplū ꝛ vltra excedit.ff.de incen.rui.nau.l.iij.§.senatus. Itez alio cōtra in actione ex empto. vbi occasiōe pecoꝛis moꝛbosi tot⁹ meus grex cōtaminatus est:vel occasiōe tigni vicios tota domus coꝛruit:ut.ff.ō act. ꝛ emp.l.iul.in prin. Sed certe bis tribus contrarijs non agitur ad aliqd qō sit pena ispecta ꝑsona agētis:sed totū suum est interesse:nam hūc.§. intellige qñ penalis ē actio ex vtraq3 pte. Itē ꝓtra in eo q̄ māumisit suū alienū in pñtia ꝓncipis:nam duo mācipia dño:ꝛ tria similia dat fisco: ꝛ ita i qntuplū dānatur:ut.C.de his q̄ a ñ do.ma.l.fi. Itē ꝓtra i eo ꝙ dicit lex:si dedi tibi pecuniā ne mihi calūniaꝛ faceres:vel ab alio acce pisti ut mihi calūniā faceres:in octuplū mihi teneris.ff.de calū. .l.ꝛ generalr.§.fi. Sz certe ꝓmo casu ꝓstať pena diuersis. Et bñ dicit glo.diuersis:nā secus eēt si vni.ff.ō act.ꝛ ob.cū ex vno pñt.n.plures actōes ex eodē crimie acgri diuersis.ō.ō iureiur.

dare compellunť:ꝛ aliud tātū pro pena:ť ꝛ iō i duplū ei⁹ fit cōdēnatio Quedā actiōes mixtā cāz obtinere uidentur:tam in rez q̄z i ꝑsonā q̄lis est familiē herciscūdē actio:q̄ ꝓpetit coheredib⁹ ō diuidēda hereditate: item cōi diuidundo:q̄ inter eos red ditur:iter quos āliqd cōe ē ut id di uidatur. Itēz finiū regūdorū actio q̄ inter eos agit q ꝓfines agros ha bēt:i qb⁹ trib⁹ iudiciū ꝓmittit iudi ci rē alicui ex litigatorib⁹ ex bono ꝛ equo adiudicarē. ꝛ si unius pars pregrauari uidebit:euz i uicē certa pecunia alteri cōdēnari Omnes aūt actōes uel in simplum cōcepte sūt uel i duplū ul i triplū ul i q̄dru pluz:ulteri⁹ aūt nulla actiō extēdit. In simpluz .n. agit ueluti ex stipu latiōe ul mutui datiōe:aut ex ēpto: uēdito:locato:cōducto: mādato:ꝛ

deniqz ex aliis q̄zplurimis cauš. In duplū agit ueluti furti nec ma nifesti:damni: iniurie: ex lege aquiliā depositi ex quibusdaz casib⁹ Item serui corrupti:q̄ cōpetit in eū cuius hortatu consilioue seruus alienus fugerit: aut cōtumax aduers⁹ domi nuz factus est: aut luxurioše uiuere ceperit:aut deniqz quolibet modo deterior fcūs sit:in qua actōe earū etiam rerum quas fugēdo seruus domino abstulerit estimatio dedu citur Itez ex legato qō uenera bilibus locis relictuz est: scōum ea que supra diximus. Tripli uero eum quidaz maiorē uere estimatio nis quantitatez i libello ꝓpter quōis inseruit:ut ex hac causa uiatores: ideſt executores litiuz ampliorez summaz sportularum nomine exi gerent.tunc eni id propter qō eorū in seruitutē reuocari occasiōe leuis offense. ꝛ ita pena in vniuer suz excedit:ut.C.ō lib.ꝛ eoꝛ li.si māumissus. Sz dic ꝙ illa ē oc casio nō actio. Vel dic ꝙ nō ꝓstatur pena habito respū ad rē Itē ꝑ eū qui surripuit suū fiscalē:nā dānatur in .xij.libz.argēti ꝛ suo restituendo.ut.C.de ser.fu.l.si quis suuz. Sed ibi nō fit relatio ad ipam rem vel ad simplū. Est.n.hic.§.itelligēdus qñ actio ē penalis:ꝛ in pena ad ipsaz rez hētur respect⁹. Itē ꝑ.ō.ō inuti.stip.§.alteri.naz ibi nō respicitur q̄ta sit sed tota exigitur sed ibi nō hētur respect⁹ ad ipsaz rē. Vel dic aliud in pena ꝓ tionali:ut ibi:q̄ in legali ut hic. Itē ꝑ in eo ꝙ dicť eū qui emit administratiōez: nā q accepit quadruplū reddet ꝛ sua bona ꝓfi scāť:ꝛ cingulo ꝑuatur:ut i auten. ut iudices sine quoqun suffra. .§.sic igit.in fi.col.ij. Sed illō fit per accusationē nō ꝓ actionē.

s Furti manifesti.ut.ō.de ob. que ex delicto nas.§.pena.

t Aquilia.puta ꝓficiationē:ut.j.eo.§. at ille.

u Ex quibusdā.veluti qō tumult⁹ incēdij ruine naufragij cā de posituū est:ut.ō.e.§. rei pseqndē.

x Est.s.in mēte:nā si in coꝛpoꝛe locuz bz lex aquilia:ut.ō. ad.l. acquil.in prin. ꝛ hoc siue fiat de bono malus: siue ō malo dete rior:ut.ff.de ser.coꝛ.l.i.§.suadere. vsqz in fi. ꝛ.l.se.

y Deducit.ut omne cū ipsa re damnū duplet siue peruenerit res ad ipsuz sollicitatorē:siue ad aliū: vt.ff.ō suo coꝛ.l.i hoc iudi cio. Sz nūqd iure actōis fit hec estimatio:uel iudicis offō.Ꝛ.fit iudi.offi.fm Hyr. ita fit i actiōe qō met⁹ cā.ff.qō met⁹ cā.si cū ex.§.i.ꝛ.§.q̄druplať. Sz ꝑ filio corrupto ul ꝑ filia q̄liter agit. Ꝛ.habz hanc utilē actionē i eā.s.sūmā quā ipse extimauerit suo iureiurado ut de actiōe iniuriaꝝ dicit ut.ō.de iureiur.§.pena.ꝛ ff.ō iureiuť.l.ꝓstitutiōib⁹. Vel dic qō ꝓmo estimat iudex sūmā ad quā competit:vt ar.ff.de custo.reoꝝ.l.siquis reum.

z Dirimus.ō.eodem.item mixta.

a In libello.hic nō duo. Primo ꝙ libell⁹ est faciendus in cā qō est verū iure nouo:vt hic.ꝛ.C.de eꝑ.ꝛ cle.auč.generaliter.ꝛ C.de lit.ꝓste.auč offerať.nisi i quatuoꝛ casib⁹.quos nō.in autē. ō man.prin.§.sicut.coll.iij. Aliud ē iure veteri:nā tūc nō fiebāt nisi uolūtate:vt.ff.ō eden.l.i.nisi i casu:vt.C.ō dig.quotiēs.li.xii Itē secūdo nō ꝙ quātitas ē certa i libello ꝓpēdenda: vel res: ꝛ ita etiā i ꝑsonali actōe ōbz actor certificare reū:ut hic.ꝛ i autē. de litig.§.ad excludēdas coll.viii.ꝛ.ff.ō rei ven.si in rē.§.ꝛ si ue stimēta. Tertio nota ꝙ sportule uel salaria q̄ dabanť executori bus.i.nuncijs qui faciunt boies repreſētari:ꝛ alias qui faciūt hu iusmōi exactiones ꝑ suis officijs dabanť fm quātitatē petitaz: ut hic dicit:sz hodie magis fm ꝓsuetudinē uel lōgitudinē itineris vt.C.ō eꝑ.ō cle.auč.sz hodie. Vel dicas ꝙ hic dicť ex hac cā eē

IIII

cauſatiue nō cōſecutiue dciī. ſed iſte ſportule q̄ iudicibus dabāt certe ſunt nec creſcūt: lz ꝓtitas petita ſit magna: nec decreſcūt lz ſit parua: ut auten. de iudi. §. ne aūt. col. vi. Jtē nō q̄ reus ſolue bat huiuſmōi ſportulas: ut hic. ⁊. C. de ep̄. ⁊ cle. auten. generaliter. ſed actor ei reſtituebat niſi iuſta cauſa eū vocaſſet: ut. ff. de iudi. eū qui. Jtez nō ad huc q̄ huiuſmodi ſportule q̄buſdam prorſus remittuntur: ut pauplb⁹: ut ſ auten. de mā. prī. §. oz col. iii. a q̄buſ dā pauciores exigebant ut a clericis: ut. C. de epi. ⁊ cle. ⁊ auten. ibi poſita: ſz bodie. Aliiſ aūt p̄ priuilegiū p̄ncipis viuēt remittunt ī totū vel pro pte: ut .C. de fruc. ⁊ li. ex pen. l. fi. Sed q̄ro ſi be p̄ſone q̄ hūt priuilegiuz ne ſportulas ſoluāt an habeāt actionē in triplū. Sicūt q̄dā ſic ne fauor noceat eiſ ut. C. de le. ⁊ pſti. q̄ fauore. Alii dicunt q̄ nō q̄i ſuo iuri renūciauerint cū volentes ſoluerūt q̄ꝫ p̄nt ut. C. de pac. l. ſi qs in cōſcribēdo. q̄ꝫ verius ē. Si aūt inuiti exacti ſūt ī q̄druplū ꝑ exactorē vel executorē agit: ut. J. e. §. quadrupli. Sz cū bodie caueat de duplo reſtituēdo: ut ī aut̄. de execu. §. i. videt corrigi q̄ꝫ hic dicit. vnde bodie nulla ē actio ī triplū: q̄ꝫverū puto. Sed alij dicūt: ſi cautio ē omiſſa habz locū q̄ꝫ hic dicitur: alias habz locū auc. predicta.

b Sportularū. ideo ſic dicūtur q: ī ſportuliſ q̄buſdā obligatōeſ huiuſmodi ponebant. Eſt aut̄ gen⁹ vaſis ſportula vel ſporta.

c Reus. alie ſportule que iudicibus p̄ſtabāt: ab vtroq̄z p̄ſtabātur: vt in aūt. vt iudi. ſiue quoquo ſuf. §. volum⁹. coll. ij. Jtē iſte ſportule q̄ dabant executorib⁹: dabant ante lit. cōteſt. i. porrecto libello. iſte alie ī cōteſtatōe cauſe dabant iudicib⁹: vt ī auten. de exi. §. ſancimus col. v. ⁊ ꝯ iudi. §. ne autem labor. col. vi.

d Cōſequit. cōditōe ex hac lege greca vt ſubijcit q̄ erat ī alio codice: ñ aūt ē in eo quē habem⁹. ⁊ patit actor hāc penā tripli: ſi ne ſine dolo ſiue cū dolo iſeruit: ⁊ ſic cātiue vl̄ p̄ſecutiue dī. Sz nōne ēt cāz amittit: vt. C. ꝯ pl⁹ pet. l. i. Sz certe ibi pl⁹ deliqt: q: ī certamine negocij cautiōez ꝯ petitis exegit: vnde grauī⁹ pūit: vt ar. ff. de offi. p̄re. diuus.

e Codice. quē nō habemus.

f Cōditicia lex q̄dā erat que ꝓditicia vocabatur: ⁊ ſub ſe quaſdā conſtitutiones habebat: vt hic. ⁊. J. e. §. item ex lege cōditicia.

g Furti. facit. ſ. de ob. que ex delic. naſc. §. ex pena.

h Quod met⁹. ſ. actio q̄ ex cōtumacia fit ī q̄druplū: vt. J. e. §. itē acto. ⁊ vſqz ad annū tm̄: poſt ānū ī ſimplū: vt. ff. q̄ me. cā. ſi cū ex. §. i.

i De pecūia. ſ. actio ī fcm̄ ꝯ calūniatoz⁹: ānalis ī q̄druplū: ⁊ ꝑpetua ī ſimplo: vt. ff. ꝯ calū. l. i. i p̄i. ⁊. §. i. q̄ locū hz: ſi do alicui aliq̄d vt calūnioſe aliquē uexet: dat. n. actio ī fcm̄ ei ob cuius malū data fuit: nō aūt dāti. Jtē dāti q̄ñ ꝯdit vt ſibi negociū ſine calūnia nō fieret: vt hic. ⁊. ff. de calū. l. i. ⁊. l. generaliter. §. fi.

k Cōditicia. ꝯ qua dic vt. ſ. e. §. tripli. ī fi. §. diximus.

l Cōſtitutiōe. quā non habemus.

m In quadruplū. cui⁹ quādrupli iure nouo triplū fiſco. ſimplū dānū paſſo dat: vt ī auc. vt lit. inſ. i exor. li. §. hec quoq̄z. ⁊ petit p̄ ꝓditiōez ex hac lege quā nō hēm⁹: cū nō ſit cautū quo genere actionis agamus: vt. ff. de cōdi. ex. l. l. i.

n Cōſtitutiōis. predicte quam non habemus.

o Normaz. i. formaz: certa. n. erat forma in p̄ſtitutiōe quā non habemus. p Areis. i. cōuentis. Accur.

q Omninō. de actiōe furti conſtat q̄ ſemp eſt ī duplū: vt hic. ⁊ ſ. ꝯ ob. q̄ ex delic. naſ. §. pēa aūt. Jtē ꝯ actōe ſui cōrupti niſi ī caſu: vt qñ marito ī uxorē dat ⁊ ez̄ vt hic ⁊. ff. ꝯ ſuo cor. l. doliꝯbū. §. hec actō. ⁊. l. fi. vel dic oīnō. i. ſiue neget ſiue ñ: ñ aūt ī oi pſōa

r Depoſiti. al̄ ē de dolo depoſiti: ⁊ tūc dic actionē depoſiti pp dolum: nā vtraq̄z nō pōt hēre locū ſimul. ſ. ⁊ ꝯ dolo actio. ⁊ ꝯpoſiti: ut. ff. de dolo. l. i. §. i. alias nō eſt de dolo: ⁊ tunc plana ē lr̄a.

s Duplicātur. ſ. ſi legitimis ꝑbatōib⁹ nō iureiu. cōicant: ut. C. ad. l. acql. l. ꝯ. ⁊. ff. ꝯ iureiu. l. eū q. t Sz illa. ſ. actio ex teſtō.

u Inficiatione. bñ dicit inficiatiōe: q: ſi ꝓfitent nō tenēt: vel ſi iuſiurā. ꝯtulerit actori q: exonēat eū a ꝑbatione: ut. ff. ꝯ iureiu. l. eū q.

x Simul. caute pōit ſimſ. i. vna cuz eis de q̄b⁹ alias dixi: ut. ſ. e. §. quadrupli.

y Reſtituat. vſqz ad diffinitiuā ſniam: q̄ intellige ꝯ ſecunda ſnia: nam in actiōe q̄ me. cā. due fuerūt ſnie. p̄ia de reſtituēda re. alia ꝯ dādo quadruplo ēt cōputāda ī eo: ut. ff. q̄ me. cā. ſi cuz ex. §. hic aūt. Sed nūquid vtraq̄z eſt diffinitiua: dic q̄ ſic: q: vtraq̄z diffinit cōtrouerſiam: ut. ff. de reg. iu. l. i. Alij eē dicunt admonitōez quandam primaz ſniam: ut. ff. de here. ⁊ fal. §. ſi quis aūt: nā ex eo q̄ꝫ ꝑ p̄mā ſniaz admonet: ⁊ tādiu expectatur qui metum intulit ideo

z Absoluatur

a Quod in ceteris. q̄ numerātur. ſ. e. §. quadrupli b Actionuz. hec ē quinta diuiſio actionum.

c Bone fidei. ſunt. xvij. actiōes q̄ numerātur in hoc. §. ⁊ ſc. bone fidei ſunt: alie aūt oēs ſunt ſtricti iuris: nā quācūq̄z hic nō inueniā ſtricti iuris eā iudicabo: q: poſito vno de ꝯtijs ⁊ oīa alia intelligēda ſunt: ut. ſ. de biſ qui ſui vel alie. iu. ſunt. §. videam⁹. Sed quare magiſ be dicūtur bone fidei q̄ꝫ alie: nūq̄d iō q: poſſit eſſe mala fides in alijs. R. nō: q: ī oi ꝯctu dz bona fides interuenire: ut. C. de act. ⁊ ob. l. bonā fidē. imo ſi interueniat dolus ī ꝯctu bone fidei q̄ det cāz ꝯctui nō valet ipſo iure: ut. ff. de dolo. ⁊ elegāter. in p̄in. Sz in ꝯctu ſtricti iuris purgat p actionē vel p excep. doli: ut. C. de inuti. ſtip. dolo. Si vero ītidit in ꝯctu bone fi. purgatur p actionē ex eo ꝯctu: ut. ff. de act. emp. ⁊ vē. l. iul. §. vēditor. Sz ī ſtricti iur. de dolo agitur vel excipit ut dcm̄ ē: ut. ff. de dolo: ⁊ elegāter. §. nō ſoluz ⁊. ff. de v̄. ob. ſiqs cū aliter. cū ergo dolus vbiq̄z pūiatur: vel mala fides: ad q̄d bone fidei iſte dicūtur. R. alie ſtricti iuris dicūtur: q: nō venit ī eiſ niſi qñ ſtricte exigit nā actiōis: vñ nō veniūt vſure ex mora ī ꝯctib⁹ ſtricti iuris: ut. ff. de neg. geſ. l. q: tm̄dē. ⁊. C. de vſu. l. iij. ⁊ de ꝓdi. īde. l. i. Sz ī ꝯctibus bo. fidei ſic: ut. C. de ac. ⁊ emp. iul. §. ex vēdito. ⁊. ff. de vſur. mora. §. in bone fidei. Jtē in actiōe ſtricti iuris fructꝰ nō veniūt ex mora ſi petam qñ nō fuit meū: niſi a tpe lit. ꝓteſ. tūc. n. ꝯcipiūt venire fructꝰ ex mora. Sz ſi petā qñ aliq̄ñ fuit meū veniūt fructꝰ ex mora. ſecus in bone fidei iudi cijs: ut. ff. de vſur. videam⁹. §. ſi actiōez. Jtē nō venit intereſſe ſi rē dari ē in obligatiōe. ſecus ſi rē tradidi ut fcm̄ ſit: ut de ver. ob. vbi aūt. §. fi. l. ſi fundū. ⁊. ff. de re. iudi. l. ſi qs ab alio. §. fi. q̄ veniūt bo. fi. iudicijs: ut. ff. de act. ⁊ emp. l. i. in p̄i. Jſta ergo oīa q̄ vicē obtinēt acceſſionū nō veniūt ī ꝯctibus ſtricti iuris: niſi ut dcm̄ ē: nec ob. q̄ veniūt iſta ī arbitrarijs q̄ ſūt ſtricti iuris: q: iudicis offō veniūt: nō iure actōis: ut. J. e. §. ꝓterea. ⁊. §. ſz iſte. in fi. ſz in bo. fi. iure actiōis veniūt ꝓter vſurā q̄ venit ex mora offō iudicis: ut. C. depoſiti. l. iij. ⁊. ff. de ne. geſ. l. q: tm̄dē. Jtē ī bo. fi. veniūt ea de q̄bus nec actū nec cogitatū ē: ut rupta ⁊ ceſa ⁊ ſimilia: ut. ff. ꝯ act. emp. fūdi. §. ſi rupte. ⁊. C. ꝯ act. ēp. ⁊ vē. p totū. Jtē ex hoc ti. nō. q̄dā dīa quā dic ut. J. e. §. in bo. fi. pz ergo q̄ exuberāti⁹ ⁊ pīgui⁹ iudex offiñ ſuū ad ea q̄ bo. fi. ſūt extēdit q̄ꝫ in ꝯctibus ſtricti iur. ⁊ facit. ſ. de ob. q̄ ex p̄ſen. in fi. ⁊ iō dicūtur bo. fi. ⁊ alie ſtricti iuris. d Depoſiti. hāc act. dicūt q̄daz eſſe ſtricti iuris in q̄ttuor caſib⁹ q̄ numerāt. ff. depo. l. i. §. i. Sed Jo. ꝯ. ⁊ dat ī duplū ꝯ eū q̄ depoſitū ſuſcepit de eo qꝫ dolo fecit. ſz in heredez defūcti dat ī ſimplū: ut i. d. §. al̄ ſemp tenet ī duplū q̄ ꝯpoſitū ſuſcepit. Et ē rō q̄re plus pūiat ī p̄dict. iij. caſib⁹ q̄ nūerāt. ff. ꝯpo. q: grauī⁹ ē fidē falliere ei q̄ ex neceſſitate depōit q̄ꝫ q̄ ex volūtate: ut. d. l. §. merito. Sz nūq̄d in his caſib⁹ ē bo. fi. Sicūt q̄dā q̄ nō. ar. ff. ꝯ p̄car. l. i. Nos ꝯ. ⁊ dicimus q̄ ſit bo. fi. cū lex nō diſtiguit: nec noſ diſtinguere debemus.

e Pro ſocio. q̄ ē vtriq̄z directa ab vtraq̄z pte: ut. J. ꝯ pe. te. liti. §. ex q̄b⁹

f Tutele ſz cū iſte tā ꝓtrarie ꝯ directe ꝫueniant nūqd oēs ſūt bo.fi. R. ſic in dubio:cū fauor ſit extēdendus:ut.ff.de li.7 poſthu.l.cū qdam.

g Ignorantia.tā dīrca q̄ ōbitor dar ſoluto ōbito:ut.ō.q mo.reꝫ.ob ꝯ.fi.q̄ ꝫria q̄ dar creditor:vt.ff.ō pig.ac.tutor.§.ꝓtrariū. h Familie. q̄ iter coheredes dar:vt.ff.fa.ber.l.ij.7.ō.de ob.q̄ ex ꝓtractu.§.item.

i Diuidendo. q̄ dar inter eos qui hūt rem cōez cū ſocietate vel ſine ut diuidat: ut.ō.ō ob. ex q̄i ꝓtractu.§. itē ſi iter aliquos 7 nō.ō.e. q̄dā. Sed qd de actiōe fin. reg. Rent. qdā idē pp ſimilitudinē quā hz cū his duab⁹ ut.ō.e.§. q̄daz actiones. Hz ꝓtradico cū hic de ea nō inueniā. Et pōt eē rō q̄re ſec⁹ ſit in iſta q̄ in alijs duab⁹: qr in iſta id qō pure meū ē pōt alteri adiudicari: ut.ff. fin.reg.l.ij.in fi.ſz i alijs duab⁹ cōis res nō ꝓpa adiudicar:ut.ī.ō off.iudi.§. fi.

k De eſtimato.ut ſi tibi rē meā do 7 eſtimo tibi eā .x. ut aut rē.aut.x.reddas ſi vo plus vendas tuū ſit.7 ē tūc piculū accipiētis īdiſtincte ut hic 7.ff.de eſti.act.l.i.ſi aūt ſic dixi.rē aut eſtimationē reddas:tūc diſtinguitur qs rogauerit:vtr ego te de vēdendo:aut tu me de tradēdo:ut ſit piculū roganti:ut.ff.de ꝓſcrip.v.ſi rogauerit.alias ſi gratuitam.§.i.

l Et ea.ſ.actio ꝓſcripti vbis. m Ex pmutatōe q̄ naſcit re demū ab altera ꝓſecuta:7 tūc nō ex traditōe rei:ſed ex pacto dudū appoſito:ut .C.de re.p.l.ex placito. Hz cū iſtis duob⁹ caſib⁹ ſit bo.fi. q̄ro vbi ſtricti iuris erit. R.n. vbi datur ex pacto ī continenti appoſito ꝙ veniat: ut. ff. de pac.l.iuriſgen.§.ſz cū nulla.7.§.q̄mo.7 eſt rō qr nō īuenio ꝙ ſit bo. fi.niſi in duobus caſibus. Itē in cōtractibus trib⁹ īnomiati do ut facias: facio ut facias:7 in tertio de quo dixim⁹:do ut des qō eſt pmutatio. In primis.n.duob⁹ ꝓſcripti vbis actio ē ſtricti iuris.ſz in tertio ē bo.fi. ut hic dicit. In q̄rto ꝓcto īnomiato.ſ. facio ut des ō dolo agitur ꝓſcripti vbis: ut.ff.de ꝓſcrip.v.nālis.§.at cū faciaſ ut des. Itē ī oī ꝓtractu vbi ē incertū de noīe actiōis hz locū hec actio 7 ē ſtricti iuris:ut.ff.ō ꝓſcrip.v.l.ij.7.iij. 7.iiij. Sed qd ō actiōe in fcīm nūqd ē bo.fi. R.n. q̄ttuor ſunt genera actionis huius ī factū:vnū ut der ex oī edicto vel interdicto ꝓtoris vbi nō dedit ꝓtor certum actionis nomē: ut.ī.de interdic.§.fi.7.ff. nau.cau. ſta.l. idē.in ꝓn. Secō vbi dar in ſubſidiū.l.aql.ut.ō.ad.l.aql.§.fi. Tertio ut der vbicūqz ꝓſcripti ver.actio dar:7 tūc eadē ē ꝙ actio ꝓſcripti vbis: ut .ff.de ꝓſcrip.v.l.i.in fi. Itē q̄rto dicit in fcīm q̄ ē ex varijs figuris cāz:ut .C.de ſacroſan.eccle.l.ſancimus:qō q̄rtū genus nō pōt ſub regula ꝓpbē di.ſicut nec mora:ut.ff.de vſur.mora.ī pri. Nūqd ergo ē ſtricti iur.ſemp R.ſic:cū hic nō inueniā ꝙ bo.fi.ſit. Hz qdā dicūt ꝙ ī tertio caſu vbi loco ꝓſcrip.v.datur:q̄ ꝓpeteret ex pmutatiōe vel eſtimatiōe ſit bo.fi.qō ē falſū:qr ꝓ oī ꝓtractu vbi certū debet hz locū certi ꝓditio.ff.ſi cer.pet. certi ꝓditō.7 tñ nemo dicit aliq̄ ꝓditōez eē bo.fi. Itē qd ō actōe ꝓſcrip.v.q.p ꝓcario dar. Dicūt qdā ꝙ bo.fi.ē:ut.ff.de ꝓcar.l.ij.§.hoc iterdictū. Sed ꝓtradico:qr nō īuenitur ꝙ ſit bo.fi.ut.ff.de ꝓcar.l.ij.§.hoc iterdictum.

n Petitio.que datur ꝓtra poſſidētem pro herede vel poſſeſſore:ut .ff. de pet.here.l.regulariter.7.l.ſe.7.l.ꝙ interrogatus.

o Adhuc.i.vſq3 ad tpa huius.l.vel noſtre ꝓſtitutiōis:de qua ſtatim memoriā facit. p Cōſtitutio:ut.C.de pet.here.l.fi.in fi.

q Fuerat.7 rei vx. act.nomī erat actionis:vel dic ꝙ fcīm ōnotat.i.rē ipaz vxoriam. r Ex ſtipulatu.que ſimiliter pro dote datur.

ſ Trāſtalimus. ut.C.de rei. vxo. acti .l.i.in prin.7 ꝓpetit hec actio ex ſtipulatu ſiue marito ut ei dos detur:ſiue vxori vel patri ei⁹ ut reſtituat: 7 ſiue vtiliter fuerit īterpoſita ſtipulatio ſiue nō:tñ ſemp creditꝫ tacite 7 vtiliter īteruenire:ut.C.ō rei vxo.ac.§.i.nā 7 alſ ītelligit ſtipulatio tacita vbi ñ ē:ut.ff.ō adop.his vbis. 7.ff. ſicut pluſq̄ p.l.fal.l.ij.§.itē ſciēdū.

t Deruit.ſ.actio ex ſtipulatu:ut hic 7.C.de rei.vxo.act.l.vnica.§.ſz nō ignorāmus.alias.n.ſtricti iur.ē cū nō īueniatur bo.fi. ut.ō.e.§. actionū.

v Tacitā.ſ. actionē hypothecariā. x Et.i.actō ex ſtipulatu vel mulieri. y Hypothecā.ſ.ex vtraq3 pte:ſiue ex pte mlieris ad ꝛpetēdā dotē:ſiue ex pte viri ad petēdā eā:ſp.n.ſūt ibi tacite hypothece:ut.C.de rei vxo.act.§.i. z Creditorib⁹. Hz nūqd oībus īdiſtincte. R.hz. Ad. ſic:ſiue ꝑmi bēant pignus vel hypothecā exꝑſſuz:ſiue nō. Sed hec opi, nō valet:qr lex diſtinguit:ut.C.ō iure do.l.vbi. Itē fiſcus 7 mulier pari paſſu ambulāt:ut.C.de ꝓuil.fiſ.l.q̄uis.7 fiſcus nō ꝑfertur habētibus exꝑſſaz:ut.ff.qui po.in pig.ha. ſi pign⁹. ergo nec mulier. Secūda ē opi.vt diſtinguatur inter pignus .ſ. traditū 7 hypothecā.ſ.nō traditā.primo caſu nō ꝑferatur mulier.ſcōo ſic ut ar.ff.qui.ca.ta. pig.ꝓtra.l.pe. Hz 7 hanc reꝓbat ꝙ id qō eſt ō.e.§.inter pignuſ. Tertia eſt opi. ſm. B. 7 Jo.7 Azo.ut hūtibus tacitam hypothecā ꝑferatur:nō autē habētibus exꝑſſas. lex.n.ſuaz ꝓuilegiuz qō dederat ꝓmiſ eiſ adimere ꝓſumitur ꝓpter mulierem: nō aūt id ꝓuilegiū qō qs ſibi adinueniſſet. 7 hoc caute ꝓbar ꝑ vba .l.C. qui po. in pig.ha. l.fi. ibi. Licet anteriores temporis priuilegio ſint vallati ꝛc. a Cum ipſa.uis faciēda eſt in eo qō dicit ipſa:nam alius non admittitur ad tale priuilegium agens pro dote etiam heres mulieris:ut.C.de priui.dot.l. .i.niſi ſit de ſuis heredibus.i.de filijs 7 alijs deſcendentib⁹ mulieris.C.q po.ī pig.ha.l.fi. Hz nūqd,curatori mulieris dar h⁹ ꝓuilegiū. R. ſic:vt.ff.ſo.ma.alia.7.ff.ō ꝓcu.l.ſi mior.§.q̄ñ. Itē qō hic dicit ō dote ſua:iō dicit qr aliud eſt in dona.ꝓp nup.nā i ea nō habz hoc priuilegiū vt.C.qui po.ī pi.ha.l.fi.i.fi. Sed q̄ñ mulier pōt expiri ō dote. R.ſo.ma.nō ꝓus:niſi marit⁹ ad iopiaz vget:vt.ff.ō iu.do.l.vbi.7.ff.ſo.ma.l.ij ꝓstāte.ī pri.7 hoc ſiue ipa dederit dotem:ſiue ali⁹ extrane⁹: qui tñ nō fuit pact⁹ ō ea ſibi reddēda:quo caſu ſibi ñ mulieri daret:vt.C.ō rei vx.act.§. accedit.ſi aūt pr mulieris ōderit dotē:pri actio 7 filio ſimł dabitur:imo aliq̄tulū hz pl⁹ pater q agit: 7 filia ſēp credit ꝓſtare niſi hēat iuſtā cāz ꝓdicēdi 7 ꝓdicat. vt.ff.ſo.ma.l.ij.§.fi.7.l.ñ ſolū 7 hāc dotē ītegrā hz ſuare pr ꝓ filia niſi clade.i.tēpeſtate uel vi ſuū fuerit ꝑimoniū diminutū:ut ī aūtē. ō eq̄li.do .§.q: vo oia coll.vii. Hz nūqd pri hoc ꝓuilegiū dabit. vr q̄ ñ: qr ſua actiōe agit:vt.ff.ſo.ma.l.ij.§.volūtate. Ecōtra q̄ ſic videt: qr ꝓ hoc filie,puidet:cū pr hāc ſuare cogit filie:7 hocvez puto ut hic dr. Cuius,puidētia.7c. Azo. b Solius.ſ.mulieris.

c Hec iduximus.ſ.vt alius preferatur.

d Reſtitui.large accipe:ſiue ꝓ dādo ſiue ꝓ reſtituēdo:vt.ff. ō v.ſig.l.vbū reddēdi.7 hoc intelligas ſiue ī uſuris ex mora:vt.ff. ō vſur.mora.§.ī bo.fi.ſiue īteresſe agētis:vt.ō.ō ob.ex cōſē.ī fi.

e In quo.ſ.officio iudicis. Oporteat.ſ.reo.

f Cōpenſatio.ſ.oppoſita exceptione cōpēſationis tñ.

g Doli mali.q̄ exceptio iō dabat:qr dolo facit q petit qō reſtituī ē:vt.ff.ō excep.doli.l.dolo. Et ita nō q̄rū ad effectū nulla ē dīa:ſz ad vba vel rigore iur. Cōſtitutio.vt.C.ō ꝓpē.l.fi.

b Apto .i. vbi q̄titaſ bincinde debet. nā ſpēi ad ſpēm vel ſpēi ad q̄titatē:vl q̄titaſ ad q̄titatē:ſi ē q̄titas vt ſpēs:ñ fit cōpēſatiō qr ñ pz iure apto:vt.ff.ō pi.ac.ſi ꝙenerit .i. R. 7.ff.ō ꝓdi.ide.ſi ñ ſor.§.ſi cētū.7 ō ipē.ī re.do.fa.l. quod dr. 7.l.fi.7.ff.de pecu. .l.ſi creditor.§.i. Hz nōne ſtatī hic ſubīgit q̄ actōi ī rē pōt obiect ꝓpēſatio:ergo vr fieri de ſpē ad quātitatē. Sed dic ꝙ fit rei vē. q̄ñ re nō reſtituta iuratur ī litē uel in veraz eſtiatiōez:vt.ff.ō rei vendi.qui reſtituere. Item quid ſi bincide debitū eſt in genere vt debeo tibi hoiez:7 tu mihi hoiez. R. fit ꝓpenſatio:ut.ff.ſi ꝓber.pe.l.i.§.itē cū me.7.ff. ō ber.iſti.q nō mlitabat.i. R.7.ff.ō le.ij.vnā ex fa.§.ſz ſi vno. Itē qd ſi abvna pte debitū ē ꝓfeſſatū ab altero negatū. R. ñ pz apto iur:tūc ñ fit ꝓpēſatio:ut.C.ō compen.l. fi.§.pe. i Ut actiones,accuſatiui caſus eſt.

k Ipſo iure,adeo vt dixerī qdā ñ ē neceſſe voce hoīs oppōi cōpēſatōez vt hic. Hz certe īmo ē neceſſariū vt oppōat: qō ꝓbo rib⁹ rōib⁹,nā fictiuſſor ꝓuēt⁹ eligit vt vl qō ſibi vl qō reo ōbet

de actionibus

ꝓpenſet:q̄ electio ſibi nō daretur ſi ius cōpenſaret:ut.ff. ō ꝓpē. ſiqd. Jtē ⁊ reus ꝙuētus eligit:i quā cāz ꝓpēſat ſi debeat ex pluribus cauſis:ut.ff.de ꝓpen.l.q̄ labeo. Jtē lex dicit eū male agere cui obūci pōt ꝓpēſatio:ut.ff.de ꝓpen.l.vez ſz q male agit bz actionē:ſz eliditur exceptiōe:ut.ff.qñ di.vſufruc.le.ce.l.i.in fi. Hz ꝛz banc opi.qd adūcitur in actiōe ſtricti iuriſ ad id qō erat olim. Rn.q⁊ doli mali tantum obūciebatur exceptio ſed nunc etiam cōpenſationis exceptio opponitur:ut hic ⁊.ſ.e.§.pen. ⁊ nihilominus doli cū generalis ſit:ut .ff.ō excep.doli.l. .ū.§. ⁊ geneāliter l Diuiuntur.ſ. compenſationes. m Siue alias.ſ. actiōes ut mixtas que ſūt.iiij.ut.s̄.e: .§. q̄dam actiōes. Jtē pſecutio fidei com. Jtē offō iudicis ⁊ ſimilia:q̄ actiōes ſūt:largiſſime accepto vocabulo:ut.ff.de act.⁊ ob.l.actiōis vbo.vñ ⁊ petitiōes cautiōuz occaſiōe dāni ifecti cōpenſantur:ut.ff.de dam.infec.l.i.⁊.l.ſigs.§.ſiquis q⁊.

n Depoſiti.quid tu itelligas qñ pecunia nō ſignata ē depoſita quo caſu ēt aliā ſimilē reddere pōt:ut.ff.ōpoſiti.l.lucius.⁊.l.die ſpon.§.i.ſi aūt eēt diſpoſitio fcā i ſpē vel in pecunia:ut i ſpē qō eſſe pōt.ff.de.l.i.plane.§.ſz hoc ita. tūc ēt alia rōne nō obūciet ꝓpenſatio:q⁊ in ſpē nō fit ꝓpenſatio. Jtē qō hic dicit in actione depoſiti:idē dicūt qdā in actiōe cōmodati:ut.C.cōmodati.l.ſub pretextu. Sed certe imo ē ibi rō q⁊ in ſpecie fieret:nā ſole ſpēs cōmodant nō q̄ſtitates:niſi q̄ſtitas ut ſpēs cōmodet:ut.ff.com. .l.iii.§.fi. Jtē ceſſat alias ꝓpēſatio ut qñ p violentiā mihi rē abſtuliſti:ut.C.de cōpen.l.fi.in fi. Jtē ⁊ fiſco nō opponit i qbuſdā caſibus:quos dic ut.ff.de iure fiſ.aufertur.§.q ꝓpēſatiōez. Jtez i curatore q fraudauit publicā āonā: ut.ff.de ꝓpē.ob negociū.

o Defraudetur. Sed nonne hec rō vbiq̄ pōt hēre locuz. Rx. nō ita:q⁊ ſi reſtitutio denegatur eſt dolus:ut.ff.man.ſi ꝑcurato rem.§.dolo. Jtē depoſitarius de dolo tñ:al. tenetur. vñ ſi hic magis grauetur nō eſt mix:ut ar.ff.de iureiur.eū qui.in pri.

p Preterea arbitrarias. Sed nūqd ſunt bo.fi. vel ſtricti iur. Rnt.quidā q̄ bone fidei ſunt:q⁊ in iudicis arbitrio ſūt.ut.ſ.pr. .§.in fi.⁊.s̄.eo.§.in bo. fi. iudi. Sed hoc nō valet q⁊ offi.iudi. qō in bo.fi.iudi.venit eſt iure actōis.ſz hoc qō eſt in arbitrarijs merū ē.⁊ in iudice tñ eſt.ut.ff.s̄ eo qō certo lo.l.i bo.fi. Alii dicūt q̄ nec ſunt bo.fi. nec ſtricti iur. imo eſt tertia ſpēs ad illā dicuiſionē que.s̄.e.actionū. ⁊ facit pro eis.ff.de in litē iurā .l.i actōnibus.§.plane.⁊.ff.de vſur.l.in fideicō.§.in his.hāc etiā repro bat:q⁊ dicta diuiſio eſt pfecta ⁊ imediata. Alij dicūt q̄ verius ē q̄ ſint ſtricti iur.cū bone fi.nō inueniantur:ut.s̄.e.§. actionez.

q Ex arbitrio.bñ dicit ex arbitrio:nec .n. obligatus eſt rem reſtituere vel ſimile qd facere:⁊ qō ꝓmpte dices eē vez in actiōe in rez. in pſonalib⁹ aūt ⁊ arbitrarijs q̄ hic enumerātur dices q̄ hz exhibitio vel reſtitutio ſit in obligatione:pena tñ.i. intereſſe vel q̄ti i litē iuratū ē nō niſi p offm iudicis p̄ſtat.⁊ iō arbitrarie dicunt. r Reſtituat.ut in rei ven.q̄ eſt arbitraria cū ꝓmo rem reſtituendo liberaretur.alias iudicis arbitrio in litē iurat ut.ff.ō in lit.iur.l.i actiōe.⁊.ff.de rei ven.l.qui reſtituere.vel hy pothecaria:ut.ſ.,pri.§.vbi hec oīa exempla diligēnius dicūtur.

ſ Vel exhibeat.cū ad exhibendū agitur. t Vel ſoluat.ſ. cū certo loco ſoluendū ē. u Vel noxali.cū noxaliter agit.

x Debat.i.det. y Condēnari. diuerſis modis fiet ꝓdēnatio ſicut diuerſe ſunt iſte arbitrarie:ut dicemus.ſ.,pri.§.i.fi.

z Sed iſte actiones.ſ.arbitrarie.

a In rem.ſ.ſeparatim: nā vna ⁊ eadē actio nō pōt in rem ⁊ in pſonā eſſe niſi in quatuor caſib⁹ mixtis.⁊.s̄.e.§.quedā act,

b Publiciana, de qua babes,s̄,eo.§.alie.

c Seruiana.de his duabus ſpēbus hēs.s̄.e.§.ſeruiana:

d In pſonā.ſz ſit i pſonā ut hic.tñ i rez eſt ſcripta:ut.ff.q̄ me.cā.l. metū .§.aiaduertendū:alias cū aūt.⁊ de hac dic:ut.s̄.e. §.itē actio.

e De eo dolo.actō ō dolo ē arbitraria ut hic.qō ē iō:q⁊ libēat dolo ſus vez itereſſe p̄ſtādo ſi reſtituere nō poſſit.al iudicis officio iurat in litez: ut.ff. de dolo.l.arbi.in pn.

f Jtem certo loco .ſ. pecunia petitur.

g Promiſſuz. idez etiā ſi legatū ſit relictū certo loco vandū: ⁊ idem ſi mutuū ſit datū certo loco reddendū. nā his tribus caſibus locū hz certi ꝓditio arbitraria.ſ. in promiſſione ⁊ legato ⁊ mutuo alias nō: ut.ff. ō eo qō certo loco.l.ū.§.hoc ante.⁊ .l.ſi heres.⁊.l.aut. Et quod hic dicitur petitur .ſ. aliter q̄ vbi fuerit promiſſum dari ⁊ venit i ea vtilitas tā agentis q̄ rei: ut.j.e.§. loco.

h Actionib⁹.ſ. pſonalib⁹.

i Similibus.ſ. i rē: ⁊ ſunt .x. de qbus dixerat ſupra. Vel dic q̄ alie ſūt arbitrarie q̄ hic nō numerātur: ut ecce actio in fcm̄ q̄ datur ꝛ nautā:cauponē:ſtabulariū: ut.ff. nau.cau.ſta. .l.i.in pri.ſz quidā dicūt eā nō eē arbitrariā: q⁊ ibi nō ferūtur ſnie due. Jtem ē actio in factū q̄ dat ꝛ publicanū:ut.ff.de publi.l.i.in pri. Jtem actio finiū regū .ff.fin.reg.l.ū.in fi.⁊.l.iij. Jtē actio redibitoria: ut.ff.de edil.edic.l.redibitoria. Jtē actio ex ſtipulatu q̄ p dote repetenda datur ut.ff.ſo.ma.l.ſi filiuſſa.§.maritū. Sed certe iſto caſu:nō iō iuratur i litez q⁊ arbitraria ſit:ſed q⁊ bone fi.ſit:ut.s̄.e.§.fuerat. Jtē actio rez amotaz eſt arbitraria:ut.ff.rez amo. ſi cū dos.in fi.

k Naturā.i. bonitatem ut dicūt qdam.vel melius.i.ſm nām actiōis arbitrarie q̄ intēditur.nam triplex pōt modus ꝓdēnationis deprehēdi i arbitrarijs ut due ſnie ferātur.pma de reſtituēda re.⁊ niſi reſtituatur fiat ꝓdēnatio in penā vel itereſſe p delatiōez iuriſiurādi in litē:ut pz in actione q̄ me.cā.⁊ in actione de dolo ⁊ rei ven.⁊ actione ad exhibēdum ⁊ ſimilibus. Et alius eſt modus ut vna feratur ſnia: ⁊ in ea ſtatim intereſſe ꝓſideret:ut qñ certo loco aliquid vandū eſt.⁊ hoc in iſta ſola. Tertius modus ē ut nō in q̄ntate ꝓdēnatiōis fiat arbitriū:ſz in q̄litate:ut in actōe noxali in qua arbitrat iudex an liberetur vando ſuū pro noxa.qō eſt qñ dño ignorāte vel,phibere nō valente deliquit.alias inſolidū tenetur: ut .ff.de noxa.l.ū.in pri.⁊.l.in delictis.in pri.

l Satiſfieri.Sz nōne hoc idē in bo.fi.iudiciis fit. Rx.q̄ triplex ē offm̄:p mū qō obtinet actiōis vicē: p qō offm̄ petūtur ſalaria aduocatoz ⁊ reſtitutiōes maioz ⁊ minoz:ut.ff.de mino.l.q̄ ſi minor.§.fi. Aliud eſt qō bone fidei actiōibus inheret:qō iure actiōis venit:ut.ff.de eo q̄ certo loco .l.in bone fi.⁊ vna cū actiōe perit:ut.C.depoſiti.l.ūj. Tertiū ē qō inheret actiōib⁹ ſtricti iuris quibuſdā.ſ.arbitrarijs.⁊ hoc ex ſolo motu iudicis deſcendit:ut quaſi libez ſit hoc facere.ſed i actionibus bone fidei aſtringitur ad hoc. Jtem in actiōibus bo.fi.vna fertur ſnia.in his aūt plerūqz due:ut modo diligenter notauimus. Accur.

m Curare.poſſibile.hoc ideo dicit: q⁊ iterdū nō pōt certā ferre ſniam: qd.n.ſi homo i genere p̄miſſus petit :uel ſub alternatōe:puta ſtichū aut pāphilū: aut dānū emēdari:uel ſuū p noxa dari,certe iudici nō eſt poſſibile ferre certā ſniaz:q⁊ natura actiōis nō patitur:vt.j.ō offi.iudi. in pri. Jdem dico i here.pe.naz ſicut ſufficit i libello ꝓponere vniuerſaliter:ita ⁊ i ſnia:puta ſi pnūcio te beredē extitiſſe:vt ex aſſe ul ex ſemiſſe:⁊ iō tibi bereditatē reſtituēdam. n Pecunie.ſ.cū pecunia petitur.

o Vel rei. qñ alias res petit q̄ i q̄ntate ꝓſiſtat uel nō:⁊ hoc ſi certū eſt petitū.al.n.ñ tenet ſnia:niſi aliqua pte actoz reſ certa ſcripta inuēiat :vt .C.ō ſen.q̄ ſie cer.quā.l.hec ſnia ſi aūt ē icertū aut certificari pōt:vt ſi peto itereſſe qō debz corā iudice pbari:⁊ ōduci ad certitudinē:vt .C.ō ſen. q̄ ꝓ eo q̄ intereſt.l.una.§.ū.⁊ tūc locū hz hic.§.aut nō pōt ōduci i certitudinē:vt i boīe gnāliter petito ⁊ ſilib⁹ q̄ mō diximꝰ:⁊ tūc ñ hz locū.§. iſte.

p Ferat. ⁊ i ſcriptis.ut.C.ō ſen.ex peri.reci.l.fi.niſi i quatuor caſib⁹:vt i auc.ō man.pri.§.ſi tibi.⁊ i aūt.vt iudi.ſine quoquo ſuff .§. neceſſitatē ⁊ in aūt.vt.cle.apud prioze.e.ꝛ.§.i.

q De icerta.vt ō itereē. r Dicſ.ſua itētōe.i.libello ubi erat itētio ſua

ſ Cōplexus,etiā tpe:vt,ff.ō lib,le,l,nō ſolū.§.i, nam plus q̄tuor modis

dicitur:ut.ſ.pri.§.ꝛ in omnibus his locū habet.§.iſte.

t Amittebat.fa.ſ.de excep.§.temporales.ꝛqō hic dicit in priuato:idez erat in fiſco:ut.C.de iu.fiſ.l.iuſtas.li.x.

u Huic.minori.xxv.annis. Accurſius.

x Cognita.bñ dicit cā cognita:nā oēs in itegꝝ reſtituē cā cognita ꝓmittūr:ut.ff.dī inte.re.l.ñ oēs

y Iuuētute.i.facilitate ſua idem multomagis dolo ad uerſarū:ut.ff de mino.l.i.

z Conſtantiſſim⁹.qꝛ errauit in facto in quo prudentiſſimi fallūtur:ut.ff.de iur. ꝛ fac.igno.l.ii.

a Quibus.ſ.codicillis.

a Quibuſdā.ſ.legatariis. ꝓter ea que ſibi i teſtamēto relicta ſunt.

b Minuebantur.nam tot erant legata :ut lex falcidia locum haberet.i.oportebat ut legata defalcarentur ad hoc ut haberet heres falcidiam qꝛ dodrantez excedebant: vnde heres dꝫ detrahere falc.ut.ſ.ad.l.fal.§.i:

c Plus aūt. ut oībus his mōis a cāvideaꝫ cadē iure antiquo:vñ vſuſ. Plus petitur cā tpe reqꝫ loco.

d Tempore.rōne a ſimili per contrarium.

e Petere.ut hic.ꝛ.ſ. ꝺ fideicom.§.non ſolum.

f Loco. cōmemoratione ideſt ſine vtilitate rei vel intereſſe rei:nā eſt habēda eius vtilitaſ ſi ſua iterſit in loco deſtinato poti⁹ ꝓueniri. Vel dic de ipſo loco.nā ipſꝫ locū vbi erat faciēda ſolutō i libello ponere dꝫ ſic, peto .x. ut mihi ſoluas hic vel vbi ſoluere,pmiſiſti: ut hic. ꝛ.ff. ꝺ eo ꝙ certo loco, l.ij.§.fi.poſt hec niſi ſoluat poterit eū ꝓuenire vbicūqꝫ voluerit dūmodo ꝓuēt⁹ habeat ibi foꝝ: nō alias:ut.ff. de iu.l.heres abſens.in fi. ſꝫ pla.dic ꝙ.ſ.vbicūqꝫ poterat eū ꝓuēire pōt ēt ibi vbi ñ hēat foꝝ.ꝛ ē pro eo.ff. de iudi.l.eū qui.ꝛ.ff.ꝺ ꝓſti.pe. ſi duo.§. ſꝫ ꝛ certo. Sꝫ certe qꝺ dict⁹.ll.dicitur:ut quo libet loco poſſit ꝓuēiri:veꝝ eſt idoneo vbi conuētus hēat foꝝ:ut ar.ff.de mu.ꝛ ho.l.ut gradati.§.i.

g Adimit.i.adimere deſideret.nō tamē adimere pōt.

h Arbitraria.i.vtilis certi ꝓditio ex ſtipulatu vbi ſtipulatio nō interceſſit:vt hic fuit: vel vtilis certi conditio ex mutuo vbi mutuū erat datū certo loco reddēdū. vel vtilis actio ex teſtō:vbi legatū ē dādū certo loco:nec .n.ē,ꝑꝰ nom actōiſ:ut.ff.ꝺ eo ꝙ certo lo.l.ij.§.hec aūt actō.ꝛ.l.ſi heres ꝛ .l. aut ſi mutua.

i Propōit .i.tribuit vel dat :ut.ff.ꝺ eo ꝙ certo lo.l.ſi epheſim.

k Promiſſori.ſꝫ actoris vtilitaſ attēdit :ꝛ vtriuſqꝫ vtilitas ſimul attēditur:vt.ff.de eo ꝙ certo loco dato.l.ij.i.rñſo.

l Pura.i. nō bita mētiōe vel rōne loci vbi erat faciēda ſolo: ut dixim⁹ ſ.e.§.

m Qui cā. hāc cām electionē iam vocabat.

n Electio.niſi cū vnū iaꝫ interijt: tūc alterꝝ qꝺ ſupeſt pſtabit:ut.ff.de eo ꝙ certo loco.l. nō vtiqꝫ.ꝛ facit ad hunc.§.ff.de iur.do.§.plerūqꝫ.in fi.

o Quid ergo eripit ,i. eripere vult.

p Facit.i.facere vult.Accurſius.

q Prodita ē.i.data.ꝛ ē actio ex ſtipulatu hoc mō ꝓponēda ut ꝺ hic,

r Preterea, hoc eſt aliud exemplū qualiter cā plus petatur ,

ſ Tollit.i.tollere vult.Accurſius.

t Precij.fa.ad hoc.ff.lo.itē q̄ritur.§.i.ꝛ.ff. de ꝓdi.ꝛ demon. qō traditū ē.ꝛ.l.ſe.ꝛ.ff.de in diē adie.l.vēditor.§. ſꝫ ſi neutra.ꝛ .ff. de vſu ꝛ ha.l.fi.ꝛ.ff.ve vſufruc.hactenus.§.fi.ꝛ.l.ſe.

v Sed hec quidē.ſ.que diximus: ut plus petendo cadat a tota cauſa: ut.ſ.eo.§.ſi quis agens.

x Zenoniana.ſ. greca quam nō habemus. Et noſtra .ſ. greca quam nō habemus.

y Conſtitutio.ſ. greca ut diximus cuius ſententia eſt ut tempus debeat duplicari ꝓuento ꝛ expenſe omnes ſibi reſtitui:ut.ſ. ꝺ excep.§. hodie āt. Quātitate.ꝛ ſic re

z Modo .i. loco vel cā:ut.ſ.§.plus autem.

a Diximꝰ ꝛ ut .ſ. e.§.tripli. ꝛ ibi hꝰ noſtre cōſtitutiōis grece ſnia recitat ſꝫ ſi nō ſolū petijt: ſꝫ etiaꝫ cautionem exegit poſt lit.ꝓte. amittit debitum ēt hodie:ut.C.ꝺ pluſpe.l.i.que eſt huic cōtra.ſi ante litem ꝓteſt.peniteret:nō punitur:qꝛ non petit: ſed petere vult ut.ff.rem.ra.ha.l. amplius nō peti:ꝛ in dicta.l. de plus peti.l.i.

b Puniatur.ſ. ꝓditione ex.l. illa greca:cuius effectū habuimus.ſ. eo. tripli. ꝛ in hoc .§. plus autem.

c Si minus intē tione.ſ. in libello intentionis :ꝛ hoc ꝑ erroꝛē:ſi.n.ſciēter donare ꝓſumit ꝙ quoſdā. Sꝫ cōtra puto ꝙ nunq̄ donare preſumatur: niſi tunc qñ traditio fieret ab eo q donare ꝓſumit⁹: ut.ff.ꝺ reg. iu.l.cui⁹ ꝑ errorē.hic aūt nō erat datio ſꝫ q̄dā abſtinētia: vñ ſiue ſciat de reliquo q agit ſiue ñ:tpe cepti iudicii locū hēat.§.iſte.

d Iudicio.i.qñcūqꝫ añ ſniaꝫ reliquū petierit ſic noua ꝓteſtatō ne ꝭm quoſdā:ut hic dꝫ:ꝛ hoc ꝓp duas rōnes falſas:vna qꝛ pōt emēdare libellū qñcūqꝫ āte ſniaꝫ ut dicūt:ꝛ ē,ꝑ eis.ff.de noxa.i delictiſ.§.ſi directa.ꝛ ſic itelligūt.C.ꝺ edē.edita. Altera ratio ē: qꝛ ꝭm eos ēt ſi nō petat uel ꝓbet hoc actoꝛ:tñ iuder ſi ſcit dꝫ ꝭm ſuam ꝓſciētiā ꝓdēnare reū:ꝛ ē ꝑ eis ad hanc rōnē.ff.fini .reg.l. ſi irruptiōe.§.ad offiñ.ꝛ i hac ſnia fuit dñs. Sed certe ꝭm Jo.poſitū ē falſū:ꝛ due rōes male:nā ñ pōt qs īmutare libellū: niſi uſqꝫ ad lit.ꝓteſ.nec etiā hodie poſt datum libellū:qꝛ ſic dicit auc.ꝙ ñ bꝫ neceſſe i ꝓmo libello pſiſtere:ut i auc.ꝺ litigi.§. oēſ .col.viij. Itē qꝛ nō uideꝫ i iudiciū ueniſſe qꝺ poſt lit.ꝓteſt. ꝓtingit:vt.ff.ꝺ iudi.l.ñ pōt.ꝛ.ff.ꝺ excep.rei iudi.cū q̄riꝫ .ꝛ.l.egi. nec ob.qꝺ hic dꝫ:ꝛ qꝺ dicit:eo dē iudicio:nā ſic dic.i.coꝛā eodē iudice ꝛ ab eo ꝺ actore ꝛ reo:nā ꝛ ꝓp hāc cām,ſ.ꝓp idēitatē pſonaꝝ ēt

IIII

vbi plus aliō petit añ dr iudiciū idē ut. ſ. pri. §. Itē ñ ob. ff. ō nox. l delict. §. ſi detracta: q: ibi ex eadē cā ⁊ eadē actione ⁊ ad idē agebat: lz eſſz variatō i quodā būficio qō dñs hz p. l. ut dñs poſſz p noxa. dare: ut. ſ. de noxa. ac. §. ſumma. ⁊. ff. ō re. indi. miles. §. i. Itē alia rō nō ē bona: q: nō ſm ꝓſciam: ſed ſz allegata

hz iudex iudicare ⁊ pnūciare: ut. ff. ō off. pre. illicitas. §. vitas niſi hēat conſciētiaz ut iudex: ut in. d. l. ff. fin. reg. ſi irruptiōe. §. ad officiū. ⁊ hoc i ſingulariḇ iudicijs. Sz quid in vniuerſalibus. ſꝛ. pōt in eis adijci qñcūqz añ ſniaz: ut. ff. ō peti. be. l. iij. ⁊. l. ſi quo tēpore. ⁊ ſic intelligitur. C. ō ap. l. fi. §. finali.

f Conſtitutiōe. ſ. greca quam non habemus.

5 Siquis ītenderit. ſ. ſibi deberi

b Iudicio. i. apō cundez iudicem: ⁊ dr idē iudiciuz pp idētitatez pſonarū ⁊ iudicis: tñ uere aliō eſt. Hz nūqd noue dilatiōes dabuntur. ℞. ſi poteſt eſſe inſtructus ex petitione. prima etiā ad ſecundā nō dabūtur cū neceſſario nō volūtate ſunt dāde dilatiōes: ut. C. de dil. l. i. nā ſi primo egit actione vi bo. rap. ⁊ poſtea mutet ⁊ agatur actione furti: ſatis pōt eſſe reuſ inſtructus. ſi aūt fūt diuerſe petitiōes: ut i hoc. §. dicit: noue dilatōes dāde fūt: ut. C. de dila. l. i. Itē nūqd itez de calūnia iurabit. ℞. ſic. q: pōt ⁊ i hac cā calūniari: ut. ff. de dam. infec. l. q bone fidei. §. ante pe.

i Corrigere. nō ꝙ pmittitur alicui errorem ſuū corrigere. Sz nunqd in veteri hz neceſſe pſiſtere. ℞. nō ſm hāc. l. Sz hodie ẜ ut auten. de lit. §. oēm. col. viij. ⁊ ita intētabit veterē ⁊ nouā: niſi reo abſoluto: ut i veteri obijciat exceptio rei iudicate: i noua ut q: ſit eadē cā agendi ⁊ eedē pſone ⁊ eadez res: lz alia ſit actio: ut. ff. de iureiur. l. duob⁹. §. exceptio. ⁊ de excep. rei iu. l. ſi mater. §. eadē. ⁊. l. cū queritur. vel vbi actio prīa ita ſe hēat ad ſz ut electiōe tollat: qō in caſib⁹ ptigit: ut. C. de fur. l. i. ⁊. C. ſi ſuus emiſe. man. l. i. ⁊. C. de codicil. l. fi. ⁊. C. de pac. inter emp. ⁊ ven. l. cō miſſorie. ⁊. ff. de tribu. l. ꝙ in heredē. §. eligere. ⁊. ff. de le. ij. l. cū filius. §. varijs.

k Intenderit. ſ. ſibi deberi.

l Actiones. īnuit hic q̄dā diuiſiōem actionū. ſ. ꝙ alie ſūt pſecutorie inſolidū: alie nō: ⁊ hanc pſequit vſqz in fi. huius ti. ⁊ non eſt iſta diuiſio de. xij. diuiſionib⁹. Mā prima eſt ꝙ alie ſūt i rem alie in pſonā: ut. ſ. e. §. oium. Secūda eſt ꝙ alie ſūt ciuiles: alie ꝓtorie: ut. ſ. eo. §. ſz iſte actiōes ſūt. Tertia fuit. ſ. e. §. ſequens. Quarta. ſ. e. §. oēs aūt actiōes. Quinta. ſ. e. §. actionū q̄daz ſūt Sexta ē ꝙ alie ſūt tpales: alie ppetue. Septīa ꝙ alie ſūt trāſitorie ad hēdes: alie nō: ut. j. ō ppe. ⁊ temp. act. §. nō oēs. Octaua eſt ꝙ alie ſunt famoſe alie nō: ut. j. de pe. te. lit. §. pe. Nona ꝙ alie ſūt directe: alie vtiles. ut. ff. ſi quadru. pau. fe. di. l. pe. Decīa ꝙ alie directe: alie ẜrie. ſ. de ob. que ex quaſi ẜctu. §. i. Undecima ꝙ alie ſūt ſingulares: alie vniuerſales: alie generales: ut. ff. ꝓ ſo. l. ꝓ ſocio arbiter. Duodecima diuiſio eſt ꝙ alie ſūt ſimplices: alie duplices: ut fami. her. cōi diui. fin. reg. ⁊ q̄dā interdicta: ut. j. de interdic. §. tertia diuiſio. Eſt aūt ⁊ hec extrauagans de qua hic dicitur.

m Proponemus. ut. j. ti. i. §. cū aūt.

n Item maritū. vel eius heredes. ſ. filios cōes: ſecus i extraneis heredib⁹: ut. ff. ſo. ma. l. ēt filius mulieris. ⁊ i. l. maritū. ⁊. l. ſe:

o Facultates. ut tñ ipſe maritus nō egeat: ut. ff. de reg. iur. iter eos. ⁊. ff. de reg. iu. l. i ꝓdēnatiōe pſonaꝝ: ⁊ hoc niſi dolo fecerit maritꝰ quo minꝰ poſſit tantōe expoſita ab eodē de ſolido ſoluendo ſi ad meliorē fortunā puenerit: ut. ff. de rei vxo. act. §. cū aūt. ⁊. ff. ſo. ma. l. etiā filios. §. licet. ⁊. ff. ꝓ ſocio. l. vez. §. id qō.

p Impenſas. dic ꝙ impēſe alie neceſſarie fūt: ut qbꝰ non factis res erat peritura vel deterior futura: alie vtiles ut qbus nō factis res nō erit pitura: ſz eis ſatis res eſt melior futura: alie volūtarie q̄ tñ rem exornāt: ut. ff. de ver. ſigni. impēſarū. ⁊. ff. de impen. in rebus do. fac. l. ij. ⁊. l. qō dicit. §. utiles. ⁊. l. voluntarie. in primis inpēſis dic qō minuāt dotē ipſo iure ſi conſiſtat inpecunia ⁊ ſpecie: vt eſt ſi fundus et pecunia in dotē data quantū in fundum impendit tñ in pecunia ipſo iure deberi deſinit. ſi uero ſolus fundus in dotem ſit: tunc ſi tñ expenditur ſimul: uel ex diuerſis uicibus quanti eſt fūdus. tunc ipſo iure deſinit eſſe dotalis: niſi mulier infra annuz ſpōte marito impenſam obtulerit: ſi uero ñ tñ: non deſinit eſſe dotaliſ ſed tandiu totus uel ꝓ parte retinet q̄diu ipēſe reſtituant: ut. ff. de impē. i reb⁹ do. fac. l. qō dicit. ⁊. ff. ō iu. do. l. ſi is qō. §. pen. ⁊ ſi. ⁊ hoc in neceſſarijs ipenſis. Si aūt vtiles ſunt: tunc per actiōez nego. geſ. vel man. ſi mādato mulieris fecit repetunt: voluntarie nō repetunt etiā ſi māda to mulieris facte ſunt. ſed abradūtur ſine leſione poris ſtatus: ut. C. ō rei vxo. act. §. ſed nec ob impēſam. ⁊. ff. de rei ven. in fundo. ⁊ ſm hāc diſtinctionē hūc. §. intelligas. Et qō dicit in dicta littera: quaſi nō: denotat im proprietē: ſi eſt impēſa neceſſaria ut dictū ē: ſed ſi vtiliſ vel volūtaria nullo mō hz locū hic. §.

q Bos. in pecunia cōſiſtens.

r Libris. ut. ff. de impen. in re. do. fac. ꝓ totū ti.

ſ Sed ⁊ ſi quis. ſ. filius vel libertus: q: agūt venia impetrata: alias puniuntur: ut. ſ. e. §. ⁊ meum. Accur.

t Socio. ⁊ ſe cōſitente ſociū alias nō datur ei hoc būficium: ut. ff. ꝓ ſocio ſi vnus. §. vltimo. Accurſius.

v Poteſt. qō ſemper ſic accipe: detracto tāto ꝙ poſſit inde viuere ꝓpē tus: ut. ff. de reg. iur. l. in condēnationem.

x Ex donatione. i. qñ non pōt ſoluere cū donare ꝓmiſit.

y Conueniatur. ſ. conditiōe ex lege: ut. C. de dona. ſiqs ar. §. ſin autez. Et nō ꝙ hic nō ſolum ꝓdēnatur inq̄tū facere pōt deducto ere alieno: ut. ff. de re iudi. l. inter eos. §. i. ⁊. ij. ⁊ melius in. §. fi.

3 Compenſatiōes: hoc dicit ꝓpter actionē depoſiti: ⁊ alias quaſdā i quibus non obijcitur cōpenſatio: ut. ſ. e. §. in bo. fi. ⁊. C. de compen. l. fi.

a Ex eadem. hodie ex quacūqz cauſa ⁊ in quolibet contractu bo. fi. vel ſtricti iuris: ut. ſ. e. §. in bo. fidei. Accur.

b Jam dictuz eſt. ut. ſ. eo. §. in bo. fi.

c Creditoribus. qō fieri non pōt anteq̄ debitū agnoſcat: vel in iure cōfiteatur: ut. ff. de ceſ. bo. l. pe. Prodeſt autem hec ceſſio ut non reducat debitor in carcerez: ut. C. qui bo. ce. po. l. i. ꝙ ⁊ in acquiſito poſtea conueniatur inq̄tum facere poſſit: ut ſubijcit. Accurſius.

d Ex integro. videtur ſibi ipſi cōtraria littera: qō ex integro: ⁊ inq̄tum facere pōt ꝓueniatur: ut ſubijcit ⁊ ſic intelligitur ꝙ ſolidū ꝓueniat q̄diu tñ pōt ſoluere: hoc tñ eſt deducto ſemp ne egeat: ut. ff. ō ceſ. bo. l. qui bonis. ⁊. ff. de reg. iur. l. in condēnatione.

e Quod cū eo qui in aliena. Qualiter conueniamur ex cōtractibus vel factis nobiſcū habitis dictū eſt: nūc qualiter ꝓueniamur ex habitꝫ cū bis quos in poteſtate habemus.

f Alia tñ ſupius. ut. ſ. ti. i. §. actiōes aūt. ⁊. §. ſunt preterea.

g Diligētius. ꝙ ſupra dictū ſit. vel dic diligentius. i. diligēter.

b Fere. hoc dicit ꝓpter macedonianū quod hz locū in filijs nō in ſeruis: ut. j. eodez. §. que diximus. ⁊ ꝓpter alios caſus quos ibi dicemus. Accurſius florentinus.

i Intellecturi.nã simliũ eadẽ ẽ disciplina:ut hic.ꝛ.ff.de in rẽ ver.l.iij. .§.pinde.ꝛ.§.quotiens.

k In his.s.parẽte ꝛ filio.

l Ostendemus.ut.s.eo.§.que diximus.

m Domini.s.volẽtis cũ seruo ꝯhi siue dirigat iussum ad seruũ siue ad ꝯhentẽ cũ suo: siue subscripsit:siue quocũqz mõ ꝯctũ ratũ habuit:ut.ff. qꝫ iussu.l.i.§.ij.ꝛ.§.sz ꝛ serui chirographo ꝛ.§.si ratũ

n Videat'.ꝛ ut ẽt ab ipo dño debitũ ꝓdici possit: ut .s.eo.§.pe.

o Rõne.qui fidẽ dñi seq videtur:ut.s.pri.§.in fi.

p Exercitoria.q̃ ppetuo beredi ꝛ in beredez datur: ut.ff.ỏ exer.si tñ.§.fi. Idẽ institoria:ut.ff.ỏ istito.l.no uissime. Idez ẽt i rem vso: ut.ff.qñ act.de pecu.est an. .l.quesitum.in fi.

q Rei gratia.bñ dicit:eiꝰ rei gra.nã si ob aliaz:rẽ puta negociꝫ sui:vel cũ eẽt pre positꝰ ad vehẽdum onus:ꝛ ipse accepit mutuã pecuniã non ad vtilitatẽ nauis: non tenetur dñs:ut.ff.de exerci. .l.i.§.non aũt.

r Questus .i.ꝓfectus siue lucruz. sz magister appellatur cui totiꝰ nauis anchora .i.gubernatio ꝓmendat' :ut .ff.de exerci.l.i.§. magistꝛ aũt nauis. Seruũ.vel liberum.in fi.huius .§.

s Vocãtur.nõ qꝫ istitoria appellat' a ꝓposito.sz exercitoria a ꝓponẽte vocatur: ut hic.ꝛ.s.pri.§.

t Duas.ꝓ hoc qỏ dicit duas:excludit primũ qỏ iussu.

v Equitas.nõ qꝫ vbi eadẽ est equitas idem ius statuẽ duz est:sic.ff.ad.l.aquil.illỏ ꝛ.s.qui.mo.ius.pa.po.sol. .l.pari rõne.

x Introduxit.nõ in dominica:ut.ff.de iusti.sz etsi pupillus.§.pe.

y Negocietꝰ.ad oẽm quoqz ꝓnigitur negociationẽ ut.ff.de tribu.l.illud.ꝛ.l.i.

z Minus.hãc actiõem tributoriã dicũt quidaz nõ dari nisi dñs ꝑmo distribuat: ꝛ dicũt qꝫ corrigitur officio iudicis: ꝛ hoc colligitur ex hoc.§.qꝛ dicit minus. Sed dico qꝫ ante ꝛ post cõpetit: qꝛ minus tribuit qui nihil tribuit:ut.ff.de tribu.l.illỏ .§.si cuius dolo.ꝛ.ar.ff. de ver.sig.l.minus.ꝛ.l. verbũ amplius ꝑm Jo.

a Preterea'.deqz eo casu tibi:qꝛ ỏ duabꝰ actiõibus dicit.s.de pecu.ꝛ de i rez vẽ.

filioꝝ famil'.seruorũqz agit' :opꝰ est de hac actiõe ꝛ de ceteris:q̃ eozũdẽ noie i parẽtes dñosue dari solent: diligẽtiꝰ amoueamꝰ ꝛ qꝛ siue cum seruis negociũ gestũ sit:siue cũ his qui i prãte parẽtũ sunt: his ferẽ eadem iura seruãt: ne uerbosa fiat distputatio:dirigamꝰ sermõez i psonã serui dominiqz: idez intellecturi ỏ liberis quoqz ꝛ parẽtibꝰ:quoꝝ i potestate sunt. Nã siqd inᵇ his ꝓprie obseruetur seperati oñdẽmꝰ. Si igitur iussu dñi cuz seruo negociuz gestũ erit in solidũ ꝓtor aduersus dñm actiõez pollicet' .s. qꝛ is q ita ꝓtrahit fidẽ dñi seq videtur.

Eadẽ rõeᶜ ꝓtor duas alias in solidu z actiões pollicetur:q̃ruz altera exercitoriaᵖ altera istitoria appellatur. Exercitoria tũc hz locũ cuz qs suũ suũ magistꝝ naui ꝓposuerit: ꝛ qd cũ eo eiꝰ rei qᵘ gratia cui ꝓpositus erit ꝓtractũ fuerit. Ideo aũt exercitoria uocat' :qꝛ exercitoꝛ is appellatur ad quẽ quotidianus nauis q̃stꝰ ptinet. Institoria tũc locũ habz cũ qs taberne forte aut cuilibet negociatiõi seruũ suũ ꝓposuerit:ꝛ qd cũ eo eius rei cã uel gratia cui ꝓpositꝰ erit ꝓtractuz fuerit. Ideo aũt institoria appellat' :qꝛ q negociatiõi bꝰ ꝓponũt' istitoresʳ uocãt .istaſ.n. duãs actões ꝓtoꝛ reddit: ꝛ si liberũ qs hoiez aut alienũ seruũ naui aut taberne:aut cuilibz negociatiõi preposuerit.s. qꝛ eadez eqtãtꝫ rõ ẽt eo casu iteruẽiebat. Introduxitˣ ꝛ aliam actõez ꝓtor q̃ tributoria uocat': nãqz si seruꝰ in peculiari merce sciente dño negocietʸ .ꝛ qd cũ eo eiusʳ rei cã ꝓtractũ erit: ita ꝓtor ius dicit ut qcqd i his mercibꝰ erit qỏqz ide receptũ erit id iter dñm siqd ei ỏbebiᵗ:ꝛ ceteros creditores ꝓrata poꝛ tõe distribuat:ꝛ ideo tributoria uocatur:qa ipsi dño distributõez ꝓtor permittit:nam siquis ex creditoribus conqueratur quasi minus ³ ei tributum sit q̃z oportuerit: hanc ei actiõez accõmodat:q̃ tributoria appellatur. Preterea' introducta ẽst actio de peculio:deqz eo qỏ in rez domini uersum erit:ut q̃zuis sine uolũtate domini negociũ gestum erit tamen siue qỏ in rem eius uersuz fuerit id totum prestare debeat: siue quod nõ sit in rẽ eius uersuz:id ea tenus prestare debeat his quatẽus peculium patitur. In re autem domini uersuz itelligitur quicquid necessario in rẽ eius impẽderit seruus:ueluti si mutuatus pecuniã creditoribꝰ eiꝰ soluerit:aut edificia ruentia fulserit: aut familie frumẽtuz emerit:uel etiã fundum: aut quanlibet aliam rẽ necessariam mercatusᶜ erit. Itaqz si ex decezᵈ utputa aureis quos seruꝰ tuꝰ a Ticio mutuo accepit: creditori tuo quiqz aureos soluerit: reliquos vo quinqz quolibz mõ cõsumpserit: pro qnqz quidem i soliduz damnari debesᵉ. pro ceteris uero qnqz eatenus q̃tenus in peculio sit:ex quo.s.apparet ut si tori decẽ aurei i rẽ tuaz ũsi fuerint:totos decẽ aureos Ticiũ ꝓseq posse.sz eim una est actio q̃ ỏ peculio deqz eo qỏ i rẽ dñi uersũ sit agatur:tamẽ duas hz condẽnatiões. Itaqz iudex apud quẽ de ea actione agitur :ãte dispicere solet:an in rẽ domini uersũ sit:nec aliter ad peculii estimationem transit :q̃z aut nihil i rẽ domini uersũ itelligatur aut non totum. Cũm autẽ queritur quantũ i peculio sit ante deducit' quicquid suꝰ domino ei qui uel i potestate eius sit debet:ꝛ quod superest id solum peculium itelligit': aliquãdo tamen id quod ei debetᵗ suus qui i potestate domini sit: nõ deducitur ex peculio:ueluti siᵘ is in ipsius peculio sit:quod eo pertinet ut siquid uicario suo suus ordinariꝰ debet:id ex peculio eiusᵒ nõ deducatur. Ceteruzᵖ dubium non ẽ quin is quoqz qui iussu domini contraxerit:cuiqz istitoria uel exercitoria actio competit de peculio:ỏ qz eo quod in rem domini uersum est agere possit. sedᵠ erit stultissimꝰ si omissa actõe qua facillime solidũ ex cõtractu cõsequi possit:se ad difficultatem perducat probãdi i rem domini uersuz esse uel habere suũ peculiuz:ꝛ tantuz habere ut solidũ sibi solui possit. Isʳ quoqz cui tributoria actio ꝓpetit eqz ỏ peculio ꝛ de i rem uerso agere potest. Sz sane hunc mõᵗ tributoria expedit agere:modo de peculio:modo de i rẽ uerso:tributoria tõ expedit agere:qa in ea domini conditio precipua nõ ẽ.i.qỏ domino debetur nõ ponẽ vꝫ.nec ob.d. .l.ỏ pec.l.i.§.ẽ ãt. qꝛ lz ibi videat' sub actiõe ꝛ edicto de peculio actiõez ỏ i rẽ v. ꝓponere: tñ ñ demõstrat' edcñ qỏ sit de pecu. tñ sz gnãle qỏ dicẽ de o i eo qỏ fit cuz eo q i aliẽa ẽ ptãte: ut in ea.l.§. vba aũt. Itẽ ñ ob.d.l.filiꝰ. i fi. qꝛ quo ad effectũ ꝓponit ỏ peculio ñ quo ad formulã. Et eodẽ mõ expono qỏ hic dꝫ: vna ẽ actio ỏ pecul.ꝛ ỏ i rẽ v.i. ille q ꝓponit actõez de peculio ꝓsequtur effectũ actõis ỏ i rẽ v.ꝛ qỏ subiycit duas habz cõdẽnatões.s.actõ de peculio: vnã.s. ꝓ suo effectũ:ꝛ aliaz ꝓ effectũ.s.actiõis ỏ i rẽ v. ꝓdẽnari dz. sa.ff.de in rẽ v.si.ꝓ parte.§. in rem.

g Actõe.s.ỏ pecl.

h Cũ aũt. dño.s. dz.cũ.n. ispecto ire nãli suꝰ liber sit ꝛ appet qꝫ nãliter põt obligari ẽt domio suo:ut.ff.ỏ cõdi. inde.si id qỏ.ꝛ ff.ỏ pecu.nec suꝰ. ꝛ.s. ỏ fideius.§.i.

i Dz.q.d.ꝛ id ducat' qỏ dz dare suꝰ his q sũt i ptãte:ut cõtuis suis ꝛ filiꝫs dñi ꝛ pupilli dñi:ut.ff.de pecu. sz etsi dã.§.pecliũ

k Si is .s. cui dedit' :puta hẽo suũ castaldaz q ordinarius dꝫ q hz sub se aliũ q vicarius dꝫ: sz ordinariꝰ aliqd dz vicario:ꝛ ꝓueniꝛ de peculio ordinarij : non deducam qỏ vicario debet' :ꝛ est rõ i ꝓmptu:qꝛ si deduco ꝓ vicario adhuc remanet peculiũ ordinarij:ꝛ ita fieret fruſtra deductio cum sp mãeret ordiarij peculiũ.

l In bꝰ.s.ordiarij.

m Eo ptinet.i.qỏ mõ sub nube dixi obtinet in hoc casu.

n Seruus.s.ordinarius.

o Eius.s.ordinarij.

p Ceteꝝ.s.dixim⁹.s. in illo.§.pe. qꝫ is agit de peculio q ꝛit cũ suo iusto vl ignoꝛãte dño:vñ vꝫ qꝫ q ꝛit eo volẽte puta iussu suo:ñ possz agere ỏ peculio:sz tñ aliỏ ẽ:ꝛ iõ.dicit. Ceteꝝ ꝓ sed.

b Patitur.fa.ff.de pecu.l.siqs suũ.§.ꝛ ẽt.ꝛ hic adiũge.§.ceteꝝ q ẽ.i.

c Mercatus.fa.ff.de in rem ver.si.ꝓ parte.§.in rem .

d Ex decem.qꝛ quot sunt ꝓsumpti in tot debet teneri: ut.s.pri.

e Debes.fa.ff.de in rem ver.l. si ꝓ parte.§.item.

f Licet.hoc punctũ qỏ est hic ita praue itelligũt qdã qꝫ qcunqz agit de peculio vꝫ inẽtare illã formulã ꝛ agere.s.ỏ in rẽ vso:ut hic.ꝛ.ff. ỏ in rez vẽ.l.filiusfa.i fi.ꝛ.ff.ỏ pecu.l.i.§.ẽ aut.q̃ opinio necessaria eẽ vꝫ.nã cũ de

q Sed erit.nō quē esse stultū si eligat malū cum possit eligere bonū ut in auten.qui.mo.na.effi.sui.§.i.coll.vij.
r Is quoqꝫ.fa.ff.de tribu.l.aliquando
s Rodo.i.aliqñ
t In hac actione.s.de peculio. Accursius.
v Negociatur.ꝛ qō inde receptū ē:ut.ff.ō tribu.l.ꝓcuratores.
§.ꝓ hanc.ꝛ.ō.eo.
§. introduxit.
x Eligere.ꝛ post ꝙ elegerit non variabit:ut.ff.ō trib. qō in heredem.§. eligere.nisi fuerit decept⁹ qñ primaꝫ elegit:ut.ff. qō cuꝫ eo qui i alie. po.l. sed ex parte.§. fi.
y Que diximus. a prin.ti.vsqꝫ huc.
z Eadem.ꝙtū ad actiones supra dictas:sed in quibus dā nō cōueniūt:ut in mutua pecunia qō dic:ut.j.pri.§. Itē filius pōt subire iudicium ꝛ arbitriū:ꝛ patrez obligat quasi ex ꝯtu ō peculio. sed suus nō:ut.ff. de pecu. .l. iij. §. si suus:ꝛ .§.idē scribit.ꝛ.C. de iudi.suus. Itē filiꝰ fideiubere potest:ꝛ patrē de peculio obligat:ut.ff. de pecul.l. iij.§.si filius.sꝫ suꝰ nō .ff. de fideiuss.l. suus. ꝛ.l.se. ꝛ ꝓ hoc dixit fere .ō.e. §.i.
a Illud.ēt ō peculio nō tenet pater ut hic of. ꝛ .C. ad mace.si filiꝰ. ꝛ caute colligitur:ut. C. ne filiꝰ ꝓ patre vel pater ꝓ filio.l.i
b Senatusconsul. mace. ut.ff. ad mace .l. i. qō cessat in multꝭ casibꝰ.s.xi.si fuerit miles filiusf. ut.C.ad mace.l.fi. Itē si dixerit se patrēfa. ut.C. ad macedo.l.i. Itē si publice pfa. videbat:ut.ff.ad mace.si.qs patrē. Itē si fuerit in scholis:ut.ff.e.sꝫ iul.§.qō of.ꝛ.C.e.l.macedoniani. Itē si alū creditoꝛi soluit:ut.ff.e.sꝫ iul.§.pe. Itez si fcūs pfa. ōbitū ꝓio ꝫctū quocūqꝫ mō agnouit:ut .C.e.ꝫanodor⁹. Itē si ꝟ tit i rē pfis: ut.ff.e.sꝫ iul.§. sꝫ si filiꝰ. Itē ꝛ si ñ accepit vt ꝟteret i rē pfis:postea tñ ꝟtit:ut.ff.e.sꝫ iul.§.sꝫ si ab initio. Itē cessat qñ pater ꝓsēsit vel pñs nō ꝺixit.ut.ff.e.sꝫ iul.§.q̄ q̄.ꝛ.l.si tñ sciēte .C.e.si pmittēte. Itē si postea pater ratū hēat:ut.C.e.l.fi. Itez si pfa. fcūs soluere cepit:ut.ff.e.l. ꝛ si iul.§. fi.ꝛ.l.se.alias autē locū hꝫ ut ñ teneat pf vl filiꝰ:siue pecūia fuēit mutuo data:siue aliō i fraudē se.cō.ut.ff.e.si filiꝰ.§.ifat.ꝛ.l.sꝫ iu.§.mutui datōez
c Directo.i.certi ꝓdi. directa ñ adhibita hac actiōe ō peclio ō i rē ꝟ.sꝫ nūqd ōdcā ser noia.s. q̄ iussu.exercitōia.institoꝛia.tributoꝛia.ō peculio:ꝛ ō i rē ꝟ.sūt noia actōnū. Rent.qdā q̄ sic.ꝛ faciunt ꝓ eis infinite leges q̄ dicūt ō actōe ō peculio:ꝛ sic ō singul⁹:vt pꝫ ēt i Rꝛica cuiuslibꝫ ti. Sꝫ Jo.ō.dicit.n.q̄ sūt adiectiōes actionū ñ actiones:ꝛ facit ꝓio eo.ff.ō neg.gest.l.mādasti. ꝛ ō peculio .l.iij.§.cui cōgruit.
v Cōdici.s.certi ꝓditiōe nō adhibita hac adiectione istitoꝛia. Itē ꝛ de in rē ver.ꝛ.ff.de in rem ver.l.i.in prin.
e Intelligitur:fa.ff.de edē.l.ꝓtoꝛ.§.si suus.ꝛ.ff.si cer.pet.l. institoꝛem.
f De nox.actionibꝰ nō solū ex cōtractibus eoꝝ qui i nostra potestate sūt ꝓueniūtur:sꝫ ēt ex delictis:ꝛ q̄ ꝓ eis noxaliter agitur:tō de noxa.ponit.

g Et maleficijs.idez ē ex quasi maleficijs:ut.ff. nau. ca. sta.l.fi.§. seruoꝝ. ꝛ de hoc plene diximus supra ō act. .§.actiōes autem.
b Fecerit. sup. extraneo. ꝛ idē i sequētibꝰ articulis:nā cū dño talia ꝓmittendo agi nō pōt:ut.s. ō ob. ex delic. .§.hi q. ꝛ.ff. ō nox. cū suꝰ.
i Dānato. nesciēti cū delinqueret seruus. vel sciēti: sꝫ tñ ꝓhibere ñ potuit:alioqn ī solidū tenet:ut.ff.ō noxa. .l.ij.ꝛ.l.i delict.ꝛ.C. e.l.ij.
k Estimationē.puta decē ad que semp est obligatꝰ:sꝫ liberat dādo aīal.s. quodqꝫ actiōe iudicati ꝓueniat: ut.ff. de re iudi.l. miles.§. decē.ꝛ.ff.de peti.here. itez veniūt.§. cū prędiximus.
l Noxia.vñ vsus. Noxia ō lictū deliquēs noxa vocat. sꝫ qñqꝫ vno ꝓ alio vtimur.
m Iniquuꝫ.sed iniquū ēet factū alienū alijs esse dāno suꝫ hꝫ Jo. ut.ff.de fur.si seruus cōis.§. q̄ vero.
n Dñs liberat.sꝫ cū suus nō sit i obligatiōe sꝫ i dāni estimatiōe:ut.ff. de re iud. miles.§. decē. quō dando suuꝫ liberatur:cū aliud ꝓ alio inuito creditoꝛe solui nō pōt:ut.ff.si cer.pe.l.ij.§. .i. Rꝛ. spāle ē: q̄ iniquū est sui neqtiā vltra ipi⁹ coꝛpus extēdi:.ut.ō.e.§.summa.
o Minus.q.d.lꝫ detur ꝓ alio.s.ꝓ ōlicto vel estimatō ne ōlicti.tū dñiuꝫ trāsferat.
p Auxilio.sꝫ nōne iniquū ē auferri qō ꝑpetuo sibi q̄si tū ē vt mō dixerat.ꝛ ꝓbat .ff.rer amo.l.nō.n. Sꝫ certe est spāle fauoꝛe libertat sic ꝛ al.C.ō prib⁹ q fi.di.l. .ij.ꝛ.ff.si ingenuꝰ eē di.l.ij.sic ꝛ.ff. ō here. isti .l. pignoꝛi:
q Sūt furti.s.nō māifesti:nā actio furti māifesti ē ptoꝛia:ut.j.ō ppe.ac. .§.i.
r Damni.s.actio.
s Cōmiserit.s.extraneo.
t Potestate vel dolo feciſti quo minus sit:nā tūc vtilis noxalis locū hꝫ .§.eo.si bo.fi.ꝛ.l.electio.§.si is.
v Directo.i. distingue:aut suus deliquit:aut ꝟxit.primo casu si in dñm:nō tenet postea factꝰ liber: vt.ō.de ob.ex delicto.§.hi q.ꝛ.j.pri.§.ꝛ.ff.ō fur.l.sui.ꝛ filij. Si extraneo tenet directa.vt hic. Si aūt ꝟbat ꝛ fuerit ꝓnexa gestio illa quā gessit i sꝰuitute cū ea quā i libertate fecit tenet .nō alias:ut.ff.de neg.ges.eū actū.ꝛ.C.an suus.ex suo fcō.l.ij.i fi.nisi i casu:ut.C.ō here.pe.l.fi.§.pe.
x Libꝛo.ut.ō.de iure pso.
y Si suꝰ.obligatō .s.ciuiliſ.sꝫ nālis sic. ut.ō.de fideiuss.§.i.
z In ptāte cū alienat ē. ꝛ fa.ff.de pecu.ꝛ ancillaꝝ.§.sed si alieno.
a Manumissio. ut ꝛ.C.e.li.i.in fi.
b In ptāte.añ lit.ꝓtes.nā post lit.ꝓtes.nō interdicit:ut.ff.e.si alienꝰ suꝰ ꝛ ē rō:q̄ imputat ei quare alienauerit: ut.ff.e.quēdmodū. in prin.
c Interdicit.fa.ff.ō mino.l.veꝝ.in fi.i. Rꝛ. ꝛ.ff.de le.i.legatarius.in fi.
d Non potuit.s.noxalis actio. Et nō rem impediri:si deducitur in euꝫ casū a quo incipere nō pōt.ar .ō.de le .§.econtrario.

e Protest. ar.ff.ō capti.ꝛ postli.re.l.ū.§.i.alias.de capi.di.l.ū.§.i.

f Admisere. iure veteri dabat filiꝰ ꝓ noxa.ut suꝰ ut hic. Itē occidebat licite a pre ut suus a dño.sed hodie non sic:ut.s.de his qui sunt sui vel alie.iur.§.ū.ꝛ de libe.ꝛ posth.l.in suis. in fi.

g Estimauit:ut hic.ꝛ.C.de fur.ꝛ ser.cor.l.apud antiquos.in fi.

h Pene.i. fere: vel pene noialiter.s.ꝓ cōpore pene. ꝛ tūc diphtōgat.q.d.ꝓ corpus filij patiētis penā.

i In seruos.i. pp seruos.

k Filios.nō ēt pres:ut si filiusfa.lītē suaꝫ fecerit male iudicādo: ut.ff.de iu.si filiꝰ fa. vel si dānuꝫ alicui dederit ꝓoijciēdo eo sepati habitāte a pre:ut.s. de ob. ex quasi ōlic.§.si filiusfa.ꝛ.ff. de'eiec.vel eff.l.i.§.si filiusfa.ꝛ de his.ll. dicit hic cum dicit antiquos ꝓmētatores.

l Cōueniri.s.directo:ut.ff. eo.noxali.ꝛ.l.se.qbus filijs ꝓdēnatis dat' i prem actō i fcm.ō re iu. i peculiū: ut.ff. eo.l.sz ꝛsi ꝓdēnatur.ꝛ.ff. de pecu.l.iij.§.itē scribit. Sed qd si iudiciū filiꝰ accipe noluit:imo cōtumaciter ñ vēit an mitti actor oz in possessionē peculij ꝓfecticij. vr qꝫ nō:qꝛ ex delicto nō oz cōueniri pr:ut hic dicit'. Sz vr qꝫ sic qꝛ al' dicit lex qꝫ pōt cedere bonis i peculio tali: ut .C. q bo. credere pos. cū ꝛ filij. in eo qō dicit vel a patre ꝛc. Sz huic vbo R. Adricus qꝫ.d.lex cū filij.loqt' de castrēsi vel eo qꝫ hz a patre sibi eūti i castra donatū quod ēt castrense dicitur .ut .C. fami. hercis. si filius.

m Si quadrupes. de maleficijs suoꝫ dictū est:nūc ō maleficijs irrōnabiliū aialiū. Nā aut dānuꝫ dat hō liber:ꝛ tūc locū hz.s.ad.l.aquil.per totū.aut seruus: ꝛ tūc locū hz .s.ti'.i. per totū.aut aliud aial:ꝛ tūc hz locū hic ti.

n Animaliū.s.quadrupedū: ut.ff.e.l.i.in ꝓin.sz nomīe dāni dati a bipede vtilis locū hz:ut.ff.eo.l.pe.

o Lasciuia .i. luxuria. vel dic facilitate: ut facit pupillus.

p Aut feruor.i.amor: ut si equus tuus ut equam meā adiret hostium meū fregerit:ꝛ dicit' feruor qꝛ calefacit amor: ut i auc.q.mo.na.ef.le.§. illud. q Feritate.i.crudelitate.s.sua nō sui generis nā: ut.j. ꝓri.§.

r Actio. que vocatur i factū: vel simpliciter de pauperie.

s Prodita.i.adiuēta. t Scripta.ut.s.e.l.i.§.sinaūt ꝛ.ff.e.l.i.i ꝓn.

v Solit', subaudi i vtroqꝫ exēplo:nā ēt idē ē ꝛ si ñ sit solit':ut i ꝓri.h'ti.

x Hec aūt ꝑ nāz.i.ꝓsuetudinē illiꝰ generis aialis:lz sit sua ꝓsuetudo: ut .s.pr.§. nā maior ps equoꝫ nō pessūdat: ꝛ maior ps boū ñ cornupetit: qꝛ eq ꝛ boues dicūt' māsueti: ꝛ māsueta dicūt' q gregati pascunt'. vñ sm hoc canis nō ē i numero feraꝫ nec māsuetoꝫ: nā maior ps canū nō mordet: ꝛ maior ps nō gregati pascit'. Sz vr ēt qꝫ in his feris locuz hēat hec actio:ut .j.§.fi.que est ꝓtra .Sol. vtilis vt ibi locū hz: directa nō:ut hic ꝛ.ff.e.l.i.§. i bestijs. y Si generalis.s.si a genere hēat qꝫ sit fera.

z Feritas.i.crudelitas. a Actio.s.directa. b Ubi.i.postqꝫ.

c Euanescit:ut.s.de re.di.§.fere. d Pauperies.mirabilis est hec expositō ꝛ legalis:nō sic forte dcā:qꝛ paupiē aliquā facit:sicut ꝛ dānū diminutio vel depditio patrimonij dicitur:ut.ff.ō dam.infec.l. iij.

e Caret.qñqꝫ tñ res inanimata iniuriā facere dicitur ipropriē:ut.ff.cōmo. .l.si ut certo.§.plane si cōmodaui.Accur.

f Ad noxalē.s.supradicta duo: ꝛ qō nomīe fere bestie nō agat' hac actō ne: ꝛ qō noie māsuete noxaliter tm̄ agatur:ut.s.ꝓri.§.ꝛ in ꝓin.ti.

g Edicto.posito:ut.ff.de edil.edic.l.hi.n.nō erūt. h Leonē. Item lupū pantherā: ꝛ generaliter oē aial qō debeat nocere:siue solutū siue liatū:ita tñ qꝫ dānuꝫ nihilomin' facere possit:ut.ff. ō edil.edic.l.hi.n.ꝛ.l.

generaliter: i Et nocitū.qꝫ nō sit mortuus. alias .cc. solidi debent': ut.ff.de edil.edic.qꝛ vulgo.ij.R. k Condēnetur rō de formitaꝫ nō habita: sz ipēsaꝫ tm̄ i curatiōe factaꝫ ꝛ opaꝫ amissaꝫ ꝛ amittēdaꝫ: ut.ff.e.l.ex hac. Itē ꝓdēnatur in duplū cc casiōe dāni dati i alijs reb' ex hoc edicto:ut hic. ꝛ.ff. ō edil. edi. qꝛ vulgo.ij.R.i fi.

to⁸ phiberi nos canē: uerrē: apruꝫ ursū:leonē ibi'bēre quo uulgo iter fit.si aduersus ea fcm̄ erit:ꝛ nocitū libero hoī eē dicat' qō bonū ꝛ equū iudici uidet' tāti dñs ꝓdenet':ceteaꝫ uero reꝫ qzti dānuꝫ datū sit dupli. ꝓter has āt edilitias actiones:ꝛ de paupie locū hēbit'':nūqz.n.actōes ꝓsenti pēales ō eaō re concurrētes alia aliā consūmit.

De his ꝑ quos agere possumus

Nunc admonēdi sum' agē n posse quēlibz hoiez aut ꝓ suo noie aut alieo.alieno ueluti ꝓcuratorio:tutorio: curatorio: cū oli i usu fuiſſz alteri' noie agere nō posse:nisi ꝓ ppl'o: ꝓ libertate: pro tutela. Preterea lege hostilia permissū ē furti agere eoꝫ noie qꝫ apō hostes eēnt:aut reipub. cā abeēnt:que i eoꝫ:cō tutela eēnt.ꝛ qꝛ hoc nō minimā icōmoditatē hēbat qꝫ alie no nomie neqz agere neqz excipe actiōez licebat:ceperūt hoies ꝓ ꝓcuratores suos litigare:nā ꝛ mozb' ꝛ etas ꝛ necaria pegriatio. Itēqz alie multe cāe sepe hoib' impediméto sūt quo min' rē suā ipsi exequi pnt. Procurator neqz cētis uerb' neqz pnte aduersario:imo plexqz eo ig onorāte ꝓstituit. cuicūqz'.n. ꝓmisi ris rēz tuā agere:aut ō fēderē is tuus ꝓcurator itelligit tutores ꝛ curatores quēadmodū cōstituūt prio lib', exposituū est. De satisdationibus.

ibi scdo capite. Qñ oēs sūt rei pſecutorie:dic qꝫ aut ꝓtra eūdez dātur:ꝛ tūc tollūtur ad iuicē ꝑ exceptionē:nō ꝓcursu:ut.ff.loca.si merces.§. culpe.aut ꝓtra diuersos: ꝛ tūc nō tollūtur ꝑ exceptionē:ut.ff.lo.l.locū.§.ꝓdēnatio. In tertio casu.s.qñ alia ē penalis ꝛ altera rei pſecutoria:itez subdistigue:qꝛ aut ē penalis originaliter:tūc neutra ꝑ alterā tollitur:ut.ff.de fur.si pignore.§.cū furti.ꝛ.ff.de ꝓdi.fur.si ꝑ fure.§.furti.hoc tū fallit i casu: ut. ff.nau. cau.sta.l.idē.§.fi.qꝛ ibi ꝓpetebat altera ō iure cōi:altera ō iure spāli:aut nō ē originaliter pēalis:ꝛ tūc vna ꝑ alterā tollit': ut.ff. qꝫ me.cā.l.metū.§.lz. p Be his.qꝛ de actiōibus dixīmus videamus ꝑ quos exerceātur:ꝛ in hoc incipit. Nunc ꝛc.

q Nunc admonendi sumus .i.admonemus.

r In Agere.s.bodie s Quenlibet.s. idoneum ꝓpter seruum:qui nec suo nec alieno noie admittitur ut.C.de.iudi.l.seruus. Itē ꝓpter pupillum:ut.C.qui legi.pso.ꝑ totū. t Cum.i.quis:

t Preterea eoꝫ. s.si quis faceret furtum captiuis: vel reipu. cā absentibus.

v Qui.s.pupilli. x Cuius .i.alicui'.q.d.noie eoꝫ q sunt i tutela captiuoꝫ.ꝛ reipu.cā abñtiuz. y Impedimēto. Sz quid si nullū sit ipedimentū. R.iō: ut.ff.ō ꝓcur.l.i.§. vsus.

z Verbis.imo qbuslibz:aptj tm̄ ad hoc:siue genēaliter:siue spāliter:i casib' tm̄ spāle mādatū exigit':ut i interdcō ō li. bo.exhi. ut.ff.de ꝓcu.l.pō. Itē si mādo alicui qꝫ iueniat maritū filie mee ut.ff.de ritu nup.l.generali. Itē i cā suspci tutoris:ut.ff.de ꝓcu. nō solū.§.fi. Itē qñ duos genāl'r facio ꝓcuratores.s.nā neuter ab altero exiget rōez:nisi hēat spāle mādatū:ut.ff.de ꝓcur.l.itaqz. ꝛ.l.q duos. Itē i inte.rest.pet.ut.ff.de mi.l.illō.§.si talis. Eo .s.aduersario. a Cuicūqz.s.alteri nō militi:ut.ff. de ꝓcur. filius.§.vetera. Itē nō femīa:ut.ff.de ꝓcur.femīs. Itē nō hñti ūminēs ipedimētuz qre nō possit cogi:ut.ff.de ꝓcu.l.neqz femīa.

Pi q̃ d̃ripes paup̃ie̊ fr̃e ḟse ḋnt
De hys q̃ quos agr̃e possūm
De satisdationibus

IIII.

Itē nō mino. xxv. ānis ut. ff. de pcur. si mino. Itē nō furiosus vel mut⁹ vt. ff. ō pcur. l. ij. §. furiosus. ⁊. l. mut⁹. i. R̃. Itē nō accusat⁹ de crimie capitali ut. ff. ō pcu. reū. b Rē tuā. ergo ⁊ vnā ⁊ plures: ergo nūcius ⁊ pcura. q̃ vex ē: ut. ff. de pcur. l. i. §. i.

c Defendere. s. mādato interueniēte: alias simpliciter positus hoc vbū defensor itelligit sine mandato: sed pcurator cū mādato ē: ut. ff. ō pcu. si pcurator. §. p ptrariū. ⁊ facit ad hūc. §. ff. famiherc. l. plane. in fi.

d Libro. ut. s. q da. tu. testa. pos. p totū. ⁊ de legi. ag. tute. p totū. ⁊ p alios seqntes ti. vsq; ad titu. de satisda. tu. ⁊ cu.

e De satisdationibus. fcā mētioe p curatorē a qbus satisdatō exigitur: cō petēter de satisdatione subiungit.

f Satisdationum possessor suo noīe q̃uēt⁹

g Cum eo. s. reo victo.

b Intelligere. cū nomī sit pseqnſ rei ut. s. ō dona. §. ē ⁊ aliō.

Satisdationū mod⁹ ali⁹ ātiq tati placuit: aliū nouitas pusū āplexa ē. olim enī si in rem agebat satisdare possessor cōpellebat: ut si uict⁹ eēt nec rē ipsā restitueret nec e⁹ litis estimationē ptās eēt petitori aut cū eō agēdi: aut cū fide iussorib⁹ e⁹: q̃ satisdatio appellat indicatū solui: vñ aūt sic appellat facile ē itelligere. b. nāq; stipulabat qs ut solueret sibi qō fuerit iudicatū: multo magis si q i rē actōe q̃uēiebatur satisdare cogebat: si aliēo noīe iudicatū accipiebat. Ipse aūt q i rē agebat si suo noīe petebat satisdare ñ cogebat. pcuratō vō si in rem agebat satisdare uidebat: rē rataz dñm hituꝝ. picūlū. n. erat ne itez dñs ō eaō re experiret. Tutores ⁊ curatores eoō mō q⁹ ⁊ pcuratores satisdare debere uerba edicti k facie bāt: sz aliq̃n his l agētib⁹ satisdatiō remittebat. hec m ita erāt si i rez agebat⁹: si uero i psonā ab actoris qdez pte eadē obtiebāt q̃ diximus i actōe q̃ i rez agit: ab ei⁹ ūo pte cū quo agit:

si qdē aliēo noīe aliqs itetuēiret: oī mō⁹ satisdaret. q⁹ nemo ōfēsō i aliena re sine satisdatiōe idōe⁹ eē creditur. q̃ si pprio noīe aliquis iudiciū accipiebat i psonā iudicatuz solui satisdare ñ cogebatur. Sz hec hodie aliter obseruant siue enī qs in rē actiōe cōuenitur siue psōali suo noīe nullā satisdatōez⁹ p litis estiatiōe dare ꝓpellit: sz p sua mā psōa q̃ i iudicio pmanēat usq; ad tērminum litis. uel ꝓmittit sue ꝓmissiōi cū iureiurādo: quaz iuratoriā cautiōez uocant: uel nudā ꝓmissiōnē ul satisdatiōez p q̃litate psone sue dare ꝓpellit. sinaūt p pcuratorē litis uel infertur uel suspicitur: i actoris qdē psonaz si nec mandatū actis inuenit⁹ ē: ul pñs dñs litis i iudicio procuratoris sui psonaz ñ cōfirmauerit: rataz rē dñz hituꝝ satisdationē pcurator dare ꝓpellitur: eadem obseruando: ⁊ si tutor uel curator ul alie tales psone q̃ alienaꝝ rerū gubernationē recepert: litē q̃busdā i ferūt p aliū. Si ūo aliqs ꝓuēit siqō reuel. lz ꝓlo exhibit⁹ nō fuerit: ut. C. de fideiuss. l. anpe. Sz qd si possidet i mobilia tm̄ q̃ valēt. x. ⁊ ꝓueniatur i. c. nūqd satisdabit. R̃. sic ad min⁹ in eo qō excedit: q: qō iuris ē i toto quo ad totū: idem erit in parte quo ad ptē ut. ff. de acq. here. l. si suus eius. x Promissiōi. s. vbi possidet īmobilia. Itē pp pulegium. ut. C. ō pn. agen. l. fi. libro. xi. ō dig. l. quotiēs. eo. libro. Itē ⁊ i casu q̃ nō possidet īmobilia: ut. C. ut oēs tā ci. q̃ cri. l. i. ibi. Jura torie tam̄ cautioni ⁊c.

y Cautionē. s. iudicio sisti.

z Promissionē. repete dare cōpellitur: ut iconomus ⁊ alij clerici: ut in autē. ō san. epis. §. siqs p pecunia.

a Pro qualitate. ut si parens vel patronus qlibet fideiussor p idoneo accipitur ut. ff. ō in ius vo. ut eāt. l. i. ij. ⁊. iij. ⁊. ff. q̃ satisd co. l. ij. §. ij. ⁊. §. qō ait ꝓtor. Sz nūqd hodie idistincte satisdandū ē: ut in auten. ō exhi. ⁊ intro. §. suscepto. q̃ ē in. C. ō lit. pte. auten. offeratur. R̃. illa sm distinctiōez hui⁹. l. intelligitur: nā posteriores p ꝓtores itelligūtur: ut. ff. ō le. ⁊ se. cōsu. l. sz ⁊ posteriores.

b Persone. s. rei.

Mandatū. extra ius fcm̄.

c Insinuatū. coram iudice demonstratū. d Confirmauerit. p̃pete ñ. nā ꝓfirmare pōt: ⁊ tūc satisdare ñ

teneturut. ſ. pr. §. e Habituꝝ. i. q̃ dñs ratū hēbit. ⁊ pmittitur qñ scit ⁊ pōt hēre ratū ⁊ nō bz: ut. ff. rem ra. ha. quo. n. ⁊. ff. de sol. l. ratū. vbi dicitur. Ratū aūt hēre dñs dz: cū pmū certior fcūs ē. hic distigue an sit certū hēre mādatū: ⁊ tūc nō cauet: ut. C. de satisd. l. i. aut certū ē q̃ nō bz ⁊ tūc ēt cū satisdatiōe nō admittitur. ut. ff. ō neg. ge. si pupilli. §. fi. aut dubiū ē: ⁊ tūc ꝑm. Pō. ē in electiōe rei: vtꝝ exigat ꝓbatiōez mādati a pcuratore: an satisda. recipiat. ⁊ ē ꝓ eo ar. in auten. de col. §. eos. in fi. col. ix. sz ibi nō loquūtur de pcuratore sz de exactore tributoꝝ. Sz Jo. ꝑ. dicit. n. i electiōe pcuratoris eē: qō duoꝝ istoꝝ facē velit: q: quotiēs ad duos q̃ alternatiue teneāt ei⁹ ē electio: ut. ō. de ac. §. huic. B. aūt distinguebat vtꝝ diceres nō hēo mādatū: ⁊ tūc ꝓbet mādatū: an dicat: dubito: ⁊ tūc satisdat. Sz Jo. opi. verior est: ꝓstat ēt aliā cautionē pcu. actoris. sz de defendēdo eū p quo agit: ut. ff. de pcu. ꝓuū. §. fi. alias denegatur ei actio: ut. ff. ō pcu. l. mut⁹. §. pena. f Alienaꝝ. ut patres i bonis filioꝝ: ut. C. ō bo. ma. l. i. ⁊ de bo. q̃ li. l. fi. §. vbi aūt. Itē orphano trophi ⁊ getrophi: ut. C. de epis. ⁊ cle. in orphano trophos. Itē iconomi vel actores vel sindici: ut. ff. q̃ cuiusq; vniuer. no. l. i. §. qb⁹. ⁊. l. nulli. ⁊. l. itē. §. i. ⁊. C. de sacrosan. ecc. iubemus. circa prin. ibi. Nulli iconomo. ⁊. C. de epi. ⁊ cle. oēs qui vbiq; §. hoc nihilominus. Item apocripharū: ut in auten. quō opor. epi. §. ⁊ illud. Item magistratus nomie municipū: ut. C. de iur. calū. l. ij. §. i. Isti. n. possunt inferre per alium litem ut hic subiecit.

g Inferūt. p pcuratorē: quod ē itelligēdū si priusq; ipsi litē ꝓtestētur. ⁊ sic litiū dñi efficiat: vt. C. ō procu. l. neq; alias ñ: cū ñ dñi sz administratores sunt. ⁊ procu. a dño debet cōstitui: vt. ff. de procu. l. i. in prin. sed si ipse supradicte psone agūt: nūqd de rato cauent: uel de iudicato solui si ꝓueniunt. R̃. nō: vt. C. de admi. tu. l. tutores debita. ⁊. l. sancim⁹. §. defēsionē. sz tñ i tutore uidet dicere lex ꝫ si sit icertū de officio suo: vt. ff. de ami. tu. l. uulgo sz certe ibi ñ dicit q̃ debeat de rato cauere: sz q̃ re⁹ dānuz nō subibit ppea q̃ nō sit tutor. Sed que ē rō q̃ procuratores satisdant: sz supradicte psone nō. R̃. q: p̃dicte psone quasi dñi sūt: ut. ff. pro emptore. l. qui fundū. §. si tutor. ⁊. C. de epis. ⁊ cle. l. orphano trophos. lz in procuratoribus secus: q: nō sūt domini vere sed ficte: ut. ff. de procu. l. i. in princi.

b Presens. presentē accipe etiā si sit in hortis vel in continētibus edificijs: ut. ff. ō pcur. l. pñs. ⁊. l. qui in foro. ⁊. l. ideo.

i Pōt. i. oz sm quosdā: dicūt. n. q̃ si dñs est pñs ipe tm̄ oz fideiubē p pcuratore suo. si aūt absens est pcurator pōt ⁊ oz fideiussores suos dare ⁊ facit pro eis. ff. iudi. sol. si ad defendēdum. ⁊. ff. de procu. l. q. pprio. i pri. Vel dici pōt q̃ si dñs ē presēs: tñ possz procur. dare fideiussores: cū ēt sine mādato q̃libet possit aliū defendere: ut. C. de satisda. l. i. ⁊. C. ō pcu.

.l.erigẽdi:ꝛ ẽt ĩuitũ:ut.ff.de ſol.l. ſolut.ꝛ ita ꝑprie accipiť hoc vbũ põt.

a Exponere. actori vel notario ſcribẽti,procuratorẽ:ex cuius ſtipulatiõe q̃ritur actori vtilis actio:ut.ff.rẽ pu.ſal.fo.l.nõ quaſi. b Clauſulis. q̃ clauſule tres ſunt.ſ.de defendendo reo:ꝛ de dolo qõ abſit:ꝛ qõ ſonat ipſũ vbũ:ut.ff.iudi.ſol.l.iud.ſol.ꝛ hic dicit. c Compellit.ꝑ iudicẽ:

d Heredes eius.nã hꝫ natura hec ſtipulatõ ut ad heredes trãſeat ſicut illa iudicio ſiſti.ut.ff. ſi quis cau.l. ſi eũ.§. qui in iure.

e Ipſius.ſ. rei.

f Exponẽda.a procuratore.

g Veniat.ſ. reus qui litez pus ꝓteſtatus ẽ ſuo nomĩe.

b Fideiuſſor. datus nunc a procuratore.

i Cõtinẽtur. ergo oꝫ ꝓdẽnari procurator preſens.

k Si vo pſto.i.pꝛlit.ꝓteſ.

l Satiſdationẽ. nõ ꝙ ſiue interueniat procurator ante litis ꝓteſt. ut.§.e.§.ſi vero oꝫ ſatiſdare:ſiue poſtea: ut hic.ꝛ.C.õ ꝓſort. eius li.l.i. nec ob. qõ dicit ꝙ oꝫ fieri ante lit.ꝓteſ. ut.ff.de procur. .l.pompo.ꝛ.l. rati habitio. qꝛ ibi interuenit procurator añ lit.ꝓteſ. vbi aũt poſtea ĩterueniꝫ poſtea ſatiſdat:ut dictũ eſt.

m Nemo .ſ. procurator.

n Victuꝫ eſt.ſ.§.ab eius.

o Regia .i. cõſtantinopo. vel dic de veteri roma.

p Caput.C.de ve.iu.enu. .l.i.§.nulli. ꝛ.§.ſꝫ ꝛſi q̃le.

q Sequi. ĩmo nõ videtur ĩſpiciẽdũ qõ ibi fiat: ut.ff.õ off.pꝛe.l.ſꝫ lꝫ. q̃ eſt ꝯ. Sed hec ẽ intelligenda qñ ex certa ſciẽtia eſt ꝓſuetudo vel lex nõ ꝙ errorẽ ut ibi. ꝛ facit ad hanc.ff.de leg. ꝛ ſenatuſcon.l.de quibus.

procuratorẽ dare parat⁹ ẽ: põt uel ipſe ĩ iudiciũ uenire:ꝛ ſui ꝓcuratoris perſonã ꝙ iudicatũ ſolui ſatiſdatiõez ſolemni ſtipulatione firmare: uel extra iudiciuꝫ ſatiſdatiõem exponere⁸ per quã ipſe ſui ꝓcuratoriſ fideiuſſor exiſtit pro oĩb⁹ iudicatũ ſolui ſatiſdatiõiſ clauſul⁹ ubi ꝛ õ hi potheca ſuarũ rerũ ꝓuẽire ꝓpẽlit: ſiue i iudicio ꝓmiſerit ſiue extra iudiciũ cauerit:ut tã ipſe q̃ꝫ heredeſ⁸ ei⁹ obligẽtur Alia iſuper caurela uel ſatiſdatiõe pꝓ ꝑſonã ipſi⁹ᶜ expoñẽda⁶ ꝙ tpe ſentẽtie recitãde i iudicio uenerit⁸ uel ſi nõ uenerit oĩa debit fideiuſſor⁹ q̃ i cõdẽnatiõe cõtinẽtur⁴ niſi fuerit ꝓuocatũ Si⁸ uero reuſ ꝑſto ex q̃cũq̃ cã ñ fuerit:ꝛ ali⁹ uelit õfẽſiõez ei⁹ ſubire: nulla dꝛia ĩter actiõeſ ĩ rẽ uel ꝑſonales ĩtroducẽda põt hoc facere:ita tñ ut ſatiſdatiõez ⁴iudicatũ ſolui: ꝓ litiſ ꝑſtet eſtimatiõe. nemõ.n.ſm ãtiquã ſ̃gulam ut iã dcm̃ ẽ aliene rei ſine ſatiſdatiõe defẽſor idoneus itelligit:q̃ oĩa apti⁹ ꝛ ꝑfectiſſime a quotidião iudiciorũ uſu i ipſiſ rerũ documẽtiſ apparẽt. Quã formã nõ ſolũ in hac regia urbe:ſꝫ etiã i oĩb⁹ noſtriſ ꝓuinciſ ſi ꝓp ĩperitiã forte aliter celebrãt obtinere cẽſem⁹:cũ neceſſe eſt omnes prouinciaſ caput⁹ omnium noſtrarũ ciuitatũ.i. hãc regiaꝫ urbem eiusq̃ obſeruantiam ſeq.⁹

De ꝑpetuis ꝛ tpalib⁹ actõib⁹:ꝛ que ad heredes ꝛ ꝑtra heredes trãſeunt

Hoc⁹ loco admonendi sum⁹ eas qõ actõeſ:q̃ ex lege ſẽt⁹ ue ꝙſulto⁹ſiue ex ſacris ꝓſtõnib⁹ⁿ ꝓficiſcũt:ꝑpetuo ſolere anriq⁹ ꝓpetere:donec ſacre cõſtõneſ tã i rẽ q̃ꝫ i perſonalib⁹ actõib⁹ certos fines dederũt. Eas⁵ uero q̃ ex ꝑꝑa ꝓtoriſ iuriſdictiõe pẽdent.plerũq̃ꝫ⁵ ĩtra ãnũ uiuere:nã ꝛ ipi⁹ ꝓtoriſ ĩtra ãnũ ⁵erat impiũ:aliq̃ⁿ tñ ꝛ i ꝑpetuum extẽdũt .i.uſq̃ ad finẽ ex ꝓſtõibus ĩtroductũ:q̃leſ ſũt he q̃s bonorũ poſſeſſõri ceteriſq̃ q heredi⁹ loco ſũt⁴ accõmodat. Furti quoq̃ manifeſti actio q̃uis ex ipſi⁹ ꝓtoriſ iuriſdictõe ꝓficiſcat⁶: t ñ perpetuo dat⁶.abſurdũ.n. eẽ eſtimauit ãno eã termiari Nõ õneſ aũt actiões q̃ i aliquẽ aut ipſo⁵ iure ciuili cõpetũt aut a pretore dãt:ꝛ in heredẽ eque competunt aut dari ſolẽt. Eſt eni certiſſima iuris regula: ex⁵ maleficiiſ penaleſ actõeſ in heredẽ rei nõ cõpetere⁴: ueluti furti: ui bonorum raptorum:iniuriarũ.dãni:iniurie:⁴ſ ſed herdibus huiuſmodi actionẽſ competunt: nec denegãtur exceptа iniuriaruꝫ actione⁵: ꝛ ſiqua alia

r Eas.ſ.penales.ꝛ tunc non ẽ neceſſe plerũq̃ vel ſi habes plerunq̃:expone ut.ſ. Accurſius.

y Plerunq̃.boc dicit ꝓp ꝓtorias rei pſecutorias que ꝑpetue ſunt niſi reciſoria q̃ ãnalis ẽ:qꝛ ꝓtra ius ciuile datur:ut.ff.de ac. ꝛ ob.l.i bonorarijs.ꝛ.õ.de act.§.rurſuſ ꝛ.ſ.e. Itẽ niſi in redibitorijs q̃ dantur ad tps: lꝫ rei ſint pſecutorie:ut.ff.õ edi. e.ſciẽdum.§.fi. qꝛ dãtur cõtra id qõ cõuenerunt cõtra bẽtes. Itẽ fallit dicta regla.ff.ꝙ fal. tu.l. huius actiõis .§.has actões.ꝛ q̃ in frau.cre .l.ait ꝓtor.§. annus.C.õ vo.l.fi.ꝛ.ff.õ eo ꝙ quẽ factuꝫ ẽ.l.i.§. penul. ſi aũt ſunt penales ꝓtorie locum habꝫ qõ hic dicitur ut ſint annales: ſiue ſint penales ex vtraq̃ parte : ſiue ex altera tantum:ut.ff.de calum.l.i.ꝛ de in ius vo.l. penul.ꝛ.ff. õ alie.iu. mu .l. poſt annum.

z Annum .ſ. utilem.nam de talib⁹ annis pretores loquebãtur:ut pꝫ .ff. de ui ꝛ ui.ar .l. ĩ.§ annus.ꝛ.ff.de edili.edic.l. ſciendum §.fi.niſi i caſu ubi eſt inutilis ad ſui principium: ſed cõtinuus ad ſui proceſſũ:ut .ff.de calum.annus.

a Aliqñ. ecce quare dicit plerunq̃.

b Cõſtitutõnibus.de quibus dixit.ſ.e.in princ.

c Poſſeſſori.i.cuilibꝫ poſſeſſori qui vult ſuccedere iure ꝓtorio qui habet hereꝺ.pet.bonoꝝ poſſeſſi.de qua habeſ.ff.õ fideicõ. here.peti.per totum. Accurſius.

d Sunt.ut quibus reſtituta ẽ hereditas per fideicõmiſſũ q̃buſ datur here.peti.fideicõmiſſaria de qua habes ꝓdicto tit. ꝓ totũ

e Proficiſcũtur.nota actionem furti manifeſti eſſe pretoriã:ſꝫ nõ manifeſti eſt ciuilis:ut.ſ.de noxa.§.ſunt autem.

f Eſtimauit.ſ.pretor: ꝛ idem i qualibꝫ penali i eo qõ ꝓuenit ad delinquentẽ:ut.ff.de vi ꝛ vi ar.l.i.i prin.ꝛ.ff.de dolo.l. ſabinus.

g Nõ omneſ.hic põit diuiſionẽ:naꝫ alie ſũt trãſitorie:alie ñ :ſꝫ ſuperior fuit ꝙ alie erant perpetue:alie nõ:ut.ſ.e. in prin.

h Ipſo iure.ciuili.

i Solẽt.ſ.iure ꝓtorio.

k Ex maleficiis.ſ.priuatis:ut ſubiicit i exemplis:ꝛ ſubaudi: ul⁹ q̃i maleficiis:ut.ſ.de obli.ex quaſi delic.§.fi. Quid i publiciſ õ qb⁹ tractať .j.de pu.iudi. Rx.idẽ ꝛ pl⁹:qꝛ etiã lit.ꝓteſt.nõ trãſeũt ꝯ heredes:ut.ff.de accuſ.l.ex iudicioꝝ.niſi i qnqꝫ caſib⁹: ꝑm⁹ ẽ.l. iuli.maieſtatis.i duob⁹ capitulis tñ eius legis. ut.ff.ad.l.iul.maieſta.l.fi.ſcõs eſt crimẽ hereſeos:ut.C.de apoſt.l.ii.ꝛ.l. apoſtatarũ.in fi.tertius eſt crimen repetũdaruꝫ:quart⁹ õ reſiduiſ. qnt⁹ peculatus crimen:ut.ff.ad.l.iul.pecula.l.fi.

l Competere.niſi lis fuerit ꝓteſtata: ut.j.e.§. penales.ꝛ.ff.õ accuſa.ex iudicioꝝ.i fi. Itẽ niſi aliqd ad heredẽ puenerit:tũc.n. tenet⁶ vt.ff.de calũ.in heredẽ.ꝛ.ff.ꝙ me.cã.uideam⁹. In duobuſ tñ caſib⁹ ẽ ꝯ:ut in actiõe ui bo. rap.q̃ nõ datur i heredẽ: lꝫ ad heredẽ aliqd puenerit:ſed furtiua datur ꝓditio:ut.ff.vi bo.rap.l.ii. §.fi. Itẽ i interdcõ vñ vi:qõ i heredẽ nõ datur:ſꝫ i factũ actio:ut .ff.õ vi ꝛ vi ar.l.ii.§.fi.

m Iniurie.i.l.aquilie actio.

n Hꝫ heredib⁹.i. de heredib⁹ eoꝝ qui paſſi ſunt hec maleficia

o Actiones,nã hec nõ datur heredi:niſi lis cõteſtetur.

De pcnis & paribꝫ actorꝫ
& de exceptionibꝫ

IIII

p Actione.hoc iō qꝛ nō est in bonis nostris añ lit.ꝓte.ut.ff.de iniu.l.iniuriaꝫ.§.iij.i ꝑn.& l.interest. Et ē alia rō qꝛ nihil mihi ō p̄imonio abest nec reo adest:ut.ff.de col.bo.cū emācipati.§. emācipat⁹. Sūt & alie simules ei ut subijcit i qb⁹ nec actori aliqd ō p̄imonio abest:nec reo aliqd adest.vñ iō iuris ē qō & i ista:ut ē actio i fcm q dar ꝑ libertū vocātem p̄onum in ius sine venia in.l.aureis:vel filio vocāte patrem:ut.ff.de pena teme.liti.§.fi.& .ff. de in ius vo .l. pe. Itē i populari bus actiōibus ut si quis bēat posituꝫ vel suspēsuꝫ: ut.ff. de bis qui deie .l. si vero.§.que aūt. Quidā dicūt idez de actiōe in fcm ō calūniatōib⁹:ut.ff. ō calū .l.hec actio. sed certe ibi alia ē rō:qꝛ hꝫ ꝑditionez ob turpē cāꝫ:ut ibi dicitur. Itē qꝛ abē ibi aliqd actori: & adest aliqd reo vñ ñ ē simil supadcis

q Inuēiatur. hic ꝓtinuar illi.§. qui est.ſ. penales.

r Aliqñ . actio.i. actō de dolo nata ꝓp dolū adhibitū in ꝯhendo.nā si ō dit dolus cāꝫ ꝯctui nō agit actione ex eo cōtractu cū nullus sit: sꝫ de dolo ut hic.& .ff. de dolo.l.elegāter.in prin.si.n.esset incidēs ageret actiōe ex eo ꝓtractu ut purgaretur dolus:ut.ff.de act. & ob.l. ex ꝓtractib⁹.& .ff.de act.emp.l.iul.§.si venditor. & daretur in heredes:ut.ff. de act.& ob.l.ex ꝓtractibus.vel pone casū q dolus fuit incidēs vel supueniēs:& remāeret ꝓtractus:& nō agitur ꝓtra heredē nisi puenerit aliqd ad eū:ut in actiōe depositi q datur i duplū ꝓtra eū qui dolū cōmisit in deposito cā tumultus vel incendij vel rui.vel nau.sꝫ in heredē nō datur in duplū ex dolo defūcti:sꝫ in simplū detur:ut.ff. ō ꝓpo.l.i.§.i. Itē qualis est actio in factū q datur ꝓtra agri mēsorē:nō aūt aduersus heredē:ut.ff.si mēsor fal.mo.di.l.ij.§.pe. Itē in actione ex stipulatu iudicio sisti in eo qui erat ꝓuentus in iure:ut.ff.ſigs cau.si eū .§. qui iniuriaꝫ. Item in actiōe tributoria:ut.ff.de tribu.l.illud.§.fi. & de bis cāsibus loquitur hic. §.alias aūt ex ꝓtractu agitur ꝓtra heredē ēt de dolo defuncti regulariter:ut ō act.& ob.l.ex ꝓtractu.& l.ex ō positi:q̄ sūt huic ꝓtrarie.& hanc spālitatez denotat hec littera cū dicit Aliquando tamē &c.

s Dolose.dolo dante cām ꝓtractui.vel dic incidenti vel supueniēti:ut mō dixim⁹. Accursius.

t Ad heredē.sed si supueniſſꝫ actio i factū ꝑpetuo ꝓtra heredē & ꝓtra defunctū daretur:ut.ff.de dolo.l.itaqꝫ.sed de dolo olim infra ānū vtilē:hodie.ſ.biēniū ꝓtinuū datur:ut.C.de dolo.l.fi.

u Dixim⁹.ut.ſ.e.§.nō autē.

x Cōtestate.imo ut dex heredi sola p̄parato ſufficiāt ut.ff.ō iof. tes.posthum⁹.§.fi. Jo. vel sine p̄paratiōe datur ḡrela heredi.

y Dātur. nisi in duob⁹ casibus.p̄mus cū agitur ad opas ꝯ libertū & monitur patronus extraneo herede relicto ad quē non transeūt opere ēt lit.ꝓte.ut.ff.ō opis liber.l.operaꝫ iudicio.ſcōus i patre repetēte dotē filie q a viro diuerterat & decedat. pꝫ extrāeo herede relicto ēt lit.ꝓtes.nō trāsit:ut.C.ō rei vx.act.§.videam⁹.

z Trāseūt.nisi i duob⁹ casibus.p̄mus i actōe de dolo C.ō do. .l.fi.ſcōus i retractōe alicui⁹ i fuitutē vel libertatē q p collusiōez p̄nūciatus fuerat ingenu⁹:ut.ff.ne de sta.defun.l.i.§. sꝫ interdū,

s Supereſt. hec de vita & trāsitu actionū ſm qꝫ i rubrica p̄misit dicta sūt:nūc de iudicis offō dicit: qō cū exponere debeat iā pauca ut modicum respiret deliberat: nā ꝓceptuꝫ sermonē quis retinere potest.

b Absoluere.ſ.ab obseruatione iudicij:nam p̄incipalis causa est subla ta solutione:ut.§.qui.mo.tol.obli.in principio.

c Sequitur. qa exceptio uicem tenet actionis: ut .ff.de excep.l.i.iō post actiones ponit de excepti. et qa ō armis actoruꝫ uidimus & de reoꝫ armis uidēdum est hoc dicit ut sequitur.

d Cōparate.alias iuente

e Eorū.i.reoꝫ:nā ipſi sūt cū quibus agitur: ut.ff.de iureiu.l.iij .i p̄i.& .ſ.i.§. eū

f Justa sit.prima facie.

g Inductus. hoc in stricti iuris iudicijs: in bo.fi. autē iudicijs ipso iure nō tenet ꝯctus:ut.ff. ō dolo. & elegāter.in prin.

h Stipulanti. credens te debere cū non deberes ut hic.& .ff.de excep. doli.l. ij. §.circa te.

i Obligatū esse.ſ. ſpecto iuris rigore ō equitate obligatus nō est:ut .ff.de ver. ob.l.obligatus ē.§. obligatum.& .ff. de ver. ſig.l.ſi creditor que sunt cōtra.

k Efficax ē.ſ. in sui substātiam: nam ciuiliter & naturaliter est obligatus & pure sed nō efficax quantū ad opem exactionis: uel dic efficax ē inſpecto genere: nā p̄ima facie cōdemnandus uidetur: sed inſpecta qualitate q̄ sit dolo facta vel metu vel simili cā ꝑdiat ē inefficax.& ita expone in sequētibus casib⁹.

l Metus cā.hoc qñ metu fuit ꝓpulsus.

m Aut doli.hoc qñ inductus fuit p dolum.

n In factū.redde singula singulis ꝓpositj cāis ſm Jo. Sꝫ nōne hoc tertio casu.ſ.qñ p errorē ꝑmisi dar doli exceptō. Certe sic.ut.ff.ō do.exce. .l.ij.§.circa.quare dic qꝫ hec actio i factū ē ꝓponēda i subsidiū doli exceptiōis.ſ.ꝓtra p̄onū & parētez ꝓtra quos turpes exceptōes nō ꝓponūtur ut de excep.doli.apō celsuꝫ.§.aduersus.& ita hic accipitur.

o Scriptum est.supra de lit.ob.

p Coartauimus.ut.C. de nō nu.pe. in ꝓtractibus.

q Peteret.nō qꝫ pactū de ñ petēdo tria opatur:nā tollit nālez ipo iur vt.ff.de sol.stichū.§.nālis. Itē elidit ciuilē:ut in hoc. §. Itē obligat nāliter pacisceñtē nō petere: nā & alias quis ē obligatus nāliter quid nō facere:ut nō facere furtū:ut.ſ.de ob.que ex deli:to nas.§.i.

r Dino.qꝫ nō ciuilis sꝫ nālis tm:ut.ff.de so.stichū.§.nālis. In casib⁹ tm ipo iure vtꝫqꝫ tollit pactū:ut i maleficijs fcis siqs paciscat ne agat. Itē in pignore remisso per pactū:ut.ff. de pac.l. si tibi .§. quedam act.& .§. de pignore. Accursius.

s Apparet.oratio posita loco actionis ſm pla.sꝫ ſm Jo.ꝓtra.ut dixim⁹ .ſ.de act.§.sic itaqꝫ. Accursius.

t Iniquū ē.nō.sic.ff.ō in lit.iur.l.fi.& .ff.ō iureiu.nā postea.§.dato.& .ff. ō dolo.l.nā sufficit . hoc tm fallit quotiēs ē ꝯ.l.iuratū: qꝛ nō ſuatur sacramētum:ut in autē.ſce.mu.nō solū.§.i.col.v.q̄ ē.C. de nup.auten.qō eis. & .ff.ō iure p̄fo.l.adigere.& .C.ō legi.& ꝓsti.l.nō dubiū.in fi . Itē qñ veritas alias p testimoniū pōt inueniri:ut.C. ō re.cre.l.fi. Item qñ deferr sacramentuꝫ a iudice:ut .ff. de iureiu .l. admonēdi. alias aūt obtinet qō hic dicitur . Accursius .

v Rē suā.distinguit tm vtꝫ iuret suā rē ē vel petitoris nō ē qꝛ si iuret suā ē datur sibi actio & exceptio:sꝫ si iuret petitoris nō ē nascit sibi exceptio ꝯ petitorē tm:ut.ff.ō iureiu.sꝫ & possessori .i.& .ij. Pen .

x Actum.subaudi:& fuerit absolutus sicut hic innuit.

y Durat.ſ.si primo erat obligat⁹ vñ si soluat nō repetit cū ōbitū soluat ut.ff.de cōdi.indeb.l.Jul.& .l.ſi iudex.& caue tibi qꝛ per iusiurandum & p

pactū nālis tollit obligatio:ut.ff.ō iureiu.l.fi.in pn̄.7.ff. ō solu.l. ſtichū aut pamphi.§.nālis.ſz per ſniaz tollitur ciuilis 7 remanet nālis: ut.ff.ō cō.inde.l.iul.ait. Ez cū actōem inducat res iudicata vbi nulla oio erat.ut .C.ō re.cre.l.actoꝛi. q̄re ñ tollit vbi ē. R̄. res iudicata ō iure ciuili ē:7 iō tollit 7 iducit ea q̄ sunt ō iure ciuili: 7 ita obligationē ciuilē tollit:7 actionē q̄ ē ō iure ciuili iducit: ut .ff.de oꝛi.iu.l.ū.§.deide ex bis. ea aūt q̄ sūt iuris nālis nō tollit vt obligatiōem nā lez:ut ar. ſ.ō le.ag. tu.§.fi.

z Ex legibus.ne quis ꝓue niatur niſi coꝛā ſuo iudice. ut.C.de except.l.fi.

a Obtinēt.ut ſena. cō. ut .ſ.ti.i.in pn̄in.ſicut ē excep. mace.7 vell.ut.ff. ad mace. 7 vell. p totū ti.

b Iuriſdictōe:ut. ſ.de do lo malo 7 metuſ cā.ut.ff.de excep.doli.p totū. Ite ꝓ pa ctiꝰ:ut.ff.de pac.iuriſgen.§. pꝛetoꝛ ait.

c Agentib⁹.i.ſine p̄finitōe tpis: ut.ff. de doli excep .l. pure.§.fi.ita tū ſi añ ſniam opponātur. ut.C. ſniam re ſcin.ñ poſ.l. p̄ptoꝛias. niſi in.vū. caſibus in quib⁹ etiā opponi p̄ñt p⁹ ſniaz rōe eta tis:ut.C.e.l.dē.7.ff.ō mi.l. minoꝛ.xxv.an.omiſſaz. Ite miles:ut.C. ō iu.7 fac.ign. .l.i. Ité i mace.7 vell. ut.ff. ad mac.l. tāzſi. Ité i dona toꝛe q opponit ut ꝓueniat⁹ inḡtū facere p̄ōt ēt p⁹ ſniaz ut.ff. de re iudi.l. nenſeni⁹ .§.fi. Ité exceptio falſi.pcu ratoꝛis:ut.C.ō.pcu.l.lz.ſec⁹ ſi rōne pſone.pcuratoꝛis op ponat⁹ exceptio:ut qꝛ ſit mi les vel mulier:qꝛ talis exce ptio ē dilatoꝛia:ut.ſ.eo.§.p terea. Ité vbicūq; dicerēt nullū fuiſſe iudiciū:ut qꝛ ſit venalis ſnia vel falſis teſti bus vel inſtr̄is iudicata: ut .C.qñ nō ē ne.p.l.venales vel cū iudex ñ ſu⁹:ut.C. ſi a ñ ꝓpe.iu.p totū. Ité ſi iniq̄ ſub iudice ꝓpulſus eſt eo tē poꝛe quo cōpelli nō debuit vt.ff.de fer .l.i. ſz dilatoꝛia ꝓponitur añ lit. ꝓteſt. ſz p batur poſtq̄ actoꝛ monſtra uerat qō aſſeruerat:ut.C.ō pba.l.exceptiōem.7.C.e.l. ſiquidē:ſecus in exceptione foꝛi:qꝛ añ lit. ꝓteſt. opponi 7 pbari oz ſm quoſdā:ut.ff.e.l.pe. Sed quid de excep.nō nu.pe.nūquid eſt dilatoꝛia vel pemptoꝛia. R̄. quidam anomalā eā eſſe.nos dicimus q̄ ē tpalis biēnū.ſ.vel.xxx.dieꝝ:ut.ſ.ō lit.ob.§.fi.C.ō nō nu.pe.l.in ꝓtracti buſ.§.i. Sed in hoc p̄ōt dici anomala:qꝛ cū aliaſ pbat q excipit:hic tū nō pbat:ut.C.de nō nu.pe.l.ſi ex cautiōe tua. Ité q̄ro in excep.nō nu.pe. 7 eodez mō ſolue:ut .C.de do.cau.nō nume.l.fi. 7 auten.ibi poſita. Item quid ō ea que opponit⁹: ut qs ꝓueniatur ēt inḡtū facere p̄ōt, R̄. eā tpa lem:qꝛ p̄ſumo q̄ aliqua acquireret:7 ſic poſtea poterit ſoluere: ut.C.arbi. tu.l.ſi defunctus.nā nō repetitur qō ſoluitur:lz facere nō poſſit:ut.ff.de condi.inde.l.nā 7 maritus.qō fieret ſi eſſet ꝑpetua: cum ſit fauoꝛabilis: ut.ff.de condi.inde.l.qui excep.

d Temporalis.aut alia ſimilis ꝓuēti.ſ. exceptio. Conuēti.ſ.vſq; ad qn quēniū:veluti ſiqs ſtipuler⁹ id qō i vtero ē:vel fruct⁹ futuros:vel domuz certo loco edificari:vel cū rome eſſet epheſi dare ſtipulatus eſt:ut.ff.de

ceptionē rei iudicate adiuuari.

Hec exēpli cā retulliſſe ſufficiat: alioqui q̄z ex multis uariis cauſis exceptiōes neceſſarie ſint ſicut ex latioꝛib⁹ digeſtoꝝ ſeu pāndectarū li briſ intelligi pōt:quaꝝ q̄daz ex lēgi b⁹ uel ex bis q̄ legiſ uicē obtinēt⁹:uel ex ipſi⁹ p̄toꝛis iuriſdictiōe⁵ ſubſtātiā capiūt. Appellāt⁹ aūté exceptiōes alie ꝑpetue 7 pēptorie: alie tpales 7 dilatorie. Perpetue 7 perēpto rie ſūt q̄ ſp agētib⁹ᶜ obſtant:7 ſp rē de q̄ agitur perimūt. q̄lis ē excep tio doli mali:7 q̄ met⁹ cā fcīm eſt: 7 pacti ꝓuēti:cū ita ꝓuenerit: ne oio pecūia peteret. Tpales⁴ atq; dila torie ſūt q̄ ad tp̄s nocēt 7 tpis dila tionē tribuūt:q̄lis ē pacti ꝓuēti cū ita cōuenerit ne intra certū tp̄s age ret⁹:uel uti ītra q̄nq̄niū:nā finito eo tēpore ñ ipedit⁹ actorē exeq: er go hi qb⁹ intra certū tēpus agere uolētib⁹ obiicit⁹ exceptio:aut pac ti ꝓuēti aut alia ſimil⁹ differre ōbēt actiōez 7 poſt tp̄s agere. Iō eniz 7 dilatorie iſte exceptiones appel lāt:alioq̄n ſi ītra tp̄s egerit obiecta q̄z ſit exceptio:neq; eo iudicio qc q̄z cōſequerētur ꝓpter exceptiōez neq; poſt tempus oli agere pote rāt cū⁶ temere rē in iudiciū ōduce bant 7 ꝓſumebāt:qua ratiōe rem amittebant. Hodie aūté nō ita ſtricte hoc procedere uolum⁹ ſed eum qui ante tempus pactiōiſ uel obligationis litē inferre auſus eſt Zenoniāe⁷ p̄ſtitutiōi ſubiacere cē ſemus:quā ſacratiſſim⁹ legiſlator de his q̄ tēpore pluſ petierūt ,pru lit:ut 7 iducias q̄s ipſe actor ſp̄te induxerit uel natura actionis cōti net⁸ ſi ꝓtēpſerit: in duplū⁹ habeāt hi qui talem iniuriā paſſi ſunt 7 poſt eas finitaſ nō aliter litē ſuſci piant:niſi oēs expēſaſ litis antea ac ceperit:ut actores tali⁸ pena pter riti tpa litiū doceātur obſeruare. Preterea ēt exp̄ſa ſūt dilatorie exceptiōes q̄les ſūt ,pcuratorie:ue luti ſi per milites aut mulier⁹ᶜ age re quis uelit. Nā militib⁹ nec pro patre uel mātre uel⁹ uxore nec ex ſacro reſcripto ,pcuratorio noīe expiri cōcedit⁹:ſuis uero negociis ſupereſſe ſine offēſa militaris diſci pline⁹ poſſūt. Eaſ uero exceptio nes que oli ,pcuratoribus propter infamiam uel dantis: uel ipſius ,p curatoris opponebāt⁹:cū in iudi ciis frequentari nullo modo ,ſpe ximus conqeſcere⁹ ſancimus: ne dum de his altercatur ipſius nego cii diſceptatio proteletur.

De replicationibus.

Interdū⁹ euenit ut exceptio i. q̄ prima facie iuſta uideꝰ ini q̄z noceāt:qō cū accidit alia allegatiōe op⁹ ē adiuuādi actoris gratia:q̄ replicatio uocaꝰ:qꝛ p eaz replicaꝰ atq; reſoluiꝰ iuſ exceptōiſ ueluti cū pact⁹ ē aliqs cū debitoꝛe ſuo ne ab eo pecuniā petat:ōide po ſtea i ꝓtrariū pacti ſūt.i.ut credito ri petere liceat:ſi creditor agat 7 ex cipiat debitor ut ita demū cōdēneꝰ ſi nō cōuenerit ne eaz pecuniā cre ditoꝛ: petat nocet ei exceptio: con uenitūr enī ita:nanq; nichilomin⁹ hoc uerū manet:licz poſtea in con trariū pacti ſūt: ſed qꝛ iniquū ē cre ditorē excludi replicatio dabiꝰ ex poſteriore pacto ꝓuento. Rurſuſ īterdū euenit ut replicatio que pri ma facie iuſta ē iniq; noceat:qō cū accidit alia allegatiōe opus ē adiu uāde rei gratia:que duplicatio uo caꝰ. Et ſi rurſus ea prima facie iu ſta uideaꝰ:ſed ,ppter aliquā cauſaz actori iniq; noceat rurſuſ alia alle gatione op⁹ eſt:q̄ actor adiuueꝰ q̄ dicitur triplicatio:quarū oiuz exce ptionū uſum interdū ulteri⁹ q̄z di ximus uarietaſ negociōꝝ introdu xit:quaſ oēs apertiuſ ex digeſtoꝝ⁷ latiore uolumīe facile ē cognoſce re. Exceptiōes¹¹ aūt quibus debi tor defenditur plerūq; accōmoda ri ſolent etiam fideiuſſoꝛib⁹ ei⁹: 7 recte:qa qō ab his⁹ petiꝰ id ab ipō debitore peti uideꝰ:qꝛ mandati iu

e Cuz temere .ſ.de act.§. ſiqs agens.7.ff.de.lib.le.nō ſolū.§.fi.7.C. de iure fiſci.l.iuſta.

f Zenoniane.ſ.grece:cuius meminit.ſ.de ac.§. ſed hec quidē.

g Continet.qō dic ut mō diri p.l.de ver.ob.interdū.

b In duplū.ſz videtur q̄ nullā patiatur penā.ut.ff.ō pe.here. q̄ ſi in diez.in pn̄. que eſt huic ꝓ .ſed dic illā corrigi. vel melⁱ⁹ dic q̄ ibi ad hoc ſolū agebatur ut eodē iur̄ penes agēteꝝ hꝫ̄tur quo erat apō ōfūctum vnde nō fuit plus petitum.

i Iniuriaꝝ.nō tñ talem pp quā age re poſſent.

k Tali pena. fac̄ .C. ad.l. iul. repe. .l.i.ff.de pe.l.capi taliū.§.pe.7.C.de ioff. teſ. ſiqſi ſuo.

l Mulierez. q̄ p alio agere nō p̄ōt niſi p parēt⁹bus ſi moꝛbus aut etas eos impediat: nec ſit q̄ eoꝝ nomine agat: ut.ff.de ,pcu. .l.femine.

m Vel in rē. niſi p libertate eoꝝ:ut .ff.de lib.cā.l.ū.ō ſm Jo.

n Diſcipline .i. hoc fit ſine offēſa diſciplie:nō aūt ſic itelligitur ut 7 hoc nō poſſit fieri ſi di ſciplia ideſt exerci tiū militare offēdi tur:ſz ſiue offenda tur ſiue non: pre ſumit⁹ nō offendi: ut hic.7.C.de pꝛo cur.l. qui ſtipēdia.

o Conqeſcere.ſz ꝓ.ff. de poſtul.l.i. §.loco. 7 in.§.hoc edcō. ſo. ibi ō ma xima infamia: hic de parua:vel illud ō aduocato q̄ emo lumentū tm̄ habz: hic in ,pcuratoꝛe q̄ tm̄ hz onus.

p De replicatio nibus.qꝛ exceptio per replicationē eliditur.iō per ꝓſequens de replicatione dicit ut.ſ.e.in pn̄in.7.ff.de excep.l.ū.§.replicatio.

q Interdū.excludi.ſ. per exceptionem.

r Noceat.i.nō p̄ſit.

t Digeſtoꝝ: ut.ff. de excep.l.ij.

v Exceptiones.hic.§.videtur q̄ debeat eſſe in fi.ſupioꝛis ti.ſz certe cū 7 replicatio ſit exceptio:bñ ponitur hic generaliter.tam ad exceptiones q̄ ad replicationes ptinens.

x Fideiuſſoꝛibus. appellatiōe fideiuſſoꝛis oē acceſſoꝛiū accipe ſiue ſit mādatoꝛ:ſiue fideiuſſoꝛ:ſiue aliuſ ex eo dictus fideiuſſoꝛ q̄ pꝛo alio fidem ſuā aſtrinxerit. Et nō q̄ dicit plerūq;:qꝛ exce ptio reo ꝓpetēs gr̄a ſue pſone:ut qꝛ ſit mioꝛ:fideiuſſoꝛi ñ ꝓpetit ut.ff.ō mino.l.in cauſe.ī pn̄in.7.ff.ō excep.l.exceptiones.in fi.l. Item ſi eſt dānatus in omnibus bonis ſuis ratione ſui delicti.

De replicationibus
De interdictis

IIII

vt.C.de fide.l.i.vel si cessit bonis.vnde psonaliter ei subuenit ne in plus ꝓueniatur ꝙ ingꝝium facere pōt ꝓdēnatur. nam fide iussori non datur exceptio:ut.ff.de re iudi.l.etsi fideiussor.i ꝑn. nisi fideiussor: ut defensori ꝓueniatur.tunc.n.ut defensori non ut fideiussori datur ut.ff.pro socio.l.verum.§.i. ⁊.ff.solu. matri.l. alia. vbi autē exce ptō rei coheret:ut pacti cōuenti ⁊ rei iudi. fideiussoribꝰ cōpetunt:ut hic: ēt inuito reo:ut.C.ō excep.l.ōfensiōes. ⁊.ff. ō ercep.l.oēs.

y Hiis.s.fideiusso ribus.

z Illis quoqz.s. fideiussoribus ⁊ si milibus.

a Sane. pp hūc casum dixit.s. ple rūqz:⁊ pp alios ut diximus.

b .⁊ Marie.s. de fideiuss.in prin.

c Be iterdictꝭ. qz iterdicta vicē susti nent seu obtinent actionū:nō pꝰ actio nes ⁊ ō iterdcis p ponit. ⁊.ꝙ.e. i ꝑn.

d Eqtur. actiōibꝰ .s. in fa ctum:ut.ꝙ.eo. §.fi.

e Verboꝝ.i. ōre verba ꝓcepta ⁊ for mata a ꝓtore ꝓpo nente interdictuz. Sz ꝑm hoc q̄ erat dicio reditur ẽ eis qō hi ꝓ eo sol uerint: qua rōe ⁊ si non de petēda pecunia pactꝰ quis cum reo fuerit placuit pinde succurrēdū eē p exce ptiōez pacti cōuēti. Illis quoqz q ꝓ eo obligati sunt ac si etiam cum ipsis pactꝰ essz ne ab eis ea pecūia peteretur. Sane q̄dazꝫ exceptiōes non solēt hīs accōmodari:ecce.n.ō bitor si bonis suis cesserit: ⁊ cū eo creditor experiē defenditur p exce ptionē si bonis cesserit. sz hec exce ptio fideiussoribꝰ nō dat iō.s.quia q alios ꝓ debitore obligat: hoc ma xime ꝓspicit ut cū facultatibꝰ lapsꝰ fuerit debitor:possit ab his quos pro eo obligauit suū conseq.

De interdictis.

Eqtur ut dispiciamꝰ de iter dictis seu actionibꝰ q̄ ꝓ his exercēt. Erāt aūt interdicta forme atqz cōceptiōes uerborū ẽ:qbꝰ ꝓtor aut iubebat aliqd fieri: aut fieri ꝓ hibebat:qō tūc maxie fiebat cuz ō possessiōe aut q̄si possessiōe iter aliquos ꝓtēdebatur. Suma au tez diuisio interdictoꝝ hec ē: ꝙ aut ꝓhibitoria sunt aut restitutoria aut exhibitoria. Prohibitoria sūt qbꝰ uetat aliqd fieri: ueluti uiz sine aqua:quando ꝓtendo me esse in quasi possessione predictoꝝ iurium: vt .ff.de iti.actuqz pri.per totū. ⁊.ff.de aqua quoti. ⁊ esti.per to. ⁊.ff.de ser ui.l.pe. ⁊.ff.si serui. ven.l.sicut.§.Aristo.

l Sūma.i.ꝑma ñ mima:qz ⁊ ō duobꝰ mēbris aliq̄ inuenit ẽ:vt.ꝙ.e.§.iū.

m Restitutoria,qñqz tñ quedā inueniūt ẽ mixta tā,phibitoria ꝙ exhibi toria:vt.ff.e.l.i.§. iterdicto rū. ⁊.ff. de lib.ho. exhi.l.i. nā petit ẽ exhiberi ⁊ phibe tur inuitus retineri.

uitio possidēti: uel mortuū iferēti quo eius erat inferendi ul i sacro loco edificari: ul i flumie publico ripaue eius aliqd fieri quo pei nauiget. Restitutoria sūt qbꝰ resti tui aliqd iubz. ueluti cū bonoꝝ pos sessori possessiōnē eoꝝ quā qs pro herede aut ꝓ possessore possidet ex ea hereditate aut cū iubz ei q ui de possessiōe fūdi decꝰ sit restitui possessionē. Exhibitoria sūt p q̄ iubz exhiberi:ueluti eū ō eꝰ libtate agit ẽ aut libtū cui patronꝰ opas idi cere uelit:aut cū pāreti liberos eiꝰ q i potestate eiꝰ sunt:sūt tamen qui putant proprie iterdicta ea uocari que prohibitoria sunt: qa interdi cere est denūciare ⁊ ꝓhibere:resti tutoria autē ⁊ exhibitoria ꝓprie ō creta uocari:sed tamē obtinuit oīa iterdicta appellari:qa inter duos dicuntur. Sequens diuisio inter dictorum hec est:ꝙ q̄daz adipiscē de possessiōis causa cōparata sunt: q̄dam retinēde: quedā recupande Adipiscēde possessiōis cā iterdictū accōmodat bonoꝝ possessori qō appellat quoꝝ bonoꝝ: eiusqz uis ⁊ prās hec ē:ut qō ex his bōis qsqz quorū possessio alicui data ē pro

n Possidēti.vt siquis mis sus fuit in pos.iussu ptoris: vt.ff.ne vis fi.e.qui in pos. mis.est.l.i. in ꝑn.nam iuste possidet ⁊ sine vitio qui au ctore pretore possidet:vt.ff. de acqui.pos.l.iuste.

o Inferendi. quod iterdi ctū ē.ff.ō mortuo iferēdo.l. .i.in prin.§.hoc interdictū.

p Edificari.qō interdictū habes.vt.ff. ne quid i loco sacro.l.i.in prin.

q Uel i flumine.⁊ hoc ha bes.ff.ne quid in flumine. pu.fi. ⁊ ne quid in ripa.l.i. in principio.

r Possessori.i. succeden ti de iure pretorio tm̄. vt ō filio emancipato vel cogna to qui dicuntur bonoꝝ pos sessores ⁊ ex bonoꝝ posses siōe edictali ⁊ decretali. nā statim habent hoc interdi ctū directū vt cōsequantur possessionē hereditatis:qō appellat quoꝝ bonoꝝ: vt .ꝙ.e.§. adipiscēde. vtile vō dat illi qui succedit de iure ciuili: vel ex testamento vel ab intestato:vt.ff.quoꝝ bo.l.i.in prin.⁊.C.quoꝝ bo.l.i. sed est econtra i hereditatis petitione. naz directa datur heredi de iure ciuili. vtilis vō ei qui succedit de iure ptorio.vt.ff.ō bono.pos.here.pe.l.i. Est ⁊ aliud nouū auxiliū p nouā ꝓstitutionē inuentū p quod petitur pos. here. si te stamētū apparet nō vitiatū vel vituperatū in aliqua sui parte. vt.C. de edicto diui hadri.tol.l.fi. Sed quare dicit hoc restitutoriū: cum nunq̄ bonoꝝ pos.habuit. Rn.impropie dicitur restituere pro dare: vt.ff.de vbo.sig.l.vbum reddendi.⁊.ff.de le.ij.l.cum quidā. Uel dic ꝙ inspecta persona defuncti dicitur restitutoriū:sed natura sui dicitur adipiscende possessi. vt.ff.quoꝝ bonoꝝ.l.i.§.fi.

s Possessore.due sunt vie succedēdi.s. iure ciuili ⁊ iure pretorio. ꝑma subdiuidit in possessoriuz p ꝓstōnē diui hadriani:⁊ petitoriū: vt p peti tionē hereditatis directā habeat. Itē secunda siliter subdiuidit in pos sessoriū vt p interdictū quoꝝ bonoꝝ.p quod petit successor de iure pto rio se mitti in possessionē bonoꝝ que tenebat defunctus tpe mortis: vt hic. Itē in pretoriū: vt per here.bono.posses.

t Possidet. vl dolo fecit quo minus possideat: vt.ff.quo.bo.l.i.i ꝑn.et expone hec vba ꝓ herede ⁊ possessore.vt.ꝙ.§.ꝓ hrde.⁊.§.ꝓ possessore.

v Possessionē.per interdictū vñ vi qō intra annū locū hz pro his que non peruenerūt ad violētū:pro alys ꝑpetuo:ut.ff.de vi ⁊ vi ar.l.i. i prī. ⁊ hoc si ciuiliter ⁊ naturaliter possideat deiectus. Si aūt nāliter tm̄ vti le habet ut fructuarius:ut.ff.de vi.⁊ vi ar.l.ij.§.vnde vi.

x Jubet.s. pretor de libertate:ut q: liber homo detinetur inuitus. qō interdictū habes.ff. de li.ho. exhi.l. fi.

y Indicere velit.i. iniūctas operas dicere vēlit: quo casu aget de libe ro homine exhibendo:ut.ff.de li.ho.exhi.l.fi.

z Parenti.in hoc casu duo sunt interdicta:vnum de li. ho.exhi. alterꝝ de ducendis liberis.ut.ff.de li.ho.exhi.l.i.i.Ꝛ.⁊.l. ij.i. Ꝛ.

a Obtinuit.iter sapientes. b Duos.a ptore formātur:ut nō.s.i ꝑn.

c Qō ex his.inuit hic ꝙ hoc iterdcm̄ ēt ꝓ vna re ꝑpetit. Sz ꝑ.vī ꝙ sit vniuersale:ut.ff.quo.bo.l.i.§.fi. sz certe nihilominus ē vniuersale.lz ad vnā rē det:sic.n.ē i here.pe.ut.ff.ō pe.he.l.regulariter. ⁊.l.iz.quā ꝓstat vniuersalez eē:vt.ff.de rei ven.l.i.i.Ꝛ.

d Possessio.s.decretalis.

e Data.s.a voce ptoris viui:vel hodie cozā quoliz iudice.vt.C.q admit.

ad bonoꝝ possessionē.l.finali.Accursius florentinus.

f Pro herede.sz nūqd hi tituli sunt.R.nō:vt.C.i q. ca.ces. lon. temp. pre.l.hereditatē.ergo vsucapio nō pōt ꝓcedere.Sz ꝑ.ff.quoꝝ bono. l. .i.i.Rn.sed illud expone vt ibi.Accursius.

g Pro herede.hec oro qūqz accipit ꝙ vero titulo:vt.ff. ꝙ herede : p totuz qūqz ꝙ falso: vt qz credebat se heredem cum non sit:z ita hic accipitur:z qūqz agit ō pe.here.vt.ff.ō peti. here.l.ꝙ herede.

b Sciēs.vñ si qrit ab eo quare possideat dicit.q: possideo:vel si dicat ꝙ herede tamē falsum sciēter dicit:vt .ff.de peti.here.l.qui interrogatus.

i Amiserit. que est facti.

k Cōparatū. ꝓtra colonū directū:ꝑ extraneos vtile: vt.C. de sal.iterdic.l.i.z.ff. de sal.iterdi.l.i.

l Coloni.itē z ꝙ damno si qō ꝓtulit i eisdē:vt.ff.de sal. interdi.l.i.

m Depigisset.s.tacite: vt .C.locati.l.certi iuris.Sed qd differt iter hoc iterdictū z seruianā.Rn.in seruiana oportet locatorē ꝓbare colonū fuisse dūz tēpore obligationis: vt.ff.de pigno.l. .i.§.cū prediū. i fi.z.l.z que nōdū sunt.§.qō dicit.sed in iterdicto isto sufficit si ꝓbet ipsuz possedisse:vt.ff. ō sal. interdic.l.i.

n Possidetis.qō de rebꝰ imobilibus dicit:sed vtrobi qz de mobilibus.ſ.e.§. sed interdicto.

o Proprietate. ob hoc qō ꝓparatū ē:sed z sine hac ꝓtrouersia ꝓprietatis dabitur:vt si de sola possessione contendere secūdū Jo.

p Petere dēat.i.quis sit actor z quis reus.

q Possessio eorū sit.i.qs possideat nō pōt:vt.ff.de iud.l.iter.Accursius florētinus.

r Ciuilis. vt qz parit actionē i rē aduersariō:vt.C.ō ali.mu.tu.cā fa.l.i.

s Nālis:vt qz nemo a seipo posset petere ꝑz nāz:vt.ff ō arbi.l.penul. z facit ad hoc bñ.ff.vti pos.l.i.§.hoc iterdcm.z.ff.ō acq.pos.l.exit.

t Sēp.igēs.i.magna:z hec eadē ꝓtētio z i alijs iterdcis ē:ēt i illo ō supficieb.vt.ff.ō supfi.l.i.i.R. Itē i illo itinere actuqz z via priuata:vt.ff.ō iti.actuqz pua.l.i.i.R. Itē ō aqua quoti.z esti.Itē iter eos q ducūt aquā ꝑ eūdē riuū q conuiales dicūt.Itē iter eos q ex eodē castello:vt.ff. de aqua quoti.z esti.l.i.i.Rn.z.l.siqs ius.§.iter conuiales. z.§.ait ꝓtor q ex castello.Jn his enīz oibus interdictis vbi ō icorporaliū quasi possessione agit:ē idē modus agēdi q i duob ꝰ istis:z nō ꝓtinue post illū ti. vti pos.z illi.supradicti ponūtur per ordinem.

u Remanet.fa.C.ō edē.q accu.i fine.z.C.ō rei vē.l.res.ff.ō vsufr.pe. .l.vsufrui.

x Vel ediū.ff.vti pos.l.i.i.Rn.

y Vtrobi.hoc dr ab vtrū z vbi:z vtrū ponat ꝙ ad. vel amplius : vbi ponit ꝙ quē.q.d.apud quē ē:apud eū sit.Nō fit aūt mētio hic possessionis:cū mobilia ꝓprie nō possideant:ſz imobilia tm cū dicat possessio quasi pedū positio:vt.ff.de acq.pos.l.i.in prin.abusiue tm tā mobilia qꝫ imobilia dicunt possideri.

z Duoꝝ.ſ.duoꝝ interdictoꝝ

a Interdicti.i.tempore quo ꝓponitur interdictum.

b Aliū.dūmodo nō aduersarium.

c Eius.ſ.qꝫ aduersarius.vt.ff.ō vbo.sig.l.maiorem partē.

d Possidebat.z sic citius vincebat in vti pos.qꝫ vtrobi:z erat fortē rō: qz citiꝰ mobilia trāsferūt qꝫ imobilia:vt.C.ꝓmodati.l.i.z.ff.de re iudi. a diuo pio.§.i.z.ff.ō ac.pos.l.si rem.

e Ad pōsessionē.nō quātū ad possessionē:nā quantū ad alia remansit dria vt oli:vt vti pos. in rebus imobilibus: z vtrobi i mobilibꝰ locū habeat:vt hic dicit.z ꝑ.§.pri.

f Nec clam:cū multa sint genera violētiaꝝ: q ad pns omitto. de hac vi:q inquietina dr:que parit hoc interdictū dic vt si me arare vl edificare vel i meo me facere,phibes: ꝓtēdēs te possidere: hz locū hoc interdictū: vt.ff.de vi z vi.ar. .l.vi facit.z.ff.qvi aut clā. l.i.§. qꝫ si. quid si ille ñ ꝓtendat se possidere:sz solū iuriat mihi. R. adhuc locū hz hoc interdictuz.vt .ff.vti pos. si duo. .§. si vicinus. Hz z actione iniuriaꝝ mihi tenet: vt.ff. de ac.em.l.qui pē d etē. Quid si nec possessionis rōne nec iuris. sz quia seruitutē se habere ꝓtēdit. R. si possidet intentabo negatoriā:si ego possideo itētabo hoc interdictū: vt.ff. si serui.ven.l.ij. §.i. Claz aūt possidet qui clāculo me absente sibi possidere volēs ingredit fūdū meū: quez ego possideo:nec tamē suspicor me posse fpelli: z ita me absente z iscio sepissime facit: vt.ff. qꝫ vi aut claz. l.ij. §. fi. z de acq. pos.l. clā.§.qui nūdinas Ille.n. q ingredit hz nālē ꝙ introitū suū:z ego ciuilē. Vel dic qꝫ ego retineo nālē ciuilr ingrediens nālē nālr. Sz nōne eā nālē pdit stati cū ō fūdo exit z ad iudiciū venit:vl ēt al iret.R.nō.imo aio retinet eā nālē: vt fac fructuari ꝙ solā nālē hz.vl dic qꝫ si amittit eā:ñ tñ nocet:qz adhuc hoc iterdcō tenet:ſz ego possideā tñ:vt dixim ꝰ p.i.ff.vti pos.si duo .§. si vicin ꝰ.ꝑcario aūt possidz aduersari ꝰ a me:vt si ꝑcib ꝰ suis mot ꝰ ꝓcessi sibi ꝑcario.vt.ff.ō ꝑca.l.i.i pri.z.§.i. z distingue i ꝑcario qz aut agit vt ois possessio i accipiētē trāsferat: qō fieri pōt: vt .ff.e.i reb ꝰ.z.ff.ō acq.pos.pōp.§.si is.aut vt nulla:z hec valz:vt .ff.ō ꝑca.certe.§.is q.aut vt hēat nālē tñ q accipit:z hoc valet: vt.ff.ō ꝑc.l.z hz.§.eū.Sz nūqd i oi ꝑcario vico bñtē a me p hoc iterdcm.R.ñ illū q hz oēz possessionē:eū hoc iterdcz possessorē tueat.vt.ff.vti pos.l.i.§.i.z.ij.ergo vico s dcōs ēt si ego hēbaz possionē ab alio vi l clām l ꝑcario vt hic.z.ff.vti pos.l.i.§.f.z.l.ij

g Jn possessiōe.caute dic.vt.ff.ō ac.pos.l. siqs aūt. nā ñ possidet ifti nec ciuilr nec naturalr ꝑz Jo.ſ.colonꝰ z inqlinꝰ z siles.vt hic.z.ff.ō vsuc.nō solū.§.ꝙ vulgo. Sz.Pō.dicit eos naturalr possidere:vt.ff.cōi di.l.cōi di.§.neqz.ſz illū itellige possidē colonū.ſ.alij.

b Colonꝰ.ſ.i villa:ſz iqlinꝰ i ciuitate: vt.ff.ō acq. pos.l.re pignoris.

i Per eos.vr.si ergo ꝙ aliū possidet: ergo nō possidet.vt.ff.ō ac.pos.l.ꝙ meo.lz qdā dixerūt eū nālr possidere sicut z colonū: vt supiori casu dixim ꝰ.

k Retinere.lz aio teneat:nō tñ aio queritur: vt.ff.de ac. pos. .l.quēadmodū.z.C.ō acq.pos.l.licet.z.ſ.pri.

l Exposuimus.ō.ꝙ qs plo.no.ac.§.ex bis.

m Ediũ.aliud in rebus mobilibus:nã ꝑ his ꝓpetit vi bo.ra. actio:vt.ff.de vi ⁊ vi.ar.l.i.§.hoc interdictũ.⁊.§.illud.⁊.§. plane.nisi mobilia cũ imobilib⁹ petãtur hoc interdicto: vt.ff.ũ vi. ⁊ vi.ar.l.ij.§.q aũt. n Proponitur.i.datur.

o Unde vi.Sz q̃re dr vñ vi. R.q: talia erãt ẏba ꝓtoris:vñ illũ vi deiecisti ⁊c. ⁊ ita a ꝓncipio verboꝝ ꝓtoris sũpsit denoiatões sicut ⁊ alia. vt quoꝝ.bo.⁊ similia.vt.ff.ũ vi. ⁊ vi ar.l.i. in prin.

p Ab eo. s. deiectus. vt q: hodie expoliauit te: vl q: cepi possidere rez tuã clã vel vi: in sequenti ẏo die me expulisti: Nam teneris mihi hoc interdcõ. sec⁹ si icõtinẽti me reĳcis. vt .ff.de vi. ⁊ vi ar.l. .ij.§. eũ igit .⁊.l. q possessionẽ. qõ i cõtinẽti accipe aũ q̃ ad alios act⁹ extraneos diuertat: vt.ff. de duobus reis stipu. duos.

q Constitutionibus.vt.C.vnde vi siquis in tantam.

r Supra dixim⁹. .s. vi bonoꝝ rap. .§.quia tamẽ.

s Rei dare.s.ꝓprietatis.sed interdicto vti possidetis possessio estimat vt.ff. vti pos.l.pe. .§.fin. Accursius.

t Priuata. pena aũt huiusmodi legis est tertie ptis bonoꝝ publicatio si sine armis et relegatio etiam si cũ armis: vt.ĩ. de publi.iud.§.itẽ lex iulia.de vi.pu.C.ad.l.iuli.de vi.pu.l. quoniã. ⁊.l.ij.⁊.ff.de ac.l.hos accusare.§.omnibus.

mo põt. Recupãde possessiõis cã solet iterdici:sigs possessiõe fũdi ul ediũz ui deiect⁹ fuerit: nã ei ꝓpõit iterdictũ unde ui: ꝓ qõ is q deiecit cogit ei restituere possessionẽ:lz is ab eo q ui deiecit:ui uel clã ul ꝑcario possideat. Sz exꝓtõ b⁹ sacris ut supra dixim⁹ sigs rem p uim occupauerit:sigdẽ in bonis eius é:dominio eiusꝑ priuat si aliená post ei⁹ restitutiõez etiaz estimationem rei dare uim passo ꝓpellitur. Qui autem aliquem de possessiõe p ui deiecerit tenet ex lege iulia de ui priuatã aut ũ ui publica.Sz de ui priuata si sine armis uiz fecerit:sin aũt cũ armis eũ de possessionẽ expulerit:de ui publica tenet. Armorũ aũt appellatiõe nõ solũ scuta ⁊ gladios ⁊ galeas:Sz ⁊ fustes ⁊ lapides signifi cari intelligim⁹. Tertia diuisio iterdcõrũ hec é:q aut simplicia sũt aut duplicia: Siplicia sũt ueluti ĩ qbus actor alter ẽ:alter re⁹: q̃lia sunt oia restitutoria aut exhibitoria: nã actor is é q õsiderat aut exhiberi aut restitui.reus aũt is é a quo õsderat ut restituat aut exhibeat. Prohibitio ãt iterdcõz alia simplicia sũt alia duplicia. Siplicia sũt: ueluti cũ pretoꝝ ꝓhibet in loco sacrõ uel i flumine publicõ ripaue ei⁹ aliqd fieri. Nã actor est qui desiderat neqd fiat:reus é qui aliqd facere cõatur. Duplicia sũt ueluti utri possidetis iterdictũ:⁊ utrobi. Iõ autem duplicia uocãtur q: par utriusqz litigatoris in his õditio est:nec qsq̃z precipue reus:ul actor itelligit: Sz unusqsqz tam rei q̃z actoris ptẽ sustinẽt. De ordie ⁊ ueteri exitu iterdictorũ superuacuũ é hodie dicere. Alaz quoties extra ordinez ius dicitur:qualia sũt hodie omia iudicia nõ est necesse reddi iterdictum:sed perinde iudicat sine interdictis atqz utilis actiõ ex causa interdicti reddita fuisset.

De pena temere litigantium.

Nec admonendi sum⁹ magnã curaz egisse eos q iura sustinebant:ne facile hoies ad litigandũ ꝓcederẽt:qõ ⁊ nobis studio é:idqz eo maximẽ fieri põt q temeritas tã agentiũ q̃z eorũ cũ qbus agit modo pecuniaria pena modo iurisiurandi religiõe:mõ infamie metu coercetur. ecce.n.iusiurandũ oĩb⁹ q cõueniunt ex ꝓstõe nostra defertur.naz re⁹ nõ aliter suis allegatiõib⁹ utitur:nisi pri⁹ iurauerit q putans se bona instãtia uti ad ꝓtradicẽdũz puenit. Aut aduersus inficiãtes ex qb⁹dã cauſ dupli ul tripli actio ꝓstituit: ueluti si dãni iniurie: aut legatoꝝ locis uenerabilib⁹ delictoꝝ noiẽ agat: statiaũt ab initõ pluris q̃z simpli é actio: ul uti furti mãifesti q̃drupli:nec manifesti dupli: nã ex his ⁊ aliis quibusdaz causis sine quis neget siue fateatur pluris q̃z simpli é actio. Itẽm actoris quoqz calumnia coercet: nam etiam actor per calũniam iurare cogitur. ex nostra cõstitutiõe utriusqz etiaz partis aduocati iusiurandũz subeunt: quod alia nostra constitutione.comprehensum est. Hec autem omnia ꝓ ueteris calumnie actiõe introducta sũt: que iuran. propter ea.l.ij.in principio.

v Sin aũt ⁊ lapides. facit.ĩ.ũ pu.iu.§.itẽ lex.ff.ũ vi.⁊ vi ar.l. .iij.i pri.§.armis.ff.de v.sig.l.armoꝝ. Sz nũqd oz aliqs expectare se ꝑmo pcuti q̃ pcutiat: Dicũt qdã q sic: vt ar.C. vñ vi.l. .i.⁊.ff.ad.l.aq.si ex plagis.§.tabernari⁹. Nos ĩ. Sz sufficit iust⁹ timor recte possidẽti ad defẽdẽdã possessionẽ: quã sine vitio tenebat iculpate tutele moderamine illatã. vñ inde ꝓpulsare licz vt.ff.ad.l.aq.Sz si quẽcũqz.⁊.ff.ad.l.coz.ũ sic.l.is q. ⁊.ff.ũ vi et vi ar.l.ij.§.qui armati.

x Tertia duplicia.simul põt fieri actionũ diuisio.nã q̃dã duplices sũt.vt fa.her.fin.reg.⁊ cõi di. vt.ff.ũ iud.l.i trib⁹.

y Sacro.vt.ff.ne qd i loco sacro.l.i.

z Publico.vt.ff.ne quid in flu.pub.per totum.

a Utrobi.itẽ interdictũ de superficiebus.vt.ff.de superficie. .l.i.§.proponitur.⁊ dic vt s.e.§.retinende.

b Interdictoꝝ.s.cũ antiq̃ solẽnitate:sine ea tñ reddi põt ⁊ proponi.vt.ff.ũ ope.no.nũ.l.ꝓtor ait.§.nõnulli.vl etiã i factũ actõ loco cuiuslibet interdicti:que utilis vocatur:vt subĳcit.

c Ordinem.i.extra antiquã solẽnitatẽ: qõ semp fieri videt: vt subĳcit:vt s.ũ suc.subla.i pn.⁊.ff.ũ neg.ges.l.actio. ⁊.C. de formu.⁊ ipe.ac.subla.l.i.⁊.ij. d Interdcis.s.solẽmb⁹.

e Actio.i.actio i factũ:q̃ dat loco cuiuslz interdicti. Et nõ quatuoꝝ eẽ genera actiõis in factũ.vna é que ex omni edicto vel interdicto prętoris datur vbi spãlis actio nõ datur:vt hic. Alia ẽ legis aglie subsidiaria:qñ dãnũ dat de nõ corpore in nõ corp⁹: vt s ad .l.agl.§.fi.q̃ ⁊ ipsa pretoria est.vt.ff.de p.ẏ.l.qz actionũ. in fi. Tertiuz genus ẽ extraordinariũ:qz ex varĳs figuris cãz ẽ introductũ: quotiens equũ ẽ actionẽ dari:vt.C.de sa.san.ec.l.sancim⁹. Quartũ genus ẽ qñ eq parat actõi pscrip.ẏ.qz actio pscrip.ẏ.vna cũ ista i factũ ciuilis dicit: vt .ff.de prescrip.ẏ.l.i.in fi.et bz locũ in tribus generib⁹ negocioꝝ.primo in ĩcibus innoiatis trib⁹. do vt des: ⁊ do vt facias: ⁊ facio vt facias:vt.ff.de pscrip.ẏ.l. naturalis.§.i.⁊.ij. Sz i q̃rto innoiato ĩcto.s. facio vt des bz locũ actio de dolo:vt.ff. de pscri.ẏ.l.naturalis.§.q si facio. Itẽ in secũdo genere ex omni pacto incõtinẽti vel ante vel post apposito iurta aliquẽ ĩctuz: vt.C.de pactis inter em. ⁊ ven. l.ij. ⁊.C.de pac.l.petens. Itez in tertio genere vbicunqz dubitat de noie ĩcti: vt pz in exemplis:vt.ff.de estima.ac.l.i. ⁊.ff.de prescri.ẏ. .l.i.per totum.⁊.l.ij.

f Reddita.s.ab illo eodez prętore.

g De pena temere litigantium. Usqz nunc de ꝓpositione actionũ dictũ est. sed quia ꝓtingit eas interdum temere ꝓponi:nũc de pena temere litigantiuz dicit.

h Unc. sustinebant .s.magistratus qui iura reddebãt: vt .ff.de ori.iu.l.ij.§. post originem. Accursius.

i Maxime.i.certe.

k Modo pecũiaria.i. aliqñ.vt.ĩ.e.§.fi.

l Religione.s.calumnie: vt.ĩ.pri.§. Sed qñ.R.n.in futuro seculo:lz nõ i isto: vt .C.de iureiu.l.ij.

m Infamie.ĩ.eo.§.ex quibusdaz.

n Constitutione.C.de iu.

o Nisi ꝑus. non dicit q prius reus q̃ actor iuret: sed priusq̃ audiatur actor: aut priusq̃ reus iuret:vt.C.de iu.ca.l.ij.in pn.que est ĩ.

p Ad ĩdicendũ.nota diligenter capitula huius sacramenti. actor.n. iurat q bona instantia venit ad agendũ:vt.C.de iu.calũ.l.ij. Item q non dabit vel dedit aliquid iudici vt proferatur pro se sniã: vt in auc.vt liti. iurẽt in exor.litis.in prin. Itẽ q nullã exiget vel faciet ꝓbationẽ calũniosam:vt in auc.de his qui ingre. ad appel.§.fi.coll.v. ecõtra reus iurat hec eadẽ:nisi q in ꝑmo capitulo iurat se vti bona ĩdictione.

q Ueluti:vt s.de actionibus.§.tripli.

r Nomine agat. Itẽ alibi:vt.C.de nõ nu.pe.auc.ĩ qui prioriaz. Itez ⁊ alibi.ut si creditor negat sibi debitũ solutũ:nã postea qõ sit ũbitũ ꝓbare cogit:ut.ff.de ꝓba.l.cũ de idebito. Itẽ possessor negãs se possidere si ꝓbat perdit possessionẽ.ut.ff.de rei uen.l.penul.⁊ i auten.de trien.⁊ se. ad hec. Item alias:ut.ff.de iudi.l.eum.

s Actio .ẽt a principio nõ solũ inficiatione ut hic:⁊.s.de act.§.at ille.

t Item actoris.q.d. nõ solũ reus iurat de calũnia:ut.s.e.§.i. sed etiaz actor ut i ꝓstitutione nostra dicitur:ut.C.de iu.ca.l.ij.in prin.

v Subeunt.s.quod iustuz ⁊ fidele seruitium prestent ut in ꝓstitutionib⁹ dr:sed tñ in cõsuetudine nõ habetur q̃ iuret lz lege caueat .C. de iudi. rem nõ nouam.§. patroni.⁊ facit in auc.de testibus.§.fi.col.vij.

x Hec aũt.que de sacramento calũnie dicta sũt. s.e.§.i.⁊.s.e.§.itẽ actoris.⁊.§.proximo. Accursius.

y Introducta.actio.n.q̃daz erat qua tenebat actor q ꝑ calũniã litigabat

in decimā ptē litis: qđ hodie corrigit. ſz ꝛ hec hodie iure auten. in anti quū redit ſtatū: lz nō iure illi⁹ actōis: ſz p iudicis offiū. vt ī auc. ō litig. §. ad excludēdas. ꝛ nō. ex hoc. §. ꝛ ex dcā auc. ō liti. ꝛ ex. l. ff. ō re. iur. l. q ius. §. nemo. ꝛ ex. l. ff. ō pe. her. l. illud. ꝙ niſi ip̄robe ꝛ calūnioſe litigauerit vt nō debeat ꝓdēnari ī expēſis. vt. ff. ō iudi. l. eū quē temere. ꝛ. C. ō fru. ꝛ liti. expē. l. nō ignoret. lz ī. C. ō iud. l. ppādū. §. ſin āt. indiſtincte dicat victū ꝓdēnari victori ī expēſis. ſz ē itelligēdū cū iā dcā determiatione ſi calūnioſe hoc faciat: vt ī auc. ō iud. §. opz. col. vi.

3 Ignominioſi. dānati. ſcz ſuo noīe: non ſi ꝓcuratorio: vt. ff. de his q no. infa. l. furti. ꝛ hoc ſi a iudice ordiario vel delegato ſit ꝓdēnat⁹: ſecus ſi ab arbitro: vt. ff. ō his qui no. infa. l. ꝙ ergo. §. ex compromiſſo.

a Directa. ꝛ ob id tutor cōuentus a pupillo ꝛ dānatus infamat⁹. Idē in alijs directis. ſec⁹ ſi eꝫ tutor pupillū faciat ꝓdēnari: vt hic ꝛ. ff. ō his q. no. infa. l. i. Et nō. qꝛ in caſu etiā ꝫtia infamat: vt hic. ꝛ. ff. ō his qui no. infa. l. furti. §. man. Itē nō ꝙ q tuor hic ponunt exēpla de maleficijs: ꝛ quatuor ō ꝫctibus vel quaſi.

b Sz furti. etiā pacti. i. precio eris ſine iuſſu pretoris: vt. ff. de his qui no. infa. l. in actionibus. ꝛ. l. furti. ꝛ. §. pactum.

c Recte. vt. ff. ō his q no. infa. l. athletas. §. fi.

d Edicti. i. edictū ꝓponit de ī ius vo. vt. ff. ō ī ius vo. l. iij. §. pretor. ꝛ per totū ti.

e Dicturus. ff. de ī ius vocan. l. i.

f Solidoꝝ. al' quaſi inofficioſus caſtigat' ſi inopia pena ſoluere nō poſſit: vt. ff. ō in ius vo. l. pe. ꝛ fi. Et intelige hoc in emācipatis filijſ al' ñ poſtq eē iudiciū iter prēz ꝛ filiū. vt. C. ō ī ius vo. l. fi. ꝛ dixim⁹ ſ. ō. §. eū quoq. Itē nō qꝛ pz hic ꝙ aureus ꝓ ſolido accipit': vt. ff. de in ius vo. l. libertus. ꝛ. l. iij. cū dicat. l. aureoꝝ. ꝛ hic dicit ſolidoꝝ. Itē nō quia .lxxij. aurei faciūt libꝝ auri: vt. C. de ſuſcep. ꝛ archa. l. quotiēs. col. x.

g Supeſt. ſed vnde ſupereſt. Rn. qꝛ de act. dixim⁹ ꝛ de reis: ſequit' vt de iudice qui ſedet ī iudicio dicam⁹: ꝛ eius officio circa que vſatur. b In primis. i. in principalibus uel inter principalia. nā ꝓmo libellus dandus eſt: ut. C. de lit. ꝓte. auten. offerat'. ꝛ cauſe examinatio precedere dꝫ hanc obſeruantiā: que circa ſniaꝫ adhibet': ut. C. de iud. l. iudices. uel dic in ꝓmis. ſ. obſeruantijs. ſ. circa ſniam adhibendis. nam ꝛ alia ſunt obſeruanda. ſ. ꝙ det' in ſcriptis. ut. C. ō ſē. exper. rec. i. l. fi. ꝛ ſedendo: ut in auc. ut ab illius. ꝛ qui ſ. §. ſancimus. ſed hoc eſt principale ꝙ ſecūdū legem iudicet: ut hic ſequitur.

i Conſtitutionibus. ſcilicet imperatorum.

k Aut moribus. i. conſuetudine q̄ p lege ſuat': ut ſ. ō iu. na. §. ex non ſcripto. Sz quid ſi unū illoꝝ alteri ꝫdicit. Rn. ꝓſtō legi antique ꝓiudicat. ut. ff. de le. ꝛ ſe. cō. l. nō ē nouū. ꝛ conſuetudo ꝓiudicat utriqꝫ: ſi ut generalis vt. ff. de le. ꝛ ſe. ꝛ. l. de qb⁹. ī fi. ſi ſit ſpālis ī illo loco. ſ. tm̄ ꝓiudicat utriqꝫ ut. ff. coīa ꝓdi. l. uenditor. §. ſi conſtat. l Noxali. ideſt ſuper.

m Aditus eſt. ſcilicet iudex. Accurſius.

n Noxam. ſcilicet permitto: nam damni eſtimatio tm̄ eſt in obligatione ꝛ in ꝓdemnatione: ut. ff. de re iudi. l. miles. §. i. ꝛ ij. al' eēt in icerta ſententia: qđ eē nō dꝫ: ut ſ. de ac. §. curare. o Eū. ſcilicet poſſeſſorē.

p Et rē ipāz: idē ꝛ ſi ī p̄ſonā ut ſi res petat' ui poſſeſſa p actōez ꝙ metuſ

ī deſuetudinē abiit: q̄ i pte decima litis actores mulctabant: qđ nuſqꝫ ſcīm eſſe iuenim⁹: ſed ꝓ his introductū é ꝛ p̄fatuꝫ iuſiurandum ut ꝛ improb⁹ litigator etiā dānū ꝛ ipēſas litis iferre aduerſario ſuo cogatur.

Ex qbuſdaꝫ iudicijs damnati ignominioſi fiūt ueluti furti: ui bonoꝝ raptorū iniuriaꝝ: de dolo: itez tutele mādati: depoſiti: directi ſ nō ꝓtrarijs actionib⁹: item ꝓ ſocio que ab utraqꝫ pte directa ē: ꝛ ob id qlibet ex ſocijs eo iudicio dānat⁹ ignominia notat': ſed furti qdē aut ui bonoꝝ raptoꝝ aut iniuriaꝝ aut ō dolo nō ſolū dānati notātur ignominia: ſed ꝛ pacti ꝛ recte. plurimū. n. ītereſt utrū ex delicto aliqs aut ex cōtractu debitor ſit. Diuꝫ aūt actionū iſtituēdaꝝ principiū ab ea pte edicti. pficiſcit': quaꝫ pretor edicit ō in ius uocādo. utiqꝫ eni ī primis aduerſarius ī ius uocand⁹ eſt. i. ad eum uocandus eſt q ius dicturus ſit qua pte pretor parēt⁹ ꝛ patronis. Itē parentib⁹ liberiſqꝫ patronoꝝ ꝛ p̄ſonaꝝ hūc preſtat honorē ut nō aliter liceat liberis libertiſqꝫ eos ī ius uocare q̄ſ ſi id ab ipſo pretore poſtulauerit ꝛ impetrauerit. ꝛ ſiqs aliter uocauerit: i eum penā ſolidorū quinquaginta cōſtituit.

De officio iudicis.

Superest ut ō officio iudicis diſpiciamus. Et qdem in primis illō obſeruare ōbet index: aut aliter nō iudicet q̄ſ qđ legib⁹ aut cōſtitutionibus aut moribus ꝓdituꝫ eſt: Ideoqꝫ ſi noxali iudicio aditus eſt obſeruare debꝫ

cā: vel ex ſtipulatu ad rē tradēdā. ſi aūt ī q̄titate vel ī genere aliqđ petat': tūc a petitōe actoris abſoluit' vel ꝓdēnat' i re petita.

q Cū fructib⁹. ſz ō qb⁹ fructib⁹ loqt' hic: nūqđ de nālibus. vt ō pomis ꝛ ceraſis ꝛ ſilib⁹: an ꝙ ō iduſtrialib⁹. Rn. ō naturalibus nō. qꝛ illi aut extāt: ꝛ tūc p rei ven. petūt': ſicut res ipſa: cū nullus etiā bo. fi. poſſ. facit ſuos: vt. ff. de vſur. l. fructus. aut nō extāt: et tūc nō tenet': cum nec hēat nec dolo fecerit quo minus haberet. ſz ꝓditōe ſine cā eſtimatio debet'. ff. ſi cer. pe. l. ſi ꝛ me. ꝛ vtroqꝫ caſu ceſſat officiū iudicis: de quo hic agit': cū iure actionis petāt'. Itē de induſtrialibus nō ſi a bo. fi. percepti ſunt: qꝛ ꝓcipiendo eos: ꝛ ſeparādo a ſolo ſuos facit. et lucrat': vt ſ. ō re. diui. §. ſiquis a nō dño. ſiue habeat titulū ſiue non. vt. ff. qui. mo. vſufr. amit. l. ſi vſuf. ꝛ. ff. fin. re. l. iiij. §. pe. ſi āt nō ſeparauit adhuc ipſius fūdi ſunt: vt. ff. ō rei vē. l. fructus. ſz dic ō induſtrialibus loqui: qui fūt ꝓcepti: ſz fūt ꝓſūpti a bo. fi. poſſ. nā cū ſint facti poſſeſſoris non rei ven. ſed iudicij officio petunt': vt hic. ꝛ. C. ō rei vē. l. certū. §. bona fi. ſi aūt male fidei ſit de ꝓſūptis tenebit' ꝓditione ſine cā: ō extātibus rei uē. nō dico eadē rei uē. qua petit' res: ſz alia oīo: lz ī peti. here. ſit ſecus. ut. C. ō rei' uē. l. certū. i. §. De ꝓcipiēdis aūt tenet' officio iudi. ut. ſ. eo. §. illoꝝ. ꝛ. ff. de rei uen. ſi nauis. §. fi. ſi vō ma. fi. poſſ. titulū hēat de ꝓſumptis tenet' ꝓdi. ſine cauſa. de extantibus rei uen. a ꝓcipiendis ꝓpter ti. excuſat': ut. C. de rei uen. ſi fundū. niſi ī quatuor caſibus ubi de ꝓcipiendis tenetur qui hz titulū: quos dic ut ſ. dixim⁹ ō re. diui. §. ſiquis a non dño.

r Si in pūti. nota in actione in rē incōtinenti fieri execution̄e ſecus in perſonalibus. quia quatuor menſium ſpatium datur: ut ſ. de ac. §. quedam. ꝛ. C. de uſu. rei iudi. l. ij. ꝛ. iij.

s Et ſi hereditas petita. ſi hereditatis petitione actum ſit ꝛ cō dēnatio ſecuta: nā ꝛ ipſa ē in rē ꝛ in p̄ſonā ut ſ. de ac. §. q̄dam.

t Petitione: ut reſtituantur fructus cū re: ut ſ. primo. §.

v Nō ꝓcepit. ſ. qui titulū nō hēbat. al' ab alijs ꝓcipiēdis excuſatur: ut modo dixim⁹.

x Actione. ſ. in rem ꝛ pe. he.

y Pene. pene dicit qꝛ ī petitiōe here. ueniunt eadē rōne qua res: ſz in rei uen. alia ē rei uēdicatio ꝓ re. alia ꝓ fructib⁹.

z Ratio. hoc ē vez p rei uend. uel p iudicis officiū: ſz p ꝓditionē ſine cā ſic cuꝫ bonuꝫ ꝛ equuꝫ ſit: ut. ff. ſi cer. pe. l. ſi ꝛ me.

a Percepti. niſi infans uel pupillus fuerit poſſeſſor: ut. ff. de rei. uen. l. ꝙ infans. §. i.

b Uſucapta. Sz quō potuit uſucapi: cuꝫ interruptōe fcā ī actione ad exhibendum uideat' facta etiā in rei uen. ut. C. de āna. excep. l. fi. Rn. ſm Jo. lex illa intelligitur in vtriſqꝫ caſibus ibi

de offic iudicis
de publicis iudiciis

i littera posuis:non alias:vt.ff.ad exhibēdū.l.iul.i fi. Alij oñt ūlā generaliʒ intelligi p.l.ff.de iud.solemnis. Et qō dicit circa res mobiles intellige hic de quibus nō interrūpit vsucapio p lit.ꝓte.vt.ff.de rei ven.l.si post.ꝑma sñia vioꝛ est.

c Actum.ꝛ obtentum. neget.ff.ad exhib. de eo.si iusta.

d Tamē caueat:vt.ſ.e.§.ſʒ si ante rem iudicataʒ interceſſit:ratio nez debet habere iudex. q si neget is cum quo ad exhibendum actūʒ est i presentī se exhibere posse:ꝛ tē pus exhibēdi causa petat:idqʒ sine frustratione postulare videatur da ri ei debet:vt tamē caueat se restitu turū. q si neqʒ statim iussu iudicis rē exhibeat:neqʒ postea exhibitu rum se caueat:condemnādūs sit in id quod actoꝛis itererat:si ab initio res exhibita eēt. Si familie hercīſ cunde iudicio actū sit:singulas res singulis heredib⁹ adiudicare debet ꝛsi in alterius personā pregrauare videatur adiudicatio debet hunc i uicē coheredi certa pecunia sicut iā dictū est condemnare. Eō quoqʒ nomine quo heredi quisqʒ suo con demnādus est:q solus fructus he reditarii fundi perceperit:aut rē he reditariam corrupit aut cōsumpsit: que qdeʒ similiter iter plures quo qʒ q̄ʒ duos coheredes subsequūt. Eadēm quidem interueniūt ꝛsi cō muni diuidūdo de pluribus reb⁹ actū sit.q si de vna re veluti de fun do:siquidē iste fūdus cōmode regi onibus diuisionez recipiat:partes eius singulis adiudicare debet:ꝛsi vnius pars ꝓgrauari videbit is iui cē certa pecunia alteri ꝓdemnādus est.q si commode diuidi non pos sit⁹ veluti si hō forte:aut mulus de quo actuʒ sit:tūc totus vni adiudi candus est. Si⁹ finiū regundoꝛum actū fuerit:dispicere debet iudex: an necessaria est adiudicatiō:que sa ne vno casu necessaria ē si euidētio ribus finibus distigui agros com modius sit q̄ʒ olim fuisset distincti Nam tunc necesse est ex alterius agro partem aliquaʒ alterius agri domino adiudicare:quo casu ꝓue niēs est vt is alteri certa pecunia de beat condemnari. Eo quoqʒ nomi ne cōdemnandūs est quisqʒ hoc iu dicio:q forte circa fines aliqd ma licioſe commisit.verbi gratia: quia lapides finales furatūs ē:vel arbo res finales concidit Contumaciē quoqʒ nomine quisqʒ eo iudicio cō demnatur:veluti siquis iubente iu dice metiri agros passus nō fuerit Quod autez in istis iudiciis alicui adiudicatum sit:id statim eius fit cui adiudicatum est.

De publicis iudiciis. Rubrica.

Publicā iudicia neqʒ per ac tiones ordinātur:nec omnino quicqʒ similē habent cum ce teris iudiciis de qbus locuti sum⁹ magnaqʒ diuersitas eoꝝ est ꝛ in i stituendis⁹ ꝛ i exercendis. Publi cā autem dicta sunt:q cuius ex po pulo executio eorum plerūqʒ⁹ dat. Publicoꝝʒ iudiciorum quedam capitalia sunt:quedā non capitalia Capitalia dicim⁹ q̄ vltimo⁹ suppli cio afficiūtur:vel aque ꝛ ignis iter dictiōne uel deportatōe vl metallō Cetera siquā infamiā irrogāt cū dā no pecuniario:hec publica qdē sūt nō tñ capitaliā Publica aūt iudi cia hec sunt:lex iul.maiestatis q̄ in eos qui contra imperatoꝛem vel rē r Be publicis.quia ciuilia iudicia dicta sūt vsqʒ adhuc ꝛ etiā quedam criminalia .ſ.circa priuata delicta:vt s. in princi.huius quarti libri vsqʒ ad titulū de actionib⁹. ideo nūc ponit de publicis actionibus.

s Ublica. p actiōes imo p accusatōes.

Similē.hoc vbū nimis large positum sic in tellige: quia in ciuilib⁹ agi tur vt aliquid detur:ſʒ hic vt puniatur accusatus.ꝛ ita considerata petitione con querentis nihil habēt simi le inspecto fine nec i princi pio.cum vnum per actionē alterum per accusationem instituitur: nec in exercitio cum in ciuilibus ꝓbet actoꝛ tantuʒ.vt.C. de eden.l. qui accusare.sed in criminalib⁹ actoꝛ ꝛ reus quādoqʒ.vt.C. de abo.l.fallaciter. ꝛ.C.de fal.l.vbi. In alijs autē mul ta sunt similia.nam in vtrisqʒ fit libellus. vt.C. de lit. ꝓte.auten. offeratur. ꝛ.ff.ō accu.l.libelloꝝ. Item in vtrisqʒ de calumnia iurat⁹: vt.C. de iureiu.l.i. in prin. ꝛ.C.de fide instru.l.vlti. ſʒ quidam dixerunt cōtra. vt ar.ff.de bo.eoꝛ.l.i.

v Et instituēdis.sed qualiter formatur libellus. R. sic vt ꝓtineat nomē accusantis ꝛ accusati: ꝛ ānū ꝛ mensem quo ꝓmissum fuit crīmen:ꝛ locū vbi fuit ꝓmissum: ꝛ cō sules sub quibus est admissum. Item dies dati libelli oꝛ inseri:ſʒ dies cō missi criminis vel hora nō ē necesse: vt.ff.de accu.l.libelloꝝ.in prin.ꝛ in auc.de exhi.re.§.suscepto.col.v.ꝛ hʒ hoc locum in publico ꝛ in priuato noie qñ criminaliʒ agit⁹:vt.ff.de priua.delic.l.fi.qñqʒ tñ hec solēnitas ñ est necessaria: vt in leui crimine:vt.ff.de accu.l.leuia.ꝛ.C. de accu. l. ea que.ꝛ idē i casib⁹ in qb⁹ sine accusatoꝛe quis dānari pōt. qui.ſ.casus his legibus notant⁹.ff.ad.l.iul.de adul.l.i.§.si publico.ꝛ ō testa.l.nullū. et .C.ō.ꝓba.l.pe.ꝛ.ff.ō suspec.tu.l.utoꝛ.§.ꝓterea.ꝛ.C.ō cal.l.i.ꝛ.ff. ō bo. li.l.q cū maioꝛ.§.si libertus.ꝛ idē in notorio crimine:vt dixim⁹ p.l.C.ō ac.l.ea q.ad idez in crimine falsi ſm B. vt.C.ō fal.l.vbi. Sed Jo.ō. et dicit q ibi principaliter fuit accusatio falsi instituta.

x Publica. hec est rō quare dicantur publica.ſ.quasi populi sit.s. de suspec.tu.§.ꝓsequens.ꝛ intellige q: al' possit esse habilis ad accusandū. non alias.ff.de accu.l.qui accusare.

y Plerunqʒ.hoc tō dicit:quia qñqʒ est publica accusatioꝛ:ꝛ tñ non ꝓpe tit cuilibet ius accusandi:vt in crimine suppositi partus:vbi accusant so li parētes:vt.ff.ō fal.l.lege cornē.§.i. Item ꝓpter accusationē adulteriꝝ:q̄ primo defertur certis personis:vt.C.ad.l.iul.de adul.l.quāuis.

ʒ Publicoꝝ.facit.ff.eo.l.ij. Accursius.

a Ultimo.quod interpretamur mortem.vt.ff.de pe.l.finali.

b Interdictione.que est moꝛs ciuilis:vt.ff.de contrata.l.ij.in fine.

c Metallo.has penas expone:vt diximus.s.q.mo.ius pa. po.sol. §. cū aūt. d Infamiā.vt i.l.iul.ō vi pri.ꝛ.j.e.§.itē.l.iul.ō vi publica.

e Capitalia.ꝛ ista appellantur relegati nes:vt.ff.eo.l.ij.in.§.finali.

f Soliti sunt.cum effectu:tamen sola voluntas sufficit.vt.C.ad.l.iul. ma.l.quisquis. Accursius florentinus legum doctoꝛ excellentissimus.

non pōt iudicis sñia ꝓpatus:a qua nō fuit appellatū. Item nec ob.q sñia lata in actōe psonali reo absoluto q remanet debitoꝛ.vt.ff.de ꝓdi. ind. .l.iul.qꝛ illud hʒ locū in obligatione:que est res incoꝛporalis: hic aūt di cim⁹ de dñio rei coꝛporalis:qō facile ꝛ ꝓsus pōt separari ab vno ꝛ alijs vari:ſʒ nō sic in incoꝛporali:vt.ff.ꝓ socio.eo vo.

g Anime. i. animati corporis. nã anima non in hominis sed in potestate dei consistit. sic. C. de sacrosan. ec. l. sancimus. in fine.

b Et memoria. i. dicere etiã post mortẽ põt accusari: vt bona deferantur in fiscum. et auferendo heredibus tanq̃ indignis. vt. C. ad. l. iul. ma. .i. qsqs. ꝛ. l. se. Et qõ diximus post mortẽ accusari: intelligas in duobus capitulis illius. l. hoc est cũ q̃ principẽ: vel q̃ rẽpu. ẽ aiatus. i. nixus ad malum. al finitur morte vt cetera crimina: vt. ff. ad. l. iul. maiest. l. i.

i Item lex iulia. scilicet inter publica iudicia numerã

k Que. s. lex iulia: de adulterijs. Accursius.

l Panit. sacrilegos enim nuptiarũ gladio feriri opꝛ: vt. C. de adul. l. quãuis. i fi.

m Masculis. naꝫ ex hoc casu armant iura vt gladio feriantur. vt. ff. ad. l. iul. de adul. l. capite. v. melius. C. ad. l. iul. de adulte. l. cuꝫ vir nubit. Accursius.

n Lege iulia. s. de adulte. naꝫ habet hec lex multa capitula: vt. ff. de mino. l. auxiliũ. §. ſꝫ vt. ꝛ. ff. ad. l. iuli. de adul. l. capite quinto.

o Sine vi. quid si vi habetur. ĵ. e. §. sin aũt periuriuꝫ

p Viduaꝫ. adũcias. vel in puerũ: ꝛ dic de vidua ꝛ de virgine: nisi sint meretrices vel licite concubine: vt hic subijcit honeste. ꝛ. ff. ỏ adulte. l. stupriũ. §. i.

q Humiles. dic vt. C. de incest. nup. l. humilem.

r Cuꝫ relegatione. hec distinctio pene fallit in tribus casibus in quibus p̃mittit stupriũ: ꝛ tñ maior pena imponitur. Primus est siqs in puerum p̃mittit. quia tũc gladio punitur. vt s̃ eo. §. Item ꝛ qñ tutor stupraverit eaꝫ cuius est tutor. vt. C. si tu. pupil. fuã. l. i. Itẽ si fuerit stupꝛata aliqua a suo p

publicam aliquid molitꝛ sunt: suũ uigorem extendit: cuius pena aniẽ amissionẽ sustinet ꝛ memoriaᵇ rei ẽt post mortem dãnatur. Item lex iul. de adulteriis coercẽdis que non solum temeratores aliaꝫ nuptiaruꝫ gladio punit sed ꝛ eos qui cum masculis nephandã libidinẽ exercere audẽt. sed eadẽ lege iuliã etiã stupri flagitiũ punitur: cuꝫ qs sinẽ ui uel uirginem uel uiduãᵖ honeste viuentẽ stupꝛauerit. penã aũt eãdem lex irrogat peccatoribus si honesti sunt publicationeꝫ partis dimidie eoruꝫ bonoꝝũ: si humiles coꝛporis coertionem cũ relegatiõe.

Itẽ lex cornelia de sicariis q̃ homicidas ultoꝛe ferro p̃sequitur uꝫ eos qui homines occidendi causa cũ telo ambulãt. Telum autẽ ut Caius noster ex iterpꝛetatõe legũ xii. tab. scriptũ reliquit. uulgo quidẽ id appellatur quod ab arcu mittitur: sed ꝛ oẽ significatur quod manu cuiusdã mittitur. sequitur ergo ut lignuꝫ ꝛ lãpis ꝛ ferrum hoc nomine p̃tineatur. dictuꝫq̃ ab eo q̃ in longinquuꝫ mittitur a grecã uoce figuratuꝫ: ꝛ hanc significationẽ inuenire possumus ꝛ i greco noiẽ quod nos telũ appellamus illi telon appellãt: admonent nos epigrammata i zerophilo verbis cautissime scripta. Sicarii autẽ appellantur a sica: eo q̃ significat ferrũ ideſt cultrũ. Eãdẽ lege ꝛ venefici capite dãnant qui artibᵇ odiosis taꝫ venenis q̃ſ susurisᵈ magicis homies occiderit: vel mala medicamẽta publice vendiderint. Alia deinde lex asperrimũ crimẽ noua pena p̃sequitur: que pompeia ỏ paricidis vocatur: q̃ cauet ur si qs parẽtis aut filie: aut oĩno affinitatis eius: que nũcupatio paricidii continetur facta p̃petrauerit: siue clam siue palam id ausus fuerit: necnõ id cuius dolo malo id factũ est: vel cõscius crimis existit: licet extrãneus sit: pẽa paricidii puniet. ꝛ neqꝫ gladio neqꝫ ignibus: neqꝫ vlli alii solẽni pene subiicitur: sed insutus culeo cuꝫ cane ꝛ gallo gallinaceo ꝛ vipera ꝛ simia: ꝛ inter eas ferales angustias cõꝛehensus: sm q̃ regiõis q̃ litas tulerit vel in vicinũ mare uꝫ amnẽ p̃iiciatur: ut omniũ elemẽtoꝝ usu uiuus carere incipiat: ꝛ ei celuꝫ supstiti terra mortuo auferatur.

Siquis autem alias cognatiõe uel affinitate p̃sonas p̃iunctas necauerit: penaꝫ legis cornelie ỏ sicariis sustinẽbit. Itẽ lex cornelia de falsis queꝛẽt testamẽtaria uocat penã irrogat ei qui testamẽtuꝫ uel aliud instrumentũꝝ falsum scripserit: signauerit: recitauerit: subiecerit uel signum adulterinum fecerit sculpserit: exp̃serit: sciẽs dolo malo: eiusq̃ legis pena i suos ultimũ supplicii est: qỏ ꝛ in lege de sicariis ꝛ veneficis seruatur. i liberos uero deportatio. Itẽꝫ lex iulia de ui publica seu p̃uata aduersus eos exoritur qui uim uel armatã uel sine armis p̃miserint. sed siquidẽ armata uis arguatur: deportatio ei ex lege iulia ỏ ui publica irrogat. si uero sine armis: in tertiã ptem bonoꝝ suoꝝ publicatio iponitur. si aũt p

f Parentis. accipe parentes ꝛ filios vsq̃ ad infinitum. vt. ff. de in ius vo. l. quiq̃. §. fi. ꝛ. l. si hac. §. liberos.

g Affinitatis. al affinitatis: ꝛ al affectionis.

b Continetur. sed qui sunt qui hac appellatione p̃tinent. Rn superiores ꝛ inferiores vt diximus. Item collaterales. vt fratres p̃sobrini ꝛ patrueles ꝛ primiores eis. Itẽ affines quidã vt vxoꝛ: nurus. gener. vitricᵒ. preuignus. ꝛ socerꝛ: ꝛ etiam patronᵍ vt. ff. eo. l. i. ꝛ. l. sed sciendum: ꝛ. l. cum pater.

i Perpetrauerit forte ꝛsi non occiderit secundũ pla. ꝛ facit pro eo. ff. e. .l. i. i fi. vel dic illũ specialem casum.

k Extraneus. nõ extraneũ plus puniri q̃ si ipse occidisset: vt hic. et. ff. e. l. vtrũ. ꝛ. l. sciẽte.

l Uel in amnem .i. flumẽ. vel si hec vicina nõ sunt: bestijs subijcit vt. ff. e. l. penultima.

m Sustinebit. sꝫ nonne ꝛ qui superiores p̃sonas occidit hac lege cornelia tenetur. videt q̃ sic: vt. ff. eo .l. ĵ. Sed contra. C. e. .l. i. dic ergo q̃ hac lege cornelia tenetur: sed non accusatur. vel dic secũdũ Joꝛ q̃ non tenetur capitali eadem pena: sed maioꝛ hic imponitur.

n Testamẽtaria. ideo sic dicta: quia de testamento falso ibi agitur. Accursius florentinus legum doctoꝛ.

o Instrumentum. s. emptionale vel alicuius contractus.

p Scripserit. ꝛ ita veritatem mutauit. vt in auten. de fide instrumen. §. i. in principio.

q Signauerit. i. sigillum q̃ in testamẽtis apponit: vt s̃ de test. §. postea. Itẽ signũ quod chartis imponitur: vt q̃ſq̃ facilꝫ fiat p̃patio ex instrumentis: vt in auc. de fide instru. §. oportet.

r Supplicii. quod interpretamur mortẽ. vt. ff. de pe. l. vltima

s Deportatio. ꝛ omniũ bonoꝝ publicatio. ꝛ sic nota q̃ ex eodẽ p̃misso plus serui q̃ liberi puniuntur: vt hic. ꝛ. ff. ad. l. corne. de fal. l. i. §. penultimo. ꝛ. ff. si ex noxa. causa agatur. l. penultima. ꝛ .ff. de pe. l. in seruoꝝ. imo ꝛ inter liberos magis puniuntur minoꝛes q̃ maioꝛes: vt. ff. de incen. rui. nau. l. pedius.

t Itẽ lex. no a maioꝛitate delicti maioꝛẽ penã imponi. vt hic. ꝛ. C. ad. l. iul. de vi. l. i. ꝛ facit s̃. de interdic. §. qui autem. Item hic damnatus fit infamis: vt. ff. ad. l. iul. de vi pri. l. i. i. ℞.

v Si autem. dixit supra qñ sine vi aliquis cõmiserit stupꝛuꝫ: vt s̃. e. §. nunc quando vi. vel continua eũ superiori proxi. §.

x Constitutionis. vt. C. de rap. vir.

y Publicam. s. ciuitatis romane: non alterius: vt. ff. de fur. l. ob pecuniam. ꝛ. ff. ad. l. iul. pe. l. iiij. §. penultimo.

z Sacram: vt calices ꝛ thuribula: que sacra sunt. vt s̃. de reꝝ di. §. nullus. Accursius.

a Religiosam: vt oꝛnamenta sepulchꝛoꝝum.

g Anime. i. animati corporis. nã anima non in hominis sed in potestate dei consistit. sic. C. de sacrosan. ec. l. sancimus. in fine.

b Et memoria. i. dicere etiã post mortẽ põt accusari: vt bona deferantur in fiscum. et auferendo heredibus tanq̃ indignis. vt. C. ad. l. iul. ma. .i. qsqs. ꝛ. l. se. Et qõ diximus post mortẽ accusari: intelligas in duobus capitulis illius. l. hoc est cũ q̃ principẽ: vel q̃ rẽpu. ẽ aiatus. i. nixus ad malum. al finitur morte vt cetera crimina: vt. ff. ad. l. iul. maiest. l. i.

i Item lex iulia. scilicet inter publica iudicia numerã

k Que. s. lex iulia: de adulterijs. Accursius.

l Panit. sacrilegos enim nuptiarũ gladio feriri opꝛ: vt. C. de adul. l. quãuis. i fi.

m Masculis. naꝫ ex hoc casu armant iura vt gladio feriantur. vt. ff. ad. l. iul. de adul. l. capite. v. melius. C. ad. l. iul. de adulte. l. cuꝫ vir nubit. Accursius.

n Lege iulia. s. de adulte. naꝫ habet hec lex multa capitula: vt. ff. de mino. l. auxiliũ. §. ſꝫ vt. ꝛ. ff. ad. l. iuli. de adul. l. capite quinto.

o Sine vi. quid si vi habetur. ĵ. e. §. sin aũt periuriuꝫ

p Viduaꝫ. adũcias. vel in puerũ: ꝛ dic de vidua ꝛ de virgine: nisi sint meretrices vel licite concubine: vt hic subijcit honeste. ꝛ. ff. ỏ adulte. l. stupriũ. §. i.

q Humiles. dic vt. C. de incest. nup. l. humilem.

r Cuꝫ relegatione. hec distinctio pene fallit in tribus casibus in quibus p̃mittit stupriũ: ꝛ tñ maior pena imponitur. Primus est siqs in puerum p̃mittit. quia tũc gladio punitur. vt s̃ eo. §. Item ꝛ qñ tutor stupraverit eaꝫ cuius est tutor. vt. C. si tu. pupil. fuã. l. i. Itẽ si fuerit stupꝛata aliqua a suo p

publicam aliquid molitꝛ sunt: suũ uigorem extendit: cuius pena aniẽ amissionẽ sustinet ꝛ memoriaᵇ rei ẽt post mortem dãnatur. Item lex iul. de adulteriis coercẽdis que non solum temeratores aliaꝫ nuptiaruꝫ gladio punit sed ꝛ eos qui cum masculis nephandã libidinẽ exercere audẽt. sed eadẽ lege iuliã etiã stupri flagitiũ punitur: cuꝫ qs sinẽ ui uel uirginem uel uiduãᵖ honeste viuentẽ stupꝛauerit. penã aũt eãdem lex irrogat peccatoribus si honesti sunt publicationeꝫ partis dimidie eoruꝫ bonoꝝũ: si humiles coꝛporis coertionem cũ relegatiõe.

Itẽ lex cornelia de sicariis q̃ homicidas ultoꝛe ferro p̃sequitur uꝫ eos qui homines occidendi causa cũ telo ambulãt. Telum autẽ ut Caius noster ex iterpꝛetatõe legũ xii. tab. scriptũ reliquit. uulgo quidẽ id appellatur quod ab arcu mittitur: sed ꝛ oẽ significatur quod manu cuiusdã mittitur. sequitur ergo ut lignuꝫ ꝛ lãpis ꝛ ferrum hoc nomine p̃tineatur. dictuꝫq̃ ab eo q̃ in longinquuꝫ mittitur a grecã uoce figuratuꝫ: ꝛ hanc significationẽ inuenire possumus ꝛ i greco noiẽ quod nos telũ appellamus illi telon appellãt: admonent nos epigrammata i zerophilo verbis cautissime scripta. Sicarii autẽ appellantur a sica: eo q̃ significat ferrũ ideſt cultrũ. Eãdẽ lege ꝛ venefici capite dãnant qui artibᵇ odiosis taꝫ venenis q̃ſ susurisᵈ magicis homies occiderit: vel mala medicamẽta publice vendiderint. Alia deinde lex asperrimũ crimẽ noua pena p̃sequitur: que pompeia ỏ paricidis vocatur: q̃ cauet ur si qs parẽtis aut filie: aut oĩno affinitatis eius: que nũcupatio paricidii continetur facta p̃petrauerit: siue clam siue palam id ausus fuerit: necnõ id cuius dolo malo id factũ est: vel cõscius crimis existit: licet extrãneus sit: pẽa paricidii puniet. ꝛ neqꝫ gladio neqꝫ ignibus: neqꝫ vlli alii solẽni pene subiicitur: sed insutus culeo cuꝫ cane ꝛ gallo gallinaceo ꝛ vipera ꝛ simia: ꝛ inter eas ferales angustias cõꝛehensus: sm q̃ regiõis q̃ litas tulerit vel in vicinũ mare uꝫ amnẽ p̃iiciatur: ut omniũ elemẽtoꝝ usu uiuus carere incipiat: ꝛ ei celuꝫ supstiti terra mortuo auferatur.

Siquis autem alias cognatiõe uel affinitate p̃sonas p̃iunctas necauerit: penaꝫ legis cornelie ỏ sicariis sustinẽbit. Itẽ lex cornelia de falsis queꝛẽt testamẽtaria uocat penã irrogat ei qui testamẽtuꝫ uel aliud instrumentũꝝ falsum scripserit: signauerit: recitauerit: subiecerit uel signum adulterinum fecerit sculpserit: exp̃serit: sciẽs dolo malo: eiusq̃ legis pena i suos ultimũ supplicii est: qỏ ꝛ in lege de sicariis ꝛ veneficis seruatur. i liberos uero deportatio. Itẽꝫ lex iulia de ui publica seu p̃uata aduersus eos exoritur qui uim uel armatã uel sine armis p̃miserint. sed siquidẽ armata uis arguatur: deportatio ei ex lege iulia ỏ ui publica irrogat. si uero sine armis: in tertiã ptem bonoꝝ suoꝝ publicatio iponitur. si aũt p

f Parentis. accipe parentes ꝛ filios vsq̃ ad infinitum. vt. ff. de in ius vo. l. quiq̃. §. fi. ꝛ. l. si hac. §. liberos.

g Affinitatis. al affinitatis: ꝛ al affectionis.

b Continetur. sed qui sunt qui hac appellatione p̃tinent. Rn superiores ꝛ inferiores vt diximus. Item collaterales. vt fratres p̃sobrini ꝛ patrueles ꝛ primiores eis. Itẽ affines quidã vt vxoꝛ: nurus. gener. vitricᵒ. preuignus. ꝛ socerꝛ: ꝛ etiam patronᵍ vt. ff. eo. l. i. ꝛ. l. sed sciendum: ꝛ. l. cum pater.

i Perpetrauerit forte ꝛsi non occiderit secundũ pla. ꝛ facit pro eo. ff. e. .l. i. i fi. vel dic illũ specialem casum.

k Extraneus. nõ extraneũ plus puniri q̃ si ipse occidisset: vt hic. et. ff. e. l. vtrũ. ꝛ. l. sciẽte.

l Uel in amnem .i. flumẽ. vel si hec vicina nõ sunt: bestijs subijcit vt. ff. e. l. penultima.

m Sustinebit. sꝫ nonne ꝛ qui superiores p̃sonas occidit hac lege cornelia tenetur. videt q̃ sic: vt. ff. eo .l. ĵ. Sed contra. C. e. .l. i. dic ergo q̃ hac lege cornelia tenetur: sed non accusatur. vel dic secũdũ Joꝛ q̃ non tenetur capitali eadem pena: sed maioꝛ hic imponitur.

n Testamẽtaria. ideo sic dicta: quia de testamento falso ibi agitur. Accursius florentinus legum doctoꝛ.

o Instrumentum. s. emptionale vel alicuius contractus.

p Scripserit. ꝛ ita veritatem mutauit. vt in auten. de fide instrumen. §. i. in principio.

q Signauerit. i. sigillum q̃ in testamẽtis apponit: vt s̃ de testa. §. postea. Itẽ signũ quod chartis imponitur: vt q̃ſq̃ facilꝫ fiat p̃patio ex instrumentis: vt in auc. de fide instru. §. oportet.

r Supplicii. quod interpretamur mortẽ. vt. ff. de pe. l. vltima

s Deportatio. ꝛ omniũ bonoꝝ publicatio. ꝛ sic nota q̃ ex eodẽ p̃misso plus serui q̃ liberi puniuntur: vt hic. ꝛ. ff. ad. l. corne. de fal. l. i. §. penultimo. ꝛ. ff. si ex noxa. causa agatur. l. penultima. ꝛ .ff. de pe. l. in seruoꝝ. imo ꝛ inter liberos magis puniuntur minoꝛes q̃ maioꝛes: vt. ff. de incen. rui. nau. l. pedius.

t Itẽ lex. no a maioꝛitate delicti maioꝛẽ penã imponi. vt hic. ꝛ. C. ad. l. iul. de vi. l. i. ꝛ facit s̃. de interdic. §. qui autem. Item hic damnatus fit infamis: vt. ff. ad. l. iul. de vi pri. l. i. i. ℞.

v Si autem. dixit supra qñ sine vi aliquis cõmiserit stupꝛuꝫ: vt s̃. e. §. nunc quando vi. vel continua eũ superiori proxi. §.

x Constitutionis. vt. C. de rap. vir.

y Publicam. s. ciuitatis romane: non alterius: vt. ff. de fur. l. ob pecuniam. ꝛ. ff. ad. l. iul. pe. l. iiij. §. penultimo.

z Sacram: vt calices ꝛ thuribula: que sacra sunt. vt s̃. de reꝝ di. §. nullus. Accursius.

a Religiosam: vt oꝛnamenta sepulchꝛoꝝum.

b Furati sunt: vel etiam imiscuerūt: ita ꝙ damnificauerunt rē publicam: vt. ff. ad. l. iul. pec. l. i.

c Ministeriū. i. adiutoriū. d Suscepint. s. ad custodiēdū.

e Deportationis. deportat᷑ enim: ⁊ nō ꝙ quinquēnio durat hec actio: vt. ff. ad. l. iul. pecul. l. peculatus. Itē est ſpālis i eo ꝙ ꝫ heredes inchoe tur: vt. ff. ad. l. iul. pecul. l. finali.

f De plagiarijs. ideo sic dicta. quia orbato patre filio: vl dño seruo: hec lex punit orbantē hz. n. locum qñ ali quis distrahit alie nū seruum vel fili um ita ꝙ pater vl dñs non pōt reba bere: vt. ff. ad. l. fa. de pla. l. i. ⁊. l. lege ⁊. l. eum. ⁊. l. pe. §. fi. Itē tenet᷑ qui li ber᷑ hoiez de loco i locū transportat: vt. C. ad. l. falci. de pla. l. qm̄. ⁊ hoc si dolo facit: non ali ter: vt. ff. ad. l. fal. ō pla. l. legis fauiane. Itē hac lege tenet᷑ ſigs seruū in fuga ꝓstitutū vendat: ita vt emptio statiz teneat. vt. C. ad. l. fa. de pla. l. in fuga.

viz rapt᷑ virginis ⁊ uiduè vl scimo nialis uel alie fuerint perpetrate tunc ⁊ peccatores ⁊ hi qui opez fla gitio dederunt capite puniunt᷑ ſm nostre cōstitutionis[x] diffinitionez: ex qua hoc apertius possibile ē sci re. Itē lex iulia peculatus eos pu nit qui publicam[y] pecuniā uel rem sacrāz uel religiosaz[a] furāti fuerint. sed siquidē ipsi iudices tempore ad ministrationis publicas pecunias subtraxerint: capitali animaduersi one puniuntur ⁊ non solum hi: sed etiā qui ministerium ēis ad hoc ex hibuerit: uel qui subtractaſ ab eis scientes susceperint[a]. alii vero qui i hanc legē inciderint: pene deporta tionis[c] subiiciētur. Est ⁊ inter pu

g Interdū. s. maior. cē. aliqñ mi norē capitalē: cū capitalis al᷑ sit minor al᷑ maior. nā ingenu᷑ nobi lis in metallū. ignobilis gladio ferit᷑. seruus vt libert᷑ bestijs subijcit᷑. vt. C. ad. l. fal. de pla. l. fi. ⁊. ff. ad. l. fal. l. fi. in fi. Itē q̄dā ciuilis pena oli ponebat᷑: q̄ cessat hodie: vt. ff. e. l. fi.

h Julia. q̄ hz locū in quatuor casib᷑. Primo siqs dederit clā pecuniā: vt aliquē sortiat᷑ bonorē. nō in ciuitate romana. nā ibi cessat hec lex: cū princeps ibi eligat: vt. ff. ad. l. iul. de ambi. l. i. i prin. Jō dixi clā. q: palā pōt. vt. ff. de pollic. l. i. §. i. ⁊. ff. ō of. p̄si. l. barbari᷑. Secūdo hz locū cū qs stat in magīatu vltra ānū: ut. C. ad. l. iul. ō ābi. l. i. Tertio siqs igredit᷑ domū iudicis cogno scētis de cā criali: ut. ff. ad. l. iul. de ambi. l. i. Itē i quarto siqs iudex nouū uectigal instituerit: ⁊ ē pena cētū aureoz: ut. ff. ad. l. iul. de ambi. l. i. ſz in casu deportat᷑. q̄. s. bis idē officiū ē assecu tus: ut. C. ad. l. iul. de ambi. l. i. ſz fallit i assessore: ut. C. ō assess. l. liceat. Itē in ꝓcōsule. ut. ff. de of. pcon. l. antepe. uel dic ibi sex fastibus. i. sex mensibus. q: tm̄ durabat eius officium.

i Repetūdaz. q̄ hz locū qñ iudex p pecuniā facit aliquid vel omittit. vt. ff. ad. l. iul. repe. l. i. iij. iiij. v. vi. ⁊. vij. esculculētū tñ pōt accipe iure vete ri: dūmō nō nimis magnū: vt. ff. de of. pcon. solēt. in fi. ſz iure nouo nō: nisi qñ deficeret salariū. vt i auc. scrip. exēpla. cē. i medio p̄me col. pena aūt huius. l. ē ciuilis in q̄druplū. vt. C. ad. l. iul. rep. l. i. criminalis extra ordinē: vt. ff. ad. l. iul. repe. l. iul. §. hodie.

blica iudicia lex fauia ō plagiarijs[f] que interdum capitis penam ex sa cris constitutiōibus irrogat: inter dum[g] leuiorem. Sunt preterea pu blica iudicia lex iūlia de ābitu: lex iulia repetundārum: ⁊ lex iulia de[k] annona: ⁊ lex iulia de residuis: que de certis capitulis loquūtur: ⁊ ani me quidem amissionez nō irrogāt aliis autem penis eos subiiciūt[m]: qui precepta ēarum neglexerint.

Sed de publicis iudiciis hec ex posuimus: ut nobis possibile sit sīū mo[o] digito ⁊ quasi p̄ indicem ea tetigisse. Alioquin diligentior ex scientia uobis ex latioribus digesto rum seu pandectaz libris deo ꝓpi cio aduentūra est.

k De ānona. hec lex locuz hz quotiēs quis facit vt an nona carior sit, ⁊ ē pena i eo statuta. xx. aureoz. vt. ff. ad. l. iul. de āno. l. ij.

l De residuis. ⁊ hec lex lo cū hz: qz aliqd supfuit ex ali qua administratōe publica ⁊ ipe in vsuz suū puertit cui erat illa admīstratio p̄miſ ſa. vt. ff. ad. l. iul. pecu. l. ij. ⁊ l. iij. §. lege. pena aūt hui᷑ l. est in tertia parte: quā ac cepit ampliuſ ꝙ dz: qđ pla. sic dicit vt eēt i q̄druplū. vl dic amplius tertia parte. qz punit᷑ i simplū: ⁊ i tertia pte simpli: vt. ff. ad. l. iul. pecu. l. iij. §. ſz ⁊ qui pecuniā. in fi. maxime quia pene restrin gende ſunt. vt. ff. de pen. l. interpretatione.

m Subijciūt. scilicet leges predicte quatuor. Subijciunt. vel dic ꝙ ſo quitur indiffinite: vt pz in inferioribus.

n Eaz. s. legū. nā in ꝑcub᷑ ⁊ alijs que debēt de iure sortiri effectū ⁊ nō sortiūtur: iudicat lex nō ualere: vt. C. de le. ⁊ ꝓ. l. nō dubiū. Itē i crimina lib᷑ varie ꝓstituūt᷑ pene. quaz quedā sunt ordinarie: q̄. s. hñt certā penā aliqua lege inductā: vt pz p multas rubricas. ff. de pub. iudi. ⁊ i seqntib᷑ Alie sūt extraordinarie: vt. ff. ad tur. l. in priuatis. ⁊. ff. de extraor. cri. l. i. ⁊ i sequētib᷑ ti. vſq ad ti. de pu. iud.

o Sūmo. i. lōgiori digito: cuz quo qs tāgere pōt alti᷑ ꝙ cū alijs: qui dī medicus. al᷑ medius.

p Per indicē. i. p aliū digitū qui dī index. vel dic melius ꝙ hec dicta sunt vt sit index sīue demōstratio alioz dicēdoz: sicut ⁊ sub gallina ouū dimittit᷑ ad hoc vt ibi alia faciat ouа: ⁊ idē in his q aucupāt᷑ ad colūbas.

q Aduentura est: vt. ff. de pub. iudicijs. per totum librum. vſq ad libz de appellationibus qui sequitur.

Institutionū opus magna cura ac diligentia emendatū ac caractere iucundissimo impressum Venetijs ingenio ac impēsa Andree de soccijs Parmensis finit feliciter. anno domini. M. cccc. lxxxiij.

¶ Rubrice primi libri institutionū

De iusticia ⁊ iure. c. ii.
De iure naturali gētiū ⁊ ciuili. c. iij.
De iure psonaꝝ. c. iiij.
De ingenuis. c. v.
De libertinis. c. v.
Qui ⁊ ex quibus causis manumit
tere nō possunt. c. v.
De lege fusia canina tollēda. c. vi.
De his q sui vl aliēi iuris sūt. c. vi.
De patria potestate. c. vij.
De nuptijs. c. vij.
De adoptionibus. c. viij.
Quibus modis ius patrie pote
statis soluitur. c. ix.
De tutelis. c. x.
Qui testamēto tutores dari pñt. c. x.
De legitima agnatoꝝ tutela. c. xi.
De capitis diminutione. c. xi.
De legitima patronoꝝ tutela. c. xi.
De fiduciaria tutela. c. xi.
De attiliano tutore ⁊ eo qui ex lege
iulia ⁊ ticia dabatur. c. xij.
De auctoritate tutorum. c. xij.
Quibus modis tutela finitur. c. xij.
De curatoribus. c. xiij.
De satisdatione tu. ⁊ cu. c. xiij.
De excusatōib⁹ tutoꝝ vel cura. c. xiiij
De suspectis tutorib⁹ uel cura. c. xv.

¶ Secundi libri.

De rerum diuisione. c. xv.
De reb⁹ corporalibus ⁊ incor. c. xix.
De quitutib⁹ rusticoꝝ p̄diorꝝ. c. xix.
De vsufructu. c. xix.
De vsu ⁊ habitatione. c. xx.
De vsucapionibus ⁊ lōgi tpis
prescriptione. c. xx.
De donationibus. c. xxi.
Quibus alienare licet vel non. c. xxij.
Per quas personas vobis ius acquiri
tur c. xxiij.
De testamentis ordinandis. c. xxiij.
De militari testamento. c. xxiij.
Quib⁹ ñ ē pmissū facer testm̄. c. xxv.
De exheredatione liberorum. c. xxv.
De heredibus instituendis c. xxvi.
De vulgari substitutione c. xxvij.
De pupillari substitutione. c. xxvij.
Quib⁹ mōis testm̄ ifirmet. c. xxviij.
De inofficioso testamento. c. xxix.
De herd̄ū q̄litate ⁊ differētia. c. xxix.
De legatis. c. xxx.
De ademptione legatorum. c. xxxij.
De lege falcidia. c. xxxiij.
De fideicommissariis
hereditatibus. c. xxxiiij.
De singulis rebus per fideicommissum
relictis. c. xxxv.
De codicillis. c. xxxvi.

¶ Tertii libri.

De heredibus que ab intestato deferū
tur. c. xxxvi.
De legitia agnatoꝝ successiōe. c. xxxviii.
De senatusc̄ōsulto Tertuliano. c. xxxix.
De senatusc̄ōsulto Orficiano. c. xl.
De successione cognatorum. c. xli.
De gradibus cognationum. c. xli.
De seruili cognatione. c. xli.
De successione liberorum. c. xli.
De assignatione liberorum. c. xli.
De bonorum possessione. c. xlii.
De acqsitōe p arrogationē. c. xliii.
De eo cui libertatis causa bona adiiciū
tur. c. xliii.
De successiōib⁹ sublatis q̄ fiebāt p bono
rum venditiones: ⁊ ex senatusconsulto
claudiano. c. xliii.
De obligationibus. c. xliii.
Quib⁹ mōis re q̄hic obligatio. c. xliii.
De verborum obligatione. c. xliiii.
De duobus reis stipulandi ⁊ promittē
di c. xlv.
De stipulatione seruorum. c. xlv.
De diuisione stipulationuz. c. xlvi.
De inutilibus stipulatōib⁹. c. xlvij.
De fideiussoribus. c. xlviij.
De litterarum obligatione. c. xlviij.
De obligatione ex consensu. c. xlix.
De emptione ⁊ venditione. c. xlix.
De locatione ⁊ conductione. c. l.
De societate. c. l.
De mandato. c. li.
De obligationibus que ex quasi
contractu nascuntur. c. li.
Per quas personas nobis obliga
tio acquiritur. c. lij.
Quib⁹ mōis tollit obligatio. c. lij.

¶ Quarti libri.

De obligationib⁹ que ex de c. liij.
licto nascuntur.
De vi bonorum raptorum. c. lv.
De lege aquilia. c. lv.
De iniurijs. c. lvi.
De obligationibus que ex c. lvi.
quasi delicto nascuntur.
De actionibus. c. lvij.
Dō cū eo q i aliena potestate est negoci
um gestum esse dicitur. c. lxiiij
De noxalibus actionibus. c. lxv.
Si quadrupes pauperiem fe
cisse dicitur c. lxv.
De his p quos agere possum⁹. c. lxv.
De satisdationibus. c. lxv.
De ppetuis ⁊ tp̄alib⁹ actōib⁹ ⁊ q̄ ad here
des ⁊ ꝯ heredes trāseūt. c. lxvi.
De exceptionibus. c. lxvij.
De replicatiōibus. c. lxvij.
De interdictis. c. lxviij.
De pena temere litigantiū. c. lxix
De officio iudicis. c. lxix.
De publicis iudiciis. c. lxx.

Finis.

Registrum.

a
Vacat
In nomine.
x Quotidianarū
.ff. de constituta
o Capiuntur.

b
k Licet. quis
fiant ut
dit vtrunque
iure recidunt
feri. l. ii.

c
l. i. ff. illud

x De tigno
iure. fis.
q Utendi
fidenti

d
⁊ hoc quando
non enim
poterit
e Filio

e
christiano
here. ⁊ fal.
f Non potest
b Et cum

f
l Potest
z Paterne
u Placebat
aut non

g
t Prio petenda
inter actionem
y Prius
non habet

b
dicitur
blicatione
subaudit
est vera

i
facit ad
n Aquilia
dederit
tuta non

k
dari vel
causatiue
compenset
vbi prorsus

l
p Actione
vt. C. de
m Edium
in littera

Finis

De heredibus et falcidia et si [illegible] solvere noluerit
De non eligendo secundo nubentes et ut clerici [illegible]
Ut determinatus sit numerus clericorum sanctissime maioris ecclesie
De fideiussoribus et mandatoribus et solutionibus
De monachis
Quomodo oporteat episcopos et reliquos clericos ad ordinationem deduci
De non alienandis aut permutandis ecclesiasticis rebus immobilibus
2a Ut iudices sine quoquo suffragio fiant
Iusiurandum quod prestatur ab hiis qui administrationes accipiunt
Ut ecclesia romana centum annorum habeat prescriptionem
De referendariis sacri palatii
De incestis nuptiis et nephariis
De lenonibus
De defensoribus civitatum
3a De mensura ordinandorum clericorum
De mandatis principum
De triente et semisse et successionibus filiorum etc.
De filiis ante dotalia instrumenta natis
De administrantibus officiis in sacris appellationibus
4a De nuptiis
De appellationibus et intra que tempora appellari debeat
De consulibus
Ut nullus mutuans agricole teneat eius terram
Nulli creditori agricole tenere eius terras pignori etc.
De restitutionibus et ea que parit in undecimo mense etc.
De tabellionibus et ut protocolla dimittant in chartis
De ecclesiasticarum rerum immobilium alienatione et solutione
5a De iureiurando a morte prestito dato etc.
Ut preponatur nomen imperatoris documentis etc.
Generaliter non solum si fideiussores presentes etc.
Ut non fiant pignorationes pro aliis personis etc.
De exhibendis et introducendis reis etc.
Constitutio que de adscripticiis et liberis natis
Ut de cetero commutationes ecclesiasticarum rerum
Ut ea que vocantur insinuativa [illegible]
Ut clerici qui recedunt a suis ecclesiis [illegible]
Ut hii qui ingrediuntur ad appellationes etc.
Ut in privatis domibus sacra mysteria non fiant
Ut defunctorum seu funera eorum non iniurientur a creditoribus etc.
Ut immobilia ante nuptias donationis etc.
De operis novi nunciatione etc.
Ut nullus fabricet oratorii domos preter voluntatem episcopi
Ut ab illustribus et qui super eam dignitatem sunt etc.
Ut ordinarie [illegible] urbane [illegible]
6a Ut omnes iudicibus provinciarum obediant
Quibus modis naturales filii efficiantur legitimi etc.
Ut hii qui obligaverunt se [illegible] etc.
De instrumentorum cautela et fide
De hiis qui ingrediuntur ad monasterium et de [illegible]
Ut non luxurientur contra naturam neque iurent per capillos etc.
Ut de cetero liberti anulorum aureorum indigeant etc.
Apud quos oporteat monachos et ancillas conveniri etc.
De questore
Constitutio que dignitatibus et episcopatu liberat patria potestate etc.
De iudicibus et ut [illegible] eligantur [illegible]
Ut clerici apud proprios episcopos primum conveniantur etc.
De consanguineis et uterinis fratribus etc.
De armis
7a De deposito et denunciatione inquilinorum
Quibus modis naturales efficiantur sui etc.
De testibus
De immensis donationibus in filios factis
Ut sine prohibitione matres debita [illegible]
Ut [illegible] dotis [illegible]
[illegible]
De administratoribus
De creditoribus et quibus conventi [illegible]
De equalitate dotis et propter nuptias donationis et de augmento
dotis et de privilegio dotis
De [illegible]
De [illegible] dot.
[illegible]
[illegible] De appellationibus

Collatio 8a De restitutionibus [illegible] a parentibus in filios factis etc.
De restitutionibus constitutio nova
De privilegiis dotis hereticis mulieribus non prestandis
De novariis usuris [illegible]
Constitutio que [illegible] prescriptionem [illegible] annorum [illegible]
De litigiosis [illegible] ab auctore [illegible]
Ut neque miles neque federatus observet domum privatam [illegible]
Ut divine iussiones [illegible] habeant [illegible]
In medio litis [illegible]
Ut cum de appellatione cognoscitur [illegible]
Ut liceat matri et avie [illegible]
Collatio 9a De heredibus ab intestato venientibus et de agnatorum iure sublato
Ut [illegible]
De alienatione et emphiteosi et locatione etc.
Ut [illegible]
De ecclesiasticis titulis et privilegiis
Ut fratrum filii succedant etc.
De [illegible]
Ut nulli iudicum liceat habere loci servatorem [illegible]
Ut differentes iudices [illegible]
[illegible] etc.
De [illegible]
De [illegible] collegiis hereticorum
De [illegible]
De collatoribus [illegible]
De [illegible] et de [illegible]
Tituli [illegible] xxxviij
Collatio xa Incipiunt tituli libri feudorum et primo de hiis qui feudum dare possunt
et quibus modis feudum acquiratur et retineatur
De feudo guardie et gastaldie
Qui successores feudum dare possunt
Si de investitura feudi controversia fuerit
Quibus modis feudum amittatur
Episcopum vel abbatem vel abbatissam etc.
De natura feudi. De successione feudi
Qui successores teneantur
De contentione inter dominum et fidelem de investitura feudi
De [illegible] data feudi [illegible]
De [illegible] feudi [illegible]
De alienatione feudi
De feudo marchie vel comitatus vel ducatus
An agnatus succedat [illegible] in beneficio
De feudo dato [illegible] vasallis [illegible]
Quibus modis feudum amittatur
Apud quem vel quos controversia feudi diffiniatur
Constitutiones [illegible] feudi [illegible]
De beneficiis [illegible]
De feudo sine culpa non amittendo
Quo tempore miles investituram petere debeat
De contentione inter dominum et vasallum de investitura feudi
[illegible] feudum ad filias pertineat
Quibus modis feudum constituitur
Si de investitura inter dominum et vasallum lis oriatur
De feudo dato [illegible] remissa [illegible]
De [illegible] quesita
Tituli feudorum xxxvij

De feudi cognitione
Quid sit investitura feudi
Per quos fiat investitura [illegible]
Quid prius debeat an investitura vel fidelitas
Qualiter iurare debeat vasallus domino fidelitatem
De forma fidelitatis
De nova forma fidelitatis
De investitura de re aliena facta [illegible]
Qualiter olim poterat feudum alienari
Quis dicatur dux marchio comes capitaneus vel [illegible]
De successione fratrum vel de [illegible] in feudo
De fratribus de novo beneficio investitis
De investitura [illegible] a [illegible] Sempronio
De vasallo decrepite etatis qui [illegible] investire [illegible]
De investitura in maritum facta
De [illegible] feudi [illegible]
De eo qui [illegible] heredibus [illegible]
De duobus fratribus a capitaneo investitis
Quemadmodum debeat [illegible]
De controversia inter episcopum et vasallum

De vasallo tenente q̄ arma bellica deposuit
De multis vasallis q̄ homagiū est
In quibus casibus mutatur feudū
Quis possit p̄scribi amittere dī
Si vasallus de fe. alias appellatus fuerit
Si de fide sollicet
Si de feudo q̄ p̄scribi debeat
De pace tenenda
De officiatibus regni
De filiis nothis et non natis ad monarchiā
De feudo femine
Si vasallus seu dominus sit de furato
Quis possessorium vel fructuum
De feudo q̄ vacat non habente heredem
De successione veri feudi
De lege rotharis
De retento q̄ successive fuit
In multis de alienis quibus seu venedi
In quibus casibus seu quibus causis amittat
De vasallo q̄ dominum occiderit et bona
De alienis patrimonii feudi
De minori non adulto
De successione ascendentium et descendentium
De vasallo q̄ dominum suum in bello
De pena tredecim solidorum
De retentione q̄ vacat feudi
Si quis de alienis feudis
Si quis de feudo alienato
Si quis de feudo patris
Si quis de feudo matris
Si quis de feudo fratris
Si quis de feudo patrui
Si quis de feudo avi
Si quis de feudo alterius
Si quis de feudo ecclesie
Si quis de feudo regis
Si quis de feudo principis
Si quis de feudo imperatoris
Si quis de feudo ducis
Si quis de feudo marchionis
Si quis de feudo comitis
Si quis de feudo vicecomitis
Si quis de feudo capitanei
Si quis de feudo valvassoris
Si quis de feudo valvassini
Si quis de feudo militis
Si quis de feudo pedonis
Si quis de feudo alterius conditionis
Si quis de feudo alterius nationis
Si quis de feudo alterius religionis
Si quis de feudo alterius sexus
Si quis de feudo alterius etatis
Si quis de feudo alterius status
Si quis de feudo alterius professionis
Si quis de feudo alterius artis
Si quis de feudo alterius scientie
Si quis de feudo alterius virtutis
Si quis de feudo alterius vitii
Si quis de feudo alterius peccati
Si quis de feudo alterius crimen
Si quis de feudo alterius delicti
Si quis de feudo alterius culpe
Si quis de feudo alterius pene
Si quis de feudo alterius remedii
Si quis de feudo alterius medicine
Si quis de feudo alterius cibi
Si quis de feudo alterius potus
Si quis de feudo alterius vestis
Si quis de feudo alterius habitus
Si quis de feudo alterius ornamenti
Si quis de feudo alterius gemme
Si quis de feudo alterius lapidis
Si quis de feudo alterius metalli
Si quis de feudo alterius arboris
Si quis de feudo alterius herbe
Si quis de feudo alterius floris
Si quis de feudo alterius fructus
Si quis de feudo alterius seminis
Si quis de feudo alterius radicis
Si quis de feudo alterius folii
Si quis de feudo alterius corticis
Si quis de feudo alterius medulle
Si quis de feudo alterius succi
Si quis de feudo alterius olei
Si quis de feudo alterius aceti
Si quis de feudo alterius mellis
Si quis de feudo alterius cere
Si quis de feudo alterius lactis
Si quis de feudo alterius casei
Si quis de feudo alterius butiri
Si quis de feudo alterius carnis
Si quis de feudo alterius sanguinis
Si quis de feudo alterius ossis
Si quis de feudo alterius nervi
Si quis de feudo alterius venae
Si quis de feudo alterius arteriae
Si quis de feudo alterius cordis
Si quis de feudo alterius pulmonis
Si quis de feudo alterius hepatis
Si quis de feudo alterius splenis
Si quis de feudo alterius renis
Si quis de feudo alterius vesicae
Si quis de feudo alterius intestini
Si quis de feudo alterius stomachi
Si quis de feudo alterius oesophagi
Si quis de feudo alterius faucium
Si quis de feudo alterius linguae
Si quis de feudo alterius dentis
Si quis de feudo alterius labii
Si quis de feudo alterius nasi
Si quis de feudo alterius oculi
Si quis de feudo alterius auris
Si quis de feudo alterius cerebri
Si quis de feudo alterius membri
Si quis de feudo alterius partis corporis

Si quis de feudo alterius partis animae
Si quis de feudo alterius partis mundi
Si quis de feudo alterius partis terrae
Si quis de feudo alterius partis aquae
Si quis de feudo alterius partis aeris
Si quis de feudo alterius partis ignis
Si quis de feudo alterius partis caeli
Si quis de feudo alterius partis inferni
Si quis de feudo alterius partis purgatorii
Si quis de feudo alterius partis paradisi
Si quis de feudo alterius partis limbi
Si quis de feudo alterius partis abyssi
Si quis de feudo alterius partis chaos
Si quis de feudo alterius partis tenebrarum
Si quis de feudo alterius partis lucis
Si quis de feudo alterius partis umbrae
Si quis de feudo alterius partis imaginis
Si quis de feudo alterius partis speculi
Si quis de feudo alterius partis vitri
Si quis de feudo alterius partis ferri
Si quis de feudo alterius partis aeris
Si quis de feudo alterius partis auri
Si quis de feudo alterius partis argenti
Si quis de feudo alterius partis plumbi
Si quis de feudo alterius partis stanni
Si quis de feudo alterius partis cupri
Si quis de feudo alterius partis zinci
Si quis de feudo alterius partis bismuthi
Si quis de feudo alterius partis antimonii
Si quis de feudo alterius partis arsenici
Si quis de feudo alterius partis cobalti
Si quis de feudo alterius partis nickelini
Si quis de feudo alterius partis platini
Si quis de feudo alterius partis iridii
Si quis de feudo alterius partis osmii
Si quis de feudo alterius partis rhodii
Si quis de feudo alterius partis palladii
Si quis de feudo alterius partis ruthenii
Si quis de feudo alterius partis wolframii
Si quis de feudo alterius partis molybdeni
Si quis de feudo alterius partis vanadii
Si quis de feudo alterius partis tantali
Si quis de feudo alterius partis niobii
Si quis de feudo alterius partis titanii
Si quis de feudo alterius partis zirconii
Si quis de feudo alterius partis hafnii
Si quis de feudo alterius partis thorii
Si quis de feudo alterius partis uranii
Si quis de feudo alterius partis neptunii
Si quis de feudo alterius partis plutonii
Si quis de feudo alterius partis americii
Si quis de feudo alterius partis curii
Si quis de feudo alterius partis berkelii
Si quis de feudo alterius partis californii
Si quis de feudo alterius partis einsteinii
Si quis de feudo alterius partis fermii
Si quis de feudo alterius partis mendelevii
Si quis de feudo alterius partis nobelii
Si quis de feudo alterius partis lawrencii
Si quis de feudo alterius partis rutherfordii
Si quis de feudo alterius partis dubnii
Si quis de feudo alterius partis seaborgii
Si quis de feudo alterius partis bohrii
Si quis de feudo alterius partis hassii
Si quis de feudo alterius partis meitnerii
Si quis de feudo alterius partis darmstadtii
Si quis de feudo alterius partis roentgenii
Si quis de feudo alterius partis copernicii
Si quis de feudo alterius partis nihonii
Si quis de feudo alterius partis flerovii
Si quis de feudo alterius partis moscovii
Si quis de feudo alterius partis livermorii
Si quis de feudo alterius partis tennessinii
Si quis de feudo alterius partis oganessonii

RIJKSARCHIEF
IN
UTRECHT

colorchecker DIGITAL SG
DCSG - UBU # MX - 7181
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
A
B
C
D
E
F
G
H
I
J
K
L
M
N
x-rite
mm
0
1
2
3
4
5
6